

مَرْكَزُ احْتِمَادِ الدِّينِ
مَرْكَزُ احْتِمَادِ الدِّينِ

قذوری

مَعَ مَسَائِلِ ضَرُورِيَّةٍ يَبْتَغُو

تَصْنِيفِ عِلْمَاءِ زَمَانِ فَقِيهِ الْعَصْرِ حَضَرَتْ

أَبُو الْفَضْلِ إِبْرَاهِيمَ مُحَمَّدَ بْنَ عَبْدِ اللَّهِ الْيُونَنِي

الْفَنَدَهَارِي النُّقْشَبَنْدِيُّ السُّلَيْمَانِي

الناشر

الاسمعة تاليفات

مكتبة القراءات

كوئٹہ بلوچستان

حنفی کفایت دینی کتب خانہ شافعی

کفایت اللہ اپنے صدیق

وائس ایپ گروپ نیلی گرام چینل
اس گروپ میں کتابیں اہل السنۃ والجماعت، حنفی، شافعی، مالکی،
حنبل، دیوبند، علماء حق کے عقائد کے مطابق ہوں گی مختلف
زبانوں میں اسلامی کتابیں پشتو عربی اردو فارسی جیسے تفسیریں،
فتاویٰ درسی کتب خارجی کتب وغیرہ۔

کفایت اللہ اپنے صدیق

حنبل

+923052488551
+923247442395

easypaisa

مالکی

فَقِيهٌ وَاحِدٌ أَشَدُّ عَلَى الشَّيْطَانِ
مِنْ أَلْفٍ عَابِدٍ جَاهِلٍ

قُدُوسِي

مع ترجمته

پشتو و مسائل متفرقه

من جامع المنقول و المعقول و فاضل
العصر المحقق و المدقق و صاحب الفصاحة
و البلاغة العلامة ابوالفضل محمد عبد الله
الايوبي السليماني نسبا قندهاري وطن
الحنفي مذهباً النقشبندي مسلکاً الايوبي تخلصاً

الناشر

مکتبۃ القراءت و التحوذ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د ناشر له خوا

چراغو لوستونکو! حضرت فقيه العصر علامه زمان قائد اهل سنت و الجماعة مجاز سلسله نقشبنديه ترجمان ملت اسلام شيخ الاسلام الحاج مولانا محمد عبيد الله ايوبى نقشبندى قندهارى سليم بخيلى خود هيمه نقاش او پيش ند كلوى محتاج نده او هم د ده خانگرى تصنيفونه او حواشى د هيمه مسلمان خه پوښته نه دي. په كار خود او ه چه اهل د زمانې د ده په تصايفنو او خواش او د ملت اسلاميه په بڼه توگه ترجماني كولو باندې اعتراض كېږي واي او دده قى لقب د شيخ الاسلام وه كړې واي.

خكه چه په نن زمانه كې حضرت ايوبى واحد هستى ده. چه اسلام و دې ستر خدمت او د دين محمدى على صاحبها الصلاه والسلام و اشاعت او خپر و لوته قى ملا ترې ده. فالهم لله على د حضرت شيخ الاسلام ايوبى مد ظله العالى د ستر و خدما او تصنيفو خه يوه نمونه هم دغه "عروسك نوبهار" پښتو قى ده چه وېتول ملت اسلاميه ته د يوې تحفه عظيمه په توگه وړاندې كېږي. خپله ما فضل الحق چه د ادارې تاليفات ايوبى او مكته القرائت ناظم یم په مرسته د مولوى عبد الباسى عفى له الباء د كتابت او اشاعة كار پرغاړه واخيست چه د الله په فضل و كرم به دواړه سر ته ورسېږي.

الله تعمدي دا كتاب و مسلمانانو ته د نفخ اخستلو سبب وگرځوي او حضرت شيخ الاسلام ايوبى صاحب ته او موږ ته دې ذخيره د آخرت وگرځوي. آمين ثمر آمين.

ناشر محمد فضل الحق حقاني مدير اداره تاليفات ايوبى
وناظم مكته القرائت كونه تلميز حضرت ايوبى مد ظله العالى

مُقَدِّمَةٌ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پس شروع په نامه دخداي پاک په دين غزاوې نهايت تذلل حمد و ثنا سبب جل و علا و ايو؛ شعره
 هزار بار بشویم دین بشتک و گلاب بنور نام تو گفتن کمال بی ادبی است
 و بسته بیا دود نامحدود او سلام نامعدود پر ذات والامفات داغستر وایم. شعره
 لایمکن الثناء کما کان حقاً بعد از خدا بزرگ تویی قصه مختصر
 او بیاد دود او سلام پر اهل بیت او اصحابود آنحضرت صلعم وایم.

نیاخریه در بار کی دبی نیاز

الهی یا الهی یا الهی	نارم جز امیدت تکیه گاهی
نارم طاعت مقبول درگاه	بجز اشک ندامت آه آهی
ندارم توشه راه قیامت	بجز سرنمندی و روسیاهی
شفیع آورده ام روی محمد	کرم کن بر من گم کرده راهی
زکن موجود کردی جمله عالم	مرا از ذنب کن عذر خواهی

سبب او باعث دشرح دقدوری په پښتوثر به دادی! چه طلب دعلوم دین او خان خبرول
 په اسلام کی پر رنر او بنخه په قد، حاجت فرض عین دی. او دین و اسلام دوی برخه دی
 یوه برخه عقائد لکه خدای یودی شریک نه لری. قیامت حق دی. رسولان حق دی. او
 نور ددغه قسمه څخه. او بله برخه فی عملیات دی. لکه لمونځ، وڅه حج او نور اعماله.
 د عقائد و په حصه کی نور ظلم شریعت وو. دهغه کتاب شرح په پښتو آسانه به ما وکړه.
 او هغه شرح چاپ او شائع سوه او په پښتو نړی او بنخو کی لوی شهرت او مقبولیت پیدا
 کړی. او د هر طرفه دنړی او بنخود اُخسنت پیغامونه، اوس سیده. او په دې پیغامو کی پسول
 اظهار د مسرت او خوشحالی او تشکر داسی سفارش او خواهش کړی سوئ وو.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ - اَلْسَّلَامُ عَلَیْکُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَکَاتُهُ - د طرفه څخه د
 دین پر دین مینو طالبانو او نوی ملایانو! و حضور ته د عالم بانی، مجاهد حقانی،

بإذل المهمة في إحياء مسلک اهل السنة والجماعة، الشيخ الأجل، والشيخ الأکمل
العلامة محمد عبيد الله صاحب تهراندی کوف - کولانه د ټول افغانستان استاذ
اول موږ، د الله جل جلاله څخه ستاسو د ښه او کامل محبت غوښتونکي يو. نو موږ د ټولو د
نومو د نړيک وجه داده چې موږ بېخي ډير يوکه ټوله نومونه وليکو د کاغذ مخ به ډک سي او
ترجيم بلا مرجع موهو ونکړي. محترم استاذ که تاته ښه معلومه ده چې د طالبانو استعداد
ډير ښه وي، پرېکښته کيدو دي. او طالبان د فقهی سرچ لټو في سند تعلق لري. حال دا چې په
حقيقت د مسالو د ډي علم شريف خان پوره کول ډير پکاران کار دي. شاوخوا موږ وکتل
ستاسو په شان يو عالم رباني او دين غمخور، مو ونلري. او بعضي کتابونه چې تاسو
تقصيم او تحشيه کړي ده. د خوشحالي ځای دي چې بعضو دهغو څخه د عقائد محترم کتاب
نوم، ظلم شريف دي چې په پښتو ژبه په هر سري په پوهينی ترجمه او تقصيم کړيدی.
او ډير کتابونه دي په عربي کې په آسان عبارت راوړای دي. نه لکه بعضي کسان چې تقصيم
او حاشيه پر کتابو کوي لکن د خپل علميت د اظهار د پاره مغلط عبارتونه استعمالوي
د طالبانو استعداد ته نه ځي.

محترمه تاسی دی الله پاک په جنت الفردوس کې ولري. د دين محمدی د پار
تاسو ډير خند ملونه وکړل چې د تاسو په پانورک به هميشه پاته وي. لکن موږ خواش
لاندی ډول دی!

(۱) هدايه کافی شريفاني ډيري ډيري کړاني دي او په حاشيو کې في هم غلطيانی سته خصوصاً
هدايت البيح والشفعة چې د ډير و مسالو موږ، ټوڼه ډي ډير مشکل دی که چيرې موږ په دا
حال پاته سو ډير وکړاؤ نو سر به غاڅ سو. نو موږ د خداي جل جلاله ډير لوی رحمت
بولو که تاسو د هدايه ۳-۱۰-۴ جلد د مسالو موږ ټوڼه او مهمات تشريح او واضح کړي.

(۲) په فارسي عربي او اردو ژبو کې د لغتو د بيا ټولو بېخي ډير کتابونه سته. اما متأسفانه
په پښتو ژبه نه کوو جامع لغت سته او نه چا د لغت د يوه کتاب ترجمه په پښتو ژبه کړې ده.
نو موږ چې د لغت يو کتاب راو اخلو د يو لغت د معلومات د پاره که پخپله دهغه لغت په ترجمه
کې داسی لغات راځي چې موږ د مشکلانو سره غامخ کړي. نو موږ هيله ده که
چې يو جامع د لغت کتاب لکه غياث يا منتخب په پښتو ژبه ترجمه وکړي نو ستاسی به دی همت
به ډير لوی ملایان او طالبان د لغت د کړاؤ څخه خلاص سي.

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم، وَاَمَّا السَّائِلُ فَلَا تَنْهَى

محترمه موږ د افغانستان په يو ځایي سيمه کې سکونت کوو ستاسو ملاقات
 نه وخت نه سواي پيدا کولای. لکن ستاسو د کتابو حاشيې او تصحيحه موږ وليدل ځکه
 موږ هم داغه اميد چه مخکې بيخي قطع سوئ وړا پيدا سوچه ستاسي و حضور ته
 موږ ايک وړاندي کړي. خدای پاک جل شانہ دى موږ دا خط و تاسي ته ورسوي. و مومن
 الله التوفيق. د خدای په امان. ۱۳۶۹/۴/۲۵ ش. د اووه دهغه ليک متن او عبارت چه ماته راغلي وو
 د دې مکتوب په جواب کې دس وېش محمد عبيد الله کند هاسي داسي وايي
 بِاسْمِهِ تَعَالَى وَبِحَمْدِهِ جَلَّ سُلْطَانُهُ !

کړانوز عزيزانو او په رشتيا پي دين مکين مينو طالبانو هر چيرې چه يا ست تاسي
 تولوته دى نه ماد طرفه دهجبت او اخلاص څخه ډک سلا موږ ورسين. خدای دى د دين
 تولو مشکلات تاسو ته آسانه کړي. ستاسو مفصل خط راوړ سیدی او نه ستاسي د دې
 خط دا حق امان څه کې څه هم نه لالو نديم. ډيره ډيره مننه کوم. او د اخلاص په فضا کې
 ستاسي و دې خط ته ليک وایم. الحمد لله چه په دې پوښتو به مانه کې طالبان د حق
 او د اسلام په کثرت موجود دى او پتنکان د خراغ د علم دين او س هم په پيروان دى.
 کړانوز ورسو ستاسي د خط مضمون په پيښتو رښتيا. تاسو ټکي دى. رښتيا
 هم چه پښتنو علما و خصوصاً د افغانستان علما و د دين په باب کې دخپلې شري او قوم خدمت
 کو کړي دى. اوس اوس چه ليک اولوست والا نن او بنجی ډير دى بايد و دوى ته د اسلام
 دمبين دين عقائد او عمليات د دوى په مورفه شري عرض سى. چه تولو په دين خبر سى.
 افسوس چه انگرېزي، شوروي، جاپاني وغيره کتابونه په پښتو شري ترجمه کيږي چه صرف
 د د نيا کتر په کښي ده. او ديني اسلامي کتابونه چه د د نيا و آخرت منافع په کښي دى
 نغبي دى څوک ئي نه ترجمه کړي.

کړانوز عزيزانو! ستاسو مطالبه به لن وخت وځنډيږي. لکن ان شاء الله که شري وند
 باقى و و ترس به سى. د تاخير سبب هم دا دى چه څه وخت چه د فقير ترجمه کړي کتاب
 نور ظلم شريف د پښتنو وجامعي ته عرض سو. او تخمياً! د د و و کل په وخت کې پنځه واره
 چاپ سو. او د مولودن او بنجی چه خط ئي نه ده و و د استفادې وړ وکړ حيد دى.
 نو دهغه وخته وماته دنړ و او بنجو متعدد خط و او د د پي و ستانې شفاى سپار شونه
 په باره کې د قد و مې شريفي چه يو معتبر او معتمد کتاب د فقهي شريفي دى راغلي
 او د وى غوښتنه کړي ده چه قد و مې شريف هم پر لمر نه دنور ظلم ترجمه کړي. تا چه

نوجوانی که بود و اول که خدای توفیق را کرم داد و غور و سوز و آه و غم و مطالبه
چه سبقت لری پور را کرم. او بیا که شاد و دین و منتخب اللغات به پست و کرم. ددی ترجمی
تولی مسلکی به انشاء الله العزیز به حواله دهد ای ساد و مختار کن و نور و دفعی حینی دکا و بویکل
وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

۱. نه دي تو يېنځ زما مگر دغه باب ۷: ۱۰-۱۱ (زما) (آد)
۲. او دغه ۱۵: ۱۰ زما ب دغه ۱۰: ۱۰

مصنف دقدوی والی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شروع کوم یہ نامہ د خدا ایچہ بخینو نکئی او مہر بان دی

سوال! اسباب دئی چه توله اهل تصنیف دخپلو کتابو په اول کی بسم الله شریف لیکي؟
جواب! اول دا چه متابعت د قرآن کریم د طریق کوی چه په هغه کی ابتداء په بسم الله د
دوهم دا چه بنی کریم صلی الله علیه وسلم فرمایي دی چه هر هغه کار چه دخیر او برکت
وی او په هغه کی شروع په بسم الله ونه سی هغه کار به د برکت څخه خالی وي. روایت
دا امام نووی په شرحی د مسلم شریف د اول جلد په سر کی. دریم دا چه و، وستنی علما و
دخپلو پیشیند علما و متابعت مستحب او نیک کڅي نوایه دې اساس چه په بسم الله
شریف شروع کول میراث قدیم دئی نو توله د دینی او غیر دینی کتابو مصنفین شروع
په بسم الله کوی.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ یہ بارگاہی بعضی ضروری معلومات

والله لفظ نوم دی د ذات د خدا ی پاک - او عربی لفظ دی - او د ا مذهب د امام اعظم ابو حنیفه - او د محمد بن الحسن - او د امام شافعی - او د خلیل احمد دئی - او امام محمد د امام حنیفه - مخبر ولایت کوی چه الله اسم اعظم شریف دی - او فقیه ابو جعفر الطحاوی وایی چه د ا مذهب د دیرو علما و او اکثر صوفیا نو دئی - او ترویجی لوی ذکر نسته - ر و مختار میث - د س ویش وایی چه که تحک غوامی چه د الفظ مبارک هر و نه که وظیفه و مکر حوی نو د و شری سو شپیت واره ک دی وایی په اجانه که دشین عامل او د پخوانی عدد یه ینخ نکه واره په اعتکاف کی د و شری سو په اجانه که - او که چاته یو هم سخت کار

اولفظ در حَمْن عربی دئی۔ اود خدائی پاک اسم صفت دئی۔ یعنی معنی در حمت چہ

پو پیتنتہ! رحمن وعا سواتہ د خدائی پاک ویل، وادی کہ نہ؟
جواب! عمومی کتابونہ وائی چہ ناس وادی لکن در دجھنا پر جلد اول مکی
وائی چہ مخصوص پر خدائی پورہی دئی۔ ہقہ لفظ دالرحمن دئی۔ یعنی دالام سر
پس یوانہی رحمن و غیرہ د خدای پاک ویل کیدائی سی۔

ای الرحیم ہوا اسم صفت د خدائی پاک دئی معنی فی مہربانی پہ آخت کی پر
مؤمنانق۔ دتصوفوپہ کتابوکی راغلی دی چہ وظيفہ دالرحمن س وثراند (۲۹۸) واما سبب د
فراخہ دس رزق دہ او وظيفہ دالرحیم (۲۵۸) واما سبب د نعمتہ آخرت دہ۔ ومن اللہ التوفیق
پہ حدیث شریف کی راغلی دی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمایلی دی چہ کلی
دقرآن بسم اللہ الرحمن الرحیم دہ۔ ابن عباس رضی اللہ عنہما وایت کرئی دئی چہ سولہ اللہ
صنی اللہ علیہ وسلم وفرمایلہ چہ خہ وخت یو بنو وکتی وھلک تہ ووائی چہ و وایہ
بسم اللہ الرحمن الرحیم۔ ھغہ ھلک ھم بسم اللہ شریفہ ووائی خدائی پاک لیکلی
کاغذ د نجات د دوزخ د ھغہ ھلک پر نامہ اود ھغہ د موہر او پلاس پر نامہ او د معلم
پر نامہ۔ تفسیر یعقوب چرخي ص ۸۔

پوستتہ! ایا دے اللہ الرحمن الرحیم پر ویلوں کبیرے گناہوں ہم بخیل کیبی کہ نہ؟
جواب! کتابوں دفعی شریفی وائی چه پر هر بنه عمل یا قول چه په حدیث شریف
کی وعدہ د بخیل د گناہوں، اعلی وی مراد له هغه تخه صغیر گناہوں اما د کبیرے گناہوں د
بخیل امید هوسته۔

پوښتنه! د کبيره گناهو بخښنه پدخه شی کيږي؟
جواب! داخله پر توبه - ول چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وائی چه
”التَّائِبُ مِنَ الذَّنْبِ كَمَنْ لَا ذَنْبَ لَهُ“ یعنی توبه کړه د گناهه داسی کوي لکه گناهې کړې نه وي

پوښتنه! د قرآن مبارک د هر سورت په اول کې بسم الله شریفه سته
ماسوی د سورت بللنه آیا د هر سورت جنه ده که څنګه؟

جواب! د حضرت امام شافعي په مذهب کې بسم الله د هر سورت جزء ده. اما
امام اعظم ابو حنیفه په دې باور دی واکم خبره نه ده کړې. خو بیا هم دا امام اعظم د مذهب
امامان وای چې بسم الله شریفه د قرآن پاک یو مستقل او جلا آیه دی د هر سورت جزء نه ده.
او د هر سورت په ابتداء کې د پاره د تبرک او د قرآني سورت د جلا کولو د پاره ویل
کېږي. تفسیر بیضاوی مټ.

سوال! که څوک د بسم الله د قرآنیت څخه منکر سی باید کافر سی او سره د دې
فقهاء وای چې کافر نه دی.

جواب! هغه آیه چې اتفاقاً قرآن وی نو منکر وی کافر دی بسم الله شریفه اتفاقاً
قرآنی نه ده. ولی امام مالک وی قرآن نه بولي بکه ذکر وی بولي.

سوال! جنب او حائضې یا نفاسې ښه ته ولی د بسم الله ویل سر وادی او سره
د دې چې دغه کسان د تلاوت و قرآن شرعاً منع دی؟

جواب! دغو کسانو ته ویل د بسم الله په نیت د تبرک سر وادی نه په نیت د قرآن. خزینه
پوښتنه! دغو کسانو ته ماسوی د قرآن شریف څخه نور اذکار سرکه لا اله الا الله
سبحان الله و بحمده. او نور اذکار ویل سر وادی که نه؟

جواب! په اتفاقاً د ټولو مذاهب سر وادی. دغه سرکه دغه کسان السلام علیکم
وچاته ویلای سی. او وعلیکم السلام د چا په جواب کې ویلای سی. او دغه سرکه الحمد لله
سبب الغلبن په قصد د تشکر د نعمت نه په قصد د قرآن هم ویلای سی. خزینه مټ

په اسرار، مخزنه کې مشه داسی سر اغلی دی که څوک یو ظالم ته یا یو حاکم جابره ورسې
او پخپلوس وایه بسم الله شریفه تر پایه پورې وای هغه ظالم او حاکم به پس ده
همه باندی او وده ته به ذلیل وی. او د ویونکی هیبت به پر هغه پریوږي. او د شرع
څخه به په امان سی. او دغه سرکه که څوک دیو پېر یان یا پېوهن په غوښه کې خلوښت وای
بسم الله شریفه وای هغه به هوښ کی راځی او پېر یان به ایله کړي. که څوک بسم
شریفه په وخت د خوب کې شل وای وای په دغه شپه کې به د شیطان، پیری، غله، د
نابره مرکه او د هر آفت څخه په امان وي. او که څوک بسم الله شریفه دیر هر ورسې وای
سزې به یې خداي پاک فراخ کړي. او په آسانی به سزې ورسیږي. مټ

که خوک دیکشنې په وړخ دمل - ابقلو په وخت کې مخ پر قبله بسم الله شریف په حساب
 دسولانو یعنی (۳۱۳) واره وای. او تنل واره دسول شریف هم وای خدای پاک
 به یو نابېسه زق وکړي. او دغه سرکه که خوک بسم الله شریف په حساب داجبید یعنی
 (۷۸۷) واره په پنده اخلاص وای د هر حاجت دپاره چه وای خدای پاک به یو هغه حاجت پوره
 کړي. او که دظالمانو او دبنحمانو غصه یې پینې خدای پاک به هغه خنی دفع کړي. او که دتجارت
 وای وای هغه تجارت به یو دیر کته وړه ته وکړي. او که دچهاراخیل مقصود وي هغه سړی به
 ورسره ساسی. حضرت امام ابو حامد محمد غزالی په احیاء العلوم کې وای. که خوک دشی یا
 دهر خی بسم الله شریف (۱۲۰۰۰) واره پر دې ترتیب وای چه اوله او دس تاسره کړي پاک جامې
 واغوندي په پاک خای کې. نو بیا تر واره بسم الله شریف وای او بیا دوه سرکته نقد وکړي
 او بیا لاس پوره ته کړي حمد د خدای پاک وای او خپل حاجت خنی وغواړي. ورسره بیا قرأت د
 بسم الله شروع کړي تر واره چه پوره سوه بیا دوه سرکته وکړي او بیا دعا وکړي په دغرتیا
 تر د ولس سره واره پوره هغه حاجت یې خدای پاک په لنده موده کې دسره کړي. که هرڅو
 کسان کاروی. نه صله

په یو بل حدیث شریف کې راغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وای چه دسول دین هغه خوا
 چه اوله پکښې بسم الله شریف وویل سی. کذلی نفسی الفاتحه. او که خوک هیڅه توب وکړي د بسم الله
 یس ویلی (۷۸۷) واره خدای پاک به وده ته انسانان نروښځی ټوله مسخر او فرمایند دسره کړي او دا ټوله
 په اجازت. دتفسیر کې یې په اول کې دا بویه په سر وایت داسی راغلی دی چه رسول الله صلی الله علیه وسلم
 وده ته ویل. یا باهریرا اذا تَوَضَّأْتَ چه ته او دس تاسره کړي فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ وای ته
 بِسْمِ اللَّهِ فَإِنْ حَفَظْتَكَ لَا تَسْتَرْجِعُ. ول چه په تحقیق سره ستا ساتونکی ملکی استراحت نه کوي. اِنْ تَكُنْتُ
 نَاكًا لِلْحَسَنَاتِ چه تاته نوشته کوي ینکی. حَتَّى تَقْلُعَ. تر هغو چه ته داوداسه غصه فارغ کړي. وَأَفْغَشَيْتَ
 أَهْلَكَ. او که ته ورځې وځپلی مایې ته دجماع په قصد. فَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ. وای ته بسم الله شریف یعنی تر پرتکا
 خلاصید و منکي فَإِنْ حَفَظْتَكَ يَكْتُبُونَ نَاكًا لِلْحَسَنَاتِ. په تحقیق ملائکه ستا لیکي تاته ینکی. حَتَّى
 تَقْتَسِلَ مِنَ الْجَنَّةِ. تر هغو چه ته غسل کوي دجنابته.

محمد عبید الله قند هار یو سلیم غلی وای چه په فضائلو کې د بسم الله الرحمن الرحیم
 بیست هغه حدیثونه او د امامانو د دین قولونه راغلی دی. که چیرې تره ټوله نقل کړم نو دیری ورنه به
 پر دې سی. که خوک د بسم الله ټوله بیان او خواص او فضائل غواړي نو دی داسره رهنه
 د (۸۰) صفحې غصه ش (۸۸) پوره مطالعه کړي.

قدوسى وائى! الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

توله ثنا وصفت خدائى پاڪ لره دى خاص چه سب او ساتونكى دتولم مخلوقاتو دى.

دال معنى توله. د حَمْد معنى صفت دي چا كول په ش به كه هغه د نعمت د سببه وي لكه وائى خدائى پاڪ ماته بنه زق يا بنه نرا من را كړى دى. با د نعمت د قسمه نه وي لكه چه وائى خدائى لعا چلاله عالم دى قاده دى. او شك عام دى كه په ش به د چا صفت كوي او كه په لاس وېسې د چا خدمت وي او يا په ش به ك د چا سعه محبت او اخلاص وي لكه خاص پر نعمت يا ندى. او مدح بيا عامه ده كه پر فعل اختيارى د چا صفت كوي لكه وائى فلا فى بنه لمو تخونه كوي بنې سوه شې نيسى. يا غير اختيارى وي لكه چي وائى د فلا فى بنه هم او بنه قد و قامت دى. او په حمد او شكر كې داش لره دى چه هغه صفت چه ترې بيا نوې هغه به اختيارى وي.

تر بى معنى تر بيه كوونكى ساتونكى د خدائى اسم صفت دى. ال په الغلبن كې په معنى د توله. عالَمين جمع د عالم ده او عالم په لغت كې علامه ته وائى. لكه دى د چه علامه د او سده او په اصطلاح كې هر هغه شى چه غير د خدائى پاڪ مخدوى هغه عالم دى. او په دې سبب عالم و سته وائى چه دا توله شيان پر وجود د خدائى پاڪ علامه او دليل دى. سعدى شيرازى وائى ه

برگ درختان سبز در نظر بوشيار هر ورق دفتر يست معرفت كړ دگار
عالم دوه قسمه دى عالم علوى يعنى بلند ه لكه آسمانونه ملكى، جنونه. او بل عالم سفلى دى يعنى كېسته. لكه محكه او به انسانان، حيوانات، د منخى، غرونه او نوسه. د دې ټولو پيدا كوونكى ساتونكى، زت و س كړونكى. يوازي او يوازي يو خدائى جل جلاله و عمر نواله دى بل څوك شراكت نه و س لره.

پلوكه سحله! چه د عالم توله شير او حساب او په پوره تفصيل سره دى حالات يې خدائى جل جلاله بل چه نه دى معلوم. قرآن، وَلَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ، او خبره دى په لشكر يعنى مخلوق د خدائى لكه خدائى پاڪ.

سواله! تاسې څنگه دا ترجمه كوي چه توله ثنا او صفت خدائى لره دى. او سره د دې چه د مخلوق هم صفت كېږي لكه چه وائى فلا فى بنه عالم دى فلا فى بنه سخي. فلا فى بنه غاښه دى. او نه.

جوابه! دغه صفتونهم په حقيقت كې د خدائى پاڪ دى محكه و س كړونكى د علم ياد مال ه يا دشجاعت خدائى پاڪ دى.

مسئله! حمد و خدای جل جلاله پر هر نعمت واجب دئی او حمد او شکر د نعمت الهی سبب د نریا توای دهغه نعمت کړئی. قرآن: «وَلَكِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ» که تاسی شکر د نعمت ووا یا ست شکر به نعمت دس تر زیات کړم.

فائده! تر ټولو لوی نعمت او بهتر ین نعمت و مسلمانانوته ایمان او اسلام دئی چه په دې دنیا او هم په آخرت کی نعمت دئی. او د نور و نعمتو سبب دی. ولی د دنیا ټوله عذابونه لکه د لاس پر ټکیدل پر غلا. په دېرو و شرل پر نرنا او نور د اسلام پس مخالفت بناء دی ولس. او دهغه نکه د آخرت د وېږ او په د وېږنځی عذابونه هم د اسلام پر خلاف کولو باندی بناء دی. نکه چه قرآن کریم او احادیث د بنی کریم صلی الله علیه وسلم د دې خبری شاهدان دی. پس بنسنته! بڅه سبب دی چه علماء دخپلو کتابو په سر کې حمد و خدای پاک وائی.

جواب! په حدیث شریف کی چه روایت فی ابن ماجه او نور محدثان کوی سر اغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمائی: «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ» هر هغه کار چه دس لوی و ټکی د شراعت وی. لَمْ يُدْأَ بِهِ بِحَمْدِ اللَّهِ» او شروع ونه کړی سی په هغه کار کی په حمد و خدای. ټیو ا

هغه کار به قطع او بی برکته وی. او په دې کی شک سته چه د کتابی تصنیف بڼه کار دئی. سوال! په دیر وکتا بوک حمد و خدای نه لیدل کیرنی نو هغه د دې حدیث مخالفت ولما کوی. نکه بخاری شریف تر همدی شریف کافیغ و غیره!

جواب! شروع په حمد و خدای عامه ده که په کتابت لیکنه سره وی او که صرف د خپل په ویاس بیله کتابته و. نه غنه مسنینو حمد و خدای په خوله ویلئ دئی او لیکلئ فی نه دئی. نو مخالفت د حدیث مذکور پر دوی نه دئی لایزم. د شرح جائی دس یرم مخ وکوی او د د سوال نری جوابونه هر سته. چه ما په فیض القمید که نه ما حاشیه ده پر عبد الغفور او نور محمد په تفصیل سره او هر دی دی. او د بخاری شریف د اول مخ پر حاشیه کی هم سر اغلی دی.

فائده! چونکه عمر و نه د امت محمدی لند او کوتا دی نو ځکه خدای پاک دې امت تر جامع عبادات وکړی دی. یعنی چه کول فی آسانه وی او شوا بونه فی دیر دی. دهغود جملي تحفه الحمد لله ده. ولی که موږ په تفصیل سره د خدای پاک صفت کوو یعنی خدای پاک عالم دئی. قادر دی. سارنق دی. خالق دی. په هر حال دانا دئی او نور چه تر حساب تین دی. نو موږ بڅه دیر وخت بلکه میاشتی او کلونه غواړی. مگر چه یو ولس سرې و وائی چه الحمد لله ثواب فی دونه دی نکه چه د خدای پاک ټوله صفتونه دی په تفصیل وکړه. یو خوشرعی مسئلې په باره کی د لیسر الله او الحمد لله وړاندی کوم.

۱۰ بسم الله شریفه واجب ده په ابتدا کی د ذکر حیوان -

۱۱ واجب ده په وخت کی د ویشتلود بنگا سر په غشی یا په یو بل تیر ک شوی -

۱۲ واجب ده څه وخت چه تعلیم یافته سپی په بنگا سر پسی ایل کوی -

په بعضی کتابو کی د فقهی شریفی سر اغلی دی چه په وخت د ذکر دی فقط بسم الله وائی

یعنی اَللّٰهُمَّ الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ دی نه و سر وائی - ولی چه ذکر در حمت خای نه دی - لکن په جوهره

کی وائی که چیری سړی په وخت د ذکر کی پور سره بسم الله الرَّحْمٰنُ الرَّحِیْمُ وائی بڼه کاس دی

او واجب ده د هغه تر الحمد لله تر شروع په هر رکعت کی - لکن صحیح د ادا ده چه په دغه خای

کی سنت ده که په نماز کو کتابو کی د فقهی چه سر اغلی دی - او سنت ده بسم الله شریفه پور سره

ویل په شروع کی د ادا ده - او سنت ده په ابتداء کی د خیر لودیشی - او سنت ده په وخت

کی د شروع د هر بڼه کاس - که د قرآن تلاوت - د علوم دینیه د درس په وخت کی - د دینی

کتابو د تصنیف په وخت کی - او بسم الله ویل مباح ده په وخت کی د ولا سړی یا ناستی یا تک

یا پر یو تلو - او بسم الله ویل مکروه دی په وخت کی د دې چه عورت فی الخوی - او په مردانو

خای کی - او په اوله کی د سوره تر براءه - او په وخت کی د چلم خکولو یا نسو سړ کولو او یا بوی

شی خور لو په وخت کی که پیان وینر - او بسم الله ویل حرام دی د حرام شی د استعمال په

وخت کی - که چه شراب چینی یا د سود د کتې مال خویری - یا نا کوی - بلکه په فتاوی بنامیه

کی سر اغلی دی چه کافر کیزی هغه سړی پر حرام قطعی بسم الله وائی - او دغه سر که حرام ده

موجب ومانځني نه کی قصد د ذکر نه وو -

او الحمد لله ویل واجب دی په نماز کی په دو و اولو رکعتو کی - او سنت دی د خطبې په

شروع کی - او سنت ده د هغه تر دعا - او سنت ده پس له خیر لو - او بی له کوم سببه الحمد لله مباح

ده بلکه موجب د ثواب ده - او الحمد لله ویل مکروه دی په مردانو و خایو کی - او الحمد لله ویل

حرام دی د حرام شی تر خور لو وروسته - بلکه بنامیه وائی چه په کفن کی اختلاف دی - د اتو

مسئله در د هغه سر اول جلد په وخت کی وکوی -

بسمانه فائده

در ویش محمد عبید الله قند هاری ایوب نقشبندی وائی چه بی خایه بر نه و

که په مناسب د اَللّٰهُمَّ رَبِّ الْعَالَمِینَ د دې اوله سوره قرآنی بعضی احواله او خواص بیان

کوم د پاس د هغه وروستی او خوندو چه د عربی کتابو سره علاقه نلری - بلکه د پاسه

دهغو طالبانی یا نوی ملایانوچه نادری یا غت کتابونه ورسره نرویی - او مانیو لو طاقه بی هم نه لری - او دا توله د شفقت د لاری غنډه -

پلوه سکه! چه د دې مبارک سوره دینش نومونه دی!
(۱) فاتحه الکتاب - یعنی اوله د قرآن - دانوم د رسول کریم صلی الله علیه وسلم خنډه پر روایت د ابوهریره زهراغلی دی - وجه بی دا ده چه د قرآن مبارک اوله سوره دی - او بعضی وای چه دا اوله سوره دی چه په لوح محفوظ کی نوشته سوئی دی -

(۲) فاتحه القرآن د دې وجه همدغه ده چه مو بهر ذکر کړه -
(۳) اَمَرُ الْقُرْآن - یعنی مو بهر او اصل د قرآن - بیضاوی وای چه د قوله قرآن معانی په دی سوره کی اجمالا درج دی - دانوم هم په روایت صحیح سره ثابت دی -

(۴) اَمْرُ الْكِتَاب د دې وجه هم هغه ده چه اوس بیان سوه -
(۵) الْقُرْآنُ الْعَظِيم - سبب بی دا دی چه توله معانی د قرآن شریف پر دې سوره کی ستره دانوم هم مړوی دی علیه الصلوة والسلام غنډه -

(۶) السَّيِّحُ الْمَثَانِي - سیح بی پر دې بولی چه اوج آیته دی - او مثانی بی پر دې بولی چه مثانی یا د ثنا غنډه جوړ سوئی دی - او په دې سوره کی ثنا د خدای پاک ویل سوې ده - او یا مثانی د تشبیه غنډه جوړ سوئی دی - چه معنی بی تکرار دی - دا سوره مبارک په لمخه کی مکرر ویل کیږی - دانوم قرآنی دی چه خدای پاک فرمائی، وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي - پر تحقیق ما در کړی ویا ته سوره د سیح مثانی -

(۷) الْوَاقِيَّة - سفیان بن عیینة وای چه دا سوره وفا کوې په معانی د قرآن -
(۸) الْوَاقِيَّة - یعنی ساتونکی - او دا سوره مبارک که څوک وای د ټولو آفاتو مراضو بهر امان وی -
(۹) سوره الککنز! معنی خزانه - دا سوره هم خزانه د ټولو معنا کانی د قرآن پاک ده - او یا په دې سبب بی کنز بولی چه حضرت سیدنا علی وای چه دا سوره نازل سویدی دیغ خزانه غنډه چه تر عرش مبارک لاندی ده -

(۱۰) الْكَافِيَّة - یعنی کفایت کوونکی - یعنی د قاری دپاره بس ده -
(۱۱) الْأَسَاس! یعنی تاهه دای - وجه بی دا ده چه اساس تر ټوله بناء مخکی او دیږ محکم وی - دغه سکه دا سوره د قرآن تر ټولو سوره تو دغه دی او محکم دی -

(۱۲) سوره النور! ول چه ویونکی ته نور باطنی و بهر په برخه کوی -
(۱۳) سوره الحمد! د دې نامه وجه بڼه کسه ده -

(۱۳) سورة الشکر! ولی چه حمد د خدای پاک پر نعمت شکر دی. اوبل داچه کوم سړی چه د خدای پاک کوم نعمت پیدا کړی وای الحمد لله.

(۱۵) سورة الحمد الا ولی! ولی چه د خدای پاک حمد په ډیر و سوه توکی راغلی دی لکن الحمد لله شریفه تر ټولو اول سورة دی چه حمد په کېښی دی.

(۱۶) سورة الحمد القصوی! یعنی په نهایت او اعلی درجه حمد.

(۱۷) سورة الرقیة! یعنی دهر او تعویذ. ولی چه پر حدیث شریف کی چه مصحح حدیث دی راغلی دی چه دا سوره شفاء دهر مرض دی. او دا په تجربه اهل الله ته ثابت ده لکن بعضی شریکون لری او مخصوص عدد لری. در و نه انه و یلود پاسه چه دهغه عدد او د هغو شریکون لپاره په دې عمر می کتاب کی مناسب نه دی حکمچه داسرا و څخه دی.

(۱۸) سورة الشفاء! چه دی دا ده چه جابن سر وایت کړی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم ویل: فَاتَّخَذَ الْكِتَابُ شِفَاءً مِّنْ كُلِّ شَيْءٍ. سورة فاتحه شفاء ده شئی یعنی دهر مرض. إِلَّا السَّامُ وَالْمَوْتُ. مکر نه سام او سام مرگ دی.

(۱۹) سورة الشافية! له دې سبب دی بولی چه دغه سورة مبارک شفاء بخښوی دی دهر مرضی. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ. ویلی دی آنحضرت صلعم إِنَّ فِي سُورَةِ الْفَاتِحَةِ په تحقیق په سورة فاتحه کی. سَبْعِينَ شِفَاءً. او یا شفاء دی. (۲۰) سورة الصلوة! ولی چه په لماخه کی ویل د دې سورة واجب دی په مذهب د امام ابوحنيفة او فخری دی په نزد د امام شافعی.

(۲۱) سورة الدعاء! ولی چه اهدنا الصراط المستقیم بیا تر پایه پوری دعا و غوښتنه ده.

(۲۲) سورة الطلب! ولی چه طلب د هدایت پکښی دی.

(۲۳) سورة السؤال! ولی چه سوالونه پکښی کی ستر درې جل و خلا شان څخه.

(۲۴) تعلیم المسئلة! یعنی ښوونه د طریق د سوال ولی چه پر دې سورة کی موږ ته خدای پاک لار ښوونه کړې ده چه هر وخت چه د خدای پاک څخه شئی غواړی اولی حمد و ټنا د خدای پاک وایاست او بیا شئی ځنی و غواړی.

(۲۵) سورة المناجات! یعنی د خدای پاک سره لاس و یرل. ولی چه په حدیث شریف کی راغلی دی چه لمونځ کداسره سړی د خدای پاک سره لاس و یرل.

(۲۶) سورة التفریق! یعنی و خدای ته د کار سفار نه. او موږ هر په دې سورة مبارک وایو: وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ او خاص دا څخه کو مک غولم وای خدایه.

(۲۷۱) سُورَةُ الْمَكَافَاتِ ! یعنی وچا ته عوض و کول - په حدیث مبارک کی سر اغلی دی
چې د عربو د مکې شریفین یعنی د کافرانو او وه قافلې په ښه جوش او خړ وېش سره مکې
شریف ته راغلي او مسلمانان دغه وخت په مسکنت او تنگدستی کی وه نو د آنحضرت
صلعم په نړه کی ابن اسمان او افسوس پیدا سو - خدای پاک دا آیه نازل کړې « وَ
لَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَاقِي » په تحقیق ما وقاته د سرکې دی او وه آیه سوره مثنوی -
په عوض دا و و قافلو د کفارو کی -

(۲۸۱) اَفْضَلُ سُورَةِ الْقُرْآنِ ! یعنی بهترین د ټولو سوره، نو د قرآن -

(۲۹۱) اخير سورة القرآن ! یعنی وراستی سوره ته ټولو سوره، نو د قرآن ولی چې الحمد لله
شریفه ده ولا نازل سوې ده وی وار په مکه شریفه کی او بیا په مدینه کی په یوه وار یعنی کامل سوره
(۳۰۱) اعظم سورة في القرآن ! یعنی هغه لوی سوره په قرآن شریف کی - اولوی ولی دوی
سوره په اعتبار د هر ټپې دې نه په حساب دایاتو - په یوه حدیث مبارک کی چې روایت فی
امام بخاری مسلم ابو داؤد ته مزی ابن ماجه نسائی امام احمد ابن جریر بیهقی
حاکم کوی د ابوسعید رضی الله عنه قال بعثنا رسول الله صلى الله عليه وسلم - وویل ابو سعید
چې واستولو موږ آنحضرت - فی سريته ثلاثين اركبا - په یو کوچنی لښکر کی چې دیرش سپاره
وو - فَفَزَلْنَا بِقَوْمٍ مِنَ الْعَرَبِ - موږ وارا ول پر یو قوم د عربو - یعنی پر کافرانو - فَسَأَلْنَا هُمْ
أَن يَتَغَيَّبُوا - سوال وکړې موږ د دغه قوم څخه چې موږ ته میلسیاسه اکرې - یعنی دخوږمک
شی اکرې - فَأَبَوْا فَلَدَغَ سَبَدُ هُمْ - اړه ویا منځ را ته وکړه پس په هغه شپه د دوی را پس
لرم وځوړلی - فَاتَوْنَا فَقَالُوا هَلْ فِيكُمْ أَحَدٌ يُرِي مِنَ الْعَقَرِ - نو دوی موږ ته راغله
او وې ویل چې ایاسته په تاسو کی څوک چې د لرم دم کوی - فَقُلْتُ نَعَمْ أَنَا - ابو سعید
واي ما ورا ته ویل چې هوسه نه ایم - وَلَكِنْ لَا أَفْعَلُ حَتَّى تُعْطُوا نَاسِيئًا - مګر نه دم نه
پر کوم ترڅو چې رانه کړې تاسی موږ ته یوشی - یعنی په اصطلاح شکرانه - قَالُوا اَعْطَيْكُمْ
ثَلَاثِينَ شَاتًا - دوی ویل چې موږ د سارکوی تاسی ته دیرش پسونه - قَالَ فَقُلْتُ عَلَيْهِمُ الْحَمْدُ
لِلَّهِ سَبْعَ مَرَّاتٍ - ابو سعید رضی الله عنه وویل پر هغولم والا باندی الحمد لله یعنی ټوله
سوره او وه واره او هغه سړی د ستی جوړ سو - فَأَمَّا قَبَضْنَا الْعَنَمَ - څه وخت چې موږ د
دوی څخه واخستله هغه دیرش پسونه - عَرَضَ فِي أَنْفُسِنَا مِنْهَا - ساراوکی خیده نه موږ په نړه و
کی د دغه پسو اخستلو د سبب یوه وسوسه - یعنی په دې سبب چې پر قرآن شریف باندی
من دوی اخستل دی او دلته رانده وی - فَكَفَفْنَا حَتَّى آتَيْنَا النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ -

نومونه مغوسود ویشلو یا هلا لولو اوخو لو تخته منع وکړې. یعنی د علیه السلام تر مشورې پورې. ترڅو چه مونږ راغلو نبی علیه السلام ته. فَذَكَكَ نَالَكَ ذَا لِكَ. نومونه ذکر کړې و ده ته یعنی مبارک علیه السلام ته هغه قصه یعنی دلهرې او شکرانې. فَقَالَ مِنْ اَيْنَ عَلِمْتَ اِنَّكَ اَمْرِيَّةٌ. پس آنحضرت صلعم و فرمائل ته د کوم ځایه خبر وې چه د اسوړه دم دی. اَقِمْ مَوَاسِدَها وَاضْبِقْ اِلَى سَهْمِمْ. سره و ویشی هغه پسونه او ماته هم برخه پکښی را کړې. فاشد که! د دې حدیث شریف تخته په ښکاره د ول معلومه سوچه چه پر دم او تعویذ شکرانه او مزدورۍ اخستل را وادی. که تخته د قرآن په آیا تو دم وکړې.

په دې مسئله کې وها بیان سخت منکر دی. دوی واي چه هغه قوم خو کافران وه د کافر مال خو حلال دی لکن دوی نه پوهیږي چه د کافر مال خو په غنیمت کې حلال دی. چه هغه د جهاد شرعی نتیجه ده. او په چل ول یا په حرام طریقو خود کافر مال نه دی حلال. نو که د قرآن پر ویلو مزدورۍ اخستل حرام وای نو ول آنحضرت صلعم د دې حرام مال د ویشلو او پخپله هم د برخې اخستلو امر کاوه. او سره د دې چه د مزدورۍ هم مشروط وه. د هغه په توګه هم نه وه. او بل دا چه وها بیان واي چه اخستل د مزدورۍ پر کتاب الله د یهو د یانو کار وو. نکه خدای پاک چه په شان کې د دوی وای. وَكَشَرُوا نَبْهًا ثَمَّ قَلْبًا اَكْبَرًا او ایشی یهودیان یعنی د دوی ملایان په عوض کې د کتاب الله یعنی تورات شریعت شمن یعنی قیمت لږ.

جواب! ملایانو د یهودیانو خوښ تبدیل د تورات د آیا تو لکه بدلول د آیه د رجم یا بدلول د او صاف د آنحضرت صلی الله علیه وسلم باندې پدې او شت اخستی نه پر دم کولو. د مسئله. یعنی شکرانه. د قرآن پر تعلیم مزدورۍ اخستل یا پر اذان کولو یا پر امامت کولو مزدورۍ اخستل یا پر تعلیم د دیني علومو مزدورۍ اخستل په مشر وکړه د ول دیر مختلف فیها مسئله ده. قد ماء د حنیفیانو. دا ټوله ناسوا او حرام بولی. او متأخرینو ټولو فتوی صادره کړې ده چه دا ټوله را وادی. دلائل د متأخرینو په شرح و قایده مختار او نور، وفتا و د فقهی حنفی کې ذکر کړه سوی دی. د احادی د تفصیل نه دی. ول چه د مسئله دلته په تبیح کې د فضائلو د سوره فاتحه ما اشتهرکوه وکړه د پاسره د کفرانو و ظنوا لونی و او بنحی. او یوه دا خبره ده چه د غیب کوچه شکرانه غواړی نکه بعضی تعویذ کړان. هغه یقیناً حرام ده په اتفاق ول چه علم غیب خاصه د خدای پاک ده.

نو دا تعویذ کس غیب کوږی. پتی معلومونکی ته مونږ وایو چه تر پخپله د غیبو او پتو

شيانواو حالانوَ د علم د عوه کوي. نو د دې آيت مخه د قرآن کریم منکرې. قُلْ لَا يَعْلَمُ
الْغَيْبُ إِلَّا اللَّهُ. و وايه ای محمده چه علم نه لري پر غيب او پټ شي بيله خدايه بل څوک.
 او په بل آيت کې د اسی راغلی دی. وَلَوْ كُنْتَ اعْلَمُ الْغَيْبُ لَا سْتَكَفْتُ مِنَ الْخَيْبِ وَفَاقَتَنِي
مِنْ سَوْءٍ. خداي پاک د آنحضرت صلعم د خوا وائي که چيسی نه خبر وائي په غيب هس
 آيينه ما به ديس جمع کړي وائي له خبره مخه او ماته به نه وائي. سيد لي کوم غوا او تکليف.
 نو د دې آيت مبارکه مخه د ا معلومه سوه چه آنحضرت صلعم وځان ته علم غيب نه وائي.
 ولي چه لفظ د "لَوْ" په عربي ژبه کې پر دغه دلالت کوي که چه په عربي خبر د الله جل و الله په پوهيږي
 نو تعويذ کړي کړه که نه وځان ته خبر نه که علم غيب وائي. ايا ته خپله به تبه تر عليه السلام
 پوره نه بولي. او که نه وائي چه ماته خو پيس يان شيطانان د پټو شيانو حالات را معلوموي
 نو نه وايي پيس ته کاهن يي که دعوي د جاهليت د وخت کاهيان. چه دهغو په باره که
 آنحضرت صلعم د اسی فيمله کړې ده.

"مَنْ أَتَى كَاهِنًا كَخَوَكِ وَرَغَى غَيْبَ كَوْنِي تَه - فَصَدَقَ بِمَا قَال - پس با وراو يقين
 ئي وکړي په هغه خبره چه کاهن ورا ته وکړه. فَقَدْ كَفَنَ بِمَا أُنْزِلَ عَلَي مُحَمَّدٍ - پس کافر
 سوهغه سړي په هغه قرآن سره چه نازل کړه سوک دئ پر محمد.

او بل دا چه کور کس جاد وکړه. په ظاهر ملا په حقيقت کې شيطان نه. ته خو نو عقیده لري
 چه پيس يانان په پټو خبر دئ خود اهم کمن دي. او که نه وائي چه نه نه د علم غيب دعوه
 کوم او نه هم پيس يانان ماته خبر را وري. بلکه نه د خولې په صفای او په نور وقر انو خلک
 خطا با سمر او پيسې خنې پرې کوم. نو نه وايي چه ته حرام خوړه، غل او غدا را ئي. بايد توبه
 وکړي ځان او عيال د خداي موخه ورسا ئي. مرگ قبل او آخرت دي په هغې دي.

درويش محمد حبيب الله کند هاسي ايوب وائي چه اکثر د دغی غدا سري او جادو
 سبب بنهي او نا پوه د دين نا خبره انسانان دي. دوي چه دغه غدا غيب کوي پټي
 معلومونکي ته ورا سي ورا ته وائي چه تر په کتاب کې وکوي چه په ماشه سوي دي. نو دغه
 کور کس ورا ته وائي چه يوه لنه ي يا جکه يا توره يا سپينه بنه ده په تائي تعويذونه
 کړي دي. دهغي بنهي يا بش په قري يا نوکي نش دي ياليري که دغسي سرنگ بنه ورا تي
 وائي را نشتيا دي وويل دغسي بنه نه ما په قري يا نويا همسايکه نوکي سته. بيا نو هغه
 بنه و جاد وکړ غدا ته وائي چه اوس نو چاره را وکړه. غدا ملا ورا ته وائي چه تر خپل
 نوم او د مور نوم را ونيو او د هغي بلي بنهي نوم هم. نو نه ما بيا نام خپل پيس يانان پسي

استوم هغه په تعویذ وینه راوړی او ته سبا سره د بڼې شکرانې (۱۰۰ یا ۲۰۰ متلا) را سره
 بڼه کور ته ولاړه سی. حقیقت خو داوی چه دهغې بڼې یا تبه وی یا یې پر سر د سر د وی
 یا بڼه نا جوهری لری دهغې نا جوهری سره نظر سی او د جاد وگړ غدا سر ملا پر قول و
 باوړ سی کور ته ولاړه سی. هغه اندانه راوړی چه غدا سر ملا و ته ویلی وی برابری کړی
 دهری خواچر وی. سبا سهار چه راغلل. غدا سر ملا د هغه لار د پیل تعویذ وینه او د لارې
 په خوا وړ وک بڼې کړی وی. یوه یادوی د لارې د هغود لار و خنډه او کابڼی او هغه نومان
 چه بڼې وړ بڼو وی و که په یوه خام قلم پکښی نوشته کړی سهار چه بڼه را اسی هغه په
 لار و تکرانوی پخپلې په خوا وړ و لری تعویذ وینه و کړی. او و ته و وای چمتی په یو بل ملا
 و کور ته. ستا او ستاد موهر نومان توله نومان پکښی نوشته دی. بڼه خوشحال سی. پی
 د نا جوهری غنډه خلاصه سوم. غدا سر ملا په مینه مینه مقرر که شکرانہ حق واخلی. کور ته
 چه بڼه را اسی هغه داوی هغه ی نا جوهری وی.

د غدا سر لویو که بله عجیبه نقشه او د خان بنر کی ثابتول دا ده! دوی سهار تر غرچې
 یو ی پخپل خای کی ناست وی. بڼې اوش و ته را اخی صرف نومان نوشته کوی وای سهار
 را اسی هغه تعویذ وینه چه په تاسی سوی دی د سا کرم. ما پشین دی کار نه کوی. بلکه هغه
 لار و ته تعویذ وینه چه ده لا پخوا په لار و وړ ستو تکرانوی کی بڼه کړی وی را و کابڼی او په
 یوه تعویذ وینه کی دیو چا نوم او بل تعویذ وینه کی د بلی بڼې نوم په خام قلم نوشته کړی وی.
 ما پشین پیسی را اسی دهر چا و کور ته چه نزدی هدیه یا یو بل خرابه خای یا لری و
 نزدی کوڅه یا باغ وی. هغه تعویذ وینه هلته قمر مان دیکس پور ی بڼه کړی سهار چه د
 نوم و خلکو د هغه هغه د پل و بڼې او تر اسی وړ یوه ته وای چه شکرانہ سا کور ستاد
 تعویذ خای به د سر و بنیم وړ سه پخپله ی و کابڼه. شکرانہ چه و کړی وای و سر په فلا فی
 هدیه کی د فلا فی قبر تر څنګ یوه د پل و په پل و ده هغه لری کړی او هغه خای غاړه کړه په فلا فی
 سا نک تکرانوی ستا تعویذ دی را و کابڼه. هغه چه وړ سی هم هغی وی. بل ته بیا
 بل خای وړ و بڼی. د پل و خلک چه خلاص کړی بیا نوی کسان نوشته کوی. نو د خلکو
 خصوصاً د بڼکو دا عقیده سی چه فلا فی ملا عجب بزرگ دی. خلک ی لا سونه او پښې وړ و
 د مولی محمد عبید الله وای. چه دا کار و با سر په افغانستان کی دی کور و بلکه
 تخمیناً نه و. مگر په پاکستان کی د دی پخوا غنډه دا کار و با سر جاسری و و. خه وخت چه په
 افغانستان کی انقلاب را غی. او خلکو پاکستان ته هجرت و کړی. نو تر موخې په نامه ملا یان

یعنی چه دشر و ط الصلوٰۃ پر ویناں قدرت نہ درلودی. په دې ټکي او خدای او جادو کړي
اخته سول. او د پیسو جمع کولو د پاره فی اسلام د شاکرۍ. او د خټک په خطا استونی لاس پورې
کړي. او بعضی نزمونه دغه ملایانو داسی ترقی وکړه چه په خدای کی پاکستاني خدایان و
حیران دی د نومانو لڅستل فی مناسب نه دی. **اللَّهُمَّ اَعِزَّنَا مِنْ قَتْلِ صَنِيعِ هَؤُلَاءِ الْغَاوِينَ**.

اوسه بیرته د سورة فاتحه پر لور!

د هر ویش باکانه محمد عبید الله نقشبندي قندهاره سیلیمان خلی ایوبی ولی چه
خواصی او فانی دی د دې سورة مبارک بی حساب د دی اوت شپږ دیری دی. که هغه فانی دی
چه په کتابو کی د ما عاجزه کمر علمه معلومی دی نه و لیکم ننل هغه کتاب به تخمیناً
ځنی جوړسی. د هر ویش ولی چه اولین شرط د نفی اختلوی پر دې سورة مبارک به
اعتقاد او باور دی.

دوهم شرط فی پاکي د بدن ده.

درهم شرط فی پاکي د ځای د ویلو ده.

ثالثاً اجازة دیو عامل سري هغه اختل.

پنجم بسم الله په وصل د الحمد لله سره ویل یعنی داسی **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ** الحمد لله رب العالمین.

شپږم په مابین کی د عدد پوره کول. د پاسه خبری نه کول.

او ۷م. مخامخ وبله ته کتنیستل.

اتم. د کناه په کار کی نه ویل.

نهم. د ناپوهانو هغه اسرار پټول.

لسم. همیشه توب پر کول.

فقیر ولی چه نه به بعضی ضری فی فانی و کوانو ورونی او خونذو ته بیان کړم.

په فتاوی صوفیه کی په نقل د اسرار مخزنه صلا اعلی دی چه یو وخت د ملتان په

بنا سر کی سخته و با او طاعون پیدا سو. نفشیز تمیمی چه دهغه وخت یو بزم خوا

شخصیت و و خپل مریدان فی امر کړل چه تاسی د طاعون پر مریض باندی (۳۱) یا

(۴۱) و اسره الحمد لله په وصل د بسم الله و یا است او پر مریض فی پوه کوی. هغه و

چه خدای پاک به هغه مریض ته شفا ورکړه. او علاو په شفا هغه و باهمو خدای

په لږ موده کی رفع کړل. **صلا**

کڅوک همیشه توب وکړی پر قرائت د سورة فاتحی په مابین کی دستو د سحر او فتنو

(۴۱) واره که مستکین وی خدای پاک بی غنی کری. اوکه پور وهری وی خدای پاک به
 بی پور اداء کری. اوکه ناجوهری وی به هره ناجوهری چه اخته وی خدای پاک بی شر و جوهر
 کری. اوکه ضعیفه وی خدای پاک به بی قوی کری. او که بی عزت وی خدای پاک به بی لوه
 عزت او مقام تر و سوسی. اوکه دیو منصبه تخته لیری سوسی وی خدای پاک به بی بیسته و هغه
 منصب یا تر هغه بالاتر و سوسی. اوکه بنه یانزد نکاح خواهش لری خدای پاک به دهغه
 طبیعت سره موافق او برابن میره یا ماینه وهر به بر خه کری. اوکه یو خوک عیال نلری
 خدای پاک به عیال وهر کری که هغه دکل وچه بنه وهر. اوکه دد بنمن تخته بی بیستی هغه
 به خدای پاک پیر مهربانه کری یان وهر ک کری. او دی به خنی خلاص سی. اوکه بی تجارت
 نه چلین ی اوکه کته نه کوی هغه تجارت به بی خدای وچلوی. او پیر مریض چه به فاته
 ش یغه سره دم وکری خدای پاک به بی جوهر کری. کذافی اسرار الفاتحه.

او کتاب دره الافاق ملا لیکلی دی که خوک همیشه ثوب وکری پیر وینا و الحمد لله
 سره دجسم الله پسرله هر لما تخته او واره واره خدای پاک به بی خلاصی کری پیر هغه باند
 دد نیا او آخرت دخیر دس واره ی. او خدای پاک به دده ددین او د نیا مهمات وهر
 خلاص کری. او دامن او د خوشحالی ش وند دینه حلال رزق سره به خدای پاک وهر
 کری. والله الموفق - ضل

کچاته منظوم وی چه نه ماهی مشکل دی شر آسانه حل سی او دهری بلا خفه
 دی نه که پیر امن کی یم او دهر چا به زره که نه ماهیبت او دد پیری نودی به حساب
 ددی سوره دحر و فوجه (۱۲۵) دی وهر وسته دسحار تر لما تخته همیشه داسوچه مبارک واره
 او دالمربیه هم دیو به بنه او محمود ده او د تولی کامیابی سبب ده چه داسوره
 مبارک دسحار تر لما تخته وهر وسته دینش واره او د ما پنین تر لما تخته وهر وسته
 پنجه وایت واره او د مان دیکر تر لما تخته وهر وسته واره او د ما بنام تر لما تخته
 وهر وسته پنخلس واره او د ما خستن تر لما تخته وهر وسته لئی واره واری چه مجموع
 نسل واره کین ی.

خبر تیا! هغه لئی شرطه چه ذکر سول مه هی واره. مو به هغه شرطونه حله
 تر تولود غنه ذکر کرل.

سوال! یو د هغه لوش طو خفه د الحمد لله اجاره اخستل واره دعامل
 تخته. مو به عامل ددی سوره چیری پیدا کرو. او مو به بی شه پیش نو چه دا

سري په شتيا عامل دي او که نه - هر سري به د عوه د عمليت کوي او موږ ته به
په ځاي د نفعي ضرر په برخه بهي ولي چه هغه سري به په حقيقت کي عامل نه وي.
جواب! د سوال پر ځاي دي - فقير واي چه نه ده د دې سوره حقيقتاً عامل يو
تخميناً د پغوسو کلو څخه - او ما د دې سوره اجازت و خپلو تر امنو ته ورکړې ده -
نو بيا غلي هذا که نه شوندي و مرش ما پوري را سي - او که نه ده هر و
نه ما د تر امنو څخه اجازت حاصله کړي - او که چيري نه و ما تر او نه تر ما و تر امنو ته
را سیدل آسان و لکه د ليري و لږو خلک نو داسي تن تيب دي وکړي - چه يوه
هفته پرله پسې د ما بنام تر لما څخه وروسته دي د واکه سر کته نفل کوي او ثواب
دي و فقير ته و بخښي او تر نفل وروسته دي د مغفرت خواست د فقير په حق
کي پر داسي درېب العزت کوي - و هغه سري ته تر ما پورس اجازت ده -

سوال! عامل د دې سوره کوږه سري کيدای سي -

جواب! هغه سري عامل دي چه پر يوه چهل خانه کي - يعني په څلويښت وړځي
اعتکاف سره و تر څي يو لک پنځه ويشت نه و له و واي - او وروسته تر هغه
في هر وړځي يا شپه بلا ناغه تنل ورسره واي - دادي د الحمد لله د عامل حقيقت -

سوال! د غسي عمل کول هم اجازت غولسري؟

جواب! هو غولسري - او اجازتي هم هغه طريقه ده چه اوس اوس ما د تر بيان کړل -

سوال! ايا ستا تر امنو هم د عامل قوب درجه پيدا کړې ده او که نه -

جواب! د پلاسره کته د اهل زوني سره شريکه ده

سوال! تر چه عامل د الحمد لله خان بولي آيات د بنيمان بد خواهان نه لري او که في لري؟

جواب! حسد د ملايانو يو طبيعي کاسه دي مگر په برکت د الحمد لله شريفي د تولو

د ضرر او مخاڅه مقابلې څخه خدای پاک نه او تر ما عيال ساتلي يو تن او سه پورسي - د

ملايانو حسد د فقير سره يا خو پر تعصب قومي دي او يا پر تعصب علمي دي - او

تعصب داسي يو آفت دي لکه شاعر چه واي -

چشم بداره ميش که بر کنه باد

عيب نمايد هنرش در نظر

اگر سر موی دوه هنر باشد

هنر کار نياید که بخت بد باشد

نه بجز در تنی و شر او اس که هم

من او را در تنی و شر او اس که هم

قد ویک وائی!

وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

او ثواب د آخرت چه جنه او نعمتونه دی خاص د پاړ د پیر هیز کارمانی دی.

خوک چه ترجمه کوی په جزاء د آخرت هغه ترجمه غلطه ده. ولی چه جزاء د آخرت ثواب و عذاب دواړه و ته وائی. نن هغه په متقین پورې ولی خاصه ده.

پوهه لسه! چه متقین جمع د متقی ده. متقی په عربی ژبه بڼه خان سا توکتی د عذاب شهیدم هم د دنیا عذاب وی. او په شرع شریعتی متقی هغه خوک د چه قیامت د عذاب چه د ویرن دی حاشا وای ویر کا! چه تقوی درې قسمه ده! اول دابدی او همیشه عذاب او د دنیا عذاب د دځان ساتنه. دغه قسم تقوی په صرف ایمان سره پیدا کیږی. یعنی تصدیق او باور ایقین کول په ټولو هغو شیانو چه د خواخه د خدای پیغمبر علیه الصلوة والسلام موینه تر سول دی. او په خله اوثر به لا اله الا الله مُحَمَّدٌ رَّسُولُ الله ویل. نن حکم قرآن کریم و دې کلمې طیبې ته کلمه التقوی ویلی ده.

دوهم قسم تقوی هغه ده چه عام و خاص ویر ته تقوی وائی. هغه د عذاب د آخرت یکسخته او بالکل ځان ساتنه ده. چه هغه تقوی په دې سره پیدا کیږی چه ټوله او امر د خدای پاک او د رسول دده پر ځای کړی. یعنی عمل په وکړی او د ټولو هغه کار و څه چه خدای او هر سول منع کړی وی ځان و ساتی. او که یو وخت گناه ځنی صادره سی ژر تر ژر په پر هغه گناه د صدق او اخلاص تو په وکاږی یعنی دهغه گناه و خدای ته عذر و وائی او بښنه وغواړی. او د آینه د پاړه ټینګ قصد وکړی چه بیا به د اکا نه کومه مطلب دا چه تر مړه پورې پر هغه گناه ځان نه پریږدی. ویر ویر او خوسره! چه ټول کی تلوا په کار دی دامه وایه. سوف اتوب! چه شریعتی چه نه به ویر وسته توبه وکاږم ولی چه د مړک نیټه نه ده معلومه. که ته ځوان بی ځوان هم مری. یو شاعر وائی.

توبه کن امروز تو برگرنگو فردا کنم. شاید میری صبرم فردا نیایی در شمشیر
 دیر قسم تقوی! د خدا صبر کا نوده یعنی د کاملوا اولیاء الله یعنی د خدای پاک د دوستانو هغه داده چه د ټوله ماسو الله څخه که څه مباحشیا وی پر هیز وکړی. په دې معنی چه پیر واکې یو محبت الاهی وی د بل شی محبت قلبی نه لری. دا معنی نه ده چه خوراک او چینیبل او نکاح او کالی نه کوی او د چاسا خبری نه کوی. ولی چه په دې قسم شریعتی وند امکان نه لری. مطلب دا چه د خدای رضا او دده د جیب رضای مقصد وی نه نو، مخلوق. که مقابله راسی نو د خدای او د رسول وراضی کولو ته غاږم! این دی وایس.

وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى سُوْلِهِ مُحَمَّدٍ وَآلِهِ وَأَصْحَابِهِ أَجْمَعِينَ

اور رحمت د خدای او سائنہ د آفاق بخشدی و می پس را استولی سوی د خدای چه مجد دی او دده پیل
بیت یعنی دده مبارک د کور بندگان او پر مغچه چه رسول الله نعت دمعبت او مجلس و تر حاصل سوی و پر هفتو لو

پوځ سه! اچہ صلوٰۃ پر لغت کی دعائے وائی او پر فقه شریف کی لماخه ته وائی او ددرود
و یلو پر خدای کی دعائے پاک د خوا رحمت او د بندگانو د خوا طلب د رحمت ته وائی۔

سوال! طلب د رحمت پر آنحضرت صلی الله علیه و سلم رحمۃ معنی لری۔ و لی چه پر
آنحضرت صلعم د خدای رحمت سوی دی۔

جواب! رحمت د رب جل و عالی هیچ پای او نهایت نه لری۔ نو بندگان طلب د
نیراده د رحمت الہی کوی پر آنحضرت صلعم۔

او سلام د دعا د سلامتیا په دنیا و آخرت کی د پاره د آنحضرت صلعم۔ چه یو د سلامتیا
بخند اہم دی په دنیا کی چه دین د آنحضرت بر قلم وکړ او سا توکی د دین محمد بر یالیاں وکړ۔

سوال! اچہ سبب دی مصنفان پخپلو کتابوکی تر حمد و ستی د وائی؟
جواب! په صحیح حدیث کی راغلی دی چه آنحضرت صلعم فرمایلی دی کہ څوک د ورو

و وائی پر ما په یو کتاب کی ملائکہ به تر هغو پوځ چه نه انوم په دغه کتاب کی وکړه بندگان ته دعا د مغفرت کوی
مسئله! د ورو وویل په عمر ک یو ولس فرض دی په قرآن د امر الله «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

صَلُّوا عَلَيَّ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا» ترجمه! ای هغه کسانو چه ایمان مو را وړی دی د ورو و وایاست
پر آنحضرت صلعم او دعا د سلامتیا ورتی وکړی۔ او پس له هغه هروخت چه نوم د رسول الله

صلی الله علیه و سلم د کړی سی۔ بعضی فقهاء وائی چه د ورو و وویل سنت دی۔ او که مکرر د کړی
نوم دده مبارک په تداخل سر و وای و د کافي دی۔ لکن مختار او فتوی پر دې دده چه د

هر ولس نامہ سر د آنحضرت صلعم د ورو و وویل واجب دی او تداخل پکښی نسته۔ او بیل د
د نامہ دده مبارک د ورو و وویل مستحب او سبب د ثواب دی۔ پر حدیث مبارک کی راغلی دی

که چایو ولس پر ما د ورو و وای خدای پاک پر هغه نلس رحمت وکړی۔ او بل داچی د ورو و وویل
د قرب د آنحضرت صلعم په ولس د قیامت کی چه په صحیح حدیث کی راغلی دی چه تر دې د

ځنګو و ماته په ولس د قیامت هغه سړی دی چه پر مائی په دنیا کی دین راود و پیل وکړ۔ د رسول
معنی! رسول پر لغت کی د عربی پیغام ورنکی۔ یا استول کړ سوی ته وائی۔ او پر شرع شریف

کی۔ بعضی علما وائی چه رسول او نبی یوشی دی۔ او بعضی ملایان وائی چه رسول تر نبی

عام دی۔ ولی چه ملکی نہ رسول ویل کینہی او بنی نہ ورتہ ویل کینہی۔ لکن صحیح
دادہ چه رسول هغه انسان دی چه خدائی پاک را استولی وی خنکو تہ دپارہ د تبلیغ
د احکام و خیل او نوئی کتاب هم ورسره وی۔ او بنی هغه انسان دی چه د تبلیغ او رسول
د ائمه دپارہ خدائی را استولی وی۔ کہ نوئی کتاب ورسره وی او کہ نہ۔ نو پر دی مذہب
نبی تر رسول عام دی۔

در ویش محمد عبید اللہ قندھاری سلیمان خلی نقشبندی ایوبی وای چه دامذہب د
احادیث ورسره برابر دی۔ ولی په صحیح حدیث کی را غلی دی چه چا پوښتنه وکړه د آنحضرت
صلی اللہ علیہ وسلم هغه چه انبیاء خودی۔ مبارک ارا شاد و فرمایه چه یولک خلیفہ و ایشتر
هغه سړی ورتہ ویل چه رسول خودی آنحضرت ورتہ ویل چه درجہ سوره او دپارلسی۔
سوال ایه صحیح حدیث شریف کی را غلی دی چه کتابونه د خدائی یوسل او خلوس دی۔ نو
خبرنگر یوسل و خلوس پر درجہ سوره دپارلسی رسیږي۔ تاخو ویل چه په رسول کی نوئی کتاب شرط دی۔
جواب! بعضی دغه کتابونه مکرر نازل سوی دی۔ لکه سوره فاتحه چه د واکر نازل
سوی ده۔ نو پر دی ترتیب داغه (۱۰۲) کتابونه (۳۱۳) واکر نازل سوی دی۔ شرح عقائد و خیالی و کورہ۔
فائدہ اول د نبیانو آدم دی او اخیس محمد صلی اللہ علیہ وسلم دی۔

مسئلہ! د انبیاء علیہم السلام د شیعہ تعیین دی سړی نہ کوی ولی چه په حدیث کی
اختلاف دی۔ بلکہ داسی دی وائی چه من مایس تولول نبیای ایمان دی هر خو چه دی۔ او یا
دی داسی وائی چه یولک و خلیفہ و ایشتر نرسره زیات وکم پیغمبران منم۔
پوښتنه! چه دین د محمد علیہ الصلوٰۃ والسلام ناستم د قبول دینو دی۔ بیت
پیندار سړی کراره صفا
توان رفت جز در پی مصطفی

محمد۔ د آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم نومان همو یر دی۔ دلائل الخیرات و کورہ
او آلہ دعلیہ السلام خوګ وائی چه اهل بیت دی یعنی دکورہ انسانان چه امہات المؤمنین
دی یعنی دمسلمانان مندی چه د آنحضرت صلعم کورہ والا وی دی۔ او د آنحضرت لونی دی۔
او خادمان۔ او بعضی علماء وائی چه آلہ دعلیہ السلام نسبی قریبان دعلیہ السلام دی په شری
دایان۔ یعنی اولاد دعلی د عقیل و طالب۔ تر ورسخی د قیامت پورہ ی۔ او بعضی علماء پورہ ی
مذہب دی چه هر تقوی دار مسلمان تر او بنجہ دعلیہ السلام لای دی۔ لکه په حدیث شریف
کی چه را غلی دی کُلُّ مُؤْمِنٍ تَقِيٍّ فَمُوَالِيٌّ هَرِّ تَقْوَى دایر مسلمان را مال دی۔
او اصحاب جمع د صاحب ده یعنی ملگری۔ په شرع شریفه کی صحابی هر هغه مسلمان دی۔

چې په وخت کې د اسلام د آنحضرت صلعم لیدلای وې یا یې مجلس و، سره کړې و، ځکه عبد الله ابن امر مکتوم په چېرې سترگو وند و و او بیا په پر هغه اسلام مړ وې - که نه یو ساعت د علیه السلام سره ملاقات کړې وې - او بعضی وايي چې که انرا که شپږ هیاشتی د ملاقات کړې وې - او بعضی محدثین وايي چې د روایت د حدیث د هر څنې کړې وې نو محبان دې - ملا علی قاسمی د مشکوٰۃ شریف شرح وکړه -

د د سرو د پېه باسره کی سپیڅلی معلومات

د الاندې معلومات په حواله د انرا سر مخزنونه صلاً څخه او د روح البیان د دې آیت په تفسیر کې **إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ** معلومات ټوله صحیح دې موضوعی شی پکښی نسته - **پلوه سه!** چې صلوٰۃ یعنی د سرو د پېه قول د روح البیان څلور زره قسمه دی - او په بل روایت کې دوولس زره قسمه دی - عارفان او اولیاء د شرق او غرب هر چایو د سرو د رابله د ځان او آنحضرت صلی الله علیه وسلم کړي دي - او د قسم قسم امرضواو آفاتو یی د سرو په تجربه سر سولې دی او قسم قسم فاندې دې څنې اخستی دی - چې د هغو ټولو تفصیل او بیان غټ کتاب غواړی - دلته زه تبعاً د پاسره دکولانو وروڼو او خوندو وروڼو د وړاندې کوم - شاید محبان د آنحضرت صلی الله علیه وسلم به کټه رابله د آنحضرت صلعم څنې حاصله کړې - اول د پاره د دفع د ټولو غمو او مصیبتو او د جلب د ټولو کتو او منافعو په تجربه سر سید د سرو د هغه دادی **بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ صَلَوةً تَجْنِبُنَا بِهَا مِنْ جَمِيعِ الْأَحْوَالِ وَالْآفَاتِ - وَتَقْضِي لَنَا بِهَا جَمِيعَ الْحَاجَاتِ - وَتُلْهِمُنَا بِهَا جَمِيعَ السَّيِّئَاتِ - وَتَرْفَعُنَا بِهَا إِلَى أَعْلَى السَّمَوَاتِ - وَتُبَلِّغُنَا بِهَا أَقْصَى الْغَايَاتِ مِنْ جَمِيعِ الْخَيْرَاتِ فِي الْحَيَاةِ وَبَعْدَ الْمَمَاتِ** د وروڼی که انرا که پنځه واره دې وايي -

شېخ اکبر معی الدین بن عربی وايي چې د اد سرو د یوه خزانه ده د خزانو څخه د عرش او دین شرا تا تیر لری - او دغه سر تکه امام جن ولې او بشپړ بونی د دې د سرو د مبارک په سوو فاندې بیان کړې دی - او صاحب د کتاب الاسرار د دې د سرو په خواصوک دین بیان کړې دی - د حضرت جابر بن څخه روایت دی چې آنحضرت صلعم و فرمایله که چا د سرو د وایه پر ما هره ورځ تنل واره خدا ی پاک به پوره کړې د هغه سړی تلکاسه - او یا د آخرت او د تیرش په دنیا کی - او یو بل روایت د اسی سر اغلی دی که څوک د سرو د وایه پر ما هره ورځ پنځه سوه واره مسکین به نه سی ابدًا - او دغه سر تکه دینی علیه السلام

مفسر وایت دی وائی چه نه حبیب د خدای یم یعنی دوست - اودس و دیوئی پرماتر ما
حبیب دی - که شوک غوامر پی چه حبیب سی د حبیب - یعنی د خدای پاک - نودس و دیوین
وائی پس حبیب -

حضرت امام جلال الدین سیوطی وائی چه دا احادیث توله مصمم دی - او په تحقیق سره وین
دس و دیل پراختضرت علیه الصلوٰۃ والسلام سبب د وین والی دس نزق دی او د وین والی د
برکت دی - او په دس و دیلو سره حاجتونه دس کین - او غمونه فکس خرابی و سواس د فم
کین - امام سیوطی زیاته کړې ده چه دا توله خبری پر مشاهده او تجرب به رسیدلی دی -
اودس و دیل پراختضرت صلی الله علیه وسلم واسطه کول په تلو کاس و او مهماتوکی د تلو
علم و که مخنی علماء دی که وستی - بلکه په پین یا نو او ملکوک هم قدیم سواجر دی -
امام سیوطی په دیوئی تحقیق کړی دی او دیر د لار او کتاه حدیثونه فی روایت کړی دی -
د دس و دی په باس که کی فقهی معلو - ایت

مسئله! په هر دس و دی کی چرلفظ دال او اصحاب وی هغه بنه دی پر لنبه دس و دی
دادس و دی بهتر دی او بنه دی - «اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِمْ» - د هغه - ما و
مسئله! صلوٰۃ او سلام د لاره و دیل بنه کاس دی - او یوانی صلوٰۃ بیلہ سلام مکروه
نه دی - او یوانی سلام فی کما یتکوی - دا مسئله د محتاس را س پی ده -

مسئله! دین علماء بلکه توله اهل سنت پر دی عقیده دی چه دس و دیل پر غیر
د انبیاء علیهم السلام پر مستقل توکه که چه وای علی علیه السلام مکروه تحریمی دی
او بعضی علماء وائی مکروه تنزیهی دی - او په تبع د انبیاء علیهم السلام س وادی - که چه
وائی - «وَالصَّلَاةُ عَلَى مُحَمَّدٍ وَأَصْحَابِهِمْ وَعَلَى آلِ حَنِيفَةٍ وَأَصْحَابِهِمْ» - من راجع -

مسئله! په کونثر الحقائق شرح کنز الدقائق وائی چه بنه داده چه دمصابی نوم چه ذکر
سی نو - رضی الله عنه - دی وائی - او که د تابعی نوم ذکر سی نو - رحمه الله - دی وائی - او که د
بل عالم نوم ذکر سی نو - غفرله - دی وائی - لکن امام نووی وائی چه دعا په رضی الله عنه سره
مصابی کلام تابعین - تبع تابعین ته دی کوی او دعا په رحمه الله دی نور و وائی ته او دعا د مغفرت
دی و توله امت محمدیه ته کوی -

سؤال! حضرت سیوطی ته ولی اکثر علماء دادعا کوی چه «كَوَّمَ اللَّهُ وَجْهَهُ»
جواب! په فتاوی حدیثیه کی وائی چه که حضرت علی پر کی چنینی لی مسلمان سوی دی او پُت ته

تہی ہوکن سجدہ نہ کرے نوحکہ دودہ پہ ہاں کی دعا دکر اللہ وجہہ ویل کیری۔
 لکن یہ فتم المہم شرح دمسلم کی وائی چہ چونکہ بعضی بد خواہانوں د امیرالمؤمنین علیؑ
 لہ مرکہ او شہادت بخورہ و ستہ پر منبری باندی پر وخت د نامہ اخستلو د علیؑ د اسی ویلہ
 سَوَّیَ اللّٰہُ وَجْہَہُ یعنی خدائی دی توک دودہ مخ۔ نواہلحق و حقیقت علماء کرامیہ مقابلہ
 کی دہغو دینما نو د علیؑ پہ باب کی دادعا یعنی «کُنْ ہَا اللّٰہُ وَجْہَہُ» شانہ کرے۔ یعنی خدائی پاک
 دی محترم و لرے دودہ مخ۔ در ویش وائی چہ دا وجہ دیرہ معقولہ دہ۔ اوہ شتیامہ چہ د امیر
 المؤمنین د بنماقی امیرانوں پہ باسہ کی ددی ستر صحابی امیر المؤمنین علیؑ د اسی نانربیا او
 نابناست او مخصوص الفاظ استعمالولہ «وَجَسَّاهُمْ عَلَی اللّٰہِ» اوہ هغو حساب پہ خدائی یونکہ اگر لرے۔
 مسئلہ! ان موہ اہل سنتو مذهب دادی چہ اصحاب د آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تو
 عادلان او امت محمدیہ غویہ او پھتر کسان و۔ ہیچ صحابی تہ موہ بد نہ وائی۔ البتہ وائی
 چہ افضل د تولہ امت ابوبکر الصدیقؓ و۔ او بیا عمر بن الخطابؓ و۔ او بیا عثمان بن عفانؓ و۔
 او بیا علی بن ابی طالبؓ و۔

سوال ! ذکر یعنی «اللہ» ویل افضل دی۔ اوکہ در و ویل افضل دی۔
 جواب! د ملایانوں پر دی کی اختلاف دی لکن شاہ انور شاہ د اسی فیصلہ کرے د چہ دشفاعت
 محمدی پہ امید در و۔ افضل دی۔ او د پارہ د نزدیکی والی و خدائی پاک اوہ جنبی دکنہ ذکر افضل دہا
سوال ! پر اذکار ویک گویم ذکر افضل دی؟

جواب ! یہ حدیث نبویؐ کی راغلی دی چہ «أَفْضَلُ الذِّكْرِ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ» در ویش وائی چہ دا
 کلمہ طیبہ خورہ لہ حرفہ دہ۔ نو صوفیہ کلمہ فی پہ شبانہ ستر کی خورہ اس سورہ وائرہ و مریدانوتہ دویلو
 وصیت کوی۔ اوکہ د مرید ہمت لوہ و نو دی خورہ اس سورہ وائرہ وائی پہ شبانہ ستر کی۔ اوکہ فی پہ اعتکا
 کی ویلہ خورہ لہ نکہ وائرہ فی کل تعداد دی۔ پرتسل وائرہ باندی کلمہ پورہ وائی یعنی محمدؐ رسول اللہ
 دی ہموہ سورہ وائی۔ پر صاوہ شریف کی وائی چہ در و شریف ویل بی اجانبی د شیخ پر واند لری۔ ولی
 چہ شیطان پر در و کی مدخلہ نہ سی کولائی۔ پہ خلاف د نور و اذکار و چہ پہ هغو کہ بعد از کمال شریعت
سوال ! مرشد کامل کوم سری تہ وائی؟

جواب ! مرشد کامل هغو شوک دی چہ د شریعت مبارک سورہ پہ تما مو معنائی برابر و۔ اوہ غہ
 سر نکہ پہ مباح شہوانی نفسیہ کی غرق نہوی۔ پیری پہ سنب نہ دہ۔ نکہ دعوا مو چہ پہ اوس وخت کی کسان دی
 چہ دچا پلاس پیرانہ سری و شری و فی ہم پیر کامل ویک کہ شہم غاسق فاجر و۔ حتی چہ بنیر خریلو بی طاغیہ
 اوغور پہ دیر و دفسق پہ کارہ اختہ کسان ہم نن و ستر پیران دی خلک فی مریدی کوی۔ بعضی چہکد پیر نہ دہ

په باره سی وائی. د بنو غنیم بنو سوا وای. چو آب اهو لکن چه په بنو سوا وای. د بنو سوا کتبه. بیت
پسر نوح بابلان بشت غانه نبوتش گم شه

قَالَ الشَّيْخُ الْأَمَامُ الْأَجَلُ الزَّاهِدُ الْعَالِمُ أَبُو الْحُسَيْنِ

ویلی دی شیخ یعنی پشیر او بزمرک. چه خدای پرسته او عالم وو. چه د حسین پلاس او نوم ی

أَحْمَدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بْنِ جَعْفَرِ الْبَغْدَادِيِّ الْمَعْرُوفُ بِالْقُدُّوسِ

احمد د محمود نومی دی د جعفر لسی. چه ولن ی بغداد دی او مشهور په قدوسی دی.

پلوه سله! چه د قال شخه بیا تر کتاب الفهارست یو دی مصنف د دې کتاب قول نه دی. ولی چه

تقوی داره کسان او علماء دخپل خان تعریف نه کوی. بلکه دا قول د بعضی شاگردان د مصنف دی دوه

د پشیر کلوی دی په باره شیخ په لغت کی سپین بزیکی ته وائی چه عمر ی پتخوس کاله ترسه. بدل وای. او په اصطلاح

داکتا بوهغه چاته وائی چه مقتدا دخلک وای په هر علم کی چه وای که حکمت او منطق وای. لکه ابن سینا په حکمت

کی. یا عبدالقادر په معانی کی. یا ابن حاجب په نحو کی. یا قدوسی په فقه کی او نور داسی ذوات. او اقام

هغه سړی دی چه خلک دده په خیر واکس وایی او تائید کوی. لکن نه په پ. وکاس وکده. لکه امام ابو حنیفه

په فقه کی او امام سنان ی په عقائد وکای او امام سبائی په تصوف وکای او نور دغسی مبارک کسان. او نه! آهدهغه

چاته وائی چه د دنیا په کار وکای سر غیبه وای او د آخرت وکایته متوجه وای. ابن الحسین. دا د مصنف اسم کنیت دی

فانکه! نومان د سړی قسمه دی اول اسم محض یعنی خالص نوم. د اهغه نوم دی چه موهر او پلاس

وسمه ته ایسی وای. لکه احمد. محمد. عبد الله. عبد الرحمن وائی د دغه قسمه نومان. د وکاس اسم کنیت دی

چه په سړی د اب یا ابن یا د اخ یا دام لفظ وای. لکه ابو الفضل. ابو الخیر. ابو عبد الله و غیره. یا ابن عم

ابن عباس یا ابن الزبیر. یا اخ الحریب. اخ الشی و غیره. د سیم اسم لقب دی چه دخپل یادش په نامه مشهور

سی. لکه علامه. شیخ. شیلان و غیره. نوم مصنف د دې کتاب احمد ی اسم محض وو او ابو الحسین ی کنیت وو

او شیخ او امام ی لقب وو. بغداد یو مشهور لوی ښار دی چه پائی تخت د عراق دی پواس وخت کی چه په

پنجشنبه ما نوکی د لوی اهل علم او اهل الله فرکن او مدفن وو. لکه امام ابو حنیفه. امام محمد. امام

ابو یوسف. پیران پیر عبد القادر الجیلانی. امام غزالی او نور نومونه کسان. المعروف. یعنی خلک

مصنف د دې کتاب په قدوسی مشهور کړی وو. او په دغه نامه خلکو پیلانده. قدوسی ه. په بغداد

ک دی یو قریب نوم دی او مصنف د هغی قریب وو.

پلوه سله! چه اصل کتاب اوس شمع کین ی. ومن الله التوفیق.

کتاب الطهارة

کتاب دئی پر بیان کی دہا کی

قائد کتاب و ہنہ مجتہد تروائی چہ دیرمی مختلف مسألی پکینی ذکر سوی وی - کتہ کتاب الطهارة چہ دہا سارہ مختلف اقسام پکینی ذکر سوی دی - یعنی اودس - غسل - تیمم - طهارة دجائی - طهارة دحائی دلمائخہ -

سؤال ! ولے تول فقہاء دفتی شریفی دکتابی پر اول کی کتاب الطهارة راویہ -
جواب ! سب دادی چہ لمونج پس لہ ایمانہ اول سکن داسلام دئی او بہترین سکن دشریعت محمدی دئی نکہ چہ معصیم حدیث داسی ولے أَلْعَلَّیْ جَمَاعَةُ الدِّینِ - لمونج پایہ اوتنبہ ددین دہ - مَنْ أَقَامَهَا فَقَدْ أَقَامَ الدِّینَ - کہ چا و سارہ داتنبہ ددین یعنی لمونج پس ہنہ سری و ساقی دین واسلام - وَمَنْ هَدَّهَا فَقَدْ هَدَّ الدِّینَ - او کہ چا و نرہ داتنبہ یعنی لمونج نہ کا و یا پر خیلو شرطو بری نہ کا وہ پس ہنہ سری و نرہ ولہ ددین خونہ -
اوتوہ ہم معصیم حدیث شریفہ پر بارہ کی دلمائخہ دیں دی - بلکہ پر قرآن مبارک کی تہرہ جہاد دلمائخہ پر باب کی دیں آیتونہ ولہ د او نازل سوی دی -

اوس نو دلمائخہ لہ دیں شرطونہ ستہ چہ بیان بہ فی مراسی إِنْ شَاءَ اللَّهُ - اوتی تولو شرطو مہم اولوی شرط فی طہارت او پاک دہ - ولے چہ طہارت پر ہیچ عذر سر نہ ساقی پر مُسْتَحْلِمٌ حاصل داچہ لمونج پر نفوس و عبادتو دہ دی او طہارت پر دلمائخہ دہ دی ولے چہ شرط پس مشروط دہ دی - نو نتیجہ داسوہ چہ طہارت دتولو کتابی دفتی شریفی اول کتاب سو - نو مصنف ہمد کتاب الطهارة ہنہ شروع و کرہ

پوئے سہا ! چہ طہارت کتہ ہمد مختلف اقسام لری نکہ چہ ذکر سوہ - لکن چونکہ اودس یو عمومی اودس پسینید و نکی وظیفہ دہ نو حکم مصنف اودس تر تولو دہ کرہ - نو وائی !

وَالْأَصْلُ فِي وَجُوبِ الطَّهَارَةِ قَوْلُهُ تَعَالَى

او دلیل پر واجب ولے کی دطہارت یعنی اودس دا قول د خدا ی تعالی دئی

سوال ! اودس خوف فرض دئی او مصنف واجب و لایه ؟
 جواب ! واجب په معنی د فرض په فقه کی دیر راغلی دی که خد هم فرض او واجب فرق سره
 لری چه منکر د فرض کافر دئی او منکر واجب کافر نه دئی . منکر د عمل په میدان کی یوشی دئی
 یعنی عمل د دوام و لایتم دئی که خوف عمل د فرض یا واجب نه و کفر و سر د دوام نه دئی . دا
 آیه په سورۃ مائده کی دئی . او په سنه ۴ یا ۵ کی د هجرت نازل سوئی دئی .

سوال ! په دې آیاتو کی حکم د فرض ولی داو داسه - غسل - یتیم بیان سوئی دئی . اولوی
 په مک شریف کی د معراج په بشپړی فرض سوئی دی لکه قول مفسرین د قرآن کریم چه داعی
 وائی نو په مک شریف کی لمونځ بی اود سه او بی غسل کیدی ؟
 جواب ! یاد ملاخه د فرض ولی سره سم اودس او غسل مشوع و و لکن صلاحه امر په
 قرآن کریم کی مخ وسته نازل سوئی دئی . کذا فی السعادیه ص ۵

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَ

أَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ
 لاس ستای ته چکه پوښی او تاسی مس کوی (لوند لاس تری) پس سر و ستای . او پښی مینځی تر بچلکو پوری .

په سوره مبارک کی چه داخلو شیان راغلی دی ټوله په اوداسه کی فرض
 دی . هدایه - دهختره - شرح وقایه - او نو ، ټول کتابونه د فقهی .

سوال ! په دې آیه کی راغلی دی إِذَا قُمْتُمْ نوچه سرې په ملاخه وچ پریږی نوبیا و وسته به اودس کوی ؟
 جواب ! د دې آیه معنی داده چه تاسی اراده د ملاخه د سرید و کړی . صریح رعایه روحی او نور کی بو و فقهی
 سوال ! که سرې اراده د ملاخه وکړی او اودس بی د سر لوڅی بیا به هم اودس تاسره کوی . که د دې
 آیه شریفه څخه چه فهمیدای ؟

جواب ! ای اتفاق د تل لپاره هېڅ اقید د لته ورسېدلی . وَأَنْتُمْ مُخْدِتُونَ . یعنی چه تاسی بی اودس یا -
 حاصل داچه دې اودس په وخت کی اودس فرض دئی کی لمونځ کاوچ . او کي اودس د لوند
 نوبیا بی هم اودس نوی کړی . دا مستحب او دیر ثواب لری .

په سوره مبارکه غسل پر یولو ټولوا . او پر یوکل داو بوچه بهیله سر راغلی . صرف لوند
 لاس پر مخ تین ول کاف ددی . ولی چه دی ته مسم وائی . او په ظاهر وایت کی دا امام اعظم

نخبدل داو بود اندامه خُفْه شرط د غُسل دی که خه هم یو یاد و خا خاکی وی - و علیه فتوی - کذا فی السعایة و الکفایة و هـ المختار و غیرها -

در مخ اندانه دندی دلهری برخی خه تر زنی لاندی پورهی ئی او پنه دوالی دی او د ری خه دیوه غوبه بیا تن نه پورهی د بل غوبه ئی پسور دی - نونه او کی غنبی په چ کی دخی ی - هدایه منة - **قوله تعالیٰ وَاَسْبِغْکُمْ** دهر ویش وائی چه ائنه جُلکُم په شوره دلام و **وَجُودْکُمْ** عطف دی - یعنی تن فَاغْسِلُوا لاندی دی - نو داهنه سنت په ننه د پنبو بر یوکل فرم دی که ئی موننه نئی په پنبو -

سوال ۱ د پنبو ذکر او بیان تر مسم د سر وهر وسته دی نوباید چه تر مسم لاندی هی او ائنه جُلکُم په نریر دلام وی که په بل قرائت کی چه په نریر سره راغلی دی - چه طفت پر سر وئ سِکُم سی - نوبناء علیه باید وظیفه د پنبو مسم ویک که شیعہ کان چه وائی - چیرې وظیفه د پنبو غُسل وائی نوباید چه تن **وَاَمْسَحُوا** ئی دمخه اوهری وائی - یعنی تر ائنه یَکُمُ اِلَی الْمَرَاتِفِ وهر وسته دستی -

جواب ۱ وظیفه د پنبو غُسل یعنی بر یوکل دی - لکن تر مسم چه وهر وسته پنبی ذکر وې دپاره د بیان د ترتیب په اوداسه کی - او قرائت د نریر چه شیعہ کان دهغه قرائت په اساس وظیفه د پنبو مسم بولی - جواب ئی دادی چه د نریر قرائت پر حال دمونه و همول دی فیه حال کی دمونه وظیفه د پنبو مسم کول دی - حاصل داچه مونږ د واره قرائت منو او عمل په کوو - هغه داچه د نریر قرائت پر **وَجُودْکُمْ** عطف دی تن فَاغْسِلُوا لاندی دی - اوداهغه وخت چه مونږه ئی نه ویک په پنبو - اود نریر پر قرائت عطف پر سر وئ سِکُم سی چه تر **وَاَمْسَحُوا** لاندی رااسی او وظیفه مسم وگس خی داهغه وخت چه مونږه ئی په پنبو وی - کذا فی المختار - ونور الانوار -

او شیعہ کان د نریر قرائت بیخی نه منی او نه عمل په کوی - نونه مونږه مذهب پر حق ی ولی چه د قرآن میاسک په دواړو قرائتو مونږه عمل کوو او منوئی - او بله مونږه دلیل ادی چه په هیچ حدیث شریف کی نه دی راغلی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم پر ئو پنبو مسم وکړی - که چیرې وظیفه د پنبو مسم وائی نوباید چه په قول حدیثو کی بیان لخوا پنبو د مسم کولی وائی - **وَالله اعلم بالصواب** -

فَرَضُ الطَّهَارَةِ غَسْلُ الْأَعْضَاءِ الثَّلَاثَةِ وَمَسْحُ الرَّأْسِ

پس فرض داوداسه پریمختل ددر و اندامودی او مسم کول دس دی - اودوی

وَالْمَرْفَقَانِ وَالْكَعْبَانِ تَدْخُلَانِ فِي فَرَضِ الْغُسْلِ

خٹکی اودوی بچلکی داخل دی په فرض کی دیس یولو یعنی پریول و فرغ دی کوی پاتسی اودس یو ندی صبر

عِنْدَ عَلَمَيْنَا الثَّلَاثَةِ خِلَافًا لِرُفْرِ

په ندی موږ د علما وچه دې دی - او په دې کی دامام زفر خلان دی چه دده په نزد د خٹکلو او بچلو پریول فرض دی

مراد ددر و علما وچه اول امام المذهب مجتهد اعظم ستر پیشوا ابو حنیفه دی چه اصلی نوم یو

نعمان دی - د وهر قاضی القضاة مجتهد کیس دامام صاحب شاگرد ابو یوسف چه نوم یو یعقوب

دی - اود سید دامام اعظم شاگرد دی چه په مذهب کی دیس لوی کتابونه تصنیف کړی دی -

لکه بمسوط، جامع صغیر، جامع کیس، زیادات، هار و نیات و غیره - محمد بن الحسن الشیبانی

په کتابه چه ددغو امامانو تاریخ بیا یول ددې کوتاه کتاب سره مناسب نه دی - ول چه

ددوی تاریخ بیا یول په جلد و جلد و کتابونه غواړی -

یو بښتنه، آیه شریفه په بیان کی داوداسه هغه و چه تیرسو او معنی ددې آیه مبارکه

بَتَّارَةً د نهیا ول ددغو لویو امامانو په بچلکو او خٹکلو کی اختلاف پیدا سو؟

جواب! امام شافعی وافی چه داوداسه د آیه معنی داسی ده لکه ددې آیه شریفه چه

دروش ی په باره کی داخل سو دی "ثُمَّ أَتَمَّقُ إِلَى اللَّيْلِ" یعنی بیا نو یو سره

کړی - وشر ی تر شپې پورې - نو شپه خو په وشره کی نه ده داخله - نو دغه سره لکه خٹکل

او بچلکه د لاسو او پښو په ولفیقه کی چه پریوله دی نه دی داخل - اوموږ وایو چه

د وشر ی چوتکه یو حد معین ی په عربی شریکه کی نه ددر لودی بلکه یو ساعت امساک ته هم

د وشره وافی د عربیو په لغت کی - نو خدا ی پاک په "إِلَى اللَّيْلِ" سره حد شرعی دروشر ی

معلوم کړی - نو لکه شپه دروشر ی پای سو - او شپه خاسره سوله - ایدری - یعنی

لا سونه خو تر لوب وپورې او پښې تر نه لکنو پورې و انداموته ویل کیږی - نو "إِلَى

الْمَرَاتِقِ" یا "إِلَى الْكَعْبَيْنِ" ددې دپاره خدا ی پاک وویل چه تر خٹکلو لوسه یا تر بچلو

لوسه د حکم مخه دیس یولو و باسی - ول که دغه "إِلَى الْمَرَاتِقِ" یا "إِلَى الْكَعْبَيْنِ" نه وای نو

پہ یولہ دلا سو بہ تن او بنو پوہی فرض وائی۔ او دینوی یولہ بہ ترہ نکتی پوری وائی
 بن بنا علیہ چہ لوہا بنی دلا سو او پینو خا۔ جی سوہی ٹنکلی و جگلی ترہ یولہ نڈی وائی
 او بہ اصطلاح دفعہ شریفی دلا سو او پینو بہ بارہ کی۔ الی غایتہ الاستقامہ بولی۔ یعنی
 لوہا سا قط کرے۔ اوہا و شری بہ باب کی الی دیارہ دمہ الحکمہ دہ۔ یعنی حکم دہ۔ و شری
 فی شری پوہی کش کرے۔ رد مختار۔ ہر ایہ شرح وقایہ۔ نور الانوار۔ مستمسک۔ بلکہ تولا کتابوز دفعہ

وَالْفَرْوُضُ فِي مَسْحِ الرَّأْسِ مَقْدَرُ النَّاصِيَةِ وَهُوَ رُبْعُ الرَّأْسِ
 او فرض پہ مسح کی دس اندازہ دی نزلہ دہ۔ چہ ہفتہ شلہ دس کین دی۔

یولہ سہا۔ چہ سٹلور حصہ دی۔ نزلہ۔ ختہ۔ دوہ تیکہ۔ مصنف چہ مقدار وایہ اشارہ
 و دی تردہ چہ خاص دنزلہ مسح فرض نہ کہ۔ بلکہ پیر ہرہ خلہ دس چہ مسح و کرے دفعہ و خا۔ خلا
فائدہ! حضرت امام شافعی بہ نزد مسح دیوہ یاد و یادہ۔ وینتا نو قدر فرض دہ
 دلیل دی دادی چہ پیر آیت شریف کی خو مطلق مسح راغلی دہ۔ و مطلق مسح عام دہ۔ او امام مالک
 دتولہ سر مسح فرض بولی۔ دی وائی چہ د تیمم پہ باب کی خدائی پاک وائی۔ **فَامَسَحُوا بِرُءُوسِهِمْ**
 تاسی مسح گوی پیر مخالف۔ نو بہ تیمم کی خو بالاتفاق مسح دتولہ متخ فرض دہ۔ نو پیر آیت کی
 داود اسہ چہ۔ **وَامَسَحُوا بِرُءُوسِهِمْ** راغلی دی بہ ہفتہ آیت کی ہمہ دتولہ سر مسح فرض دہ
 او بن موہن پہ مذہب کی خلہ دس مسح کولہ فرض دی۔ نہ توہن دلیل حدیث مبارک دی
 چہ مصمم کتابوئی ساریت کرے دی۔

لِمَا رَوَى الْمُخَيْرَةُ بْنُ شُعْبَةَ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 بہ سبب ددی چہ روایت کرے مغیرہ د شعبہ روئے خدای دی ددہ غزہ رضی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

أَنِّي سَبَّاحَةٌ قَوْمٌ قَبَالٌ وَتَوَضَّأُ مَسْمَ عَلَى النَّاصِيَةِ وَخُفِيَّ
 و غی جاس و کین اچولو خائی تہ دیو قوم۔ یعنی ہفتہ خائی ترہ چہ خنکو بہ علتہ جاس و کین اچا و۔ پس
 بولی و کرے۔ او او دس فی تاسہ کرے او مسحہ فی و کرے پیر نزلہ او پیر موہن و چہ پ پینوئی و۔

سوال! بہ دی حدیث شریف کی خو صرف داسرا غلہ چہ آنحضرت مسح پیر نزلہ و کرے نزد دی حدیث
 تخہ فرض وایہ مسح دناہیہ ٹنکہ معلومین ہی احتمال ستہ چہ آنحضرت دی مسح دناہیہ استعجابا کرے و۔
جواب! آیت مبارک پہ بارہ کی دمقدار دس جی مجمل دی۔ یعنی واضح بیان یکجہ

تستیه خونه اندازد و سر مسحه کول فرض دی - پس د آنحضرت صلعم فعل چه پرمناصیر
مسحه و کپه بیان دهغه آیه مبارک د مراد دی - نواصی فرضیت د ناصیه پر آیه شریف سره
دی - لکن پس ربیانه د آنحضرت کذا فی الحمار و الهدایه و شرح الوقایه و نور الانوار و غیره -

وَسُنَنُ الطَّهَارَةِ غَسْلُ الْيَدَيْنِ قَبْلَ ادْخَالِهِمَا الْإِنَاءَ

او سنت داود اسم چه دی پریول دلا سودی - دهغه تر داخلید و پر لو بنی ک -
سنت هغه کار ته وائی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم همیشه توب پری کړی وی - مگر
پرواړه یاد و واره فی پری ایسې وی - دست حکم دادی چه پری کولوی ثواب دی او پری کول
فی سرنش و کول کین - سر د مختار و فتم القدیر و غیره -

كَمَا قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ

نکده و یلی دی آنحضرت صلی الله علیه وسلم کوم وخت چه بیدار سی یو ستاسی غنه د خوب

مَنَامِهِ فَلَا يَغْمَسُ يَدَهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهُ ثَلَاثًا لَا

غنه پس ندی غوته کوی لاس خپل پر لو بنی کی - تر غنه وخته چه میخی لاس د سړی واره -

لَا يَذُرِي أَيْنَ بَاتَتْ يَدُهُ مِنْ جَسَدِهِ

چه دی ندی خبر چه پیری شپه تیر کړی ده لاس دده د بدن غنه دده -

پوه سها اچه ذکر د لو بنی بناء پرمعادت د عربو چه پر لو بنی به فی او دس قاضه کاف
وې چه پر عمر بنوی کی عمو ما جاری او به ندی او نه نلکی وې - نهایه شرح هدایه -

پوه سها اچه ددی حدیث غنه د معلومین ی چه سنت والی دلا س پریولو خاص دهغه

چا دپاره دی چه د خوبه غنه را بیدار سی - تفصیل دادی اچه د عربو محکی کړی وی

او دوی عادت دا و چه استنجاء به فی پر لوبه او خاور و و هله نوبه بیدیدله په دی

صورت کی غالباً د سړی بدن خول کوی حتی د برة فی هم خوله کوی - او سړی چه بیده وی

هر خای چه کاه وکپه هغه خای کور وې - نو که د سړی په خوب کی د بړی ته لاس ورسین

او هغه هم خوله کړی وی او استنجاء هم پر خاور و و هله سوې وی - نو احتمال ددی سته

چه لاس به فی مراد سوې وی - نو له دی احتمال سره دی لاس پر لو بنی نه چینی

ولی چه او به مرداری نه سی. نو خنکه بعضی فقهاء پر دی عقیده دی که چیری سیری د
 بیدید و په وخت کندگی نه وکړی او یا استنجاء پر او بو و هلی و ه. نو د لاسو پر یوله بیا
 سنت نه دی. او د ا مذهب ضعیف دی. الهمداد: پر حاشیه کی د هدایه ۱۰۳ وائی چه دا
 حدیث شریف یوانی دهغو کسانو د پارسه دی چه دخوبه ولین سی او د لاسو په مرداری
 کې شک وی. ولما چه په دی صورت کی پر یوله د لاسو ټینګ سنت دی او اصل سنت داود آ
 خود لاسو پر یوله په شروع کی داود اسه دی مطلقاً که د خواب راوین سی او که نه کر لاس
 په لوینی چیغی او که نه. بلکه که پر ټنګه یا په جاسی او بو او دس تا نه کوی او یا یقیناً لا سونه کی
 پاک وی خو بیا هم داود اسه په شروع کی د لاسو پر یول سنت دی ترائی لو بند و پورې. *بلاغ القیر المهر*
پوښتنه! بیله او داسه څرنگه د سیری لاس مردار بلل کین ی.

جواب! که چیری ئ پر لاسو نجاست حقیقی ظاهری و و نکه بولې، کندگی، وینی،
 شراب، نولاس ئ مردار دی کې په لږ و او بو چ کی هغه هم مردار ین ی. او که چا گونر یا
 ټسکی و اچوله دا نجاست حکم دی. په دی صورت کی کر ل په او بولاس چ کړی او به نه
 مردار ین ی. لکن د ودی خور لوی په وخت کې پر یول مستحب دی. او کې اوس د سر لودی
 بیانی د ودی خور له د لاسو پر یول ادب دی. په احادیث مبارکه کی ثابت ده.
فائدہ! د احادیث مبارک چه تین سو شپن و صحیح کتا بود حدیثی ئ را وایت کړی
 دی. *تخریج زیلعی*.

وَتَسْمِيَةِ اللَّهِ تَعَالَى فِي ابْتِدَاءِ الْوُضُوءِ وَالسَّوَاكِ

او بل سنت داود اسه نوم اخستل د خدای تعالی دی په شروع کی داود اسه. او بل سنت استغفار د مسواک دی
 یعنی بسم الله الرحمن الرحيم ویل په شروع کی داود اسه او بسم الله ویل تر استنجاء دغه
 او وروسته د وارسه سنت دی. وهو المصمیم هدایه ۱۰۳.

پوه سهر! چه سنت والی د بسم الله ویلو د امام ق. و سرائی او د فقیه ابو جعفر لخوا و
 مذهب دی. او د صاحب د هدایئ او نور و کتا بو والا مذهب دادی چه بسم الله ویل چه
 به دغه وخت کی مستحب ده

سوال! په صحیح حدیث کی راغلی دی. لَا وَضُوءَ لِمَنْ لَمْ يَسْمُرْ. اودس نسته
 هغه چا د پارسه چه بسم الله ونه وائی. نو دی حدیث په اثر باید بسم الله ویل په او داسه کی
 نه را و فرم وی. لکه چه اصحاب ظواهر الحدیث چه همدغنی وائی.

جواب! اشارہ جان د حدیث وائی چہ مراد پیدہ حدیث کی نفی د فضیلت او ثواب دی۔ نہ نفی د وجود نہ او داسہ۔ ہدایہ ۳۱۱

پوچھا کہ! چہ مسواک پہ اندازہ د کوچنی کوفی وی۔ او او بند وائی پیدہ واسر د وائی پیدہ لویٹ وی بیا کورہ و سترہ کوچنی سی پروانہ لری۔ او مسواک دی د غائبو پر عرض وی نہ پر طول۔ ولی چہ او پیدہ فائدہ! مسواک و هل پیدہ او داسہ کی دونه لوی سنت دی۔ چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمایا دی۔ کہ چیری دامت د مشقت بیر نہ وائی ماہرہ دوی امر کری وائی وجو پایہ مسواک و هلوسرہ۔ رواہ البخاری مسئلہ! کہ مسواک نہ و د سیری سیرہ بیا بہ خہ کوی؟ جواب! بیا بہ پر غائبو تینکر کوی تیر وی چہ آنحضرت صلعم ہر یروخت د غسی کری دی۔ ہدایہ ۳۱۲

مسئلہ! کہ د سیری پہ خولہ کی غائبو نہ نہ وی نوی بہ خہ کوی؟ جواب! پر وی د کوی کوی تیر وی سوال! نینہ بہ ہر مسواک وی کہ خنکہ؟

جواب! افتاء وائی چہ دیننی وری ضعیفی دی نود وئی تشر اولی شاول د مسواک کائی و ہر۔ مکر کوی نہ دی پر غائبو تیر وی۔

فائدہ! کہ دیوہ سیری خولہ او غائبو نہ دیو سبب خنکہ بد بویہ و چہ وبل چاقی آشران سیدی دہغہ دپار پیدہ او داسہ ہر مسواک و هل سنت دی ولی چہ انرا و دل دخلکو نامہ وادی۔ نو حکمہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم ہغہ سیری چہ پیا نہ او پیا کنندہ او ہر یا ہو خور لم وی د جماعت د حضور خنکہ منع کری دی۔ رواہ البخاری۔

وَالْمُضْمَضَةُ وَالِاسْتِنْشَاقُ

او بل سنت داو داسہ پہ خولہ او بہ لغز ول دی۔ او بل سنت داو داسہ پر پیرہ او بہ لغز ول دی۔

دلیل فی دادی چہ شلوکسا نو ناموس و اصحابی وایت داو داسہ د سول کن پیر صلی اللہ علیہ وسلم کری دی۔ ہغو تو لو مضمضہ او استنشاق ذکر کری دی۔

سوال! پہ ہدایہ چہ وائی چہ آنحضرت صلعم د مضمضہ او استنشاق فعل پہ او داسہ کی موالبت کری دی۔ نو باید مضمضہ او استنشاق یا واجب یا فرض وائی لکہ اہل حدیث چہ دغہ د واسرہ پیدہ او داسہ او غسل کی فرض کھی۔

جواب! عیثی او ملا علی قاری او نور تکریمہ محدثین وائی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم د واکارہ پیدہ او داسہ کی قصد پر پیرہ ایسی دی نوی سبب ددی موہنہ خفیانہ او د خور و مذہب امامان فی سنت بولی۔ ایدہ ہدایہ د موالبت خنکہ دیں استعمال مراد دی۔

در مضمضه او استنشاق کیفیت دادی چه خوله دی در پی واره میخونی او در مس واره دی تار
 اولی که او به اخلی او دغه سکر دین دی پارا - صدایه میجر رد مختار میجر
 او طبرانی: د آنحضرت صلی الله علیه و سلم داود اسه دغه وایت کری دی - او حضرت اما
 شافعی پر نزد در پی واره دی واره دی کافی دی - یعنی پی یوه واره دی خوله او پینه واره میخونی -
 پوه سسه! چه پر مضمضه او په استنشاق کی پخته سنت دی (۱) تن لب یعنی خوله
 تن پینی دغه میخول (۲) در پی ذری واره (۳) هس واره نوی او به اختل (۴) دواره
 دی پی سسه است لاس کوی - تکن پینه دی پی چپه لاس سون کوی (۵) د پیح مبالغه او کوشش
 دی پر دواره و کوی - مکن مغه وخت کی سوه واره - رد مختار میجر
 پوه سسه! چه مضمضه او استنشاق سنت مؤکد دی - یعنی ټینگ سنت -
 مسئله! کر چیری او به لب وی یو واره کفایت کوی - رد مختار -
 مسئله! پر خوله او پینه کی دی کوله هرو هس سوه د سواکه - رد مختار -

وَمَسْحُ الْأَذْنَيْنِ

او بل سنت داود اسه د دواره و غوښه و مسح ده -

پوه سسه! چه مسح دغوښه دی پی یوه واره سکر کوی - پی دی واره چه دسیم دو پی کوی کی
 دغوښه و په پشیلو چه کری او دی یو کوی دی دغوښه و پر شاو خوا تیری کری -
 مسئله! دغوښه و هم دی پی هغو لند و لاس کوی چه دس مسح کی په کری و - یعنی نوی
 او به دی نه اخلی ولی چه پر ابن ماجه کی حدیث دی چه آنحضرت صلی الله علیه و سلم وای چه
 الْأَذْنَانِ مِنَ الرَّأْسِ، یعنی غوښه و نه دس پر چه کی حساب دی - پر رو مختار میجر کی
 راغلی دی چه سنت پر نزد دامام اعظم مسح دغوښه و په او بود سکر ده - حلیه - کنز - تار
 غایر - شرح المجمع - حینی شرح هدایه - هدایه - برائع - شرح الدرر - او مذهب دامام شافعی
 دادی چه دغوښه و په سکر نه نوی او به اخلی -
 مسئله! کر چا ننکوته په دغور و و کوی پی برته کره نوی دی دغوښه و په سکر نوی او به اخلی رو
 او دغه سکر به نوی او به اخلی کی د کوی لند ولی و چه سوی و - رد مختار

وَتَخِيلُ اللَّحْيَةِ وَالْأَصَابِعِ

او بل سنت داود اسه خلا لول د پیری او د کوی لند و د لاسودی -

دین پر خداوند می داند چه دوسری شادی و غماری و خواته کرم او گوی دی پر
 و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی -
 مسئله! که در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی
 و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی
 و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی
 و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی

مسئله! که در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی
 و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی و استیلا در دین و کرم و نوری او بی و خلی

و تَكَرَّارُ الْغُسْلِ إِلَى الثَّلَاثِ

اول است داود اسه در ساری و اسه مکرر پر یو لک دی. (یعنی مخ - لاسونه - پنبه).

سوال! که در بعضی اندام پر اول و اسه و بعضی پر دوم و اسه و بعضی پر دریم و اسه
 پر یو لک - دایر در ساری و اسه حسابین می - او است پر ادا کین ی او که نه -

جواب! که در ساری و اسه پر یو لک و اسه حسابین ی او پر دی سه سنت نه پر جای کین ی
 بلکه پر هر طریقی به قوله اندام منعی - رد مختار می

سوال! که چقدر در ساری و اسه بالا اندام پر یو لک حکم می خند دی
 جواب! که در ساری و اسه بالا اندام پر یو لک حکم می خند دی
 یعنی کچا نیا قوالی و کرمی تر در ساری و اسه او یانی کمبوت و کرمی تر در ساری و اسه او یانی کمبوت و کرمی
 تر حد. منون او ظلم و کرمی - پر صورت کی د نقصان - حد پر می

سوال! که چقدر در ساری و اسه بالا اندام پر یو لک حکم می خند دی
 شک لیوی کید و د پاسه - حکم می خند دی!

جواب! که در ساری و اسه بالا اندام پر یو لک حکم می خند دی
 دی بالا نه میخی او و سوسه دی قطع کرمی - و لک در داوسه دشیمان لر خواد او هو بی به خدا
 دشیمان مامو، یو - رد مختار می

و يَسْتَحِبُّ لِلْمُتَوَضِّئِ أَنْ يَتَوَضَّعَ الطَّهَارَةَ

او مستحب دی او دس کو و نکی تر می نیت د یاک دی کرمی - یعنی داود اسه پر اول کی

پوکه سه! چه نیت د نر که سر دی په شر به نیت ویل کوم ضرر وې کار نندی.
مستحب هغه کار ته وای چې پر کولونې ثواب وې او که فی نروکری په وسخ د قیامت ملائمتیا ورته
نسته. یعنی مستحب تر سنت په درجه کی کور دی. او دامام شافعی په نزد نیت فرض دی.
سوال! که چه د خن د خونتک کیدو د پاره او دس تائزه کړې نه د طهارت په نیت حکم فی خردی.
جواب! او داسه ثواب فی نسته اولوغه کول په روا دی. صله. رد مختار. شرح وقایه وغیره

وَيَسْتَوْعِبُ جَمِيعَ الرَّأْسِ بِالسُّحِّ

او بل مستحب دادی چې کنبیبا سی بوله سر په مسم سر.
یعنی پر بوله سر په مسم کوی. او امام شافعی درې واسه په نو او بودو مسم سنت کښی.
پوکه سه! چه په کیفیت کی د مسمی د بوله سر اختلاف دی. مشهوره دادا چه بقی کوی
او په پسې د وې کوی او ورغوی دی د شتر کوبنه ونیسی صرف درې کوی د دوا سر ولاسو
دی د سر پر مقدم حصه کنبیبا دی او تر خټه دې کش کړی. او بیا د خټه غځه دی و سر غوی پر
تیکو کش کړی تر مقدم حصه پورې. او بیا دی په یتو کوی او د و نو و کوی غوی ونه
مسم کړی. لکن تر یلغی شایح اکثران او مصنف د فتم القدیر وای چه دی کیفیت لره اصل
په سنت کی نشته. بلکه په یوه واسه دی دوا سره لاسونه د سر پر مقدم حصه کنبیبا دی او تر خټه د
کش کړی. او بیا دی د غوی و مسم و کړی. او په دې کار د کوی او به نه مستعملین وای
چه غوی ونه د سر په جبر کی دی. رد مختار ۳۳۱ تفصیل هو وې وکوره.
خب تیا! دنن زمانې بنجی خصوصاً پیشین والا بنجی د سر په مسم کی بیخی غفلت کوی
سنت لاشکوکا بلکه فرض قدر چه خلوسه د سر ده هم نه په بجای کوی. افسوس د دوی پر حال.

وَيَتَرْتَّبُ الْوُضُوءَ فَيَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ تَعَالَى بِذِكْرِهِ وَبِالْمِيَامِنِ

او په ترتیب دی او دس کوی پس شروع دی کوی په هغه اندام چه خدا پاک شروع کړې ده په ذکر دهغه او
شروع دی کوی په هغه استه اندام. (په لاسواو پښو کی)

یعنی اوله دی مخ میخی بیا دی لاسونه میخی او بیا دی د سر مسم وکړی اولخیر دی پښې پر میخی
پوکه سه! چه ترتیب په مذهب کی دامام شافعی فرض دی. دلائل په هلدیه
۳۳۱ کی وکوره یاد مه هتاسه په ۳۳۱ کی وکوره.

بسمانه فائده

دادری کاره یعنی نیت - دس مسم - ترتیب داوداسه - یواشری او یواشری په نزه د قدر
مستحب دی - نه، توله مشاخم او فقها، لکه صاحب هدایه - سه د هتاس - سه د هتاس - بحر المواقی پودی
عقیده دی چه دادری مع کاره سنت دی - هدایه ۳۳۳ جلد اول -
پاته سنت او مستحب دادی -

هغه سنت چه قد و یکه په سبب د کوتاه والی د کتاب نه دی راوهی دادی !

(۱) ولأعد - یعنی اودس پیوسته تاسره کول دی - یعنی چه مخنی اندام لاندوی وچ سوئ
د بلاندم په پر یولو یا مسم دی شریخ وکړی - که عذر نه وی لکه چه او په خلاصی سی نوی
او په پیدا کوی - یا هوادیر کوم وی چه اندام شر وچ سی -

(۲) سنت ذلک دی یعنی منبیل داندامو -

(۳) اسراف نه کول دی - اوداسنت مؤکد دی - سه د هتاس ۳۳۳ یعنی دیری او په دی

نه نوی وی چه آنحضرت د اسراف څخه نهی کړی دی -

سوال په پیم کتابکی والی - ورتوای توجیه برلب جونی نیست اسراف هر چه می شوی

جواب ! اگر چه او په خوند ضایع کیری لکن توله فقها والی چه د اسراف هم خلاف سنت ده
وی چه ضایع کیده معمر دی -

(۴) وَتَرَكْ لَطْفَ الْوَجْهِ - او بل سنت دادی چه په شریب دی او په پرمخ نه وی -

(۵) وَغَسَلَ فَرْجَهُ الْخَائِرِج - او بل سنت دادی چه بنه دی د باندی فرج هر پری میغی -

پاته مستحب دادی - پلوه سه چه مندوب - ادب او مستحب یو دی - درختار ۳۳۳

(۱) مسم ده قبی یعنی غامری د کوتاه په شا - او هغه چه مینیه والا والی چه نوی او په غامری

هغه غلط ده - ولی چه د کوتاه د شا او په نه دی مستعمل سوی - درختار ۳۳۳ لکن مسم دی پرمخت

پلوه غامری کوی - نه د غوتی پر بل بری چه هغه بدعت دی - درختار جلد اول ۳۳۳

(۲) وَاسْتَقْبَالَ الْقَبِيلَةَ - او هماغه و قبله تکبیرستل پوختگی داوداسه - یعنی بیده استجاء -

(۳) وَتَعَدَّى عَلَى الْوَقْتِ - او تر وخت د هغه دی اودس تاسره کوی - لکن په شرط ددی

چه معذوره نه وی - سه د هتاس جلد اول ۳۳۳

(۴) وَتَخَيَّرَ خَاتِمَ الْأَوْسَعِ - او بنور و لگتمی چه قرطبه هم وی - یعنی چه قرطبه وی

او بدلاندی سینی - بیادی هر د اعتیاد پاسره بنور وی او که چیری تنک و چه او په

ن لاندی نہ سیدی بیان بنور وک فری دی چه او به ویر و سیرزی - رد مختار م

ضروری خبر تیا

بنی علی العموم او بعضی بن بنی طبیعتہ داسی تنگی کوتی پر کوته کوی چه په غن
کی ناستی وی - چه هیچ امکان داو بود سید و تن کوتی لا ندی نه وی او دوی هم کوتی
نه بنور وی - نو دغشی بنی او نرو نه او دس محیم دی او نه غسل او نه ملوغ - افسوس -
سوال! نزوتہ د کوتی پر کوته کول س وادی او که نه؟

جواب! د سرو نه و کوتی و نزوتہ قطعاً حرام ده - او د سپینو نر و کوتی چه تر شقال
هو که وی و نزوتہ س واده - لکن چه ضرورت ویر ته وی - په محیم حدیث کی س اغلی دی چه
آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرمایله چه ویر یسیر او نر و استعمال اول حرام دی نه مادامت
و نزوتہ او وادی و بنیوتہ - افسوس چه تران ولی د بنیوتہ په مثال سو چه ویر یسیمی جا می
استعمالی او د سرو نر و او سپینو نر و کوتی پر کوته کوی - خوا نان لاشه کوی چه د سپین
په کوته هم د سرو نر و کوتی لیدل کیږی - اخیر شه شرم په کار دی - د اسلام په خالص -
مسئله! که د بنی غو نر والی په غو نر و وی باید د غسل په وخت کی و بنی وی چه

غاسر ته و او په سیرزی - رد مختار جلد اول م

(۵) وَعَدَمُ الْإِسْتِغَاثَةِ بِالْغَيْرِ - او نه به غواری کو مک په او داسی د بل چا هغه - کد او یو
په توپولوگ وی او که د اندامو په منبر و لوگو وی - مکر هغه وخت بیا پر و نر وی که مریض یا ضعیف
(۶) وَعَدَمُ التَّكْلُمِ بِكَلَامِ النَّاسِ - او نه به کوی په او داسی کی خبری دخلکو مکر هغه وخت
چه ضرورت وی او فرصت د لاسه ونری -

(۷) وَحِفْظُ ثِيَابٍ مِنْ تَقَاطُرِ الْمَاءِ - او ساقی به کلی خپل د خاشکو هغه داو یو - بنیوتی
الامکان دی د مستحلو او یو د خاشکو هغه خان ساق -

(۸) وَالتَّيْمِيَّةُ عِنْدَ غَسْلِ كُلِّ عُضْوٍ - او بسم الله دی وای په وخت د پیر یو لو دهر اندام -

(۹) وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى النَّبِيِّ بَعْدَهُ - او چه و د اسلام دی وای پر نبی علیه السلام پس ل او د -

(۱۰) او وروسته تر او داسی داسی دعا کوی - خدا پر ما و گر خوی د تو به کو و نکو

هغه او د پاک کو و نکو هغه - رد مختار م - دا و پاته مند و بات -

اللهم اغفر لکاتبه ولولائه ولوالديهما - آمین یا رب العالمین -

فصل فی نواقض الوضوء

د افضل په بیان کی دهغو شیانو دی چه مانع من داوداسه دی.

پویه سه اچ ما توالی اصلک په اجسامو کی دی نکه کاسه چه ماته سی - نوبیا هغه فائده نه ختی اختل کینی چه کاسه دهغی فائده دپاسه وه نکه دودی پکینی ورسول وغیره - پس اودس چه یوه معنی ده ددی مایده عجان دی په دې اعتبار چه هغه فائده چه داود هغه اختل کیده نکه لمونځ کول یا مسح دقرآن شریف کول وغیره اوس چه اودس مات سونه ختی اختل کینی.

الْعَائِي النَّاقِضَةُ لِلْوُضُوءِ كُلِّ مَا خَرَجَ مِنَ السَّبِيلَيْنِ

هغه شیان چه ماتونکی دی داوداسه دادی - هر هغشی چه لوی ونړی دی یوې څخه ددوی لاس وکړه نروکی دیني

یعنی دمنځ دخواچه دمن هغه ذکر بول اود بنی هغه فرج بولی - او قبل فی همر بولی - یادش دخواچه دنراو بنی هغه داسره ددبرک وائی - په حدیث شریف کی راغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم څخه چا پوښتنه وکړه چه ماتونکی داوداسه څه شی دی آنحضرت وایل چه " مَا يَخْرُجُ مِنَ السَّبِيلَيْنِ "

پویه سه اچ په ساتونکی ددغودو لاس وڅخه عام دی که عادی نشی وی نکه بولی او کندی یا غیر عادی شه وکله داسقاض وینی یا دبرج یا چینی - اود دبری په باد سره هراودس ماتینی - چه کونړ یا پسکی فی بولی

سوال ؟ دفرج یاد ذکر په باد سره اودس ماتینی کی که نه ؟

جواب ! بعضی کتابونو وائی چه په دې باد اودس نه ماتینی - لکن مصمم داده چه دا په حقیقت کی باد نه دی بلکه اختلاج دی یعنی دننرو پر پیښی دسری خیال داسی چه باد وونی - هراود

وَالْدَّمُ وَالْقَيْحُ إِذَا خَرَجَا مِنَ الْبَدَنِ فَتَجَاوَرَا

اویښه او نوبیا وای اودس ماتوی چه وونی دبدنه څخه (هر خای دبدن چه و) نوبیس سی دغه وینډ یا نو

إِلَى مَوْضِعٍ يَلْحَقُهُ حُكْمُ التَّطَهِيرِ

هغه خای تر چه هغه خای تر سین ی حکم د پاکوانی - یعنی پاکول دغه خای

فرض وی پہ او داسہ کی یا پھر غسل کی۔

مسئلہ! کہ دیوہائی پوت و اوہی اوہی نہ بیکا کسی لکن ترہفہ لائی تیرا نہ سی او دس نہ پہ مائینی۔ نہا

مسئلہ! کہ وینہ دپنی و نزمک تہ راغلہ یا دغا سنی وینہ و خولہ تہ راغلہ او دس فی مات سو ویل چہ دپنی او د خولہ پر یو بل پہ غسل کی فرض دی۔

مسئلہ! کہ بول و نلکے تہ د ذکر راغلی او نہ راوی فی او دس نہ پہ مائینی ولی چہ ددغی نلکے پر یو بل پہ ہمہ وخت کی فرض نہ دی۔ حواشی ص ۱۲

او امام شافعیؒ وائی چہ ہرشی دغیر سبیلینو غنہ و ونری او دس نہ پہ مائینی۔

دکا دلائل او نہ موہن جو ابو نہ پہ ہدایہ کی۔ رد مختار کی۔ شرح وقایہ کی و گوری۔

وَالْقَيُّ إِذَا كَانَ مَلَأَ الْقَمْرَ

او فی او دس ماتوی کہ چیری و وی یہ ذکر خولہ س ۴۔

امام شافعیؒ وائی چہ قی کہ خہ ہر پہ ذکر خولہ وی او دس نہ پہ مائینی۔ ولی چہ یہ حدیث

شریف کی راغلی دی چہ عَلَیْہِ السَّلَامُ قی و لاہ او او دس فی نہ کری تاثر ۴۔ موہن جواب دا بہ کو۔ چہ امکان لری چہ دعلیہ السلام دغہ قی بہ یہ ذکر خولہ نہ وو۔ او بل دا چہ دلا

وخت بہ نہ وہ نوہ قی سرہ متصل جو او دس نہ دی لائیم۔ بلکہ دلا غنہ پہ وخت ک۔

نہ موہن دلیل دادی چہ دابن ماجہؒ پر روایت یہ حدیث کی راغلی دی، مَن قَاءَ أَوْ

نَرَعَفَ فِي صَلَاتِهِ فَلَيْتَمَرْتُمْ، کہ چا و لاہ قی یائی پن ۴ وینی سوہ پہ دلا غنہ کی پس د

لا غنہ غنہ دی ولاہ سی۔ یعنی یہ او داسہ پسی۔ ددی حدیث شریف غنہ معلومہ سوہ

پہ پہ قی سرہ او دس مات سو۔ او امام غزالیؒ وائی چہ پہ لب او پہ دپنی قی د و لاہ او دس

مائینی۔ دلائل فی پہ ہدایہ ص ۱۲ کی و گوری۔

پوینتہ! کہ خولہ قی کوہ بولے؟

جواب! کہ وائی ہر دی چہ خبری نہ سی و ہر کو لائی بخوک وائی ہر دی چہ بی تکلیفی نہ سی تینو

سوال! کہ چاخو و لاہ قی و و لاہ چہ ہر و لاہ قی تر کہ خولہ کو و لکن مجموع فی کہ

نولہ کیدہ او دس پہ مائینی او کہ نہ؟

جواب! پہ نزد امام ابی یوسفؒ کہ دتولو و لاہ و دق مجلس یو و نو او دس پہ

ائینی او کہ جلا جلا لائی و او دس نہ مائینی۔ او امام محمدؒ وائی کی چیری دہر

شنا و یو و نو او دس بہ مائینی او کہ دہر ہر آشنا و جلا و او دس نہ پہ مائینی

پس کہ مجلس یووی اودس پۛ اشیدل هم یووی اودس پۛ اتفاق مات دی۔ او
مجلس یووی مکر دس پۛ اشنا و جلا و دابو یوسف پۛ نزد اودس مات سو او
محمد وائی اودس نہ دی مات۔ اوک دس پۛ اشنا و یو و لکن مجلس د قیما نو جلا و
دامام محمد پۛ نزد اودس مات دی دامام ابو یوسف پۛ نزد نہ دی مات۔ وفقہ شری
نہ نزدی مذہب دامام محمد دی۔ واللہ اعلم بالصواب۔

سوال ! دکوم شی قی و هل اودس ماتوی ؟

جواب ! چہ دی وی یا او بی وی یا سود وی یا شری وی۔ اوک پچیری بلغم قی کر
دامام اعظم او امام محمد پۛ نزد اودس نہ پۛ ماتین ی۔ او دابو یوسف پۛ نزد اودس
پۛ ماتین ی کہ پۛ د کخول و۔

فائدہ ! دا اختلاف پۛ هغو بلغموک دی چہ دسہ شذو و وتری اوک دابلغم دس
شذو و اودس پۛ اتفاق نہ پۛ ماتین ی۔ ہدایہ جلد اول ۴۵ ولی چہ سہ نجاست حائی نہ دی

وَالنَّوْمُ مُضْطَجِعًا أَوْ مُتَكِنًا أَوْ مُسْتَنِدًا إِلَى

اوی خوب اودس ماتوی چہ پۛ سرخ وی۔ یا بی تکیہ پۛ یو و اسخ کر وی او یا بی شاکتہ کر وی وی

شئ لَوَازِيلَ عَنْهُ لَسَتْ ط

شی نہ کہ هغه لیری کرہ گدہ شذو نو دی غو حاریر ی

دلیلے فے دادے چہ پۛ زخود و لو خوب کول بند و نہ سستی۔ نو غالباً کر

یا پسکی حنی وتری۔ او غالب لک یقین دی۔ ہدایہ جلد اول ۴۵

مسئلہ ! کہ شوک پۛ ولا سہ کی بیدہ سو۔ یا پۛ رکوع کی یا پۛ سجدہ کی یا پۛ ناستہ کی او

فی نہ ماتین ی۔ کہ پۛ لما غتہ کی وی او یا بی لما غتہ۔ ہدایہ ۴۶

مسئلہ ! پۛ بعضو کتابوک وائی کہ پچیری دیو سہری پۛ ناستی خوب عادت و و اودس فی ماتین ی

وَالْغَلْبَةُ عَلَى الْعَقْلِ بِالْأَعْمَاءِ وَالْجُنُونِ

اوپہ غلبہ راسی ی عقل فی اودس فی ماتین ی پۛ سبب دیہو بنی او لیو نتوب۔

مسئلہ ! پۛ خلاصۃ الفتاوی کی وائی چہ سکر بعض مستی نزدی حد پوری چہ نرا و بنت

رہ پیشی هم اودس ماتوی۔

پوه سہ! چه سبب د مایند و داود اسه پر اجماع سر دادی چه بند و نه سست سی او
 په خان نه پوهینی چه باد را خه واتی اوکه د نه او د جنین د مایند و سبب دادی چه قواد ټینګید
 د باد یعنی کون او پسکی نه لری او نه په پوهینی - هراړه جلد اول مه -

وَالْتَهَمَتْ فِي كُلِّ صَلَاةٍ ذَاتَ رُكُوعٍ وَسُجُودٍ

او په نرو، کاخندل په هر هغه لماغه کې چه هر کوع او سجده پکښی وی او دس ماتی -
 او امام شافعی وای چه او دس نه په ماتی - نه ماتی - لیل هغه محمید حدیث دی
 چه علیه السلام پر لماغه د جماعت ولاړ و او مصابو و واپسی ولاړ و چه یو مصابی
 چه سترکی فی شخه ضعیفی وی په تلوا پر لماغه ته سراسر وان و وپه مسجد نبوی کی یو خرابه خاوه
 په هغه کی په ذرب ولویدئ - یعنی لمونځ کوونکو په نرو کاخندل - علیه السلام چیر
 سلام وکړ خاوه وې نرمایله چه هر چا چه پر نرو کاخندل وی هغه او دس اولوم دواړه راوگر
 پوه سہ! چه خندا دسې قسم ده! قهقهه - چه نرو د خلک فی واوره کی که
 چیرې هلته څوک موجود وی - پر دې خندا هم لمونځ فاسدین کی او هراو دس په ماتی -
 ضحک - چه فقط لمونځ کوونکی فی واوره کی نه بل څوک - په دغه خندا لمونځ فاسدین کی
 مکر او دس نه په ماتی - هراړه جلد اول مه - تسم - هغه دا چه صرف شونمان
 فی سپین سی - پر دې نه او دس ماتی او نه لمونځ فاسدین کی - رد هتار -
 پوه سہ! چه په قهقهه خندا سر د جنان پر لماغه کی یا په سجده د تلاوت
 کی یا خاسر د لماغه خنده او دس نه ماتی - هراړه جلد اول مه - وکلان رد الحار -
 قالوا! که نا بالغ کوچنی په لماغه کی پر نرو کاخندل لمونځ فی فاسد سو
 او دس فی نه دئ مات - اوکه مری په لماغه کی بیده و او وی خندا لمونځ فی
 فاسد سو او دس فی نه دئ مات - په حواله د کوکب دس پر حاشیه د
 قدوسی طبع مجیدی مه

پوه سہ چه بشم هیثم پر وانه لری وای چه په ترمذی شریف کی په روايت د عبد الله بن الحارث
 بن جزداسی راغلی ما رايت احدا اكثر تبسم من رسول الله صلى الله عليه وسلم، مانه د هیثم
 هیثم که دین تبسم کوونکی تر رسول الله صلعم - او ضحک هم گناه نه ده - او خنده
 قهقهه سخته گناه ده -

فصل فی الغسل

فصل دی په بیان کی د غسل

وَفَرَضُ الْغُسْلِ الْمَضْمُوعَةِ وَالِاسْتِنْشَاقِ

او فرض د غسل په خوله او په لغړول دی او په پیزه او په لغړول دی.

او په مذهب د امام شافعی لکه په اوداسه کی په غسل کی هم دواړه سنت دی.
 تر موخه دلیل دادی چه یهقی اوداسه قطعی روایت کړی دی چه آنحضرت صلی الله
 علیه وسلم وویل چه مضمضة او استنشاق جنب لره فرض دی. حاشیه صدایه
 او بل دلیل دادی چه خدا پاک فرمائی: **وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا** او که چیر
 تاسی جنب واست بڼه ځان پاک کړئ. بڼه ځان پاکول هغه دی چه هغه ځای ته چه بیله
 او به ورسپیږی هغه ځای به میځی. هدايه مټ

وَغُسْلُ سَائِرِ الْبَدَنِ

او بل فرض د غسل پر یمختل دی د باقی ټوله صورت.

پوهه ادا د فرضی غسل بیان دی چه هغه درې دی. د جنابت غسل. د حیض غسل.
 نفاس غسل. **تکلیف** ۱ په غسل کی دیر احتیاط په کار دی. حتی هر هغه ځای چه
 بم تکلیفه او به ورسپیږی پر یمختل فرض. لکه بشپیل. د غوږ و. د نوځه
 د وړ خواو بریتو پوست. ما بین دیناړی. د بڼی څلرې فرض. ممکن گوته دی نه په
 چینې که شه هم تکلیف نه دی. لکن هغه حکم د باطن لری او دغه سر لکه د سترگو
 د ننه پر یوال نه دی فرض. **مستلله** ۱۲۱

مسئله ۱ که د بڼی سر او دل نه و د ټوله وینستانو پر یوال فرض دی او کی کوڅی او
 وی ټولنه ول. د بیخود کوڅیو کافی دی د کوڅیو غوړ ول نه غواړی ولی چه په دې کی حرج او تکلیف
 دی. د اذهب ظاهر د متونو دی. **مستلله** ۱۲۲

مسئله ۱ که د بڼی د وینستانو و بیخو ته او به نه رسیدلی بیانی غوړ ول د سر فرض دی. د
 نو په اساس د دغی مسئلې کوی بڼی چه د سر وینستان ټوله په کنډ ورو و ملی وی او د غسل
 په وخت کی صرف او به پر ټو یوی بیله دی چه او به د وینستانو و بیخو ته ورسپیږی غسل

فی ندی صحیحہ۔

مسئلہ! کہ دینتی غوبہ والی پہ غوبہ و و ہ غہ بہ بنو روی چہ او بہ وری سی ۔ ردھتار مسئلہ

وَسُنَّةُ الْغُسْلِ أَنْ يَبْدَأَ الْمُغْتَسِلُ بِغَسْلِ يَدَيْهِ وَفَرْجِهِ

اوست پہ غسل کا دادی چہ شروع بہ کوی غسل کو و نکلی پہ پر یولو دواسی و لاسو تہ بند و پونجا اوستنجا بہ و می
یعنی کہ خہ ہر نجاست پہ فرج پوری ندوی ۔

وَيَزِيلُ النَّجَاسَةَ إِنْ كَانَتْ عَلَى بَدَنِهِ

اوستا نکلی بہ یعنی مینخی بہ مرداسی کہ چیری فی پر بدن نجاست و و ۔

یعنی ددی دپارہ دی مینخی چہ پس دی دینہ سی داو بو اچولو خہ پر بدن باندی ۔

مسئلہ! پر جسائق کی راغلی دی چہ ہر خہ چہ سنت داود اسہ دی پہ غسل کی ہم غہ
سنت دی بیلہ استقبالہ دقبلہ و لی چہ غالباً پہ حال کی دغسل دسری عورت لم توی ۔ حاشیہ کز م
دہر ویش وائی ددی خہ دا معلومہ سوہ چہ جنب بہ بسم اللہ آہم وائی ۔ نکلن پرنیت دوقت

تَمْرِيْتُوَضُّأَوْضُوءٌ لِلصَّلَاةِ إِلَّا رَجُلِيْهِ

اوبیا دی اودس تاثرہ کری لکڑ اودس د لما خہ ۔ مکر پینی دی نہ مینخی ۔

ددی عبارت خہ دا معلومین چہ مسہ دسری ہر وکری ۔ اودا ہر ظاہر وایت دی ۔ کوکب دری

مسئلہ! کہ غسل والا پہ داسی حائی کی غسل کا وہ چہ دغسل او بہ ددہ تر پینو لاندی جمع
کید ۔ اویا پینی پہ ختو کیدی ۔ مطلب داچہ بل واری دپینو پر یولو تہ ضرورت و و نو
دی پینی پہ اوداسہ کی نہ مینخی ولی فائدہ نہ لری ۔ اوکہ پر دبرہ یا سمیتی حائی فی
غسل کا وہ نو دی پینی پہ اوداسہ کی پری مینخی اوبیا پہ اخیر کی دپینو پر یولو تہ
حاجت نہستہ ۔ کوکب کلمہ ص

تَمْرِيْتُيُبِضُ الْمَاءَ عَلَى رَأْسِهِ وَعَلَى سَائِرِ بَدَنِهِ ثَلَاثًا

بیادی توی کری او بہ پر سر خیل او پر باقی بدن خیل دسری و اسہ ۔

پوٹہ سہ! چہ پہ کیفیت کی داو بو اچولو پر بدن اختلاف دی ۔ ملا مسکین او نوہ
ملا یان وائی چہ اول دی پر، استہ او بہ او بہ دسری و اسہ و اچوی ۔ اوبیادی پر چپہ او بہ

دری واره - او بیای پس سراپا نو بدن دری واره - او قهوه ری عبارت خذ دامع
چه اول دی پس سراپا به اچوی - او مصحح هم دغه ده او ظاهر وایت دامام اعظم غ
هم دغه دی - در مختار ۱۴۶ -

پلوکه سه! چه موبنل د بدن فرض نه دی لکن مستحب دی - در مختار ۱۴۶

ثُمَّ يَتَنَحَّى عَنْ ذَلِكَ الْمَكَانِ فَيَغْسِلُ رِجْلَيْهِ

او وروسته دی گویند سی دمه خای خذ غسل او بیادی پری میتنی پینې خپلی - او اهلته کی
چیری پینې په او داسه کی نه وې پریولی -

وَلَيْسَ عَلَى الْمَرْءَةِ أَنْ تَنْقُضَ ضَفَائِرَ هَافِي

او نشته پر بنځه باندی چه غوړوی به کوڅی خپلی پر غسل ک

الْغُسْلُ إِذَا بَلَغَ الْمَاءُ أَصُولَ الشَّعْرِ

که چیری س سیدی اوبه بیخوته د وینستا نو د دی

په دلیل دغه حدیث چه آنحضرت صلعم و امر سلمه زه وویل کافی دی تالره پ
غسل ک چه او به وری سیری و بیخوته د وینستا نو ستا -

مسئله! نشته پر بنځه باندی د غسل په وخت کی چه لندوی به خړیدلی کوڅی
د اهر مصحح مذهب دی ولی چه په دې کار کی تکلیف دی - صایه ۲۴
د ویش وانی چه د دې مسئلې پوره بیان په حواله د مختار د مخه تیر سو -

وَالْمَعَانِي الْمَوْجِبَةُ لِلْغُسْلِ إِنْ زَالَ الْمَنِيُّ عَلَى وَجْهِ

او هغه اسباب چه ولجیونکی دی د غسل هغه دادی - او تل دی د منی پر طریقه

الدَّفْقِ وَالشَّهْوَةُ مِنَ الرَّجُلِ وَالْمَرْءَةِ

د غوړ خیدلو د آلم او د خوند کدش خذ وی او که د بنجی خذ وی -

مسئله! که منی نه سراو وتری غسل نشته - کوکب دری - در مختار ۱۴۶

مسئله! که سړی د روڼ بار پورته کړي او منی نه سراو وتری غسل پر خسته ولی چه شهوت نشته -

فائده ! صاحب ددر مختار دامنی دی چه دینبی پرازال دفق بسته نووانی چه حکم مصنف نه کری ذکر پیا لکن محرم داده چه ددقی معنی بهیدل دی دمنی چابک - کما فی الکوکب الدسای م - نوپه دی معنی دفق په بنج کی هم بسته - لکن چونکه دینبی فرج فراخ دی په ظاهره فی تاثیر نه معلومین ی -

فائده ! وتل دمنی غسل واجبوی پس نه او پر بنج کی په ویند وی اوک په خوب کی ^{۳۲} سوال ! بنج هم په خوب کی شیطان خطا باسی لکه نه اوک نه ؟

جواب ! هو شیطان فی خطایسی لکن دوی دشمن نه وای او په بهانه دسر پر یولو غسل کوی در لیل فی دادی اچنه په بخاری شریف کی راغلی دی - چه امر سلیم وای ما سوال وکری وَأَخْفَضَتْ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رُفْعَهُ عَنِ الْمَرْءِ ثَمَّ تَرَى فِي مَنَا مَهَا مِثْلَ مَا يَرَى الرَّجُلُ فَقَالَ اتَّجِدُ لَذَا لَكَ لَذَّةٌ قَالَتْ نَعَمْ قَالَ فَلَتَغْتَسِلْ په باسه کی دهغی دینبی چه داو وینی په خوب کی په مثل دهغه چه نری و وینی (یعنی جماع) پس آنحضرت صلعم وویل چه دی دینبی ترخوند ویرکوی - دی ویر ته وویل چه هو آنحضرت و فرما تل چه نو دی غسل وکری مسلمان ! که بنج دخوبه را ویند سوه او پر توک فی لوند و لکن هیڅ شی فی په یاد نه و - غسل پر واجب دی لکه په نروکی هم داغه حکم دی - روح مختار -

وَالْتَقَاءُ الْخَتَانَيْنِ مِنْ غَيْرِ انْزَالٍ

او دغه را تکه غسل ولجیوی یو خای کیده د دوسنی دخایو - یعنی د دوسنی خای بیله انزاله -

یعنی بیله او دس اوینق - دلیل فی د حدیث دی «إِذَا التَّقَى الْخَتَانَانِ وَخَابَ الْحُشْفَةُ وَجَبَ الْغُسْلُ أَنْزَلًا أَوْ لَمْ يَنْزَلْ» ترجمه ! چه سوه یو خای سی دوه دسنتی خایونه دن او دینبی - او پت سی د ذکر سر غسل واجب یی که انزال سی او که نه سوال ! مصنف ول وویل «مِنْ غَيْرِ انْزَالٍ»

جواب ! په انزال سره خو په اتفاق غسل واجبین ی -

سوال ! د نردسنتی ول خو را معلوم دی چه هغه نریاتی پوستکی خای پرې کری او د ذکر سر فی سبکاسه سی - د دینبی سنتی څنکه ده ؟

جواب ! په حدیث کی راغلی دی چه عرب دینبی هم په کوچنیوالی لکه نرسنتوی - هغه داسی چه دینبی د فرج پر مابین د لوی خواخه نریاتی غو بنه سته لکه دچرک چار خول هغه نریاتی غو بنه خای پرې کوی - نوئی ولی او جماع دیره مزه کوی - عینی جداول -

مسئله! که چای خیل ذکر سر د بل چایه د بیره کی داخل کړي او انزال نه سر
غسل پې واجب دی. او دغه سکه د د بیره پې والا هم غسل سته احتیاطاً. هراړه میږي
مسئله! که چا د خړې یا غواسه کا وکړي یعنی حشفه ی پکښی داخل کړه تر
غسل نسته چه انزال نه سی.

مسئله! که چایه په نوکی د ښځې خپل ذکر داخل کړي یا یی سر یا ټول تره
غسل نسته باندی چه انزال نه سی. هراړه میږي

پوښتنه! ته ښځې صریح الفاظ استعمالوي ایا د ا به د شرمه څخه خلاف نه وی؟
جواب! د دین په خبرو کی شرم نسته دغسې صریح الفاظ په کتابو کی د فقهی شری
بکه په احادیثو کی هم استعمال سوی دی. مکر د افرق دی چه هغه عربي دی. او ا پخپل
ښتو شری بیان کړی دی. در تعجبی و نه خبره داده! چه فقهاء د دغو الفاظو څخه
شرمیدل او موږ به شرم کوو. مثلاً ذکر عربي. غږ پښتو. قبل عربي. کس. پښتو
د بیره عربي. کونډ. پښتو. خضنتی عربي. خوتی. پښتو. حشفه عربي. دغږ عربي.
فرج عربي. غږ او کس دواړه. پښتو.

او د دې قسمی نومی الفاظ هم سته. نو دغه پره فقه شریفه کی چه کتابونه یی عربي دی
نه استعمالین یی! یقیناً استعمالین یی. نو موږ چه د عربي کتاب ترجمه یی په پښتو کوو
د دغسې الفاظو په ترجمه کی څه وایو؟ ایا یسره هغه عربي الفاظ استعمال کړو. نو تر
څه فائده وکړي. او که په بلا کی سکه تعبیر وکړو. البته غټ طالبان چه د دغو الفاظ
په ترجمه خبر دی د ترجمې ضرورت نسته. لکن کوچنیان او کوچنی نخیلی ته باید
په ترجمه کی صریح الفاظ ایراد سی. چنانچه امر د و شری والا یا فارسی والا هم د
کوی. نو په کتابو موږ هم په ځنی ځایو کی دغه پښتو الفاظ استعمال کړی دی.

اِذَا تَوَارَتْ الْحُشْفَةُ وَالْحَيْضُ وَ النَّفَاسُ

مخ وخت غسل واجبین ی چه حشفه د ښځې په فرج کی پټه سی. او حیض و نفاس غسل واجب
پوه سې! چه کمه مده د حیض دامام اعظم په مذهب کی د سړې و سړی ده. او لو
مده یی لږ و سړی ده.

مسئله! که د ښځې د حیض وینې تریلش و سړی کم قطع سوی میږي یی کا
یعنی جامع نه سی و سړه کولا څه څی چه غسل یی نه وی کړی. یا دیوه لماخه وخت نه وی

پس تیر سوی - اوکه پرس ورسخی ودریدی دهغه تر غسل فی هم و طی - وادی - روحیات - هار -
 مسئله! میره ته دخیلی مایینی خنجه په وخت کی دحیض هرکه نفعه اخستل - وادی -
 تکن تر پر تنکابن لاندی دی کار نه په لری داحتیاط دپار - چه جماع حتی و نه سی -
 مسئله! که چیری دبنی وینی ترلس ورسخی تیری سوې بیا هغه وینی استعاض بولی -
 غسل دی وکری اولموغ دی کوی او میره ورا تلالی سی - لکن معذوره ده هماغه ته
 په اودس تاخره کوی او اکثر مدد دنفاس خلویسنت ورسخی ده اقل فی هغه ده چه وینه فی
 قطع سری وی - نور تفصیل به ورا وسته - سی -

وَسُنَّ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْغُسْلُ

اوست کهنی دی رسول الله صلی الله علیه وسلم غسل دجمعی دپار - اود کوچنی اولوی

لِلْجُمُعَةِ وَالْعِيدَيْنِ وَعَرَفَتَهُ وَالْأَحْرَامِ

اختر دپار - اود عرفات دورخی دپار - چه پر عرفات وی - او دحج اود عمری دپار -

داخلو، قسم غسلونه دقدوری پس مذهب سنت دی - اوبعضی علماء وائی چه دا
 خلو، سره مستحب دی - هار - په ردهجاساکی وائی چه داغسلونه دسنت واندخدی
 نویس ترنش په پرینبولی کی نسته -

مسئله! غسل دجمعی دورخی اود دوو اختر و دپار - دماغه دی - دا هم ظاهر
 روایت دی - اود اقول د امام ابو یوسف دی اود ا هم حکیم ده - ردهجاسا - ۱۵۲

اوحسن بن زیاد دی دپار - دورخی بولی - نوکه شوک دجمعی یاد اختر په ورځ سهار غسل
 وکری اولماغه تنی اودس مات سی بیا اودس تاخره کری سنت فی نه سوه پر حای -

مسئله! داغسلونه پر هغه چاسته چه دجمعی یاد اختر و لمو غ پر کیزی نو پر بنخه پرنایا
 او پر قریه یعنی کلی والا باندی نسته - اوکه دورخی دپار - وائی نو پر بنخه او کلی والا به وائی -

حکمت! ما سوا داحرام دغسل ددغو نور غسلو فلسفه داده چه دا دورخی دجمع کید و
 دمسلمانودی په جامع مسجد کی یا په عیدکاکی یا پر عرفات باندی نو غسل ددی دپار - دی
 کوی اوست دی چه یو وبل ته دخول او بدن په بد بوئی سره آزار ورسنه کری -

فاسد! شریعت مبارک دخول دبوئی آزار یو وبل ته نه خونوی - نو دیشکاخلو
 یا و هلو یا مال خو، لو وغیره آزار به خه وی -

وَلَيْسَ فِي الْمَذْيِ وَالْوَدْيِ غَسْلٌ وَفِيهِمَا الْوُضُوءُ

او نسته دمذی په وټو سره یا د وډی په وټو سره غسل - او د دغود واره و په وټو سره او دس لاندې پړی
پړوکه سړا چه منی د نرڅخه سپینی او به دی او سپینی ناکړی چه دهغه په وټو سره ذکر
مړکین ی او د بڼی منی شری او به دی نرمی - او د مذی هغه نرمی سپینی او به دی چه پر خټ
کی د ست تیری د نر او بڼی د ذکر شخه د نر کړا کړا و نه ی او ذکر نه مړکین ی - او شهوت
و به سره ی - او وډی خټه او به دی چه تر بولو وړ وسته و نه ی بیلر کوم شهوت -

فائد که ! د وډی وتل که دیوسی و هغه تریان وای - او سبب د کم والی د جوهر د ومان
کړی او صنعت د بدن د مرگ شپ والی و به سره پیدا کړی - طبی علاج ی کول په کار دی -

فصلُ والطَّهارةُ مِنَ الْأَحْدَاثِ جَائِزَةٌ

او پاکي ذکر او دس وی که غسل وی که د کالو پر یوله وی (دبی او دسیانو شخه وای)

بِمَاءِ السَّمَاءِ وَالْأُودِيَّةِ وَالْعُيُونِ وَالْأَبَارِ وَالْإِعْصَارِ

په او بودا سمان یعنی د باران په اوبو - د شیلو په اوبو او د چین په اوبو او د شاهانو په اوبو او د د - یابو
په اوبو - که جاسری وی چه هغه تیر په پښتو و د وای او که ولاړی وی چه هغه تیر په پښتو د - یاب وای
سواله ! په او بود و لوم او دس سر وای دی هغه وای نه کړی ذکر ؟
جواب ! وای په سر وای داخله ده په عربی شپه کی که ختم فرق نه لری - په پښتو کی فرق سره لری -

وَلَا تَجُوزُ الطَّهَارَةُ بِمَاءٍ أُعْتُصِرَ مِنَ الشَّجَرِ وَالتَّمْرِ

او نه ده سړا پاکي په هغه اوبو سره چه په نښتو خلوس سره او نه ی د وختی یا د میوې شخه که د انکورف شخه -
فائد که ! د قدوسی د عبارت هغه داسی فهمیدلی - که او به پخپله د د وختی هغه وختی د
که تاک چه تاک بیر کړی نو او دس په سړا دی - او صاحب د مجتبی او نور علما که صاحب دهغه
هم وده تر تللی دی - ککن بحر زائف والا وای چه په هغه اوبو او دس نه دی سړا - که کب دری مڼه

وَلَا بِمَاءٍ غَلَبَ عَلَيْهِ غَيْرُهُ فَأَخْرَجَهُ عَنْ كِبُحِ الْمَاءِ

او نه په هغه اوبو او دس سړا دی چه په غالبه سی یعنی دیوسی پس دغه اوبو بلشی - که خاوری -

یا سبک - پس وباسی دغه او په دخل طبیعت څخه - طبیعت دایو سیلان یعنی بهیدل دی -
مسئله! که چیرې بېله دغواو بو کوم چه قدری وای چه طهارت ندی پسر وای - نو پرې
او په نړی نو سړی به ولما غله ته تېمرو وای - کذا فی الهدایه ج ۳

كَالْأَشْرَبَةِ وَالْجُلِّ

نکه شربونه - او نکه سرکه - چه دانکور و څخه او د څنډو څخه او د څو څخه جوړیږي -

پلوه سله! چه بعضی شربونه د د - ختو څخه جوړیږي - او بعضی د د - ختو څخه جوړیږي - او بعضی د د - ختو څخه جوړیږي -
جوړیږي - او بعضی د د - ختو څخه جوړیږي - په دې طهارت ندی سړی - د څو څخه جوړیږي -

وَالْمَرَقُ وَمَاءُ الْبَاقِلِي

او نکه بنور وایو هر قسم غوښو بنور وایو چه وی او د س نړی پسر وای او د باغلی او په - یعنی چه باغلی
پکښی ایشیدل وی او تغیر فی پیدا کړی وی او اجزاء د باغلیو پکښی کد سړی وی - او د وای
باغلی په او بوکی خشته کړی وی نو کې څه هم دا بوهرنگ ته تغیر وکړی وی طهارت پسر وای - هداية

وَمَاءُ الْوَرْدِ وَمَاءُ الزَّرْدَج

او په او بو د کلا بو (چه د کلا بود بلکو څخه فی وباسی) او په او بو د سړی کوی (چه د سړی کوی یا ملیو څخه وباسی) او د سړی
مسئله! په شیدو هم او د س نړی سړی -

وَتَجَوُّزُ الطَّاهِرُ بِكُلِّ مَاءٍ خَالِطٍ شَيْءٍ طَاهِرٍ فَغَيْرُ أَحَدٍ أَوْصَافِهِ

او په وادی او د س په هر هغه او بو سړی چه په هغو او بو پاک شی پس تغیر وکړی ویوه صفت ته د او بو
پلوه سله! چه اوصاف د او بو د سړی دی - خوند - سرکک - بوکک - د عبارت څخه د قد و سړی داسی
معلومیږي - که چیرې هغه طاهر شی دوه اوصافه یا درې اوصافه د او بو وای بدل کړی نو طهارت ندی
پسر وای - ځکه که یم د اده چه تر هغو پورې چه سیلان او بهیدل د او بو پا ته وی او د س پسر وادی -
ولی چه تر د س ختو لاندی چه غټ حوض وی د مټی په وینم ک د هغو د س ختو بلکو په حوض کی دیر
نو پیږی - حتی چه بوکک سرکک او خوندی د سړی سړه بدل سی - مگر علما کلام د هغه حوض
په او بو سړی او د س تا نه کوی - او هیڅوک انکار نه ځنی کوی - کذا فی النهایه و العنايه
على حاشية الهدایه ص ۳

كَمَاءِ الْمَدِّ وَالْمَاءِ الَّذِي يَخْتَلِطُ بِهِ

نکه اوبه د سبیل - او هغه اوبه چه گنده سی په هغه او بو

الْأَسْنَانُ وَالصَّابُونَ وَالزُّعْفَرَانُ

بُن تَخَه یاصابون یاضعفران

که څه هم د دغو شیانو په کډه یو د سره یو وصف داوبو تغیر مومی نکه به یروځه سره
بوئی په صابون سره خونډ په یو عفران سره سره نکه بد لینی -

په لکه سره! چه نکه سره څخه ده چه په یروځه سره هم داوبو خونډ او هم بوئی بد لیری
مکړ باید داوبو چه د بوئی بد لیده په یو وځکه ډیر دی - په دې باره کی باید چه د عفران
تر جوع وسی - والله اعلم بالصواب - دهر ویش باکناه محمد عبید الله غفرله -

وَكُلُّ مَاءٍ دَائِمٍ إِذَا وَقَعَتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ

او هر هغه اوبه چه ولاسری وی هغه وخت چه ولویری په هغه اوبو کی مرداسی

لَمْ يَجْزِ الْوُضُوءُ بِهِ قَلِيلًا كَانَ أَوْ كَثِيرًا

نه دی سوایه هغه اوبو سره اودس کول - لږ وی مرداسی او که ډیر وی -

پس که سها! چه ولاسری اوبه هغه بولی چه نه بهیری - نکه پر مخکے یو کرم اوبه یا د څاه
اوبه - که هر څو څاه جوړ وی - ککن چه هغه ولاسری اوبه واندا نری ته د حوض شرعی نه وی
رسیدلی - او د حوض شرعی بیان په مراسی -

لَإِنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَمَرَ بِحِفْظِ الْمَاءِ مِنَ النِّجَاسَةِ

ولی چه نبی صلی الله علیه وسلم امر کړی دی په ساتلو سره داوبو د مرداسی څخه

فَقَالَ لَا يَبُولَنَّ أَحَدُكُمْ فِي الْمَاءِ الدِّيمِ وَلَا

پس فرمایلی دی آنحضرت صلعم چه هر کس دی بولی نه کوی یو ستاسی په ولاسری اوبو کی

يَغْتَسِلُ فِيهِ مِنَ الْجَنَابَةِ

او هرگز دی غسل نکوی په و لاس و او بویک د جنابت خشنه .

پلوه سهارا چه دیولو او نوره و مرداسیو فرق نسته . او د انهی د آنحضرت صلعم په سبب : دې دی چه و لاسی او په یو بولو سره مرداسی یی . او دغه سکه چه غسل پکینی وکړی مرداسی د بدن په هغو و لاسو او بویک کدینی . نوه هغه او په مرداسی سوی . اما کي په لوبنی کی او په اسحقی وادی او د من یا غسل فی د باندی تدا و بو کاوه بیار وادی . ول او په خو پاکی وې .

وَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِذَا اسْتَيْقَظَ أَحَدُكُمْ مِنْ مَنَامٍ

او ویلی دی آنحضرت صلعم چه خنه وخت پیدا ساسی یو سنا سی د خوبه خننه پس هرگز دی

فَلَا يَغْمَسَنَّ يَدُهُ فِي الْإِنَاءِ حَتَّى يَغْسِلَهَا

نخوته کوی لاس خپل په لوبنی کی د او بو تر هغه وخته پوره کی چه میخی لاس خپل

ثَلَاثًا فَإِنَّهُ لَا يَدْرِي أَيُّنَ بَاتَتْ يَدُهُ مِنْ جَسَدِهِ

درې واره ولی چه دی نه دی خبری چه چیری ش مالا س شپه تیره کړې ده نه ماد بدن خننه .

په دې حدیث کی په احتمال د مرداسی ولی د لاس منع وکړه د د اخلید وخنه د لاس په لوبنی کی . د دې حدیث مبارک خننه داسی معلومینی چه سری چه بیده کی امکان لری چه د بیره چه خای د نجاست دی کړ ولې دې ولی او په لاس پوره کی د نجاست منبتی وی .

مسئله : که د سری په لاس پوری مرداسی نه وه لکن او دس فی نه دس لودی نو کي چه لوبنی لاس پچ کړی هغه او په نه مرداسی یی او او دس پیر وادی . کي نیت د پریولو د لاس نه وو . او کي لاس د پریولو د پاسه پیر کړی هغه او په مستعملی سوی او دس نه دی پیر وای . په اتفاق د اهل مذهب او په مرداسی ولی کی اختلاف دی چه ویر وسته پیراسی . اِنْ شَاءَ اللَّهُ

وَالْمَاءُ الْجَارِي إِذَا وَقَعَتْ فِيهِ نَجَاسَةٌ جَانِبُ الْوُضُوءِ مِنْهُ

او سوانی او په چه ولوبینی په هغو او بویک مرداسی وادی او دس د هغو او بو خننه

بلکه غسل هم په وادی او د مرداسی وکالیو پریوله هم په وادی .

إِذَا الْمُرِيءُ فِيهِ أَشْرُهُ لَا تَهْلَا تَسْتَقِرُّ مَعَ جُرْيَانِ الْمَاءِ

که چیری نه معلومی پی او بویک اش دهنه نجاست و لمچه نجاست قلمه نلری سرکه دبهید و د او بو
پوکا سه! چه اش د نجاست خوند. سرگک او بوی دی او دامله په هغه نجاست کی د او بو
نری وی که بوی شراب و غیره ولی چه هغه نجاست د او بو دبهید و سرکه پیا تین ی.
مسئله! که چیری د او بو، قنار دین سست و وچه د هغه نجاست اش پکینی معلومی
نه په هغو او بو دس نه دی سوا.

مسئله! که چیری هغه مرد امری موهت والا وه که د انسان کندگی یا یو مرد امری
حیوان نو که چیری هغه او په چه د دغه مرد امری سره مینلی تر مرد امری دیری وی. بن
اودس پن هغه حای همرا وادی. او که او په لب وی تر هغه مرد امری شی. نو د مرد امری شی
پن برابر اودس نه دی سوا او بل حای سوا دی. کوکب دری شرح قدوری م.

وَالْغَدِيرُ الْعَظِيمُ الَّذِي لَا يَتَحَرَّكُ أَحَدُ طَرَفَيْهِ بِتَحَرُّكِ

او هغه کبری یا حوض لوی که نه بنو امری یو طرف د ده په بنو سوا ولی سره

الْطَّرَفِ الْآخَرَ إِذَا وَقَعَتْ نَجَاسَةٌ فِي أَحَدِ جَانِبَيْهِ

د هغه بل طرف. که چیری و لوین ی مرد امری د هغه په یوه طرف کی

جَازَ الْوُضُوءُ مِنَ الْجَانِبِ الْآخَرِ لِأَنَّ الظَّاهَرَ

سوا دی اودس د هغه بل طرفه خننه د حوض. ولی چه بنکا سره خبره داد

إِنَّ النِّجَاسَةَ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ

چه مرد امری نه سیرنی و هغه بل طرف ته.

دلیل دی دادی چه تاثیر بنو سوا ولی دیردی تر تاثیر د نجاست نو چه د بنو سوا ولی
تاثیر نه سیرنی. د نجاست تاثیر هم نه سیرنی.

مسئله! امام اعظم بنو سوا وک د غسل معتبر بولی. او امام محمد بنو سوا وک په
رخت کی د او داسه معتبر بولی. هر ایه م.

پوکه سه! چه دا اندازا دحومن مذهب دئی نه موچه د مذهب د عراقی فتهای - او
د چهار افتهاء نه موچه د مذهب وائی چه لوک حوض هغه دئی چه لشی کنه په لشی کنه کی
وی - یعنی مخ دا ولبو مثل کنه مریج وی - او دا وخنکوته آسانی ده - ولی چه معینه
اندازه ده - وعلیه الفتوح - هدایه ص ۲۸

مسئله! معتبر کنه کرباس دئی چه نشین موده دی - کوب دری - او خوک وائی او و موده کی فتح لغز
مسئله! شوره وائی دا ولبو په کما ان کما دونه وی چه په غبنه که اختلوسه به هکی ته نه
سر سیزی - و هوالمصمیم - صرایه - او خوک وائی چه یوه لویشته شوره وائی غوازی - فتح القدير -

وَمَوْتٌ مَا لَيْسَ لِنَفْسٍ سَائِلَةٌ فِي الْمَاءِ لَا يَفْسِدُ الْمَاءُ

او مرگ دهغه شی چه نه ویمغه شی لره وینه بهید ونگی په اوبو کی نه مرداس وی او به

كَالْبُقِّ وَالذُّبَابِ وَالزَّيْتَانِ بِبُرِّ وَ الْعُقَارِ بِ

لکه غوماشه او مچ او غالبوزی هر قسم چه وی - او لب مان -

او امام شافعی وائی چه د دغوشیانو په مرگ سره په اوبو کی او به مرداس سیزی - او
موچه لره حدیث د سلمان فارسی د لیل دئی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم و فرمایله - چه
هر هغه خوراک شی یا اوبه چه په هغه کی مریجی هغه شی چه وینه بهانده نه لری پس هغه
حلال دی خویرک و چینیکی - او او د سن تانه کول په هغه اوبو وادی - کوب دری - صرایه ص ۲۸

وَمَوْتٌ مَا يَعِيشُ فِي الْمَاءِ لَا يَفْسِدُ الْمَاءُ

او مرگ دهغه شی چه شوره وند کوی په اوبو کی نه مرداس وی او به

كَالسَّمَكِ وَالْخَبْدِ وَالسَّرَطَانِ

لکه ماهی که غت وی که کوچی - او لکه جنکوته که غه هم غته وی - او لکه چکا بن -

مسئله! هغه حیوان چه د باندی ترا ولبو پیدا کیژی که خدیم پیا ووی که کذا ره کوی دهغه په
مرگ اوبه مرداس سیزی - لکه ایلجه - نرانی -

مسئله! د اشیان که په شیدو یا سرکه اویا په بل نرم شی کی مبه سی فرق نه لری یعنی
هغه شی نه په مرداس سیزی - فتح القدير -

وَالْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ لَا يَجُوزُ اسْتِعْمَالُهُ فِي طَهَارَةِ الْأَحْدَاثِ

او مستعملی اوبه نه دی سوا استعمالی د سره نخه په پاکولوک د بې اود سیا نو.

یعنی چه یو وار مستعملی سی بیا په هغو اوبو نه اودس سوا دی اوبه غسل.

مسئله! په مستعملو اوبوک اختلاف دی. امام شافعی ای امام مالک وای چه اندامونه

په ظاهر نجاست مردانه وی په هغو مستعملو اوبو دی سوا سوا د سوا دی.

او امام شافعی وای که مستعملو ویکې اودس د سوا دی. او بیا ای اودس ویکړې هغه مستعملی

اوبه هم پاک دی او هم اودس په سوا دی. او که بې اودس و و نو هغه اوبه پاک دی. یعنی

شی نه په مردانه بې. مګن اودس نه دی په سوا. او امام اعظم او امام ابو یوسف وای

چه مستعملی اوبه مردانه دی. او امام محمد وای چه مستعملی اوبه پاک دی شونه

په مردانه بې لکن اودس یا غسل نه دی په سوا. وَشَقَّ الْقَصِيعَ الْمَفْتِي بِهِ - کوب دری م

عَسَلَهُ! مصنفه داسی وویل «فِي طَهَارَةِ الْأَحْدَاثِ» ولی چه نجاست او مردانه

په شافعی. په سوا وایت دامام محمد دامام اعظم نخه هغه اوبه مردانه دی.

وَالْمَاءُ الْمُسْتَعْمَلُ كُلُّ مَاءٍ أُزِيلُ بِهِ حَدَثٌ

او مستعملی اوبه هر هغه اوبه دچې شائل کړه سی په هغو اوبو سره بې اودسی. یا دجنابت او یا کوچه یا واد

أَوْ اسْتُعْمِلَ فِي الْبَدَنِ عَلَى وَجْهِ الْقُرْبَةِ

او یا استعمال کړه سی په بدن کی پر طریقته د ثواب.

نکه سیرې چه اودس لری د ثواب دپاره بل اودس تاسه کړی. یا ثوابی غسل وکړی.

مسئله! که په اوبو نجاست حقیقی (نکه بولی - کندگی - یا شراب) پریمخی یا استنجاء

په ووی یا مردانه کالی په پریمخی هغه اوبه په اتفاق مردانه دی. او هغه اوبه چه

پاک شوی په پریمخی پاک دی او اودس هم په سوا دی په اتفاق سره. کوب دری م

مسئله! که چا اودس د سوا دی اوبه نیت د خنکی د بدن (نه په نیت د ثواب) د

اودس تاسه کړی هغه اوبه مستعملی نه دی. همدار م

«فِي نَيْتِ دُثْوَابِ كَلَاهِ تَوَيْبِي أَوْ كَلَاهِ نَكَ نَجَاسَتِ حَتَّى وَه كَلَاهِ رَجْمٍ وَه»

وَكُلُّ إِهَابٍ دَبِغٌ فَقَدْ طَهَّرَ

او هغه اوم پوست اكو د حلال شي وي نكه پسه او پښ وغيره اوكه د مردار شي وي نكه كيدو د شغال ليوه و غيره) چه پوڅ سي په تحقيق هغه پوست پاك سو -

مسئله! پخنده د پوست سرم رقم دي - په بر وځ - په پاكي - په مالګه - په خاورو - په لمړ - كوب
مسئله! دا هغه پوستكي دي چه پختيا قبلوي نو د هار او موټر ك پوست خاسر سو - فتح القير
مسئله! د هغه حيوان پوست چه په د باغ پاكيزي د هغه حيوان پوست په حلايد ورس
هم پاكيزي مثلاً كيدو يا ليوه مسلمان حلال ك پوست في پاك سو - هزاره
مسئله! هغه چه هدايه والا في چه په حلايد ورس في غوښي هم پاكيزي كڅه هم
خورك في نه دي راوا - او په پاسي ك في ويلو دي وهو المصحيح - اما نه اياي چه صحیح
مذهب نه موټر دادی چه غوښي د هغه حيوان چه د اصله مردار ي وي مردار ي دي
په حلايد و نه پاكيزي - او د پښ شارسر حان د هدايه هم پر دغه دي - فتح القدیر -

مسئله! هغه پوست چه د باغت في په دواي وي نكه باسرك او مان هغه چه لوڼد سي نه
مردار يزي - اوكه په لمړ يا خاورو في سړوټ وچ سو هغه پوست ته چه اوږه ورسيزي
او لوڼد سي د امام اعظم هغه دوه سوايته دي په يوه سوايت ك وائي چه بېرته
مردار يزي - او امام محمد وائي چه د بڼ سوې پوست بيا نه مردار يزي - كو ك د وي

جَازَتْ الصَّلَاةُ فِيهَا وَ الْوُضُوءُ مِنْهُ

سواي لموڅ په هغه پوست ك مثلاً كړي پوښتن حق جوړ كړي اوكې مصلی كړي لموڅ پر سواي او او د س

إِلَّا جِلْدُ الْخَنَزِيرِ وَالْأَدَمِيِّ

ځانه كوله د هغه پوست هغه (مثلاً كړي يا مشكولا حق جوړ كړي) مگر پوست د سركوټي (چه نجس
العين دي په هيڅ ډول نه پاكيزي) او د انسان پوست (په سبب د كرامت)

په عيذ او بدائع ك وائي چه د انسان پوست د بڼ قبلوي لکن د انسان پوست
كېدل او نفع په اخستل حرام دي - كڅه هم هغه انسان كافر وي -

او كې چري د انسان پوست د بڼ كړي هغه پاك دي لکن استعمال يه حرام دي - درصه -
منه

وَشَعْرُ الْمَيْتَةِ وَعَظْمُهَا طَاهِرٌ

او ویستان دمرداری او همدوکی دمرداری پاک دی.

مسئله: ادا په سواک د سر کونړی دی. او دمردارې پلې او بڼک او نوکان هم پاک دی. کونک درې

وَشَعْرُ الْإِنْسَانِ وَعَظْمُهَا طَاهِرٌ

او ویستان د انسان او همدوکی د انسان پاک دی.

یعنی که د سر په جیب کی ویستان یا همدوکی وی لمونځ ورسره روا دی
لکن استعمال فی به سبب د کرامت ناس وادی او دغه سر نه که خړ خړل فی - هدایه ۴۵
مسئله: که د بڼې خپل ویستان لنډ وی د بلی بڼې یا تر ویستان په کښی جاس و ل حرام دی.
تقریب: ان صبا یو مریض دی چه هغه د جراحي - اپریشن ضرورت لری او د اکثران
هر ته وائی چه دغه مریض مونږ نه جراحي کی وکړینه د بل انسان و نه کړی سی. یعنی
د سر کړی د سر یه ده ته وینه شې پیچکاری. او د ما هرینو تجربه کار و د اکثرانو په نظر
دغه مریض چه جراحي نه سی مری. او که جراحي بیل وینو و سی هم مری. او بل انسان
یا په بیعه یا مفت خپله وینه وړ کوی. آ یا دغه انسان چه مریض دی د وینی د انسان
پیچکاری کول روا دی او که نه دی. او بیعه اخستل فی روا دی که ناس وای!
جواب: دخدای په توفیق - جراحي یا اپریشن پس دغه عنوان چه اوس کیږی - یا
پیچکاری یا انتقال د وینی چه اوس معمول دی. د متقدمینو یعنی د مجتهدینو په وخت
کی نه وو. ناچه د وئی مبارکاتو خپل شخصي نظر وفتوی په دې باب کی ښکاره کړی وای.
او د اهر ښکاره خبره ده چه د فقهاؤ په شخصي توګه نه ده راغلې البته د قواعد و د دین
شخه د اسی معلوم کیږی چه په بالا تیر سوی صورت کی د انسان د وینی شخه نفخ اخستل روا
دی. هغه قواعد دادی.

(۱) فقهاء: قوله والی او د فقهی شریفی په تلوک کتابونو کی نوشته دی: «الْفَرْوَاتُ تَبْیِیْمٌ
الْمَخْطُورَاتُ» یعنی ضرورتونه مباح کړخوی ممنوع او حرام شیان. نو تر دغه جراحي او اپریشن
چه مریض د اکثرانو په اتفاق د مرګه سره مخامخ دی که وینه وړ پیچکاری نه سی. تردی
به لوی ضرورت څنګه وی.

(۲) قوله فقهاء: او مجتهدین په یوه خوله والی کړیو سری په داسی لویه مبتلا سوچه

دده د آو چه د ایزنی هغه مرمه - او بیده مرمه - او غو بنو مثلاً بل دخویرک شوی نه وو نو دغه
سری ته د دغو غو بنو خویرل وادی - اما دونه قدها چه د مرمه هغه په خلاص سی - نو دغه
جراحی ضرورت د لویزی تر ضرورت کم دی په هرگز نه دی کم - ول چه په دواړو کی
د مرمه بیر سته -

(۳) په مخیم کتاب کی د حدیث او په ټولو کتابو کی د فقهی - اعلی دی - که یو چا و بل چا ته
پیشرو او د همگی د وشلو و سر کړه - که چیری هغه سری کلمه د کفر نه وائی - او د هغه
سری هر غالب گمان د او و کړه کلمه د کفر نه وایم ما ویشی - نو دغه سری د خان د
ساتلو د پاسره کلمه د کفر پس و په شری وویل وادی - لکن په سری کی یو میحکم ایمان و
د امو منوع د آنحضرت صلی الله علیه وسلم په وخت کی یو صحابی ته پینه سوې ده -

(۴) فقهاء وائی که یو چا یو مسلمان په مرمه سری نهیدید کړی که بت نه سجده ونه کړی
هغه مسلمان تر دبت سجده وادی - نو د وینو پیچکاری و دغه مریض ته چه بیان سو د کفر
تر کلمه یا دبت تر سجده ډیر بده ده - بلکه نه ده -

(۵) د امام ابو یوسف هغه روایت دی چه د او بنانو بولی د استسقاء د مریض د پاسره
اوس هر چل وادی - دغه پنځه موضوع کافی چه بیان سوې پر ټولو مذهبی کتابو کی
سته - خو ک دی دانه وائی چه پر ترلی د کان حواله ده - حاسد کله کاه داسی خبری کوی -
بیت! چشم برانزیش کمر کنده باد عیب نالیش عززش در نظر
اماد د وهر سول جواب دادی چه وینه وهر کی ونکی ته د وینی خر خول حرام دی -
ول چه د انسان جزء خر خول په اتفاق حرام دی -

دا و نه ما غریب کر علمه وینا والعلوم الکامل عند الله

د اهاب په باره کی ضروری معلومات! د اهاب د پاکوالی په دېغ سری دلیل د اقوال
د آنحضرت صلی الله علیه وسلم دی «ایما اهاب د بېغ فقهی طری» رواه
الترمذی - یعنی هر هغه یو ست چه د بېغ سری په تحقیق هغه پاک سو -
د احادیث نه موږ د خوادلیل دی پر امام مالک چه هغه وائی چه حیوان
مردار سی د هغه پوست نه پاکینی حتی دی وائی چه د مردار سوی پوست
که خه د بېغ سی لمو غه نه دی پر سر و او نه بله نفع حنی اخستل -

فَصْلٌ فِي الْبَيْرِ

فصل دی په بیان کی دا حکامو د خاوه - یعنی چه مرد د اسی یا حیوان وړ و لویږی

اِذَا وَقَعَتْ فِي الْبَيْرِ نَجَاسَةٌ نَزَحَتْ

چه و لویږی په خاوه کی مرد د اسی نو وچ دې کړی هغه خاوه (اوبه دی ټولی ختی و کاږی)

وَكَانَ نَزْحُ الْمَاءِ طَهَارَةً لَهَا

او دی کینل د ټولو اوبو پاکوالی د پاره د خاوه -

مسئله! که هغه نجاست په سترگو معلومیده که نجس توکي یا مرد د اسی پوست یا بل دغی شی - نو اول دی هغه نجس ختی و کاږی او بیا دې وچ کړی - او که نجاست په سترگو معلومیدی که بولی - شراب نو صرف خاوه دی وچ کړی -

پوهه سره! چه مسائل د خاوه پر احوالو د بنی علیه الصلوة و السلام بناء دی - هراړه ده یعنی عقل او قیاس کار نه پکښی لری - ولی د عقل د لاسی که د خاوه اوبه ټولی مرد د اسی وی نو ختی او دیوالونه هم مرد د اسی دی نو چه اوبه ټوله را و کاږی نو اوبه د چینی خنډه او ونډې خواهر په هغو مرد اسی ختی سره بیرته مرد د اسی ختی حکه بشر چه یو امام دی وای خاوه چه مرد د اسی سویا د هیش د پاره نفع نه ده په سوانه بیا پاکېږی - او بل قیاس دا هر وای چه د خاوه خنډه چه اوبه اخیری او د چینی د خوا نوری اوبه پیدا کېږی - نو که حوض د حمام باید که سره مرد د اسی - که په یوه روایت کی د امام مچ چه دغی هم راغلی دی - نه اړه ده مسئله! خاوه چه وچ سوختی دیوالونه و بری سولانغریسی د اوبو اکثورتکی لا سونه ټوله پخپله پاک سو - کوکب دری مه

فَإِنْ مَاتَ فِيهَا قَارَةٌ أَوْ عَصْفُورَةٌ أَوْ صَعْوَةٌ أَوْ

که مړ سو په خاوه کی مویږک یا چو عنک - یا سور سړې کو چنی چو عنک - یا

سُودَانِيَّةٌ أَوْ سَامٌ أَبْرَضَ نَزَحَ مِنْهَا مَا بَيْنَ

تو دلی وک - یا کږ بونی - نو دی کاږی د هغه خاوه خنډه په مابین کی

عَشْرِينَ دَلْوًا إِلَى ثَلَاثِينَ بِحَسَبِ كِبَرِ الدَّلْوِ وَصِغِهَا

د شلو سولغو تردین شوپو یی په حساب او انداز د لوی وای د سولغی اود کوچنی وای دهغی پلوه سما چه د شلو سولغو کینل واجب دی اولس نور یی مستحب دی . لکن موخه یا هغه بل حیوان دی اول د خاهه غنه وکار یی .

مسئله ! د احکم په هغه وخت کی دی چه موخه تر خمنی نه وی یا د پشی غنه په خفاست کی نه وی . او که تر خمنی ووپه وینوئی خا که بوله مردار یی . او که د پشی غنه خفاستی نو دی طبعاً بولی کوی نویا هم او به بولی مردار یی دی . کوکب دری . مسئله ! که دغه مذکور شیان شړ وندی را او کینل سی نو خاهه نه دی مردار . نه هغه فاکده ! مصنف وویل په حسب کبر الدلو و صغرها ، د دی معنی داده چه اعتبار د مردار خاهه اصلی سولغی لره دی که لوی او که کوچنی . او بعضی علما وای چه اعتبار میانه سولغی لره دی . او بعضی ملایان وای چه دیوی کاسی په اندازه د سولغی نه دی حساب وکړی . لکن د مصنف خبره اعلی ده . او کی پیړی د خاهه پخپله سولغه او به نه را کینې بلکه په لوی یتیم را کینلې هغه یتیم نه دی د خاهه په سولغه حساب کوی . وعلیه الفتوی .

وَأَنْ مَاتَتْ فِيهَا حَمَامَةٌ أَوْ دِجَاجَةٌ أَوْ سَوْوَرٌ

او که مړه سوه په خاهه کی کوتره او یا چرکه او یا پشی . و دی کینل سی دهغه

مِنْهَا مَا يَنْ أُرْبَعِينَ دَلْوًا إِلَى خَمْسِينَ

خاهه غنه په مابین کی د خلویستق سولغو تر پنځوسو پو یی چه خلویستق واجب دی او پنځوس فی مستحب

وَأَنْ مَاتَ فِيهَا كَلْبٌ أَوْ شَاةٌ أَوْ أَدَمِيٌّ

او که مړ سو په خاهه کی سپی او یا پسه یا انسان .

مسئله ! د سپی مرگ نه دی شرط کی شړ وندی را کینې هم به بوله خاهه وچو . کوکب دری .

مسئله ! انسان که شړ وندی را او کینل سو که فی پیړی اودس د لوی او به پاک دی او که بی اودسه وو خلویستق سولغی دی را او کار یی او که جنب وو بوله خاهه دی وچ کړی . کوکب مسئله ! هر حیوان ما سواد سپی اودس کونی غنه چه و خاهه ته ولویږی او شړ وندی

سراو کینل سی که فی خوله او بوت نه واه س سیدلی شاه پاک دی - اوکه فی خوله او بوت س سیدلی
و نوک پسخور ده پاک واکه داندان نو شاه پاک دی - کی پسخور ده مرد اسره واکه د
چغال اوکیدری نو شاه توله مرد اس دی - اوکی پسخور ده مکروه واکه او به مکروه دی -
مستحب داد که لشی سولغی دی سرا و کابری - اوکی پسخور ده مشکوکه واکه دخره نو
توله شاه دی و پج کری - نهاییه حاشیه هدایه مکه

نَزَحَ جَمِيعُ مَا فِيهَا مِنَ الْمَاءِ وَإِنْ انْتَفَخَ الْحَيَوَانُ فِيهَا

و دی کینل سی توله او به چه پر شاه کی وی - ایغنی وچ دی سی، اوکه وپر سیدلی حیوان پر شاه کی او یا

أَوْ تَشْتَمُ نَزَحَ جَمِيعُ مَا فِيهَا صَغُرَ الْحَيَوَانُ أَوْ كَبُرَ

و شتهیدی (کهری بکری سی) و دی کینل سی توله مغز او به چه پر شاه کی وی - که کوچنی مغز حیوان اوکه لوی وی -
و لنگه ده بدن توله اجزاء او به طوبت پر او بوکد سوه - هدایه مکه

وَعَدَدُ الدَّلَّاءِ يُعْتَبَرُ بِالذَّلْوِ الْوَسْطِ الْمُسْتَعْمَلِ

او حساب دسولغو معتبر دی پر هغه سولغه میان نه چه مستعملی دی د پارلا د خاهانو به سبنا و

لِلْبَارِفِ الْبُلْدَانِ فَإِنْ نَزَحَ بَدَلُو عَظِيمِ

کی - مقصود دی چه دهر شاه خیل سولغه معتبر ده که فی سراو کینل سی او به پر یوه لویه سولغه

يَسَعُ قَدْرًا مِنَ الدَّلَّاءِ الْوَسْطِ اخْتِصِبَ بِهِ

چه خایولی هغی لوی سولغی یوه اندازه دیاندی سولغوخذ (یادری یا خلو شکر) هغه د خا و کهره سی پر دغه میانه
حتی که فی پر لویه سولغه توله قدر واجب سراو کینل سی بس کافی دی - کوکب دری مکه

وَإِنْ كَانَتْ الْبُيْرُ مُعَيَّنَةً لَا يُمَكِّنُ نَزْحُهَا

اوکه چیری و شاه چشمه خیزه (دیری چشمه فی دسر لود دی) چه ممکن ندی توله او به
کینل سی - یعنی وچیدل فی ممکن نه واه

وَقَدْ وَجِبَ نَزْحُ مَا فِيهَا أَخْرَجُوا مَا كَانَ فِيهَا مِنَ الْمَاءِ

او حال داوچه واجب تله اوبه کینلوه. برودی کا بنی هغه اندانه اوبه چه په وخت کی دخیس والی په ثاوه کی دی

ددی اندانه معلومول پردسې لاسی کین کی!

اول - دثاوه داوېواندانه دی په یوه لکړه معلوم کړی او دثاوه پسر، دی هم معلوم کړی
نوبل خای دی نژدی په هغه اندانه غاس وکینی دثاوه دی اوبه سا کا بنی په هغه غاس کی دی
اچوی چه غاس دک سو اوبه دثاوه پاک سوې -

دوهم - یوه لکړه یا اوبه د نل دی وختاوه، شوه کړی او دثاوه داوېواندانه
دی معلوم کړی - بیا دی چا بک چا بک لئ سولغې سا او کا بنی اوبیا دی لکړه یا نل و، شوه
کړی چه په لس سولغو شو مړه اوبه کمیزی یا کمی سوې. نو بیا دی پیرلس لس سولغې حساب
و، ته کوی - تاچه لکړه ختمه سو، دثاوه پاک سو -

درهم - دوه کسه دا سی کسان چه دا اوبه په نر د اوبو پوهیزی پیدا کړی هر
وخت چه هغودو کسانو ویل چه اوبه نوی سوې ثاوه پاک سو، هرایه مکه
او دامام اعظم هغه روایت دی چه پاک ددغه ثاوه په سرایه پوهیزی دخلکواوه لری
که ددوی دا غالب کمان سو چه دثاوه ری اوبه سا وختلې ثاوه پاک سو -

وَعَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْحُسَيْنِ يَنْزَحُ مِنْهَا مَا تَادِلُوْا لِي ثَلَاثَ مَائَةٍ

او دامام محمد بن الحسن هغه روایت دی چه ودی کا بنی دهغه مړه ثاوه دوه سولغې تر دې سوه پورې

یعنی دوه سوه واجب دی او تنل نورې مستحبی دی - علماء وائی چه دامام محمد دا فصل
پرغالبه خما نو د بغداد کړی ده چه د بغداد په خاها نو کی تر دوه سوه سولغې بالا اوبه
نوی - هرایه مکه - نو بناء پردې په نور وختاها نو کی چه اوبه فی تر دسې سوه سولغې
دیویر بالاوی په قول دامام محمد دی فتوی خوک نه و، کوی - ولی چه مقادیر په
عقل نه معلومین بی - لکن په دې کی شک نسته چه دامام محمد قول و عوامو ته دیویر
آسانی ده - نه دې سببه په خزانه المفتیین کی وائی چه فتوی پر قول دامام محمد ده
ومع هذا په بحر ائق او شرح الوقایه کی وائی چه اصم داده چه په قول ددو کسانو
چه په اوبو پوهیزی عمل وکړه - اوبه هدایه کی وائی «وهو الاشبه بالفقه» یعنی دغه
مذهب وخته ته دیویر نژدی دی -

اعتبار کی وائی چہ قول دیا، انو مختار دی۔ لیکن یہ مرد مختار، چیلے کی وائی چہ قول دے
 امام اعظم مختار دے دیوں و فقہاں دی۔ لک امام بن ہانی، امام نسفی، امام موصلی
 صدر الشریعہ، او صاحب دہدائع۔ او یہ قول کتابی کی دلائل امام اعظم قوی بلل سوئی دی
 نو باید فتویٰ پر قول امام اعظم وی۔ لیکن یہ مجتہد کی وائی یہ نقل درکن الامۃ السیاق
 چہ یہ باسہ کی دلمو غلو یاد او دسوفتی پر قول امام اعظم دے احتیاطی امر العبادۃ
 یعنی دجہتہ داحتیاط دعبادۃ یہ کاسہ کی۔ او یہ باسہ کی دے وی۔ کتب، پر بیختی کالی د
 مذہبہا یہ او ابو وغیرہ فتویٰ پر قول دیا، انو دے۔ حاشیہ شرح وقایہ جلد اول ص ۱۸۱ او ص ۱۸۲
 مذہب بعضی علما و خویش کرئی دی۔ او دفتیر ہم دے مختار دی۔ واللہ اعلم۔

وَسُورُ الْأَدْمِ وَمَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ طَاهِرٌ

اوپسخور دے (کراوی وی کہ بنوسا وی) د انسان اکہ نہ وی کہ بنخہ وی) او دہفتہ سی پسخور
 چہ غوبنی فی خورہ کینزی یعنی مرداری نہ وی، قول پاک دے اشی نہ یہ مرداری پر خورہ فی حلال دے

مسئلہ! پسخور دے جنب دحائشی بنجی دلگی بنجی د کافر دا قول پاک دی۔

مسئلہ! کہ چا شرب وچیل او غورائی یہ کوزہ یا منگی کی او یہ وچیل ہی ہفتہ پسخور دے
 مردار دے دے۔ او کہ فی چیری ناسی دے دے۔ ہی واسطہ تیری کیری او پر شتہ نونی ہر حق
 واسطہ بہ تیر د کیرہ دہفتہ پسخور دے پاک دے۔

مسئلہ! کہ حیوان پسہ یا غوائی یا اویش کندگی خورہ اکثرہ اوقات۔ نو پسخور دے فی
 مکروہ دے۔ او کہ فی کاسی کاسی خورہ نہ پسخور دے فی پاک دے۔ کہ لب دی حاشیہ قوری چیل

وَسُورُ الْكَلْبِ وَالْخَنَزِيرِ وَسِبْأُ الْبُهَائِمِ نَجَسٌ

اوپسخور دے سپی او سرکزی او دسندہ کافر دچال یا نو لک لیوہ چقال او نوس۔ مردار دے دے۔

ولی چہ یہ صحیح حدیث شریف کی سراجی دی چہ آنحضرت صلعم و فرمایا کہ چیری
 سپی پہ لوبنی کی او یہ وچیل ہی لوبنی دی دے ہی واسطہ پریمتی۔ بخاری۔ مسلم مشکوٰۃ۔
 ددی حدیث شریف شخہ معلوم سوہ چہ۔ سپی پسخور دے مردار دے دے۔ ولی چہ لوبنی
 مردار سو خورہ پسخور دے مردار سو۔

مسئلہ! قول درندگان پہ حکم کی د سپی دی۔ ولی چہ غوبنی فی مرداری دی۔ نو
 ناسی چہ د غوبنوخہ پیدا کینزی ہم مرداری دی او ہفتہ ناسی پہ پسخور دے کمرہ بنی۔

مسئله! په سپی او سر کونج کې اما شافعی زموږ سر موافق دی او د نورو د نښه کولو
په پخوانۍ ده امام شافعی پیاک بولی. کوب دری چې

وَسُورُ الْهَرَّةِ وَالِدُ حَاجَةِ الْمُخَلَّاتِ وَسِبَاعُ الطُّيُورِ

او پخوانۍ ده د پشی او ډیرک یا چرکې وخیل سرته ایله چې په قفس کې بنده ندوی یا ترې ندوی او پخوانۍ
د دس نښه کولو د مرغانو (نکه خرخک، تپوس، یا بڼه او نور دغسې دس نښه کول مرغان)

وَمَا يَسْكُنُ فِي الْبُيُوتِ مِثْلُ الْحَيَّةِ وَالْفَارَةِ مَكْرُوهٌ

او پخوانۍ ده د هغه شیانو چې په خونو کې او سترګو کې لکه مار او موبزک مکروده ده.

وَسُورُ الْبُغْلِ وَالْحِمَارِ مَشْكُوكٌ

او په پخوانۍ ده کې د قجر او دخزه شک سته.

مسئله! د دې دوو حیواناتو پخوانۍ ده چې مشکوک ده له دې سبب چې دلائل دوی
قسم راغلی دی د ابن عباس څخه روایت دی چې سور الحمار طاهر، پخوانۍ ده دخزه
پاکه ده. او د ابن عمر څخه روایت دی چې سور الحمار نجس، یعنی دخزه پخوانۍ ده
مرداره ده. لېذا علماؤ حکم د مشکوک وکړی.

فَإِنْ لَمْ يَجِدْ الْإِنْسَانُ غَيْرَ هَاتُوْرَئِيهِ وَتَيَمَّمَ

پس که د کونج پیدایو انسان بېل دغسې پخوانۍ ده (دلائل لکه دوی و او دس نښه کولو ندوی) دغسې پخوانۍ ده او دس نښه
کړی او تیمم دیم وکړی. ولې که پخوانۍ ده پاک و او دس نښه کولو ندوی دغسې پخوانۍ ده مرداره وی تیمم کافی دی.

وَأَيُّهُمَا قَدْ جَازَ

او هر یو د دوی دوو چې دغه کړی س و ا دی

پوه س! که هغه پخوانۍ ده نوی کړی نو یوازې تیمم کافی دی.

بَابُ التَّيْمَمِ

باب دی په بیان کی د احکامو د تیمم

پوښه! چه تیمم په قرآن مبارک او په حدیث شریف سره ثابت دی. قرآن د ادی «فَلَمْ يَجِدْ وَامَاءً فَيَتَمَمُّوا صَعِيدًا لَيًّا» پس که نه موکړې پیدا او به نو تیمم وکړې پس پاکه بخلکه. او حدیث د ادی «الَّتِي تَمَّ طَهَّرُ الْمُسْلِمِ قَالَهُ يَجِدُ الْمَاءَ» یعنی تیمم پاکي د مسلمان ده تر هغو پورې چه او به بی نه وي پیدا کړې.

مسئله! تیمم د امام اعظم په نزد طهارت کامل دی حتی چه په یوه تیمم شویو غونډه و او کله په او داسه سره. او په نزد د امام شافعی تیمم طهارت ضروري دی یعنی چه لمونځي په وکړې بل لمونځ نه دی په سرا بلکه بل تیمم به کوي.

وَمَنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ وَهُوَ مُسَافِرٌ أَوْ هُوَ خَارِجُ الْمَضَرِّ

او چا چه او به نه کړې پیدا دونه قدر چه د او داسه پس کیدې او د غږه سرې مسافر و او یا د ښار او کلی څخه د باندی وو که څه هم مسافر نه وي که چه د ښار د باندی په لرگو او یا وښو پسې تللی وي.

مسئله! په ښار او او لویو کلیو کې که څه هم او به نه کړې پیدا تیمم نه دی روا. ولی داسی نادره پیښی. په مبسوط او محیط کی د مسئله وگوره.

وَبَيْنَهُمَا وَبَيْنَ الْمَضَرِّ نَحْوُ الْمِيلِ أَوْ أَكْثَرُ

او په مابین کی د دوه او ښار مثل دیوه میل یا دیره تر میل مسافت وو.

پوښه! چه میل تر کامه داوښی دی او څلوېښت ساعه کوزه شرعی دی.

فائدة! د میل اندازه د سړي په گمان پورې اړه لري که د سړي خیال وو چه نه ما او تر او پورې تر میل کمه مسافت ده تیمم نه دی ورته سرا که څه هم په واقع کی دیره وي او که سړي گمان وو چه مسافت یو میل یا بالاده نیمه سوادې که څه هم په اصل کی کمه تر میل وي. کوکب دری من

سُ بَنا! یو میل مسافت مشهور دی سوايت ف. او اکثر فقها هم په دغه سوايت عمل کوي. او بعضی علما، وای چه د دوه او تر او پورې آذان نه او یدل کيږي تیمم سواي

او شوک وای که او به به عتقی دمسافرویی - نود و ه میل مسافت په کار دی - او کتر شایه یا پر
 راسته خوا یا پر چپ خوا وی نوی میل مسافت غواړی. او دامام ابو یوسف سخت څخه روایت دی که
 چیری اوبه د و نه لیری ویکه چه دی تللی وای او دس فی تاسه لا کړی وای - نو قافله یا هو تر حنی
 تللی وهغه ته تیمم روادی - په ذخیره کی وای چه دا دی بڼه روایت دی -

اَوْ كَانَ يَجِدُ الْمَاءَ اِلَّا نَسًا مَرِيضٌ فَخَافَ

اویانی اوبه د لږ دې اوبه موجودی وې! مگر سړی یا بنځه مریض وو نو بڼی یدی که اوبه استعمال کړم مریض به چی سخت

اَنْ اِسْتَعْمَلَ الْمَاءَ اِسْتَدَّ مَرَضُهُ

سی ایا د اوبو څخه یا د بڼو ږد و څخه لکه یو سړی چه اپریشن کړی وی - او د اکثرونه ته ویلی وی چه
 بڼو ی به نه

اَوْ خَافَ الْجُنُبُ اِنْ اِغْتَسَلَ بِالْمَاءِ يَقْتُلُهُ الْبُرْدُ اَوْ مَرَضُهُ

اویا بڼی چې جنب کی چیری غسل په اوبو وکړی نو وژنای یخه او یا کف مریض کړی -

بڼه، فاکده! مصنف غسل ذکر کړی له دې سببه که یی اودسه سړی بڼی یدی په بڼاس یا په قریه
 کی پر مرکب مریض که په اوبو اودس وکړی وهغه تیمم نه دی روا په اتفاق پر صحیح مذهب کوکب
 ولی چه په بڼاس یا په قریه کی د ځان د تودولو ځایونه سته داوداسه دین څخه او خلاف د صحاح څخه -
 بعضی علماء وای که په بڼاس کی حمامونه او د حمامو رواجه دا و چه مزدوری وی وروسته
 غوښته نو جنب دی هم تیمم نه کوی بلکه په حمام کی دی غسل وکړی اویا دی حمامی ته
 خپل د مسکنه عنه و وای -

مسئله! که جنب سره روپه د حمام وی هغه ته تیمم نه دی روا -

سوال! په بڼاس یا په قریه کی هم د تودیدو ځایونه نه که مسجدونه سته نو ولی وجب ته تیمم روادی -
 جواب! امکان لری چه دغه جنب دی مریض یا ضعیف البدن یا سپین بڼی وی نو که چیری په یخو اوبو
 غسل وکړی د تودیدو تر ځای به نه ورسپړی اویا که ورسپړی فاکده به ورته ونه کړی خلاف داودس -

فَاِنَّهُ يَتِمُّ بِالْضَّعِيفِ

پس په دغو بالا تلو صورتو کی دی سړی تیمم وکړی پس پا که ځنکه باندي -

وَالْتِيَمُّ ضَرْبَانِ يُمَسَحُ بِأَحَدِهِمَا وَجْهَهُ

او تیمم دوه واره لاسونه پر هڅک و هل دی - نوچه یوه ضربه دی مټه مسح کړی

وَبِالْآخَرِ يَدَيْهِ إِلَى الْمَرْفِقَيْنِ

او په بله ضربه دی لاسونه مسح کړی تر څنگلو پورې

مسلمه! جنب ته چه تیمم وړاسو او بیا په تیمم لموځ وکړی هغه لموځ به را ګرځید د نه غواړېد
مسلمه! په تیمم کی استنجا نسته او د سیر ودرینو مسح نسته - دا حکم الی دی د عقل کار نه دی

وَالْتِيَمُّ فِي الْحَدِيثِ وَالْجُنَابَةِ سَوَاءٌ

او تیمم په بی او د سیا او جنابت کی سره برابری دی -

یعنی هغه دوه ضربه چه ذکر سوه - که څه هم په او بو کی سره جلا دی - یعنې
په غسل کی ټوله بدن پری لول غواړی - په حدیث مبارک کی چه - وایت فی جناب ی
او نور وکتا بو کړی دی - اعلی دی چه یو صحابی په سفر کی جنب سوک و او او په
نه وی نو پخپل فکر دی اسی تیمم وکړی - چه کالی فی ټوله وکینل او په خاړه وکی ولغبتی
نوڅه وخت چه مديني منوره ته راغلی دخپل تیمم موضوع فی و آنحضرت صلی الله علیه وسلم
تعرض کړه نور سول الله صلعم ورا ته و وید ستا بس وده دوه ضربه - یعنی لکه داود داسه
تیمم دغنی تیمم د جنابت دپاره هم کافی دی - او موخه د هغه و وید چه شریعت د
عقل تابع نه دی - نو باید څوک په برابر والی کی د تیمم د جناب - او د بی او د سیا شک او وسوونه
فانکده! تیمم خاص په امت کی د آنحضرت صلی الله علیه وسلم وړاسو - باری سلم مکتوبه

وَيَجُوزُ التَّيْمُّ عِنْدَ إِبْنِ حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ بِكُلِّ

او وادی تیمم را نه په نزد د امام اعظم او امام محمد رحمهما الله پر هر هغه شی

مَا يَكُونُ مِنْ جَنْسِ الْأَرْضِ كَالْتَرَابِ وَالرَّمْلِ

چه د قسه او جنسه څه د مخکی وی عموماً - لکه خاوری - لکه رايکه

وَالْحَبَرُ وَالْجُصَّ وَالنَّوْمَةُ وَالْكُحْلُ وَالزَّرْنَبُخُ

لکه دیره او کچ. لکه اهاک یا سره خاوسره. او سانهجه. او سون نیخ.
زرنيخ نام دوانی که بهندی هر تال گویند از بحر الجواهر و کشف. چه په پستون شری نه بولی. غیاث

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِالتُّرَابِ وَالرَّمْلِ

او یلی دی امام یوسف نه دی سوا یتیم مکر په خاوسراو یاپر سیک.

وَقَالَ الشَّافِعِيُّ لَا يَجُوزُ إِلَّا بِالتُّرَابِ خَاصَّةً

او یلی دی امام شافعی نه دی سوا یتیم مکر خاص پر خاوسره نه پر بل شی.
مسئله! امحکه چه مرداسه کی که وچه سوې وی یتیم نه دی پر سوا اولوغ پر وادی. ردع

وَالنِّيَّةُ فَرَضٌ فِي التَّيْمَمِ وَمُسْتَحَبَّةٌ فِي الْوُضُوءِ

او نیت فرض دی په تیمم کی. او نیت مستحب دی په اوداسه کی.

په دې کی امام بزرگ مخالف دی هغه وانی چه په تیمم کی نیت نه دی فرض. او یتیم ده
نیت داسی دی. نیت لرم د تیمم دپاسره د لماحه یاد تلاوت.

دیر فقا وانی چه نیت په اوداسه کی سنت دی. او مستحب تر سنت کم دی په
درجه کی. وَاللَّهُ أَعْلَمُ وَعِلْمُهُ أَتَقَنُّ.

وَيَنْقُضُ التَّيْمَمُ كُلَّ شَيْءٍ يَنْقُضُ الْوُضُوءَ

او ماتوی تیمم هر هغه شی چه او دس ماتوی. (لکه بولی، باد، غلط، وینا و
غیره چه په باب کی د نواقض الوضوء په تفصیل سره ذکر سوله.

وَيَنْقُضُهُ إِذَا قَدَرَ عَلَى اسْتِعْمَالِهِ

او همداسره لکه ماتوی تیمم لیدل داوب چه قادر وې پر استعمال د هغه او بو.

یعنی که اوب په غاها کی ولیدلې او دس اگنلو شی نه ووهم تیمم ورسره نه دی.

پوهه سه! چه ماتول د تیمم هغه وخت دی چه تیمم فی سبب داوبی د نیسی

کړې وی - اوکه ټیمم یې په سبب د ناخبرۍ یا بل سبب کړې وو هغه ټیمم په لیدلو
داوبونه ماتېښي - بلکه هغه وخت ماتېښي چه عذر نه وی -

وَلَا يَجُوزُ التَّيْمُّ إِلَّا بِصَعِيدٍ طَاهِرٍ

اونه دی سړا ټیمم مکتوبه ځکه پاکه باندی -

دلیل داچه په قرآن شریف کی سړا غلډی «صَعِيدًا طَيِّبًا» اود طیب معنی پاکه اوامام
شافعی واي چه د صعيد معنی شنه کوټکی د وینو نوږ ښیر یا ترخه ځکه ټیمم نه دی سړا - صدایه

وَيَسْتَجِبُ لِمَنْ لَمْ يَجِدِ الْمَاءَ وَهُوَ يَرْجُو أَنْ يَجِدَهُ

اومستجب ده هغه سړي ته چه اوبه خونډه لري اودکي امیدلري چه پیدا به کړم اوبه

فِي آخِرِ الْوَقْتِ أَنْ يُؤَخِّرَ الصَّلَاةَ إِلَى آخِرِ الْوَقْتِ

په اخیر کی د وخت - داچه ودی ځنډ وی لمونځ تر آخره پورې د وخت -

ښهانه فائدہ -

سړ جاد لته په معنی د یقین یا غالب گمان ده - اوکه پخیری کی شک وو نو دی لمونځ تر
اول د وخت مستجب نه ځنډ وی -

مسئله ۱ دا ځنډ ول هلته ه مستجب دی چه په مابین کی د سړي اود هغه ځای چه داوبو
امید یې وي یو میل یا بالا مسافت وي اوکه مسافت کم وي بیا څو ټیمم سړا نه دی - کوکب دری مـ

مسئله ۲ دا ځنډ ول تر اخیر د وخت د جواز د لما څه دی لکه ځنډی چه وای لکن صحیح
داده چه دا ځنډ ول تر اخیر د وخت مستجب دی - کوکب دری

در بعضی علما و تخفیف شکایت

هغه داچه دی بلیه کوم عذر له لمونځو نه تر اخیر د وخت مستجب ځنډ وی بلکه
وخت مکروهه یې سړی - یا د مقتد یا نوږ مراعت - یا د خپلو شخصی ضرر یا توله کېد
مثلاً د ماش دیکر لمونځ هغه وخت کوی چه د مابینام آذان ته نیم ساعت پاته وی دایتمینا
وخت مکروه دی - اود سحر لمونځ هغه وخت کوی چه تر لمونځو پورې نیم ساعت پاکم
پاته وی - دایتمینا اخیر د مستجب دی - ول د سحر لمونځ باید داسی وخت خلاصه یې
چه که چیرې یو سړي په اخیره ناسته کی اود سمات سی او خبری وکړی لمونځ یې فاسد یې

نزدی او دس تا نه کړی په قربانیت مسنون د سحار لموځ تر طلوع دلمس څنګې ادا کولای سی. روڼ
او د ما پېښن لموځ داسی وخت کوی چه دامام شافعی او دامام محمد او دامام ابویوسف
په نزد د سحر دیکو وخت داخل وګرځیږی یعنیه دوچندی کی او دا خوښه خبره نه ده چه لموځ
په اختلاف کی دامامانو د مذهب سری واقع کړی. بلکه باید د ما پېښن لموځ تر یکچندی
څنګې ادا سی چه په اتفاق صحیح سی.

اوه ماخستن لموځ ثلث الليل چه مستحب وخت دی. هغه پیری بلکه د ماخستن
اذان قبل الوقت یعنی د شفق تر لوید. و څنګې کوی. او د ماخستن لموځ په اول کی د وخت
ادا کوی. ول چه مقتد یا نو د بی سی (BBC) د سادیو خبرو ته تلواو وی. حاصل
دا چه لموځونه د مقتد یا نو په سحره سره لری. د داسی ملا یا نو څخه چه پوښتنه
و کړی چه ته ولی لموځونه په داسی وختو کی کوی؟ نو دی جواب داسی وائی چه سحره
د ډیر والی د جماعت مراعت کوم. مګر د اجواب غلط دی ول چه د ډیر والی د جماعت
په سبب لموځ باید وخت مکروه ته ورسول سی. یا تر وقت مستحب دمخه
یا ورسره اداء نه سی.

فَإِنْ وَجَدَ الْمَاءَ تَوَضَّأَ وَصَلَّى وَالْأَتَيْمَمَ

نو پېښ له ختم ولو د لما څخه تر اخره پورې د وخت کی پیدا کړی اوبه او دس به تا نه کړی
اوبه کی اوبه نه کړی پیدا یتیم به وکړی.

وَيُصَلِّيُ بِتَيْمَمَةٍ مَا شَاءَ مِنَ التَّوَافِلِ وَالْفَرَائِضِ

او ادا کوی دی په یتیم سره دده هغه چه دده خوښه وی د نفلی لموځونه او فرضی لموځونه.

مسلم! په یوه یتیم سره وادی هر څو لموځونه که فرض وی که نفلی وی که په یوه وخت
کی وی که په ډیر وختو کی وی تر هغو چه بی اودسه سوئی نه وی یا بی اوبه نه وی پیدا کړی
د مذهب دامام اعظم دی. او امام شافعی وائی چه هر فرضی لما ښه ته به علامه یتیم
کوی په هغه وخت کی سات او نفل په کولای سی.

فانده! که یتیم وکړی د نفلو د پاسه په هغه یتیم فرضی لموځ هم کولای
سی. او یا یی تر وخت د هغه یتیم وکړی لموځ په سر وادی. امام شافعی په دواړو
صورتو کی مخالف دی.

وَيَجُوزُ التَّيْمُّ لِلصَّغِيرِ الْمُقِيمِ إِذَا حَضَرَتْ

اوس وادی تیمم د پاسه دجوسه سری چه مقیم همروی چه حاضره سی

جَنَازَةً وَالْوَلِيُّ غَيْرُهُ فَخَافَ أَنْ اشْتَغَلَ بِالطَّهَارَةِ

جنازه او متصرف دجنازه ی بل شوک وی۔ پس دی بیریدی کنه مشغول سم په اود آ
او که متصرف دجنازه دی و و بیا تیمم نه دی روا بلکه جنازه دی و خند وی۔

أَنْ تَفُوتَهُ صَلَاةُ الْجَنَازَةِ فَلَهُ أَنْ يَتَيَّمَّ وَيُصَلِّيَ

چه نه ماخه په فوت سی دجنازه ی لمونځ پس روا ده و ده څه تیمم وکړی او دجنازه ی لمونځ وکړی
په حدیث مبارک کی راغلی دی که تاته جنازه حاضره سوته اوت په اود سه وې تیمم وکړه۔

وَكَذَلِكَ مَنْ حَضَرَ الْعِيدَ فَخَافَ أَنْ اشْتَغَلَ بِالطَّهَارَةِ أَنْ تَفُوتَهُ

اودغه سترکه وادی تیمم وهغه چا څه داخله نماز ته حاضر سی او بیرینی کنه
اودس کوم داخله لمونځ راڅخه تیرینی۔

مسئله! په هغه وخت کی تیمم روا دی چه ټوله لمونځ ختی تیرینی۔ او که بعضی

لمونځ نیولای سو بیا تیمم نه دی روا۔

قاعدۀ! هر لمونځ چه عوض نه لری وهغه ته تیمم روا دی چه پر پا ته کیدونی بیرینی
که اودس کوی۔ که دجنازه ی اود داخله لمونځ۔ او هر لمونځ چه عوض لری وهغه
ته تیمم نه دی روا که څه هم فوتینی۔ که دجمعی لمونځ چه عوض فی دما پنین
لمونځ دی۔ کو که دمه۔

وَأَنْ حَاضِرًا مِنْ شَهْدِ الْجُمُعَةِ أَنْ اشْتَغَلَ

او که چیری بیر ی هغه سری چه دجمعی ملائحه وخت پر راغلی که چیری کنه مشغول سم په

بِالطَّهَارَةِ أَنْ تَفُوتَهُ الْجُمُعَةُ تَوْضَافَاتٍ

په اوداسه دجمعی لمونځ راڅخه پا ټیږی هغه به اودس تانه کوی۔ نو که دجمعی

ادْرَاكَ الْجُمُعَةِ صَلَاتُهَا وَلَا صَلَاةَ الظُّهْرِ اِنْ بَعَا

لما نغزى نوره سينى خود جمعى لمو غزى و كرى او كه جمعه تيره سوه نود ما پينين لمو غزى به خلور ركعت و كرى

حاصل داچه دجمعى دلامنخ دپارسه تيم نه دى روا كه خه هم دجمعى لمونخ پاتينى
مسئله! ا دسجده تلاوت دپارسه تيم نه دى روا - ولما چه هغه قضا نه لورى بيا دى بل وخت
و كرى - او دغه سر نكه دقرآن شريف دمسم كولو دپارسه تيم نه دى روا - ولما چه ضرورت و ترسند

وَكَاذَلِكَ اِنْ ضَاقَ الْوَقْتُ فَخَشِيَ اِنْ تَوَضَّاعَتْهُ الْوَقْتُ

او دغه سر نكه كه وخت تنگ و او سري بيديدى كه نه او دس تا نه كوم لمو غزى قضا كبرى يعنى

لَمْ يَتَيَّمْ وَلَكِنْهُ يَتَوَضَّعُ وَصَلَّى فَأَتَتْهُ

وخت و نرى هغه دى تيم نه وى بلكه او دس دى تا نه كبرى او لمو غزى دى قضاى و كرى -

وَالْمُسَافِرُ اِذَا نَسِيَ الْمَاءَ فِي رَحْلِهِ فَيَتَيَّمُ وَصَلَّى

او مسافر كه چيرى خنوخه سوي او به په باسكى پس تيمم و كرى او لمو غزى و كرى

ثُمَّ ذَكَرَ الْمَاءَ فِي الْوَقْتِ لَمْ يُعِدْ صَلَاتَهُ عِنْدَ

او بيا و بيا د سوي او به په وخت كرى يعنى وخت پاته وى نو لمونخ دى نه سرا كړخوى

اَبْنِ حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٌ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ سَفَا يُعِيدُ

په غزى د امام اعظم او امام محمد او امام ابو يوسف وى سفا وى چه لمو غزى دى سرا و كړخوى

په سفا چه قيد د مسافر اتفاق دى - دمقيم مودغه حكم دى - قاضيان -

فاندا! د مسئله د سري قسمه ده! اول او به ده پخپله په باسكى ايسنى وى - لکن په

وخت داود اسه كى فى طلب و نه كرى او تيمم و كرى نو لمو غزى نه دى روا په اتفاق -

ولما چه ده سستی و كرى چه طلب فى و نه كرى -

دوهم! مزدور او به ايسنى وى او دى نه وى په خبر په دې صورت كى تيمم روا دى

او چه لمو غزى صحيم سونو و نه و نه په او به فى وليدى لمونخ سرا كړخیده نسته پرده په اتفاق -

در آیه او به خود ایستاده و می‌لکد باین هیئت که در صورتی که پدرش می‌گوید که تو را از این امر منع کرده‌ام

وَلَيْسَ عَلَى الْمُتَيْمِّمِ إِذَا لَمْ يُغْلَبْ عَلَى ظَنِّهِ أَنْ

او نیست بر تيمم گرفتنی باندی چه غالبه نه وی بر گمان دده چه نشدی

بِقُرْبِهِ الْمَاءِ أَنْ يَطْلُبَ الْمَاءَ

وده نه او به ست - دایچه طلب داو بو وکری -

بلکه تيمم دی وکری اولوغ دی اداء کری - که شه هم بیا به وخت کی او به پیدا کری
د لما تخد اگر حیده پر شته -

فَإِنْ كَانَ أَحْكَمَ بِهِ مَصْرَاكِي دِي - وَلِإِذَا غَلَبَهُ بِهِ مَصْرَاكِي أَوْ بِهِ آبَادِي
خایو کی طلب داو بو پر واجب دی -

وَأَنْ غَلَبَ عَلَى ظَنِّهِ أَنْ هُنَاكَ مَاءٌ لَمْ يَجْزْ لَهُ

او که غالبه وی بر گمان دده چه دلته او به ست (یعنی پر یوه علامه سره نکه شنی دختی) سواند

أَنْ يَتَيْمَّمَ حَتَّى يَطْلُبَهُ وَإِنْ كَانَ مَعَ رَافِقِهِ مَاءٌ

ده تيمم و هی تر هغو چه طلب داو بودی وکری - او که چیری وی سره دمنگری دده او به

طَلَبُهُ مِنْهُ قَبْلَ أَنْ يَتَيْمَّمَ فَإِنْ مَنَعَهُ مِنْهُ يَتَيْمَّمَ

طلب دی حنی وکری دهنه تر تيمم کولو نو که هغه منگری منع و نه وکری بیا دی تيمم وکری

وَصَلَّى :

اولوغ دی اداء کری :

دلیل فی دادی چه داسری وجد داو بودی نظر و دلیل ته چه دده غالبه ظن دی -
عه دلیل فی دادی چه غالب داده چه داو داسه او به شوک نه منع کوی نو هس
وخت چه هغه منع وکری نو دی عاجزه سو نو تيمم و نه سواد دی -

بَابُ الْمَسْحِ عَلَى الْخُفَّيْنِ

باب دسویں کے بیان کے دسمی پر موش و باندی

یوں کہ! چہ مسح پر لغت کی تیرول دلاس دی پر شی باندی او پر شرع شریفہ کی تیرول دی دلائے لاس پر حمام موش و چہ بیان بی سراسی پر خاص وخت کی چہ ذکر سی پر متن کی کتاب انشاء اللہ تعالیٰ۔

مسئلہ! معنی و ویل علی الخفین، اشارہ دہ دی حکم تہ چہ مسح پر یوہ موش و سماندہ مکرہ چاہے وادہ چہ یوہ پینہ فی ترجمہ لکھ لومہ پر ہی وی۔ قاضیان۔

الْمَسْحُ عَلَى الْخُفَّيْنِ جَائِزٌ بِالسُّنَّةِ

مسح پر موش و باندی سوادہ یہ سنت نبوی ص سہ۔

فائدہ! حدیث اصطلاح کی قول تہ دینی علیہ السلام وائی۔ اوست عام دی قول دینی علیہ السلام او فعل تہ دہ او تقریر تہ دہ وائی۔ نوچہ مصنف سنت وایہ اشارہ فی وکرہ چہ مسح دموں واپ قول او پر فعل او پر تقریر دینی علیہ السلام ثابتہ دہ۔
آکھاہی! مسح دموں واپ فاض او خواہ نہ منی بلکہ پر لخت پینہ مسح واپولی۔ نور قول امت پر متفق دی۔

ضروری پوہنہ

امام الحسن البصری وائی چہ ما او یا کہ د صحابہ کرام نے لیدلی دی چہ تو لو مسح دموں و جائز بلکہ او عمل فی پر کاوہ۔ او امام اعظم وائی چہ ماجوا نہ دمسح نہ دی ویلی ترخوچ ماتہ دوسری دس تاہ بشاذ حدیث ویر سیدلہ۔ او ہمدی مبارک وائی چہ نہ ہیرہ دکن لیم پر ہمد چاہے مسح دموں و نہ منی۔ ولہ چہ اثا پر دہ باب کی نکہ متواتر دی۔ او امام ابوہی سف وائی چہ پر حدیث دمسح دموں و شتم دقرآن شریف۔ وادہ ولی چہ دغم حدیث مشہور دی۔ او امام احمد بن حنبل وائی چہ نہ ہایہ نہرہ کی دس واولی دمسح دموں فیہ شک نہست ولی چہ ماتہ پر دہ بارہ کی دخلو بیتوا مصابوہ احادیث سیدلی دی۔

اختلاف دفتهاو

بعضی علماء و ان چه دسری چه مونری په پښو وی نومسم فی افضله ده تردی چه مونری کابری او پښی پریمنی - ولی چه پر خوارجو او سر و افضل بنه رداو مخالفت لاسی د اقول دابن جبر په شرح کی د بخاری - او امام خواهرش اده و ان چه پښی پر یول افضل د اود هدایه هغه دغنی معلومیزی - اود قدوری په دی قول کی چه جائز فی وویل او مستحب فی نه وویل اشاره و دغه مذهب ته ده -

مِنْ كُلِّ حَدَثٍ مُّوجِبٌ لِلْوُضُوءِ

دهری هغه فی اودسی خخه چه اودس ماتوی -
فانده! که پر سړی غسل واجب وی مسم نه ده و نه ته سوا -

اِذَا لَبَسَ الْخُفَيْنِ عَلَى الظَّهَارَةِ ثُمَّ اخْدَثَ

کی په پښو کړی مونری پر طهارة او پاکي باندی او بیای او دسه سو -

قائده! په بعضو شخصو کی د قدوری او په نور و دیر و کتابو کی هم راغلوی چه علی طهارة کامله، لکن داشبه د کمال طهارت په وخت کی داغوستود مونرو نه غولسری - حتی که یو سړی تر اوده غنکی پښی پر ی منعی او مونری فی په پښو کړی بیای و نه وسته نور اودس وکړی - مسحه و نه ته واده - البته په وخت دې اودسیاک بی طهارة کامل او پر سره وی - کوکب دسری ۱۳

فَإِنْ كَانَ مُقِيمًا مَسَحَ يَوْمَهُ اَوْ لَيْلَتَهُ

کچیری پر کو، و و یعنی مسافر نه و و نودی مسم کوی یوه و سرخ او یوه شپه -
لکن داشبار و نه د وخته هغه دې اود سیاحسابینی نه د وخته خخه د مونرو اغستلو - کذا فی، د المحتار بل فی جمیع کتب الفقه -

وَإِنْ كَانَ مُسَافِرًا مَسَحَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا

اوه سړی مسافر و و مسم دی کوی دسری و سرخی اودسری شپې

وَأَيْدَاهَا عَقِيبُ الْحَدِيثِ

اوش و دمدی دمنی دوخت نخردی بود سیاحا بیی - هم داغه مضمونی صحتیه حدیث کی راغلو دی

وَالْمُسْحُ عَلَى الْخَفَيْنِ عَلَى ظَاهِرِهَا خُطُوطٌ بِالْأَصَابِعِ

او مسحه دموه و پر ظاهره برخه کین ی خطونه په گتو سره -

مسئله! صورت دمنی دادی چه کتین دی درې کوی دراسته لاس دراستی
پینی دموه ی پر منډ سره نخه - او دچپه لاس درې کوی پرچپه مونه او کوی دی لږ خلاصی
ونسی - او بیا دی کش کړی دواړه لاسونه تر پونډی پورې تر بجلو لوس - دا طریقه سنت ده -

يُبْتَدُءُ مِنَ الْأَصَابِعِ إِلَى السَّاقِ وَفَرْضُ ذَلِكَ

اوش و دمنی دی کوی دپینو د کونود خوا تر پیندی پورې - او فرض دمنی

مِقْدَارُ ثَلَاثِ أَصَابِعٍ مِنَ أَصَابِعِ الْيَدِ

اندازه ددرو کونود دی - د کوی توخنه د لاس -

فائده! مصنف وای مقدار - اشاره و دی تکی چه فرض دمنی خاص کوی تیرول نه
دی - بلکه په ویر غوی کفی هغه مقدار مسحه کړی - یا مونه په اوږو چه کړی یا دغه مقدار
د باران په اوږو لنده سی همد مسحه فرض اداء کین ی -

مسئله! دخطو بنکاسیدل پر مونه و فرض نه دی - کوی درې مسحه

وَلَا يَجُوزُ الْمُسْحُ عَلَى الْخَفَيْنِ فِي أَحَدِهَا خَرْقٌ كَثِيرٌ

او نه ده را مسحه پر هغو مونه و چه په یوه کی ددوی دوو خیری والی وی دیر

يَتَّبِعْنَ مِنْهَا قَدْرُ ثَلَاثِ أَصَابِعٍ مِنَ أَصَابِعِ الرَّجُلِ وَإِنْ كَانَ

چه تر معلومین ی او ظاهرین ی تر هغه خیزی خای اندازه ددرو کونود کونود دپینی او که چیری

أَقَلُّ مِنْ ذَلِكَ جَانِئٌ

کم و تر هغه بیا مسحه پر سوله ده -

لکن اعتبار۔ دس و کوچنی کو توتہ دینو دی۔ دلیل فی دادئی چہ مونہہ پے غالب کی
دلبر خیری والی تھ نہ خلا میں ی۔ نو دپا سا د دفع دحر۔ او تکلیف تر دس و کو تہ کہ
عفوہ دی۔ س دھتار۔ بحر۔

وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحُ لِمَنْ وَجِبَ عَلَيْهِ الْغُسْلُ

اون نہ دس و مسم کول ہغ چاتہ چہ پں ہغ غسل واجب وی

پہ حدیث شریف کی چہ س وایت فی ترمذی او سنائی کرئی دی۔ ا غلی دی۔ صفوان
ابن عسل وائی چہ س سولہ اللہ صلی اللہ علیہ وسلم مونہ امر کولو چہ مونہ مسافر یو۔
چہ نہ بکابر و مونہی درہی وری اودہی شہی۔ یعنی مسم بہ پیر کوو۔ مگر نہ جنابت
تھ یعنی پہ جنابت کی مسم نہ کوئی۔

وَيَنْتَقِضُ الْمَسْحُ مَا يَنْتَقِضُ الْوُضُوءُ وَيَنْقُضُهُ

اوما توی مسم ہغ شہی چہ اودس ماتوی۔ اودغہ رنگہ ماتوی مسم ختل د

اَيْضًا نَزْعُ الْخِفِّ وَمَضْيُ الْمُدَّةِ فَإِذَا امَضَتْ

مونہی اکہ پہ قصدوی او کہ فی قصدہ وی (اوبل تیریدل دمدا دمسوی اکہ مسافر و کہ مقیم) پس شہ وخت

الْمُدَّةُ تُزْعُ خَفِيُّهَا وَغَسَلَ رِجْلَيْهَا وَصَلَّى

چہ تیرہ سی مددہ دمسوی و دی کابری مونہی او پری دی منہی پینہی او لمو غہ دی و کری۔

وَلَيْسَ عَلَيْهِ إِعَادَةُ بَقِيَّةِ الْوُضُوءِ

اونستہ پیر دہ بانڈی س امحوول د نور اوداسہ۔

یعنی کی اودس دسلو دی۔ دلیل دادچہ مونہی فی وکینی ہغ دغہ فی اودسیا فی وپینو تہ س اغلہ۔

وَمَنْ ابْتَدَأَ الْمَسْحَ وَهُوَ مُقِيمٌ فَسَافِرٌ قَبْلَ تَمَامِ

او کہ چاشروع کرہ مسم دمونہ و اودسی مقیم و۔ پس مسافر سو دغہ تر پورہ کیدو

وَمَنْ ابْتَدَأَ السُّعْمَ وَهُوَ مُسَافِرٌ ثُمَّ أَقَامَ

فَإِنْ كَانَ مَسْحَ يَوْمٍ أَوْ لَيْلَةٍ أَوْ أَكْثَرَ لَزِمَهُ تَنْعُفُهُ

وَأِنْ كَانَ أَقْلٌ مِنْهُ تَمَّ مَسْحُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ

وَمَنْ لَبَسَ الْجُرْمُوقَ فَوْقَ الْخُفِّ مَسَحَ عَلَيْهِ

پوئیسہ ایچہ جرموق ہفت لوتی بوبت دی چہ دھونک د حفاطت دیاہتی پرمونہ سربیسہ اغونڈی۔
مسئلہ! مسہ پر جرموق بہ دودہ شرطہ سوادہ۔ یوداچہ جرموق بہ دونہ قدس اوپہ داسی شائ
وی کیوانی وی ہم بہ مسہ پر والی۔ نوکر چیری جرموق چیرہ خیری وہ مسہ نہ دہ
پہ۔ دل۔ دوہم۔ داچہ دہ مسہ پر مونہ نہ وی کرہ۔ ہفت داسی چہ خہ وخت چہ فی
مونہ ی پ پینو کرہ نوہ ہفت تلاف دس ہایتدونی جرموق پ پینو کرہ اوکرہ پیری۔
اردہ سہ مات کرہ بیانی مسہ پر مونہ وکرہ بیانی جرموق پ پینو کرہ نوہم پر جرموق نہ دہ سوارہ کرہ کرہ

وَلَا يَجُوزُ الْمُسُّ عَلَى الْجُورَيْنِ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مُجْلَدَيْنِ أَوْ مُتَعَلِّقَيْنِ

۱۰۲- دود، و اسم پر جاپو مکره هفت و حجت چه شاه و خواهر من پیر کنای وی او ایایی صرف پر تلی بازی شرم کننوی وی

پوه آسه، اچ د مذهب د امام اعظم دئی - دلیل فی دادی چر په عادت کی پر - المی جلاوی
کی څوک تک نه کوی نو که ټوکر چلیر پښو پیچلی وی - خلاف د عجلدینو او منعینو
چر په هڅو کی تک کیدای سی -

وَقَالَ يَجُوزُ إِذَا كَانَا ثَخِينَيْنِ لَا يَشْفَانِ

اویا - ان وای چر مسمر پر جرا بوسه واده چر کلکی او سختی وی - او د باندی تخینه نه تر معلوم
پوه آچر انداز د شخانت داده چر پر پندوی باندی بیله ترلو په تناؤ ولاسوی وی -

مسئله! پر بلاستی کی جرا بوکڅه هم پر پندوی پخپله تکیه کینی مسمر نه ده پر و
ولی چر په دغو جرا بوکی کشتکان ورا کړی دی نو هغه تکر په تناؤ ترلی وی -

مسئله! په ذخیره کی سراسوی دی چر امام اعظم دغه تر مرگ او وک ورسای یاد کړی
و رسای و قول ته دیار انور جوع وکړه - وعلیه الفتوی - کوکب دری ص ۱۱

وَلَا يَجُوزُ الْمَسْحُ عَلَى الْعِمَامَةِ وَالْقُلُوسَةِ وَالْبُرْقُعِ وَالْقَفَانَيْنِ

اوند د سراسمحه پر ښکته او پر خول او پر بغره او پر دستخو باندی -
ولی چر ددې شیانو پر کښلو کی حرج نشته او مسمر دپاره د دفع د حرج واکینی -

وَيَجُوزُ عَلَى الْجَبَائِرِ وَإِنْ شَدَّهَا عَلَى غَيْرِ وَضُوءٍ

او، واده مسحه پر ښکند و باندی ایغه مات یا خوږه ځای چر فی ترلی کی کڅم سکند کی په باند ساس ترلی کی
مسئله! هر پر ترلی ځای هلته واده چر خلاصول فی ضرورتی او یا مسحه پر ټپ تاوان
لری، نو بناء علیه کی پلستر پر یو ځای اچولی وی چر لیری کولی فی تاوان نه کاوه مسحه ده
پر واکڅه هم مالی تاوان دی -

فَإِنْ سَقَطَتْ مِنْ غَيْرِ بُرٍّ لَمْ يُبْطَلِ الْمَسْحُ وَإِنْ

پس کچیری سکند و لویده بی له جوهر والی د ځای بیرته دی و ترې مسحه فی باطلین - او که هغه

سَقَطَتْ عَنْ بُرٍّ بَطُلَ

ځای جوهر و مسمر بالله سوه - هغه ځای دی پر یمنخی او د نومی و دس تاوانه کول نه غواړی ډ

بَابُ الْحَيْضِ

باب دی په بیان کی احکامو د حیض

فائده! اگر چه په دې باب کی احکام د نفاس هم بیا نیږی لکن چومکه حیض د پیر واقع کېږی نو نو حکم عنوان د باب حیض وگرځاوه.

بینه مانه فائده

نرموز د پښتو ښځی احکامو څخه د حیض او نفاس او استحاضه د پیری ناخبری دی. ولې چه دینی تعلیمات سپاره، قرآن شریف او شروط الصلوة دی. په دې کی احکام مذکور و دوی ته نه بیا نیږی. او اکثره ښځی لپه کوچنی والی کی وای او په هغه عمر کی د حیض وغیر سره هیڅ علاقه نه لری. او بیا ئی چه لویانی سی نواول خو هم ښوونکی نه لری او کي ولری بیا په نروده کړه ئی شرمیږی. هم ښوونکی تفصیلی بیان د شرمه نه سی ورا ته کولای. او ښځه د شرمه څخه تفصیلی پوښتنه کولای سی. لهندا دی باب وعالم النساء ته دیر اهمیت سته. نو زما ن د پیری ښځی په مکتبو او اسکولو کی تعلیم یافته او خطونه نروده دی. نو دوی په انسانی سره کولای سی چه د دې پښتو ترجمی څخه د قدوسی لوی فائده او خبرتیا بش لاس کړی. او چومکه ښځه د ښځی په نروده کړه د دغو احکامو نه شرمیږی. لهندا کولای سی د تعلیم ښځی د تعلیم یافته ښځو څخه خپل ځانونه په دغو احکامو. او تفصیل خبر کړی. پوره سهولت ورسره! چه حیض ویی دی چه راوړی د رځه یعنې عیال د جوړیدو د ځای څخه د ښځی چه د هر یو په وجه نه وی. که د ناجوړی د سببه وی مخه استحضار بولی او ښځه هم کوچنۍ نه وی که کوچنۍ و هغه زخم یا دانی وینه ده. سرنگونه ئی دادی. سرې. تورې شپې. شنبې. سپیری.

فائده! د ښځی بلوغ پرونه کال شروع کیږی. او اوږدلی د قاق وای پښ دوولس کاله او بعضی وای پښ شپږ کاله او بعضی وای اووه کاله او بعضی وای پښ اته کاله باندی شروع کیږی. لکن عینی او بر جندی او نور د پیر علما وای چه محکم اول مذهب دی.

أَقَلُّ الْحَيْضِ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ وَلَيَالِيهَا وَمَانَقَصَ مِنْ ذَلِكَ

کم موده د حیض در سخی و سخی او بشپې دی - او تر دې چه کمی وی پس هغه حیض نه دی

فَلَيْسَ بِحَيْضٍ بَلْ هُوَ اسْتِحْاضٌ

بلکه مرض او ناجوهری ده - په صحیح حدیث کی چه روایت فی صحاح ست که ی هم دغه موده تیا کل سوې ده -

وَ أَكْثَرُهُ عَشْرَةُ أَيَّامٍ وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ فَهُوَ اسْتِحْاضَةٌ

او ډیره موده د حیض لس و سخی دی - او چه تر دې زیات سی هغه ناجوهری ده -

وَمَا تَرَاهُ الْمَرْأَةُ فِي أَيَّامِ الْحَيْضِ مِنَ الْحُسْرِ وَالصَّفَرِ

او هغه چه وی وینی بنه په و سخی د حیض سخی یا شری

وَالْكَدَرِ فَهُوَ حَيْضٌ حَتَّى تَرَى الْبَيَاضَ خَاصَةً

یا سپرې وینی هغه ټول حیض دی - تر هغو چه وینی بنه سپینی او به خالصی -

او هغه مضمون په حدیث کی دی بی عا شته چه روایت فی بخاری - مسلم - ترمذی کړی دی راغلی دی

وَالْحَيْضُ يَسْقُطُ عَنِ الْحَائِضِ الصَّلَاةُ وَيُحَرِّمُ

او حیض ساقط د حائضې هغه لمونځ ایعتی قضا فی هم پر نسته (او حراموی پر دی

عَلَيْهَا الصَّوْمُ وَتَقْضَى الصَّوْمَ وَلَا تَقْضَى الصَّلَاةُ

باندی روژه او قضا به راو سخی در و شرو - او قضا نسته پر دی باندی د لمونځو -

ددې وجه علاوه پر دې چه په حدیث کی راغلی دی داده چه د لمونځو په را کړولو کی تکلیف دی -

ولی چه د لمونځو نه په و سخی د حیض ډیر سخی - او در و شرو په قضا کی حرج نسته ولی چه په یوه میاشت کی یو څو و سخی دی -

مسئله! که د بختی روژه او په مابین کی د و سخی بلکه که څه هم ماز یکو د حیض و غلی روژه فی ماته سوا - نیول فی تره بیا مرام دی - او د غی و سخی به قضا راوهری -

مسئله! اگر بنحو دحیض نخیزد و در میان کی دوسری پاکه سوخته و بر سر دی تر ما بنامه
اساک و کوی او هم دی بیاد د غی و بر سر خن قضا را وری.

وَلَا تَدْخُلُ الْمَسْجِدَ وَلَا تَطُوفُ بِالْبَيْتِ

او نه دی و بر سر خن حائض بنحو مسجد نه ای نه دی طواف کوی پر کعبه شریفه باندی
و در جنب هم داغ حکم دی. په حدیث شریف کی راغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه
و آله و ان شاء الله جل جلاله نه بولم مسجد و حائضی او جنب نه.

وَلَا يَأْتِيَنَّهَا زُجُهَا

او نه دی و بر سر خن حائضی تر میسر د دی (یعنی جماع دی نه و سره کوی)
قرآن مجید! وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهَرْنَ، یعنی ناسی مه نزدی کینی و حائضی بنحو
نه تر هغو چه پاکینی دحیض نخیزد.

وَلَا يَجُوزُ لِحَائِضٍ وَلَا لِحَبِطٍ قِرَاءَةُ الْقُرْآنِ

او نه دی و بر سر خن حائضی نه او نه جنب تر قرائت د قرآن پاک کی شه هم په یاد وای.
مسئله! و جنب او حائضی تر د سلمی شریفی ویل - سبحان الله و یا - سلام اچول - سلام یا
مطلب داچه ما سوا د قرائت د قرآن نور د تلو اذکار او اجازت سته او روا دی.
درغفلت شاه بعضی عوام بلکه بعضی طالبان هم چه جنب سی پی سر خن پتو اچولی و او
کشته گوی. نه چاته سلام اچوی او نه جراب و کوی.

وَلَا يَجُوزُ لِلْمُحْدِثِ وَالْجُنْبِ وَالْحَائِضِ

او نه دی و بر سر خن او دسه سرې ته اجنب نه او حائضی بنحو سته.

فَسِ الْمُفْصَحِ إِلَّا أَنْ يَأْخُذَ وَهُوَ بِخِلَافِهِ

مسئله! د قرآن شریف مکرر هغه وخت کی وینی س که په یو بنه
و یا س یو بنه هغه یو بنه مبادی چه د قرآن شریف نخیزد بیا د کوی کوی
و یا س یو بنه هغه یو بنه سون مسه کول ناسی دی. د کوی د کوی

مسئله! و دغو کسانو ته نیول د قرآن شریف په لستونې یا په قمیص مکر وای دی. هراړه مکه
مسئله! و نا بالغو کوچنیانو ته قرآن شریف سره دې اود سیاد دوی را وای. ول چه
هر وخت په دوی اود س تاخړه کول خړچ دئ اود قرآن شریف وینا هم د دوی خفه
پاتېږي. نو منوره ت دئ. هراړه مکه.

مسئله! د شرعی کتا بو نکه فقه حدیث تفسیر مثلاً مسه کول په بې اود سیامکرو وای.
مسئله! سره د وجوده داوبی دپاره نهمی د قرآن شریف یتیم نه دئ روا.

فَاِذَا انْقَطَعَ دَمُ الْحَيْضِ لَا قِلَّ مِنْ عَشْرَةِ اَيَّامٍ لَمْ يَجُزْ
او که ودریدل وینه دسالمه شتی که ترلس ورسخی. نو نه دئ روا میوه ته

وَلَمْ يَأْتِ تَغْسِلْ اَوْ يَمُضِ عَلَيْهَا وَقْتُ صَلَاةٍ كَامِلَةٍ
و لې د دې تر خړچه غسل کوی. او یا یتیم ی پر دې باندی یو کامل وخت د نماز نه.

ول چه وینه د حیض که هی که ودریږي او پیرته جاسری سی. نو باید د قطع خوائی یا
په غسل یاد کامل وخت د لماغذ په تیرید و سره ټینګ سی.

مسئله! د یتیم سره جماع په حال کی د حیض کنا و کبیر او علاج یی توبه او
پشیمان ده او یو څه خیرات دی هم وکړی.

مسئله! د مایږی سره د شاپه خوا کی کا، کول د یو سخته کناه ده.

وَ اِنْ انْقَطَعَ دَمُ الْعَشْرَةِ اَيَّامٍ جَازَ وَظِيهَا قَبْلَ الْغُسْلِ
او که چیری قطع سوی وینی د مایږی پرلس ورسخی روا دی جماع و سره کول دغه تر غسل
ول چه ترلس ورسخی بالا حیض نشته. لکن مستحب داده چه غسل ته انتظار وکړی.

وَالظَّهْرُ الْمُتَخَلِّلُ بَيْنَ الدَّيْنَيْنِ فِي مُدَّةِ الْحَيْضِ فَهُوَ كَالِدَمِ الْجَارِي
او پاک د وینو چه راسی په مابین کی د دوو وینو په وخت کی د حیض پس هغه که جاری وینه ا توله حیض کتل کینږي.

پوهه سه! چه د ظهر متخلل په باسه کی دیر قولونه او اختلاف سته چه د فتاوا ی په کتا بو
کی په تفصیل سره ذکر کړی سوی دی چه د تولوذ کر کول د دې مختصر کتا به سره مناسب نه دی
په تولو کی آسان قول مذهب د امام ابو یوسف دئ چه په کوکب درمی مثلاً کی مذکور دئ

او هغه دادی! چه متخکری لهر که پخلس وړی و و هغه خوفاصل کنل کینې. یعنی د هغه او وروسته وینه سره کډیږي. او که تر پخلس کم و و نو که تر دسې وړی هم کم و و هغه خو په اتفاق فاصل نه دی. بلکه ټوله لکه پرل پسی وینه کنل کینې. او که دسې وړی و یا بالا و و هغه اما اعظم په نزد فاصل دی. او دامام ابو یوسف په نزد فاصل نه دی حتی که څه هم لس وړی و. او په کنا کی وای چه اما اعظم هم رجوع و قوله تدابو یوسف کړې ده. او دین علماء هم په دغه مذهب قوی وړ کوي

وَأَقَلُّ الظُّهُرِ خَمْسَةَ عَشَرَ يَوْمًا وَلَا غَايَةَ لِأَكْثَرِهِ
او کمه موده د ظهر پخلس وړی ده او پای نسته اکثری مودې لره د لهر.

ولی چه طبایع د بنجی مختلف دی. بلکه بعضی بنجی پر لعیال څیریدلو په میاشتیو میاشتو پاکی وړی. مسئله! بنج به هم لمو غه کوی او هم به سر و شریکی تر هغو پوری چه وینی بنکا را کینې حتی که هم کال یاد و کاله یا بالا هم پر تیس سی. صریح ۴۵

وَدَمُ الْإِسْتِحَاضَةِ هُوَ مَا تَرَاهُ الْمَرْأَةُ أَقَلُّ مِنْ
او وینی د استحاضه یعنی وینی د مرض هغه وینی دی چه وینی وینی بنج کم

ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ أَوْ أَكْثَرَ مِنْ عَشْرَةِ أَيَّامٍ
تر دسې وړی او یا بالا تر لس وړی.

مسئله! که حاملې بنجی وینی ولیدلې دسې وړی یا لس وړی هغه هم استحاضه دی. او که یوې بنجی عادت د حیض دسې لودی مثلاً شپږ وړی. او په یوه بله میاشت کی تر شپږ وړی بالا سوې نو د دی لمو غه کوی او نه دی سر و شریکی تر لس وړی خو پوری. که پر لس وړی وینه قطع سوې نو ټوله لس وړی حیض دی او که تر لس وړی بالا سوې. نو تر او و وړی خو غځه وروسته ټوله استحاضه دی نو دا بنج به تر او و وړی خو غځه وروسته لمو غځونه او وړی قضا او وړی. او دغه سر که که نفاس د بنجی تر څلویښت وړی خو تیر سو هغه مرض دی.

فَحُكْمُ الرِّعَافِ لَا يَمْنَعُ الصَّلَاةَ وَلَا الصَّوْمَ وَلَا الْوُطْئَ
پس حکم د استحاضه دویو حکم دین دی وین دی. نه منع کوی دغه وینی د استعمالو غه او نه وینه او نه ووطی د میره

پہ حدیث مبارکہ کی ہے ۔ وایت کی بجائے ہی او این حاجت و غیس ہا کہی دی ۔ غلط دی
 چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم و فاطمہ بنت قیس بنت و میل چہ اور س تاہم
 کوہ یعنی ہر لما غدتہ او لمی غتہ کوہ کہ خد ہم ویفی دی پر ہوت ، یا حنین ہی ۔ حاصل
 داچہ دستحاضہ حکم دمعدی سردی ۔

وَإِذَا زَادَ الدَّمُ عَلَى الْعَشْرَةِ وَالْمَرْأَةُ عَادَتْ مُعْرِفَةً رُدَّتْ

اوکہ نہایت سوہی وینی ددی پر یوہ میاشت کی تر لسوہ خد او و بنتی لہ عادتہ معلوم اوہ یات وینی

إِلَى أَيَّامِ عَادَتِهَا وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ فَهُوَ اسْتِحَاضَةٌ

سردی کرل می و ویر خوتہ دعادت ددی اوہغہ چہ نہایت سی پر عادت نوہغہ مرض دی ۔

یعنی دہغہ بخوانی عادت ویرمی کی حیض دی اوہغہ بالابود وینی کی استحاضہ دی ۔
 دامسلہ فقیہ دغہ ہم پر تفصیل ذکر کرہ ۔

وَأَنْ ابْتَدَأَتْ مَعَ الْبُلُوغِ اسْتِحَاضَةٌ فَحِيضُهَا عَشْرَةٌ

اوکہ شروع سو سورہ د بلوغہ د بنی مرض (یعنی وینی ہمیشہ سوہ) نو حیض ددی بنتی لس

أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ شَهْرٍ أَوَّلَ مَا رَأَتْ الدَّمَ وَالْبَاقِي اسْتِحَاضَةٌ

ویرمی دی دہری میاشتی ختہ اول ہغہ چہ وی وینی وینہ ۔ او نوہری شل ویرمی مرض دی ۔

اوکہ دامبتغہ لنگہ سی نفاس کی ثلویینت ویرمی دی ۔ اوہ امذہب دامام اعظم اوہ
 امام محمد دی ۔ او امام ابو یوسف وانی چہ حیض ددنی بنی پر حق کی د لما غتہ او
 سواتر ہی ویرمی دی چہ دا اقل مودہ د حیض دہ ۔ او داہر احتیاط دی ۔ اوہ عدی
 د طلاق پر باسہ کی لس ویرمی دی اوہ اہم د احتیاط دلاری ۔ کذا فی الجوہرۃ والظہیرۃ ۔

وَالْمُسْتَحَاضَةُ مَنْ بِهَا سُلْسُلُ الْبُولِ وَالرَّعَافُ الدَّائِمُ

و مستحاضہ بنتغہ اوہغہ شوک چہ پر دہ مرض د بولود ٹخندوی او یائی ہیشہ د پیری وینہ جاری وی

وَالْجُرْمُ الَّذِي لَا يَرْقَاءُ يُتَوَضَّئُونَ لِقَوْلِ كُلِّ

یا پیر ہوی ہغہ چہ نہ دیرین ہی اوہ س دی کوی دوی د پاسرہ دوخت دہر

صَلَوَةٌ وَيَصَلُّونَ بِذَلِكَ الْوُضُوءِ فِي الْوَقْتِ

لما غطه اولو غم دی کوی په هغه اوداسه په دغه وخت کی هرڅه چه خوبنی و

مَا شَأْنُ امِنْ الْفَرَاغِ وَالنَّوَافِلِ

وی د دوی د فرض لمونځو څخه او یاد نقل لمونځو څخه که څه هم غږنی جاسری وی.

ابدا هم زموږ مذهب دی او امام شافعی وای چه دهر لما غطه د پاره به جلا

اودس کوی. یعنی دوه فرضی لمونځونه په یوه اوداسه نه سی کولای.

مسئله! اددغو معذوره وکسا نو کالی که په وخت کی د لما غطه مرداسی پروانه لری.

لکن بل وخت ته لکه نوی اودس چه تاخرا کوی هغه مرداس کالی به هر پری منی.

فَإِذَا خَرَجَ الْوَقْتُ بَطُلَ وُضُوءُهُمْ وَكَانَ

پس څه وخت چه تیر سو وخت باطل سو اودسونه د دوی. اوسته

عَلَيْهِمْ اسْتِيفَ الْوُضُوءُ لَوْ قَتَصَلَوَةٌ أُخْرَى وَ

پردوی باندی دسره تاخرا کول داوداسه د پاره د وخت د بل لما غطه. او

النَّفَاسُ هُوَ الدَّمُ الْخَارِجُ عَقِيبُ الْوَلَادَةِ وَالذَّمُّ

نفاس هغه وینی دی چه راوړنی وروسته تر ننک والو. او وینی

الَّذِي تَرَاهُ الْحَامِلُ وَمَا تَرَاهُ الْمُرَاةُ فِي حَالِ وِلَادَتِهَا

هغه وینی چه وی وینی امید واره بنه او هغه وینی چه وی وینی بنه په حال کی دننکیدو

قَبْلَ خُرُوجِ الْوَلَدِ فَهُوَ اسْتِحَاضَةٌ

متردغه تیرا وتلود کوچنی د وینی استحاضه دی د لمونځ به کوی او تاخرا به هم پینی.

مسئله! که دینتی دغه تر او تود کوچنی وینه جاسری سو او وخت د لما غطه وه

دغه لمونځ پرله لزم دی کی اودس کولای سوا دس دی وکړی او کی اودس نه سو کولای

تیمم دی و وی اولو غم دی یاپه ولاهری یاپه ناستی یاپه اشاره سره وکړې شونکې چې
قدسات فی وی - اوکه تر اخیر وخت نه سوپیدا اولو غم فی نه وکړې دهغه مانع قضا به راوېږي.

وَأَقَلُّ النَّفَاسِ لِحَدِّلِهِ وَأَكْثَرُهُ أَنْ يَعْوَنَ يَوْمًا

اوکه موده د نفاس انداز نه لری او اکثره موده فی خلویښت وراخی ده -

خبر تیا

تر موخه اکثره ښځې خامخا خلویښت وراخی نه ملوئځ کوی او نه سر و شنه نیسی کشف
هم وینه قطع سوې وی او دغسی نه ده ولیچه د نفاس کمه موده معلومه نه ده نو هر وخت
چې د ښځې وینې پر مخ وړکې سوې دا به غسل کوی اولو غم به کوی او نه سر و شنه به نیسی -
افسوس چې موخه په اسلامی ملک کې شریعت وینې ویا هم موخه د دین نه احکامو
نخه فی نصیب پاتېو او په دې شریعتو چې د عالم نځه د مسلکې پوښتنه وکړو -

وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ فَهُوَ اسْتِحَاضَةٌ وَإِذَا

اوهغه وینې چې بالاسی تر خلویښت وراخی نو هغه استحاضه دی - او که چیرې تیری وکړي

تَجَاوَزَ الدَّمُ عَلَى الْأَرْبَعِينَ وَقَدْ كَانَتْ هَذِهِ

وینې د ښځې تر خلویښت وراخی او دغه ښځه د هغه تر دې هم

الْمَرْأَةُ وَلَدَتْ قَبْلَ ذَلِكَ وَلَهَا عَادَةٌ فِي

لنکه سوې وه او دې لړه عادت و و پر نفاس کې یعنې یا نسل وراخی یا دیرش وراخی مثلاً

النَّفَاسِ رُدَّتْ إِلَى أَيَّامِ نَفَاسِهَا وَعَادَتِهَا

نور اېنځه دی سادسی وهغو وراخو ته د نفاس او عادت د دې

یعنې او سوېم د دې نفاس هغه قدر وراخی دی - او د هغه سخته هر څو وراخی چې تیری
سوی وی د هغو وراخو د ملو غم قضا دی راوېږي او دغه سرنځه کې وراخی خوږلی وی -

وَأِنْ لَمْ تَكُنْ لَهَا عَادَةٌ فَنَفَاسُهَا أَرْبَعُونَ يَوْمًا

اوکه د لړه عادت نه وو نو نفاس فی خلویښت وراخی دی -

یوکه سه اچ عادت به یوه واسر لنگید سره نه معلوم کی بلکه په دسری واسر لنگید معلوم کی - هر خبر

وَمَنْ وَلَدَتْ وَلَدَيْنِ فِي بَطْنٍ وَاحِدٍ فَنَفَاسُهُمَا خَرَجَ

او کچیری وتری ول بطنی دوا عیاله په یوکه ش کی نو نفاس د دې هغه وینه ده چه وری وسته

مَنْ الدَّهِ عَقِيبُ الْوَلَدِ الْأَوَّلِ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ

تر اول عیال را پیداسی - او دایه مذهب کی د امام اعظم صاحب او د

وَأَبْنِ يُوسُفَ وَقَالَ مُحَمَّدٌ وَزُفْرٌ مِنَ الْوَلَدِ الثَّانِي

ابن یوسف دی - او امام محمد او امام زفر وای - نفاس د تر دویم عیال وستی شروع کی

وَالْعِدَّةُ تَنْقُضُ بِالْوَلَدِ الْأَخِيرِ فِي قَوْلِهِمْ جَمِيعًا

او عدده تیرینی په اخیری اولاد سره په قول سره د تولو امامانو -

مسئله! بطن واحد د بولی چه په مابین کی د دوو عیالو تر شپن میاشتی کمه موده وی -
نو حاصل د دې اختلاف دادی چه د امام اعظم او امام ابن یوسف په نزد چه تر اول هلک
وینه جاسری سوه بطنه نفاسه سوخ - نو نه به لموغم کوی او نه به سر و شرا نیسی که هر خو
وینې وری وسته دوهم پی پیداسی - او امام محمد او امام زفر وای چه د دغی
بطنی د دوهم پی شخه نفاس شروع دی - نو د مابین په وری خوکی که شخه هم وینه
پهینی - بیا به هم اوس او لمونځ کوی

عجبه مسئله -

امام ابن یوسف د امام اعظم هغه پوښتنه وکړه که چیری د دغی بطنی د اول
اولاد اوس دوهم اولاد په مابین کی خلویښت وری تیری سوې نو تر دوهم پی
وری وسته دا بطنه نفاس نه لری؟ امام اعظم په جواب کی ورته وویل په دوی وری فضل
نه سی را تلای امام ابن یوسف ورته وویل که چیری راغلی فرضا امام اعظم وری وسته
وویل هو پس له دوهم عیاله دې لری نفاس سته - که ایا البصره وکله ایا الظهیر وکله ایا الکوب

اللهم اغفر لکاتبه ولولفه ولناشره ولجميع المؤمنين امين

بَابُ الْإِنْجَاسِ

باب ثابت دی پر بیان کی داحکامو د نجاسا تو

فَاعْلَمْ أَنَّ النِّجَاسَ دَوَّهَ قِسْمَهُ دِي يُو نِجَاسَتِ حَكْمِي دِي نَك دِي اَو دِ سِيَا يَاجَنَابَتِ اَو بِل نِجَاسَتِ حَقِيقِي دِي نَك بُولِي شَرَابِ كَنْدَكِي وَغِيْرَه. تَرَاوِسَه قَدَوَسِي بِيَانِ دِ نِجَاسَتِ حَكْمِي كَاوَه اَو اَوَس بِيَانِ دِ نِجَاسَتِ حَقِيقِي كَوِي.

يَوَاسَلُ! چِه نِجَاسَتِ حَكْمِي قَوِي دِي تَر نِجَاسَتِ حَقِيقِي حَكْمِ مَصْنَعِ حَكْمِي دَعْنِ كَرِي. دَر آيَلِ نِي دَا دِي اِچِه دِ نِجَاسَتِ حَكْمِي لَبِ اَو دِيرِ مَانَعِ دِلْمَا خُذِ دِي پَرِ اِتْفَاقِ. اَو پَرِ حَقِيقِي كِي لَبِ عَفْوَه سَتِه نَك بِيَانِ چِه پَرِ يَابِ كِي رَا سِي. اَو بِل دَا چِه نِجَاسَتِ حَكْمِي پَرِ هِيْجْ عَذَرِ نَه مَعَا فِينِ ي. يَا پَرِ اَو بُولِي يَا پَرِ خَاوَرِ، وَيَعْنِي پَرِ تَيْعَمِ نَرَا لَلِيدَه خَوَا سَرِي. اَو حَقِيقِي پَرِ عَذَرِ سَرِه نَرَا لَلِ وَلَكِ نَه غَوَا يَرِي. نَك دِمَسْتَحَاضَه وَيَنِي يَادِ سِلْسِلِ الْبُولِ بُولِ اَو نَوَسَرِ. **وَأَوْرَدُ!** چِه نِجَاسَتِ حَقِيقِي دَوَّهَ قِسْمَهُ دِي. يَوْمَرِي يَعْنِي چِه پَرِ سَتَرَكُو مَعْلُومِي يَرِي بِل غَيْرِ مَرِي دِي. مَرِي هَغَه دِي چِه ذَاتِ دِ نِجَاسَتِ پَسِ لَه وَجِيدِ وَ مَعْلُومِي يَرِي. نَك كَنْدَكِي اَو خَوْشَائِي وَغِيْرَه. اَو غَيْرِ مَرِي هَغَه دِي چِه پَسِ لَه وَجِيدِ وَ ذَاتِ نَه مَعْلُومِي يَرِي كَه هَم سَرَكُو مَعْلُومِي يَرِي. نَك بُولِي شَرَابِ وَغِيْرَه.

تَطْهِيرُ النِّجَاسَةِ وَاجِبٌ مِنْ بَدَنِ الْمُصَلِّي

پَاكول دِ نِجَاسَتِ وَاجِبِ دِي دِ بَدَنِ هَغَه دِلْمُو نَه كُو وَ نَكِي

وَتَوْبُهُ وَالْمَكَانُ الَّذِي يُصَلِّي فِيهِ

اَو دِ جَامِي هَغَه دِدَه اَو دِ هَغَه خَائِي هَغَه چِه دِي لَمُو غُرْ يَكْبَنِي اِدَاءِ كَوِي پَرِ هَغَه خَائِي كِي

سَوَال! نِجَاسَتِ خَوْهَزْ كَرْنَه پَاكِي زِي نَو مَصْنَعِ خُشَكِ وَاي. تَطْهِيرِ النِّجَاسَةِ
جَوَاب! تَطْهِيرِ دَلْتِه پَرِ مَعْنِي دَا نَرَا دِي يَعْنِي لِيرِي كُولِ دِ نِجَاسَتِ وَاجِبِ دِي اَو هَغَه جَوَابِ چِه كَوَكَبِ دَرِي يَانَوَسَرِ كِتَابُونَه وَاي چِه دَلْتِه مَضَافِ مَحْذُوفِ دِي. يَعْنِي تَطْهِيرِ مَعْلِ النِّجَاسَةِ. سَنَه جَوَابِ نَه دِي وَلِي چِه دَا عِبَارَتِ پَرِ مَعْنِي كَرِي چِه تَطْهِيرِ

د محل نجاست واجب دی د بدن د مصلی نه - چه بدن د مصلی عین محل د نجاست
دی - بیه فکر وکړه - او حق په خنکوه - پيش نه - بلکه خلکت په حق و پيش نه -

وَيَجُوزُ تَطْهِيرُ النَّجَاسَةِ بِالْمَاءِ وَبِكُلِّ مَائٍ

او - وادی تلخیص د نجاست په او بو سره او په هر بهیدونکی شی سره چه پاک و

ظَاهِرٌ مُمَكِّنٌ اِذَا التَّهَابُ كَالْحَلِّ وَمَاءُ الْوَرْدِ

چه ممکن وی ترالول د نجاست په هغه سره لکه سره او او په دکل کلاب و غیره یعنی د دوی عرق -
د - یفکن، توبه فائده داده چه په ر و غنیاتق او غسل و نجس نه نا لاینی - لکه چه ظاهره
ده - او په شیدو کی اختلاف دی - په نهایت کی وائی چه نه دی په ر و -

وَإِذَا أَصَابَتْ الْخُفَّ نَجَاسَةٌ لَهَا جَرْمٌ فَجَفَّتْ

او که چیری و ر سین ی موزی بوت چمیل ته نجاست چه هغه صوت و لکه کندی او هغه نجاست سو

فَذَلِكَ بِالْأَرْضِ جَازِتِ الْعُسْلُوهُ فِيهِ

نوی و قبله هغه موز و غیره په هکله پورای یعنی هغه موزی ترالده سوه - وادی لمو غ په هغه موز و غیره کی
مطلب دا چه موز و پاکه سوه - ولما چه موز و غیره حکم د هکلی لری - او په حدیث شریف
کی - اعلی دی چه پاکیده د هکلی وچ والی دی - چغای - مسلم -

وَالْمَنِي نَجِسٌ يَجِبُ غَسْلُهُ رُطْبُهُ فَإِذَا جَفَّتْ

اومنی مردانه ده واجب دی پر یول د لندي منی اوڅه وخت چه وچ سوه پس جامه باندي

عَلَى الثَّوْبِ اجْزَاءُ فِيهِ الْفَرَكَ

نوکافی ده کور، ول (یعنی چه د جامې څخه وکوره ول سی جامه پاکه سوه)

شرا و سره کتنه

منی د بدن کی څه هم وچه سی په کور و لونه پاکینی ولی چه هغه نری دی لکه بولی اومنی
دنرا و سنی امام شافعی پاکه بولی که وچه وی که لنده - د امام اعظم د لیل د ادی چه

رسول کریم صلی اللہ علیہ وسلم و بی بی عائشہؓ تہ و ویل چہ منی منخہ ک لندہ و د
اوکہ وچہ وکاکورہ و بی - ابن ماجہ - یہقی -

سوال! پرش چہ اود سن اوہی نواول انتشار د ذکر سرائی اود هغه سرہ مذی
سراوہری و، وسته بیا منی او مذی پہ فرک نہ پاکیزی -

جواب! مذی لب او مغلوبہ وی نود منی تابع دی -

مسئلہ! منی پہ فرک اگر ولو، هلته پاکیزہ چہ د ذکر سرائی پاک وی اپہ او بوی پر یولی وی نہایت

مسئلہ! منی چہ وکورہ و لسی او هغه جامہ پاکسی او بیا هغه حای پہ او بولون دسی بیرون

مرد سراوہری اوکہ نہ؛ دامام اعظمؒ هغه د و س ولتہ دی - نواحتیاط دادی چہ منی پہ هر صورت کی پر عقی

وَالنَّجَاسَةُ إِذَا أَصَابَتْ الْمَرْءَ أَوْ السَّيْفَ اِكْتَفَى بِمَسْحِهِمَا

او نجاست چہ و س سینی هندی تہ یا تو ک تہ یا بل نبوی شئی تہ اکتفا کیزی پہ مسہ کولو د هغه پہ محکہ پوری
ولی چہ نجاست د ننه نہ و، تنوہری - اود باندی نجاست پہ مسہ سرائی سو -

وَإِذَا أَصَابَتْ الْأَرْضَ نَجَاسَةٌ فَجَفَّتْ بِهَا

او چہ و، سینی محکی تہ نجاست او بیا وچ سکی پہ لمر سرہ

لشَّمْسٍ وَذَهَبَ أَثَرُهَا جَازَتْ الصَّلَاةُ

او اثری و لاسرسی (یعنی نکه بوی جرم سرتک) س وادی لمونخ

عَلَى مَكَانِهَا وَلَا يَجُوزُ التَّيْمُّ مِنْهَا

پر هغه حای نجاست او نہ دی س و تيمم پر هغه حای باندی -

فرق دادی چہ د تيمم د پاسرہ محکہ پہ قرآن ثابتہ دکہ - لقوله تع - فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا

طَيِّبًا اود محکی پاکوای پہ وچوالی پہ حدیث سر ثابت سوی دی - لقوله عليه الصلوة

والسلام من كوة الارض يسهها

بنہانہ فائدہ

پہ متن کی داسرا غلہ بالشمس د ا قید اتفاق دی ولی چہ محکہ پہ هو وچہ سی

یا پر او، او اثر د نجاست و لاسرسی ہم د لما نغہ د پاسرہ پاک دکہ

وَمَنْ أَصَابَتْهُ مِنَ النَّجَاسَةِ الْمُغْلُظَةِ كَالدَّمَ

او که چانه و سیدی بدن نه یا و جامی نه نجاست سخت یعنی دیوه مرده ای که وینه

وَالْبَوْلِ وَالْغَائِطِ وَالْحُمْرِ مَقْدَارُ الدَّرْهِمِ

او بولی او کندگی او شرب - به اندازه دیوه درهم

وَقَادُونَ جَازَتْ الصَّلَاةُ مَعَهُ وَإِنْ زَادَ لَمْ يَجْزُ

یا که تر درهم لم یجز و سیر وادی او که تر درهم بالاولی لم یجز نه دی و سیر وادی او

مسئله! داخل حکم هلت دی که سیر وادی نجاست نه وی لیدی اولوغ و سیر وادی و کیری

نود لما غطی اگر خیده بسته او کی دهغه تر لما غطی و لیدی بیامو غطی و سیر وادی و کیری و کیری

پوره سیر! چه مقدار درهم به نری نجاست کی لکه بولی قدر دیوه و سیر وادی

او چه صورت لری لکه کندگی مقدار دیوه مشقال دی - کوکب دری

وَأَنْ أَصَابَتْهُ نَجَاسَةٌ مُخَفَّفَةٌ كَقَوْلِ مَا يُؤْكَلُ لَحْمُهُ

او که سیدی و ده ته نجاست مخفف لکه بولی دهغه شی چه غوبنی بی خورل کیری

جَازَتْ الصَّلَاةُ مَعَهُ مَا لَمْ يَبْلُغْ رُبْعَ الثُّوبِ

یعنی لکه پس غوبی و غیر وادی لم یبلغ و ربع ثوب چه خلری ته دجامی نه وی سیدی

په ربع سیر! ربع ثوب غطی نه شی مراد دی - بعضی فقها وانی چه په عرف کی یوه

جامه بلا کیری دهغه خلری مراد ده - مثلاً قمیص که لوی وی که کوچکی یوه جامه ده -

نود دهغه قمیص ربع مراد ده - دهغه نکه پر توک یوه جامه ده - پته یوه جامه ده -

کوت یوه جامه ده - او بعضی فقها وانی چه خلری دهغه جامی مراد ده چه لم یبلغ

یکینی وادی لکه معمولی لکه او دار ولایت دامام اعظم غطی هم سوی دی - علیه

وادی مذهب په مضامین وانی صحیح دی - او که مانی وانی خلری دهغه خای و تبا

لری چه نجاست و سیدی لری - مثلاً هرلستونی او هر تاه - دپرتا که

یاد قمیص نه د کوی - او په دی مذهب کی احتیاط دی - او هم پر دهغه مذهب

نوی داکثر و مشاغوره - شرح و قایه مذ -

او په بعضی س وایتوک د امام ابو یوسف لویشت په لویشت کی او په بعضی کی کنیز کی باغلی دی
فأندله ادفته شریفی په اختلافی مسئلو کی چه هر شو و احتیاط نه نژدی وی -
پاید فتوی و مرکبه سی په شرط ددی چه د ظاهر المذهب او بر ولایت مخه خلاف نه وی -

وَتَطْهِيرُ النَّجَاسَةِ الَّتِي يَجِبُ غَسْلُهَا عَلَى وَجْهَيْنِ فَمَا

اوپاکول د مردار شی چه ولجب وی یو للی فی ین دوه قسم دی - پس هغه نجاست چه جسم لری

كَانَ لَهُ عَيْنٌ مُرَبِّيَّةٌ فَطَهَّرَ تَهَا نَرًا وَلَ عَيْنَهَا

معلومید وکلی (لکه کذکی وغیره) نو پاکوالی فی دادی چه ویرک سی ذات دهغه نجاست یعنی همیش اتر فی پر کلونه سی یا

إِلَّا أَنْ يَبْقَى مِنْ أَثَرِهَا مَا يَشُقُّ إِذَا التُّهَا

لکه رنگ بوئی) مکرپول نه لری که د نجاست د اسی اشی یا تر سی چه کران وی ترا لول دهغه -

فأندله ادمشت د اوبول چه انزاله فی وصابون یا وتودو او بونه ضرورت لری -

وَهَالِيسَ لَهُ عَيْنٌ مُرَبِّيَّةٌ فَطَهَّرَ تَهَا أَنْ يُغْسَلَ حَتَّى

پس هغه نجاست چه نه لری جسم لید وکلی (پس تر وچیدن) پس پاکی دهغه نجاست دادا چه تر هغو

يُغْلَبُ عَلَى ظَنِّ الْغَاسِلِ إِنَّهُ قَدْ طَهَّرَ

دی میخی چه د غاسل غالب گمان کیږی چه او سن نو پاک سو -

د امام اعظم لوی قانون دی چه داعسی احکام ورا یی ته د مبتلا به پیرین دی - تکه چه

قبله د سړی مخه ویرک سی -

مسئله ۱ - درې واره پر یول چه په ډیر وکتا بوک س اغلی دی بناء پر دی دی

چه غالب ظن په درې واره پیدا کیږی - اوبله فائده فی دادا چه د وسواسی سړی

وسوسه د فح سی -

مسئله ۲ - په هر واره د جامې نشتیخل شړل دی په ظاهر ولایت کی او په دریم

واره دی بڼه تینک و نینتی -

فَأَلَدَ إِذْ فَتَحَ الْقَدِيرُ وَائِيَّاهُ قُوَّةً دَنْتِيحُو نَكِي مَعْتَبِرِي - او بعضی فقہاء
 وائے چه قوۃ د کالی والامعتبری - لکن داس وایت معمول نہ دی حکم نہ موبہ د نرو کالی
 کہ خہ ہم مرد اس وی سبخی میخی او د معلومہ دہ چه د نرو قوۃ چه خوان وی من بنی
 بالادی - نو شوک کہ اختلاف خان باسی چه کالی فی مرد اس سوہنہ مرد ارجائی دی نر پخلہ میض

وَالِاسْتِغْثَاءُ سُنَّةٌ يَجْرِي فِيهِ الْحَجَرُ وَالْمَدْرُ وَمَقَامٌ مَقَامُهُ

او استغثاء و هل سنت دی - کافی دہا پہ استغثاء کی دہرہ چه دیرہ بنوی نہ وی - اولوہ
 او ہنہ شی چه پہ حائی کی ددہ دو و دہرہ بی - لکہ سریک او خاوری -

سوال! استغثائی ولی پہ سنو کی داو داسہ نہ سراسرہ؟

جواب! استغثاء انزالہ د نجاست حقیقہ دہا سنت داو داسہ قولہ د انزالہ د نجاست
 حکمی دی - لکہ مضمضہ او استنشاق - وجہ د سنت والی د دہا چه رسول اللہ صلی اللہ علیہ
 وسلم ہمیشہ توبہ پر کرئی دی - ہدایہ بیہ -

وَيَمْسَحُهَا حَتَّى يُقَيِّمَ وَلَيْسَ فِيهِ عَدَدٌ مَسْنُونٌ

او مسم کوی دی د استغثاء حائی تر ہغو چه پاکینی او شستہ پہ استغثاء کی شمار سنت کر سوئ

او امام شافعی وائے دہرہ دہرہ صری دی - موبہ وایو چه مقصود
 پاکوالی د ہنہ حائی دی - نوکہ پہ یوہ لوہہ سرہ پاک سی نوخہ پر والری؟ کزاف الہادیہ -
 اوہ خلاصۃ الفتاوی کی وائی "لَوْ اسْتَجَبِي بِحَجَرٍ وَاحِدٍ وَحَصَلَ الْإِنْقَاءُ
 يَكُونُ مُقِيمًا لِّلْسُنَّةِ" یعنی کہ استغثاء و کرہ پہ یوہ دہرہ او پیدا سوہ پاک ہنہ
 سہری ستا پر حائی کرہ -

فَأَلَدَ! بعضی کتابونہ د استغثاء د پارہ خاص خاص کیفیت بیا نوی
 لکن پہ خلاصہ کی وائی چه کیفیت شرط نہ دی - بلکہ مقصود پاکول د
 ہنہ حائی دی -

وَعَسَلُهُ بِالْمَاءِ أَفْضَلُ

او پر یولل د استغثاء د حائی پہ او بوسہ بہتر دی -

ولی چه دا آیتہ چه نازل سرہ "فِيهِمْ جَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَكَلَّمُوا" یعنی پہ قبا

کی خلک دی چه ددوی ابنہ خان پاکول خوین دی۔ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم
قبائلوں غلئی ان وی ویل چه خدای پاک ستاسی په پاک کی صفت کری دی۔
نوستاسی پاکی خه ده؟ دوی و سرت و ویل چه موین ددوی و سرت استیجا، و سرت
په او بوهم استیجا، کو و۔ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم و سرت و ویل چه
همدغه کار دی۔ رواہ البخاری۔ مسلم و غیرهما۔

فائدہ | اختلاف دفعہاؤ په دی کی دی چه استیجا او بوهم ددوی یعنی
وائی چه مستحب ده۔ او بعضی وائی چه سنت ده، موین په زمانه کی هم دغه قول
صحیح او پر دی فتوی ده۔ کوکب دری ص ۱۱۱

د بعضی مشائخو خه چا پوښتنه وکړه چه شریکه په استیجا، داو بو سنت وی
نه موین په زمانه کی اوسه ددی چه غورکه دا صحابو نه یوازی په دی و استیجا،
و هل؟ هغه شیزه داسی و سرت و ویل: **إِنَّهُمْ كَانُوا يُنْعَىٰ مِنْ بَعْدِ أَقَانَتِهِ تَشْلُطُونَ**
تَلْمَازٌ معنی دا چه صحابه نه کنینستل په پچو یعنی چکر کی لکه پچی داسی و
اوتاسی چکر کوی نری۔ یعنی تر نن س زینتی۔

ضروری مسئله

په لویو ښارو کی د دنیا په نن زمانه کی د بری لوقه و غیره داو دس مات په
خائی کی بیخی نه پیدا کینی نو به سړی خه کوی؟

جواب | استیجا، دی په او بو کوی هیڅ حرج نسته ولی چه ضرورت په دین کی
مدفوع دی۔ او که په بیکاره بوکره استیجا و چه کی هم واده۔ بعضی خلک
علتده په دی باره لوی حرج کوی حتی لوقه په جیب کی گرځوی۔

وَإِنْ تَجَاوَزْتَ النَّجَاسَةَ مُخْرَجًا

او که پیری تیر سوی و نجاست او کندی تر خای دس او تو یعنی ددبری ترخولې

لَمْ يَجْزُ فِيهِ إِلَّا الْمَاءُ أَوِ الْمَاءُ

بیا نه دی سوا مکر او به یا بل نرکی شی لکه او به

یعنی په یوازې لورته فی چار به نه کیزی بلکه دلو تیر دی په او بوهم استیجا وکړی۔

مسئله | که تیر سوی نجاست تر قدر د درهم بالا و بیا په او بو استیجا و هل

واجب دی په اتفاق - او که تر قدس د در هم کړو و په نزد د امام اعظم او د امام
ابو یوسف په نزد او امام محمد وای چه د بڼه کفایت نه کوی که څه هم تر قدس در هم کم وي

وَلَا يَسْتَجِبُ بَعْضُهُمْ لِابْرَؤِثٍ وَلَا لِطَعَامٍ وَلَا لِيَمِينِهِ

او استنجا، دی نه وي په همد وک او نه په خوشایي او نه په چو و دی او نه په راسته لاس -

په حدیث شریف کی راغلی دی که چا استنجا وکړه په همد وکی پس بیزه را دی دهغه
مخه دمت د محمد صلی الله علیه و سلم - کوکب دري مټ۱۰ - او په بل حدیث کی راغلی دی
چه آنحضرت صلی الله علیه و سلم فرمائی چه همد وکی نو ښه د پیر لاس دی - او خوشایي
د د وک د چا سپا یا نو تو ښه ده - بخاری - ابوداؤد - او په دې باب کی حدیثونه نور هم سته -
او د و دی خوشایي لری په استنجا و هلوکی یا اهانت او سپکاوی دی - حتی چه
د عوامو دا عقیده پوره چه د و دی استنجا و هل کفر دی که څه هم دغسی نه ده - او
راسته لاس خود پاره د خورک دی - او په حدیث شریف کی هم نه وي د دې
مخه راغلی دی - بخاری -

مسئله! که پي چه لاس خوښ و و نو بیا په راسته لاس استنجا و را ده -

مسئله! په کاغذه چه ساده هم وي استنجا و ناس و ده - ولی چه د حبر و د قرآن
کریم او حدیث و لیکلو جائی دی -

مسئله! د کفاس و په ملکوک یوشی بیخی نازک په شکل د کاغذه جوهر پری
چه په با نرا و کی خړخړی اورد هو تلو په او دس جائی کی موجود وي
داستنجا و پاره - چونکه هغه کاغذ نه دی او نه شی پر لیکل کین ی او نه هم د بل
کار محترم شی دی نو په هغه استنجا و را ده - لکه په بی فائده تکرر - د ویش

مسئله که فرضا یو سړی یا یه همد وکی او یا په خوشایي استنجا و و هله کفایت خو
کوی ولی چه مقصود حاصل سو لکن په سبب د مخالفت د حدیث نبوی به گناه کار وي
هدایه ص ۱۰ - او د و دی سبب د هغه داستنجا و موخه قبلاً اهانت بیان کړی
او صاحب هدایه فی سبب ضائع کول د مال او اسراف بیان کړی دی -

پوه سده چه حدیث د نبي داستنجا و باليمن شپږ و سه صحاح کتابو
روایت کړی دی -

کتاب الصلوة

کتاب دی پہ بیان کی دلمانجہ

تراوسہ پوری مصنف لوی شرط دلمانجہ چہ طہارت دی پہ تہو اقسامو کی بیا کری
اوس مقصود اعظم تہ نوبت و سیدی چہ لمو غادی اوجہارت فی دمنجہ کری ولی
چہ شرط دمخوی۔

فاللہ! چونکہ وخت سبب دلمانجہ دی لکہ پہ اصولو کی دفعی شریفی فی بیان
راغلی دی اوس سبب تر سبب دمنجہ دی نولہ دی جہتہ مصنف لمو غادی و خویان دمنجہ راغلی
پوہ سہ! چہ لمو غادی شپہ دمعلج کی فرض سوئی دی پہ اتفاق در وایا تو۔ او پہ
حدیث شریف کی چہ تہو لوکتا بو دحدیثو فی راایت کری دی داسی راغلی دی چہ
لمو غادی اول پنخوس فرض کرے سو۔ بیا موہلی علیہ السلام و آنحضرت صلی اللہ
علیہ وسلم تہ وویل چہ پنخوس لمو غادی دیر دی۔ اوستامت فی پہ شبانہ سورت کی
طاقت دکولونہ لری دندائی جل جلالہ حذ د تخفیف خواست و کرے۔ علیہ الصلوٰۃ والسلام
دغنی و کرے دندائی پاک پنخو لمو غادی و کرے کرے۔ بیا چہ موہلی علیہ السلام تہ راغلی
موہلی علیہ السلام ورتہ وویل چہ پنخو خلویست ہم دیں دی۔ بیا علیہ السلام د
تخفیف سوال و کرے پنخو نور دندائی پاک و کرے کرے چہ خلویست پاتہ سی۔ او
داغہ شان بیا پنخو کم سوہ حتی چہ پہ اخیر کی دندائی پاک دینخو لمو غادی امر و علیہ
السلام تہ و کرے۔ اودائی ورتہ وویل لَکُنْ بِذَلِكَ الْقَوْلُ لَدَيَّ چہ نور زما قول
نہ بدلیں۔ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم چہ موہلی علیہ السلام تہ راغلی ہغہ ورتہ
وہ تہ وویل چہ پنخو لمو غادی ہم دیں دی د تخفیف سوال بیا و کرے۔ علیہ الصلوٰۃ والسلام
وہ تہ وویل بستہ دندائی غنہ شریفیم۔ ہم پہ دغہ حدیث کی راغلی دی چہ
شہ وخت چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم سوال بس کری۔ دندائی پاک دخو ا
ندا و کرے سوہ پہ دی عبارت قَدْ اَمْضَيْتُ فَرِيضَتِي وَخَفَعْتُ عَنْ عِبَادِي
یعنی مایورہ کرے خپل فرض اوہم می تخفیف و کرے پر بند کا نو۔ لہ دی سبب
چہ دامت دعلیہ السلام نیکی کمہ در چہ پوہ پہ لس دکہ۔ نو پنخو لس پنخو ش کیڑی

اوپه عین حال کی ظاهر خبره ده چه تر پنخوسو لمونخونه سپک دی - داقصه
ماکونه کره توله قصه په حدیث کی دمعالج په هر کتاب کی دحدیثو موجود ده -
فائدک اقد وری اول دسحار دلماخه د وخت هغه بیان شروع کری له خوبه
اول په دی چه دسحار دلماخه په اول وخت اوپه اخیر کی اختلاف نسته - او د نو، ولمونخو
په وختو کی اختلاف نسته - او بل دا چه دسحار لمونخ اول لمونخ دی چه پس دخوبه
دشی چه لکه مرک داسی دی اداء کین ی - او تر تولو قوی سبب دادی چه نقلی
سبب دی هغه دا چه په حدیث شریف کی په روایت فی بخاری او مسلم او نورو
کتا بو کری دی داسی راغلی دی چه هغه وخت چه رسول الله صلی الله علیه وسلم
دمعالجه هغه راغلی او پنخه لمونخونه پرفرض سو، نو د وختو دینو ولو دپاسه سحار
جبریل علیه السلام پسی راغلی - اول لمونخه رسول الله صلی الله علیه وسلم په امامت د
جبریل دسحار لمونخ وکری او بیانی دانور، لمونخونه په ترتیب سره - لکن په اول ویر
اوشپه فی توله لمونخونه په اول اول وخت کی اداء کری او په دوهم شباه وری توله
لمونخونه په اخیر اخیر وخت کی وکری -

سوال! دا پنخه لمونخونه حقیر آنحضرت صلی الله علیه وسلم فرض وه اوپر
جبریل خوفرض نه وه نو حق اقتداء د فرض والا چه علیه السلام دی په نقل والا
پسی چه جبریل دی لاسم سو، او دا اقتداء په فقه کی وای چه نه ده روا -
جواب! جبریل علیه السلام په امر د خدای پاک راغلی و نو دا دوه شباه وری
لمونخونه پر جبریل هم فرض سول -

أَوَّلُ وَقْتِ الْفَجْرِ إِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ الثَّانِي

اول وخت دسحار دلماخه هغه وخت دی چه راوخیژی دوه می سپیدی

وَهُوَ الْبَيَاضُ الْمُعْتَرِضُ فِي الْأَفُقِ

چه هغه نوهغه سپین والی دی چه پاشلی په کناره کی د آسمان وی -

پو آسمان! چه سپیدی دوا قسمه دی - یوصیه کاذب چه بل نوم فی فجر مستطیل
دا هغه سپین والی دی چه لوهر په آسمان کی لکه سپینسای معلوم سی او کناره د آسمان
لاتاسر یکه وی - او دهم صبر صادق دی چه بل نوم فی فجر مستطیل یی چه هغه

داسان په کناره کې پاشلی معلوم سی - نو هم دغه اول وخت د سهار د لماغځه
دی - او را وټنه هم د دغه وخته څخه شروع کینی -

وَ الْاٰخِرُ وَقْتَهَا مَا لَمْ تَطْلُعِ الشَّمْسُ

او اخیږ وخت د سهار د لماغځه تر هغه وخته پورې دی چه لمړنه وی را ختلی -
ولی چه جبریل د و هغه پلا داسی وخت ادا کړی چه نهایت سپین والی وو -

وَ اَوَّلُ وَقْتِ الظُّهْرِ اِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ وَ الْاٰخِرُ

او اول وخت د ما پښین هغه وخت دی چه لمړنۍ وال وکړی او آخر وخت د

وَقْتَهَا عِنْدَ اَبِي حَنِيفَةَ اِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ

ما پښین په نزد امام اعظم هغه وخت دی چه سایه د هر شی وده مثله ته د هغه شی ورسپینی

شَيْءٍ مِّثْلِيَّةٍ سَوِيٍّ فِي الزَّوَالِ

(یعنی قریب و دوچندی ته) او د امام سوي د سايې څخه د وخت د زوال -

یعنی چه لمړ پر سر را وکړی - که چیرې هغه شی لږه په دغه وخت کی د استواء سایه وده -

وَقَالَ أَبُو يُوْسُفٍ وَ مُحَمَّدٌ اِذَا صَارَ ظِلُّ كُلِّ شَيْءٍ مِّثْلَهُ

او ویلی دی امام ابو یوسف او امام محمد چه اخیږ وخت د ما پښین هغه چه سایه د هر شی یو مثل ته ورسپینی

پوه کسه | چه د سایه اصلی چه فی الزوال ویر ته وائی پش ندل د یر گران دی - چه په
ریاضی پورې تعلق لری او د اثره هندی ته ضرورت سته او دکال په غلور و فصلو کی
لنډه او اتره ده راځی - او د اقلیمو نړۍ په پش ند و سره هم اتره لری - او د دې کتاب
اکثره نږده کونکی چونکه مبتدیان دی لهذا ما د یر تحقیق نه وکړی -

مسئله | چونکه په نزد د یاسرانو پر یکچندی د ما پښین وخت ختم کینی او
د ما نږدیکر وخت لږ ویر وسته د اخیږی - او د امام اعظم په نزد د ما پښین وخت
نه دی و تلی او ما نږدیکر نه دی داخل سوي - لهذا احتیاط دادی چه تر یکچندی
د هغه د ما پښین لمو غه سړې وکړی او د ما نږدیکر لمو غه پس له دوچندی سرې ادا کړی

تا چه دوام یافته بخونه به اتفاق حکیم سی -

افسوس چه بعضی امامان دهاپنین لمو غه په داسی وخت کی ادا، کوی چه په اتفاق
په وخت تیروی - او دمانه دیکر لمو غه په وخت مکر و لکی کوی - خصوصاً د متصل امامان
نود عامیانو با هم ددو ویا پی دمه دئی - بیته ه
پو بیتم دین اتمه در غریبی دلم سوزان ز چشم خون جاری

وَأَوَّلُ وَقْتِ الْعَصْرِ إِذَا خَرَجَ وَقْتُ الظُّهْرِ عَلَى

او اول وخت دمانه دیکر هغه وخت دی چه و وتری وخت دهاپنین دهاپین خپله مذهب او آخر وخت

الْقَوْلَيْنِ وَالْآخِرُ وَقْتُهَا مَا لَمْ تَغْرِبِ الشَّمْسُ

هغه دیکر لمو وخت لوییدلی او پنین زیاده والی چه لمو تر رسو دیکر خارج سواتره مو په مذهب کی دا وخت مکر و لکی

وَأَوَّلُ وَقْتِ الْمَغْرِبِ إِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ وَالْآخِرُ

او اول وخت دمانه هغه وخت دی چه لمو ولوین ی - او اخر وخت کی تر هغو پور ی

وَقْتُهَا مَا لَمْ يَغِبِ الشَّفَقُ وَهُوَ الْبَيَاضُ الَّذِي

دی چه شفق ندو لوییدلی - اول شفق هغه سپین والی دی د مغرب په خوا که چه معلومین ی په کاره

يُرَى فِي الْأَفُقِ بَعْدَ الْحُمْرَةِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

کی داسان پس له سرخه غره په نود امام اعظم خدای دی پرده سرحه وکړی

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدُ رَحِمَهُمَا اللَّهُ هُوَ الْحُمْرَةُ

او وانی ابو یوسف او محمد رحیمهما الله تم چه شفق هغه سرخی ده -

په داسه چه د امام اعظم د مذهب روایت دی د ابو بکر صدیق، ابی عاصم

مغاذ بن جبل، عبد الله بن الزبیر، ابو هریر، ابو عبد الله بن رضی الله تعالی عنهم

او دغه مذهب هم مختاره د محمد بن یحیی المبرق و ثعلب و عمر بن عبد العزیز و المزنی

وداود رحیمهما الله تم - او مذهب د یارانو روایت دی د علی و عبد الله بن عمر

و شد ادین اوس و عبادۃ بن مہات رضی اللہ عنہم - او ہمدغہ مذہب مختار
 دی دخیل بن احمد والاصمعی والبوہری وید اخذ الشافعی رحمہم اللہ تع -
 فائدہ! دامام اعظمؒ شہر وایت دی چہ دہ مبارک و قول تہ دیا سہانو
 رجوع وکیرہ - وعلیہ الفتوی - کذا ذکرہ بعض المتأخرین - وصرح بہ فی شرح
 مجمع البحرین وکذا فی رد المختار وشرح المجمع - کوکب دری شرح قدوری -

وَأَوَّلُ وَقْتِ الْعِشَاءِ إِذَا غَابَ الشَّفَقُ عَلَى الْقَوْلَيْنِ

او اول وقت دماخستن ہفتہ شفقیت سی پردہا و قول (یا بیاض پیوہ مذہب یا جمع پر بل مذہب)

وَأُخِرُ وَقْتُهُمَا مَالِ الْمُرِيَطْلَحِ الْفَجْرُ الثَّانِي

او اخیر وقت دماخستن ترہغودی چہ فجر الثانی یعنی صبح صادق ندوی راختلی -
 ولی چہ حدیث شریف کی راغلی دی چہ اخیر دماخستن تر ہغودی چہ
 سپیدی ندوی راختلی - کذا فی الہدایہ ص ۱۰۰ -

وَأَوَّلُ وَقْتِ الْوُتْرِ بَعْدَ الْعِشَاءِ وَأُخِرُ وَقْتِهِ

او اول وقت دو تری و ہستہ دماخستن تر لماخودی او اخیر وقت دو تری

مَا لِمُطْلَعِ الْفَجْرِ الثَّانِي

ترہغو دی چہ سفیدی ندوی راختلی (یعنی ندوی راچا ودلی) کذا فی الہدایہ
 پہلہ سہ! چہ وتر پر نزد دامام اعظمؒ واجب دی او پر نزد دیا را نوسنت دی - عینی -

وَيُسْتَحَبُّ الْإِسْفَارُ بِالْفَجْرِ

او بنبہ کار دی پر سُر ناک د سحار لمونٹھ کولہ - او ثواب دی -

پہ دلیل ددی قول دعلیہ الصلوۃ والسلام تا سی پر سُر ناک کوی د سحار لمونٹھ
 ولی چہ دالویونکی د ثواب دی - پہ دی یاسہ کی فقیہ ابو جعفر لھاوی د حضرت علیؑ شہ
 روایت کرئی دی - او دیلمی ہمدان بن ملاکؒ شہر وایت کرئی دی - او دغہ ہند کہ
 طبرانی او بزار دابی ہریرہ شہر وایت لری او نوسہ - کوکب دری ص ۱۰۰

وَالْإِجْرَادُ بِالظُّهْرِ فِي الصَّيْفِ وَتَقْدِيمُهَا فِي

او دغه سرنگه مستحب دی په خونیکی کی د مابین او غز کول په دوی - او وختی کول د غزلو غز په

الشَّتَاءِ وَتَاخِيرُ الْعَصْرِ مَا لَمْ تَتَّخِذِ الشَّمْسُ

شری کی - او دغه سرنگه مستحب دی خنډ ول د مانه دیکرد لماغنه چه دلمر یا تغیر سوی نه دی (یعنی شری)

وَتَعْجِيلُ الْغَرْبِ وَتَاخِيرُ الْعِشَاءِ إِلَى مَا قَبْلَ ثَلَاثِ اللَّيْلِ

او دغه سرنگه مستحب دی وختی کول د مابینا ملوځ - او مستحب دی خنډ ول د ماخستن د لماغنه دوه دویری د

په دې هره مسئله کی دین حدیثو نه په صحاح الستة کی راغلی دی - چه په تفصیل
بیا نول فی پر مبتدی تکلیف دی - او د کتاب همد مبتدی یا نودی او مبتدی یا نودی و
خصوصاً کتاب البیوع پور می -

وَيُسْتَحَبُّ فِي الْوُتْرِ لِمَنْ يَأْلَفُ صَلَاةَ اللَّيْلِ

او مستحب دی په وتر وکی هغه جالری چه الفت او عادت لری دشی د لماغنه سر (یعنی د تهجد ملوځ)

أَنْ يُؤَخِّرَ الْوُتْرَ إِلَى آخِرِ اللَّيْلِ

چه خنډ وی دی وتر اخیره دشی پور می

یعنی تر تهجد وسته دی د وتر و اداع کوی

وَإِنْ لَمْ يَتَّقِ بِالنِّسْبَةِ أَوْ تَرَ قَبْلَ النَّوْمِ

او کی باور نه و و په بیدارید و دشی نودی وتر کوی دغه تر خوب - چه نه باید قنانه سی -

ولی په حدیث شریف کی راغلی دی چه که څوک بیرینی چه په اخیر کی دشی په بیدار
نه سم نوی دی په اول کی دشی وکړی او که دچا طمع وه چه بیدار به سم په اخیر
کی دشی نو تر دی دشی یعنی پس له تهجده وکړی - گو با عبادت د قد و می
نشر یا ترجمه د حدیث نبوی دی -

بَابُ الْأَذَانِ

باب دئی پ بیان کے د اذان

پہلے سے اچے ابتداء د اذان پہ مدینہ منورہ کی سوئی دہ۔ بخاری۔ مسلم۔ ابوداؤد وغیرہا
کی پداذان مشروعیت د اسی وسو۔ چہ شہ وخت چہ رسول اکرم صلی اللہ علیہ وسلم مدینہ
منورہ پہ تہجرت وکری اوسجد نبوی تعمین سو اوسلمانان دجماعت لمو غوثہ شروع
کری۔ لکن مشکل داو وچہ دلمو غوث د وخت د پارسا کو مہ علامہ نہ و۔ پہ عادی او ایتکلی
تو کہ بہ مسلمانان دما غتہ تہ سالتہ۔ د دے سببہ بعضی وخت پر مسلمانان پر نا وختہ سو۔
جماعت بہ تیر سوئی و۔ اوبعضی وخت بہ مسلمانان وختی را غلہ چہ دیر بی دما غتہ وختہ انتظار
کری۔ نو د اشکایت و آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم تہ ورا ندی سو۔ نو آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
لب للعمول داموضوع مشورہ تہ ورا ندی کری۔ بعضی اصحابونہ ذخیرہ وکری چہ دما غتہ پر وخت
بی ناقوس یعنی بزنگ وھل کیری۔ پہ دے کی د اشکال پیدا سوچہ دا کارد نصار او د عباد
غیبہ دہ۔ اوبعضی کسانو د ارایہ وکری چہ دپارسا دما غتہ دی بنکر یا توہم چہ پیر عربی فی بو
ولی بزنگ کیری۔ پہ دے رایہ کی د اعتراض پیدا سوچہ دا خود ہوو دیا نو دین علامہ دہ
وچا وویلہ چہ دما غتہ پر وخت بہ لولہ لبہ دا وہ کوو۔ چونکہ دا د آتش پر ستا نو دیر نہ سالتہ
و د ارایہ ہم ناخوبنہ سو۔

حضرت عمر بن وویلہ، اَلَا تَبْعُوْنَ رَجُلًا یُنَادِیْ بِالصَّلَاةِ یعنی تاسی نہ مقرب
سری چہ دما غتہ دپارسا نعرہ کوی۔ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم د ارایہ خوبنہ کری۔
زیو نفر فی مقرب کری چہ دما غتہ دپارسا د اسی نعرہ کوی، «الصَّلَاةُ قَائِمَةٌ» یعنی لمو غتہ کید و
ی۔ چونکہ دایوہ نعرہ پچا ورا ویدہ اوچا بہ نہ ورا ویدہ۔ لہذا خوف ورحی ورا ستہ بیا ہفتہ
ومری شکایت نکلا سو۔ نو بیا خبر و مشورہ تہ ولویدہ۔ او ہفتہ پخوانی شیائین بیا نکلا
ولداو مجلس فی فیعلی پای تہ ورا سیدی۔

چہ ما بنام سو یو صحابی چہ نوم فی عبد اللہ بن زید و غوث فی ولیدی چہ دیوہ سر
لاس کی ناقوس و۔ نو صحابی ورا تو ویل چہ دا ناقوس نہ خر خوی؟ ہفتہ ورتہ وویل چہ شہ
کوی۔ صحابی ورتہ وویل چہ موہنہ دما غتہ وخت پر معلوم و۔ ہفتہ سری ورا تہ وویل چہ

تره به تردی بنه شی دس و بنیم - نو هغه سړی پس پوه لو، ځای ورسیدی او پورته اذان وکړی. نو محبای مساجد اخیو ورسول الله صلی الله علیه وسلم تر بیان کړې کله چې صلی الله علیه وسلم ورسره وویل: **اِنَّهَا لَكُنْ وَكُنْ حَقٌّ اَنْ شَاءَ اللهُ** یعنې د الحق خوب دى ان شاء الله تع. نو فی عید الله زده ته امر وکړ چې د بلال تر آواز تر تالوې دى نوته هغه ستره خوب کلمې وایه هغه به اذان وکړی. حضرت عمر کوم و وچه د اکلمات د اذان و او ورسره چا بک مسجد تر اغلی. او ورسول الله علیه وسلم قی و ویل چه قسم به خدای دى چه ما هر دغسې خوب لیدلى و. او د شرمه شولئ و یلائی.

الغرضه (څو لسو صحابه کرامو په دغه شپه دا غه خوب لیدلى و. د بیان توله په بخاره شریف ابوداؤد - مشکوٰۃ شریف کې په متفرقو ځایونو موجود دى. پوه سهره اذان ذکر په قرآن کریم کې هم لیکلى دى. آیت: **اِذَا نَادَى لِلْقُلُوْبِ اِذَا نَادَى** داو د اذان مفصل صحیح بیان.

الْاَذَانُ سُنَّةٌ مُّوَكَّدَةٌ لِلصَّلَاةِ الْخَمْسِ وَالْجُمُعَةِ دُونَ غَيْرِهَا
اذان سنت، موکد د عبادت پراخه دینو لومړی او د جمعې د لمانځه د پراخه دندو، و د پراخه دینو د بعضو نکره د اجزا

وَلَا تُرْجِعُ فِيهِ

لومړۍ د جتنیز لومړۍ او ترجیع نسته په اذان کې. (دامام شافعی په نزد ترجیع په اذان کې ستره دوه اوجیه داده چه دادویم کلمې د شهادت اول وایه دوه وایه کل وایه وایه اوده وایه په ترمه وایه وایه

وَيَزِيدُ فِي اَذَانِ الْفَجْرِ بَعْدَ الْفَلَاحِ الصَّلَاةُ خَيْرٌ
او، یا ترمه دى په اذان کې د سمه اړخ لرحق علی الفلاح الصلوة خیر من النوم، یعنې لومړۍ دین

مِنَ النَّوْمِ مَرَّتَيْنِ وَالْاِقَامَةُ مِثْلُ الْاَذَانِ اِلَّا اَنَّ
دى تر خوب. دوه وایه. او اقامت په توله کلمو کې په مثل د اذان دى مکرر ترمه دى چه په اقامت

يَزِيدُ فِيهَا بَعْدَ الْفَلَاحِ قَامَتِ الصَّلَاةُ مَرَّتَيْنِ
دى تر ترمه پس لرحق علی الفلاح قدامت الصلوة یعنې په تحقیق برپای سولومو غه یعنې شروع سو. دوه وایه

وَيَتَرَسَّلُ فِي الْأَذَانِ وَيُحَدِّثُ فِي الْإِقَامَةِ

او در آن ایوان کوی په اذان کې او تلوا سر دی کوی په اقامت کې -

وَيُسْتَقْبَلُ بِهَا الْقِبْلَةُ فَإِذَا بَلَغَ إِلَى الصَّلَاةِ

او هغه سر دی د سیرې په دواړو کې و قبله ټیټېس چې ورسینې په اذان او اقامت کې وحی علی الصلوة

وَالْفَلَاحِ يُحَوِّلُ وَجْهَهُ يَمِينًا وَشِمَالًا

وحی علی الفلاح ته وتری موخوی غزېل پر راسته طرف (په وحی علی الصلوة کې) او پر چپ طرف
په وحی علی الفلاح کې

فَالَّذِي إِذَا ظَاهَرَ مَتْنَهُ وَلَدَهُ دِيَّ فِي الْأَذَانِ وَأَقَامَتِ دَوَاهِيَّ لَكِنْ تَحْقِيقُ دَادِيَّ فِي

قامت کې هم اسر ولوته ضرورت نسته ولی چه خلک ټوله حاضر دی - کوکب دري ص ۲۲

مسلم! اذان په ناستی مکروه دی او په بی او د سیاهم مکروه دی -

مسلم! په مابین کې دا اذان او اقامت بله نعره کول په هره شپه چې وحی لکه پښتانه

په وای «راحي پښتونخوا د سیرې، یا مولو غز کو وکړ خدای کوله» مکروه ده - مکرر د سحر

لماخه د پاسه چې وخت د خوب او غفلت دی د هدایه په ملک کې وای چه دانوع علما و

کوی احداث کړې ده پس له زمانې نغځه د اصحابو لکن یوازې د سحر په لماخه کې - لکن

ناخبرینو د انعره بڼه بللې ده په ټولو ملوخوا کې د جهته د سستی د خلکو په دیني کارو کې -

فقیر وای چه د انعره په محاکمه اسلامیه کې رواج نه لری - لکه ټوله پاکستان ټوله عربستان

عراق - ټوله کویت - ټوله د هند مسلمانان - مکرر افغانستان په بیخي نړیوالو کې کیږی

فی روایت کړې دی چه حضرت علی حکم الله وجهه ولیدئ یوه وذن چه د ماخستن په

نځه کې د انعره وکړه - نو علی خلکو ته ویل چه دامبتدع د دې مسجد نغځه وپاستی -

دغه سر لکه دا بن عمر نه نغځه هم مثل د دغه روایت موجود دی -

يُؤْذَنُ لِلْفَائِتَةِ وَيُقِيمُ فَإِنْ فَائَتْ صَلَوَاتُ أَذْنِ

اذان دی کوی د پاسه د فتنای لماخه او اقامت دی هم کوی - او که دیر ملوخوا نه غنی

اسوی وکړ نو اذان دی کوی -

لِلأُولَى مِنْهَا وَأَقَامَ وَكَانَ خَيْرًا فِي الثَّانِيَةِ إِنْ

دپاره داولد دی او اقامت دی هر وکړی. اودده اختیاس دی په دوهم دماخه کړی.

شَاءَ أَذْنٌ وَأَقَامَ وَإِنْ شَاءَ اقْتَصَرَ عَلَى الْإِقَامَةِ وَيُنَبِّئُ

اذان و اقامت دواړه کوي او که خوښه وي يوازې اقامت دی وکړي. او ښایي چا اذان

أَنْ يُؤْذِنَ وَيَقِيمَ عَلَى طَرَارَةٍ فَإِنْ أَذْنٌ عَلَى غَيْرِ ضَوْءٍ بَاجٍ

دی وکړي او اقامت دی وکړي په اوداسه سره. پس که اذان وکړي پرې اود سیاست نور وایي
یعنی فضیلت یی دلالت وکړي خلک دجوانا طرفدار دی.

وَيَكْرَهُ أَنْ يَقِيمَ عَلَى غَيْرِ ضَوْءٍ أَوْ يُؤْذِنَ وَهُوَ

او مکروه دی (تقریباً) په اقامت کوي پرې اود سیاسته. او یا اذان کوي په داسی حال که په

جُنُبٌ وَلَا يُؤْذِنُ لِلصَّلَاةِ قَبْلَ دُخُولِ وَقْتِهَا

جنب وي. او اذان دی نه کوي دماخه دپاره دغه تر د اخلیدو دوخت دماخه

الْأَفَى الْمَجْرِعُ عِنْدَ أَبِي يُوسُفَ رَحِمَهُ اللَّهُ

مکتب په سجاسه که په نزد امام ابو یوسف رحمه الله تع.

درلیل دادی اچا اذان د خبریدو د خلکو دپاره دی په وخت دماخه. او قبل
الوقت د خپل وخطا استل دی.

مُسَلَّمَةً! كَيْ اَذَانَ قَبْلَ الْعَمَلِ وَكَرِهَ بَعْضُ خَلْفَائِهِ دَخَلَ سُبْحَانَ دِي سِرَافِ كَرَحِيٍّ اَوَا

ابو یوسف او امام الشافعی وایي چا د سجاسه اذان تر نیمې شپې وروسته راوادی

او د امام اعظم دلیل دادی چا آنحضرت صلعم و حضرت بلال ته وویل چا اذان

کوه تر مغربه سپیدې نړۍ چا وایي. عرف شدي.

اللهم اغفر لکاتبه ولولفه ولوالديه آمین

بَابُ شُرُوطِ الصَّلَاةِ الَّتِي يَتَنَدَّمُهَا

باب دئی په بیان کی د هغو شرطو د لماخذ چه تر لماخذ د مخ کیدی

په لاسه! چه هغه شی چه لمونځ بيله هغه شی صحت نلری کی په لماخذ کی داخل وی هغه
نه کن وائی او که خاسه وی هغه ته شرط وائی. داخل که، کوع سجده وغیره. خاسه
که اودس. پاکول د جامی وغیره.

يَجِبُ عَلَى الْمُصَلِّي أَنْ يُقَدِّمَ الطَّهَارَةَ مِنْ

فرمن دئی پر لمونځ گذاره باندی چه د هغه تر لماخذ دئی و کبری پاکوالی دبی اود سیاو

الْأَحْدَاثِ وَالْأَنْجَاسِ عَلَى مَا قَدَّمَ مِنْهَا وَيَسْتَرْعُونَ

خند. اود مرداسیو شخه. لکه مونځ چه د هغه بیان کړی. او پت دئی کړی عورت خپل

مسئله! عورت دوه قسمه دئی یو غلیظه. یعنی سخت نکه دبره. فرج او ذکر. او بل

خفیه دئی. یعنی سپک نکه ورنه. کناقی که دبخی وی او که دنس یاد بخی نس اوشا.

فاند که! لږ والی دعورت چه لږ وی مانع د لماخذ نه دئی. او ډیر فی مانع دئی.

دامام اعظم او امام محمد په نن د چه تر خلمی دهغه اندام کم وی هغه لږ دئی. او

مانع د لماخذ نکئی. او امام ابو یوسف وائی چه تر نیمی کم وی هغه لږ دئی او چه نیم

یا تر هغه بالا وی هغه ډیر دئی.

بنو و نه! اندام هغه دئی چه په اصطلاح کی جلا نوم لری.

وَالْعَوْرَةُ مِنَ الرَّجُلِ مَا تَحْتَ السَّرَّةِ إِلَى الرُّكْبَةِ وَالرُّكْبَةُ عَوْرَةُ

وعورت د نن لاندی تر نامه تر نه نکا نه پورې دئی. او نن نکلون عورت د دئی.

يُؤْنُ السَّرَّةِ وَبَدَنُ الْمَرْأَةِ الْحُرَّةِ كُلُّ عَوْرَةٍ أَلَا وَجْهَهَا وَكَيْفَها وَقَدَمَيْهَا

په د دئی عورت او بدن د نبی اصلی ټوله عورت دئی. مگر بيله مخه د دئی او په غوی د دئی او پښی د دئی

ولې په ضرورت دى - او نو په دې نه دى عورت چې په صحيح حديث كې راغلى دى چې
رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمائل چې نه نكته نه عورت دى -

مسئله! د بېخ پنبې هم عورت نه دى. كوكب درى. هراړه لكه كېن شارسر لايته او
تامنې خان وايي چې پنبې دى عورت دى. لكېن په اعتبار د حرج فتوى پر قول د هدايه ده.

مسئله! كه د بېخ داسې نازك پوسه دى پرس و وچندس و پېنان دى معلوميد.
يا تر قسيمه يا پېن تاكه دى بدن معلوميدى لموغي دى نه دى سوا. رد مختار.

شكايت! بعضې بېخ په لماغه كې ډيره بياكي كوي. يعنى نازك پوسه دى دى پرس و
يا دى جلكي يا تر جلكو لوسه پنبې دى دى معلوميدى يا مېر وند وند معلوميدى لموغي دى نه دى سوا.

وَمَا كَانَ عَوْرَةً مِنَ الرَّجُلِ فَهُوَ عَوْرَةٌ مِنَ الْأُمَّةِ

او هغه ځاى چې عورت وي له نړۍ نه هغه عورت دى د مېشتو څخه هم.

وَبَطْنُهَا وَظَهْرُهَا عَوْرَةٌ وَمَا سِوَى ذَلِكَ مِنْ بَدَنِهَا

اوس د مېشت او شادې هم عورت دى او ما سوي د دې څخه د بدن نه څخه د مېشت

لېسې بعورت و من لم يجد ما يرئىل بها النجاسة

نه دى عورت. او كه چا نه كړي پيدا هغه شى چې مردارې په ليرى كړي (نكه او بې سره وغيره)

صَلَّيْ مَعَهَا وَلَمْ يُعِدِ الصَّلَاةَ وَمَنْ لَمْ يَجِدْ ثَوْبًا

لموغي دى وكړي سره هغه نجاست او بيا دى لموغي نه راكړي او كه چا نه درلوده دو نه جا مېچ عورت

صَلَّيْ عُرْيَانًا قَاعِدًا يَوْمَئِذٍ بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

په پټ كړي لموغي دى وكړي په بې عورت په ناسته او نشاړه دى كوي په ركوع او سجده سره (تاچه

فَإِنْ صَلَّى قَائِمًا اجْزَاءُ وَالْأَوَّلُ أَفْضَلُ

عورت خپله دى حتم الامكان پټ وي او كې لموغي وكړي په ولاړي هغه هم كفايت كوي (ولې عورت كې لموغي

سو ولاړه خون پر ځاى سوه) او اول چې په الشاړه لموغي دى افضل دى. (ولې چې د عورت پټول

همحق دلماخته دى او هم حق دخلكو او قيام يوانى حق دلماخته دى .

وَيَنْوِي الصَّلَاةَ الَّتِي يَدْخُلُ فِيهَا بِنِيَّةٍ لَا يَنْصِلُ

اوينت دى كوى دهغه دلماخته چه دى پکينى داخلينى داسى نيت چه جلا والى دى نه

بَيْنَهَا وَبَيْنَ التَّحْرِيمَةِ بِعَمَلٍ آخَرَ .

کوى په مابين دينت او الله اکبر ويلو په يوبل عمل سره (نکه خورک ، نکهوت ، ترله وغيره الک)

پوکا سها ! چه نيت قصد ته دشر به وائى نوکه دچا دشر به حضور برابروى
او په خوله نه و وائى كافى ده . لکن اولى دادى چه دشر به دينت سره دى دخول
لفظى نيت هم ملکرى کړي .

مسئله ! که دچا دشر به په سبب د بعضى عوامه ضوونه پرخائى کيږي . نو هغه
لره لفظى نيت هم بس دى .

فانکه ! لفظى نيت يو او بنه دى او بل لڼه . او بنه دينت په دادى . قصد مى دى
دشر به په اخلاص لموغم کوم خلور ، رکعت فرض ددې حاضر وخت دمانه ديگر مخ مى
دى پي نيت الله شريفه . الله اکبر .

تبيينه ! که امام و و نيت دامامت دمقتد يا بنودى هم کوى . او که مقتدى
و و نيت د اقتداء په امام پسى دى هم کوى .

اولنه نيت دادى . لموغم کوم فرض ددې حاضر وخت دماپنين .
قُلْ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ « إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ » بخارى . مسلم . يعنى
ثواب د عملو په نيت پورې اړه لري .

وَيَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ إِلَّا أَنْ يَكُونَ خَائِفًا فَيُصَلِّ

او تمه پر قبله دى دريږي . مگر هغه وخت که پريدي دى د بنمن يادسرنده څخه . که هغى و

إِلَى أَيِّ جِهَةٍ قَدَرُ فَإِنْ اشْتَبَهَتْ عَلَيْهِ الْقِبْلَةُ

بيادى لموغم ادا کړي وهر طرفته چه قدرتى وي (چه د بنمن يادسرنده پکينى نوي) او که
چيرى پو شیده سوه پر لموغم کوونکى باندې قبله (يعنى درک نه معلوميد) چه قبله کوم خواته

وَلَيْسَ بِحَضْرَتِهِ مَنْ يُسْأَلُهُ عَنْهُ اجْتِهَادٌ وَصَلَّى

اونه و و په حضور کې دده هغه څوک چې دى پوښتنه ځنې وکړي د قبلي لکه سړي چې پښور
کې لمونځ کوي نو دى ښه فکر وکړي يعنې د قبلي په ځواکي. نو هغه ځوانه چې دده غالب
گمان سو هغه طرفته دى لمونځ وکړي.

فَإِنْ عَلِمَ أَنَّهُ أَخْطَا مَا بَعْدَ مَا صَلَّى فَلَا رِعَادَةَ عَلَيْهِ

پس که پوه سوچنه خطا وکړه په قبله کې پس له دې چې لمونځ وکړي. نو پر دې باندې
راکړيځده د لماڅخه نسته.

ولی چې تکلیف پر اندازو د قدرت دى. دده قدرت هم دا فکر وهل و.

وَإِنْ عَلِمَ ذَلِكَ وَهُوَ فِي الصَّلَاةِ اسْتَدَارَ

اوکې چیرې یقین سوې خطا باندې اوکې په لماڅخه و. و دى کړى و طرفته

إِلَى الْقِبْلَةِ وَبَنَى عَلَيْهَا

د قبلي په هغه لماڅخه کې او نو را لمونځ دى پوښ بڼا کړې. يعنې هغه پا ته لمونځ دى
پوره کړى.

مسئله! که د سړي گمان ويو طرفته غالب نه وو بلکه ټوله طرفه نه وه ته
بل ابر و. نو څوک وائې چې لمونځ دى وځنډ وى تر هغوچې د قبلي د سړک يا په
يقتين يا په غالب گمان و. معلومېږي. او څوک وائې چې وځلو، سره طرفه دى
لمونځ وکړي. وَاللَّهِ اعْلَمُ بِالصَّوَابِ.

مسئله! که يو چا چې قبله ځنې و. که وه بيله اجتهاد او فکر ئې لمونځ يو ځوانه وگزاره نو دى
هغه لمونځ بيرته را وگرځوي يعنې فکر او اجتهاد دى وکړى او بيا دى لمونځ وکړي.
مگر که چيرې پس له فرغه د لماڅخه پوه سوچې ما قبله ته لمونځ وکړى نو بيا اعا ده پوښ
نسته ولی چې اشتباه رفع سوه. فتح القدير.

بَابُ صِفَةِ الصَّلَاةِ

باب دهم په بیان کړه د حاله د لما نځه.

یعنی تفصیلی بیان د لما نځه او داخل شیان د لما نځه - د دې باب نه ده کړه دین
مسموم د وړی په عین مقصود دی -

فَرَائِضُ الصَّلَاةِ سِتَّةٌ

هغه اعمال چې په لما نځه کې فرض دی شپږ دي -

فائده: فرض د لما نځه هغه شی دی چې په پرېښولو کې لموغم فاسدین دی -
کې په قصد پرېښ دی او که په سهوه سره - او واجب هغه عمل د لما نځه دی چې په سهوه پرېښ
سجده سهوه پر لاس نه ده - او کې په قصد پرېښ دی لموغم فی ناقص سوهر اکړخول فی واجب
دی - او سنت په لما نځه کې هغه عمل دی چې په قصد پرېښ دی کنه ده په سجده سهوه
فی چاره نه کېږي - بلکه د لما نځه راکړخول فی سنت دی - او مستحب یا مندوب
هغه عمل دی چې کول فی ثواب دی - او په پاته کیدو کې شی نسته -

التَّحْرِيمُ وَالْقِيَامُ وَالْقِرَاءَةُ وَالرُّكُوعُ وَالسُّجُودُ

اول الله اکبر ویل دی - قال الله تع، وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ، اوبل ولاشهره ده سره د قدرته - لقوله تع، وَقَوْمُوا
لِلَّهِ قَانِتِينَ، اوبل قراءه دی پر قدره د سره وایا تو - لقوله تع، فَاقْرَأْ مَا نُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ، اوبل رکوع او
سجده ده - لقوله تع، وَإِذْ كَعُوا وَاسْجُدُوا،
پوره سهوه، چې رکوع کېږي د وړتیا د لاسی نځه او سجده تندي او پز که پرې محکمه ایښودل دی -

وَالْقُعْدَةُ الْآخِرَةُ مُقَدَّارُ الشَّهَادَةِ

او اخیره ناسته ده په اندازه د التحیات - یعنی نفس ناسته فرض ده د التحیات وای او که نه -
په صحیح حدیث کې راغلی دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم عبد الله بن مسعود
تر لاس و نیوی او بیا التحیات وروښوول او وروته وې ویل، إِذَا قُلْتَ هَذَا أَوْ فَعَلْتَ هَذَا

مَعْدُ تَمَتَّ صَلَوَاتُكَ. یعنی که نه دغه القیات وایا او یادغه فعل وکری نف ستا لمونم پور
سو. نف معلومه سوچه بیله یوکه ددغود وولمونم نه دی پورسه.

وَالْخُرُوجُ عَنِ الصَّلَاةِ بِفِعْلِ الْمُصَلِّي فَرَضٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ
اوته دلماخه مخه په یو فعل دلمو غا کوونکی سره فرض دی په نزد د امام اعظم

وَعِنْدَهُمَا لَيْسَ بِفَرَضٍ وَمَا زَادَ عَلَى ذَلِكَ فَهُوَ سُنَّةٌ
اوپه نزد دیارانو فرض نه دی. او هغه عمل چه تر دغود کرسو و بالاوی هغه عمل سنت دی.

سوال! مصنف ما یسوا دهغه شپږو عملونو مخه نوره ټوله سنت وبلل. اوسره ددې چه
دیر واجب پکښی سته. (۱) قِرَاءَةُ الْفَاتِحَةِ. ویل د الحمد لله. (۲) ضَمُّ السُّورَةِ.
د الحمد لله سره یو بل سورة دقرآن شریف جوټول (۳) مراعات الترتیب. یعنی د ترتیب
ساته. (۴) القعدة الاولى. اوله ناسته. (۵) وِقْرَاءَةُ الشَّهَادَةِ فِي الْآخِرَةِ. او ویل
د القیات په اخیره ناسته کی. (۶) وَالْقَنُوتُ فِي الْوُتْرِ. او دعاء قنوت په و تروک.
(۷) وَتَكْبِيرَاتِ الْعِيدَيْنِ. او تکبیرونه داختر وپه لماخه کی (۸) وَالْجَهْرُ فِيمَا يَجْهَرُ بِهِ.
اوپه شریعه ویل د قراءه امام لره په جهری لمونخوکی. (۹) وَالْمَخَافَةُ فِيمَا يَخَافُ فِيهِ. او
کترس ویل د قراءه امام او یواشری سره ته په خفیه لمونخوکی.

جواب! مدایه اوجوهه او کوکب دسری وای چه مصنف چه دا ټوله سنت وبلله
چه ثبوت فی دتولو په سنت یعنی په حدیث نبوی سوی دی. پر دې پت سوال سته فکر وکړه.

وَإِذَا دَخَلَ الرَّجُلُ فِي صَلَاتِهِ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ مَعَ التَّكْبِيرِ
اوته وخت چه اراده وکړی یوسر چه دخل سې لماخه کی نوالله اکبر دی وواي اولاسودی پورته کړی سره د تکبیره.

لی ووهه! که شهم په کتاب کی نزد کرسوکی دی خود بنی په نفس تکبیر کی دغه حکم دی.
مسئله! دلاس پورته کول سره د تکبیر سایه د فقیه ابو جعفر طحاوی ده. نکن معین
داده چه لاسونه دی دغه تر تکبیر پورته کوی.

مسئله! بعضی خلک د نیت کولو سره لاس غوښه و ته ورسو وای او بیا د لفظی نیت د
کولو په وخت کی لاسونه په غوښه وپورس یولی وی. خودا کاسر د سنت مخه خلاف دی. بلکه
لفظی نیت دی دغه تر لاس پورته کید و وکړی او بیا کی لاسونه پورته کړی او تکبیر دی وواي کوکب

حَتَّى يُحَازِيَ بِأَبْهَامِيهِ شَحْمَتِي أَذُنَيْهِ

تر مغلچہ برابر دی کڑی دبتو کو تو سرو نہ دن میو سرہ د غوبن و۔

فائدہ! حدیث شریف در ہی قسمہ راغلی دی۔ یہ روایت بخاری۔ مسلم۔ ترمذی وغیرہ یو حدیث داسی راغلی دی چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لاسونہ تر او بن و پور ہی پورہ کولہ۔ اقبل حدیث یہ دی ول دی چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم لاسونہ تر میو د غوبن و پورہ کولہ۔ اقبل حدیث داسی دی چہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بہ لاسونہ تر سی پورہ پورہ کولہ۔ نو د دی در وحدیثو جمع فقہاؤ او علماؤ د حدیثو داسی کڑی دہ۔ چہ یہ وخت کی د تکبیر دی د لاسو و غوبن دا و بن و سرہ او بتی کوئی د غوبن و د نرمی سرہ او د نور و کو تو سرو نہ دس سرہ برابر دی کڑی۔

مسئلہ! یہ لاس پورہ تہکید وکی شرط برابر والی دی۔ کوئی مسہ کول د غوبن و سرہ شرط نہ دی۔ پو پتہ نہ! د لماغہ شروع یہ فرض کین ی او کہ یہ سنتو؟
جواب! یہ د و اس و کین ی ولی چہ اول تکبیر فرض دی اولاس پورہ تہ کول سنت دی او د ا دوارہ یو خائی دی۔ ہمدغہ سوال امتحاناً امام اعظم پر امام محمد کڑی و۔

فَإِنْ قَالَ بَدَلًا مِّنَ التَّكْبِيرِ اللَّهُ أَجَلٌ أَوْ اللَّهُ أَعْظَمُ

او کہ وویل پر خائی د اللہ اکبر۔ اللہ اجل او یا اللہ اعظم

أَوَ الرَّحْمَنُ أَكْبَرُ أَجْزَاؤُهُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَ مُحَمَّدٍ

او یا الرحمن اکبر را وادی یہ نزد د امام اعظم او دغہ را تکر یہ نزد د امام محمد

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ لَا يَجُوزُ إِلَّا أَنْ يَقُولَ اللَّهُ

او امام ابو یوسف وانی چہ نہ دی را وانی اول تکبیر کی مکر دا چہ وانی اللہ

أَكْبَرُ أَوْ اللَّهُ الْأَكْبَرُ أَوْ اللَّهُ الْكَبِيرُ

اکبر او اللہ الاکبر او اللہ الکبیر

لقولہ علیہ السلام، تحسبہا التکبیر، یعنی احرام ترل د لماغہ تکبیر دی۔ نو معلومہ

سو چه د تکبیر حروف غواړی -
 او دامام صاحب دلیل دادی، وَذُكِّرَ اسْمُ رَبِّهِ فَصَلَّى، او ذکر کړی نوم د خدای او بیا لمونځ وکړی
 نو د دې آیت څه دا معلومین ی چې نفس ذکر د نامه د خدای پاک ضرور دی -
 سوال ! نو باید په الله رحیم او الله غفور و غیر هماغه سره هم شروع راوی
 جواب ! ما سوی د الله او الرخمن څه د هغه نور و اسم و اطلاق پر بل چاهم کیدای
 سی نوله دې سچې مشترک الفاظ دی شروع د لما څه نه ده په روا - ولی په لما څه کی ذکر
 مخصوص په خدای پاک پوره غواړی -

وَيَعْتَمِدُ بِيَدِهِ الْيُمْنَى عَلَى الْيُسْرَى وَيَضَعُهَا تَحْتَ السَّرَّةِ

او بیا دی تکیه وکړی اړینې دی برادې، راسته لاس پر چپه لاس او بیا دې واکه کینې دی تر نوله دی

کیفیت ! دراسته لاس وراغوی دی د چپه لاس پر شا کینې دی - او بته کوته او
 کوچنی کوته دی پر چپه لاس راواړی - او نورې دسې کوفت دی پر چپه باړه و کینې دی
 او د اهره، موږ، مذهب دی - او امام مالک وای چې لاسونه دی د ځانه سره ایله کړی -
 او امام شافعی وای چې لاسونه د ځمکې پر ځمکې ونیسی - تر موږ، دلیل دا حدیث مبارک دی
 چه رسول الله صلی الله علیه وسلم وای، اِنْ مِنْ السُّنَّةِ وَضَعَ الْيَمِينَ عَلَى الشِّمَالِ تَحْتَ
 السَّرَّةِ - په تحقیق سره د سنت څه دی ایستو دل دراسته لاس پر چپه باندی لاندی تر نامه
 د عوامو غلطیا فی ! بعضی عوام چه الله اکبر وای بیا نولاسونه د ځانه سره ایله کړی
 و - وسته فی پر نامه ونیسی - او داسی نه ده - بلکه الله اکبر دی وای او دسې دی لاسونه
 پر نامه ونیسی او سبحانك اللهم دی شروع کړی -

مسخره ! بعضی خلک پر طالب باندی سوال وکړی چه کوم دی هغه لمونځ چه
 لاس پر نامه پکینی نه نیول کین ی ! طالب جان حیران سی کوبنه کوبنه فکر وھی - باید چه
 و - تر وای چه توله لمونځونه د غنې دی چه لاس پر نامه نه ایستو دل کین ی - بلکه تر نامه
 لاندی ایستو دل کین ی - حاصل دا چه هر هغه ولاسره چه په هغی کی ذکر مسنون وی په
 هغه کی دی لاسونه تر نامه لاندی نیسی لکه سُجَّانَكَ اللَّهُمَّ په وخت کی د دعا
 قنوت په وخت کی - او چه ذکر مسنون نه وی په هغه کی لاسونه ایله نیول کین ی - لکه هابین
 د سجده او هر کوچ او مابین د تکبیر و داختر و - کوکب دری ملا -

ثُمَّ يَقُولُ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ

بیاد دی وائی - پاک ده د تلو عیبو غنه تلو ای خدا یه اوستاد حمد سوره او لوم دی سنا

اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ وَلَا إِلَهَ غَيْرُكَ - وَيَسْتَعِيزُ

نوم او بلند و لوم دی سنا قدر ت او شته حقد لوم دعاوت بی تا - او پناه دی و خواهری

بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ - وَيَقْرَأُ

په پاک خدا ی سوره شیطان غنه چه سنانده او توره تلو دی د خدا ی دلویه رحمته غنه دبعی اعوذ بالله دی تر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ - وَيَسْرُ بِهِمَا

پایه و وائی او بسم الله الرحمن الرحيم دی و وائی چه ترجمه ی په سرک د کتاب تیره سوره او کور دی و وائی

اعوذ بالله او بسم الله - که امام و وای او که مقتدی - په حدیث شریف کی دغسی راغلی دی - کوکب -

مَسْئَلُهُ ! دامام اعظم غنه سوا یت دی چه بسم الله دی په اول کی دهر رکعت

نه وائی که اعوذ بالله چه نه وائی بلکه صرف په اول رکعت کی دی و وائی - او بله وایت د

امام اعظم غنه دادی چه بسم الله دی په هره رکعت کی و وائی د احتیاط دلاسی ولی چه

امام شافعی بسم الله جزو الحمد لله بولی - هدایه ص ۹ و علیه الفتوی -

ثُمَّ يَقْرَأُ الْفَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً مَّعَهَا أَوْ

او وروسته دی و وائی الحمد لله شریفه او یو سوره سوره الحمد لله او یادری آیات

ثَلَاثَ آيَاتٍ قِصَارٍ أَوْ آيَةً طَوِيلَةً مِّنْ أَيِّ سُورَةٍ شَاءَ

لنهی او یا یو آیت او یو دهر سورت غنه چه دده خوینده وی -

مَسْئَلُهُ ! ویل د الحمد لله او هنر د سورت د واسه واجب دی - هدایه ص ۹

او امام شافعی الحمد لله فرض بولی - او امام مالک د واسه فرض بولی - من مومن

دلیل دا دی چه قرآن مبارک نفس قرأت فرض کنه دی - قال الله تع - فَأَقْرَأُوا

مَا يُكْسَرُ مِنَ الْقُرْآنِ تاسی وایاست هغه شی چه تاسی ته آسان وی د قرآن غنه -

والحمد لله اوضم دسورة په احاديثو مباركو سره ثابت ديكانو نفسى قرأنت فرض
دى او الحمد لله اوضم دسورة واجب دى ، فرقاً بين ما ثبت بالقرآن وما ثبت بالحديث
يعنى دپاسه د فرق په مابین كى دهغه شى چه په قرآن ثابت وى او دهغه چه په حديث ثابت وى

وَإِذَا قَالَ الْإِمَامُ وَلَا الضَّالِّينَ قَالَ آمِينَ وَيَقُولُهَا الْمَوْتَمُّ وَيُخْفُونَهَا

او بيا چه وای امام ولا الضالین امام به وای آمین او وای دى دا کلمه مقتدى اود وای دى پت وای
په حديث كى دابن مسعود راغلى دى چه خلو سر شيان دى امام كړاس وای -
يود هغو مخه آمين دى - كوكب درى ملا

مسئله! په بهر كى دى مقتدى آمين وای - ولې چه خفيه لماخه كى مقتدى ته كړ
نه معلوم يى او امام يا منفرد سره دى په توله لماخه كى آمين په اخير كى د الحمد لله وای -

ثُمَّ يَكْبِرُ وَيَرْكَعُ وَيَعْتَمِدُ بِيَدَيْهِ عَلَى رُكْبَتَيْهِ وَيُفْرِجُ

بيادى الله اكبر وای او بيا دى ركوع وكړى او تكيه دى كړى دواړه لاسونه پر دواړو غاړو نكنو او خلاص

بَيْنَ أَصَابِعِهِ وَيَبْسُطُ ظَهْرَهُ وَلَا يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَلَا يَنْكَسُهُ

دى كړى مابین دگوتو - او ودى غوړه وى ملا او پوت دى نه نسى سر ته ملا او نه دى سر كېسته كوى ترملا -

احاديث! كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَكْبِرُ عِنْدَ كُلِّ خَفِضٍ وَرَفْعٍ
يعنى نبى عليه السلام اكبر وای په وخت كى دهر كېسته كيد او پوت ته كيد وى -
او انسان وای هغه وخت چه ركوع كوى لاسونه پر غاړو نكنو او بيا دواړو غاړو خلاص كړه -

حديث! چه رسول الله صلى الله عليه وسلم به ركوع كوله چې غوړه وله - بخارى - صحابه كړا

وَيَقُولُ فِي رُكُوعِهِ سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ ثَلَاثًا

او وای دى په ركوع كى پاكي ده خنداى لره چه لوى دى - درى واسره -

وَذَلِكَ أَدْنَاهُ تَسْبِيحًا رَفَعَ رَأْسَهُ وَيَقُولُ

او دا كلمه مرتبه د تسبيح ده - او بيا دى را پوت ته كړى سر خپل د ركوع مخه - او ودى وای امام

سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ وَيَقُولُ الْمُؤْتَمِرُ بِئَالِكَ الْحَمْدُ

اوپری خدای حمد دهنده چاهه حمد د خدای وائی. اوودی وائی مقتدی یا خدا ایہ تالہ دی حمد۔

مَسْئَلَةٌ! «سَمِعَ بِئَالِكَ الْحَمْدُ» وَبِئَالِكَ الْحَمْدُ. «اللَّهُمَّ سَمِعَ بِئَالِكَ الْحَمْدُ» دیکھ

سرخ، وایت، اعلیٰ دی۔ افضل فی اخیر دی۔ فقیر۔

مَسْئَلَةٌ! دا توله تکبیر و نہ دانستالا تو تکبیر و نہ بولم نوپ وخت دا انتقال دیوہ سکن

وہل سکن تہ دی فی وائی او دہا سکن دہر سید وپہ وخت کی بی ختموی۔ ای دغہ سکن بہ
سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ کہ پہ ولاہری پورہ کوی او دولاہری تھہ بہ تکبیر شروع کوی۔

فَإِذَا اسْتَوَى قَائِمًا كَبَّرَ وَسَجَدَ وَأَعْتَمَدَ بِيَدَيْهِ عَلَى الْأَرْضِ

کہ چہ برابر سی پہ ولاہری الہ اکبر دی وائی او سجدہ دی وکری او تکیہ دی کی دواہرہ لاسونہ پر تھہ بانڈی

وَوَضَعَ وَجْهَهُ بَيْنَ كَتِفَيْهِ حَذْوًا ذُنْبُهُ وَسَجَدَ عَلَى أَنْفِهِ جَبْهَتَهُ

او کبشین دی دی عز خیل پہ مابین کی ددو و سرخو پر برابر دی دغوبہ و او سجدہ دی وکری پر پزہ و تندی

فَالْكُذْبَةُ! ولاہرہ دہر کوع تھہ سہ دم او دغہ سکن سمہ ناستہ پہ مابین کی ددو و سجدہ

او آسام کول پہ سہ کوع اوپہ سجدہ کی فرض نہ دی بلکہ سنت مؤکد دی پہ نزد دہام

اعظم او امام محمد۔ او امام ابو یوسف وائی چہ دا توله فرض دی۔ او ہمدغہ مذہب

دحضرت محمد بن ادریس الشافعی دی۔ ددوی دلیل دادی چہ پہ بخاری۔ مسلم

ترمذی وغیرہ کی راغلی دی چہ یونفر راغلی و مسجد نبوی تہ چہ آنحضرت صلی اللہ

علیہ وسلم ملتہ تشریف دہر لودی۔ او دغہ نفر لمونج سپک وکری یعنی سہ کوع او سجدہ

قومہ او جلسہ بین السجدتین فی سہ نہ وکری۔ نور سولہ اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ورتہ

وویل، صَلِّ فَإِنَّكَ لَمْ تُصَلِّ، لمونج بیا وکری چہ تالمونج نہ دی کری۔ حتی چہ دہری

لاہرہ فی لمونج پہ ساوکی حاوہ۔ او ظلم واری پہ تفصیل ورسو دی۔

او دہام اعظم دلیل آخر ددغہ حدیث چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

وہغہ سری تہ وویل «وَمَا نَقَصَتْ مِنْ هَذَا شَيْئًا فَقَدْ نَقَصَتْ مِنْ صَلَاتِكَ» یعنی کہ تہ

نقصان وکری ددغہ تھہ یوشی پس تالمونج کم کری۔ نو معلومہ سوہ چہ اصل لمونج باقی

دی سرہ د نقصانہ۔ او سنت پرینودل لمونج ناقصی۔

د عوامو لمونځونه

نه په سجده کې آرام کوي او نه په رکوع کې او نه در رکوع څخه سم درېنځي ونه پرېه مابین
کې د سجده وکېنېږي نو د دوی لمونځونه پر یوه مذهب محکم دي او پر بل مذهب فاسد دي.
مسئله! په سجده کې دې کوفې سره ټولوی او و قبله ته دې مخامخ کوي.

غلطی! دیر عوام بلکه بعضی امامان په وخت کې د سجده لاسونه دنر نکتو سره
ایښ دي یا څو وړاندې. حاصل دا چې هر په مابین کې د وروغو و نه اېښ دي. دا خلاف
د سنت څخه دي. په حدیث مبارک کې راغلي دي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم
د سجده په حال کې مخ مبارک په مابین د وروغو وکی اېښو وې. او عقل هم د غرو وائی ولی چې
په اول کې درکعت یعنی د غریبي په وخت کې هر په مابین کې د وروغو و نیول کیدی. نو په
اخیر کې درکعت یعنی د سجده په وخت کې هم باید هر په مابین کې د وروغو وې. نه بیه شرح هدایه
فانده! بعضی خلک د سجده په وخت کې کلکې پر هکله اېښ دي او تندي او پڼه.
دواړه وړاندې د هکلی څخه پورته وې د المونځ په اتفاق فاسد دي. په حدیث شریف کې چې
روایت فی عبد الجبار د سید پلار وائې څخه کوي دا سې راغلي دي چې رسول الله
صلی الله علیه وسلم پڼه مبارکه پر هکله اېښوول سره د تندي. او په حدیث شریف
کې د ابی حمید راغلي دي په باب کې د سجده د آنحضرت صلی الله علیه وسلم
نسخه سجده فامکن انفسه وجیهته من الارض، کوکب دری ۲۵

فَإِنْ اِقْتَصَرَ عَلَى أَحَدِهِمَا جَازَ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ

او که بس والی وکړې پر یوه د پڼی یا تندي را وائی لمونځ فی په نزد د امام اعظم

وَقَالَا لَا يَجُوزُ الْاِقْتِصَارُ عَلَى الْاَنْفِ الْاَكْمَنُ عَذْرُ

او یا ابن وائی چې واده کو تا هې پر پڼه مکونه د عذره مثلاً تندي فی ټپي وې یا دانه پر باندې وې

فَإِنْ سَجَدَ عَلَى كُورِ عَمَامَتِهِ أَوْ عَلَى فَاضِلٍ ثَوْبِهِ جَازَ

او که سجده وکړې پر ډله د ننکوټی یا پر پالتو خای د جامې (کپړ لړف د قمیص یا پر شملو ټوټه) فی رواه

مسئله! پر ډله هلته سجده را واده چې ډله پر تندي وې او که ډله پر کلکې وې بیا فی سجده
نه ده روا. که مگر د لیل د جوړه هغه دې چې رسول الله صلی الله علیه وسلم سجده کول

پروا دینکوتی - هدایه مثل رواه فی العمیه - فتح -

او په بل حدیث کی س اغلی دی چه آنحضرت صلعم لمونم کاو په یو جامه کی - او هم فی ساقی ده فی جامی په نه یا توب د کرمی تخته د خلکی او دینم تخته - هدایه مثل کوکب دری مثلاً کذا قال الشریانی

وَيُبْدِي ضَبْعِيْهِ

او بیکاسره کوی دی بانه وکان خپل « لقوله عليه السلام وَاَبْدُ ضَبْعِيْكَ »

مسئله ! بعضی خلک ویک چه لاسونه فی په خان پوری جوت نیولی ویک د اخلاص سنت دی

وَيُجَافِي بَطْنَهُ عَنْ فَخْذَيْهِ وَيُوجِّهُ اَصَابِعَ

او گوښه کوی دی ش خپل دوه نو تخته - او مخامخ کوی دی کوی د دواړو و پښو و طرف

رِجْلَيْهِ نَحْوَ الْقَبْلَةِ وَابْنُ فِي سُجُودِهِ سُبْحَانَ رَبِّيْ

تر د قبلي وای چه علیه السلام دغسی کله او وای دی په سجده خپله کی سبحان ربی الاعلی

الْاَعْلَى ثَلَاثًا وَذَلِكَ اَدْنَاهُ

درې ولسمه او دای کمه مرتبه ده (یعنی کمه مرتبه د کمال ده - ولی چه کمه مرتبه یو واده) - کوکب مثلاً

ثُمَّ يَرْفَعُ رَأْسَهُ وَيَكْبِتُ فَاِذَا اَظْمَأَنَّ جَالِسًا كَبَّرَ وَسَجَدَ

او بیا دی سر د سجده تخته را پورته کړی او الله اکبر دی وای - او چه بڼه آرام سی په ناسته کی بیا دی الله اکبر وای او دوه سجده دی وکړی -

فَاِذَا اَظْمَأَنَّ سَاجِدًا كَبَّرَ وَاسْتَوَى قَائِمًا عَلٰى صَدْرٍ قَدَمَيْهِ

او بیا چه آرام سی په سجده کی الله اکبر دی وای او و لاس دی سی پر خنګرو د پښو -

ولی چه س وایت دا بوهریر نه راغلی دی چه علیه السلام ولاهی یدئ پر صدوه د قدمینو - هدایه

مسئله ! امام شافعی وای چه یو ولس دی کښینی او بیا دی ولاهی یدئ - و دې ته دی جلسته

الاستراحة وای - ولی په معجم حدیث کی په س وایت د بخاری داسی س اغلی دی چه آنحضرت

صلی الله علیه وسلم به کښینستی او بیا به ولاهی یدئ -

نہم: جواب دادی چه دامنہ وخت و وچه آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بدن
دروند او ضعیف سو۔ کذا فی رد المحتار و فتح القدیر۔

وَلَا يَتَعَدُّ وَلَا يَعْتَمِدُ بِيَدَيْهِ عَلَى الْأَرْضِ

او نہ دی کبھی او نہ دی تکیہ کوی لا سوان خپل پر محکمہ باندی۔
مسئلہ ! دافولہ پہ ہنہ وخت کی چه عذر او ضعف نہ وی۔

وَيَنْفَعُ فِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ مِثْلَ مَا فَعَلَ فِي

او کوی دی پہ دومہ رکعت مثل دہنہ چه دہ کبری وہ پہ اول

الرُّكْعَةِ الْأُولَى إِلَّا أَنْتَ لَا يَسْتَفْتِحُ وَلَا يَتَعَوَّذُ

رکعت کی کذا چه دی بہ سبحانک اللہم نہ وائی او اعوذ باللہ بہ نہ وائی

وَلَا يَرْفَعُ يَدَيْهِ إِلَّا فِي التَّكْبِيرِ الْأُولَى

او لا سوان بہ غوبہ و تہ نہ پورہ کوی مگر پہ اول تکبیر کی۔

مسئلہ ! شافعیان مالکیان احنبلیان دہر تکبیر سے لاس غوبہ و تہ وری تکیہ پہ اول تکبیر کی۔

سوال ! پہ حدیث مصحیح کی راغلی دی چه علیہ السلام لا سوانہ پورہ نہ کول دہر تکبیر سے۔

جواب ! داپہ اول کی داسلام وہ او بیامشوخہ سو۔ کذا نقل عن ابن الزبیر عن ہریرہ کتب

فَإِذَا رَفَعَ الرَّأْسَ مِنَ السُّجْدَةِ الثَّانِيَةِ فِي الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ

او چه را پورہ تکیہ سر ددوہی سجدی خنہ ددوہم رکعت

إِفْتَرَشَ رِجْلَهُ الْيُسْرَى وَجَلَسَ عَلَيْهَا وَنَضَبَ الْيُمْنَى نَضْبًا

نہ پری دی باسی چپ پینہ او پر کبھی دی پر دی پینہ او چکہ دی ودروی راستہ پینہ پہ دس ولسرہ

وَوَجَّهَ أَصَابِعَهُ نَحْوَ الْقِبْلَةِ

او مخافہ دی کبری کوی پینو و طرفہ دقبلی۔

دغنی س وایت کړې دی بی بی عائشې د آنحضرت صلی الله علیه وسلم د لماخذ - هدی - کوکب -

وَوَضَعَ يَدَيْهِ عَلَى قَلْبِهِ وَيَبْسُطُ أَصَابِعَهُ

او این دی دې دواړه لاسونه پر وړنو باندې او وې غوږه وې کوی خپلې او بیا دی نو

ثُمَّ يَتَشَهَّدُ وَالتَّشَهُدُ أَنْ يَقُولَ التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ وَالصَّلَاةُ

التَّحِيَّاتُ وای او تشهد داده چې وې وای عبادات دخوږ خداي پاک لره دی او عبادات دین

وَالطَّيِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

لکدلوغره وشره خداي لره دی - او عبادات دمال لکه نه کوه خیرات - سلام دی وې پر تاي بڼې او رحمت او برکت

وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ

دخداي دی وې - او سلامتیا دخداي دی وې پر هوښه باندې او سلامتیا دی وې پر بندګانو دخداي چه سالم

أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

وې - نه شاهدي وایم ږه دې سره چه نشته هغه اسره عبادت بی یوه الله - او نه شاهدیم پر دې سره چه محمد بنده دخدای ږ دی او ه سول دخدای دی -

فأُشْهِدُ! د اشهد په س وایت د عبد الله بن مسعود ږ ثابت دده او دغه تشهد ویل د

ابو حنیفه: مذهب دی - او عبد الله بن عباس ږ پر بله قم تشهد س وایت کړې ده - او دغه ږ نکه ابو موسی اشعري ږ په نورس والفاظو س وایت کړې ده -

مسئله! هر یوه تشهد س واده په اتفاق صرف خلاف په اولویت کی دی -

مسئله! وها بیان وای که چایا س سول الله ویل هغه مشرک دی - ول چه نداء

و غائب ته ده استاد اعقیده ده چه س سول الله صلی الله علیه وسلم دانغره اوږی

او د اعقیده کمزدی - نو نه و دوی ته وایم چه تاسی په هر لماخذ کی التحیات نه وایاست؟

او هغه کی السلام علیک نه وایست؟ دا خو خطاب و غائب ته دی - او بیا نه وایست ایها النبی

په عربی ش ږه دانغره ده - نو خو تاسی هم خطاب و غره و غائب ته کوی - نو دانغره که شرک

وای نو په لماخذ کی د شرک الفاظ څرنگه استعمالیږی؟

سوال! که دوی و وائی چه داخو په حدیثوکی راغلی دی -

جواب! په حدیثوکی که د الفاظ د شرک وائی ولی را تلله -

سوال! یا رسول الله! خونه دوی راغلی -

جواب! چه و غالب ته نعره را وای نو بیا دایها البقی او یا رسول الله! شخه فرق دوی

د وایره بناء او نعره و غالب ته د دوی پر عقیده -

وَلَا يَزِيدُ عَلَى هَذَا فِي التَّعْدَةِ الْأُولَى

اوښه یا توب دی نه کوی تر دغی التحیات په اوله ناسته کی (یعنی اللهم صلّ یا اللهم ربنا) نه وائی

مسئله! دایه فرضی لماغده یا په سنتوکی دی - او په خلوص رکعتیز بغلی لماغده کی دی اللهم صلّ تر پایه وائی - او په اللهم ربنا کی اختیار لری -

مسئله! که تر دغی التحیات کی په فرضی لماغده کی صرف دونه قدر بالا که چه «اللهم صلّی علی محمد» سجده سهوه پر لاند نه ده -

وَيُقْرَأُ فِي الرَّكْعَتَيْنِ الْآخِرَتَيْنِ بِمَفَاتِحِ الْكِتَابِ خَاصَّةً

او وائی دی په دو و اخیره رکعتوکی الحمد لله شریفه خاص (یعنی سورت دی نه ویر سره وائی)

پوره سه! چه الحمد لله شریف و یل په دو و اخیره رکعتوکی افضل کا سر دوی که په قدر د الحمد لله شریف پته خوله و درین می مونخ کی را وائی - کوکب در می مشه -

مسئله! که څوک په اخیره رکعتوکی الحمد لله شریف سره سورت هم وائی سجده سهوه نه پر لاند می ررنه

فَإِذَا جَلَسَ فِي أَحَدِ الصَّلَاةِ يَجْلِسُ كَمَا جَلَسَ فِي الْأُولَى

پس چه کښینی په اخیره کی د لماغده کښینی دی لکه په اول کی د لماغده (یعنی د میاغ په ناسته کی)

وَتَشْهَدُ وَصَلَّى عَلَى النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

نص التحیات دی و وائی او د رو د دی و وائی پر نبی صلی الله علیه وسلم (اللهم صل علی محمد تر پایه)

وَدَعَا بِمَا يَشْبَهُ الْفَاطِمَةَ الْقُرْآنَ وَالْأَدْعِيَّةَ الْمَأْثُورَةَ

او بیا دی دعا وکړی په داسی الفاظوچه ویر ته وی الفاظو ته د قرآن او په هغه دعا نوسره چه

و آنحضرت صلی الله علیه وسلم او را صحابی و مقلد نقل سوی دی.

وَلَا يَدْعُو بِمَا يَشْبُهُ كَلَامَ النَّاسِ

او د عادی نه کوی په هغو الفاظوچه مشابه وی د خبر و سره دخلکو

مسئلہ ۱: خصوصاً اللہ ربنا فرض یا واجب نہ دے بلکہ مستحب دے ولی چہ جامع دعا دے۔

مسئلہ! التحیات و فیل نہ موہ بہ مذہب کی پہ دے ناستہ کی واجبہ دہ او ناستہ فرض دہ۔

اور ہر وہ ویل سنت دے اور امام شافعیؒ کی فرض بولی۔

مسئلہ! درود ویل میں نبی علیہ السلام د باندی تر لما بخہ پر عمر کی فرض دی پر سبب

دامر قرانی - اوهر وخت چه نوم دس سول الله صلى الله عليه وسلم ذکر سی امام کرخی؟

او شمس الامۃ سرخسۃ فی مستحب بولی۔ او فقیہ ابو جعفر الحارثی فی سرہ یلا و اجب

بولی، وعلیہ الفتویٰ، در مختار۔

مسئلہ! دقرآنہ سورۃ الفاظ دامعنی دہ چہ یہ قرآن شریف کی ماعلیٰ وی نکہ اللہم

اغْفِرْ لَوَالِدَيَّ وَارْحَمْهُمَا ۖ اَوْ اَدْعِيْهُمَا ثَوْرَةً خَوْدِيْدِيْ اَوْ مَشْهُوْرَةً دِيْ-

مسئلہ! ہفتہ شی چہ طلب فی دیندگان خوشہ نہ سی کید ای ہفتہ دعا یہ لما خیر کی مراد ہے۔

نحو: اللهم ارحمني في حال خلالي واسعاً، اوبى اللهم اسفني شفاعك ملا، يا الله

احفظنی و املی و عیالی من جمیع الافات» اوچہ طلب فی دیند سکا نوٹھ کید ای سی صف

دعائے روانہ ده۔ نكه اللھم و جني فلانة اللھم اعطني الف وسويہ۔

مسئلہ ! دعا پہ خاں سرج کی دِلما نچھ ہر قسم، وادہ چہ ذہرام ہئی دعا نہ وی ۔

لکن ادب و دعا دادی چہ یہ سوا پائی کی دہما دوائی ۔

سوال! خدای پاک وعده کرے کہ "اُدْعُونِي" اُستَجِبْ لَكُمْ، تاسی مانتے ہو

کوئی نہ کہ بی قبیلہ۔ اوسے ددی چہ ہونہ دیری دعاوی دودائی شیا نو کو و دقلیدو

خدا اثر نہ معلوم میں ہی۔

جواب! قبلول د دعا خو قسمه ده یا خو عین مسئول و سرکړی۔ یا په عموم کی د

مسئول دہ مخہ یو آفت دفع کریں چہ سال تل تہ نہ وی معلوم۔ یا بی و آخرت تہ ذخیرہ کری۔

و بعضی علماء و افاضیہ دعا خیل شریکونہ لری۔ لکه چہ دعا یہ حضور دشر پڑھی۔ اونفقه

ۛہ حلالہ وی۔ حاصل داچہ دعا کول بی فائدہ نہجی۔ نہنحکمہ یہ صحیح حدیث کی راغلی وی۔

الدُّعَاءُ مِنْهُ الْعِبَادَةُ، دعا وعبادت مغز دی۔

ثُمَّ يُسَلِّمُ عَنْ يَمِينِهِ فَيَقُولُ السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَ

او بیا دی سلام و کمر خوی پر راسته ابرخ او داسی دی و وائی السلام علیکم ورحمة

رَحْمَةُ اللَّهِ وَيُسَلِّمُ عَنْ يَسَارِهِ مِثْلُ ذَلِكَ

الله او دغه سارنگه دی سلام و کمر خوی پر چپه ابرخ با سندی

مسئله! که سری یوازی موخه کاو کا - نو په دواړه سلامه کی دی دملکو چه
دده سره دی نیت دی کوی او که امام ووپه دواړه سلامه کی دی دملکو او دمقتدیانو
نیت کوی او که مقتدی وودملکو او دامام او دحاضریو دجماعت نیت دی کوی

شکایت! نه دملاصحب او نه دمقتدیانو و دغه نیت ته فکر سته - ولی چه نه موخه موخو
په غفلت وی حضور سته - ولاهر پر لماخه یو فکر موخه دکان کی وی یا په نرکوته کی - یا په
تجارت و غیره کی وی - وَ مِنَ اللَّهِ الْعِصْمَةُ -

وَيَجْهَرُ بِالْقِرَاءَةِ فِي الْفَجْرِ وَفِي الرَّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ مِنَ الْمَغْرِبِ

او په شوره دی وائی قرأت د صبحا په لماخه کی او په اولو دوو رکعتو کی دماينام د لماخه -

وَالْعِشَاءِ إِنْ كَانَ إِمَامًا وَيَخْفَى الْقِرَاءَةَ فِيهَا بَعْدَ الْأُولَيَيْنِ

او دماخستن په دوو اولو رکعتو کی که امام وو ديعنی پر امام په دغولونکو جهرا واجب دی
او کله دی و وائی قرأت په وروسته کی د دوو اولو رکعتو وجوباً -

وَإِنْ كَانَ مُنْفَرِدًا فَهُوَ مُخَيَّرٌ إِنْ شَاءَ جَهْرًا

او که چیرې منفرد و و يعنی تنهائی موخه کاو کا نو دی اختیار لری که خوښه وی په جهردې و وائی

وَأَسْمَعَ نَفْسَهُ وَإِنْ شَاءَ خَافِتًا

دو نه قد چه په خان فی واورسی او که خوښه وی کورس دې و وائی - مسئله!

مسئله! دا حکم په فرضو موخو کی دی - او په نفلو کی دوسری دې معلوم وائی او په
شیخ اختیار لری - کولک وری - مثلاً

وَيَخْفِي الْإِمَامُ الْقِرَاءَةَ فِي الظُّهْرِ وَالْعَصْرِ

او کراس دی وائی امام قرائت په ما پسینین او په ماشیکرکی یعنی سر او پت وائی واجب دی
مسئلہ! په خفیہ قرائت کی تفصیح دھرو فو لاشم دہ بعضی عوام وی چه بخولہ فی
پتہ نیولی وی۔ وائی نہ قرائت په نہرہ کی وایم دالمیرغ نہ دی محتجہ قول کتابونہ دفتہی داحکم کوی۔

وَالْوُتْرُ ثَلَاثُ رَكَعَاتٍ لَا يَفْصِلُ بَيْنَهُنَّ بِسَلَامٍ عِنْدَنَا

او وتر دسہی رکعت دی او جلا والی دخی کوی په مابین کی په سلام گمرخولو په نزد نہ موجب۔
مسئلہ! امام شافعی وتر یوس رکعت، دسہی رکعت، پنخہ رکعت، او وکر رکعت قول
راوایولی۔ نہ موجب دلیل دادی چه دعبیدالله بن عباسؓ شخصہ روایت دی چه علیہ السلام
دوتر وپہ اول رکعت کی «سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى» سورۃ وایہ۔ اوپہ دوهم رکعت کی فی
«قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ» سورۃ وایہ۔ اوپہ دریم رکعت کی فی «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» وایہ۔ دادی رکعت
مسئلہ! وتر دامام اعظمؑ په نزد واجب دی او دیارانو په نزد سنت دی۔ او کپا تہ
سی قضائی په اتفاق ستہ۔ فتح القدیر۔

وَيَقْنُتُ فِي الثَّلَاثَةِ قَبْلَ الرُّكُوعِ فِي جَمِيعِ السَّنَةِ

او دعاء قنوت دی وائی په دریم رکعت کی مخکی تر رکوع په قول کال کی۔

وَيَقْرَأُ فِي كُلِّ رَكْعَةٍ مِنَ الْوُتْرِ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةً مَعَهَا

او وائی دی په هر رکعت دوتر الحمد لله او یوسورۃ سورۃ دغنی (هر سورۃ چه ویکه او یوسورۃ کله)

فَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَقْنُتَ كَبَّرَ وَرَفَعَ يَدَيْهِ ثُمَّ

پس چه اراده وکری دعاء قنوت الله اکبر دی ووائی اولاسونہ دی پور تہ کبری (تر غونہ و)

قَنَتَ وَلَا يَقْنُتُ فِي صَلَاةٍ غَيْرِهَا

بیادی دعاء قنوت ووائی۔ او دعاء قنوت دی نہ وائی په نوسر و لموختوکی ماسواد و ترو۔

مسئله! امام شافعی وائی دعا، قنوت دی دسجا پر لماخه کی وائی۔ نہ موزن دلیل داد
 چه ابن مسعود وائی چه رسول الله، صلی الله علیه وسلم دعا، قنوت نہ دی ویلی پر سجا کی مکرر وائی
 مسئله! دادیہ مہمہ مسئلہ ده اوخلک حنی غافلہ دی۔ کہ پر عمومی مسلمانانو یا پر
 یوہ مملکت یو عام مصیبت لکہ و یا، یا غلبہ دکنا، و پر مملکت دمسلمانانو، اسی نو ملایان
 دی پر صر لماخہ کی قوی پر اخیر، کعت کی دغہ تر، کوع دعاوی وکری پر دفع کی د هغ
 محیبت اوقوت نازلہ دی وائی۔ پر بخاری شریف کی راغلی دی چه علیہ السلام یوہ
 میاشت قنوت نازلہ ویلی دی۔

وَلَيْسَ فِي شَيْءٍ مِنَ الصَّلَاةِ قِرَاءَةُ سُورَةٍ بَعَيْنَهَا حَيْثُ لَا يَجُوزُ غَيْرُهَا

اونستہ پر شی کی دلمو بخوی دسورہ معینہ پر داسی د ول چه لمو غ بیله هغ سورہ پر بل سوہ و ا۔ نہ دی
 مسئله! پر نزد امام شافعی بیله ویلو د الحمد لله شریف لمو غ نہ دی روا یعنی ویل
 د الحمد لله فرض دی۔ ول چه پر صحیح حدیث کی راغلی دی، لَا صَلَاةَ إِلَّا بِقِرَاءَةِ الْكِتَابِ
 یعنی هغ لمو غ نست مکرر الحمد لله پر ویلو سورہ۔

موزن جواب داسی و، کوی چه پر قرآن شریف کی داسی راغلی دی، «فَاَقْرَأُوا مَا يَسَّرَ مِنَ
 الْقُرْآنِ» وایاست تاسی هغہ شی چه تاسی ته آسانی دی دقرآن شریف هغہ۔ نو چونکہ دایہ
 مرتبہ لوہر ده تجدید نفیس قرائت فرض دی۔ یعنی بیله ویلو دقرآن شریف لمو غ
 نہ دی روا۔ او الحمد لله واجبہ ده یعنی کہ پر قصہ پر بندہ دی لمو غ فی ناقص سواید
 بیتہ فی راو کجوی۔ اوکہ پر سهوہ سر پا تر سی سجده دی وکری۔ پر دی د ول تطبیق د
 آیت اورد حدیث سر راخی۔ کذا فی نون، الا نواس۔ و سر د المحتار و شروح کتب الفقہ کلها۔ ایوبی۔

وَيُكْرَهُ أَنْ يَتَّخَذَ قِرَاءَةَ سُورَةٍ بَعَيْنَهَا الصَّلَاةَ

او مکروه دی چه عادت کجوی ویل دیوہ معین سورہ دیوہ لماخہ دلمو بخو خفہ

لَا يَقْرَأُ فِيهَا غَيْرَهَا

پر داسی توکہ چه بل سوہ نہ پر کی وائی دلیل دادی چه باقی قرآن مبارک مہجور کجی۔ ہدایہ
 مسئله! اعوام الناس چه، قل هو الله احد، وائی بل سوہ فی نہ وی یاد هغہ معذورہ دی۔

وَأَذِّنْ مَا يُجْزَىٰ مِنَ الْقِرَاءَةِ فِي الصَّلَاةِ مَا يَتَنَاوَلُهُ

او که هغه مقدار چه کافی وی دقرائت غږه په لمانځه کې هغه قدر دی چې قرآن ورته وویل

إِسْمُ الْقُرْآنِ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ

کبیری په نزد د امام اعظم او ويلي دي امام ابو یوسف او امام محمد چې

لَا يَجُوزُ أَقْلُ مَنْ ثَلَاثُ آيَاتٍ قَصَارًا أَوْ آيَةٍ طَوِيلَةٍ

نه دی روا په لمانځه کې که تر درې آیاتو کوتاهه او یا یو آیه او بند د احتیاط هم په قول کې دی یا نه نو د

وَلَا يَقْرَأُ الْمُؤْتِمِرُ خَلْفَ الْإِمَامِ

او نه دی وای هغه قرأنت مقتدی په امام پسی (یعنی په ټولو لمونځو کې)

پوهه ستاړه! چې په دې مسئله کې لوی اختلاف دی. حضرت امام شافعی وایي چې الحمد لله به حتماً وایي که خفیه لمونځ وی او که جهری. او د لیل فی هغه د هغه حدیث دی چې «لَا صَلَاةَ لِمَنْ لَا يَقْرَأُ بِمَا تَحْتَ الْكِتَابِ»

او د مویز د لیل هغه حدیث دی چې «مَنْ كَانَ لَهُ إِمَامٌ فَقَرَأَ الْإِمَامُ لَهُ قَرَأَ» یعنې که چالده امام وی نو د امام قرأنت دده قرأنت دی. او د هدایه مصنف پر دغه قول باندی دا اتفاق او اجماع د صحابه نه دعوه کړې ده. هدایه ص ۱۸۱ کوکب ص ۲۹

وَمَنْ أَرَادَ الدَّخُولَ فِي صَلَاةٍ غَيْرِهِ يَحْتَاجُ إِلَىٰ

او هغه څوک چې اراده د شاملیدو ولري په لمانځه کې د بل چا (یعنی په امام پسی لمونځ کوي) هغه محتاج

نِيَّتَيْنِ نِيَّةِ الصَّلَاةِ وَنِيَّةِ الْمُتَابَعَةِ

دی و دوه نیتونه دیونیت د لمانځه او بل نیت د متابعت د امام (یعنی و دی وای چې اقتداء می ده په دې حاضر امام پسی) :

كتبه محمد عبد الباسري غفر له الباسري ولوالديه وللعالمه وللعالمه ولاقرانه

بَابُ الْجَمَاعَةِ

باب دئی په بیانے که دجماعت

وَالْجَمَاعَةُ سُنَّةٌ مُؤَكَّدَةٌ

اولونځ په جماعت کول ټینگ سنت دئی - یعنی واجبونه نزدې دئی -

حتی چه بعضی فقهاء وائی چه جماعت فرض دئی - او کمال الحامد فی واجب بولی - په حدیث شریف کی چه روایت فی مسلم کړی دئی د عبد الله بن مسعود رضی الله عنه راغلی دئی - چه دجماعت څخه مخالفت نه کوی مکر منافق - یعنی عملی منافق - نه کافر منافق -

مسئله! دجماعت د ترک دپاره شرعی عذرونه سته (۱) چه ډیر فی بولی یا کنډکی ونشی نو جماعت دئی پرین دئی او خپل کار دئی دغه خلاص کړی ولی چه پر ډیر دسره نه اوداسه لمونځ مکره دئی - (۲) بیرته د دینمن یا دسره نډه څخه (۳) ډیر باسراڼ یا ختق (۴) سخت باد په شپه تاسه یکه کی (۵) داسی ناجوړی چه تر مسجد نه سی تلای - (۶) چه دمسجد امام مبتدع وی - او بل چه مسجد لیری وی -

وَأُولَى النَّاسِ بِالْإِمَامَةِ أَعْلَمُهُمْ بِالسُّنَنِ

اوبنه دملايانو په امامت سره هغه ملا دئی چه تر نورو بڼه عالم او خبر وی د شریعت په احکامو مسئله! دا حکم هغه وخت دئی چه امام ساتب دمسجد نه وی ولی چه امام المسجد که شرم کړه وی تر بیکا نه ملا اولی دئی په امامت سره -

فَإِنْ تَسَاوَوْا فَاقْرَأَهُمْ فَإِنْ تَسَاوَوْا فَاوْرَأَهُمْ

اوکه پیری په علم شریعت کی سره برابر وی - بیا هغه اولی دئی چه قاری وی اوکه په قرائت کی هم برابر وه بیا ددی هغه ملا دغه سی چه ډیر پښه کاسه وی -

قال رسول الله صلى الله عليه وسلم مَنْ صَلَّى خَلْتُ عَالَمٍ تَقِي فَقَا تَمَّا صَلَّيْ خَلْتُ بَنِيَّ ترجمه! که چا لمونځ وکړی په امام پر هیز کاسه پسی گو یا لمونځ فی وکړی په نهي پسی -

فَإِنْ تَسَاوَوْا فَاسْتَحْكُمْ وَيَكُفُّ عَنْهُ تَقْدِيرُ الْعَبْدِ

که چیری به و سرع کی هم سرع برابر و نو بیا هر یو چه به سن یعنی عمر کی مشر و سی - او
مکروه دی د مخه کول د مری - ولی چه هغه د بادا - د خدمت ل سبب و زنده کمرته د لماخه نکند

وَالْأَعْرَابِيُّ وَالْفَاسِقُ

او د محصل نشینه د هغه کول مکروه دی ولی چه په هغوی که جهل غلب وکی - او دغه - بلکه مکروه
دی د هغه کول د فاسق یعنی چه په بعضی کذا هو کیا نو و اخت وکی لکه نه نا - لواطت - غیبت او نوبه و غسی -

فَاسِقٌ رَأَى بِهِ دُرَّ مَانَةٍ يَعْزِيهِ بِسُلْطَانِهِ غَيْرَ فَاسِقٍ عَالِمٍ بِهِ سِرِّهِ چیر ع
پیدا کوی - ولی چه ملایان په حسد اغیبت - بهتان چه د ا توله کذا و کیا نودی اخت - ^{الله} ^{عصم}

وَالْأَعْمَى وَوَلَدُ الزَّانَا

او د سرانده د هغه کول مکروه دی ولی چه هغه د نجاست هغه خپل جامی و صوبه ت نسی سا تادی - او
د نه نا و و ی یعنی هر مونی ولی چه د هر مونی هغه د خلکو همت کیری -

فَإِنْ تَقَدَّمَ مَوْجِزٌ وَيَلْبِغِي لِلْإِمَامِ أَنْ لَا يُقُولَ بِهِمُ الصَّلَاةُ

او که د غفلت د هغه سی لمونځ پیسې را وادی - او بیا فی امام لوع چه نه د خا ویز د وکی په مقتدرانو سره لمونځ
فانده او ویز دول د لماخه هلمه مکروه دی چه تر سنت قرأت بالاوی - په قدر مسنون کی د چا لمونځ

وَيَكُفُّ لِلنِّسَاءِ أَنْ يَصْلِيْنَ وَحْدَهُنَّ بِجَمَاعَةٍ فَإِنْ فَعَلْنَ

او مکروه دی بنهولره د اچ لمونځ کوی یوازی د ووی په جماعت سره او که د ووی جماعت کاوه

وَقَفَّتِ الْإِمَامُ وَسَطَهُنَّ كُلَّ عَرَاتٍ وَمَنْ حَلَّى مَعَ

نودی و د سروی امامه بنه د ما بین خپل کی وصف لکه لښک که لمونځ په جماعت کوی - او کچا جماعت کاوه

وَأَحَدٌ أَقَامَهُ عَنْ يَمِينِهِ وَإِنْ كُنَّا اثْنَيْنِ تَقَدَّمَ عَلَيْهِمَا

د یوه سړی سره نومقندی دی پر راست بغل و د سروی او د مقتدیاد واکسه و نودی ملاد هغه و د سربزی او مقتدیاد تریش

وَلَا يَجُوزُ لِلرِّجَالِ أَنْ يَقْتَدُوا بِامْرَأَةٍ أَوْ صِبْيٍ

او ندی سوا نرولر چه اقتداء کوی په بنجی پسی او یا په کوچنی پسی۔

د بنجی په باره کی رسول الله صلی الله علیه وسلم وائی، آخر وھن من حیث اخرین
الله تعالیٰ یعنی تاسی وروسته کوئی بنجی نکه چه خدای پاک دوی وروسته کری دی۔ او
کوچنی لموغم نقل دی نواقتاء دمفترض په منتقل پسی نده ۱۷۱- او صفت ترتیب دادی۔

وَيُصِفُ الرِّجَالُ ثَمَّ الصِّبْيَانَ ثُمَّ الْحُنثَى ثُمَّ النِّسَاءَ

اول صفت دی د پریزې د لوی خلکو - او بیا نا بالغه کوچنیان - او بیا بنجیان - او بیا بنجی۔

وَأَنْ قَامَتْ امْرَأَةٌ إِلَى جَنْبِ رَجُلٍ وَهِيَ مُشْتَرِكَةٌ

او که چیری ودریده یوه بنجی و بغل ته دن په لماغی کی او دوی د طاهره سره شریکان و

فِي صَلَاةٍ وَاحِدَةٍ فَسَدَتْ صَلَاتُهُمَا إِنْ تَوَيَّ إِلَى مَامٍ

په یوه لماغی کی نو د نر لموغم فاسد سونه د بنجی - که چیری امام نیت کری وی د امامت

إِمَامَتَهَا وَإِنْ لَمْ يَنْوِ إِمَامَتَهَا لَا يَضُرُّهُ وَلَا تَجُوزُ صَلَاتُهَا

د بنجی او که بی نیت د امامت د بنجی نر وی کری نوضر نه رسو نرته اونه دی سوا لموغم د بنجی

وَيَكْرَهُ لِلنِّسَاءِ حُضُورُ الْجَمَاعَةِ

او مکروه دی بنجولر حضور وجماعت ته - (یعنی خوانانی بنجی علت فی بیع د فتی د نر ناده)۔

مسئله! لموغم چه فرض دی او جماعت چه سنت موکد دی بیا هم دخوانانو بنجی ورو
تلل مکروه دی - نو د بائران د چکر د پارسه یا د سودا د پارسه او دخوانانو د کان د اسیان
سره په دکان کی په مجمع مجلس کول فی حشک سوادی؟

د نن زمانی بنجی

د نن زمانی اکثره بنجی داسی دی چه میره فی دوکان ته ولاړی او ما بنام راجی - نو
بی بی صاحب د بائران په سیل روانه سی - بعضی بنجی میره ته وائی چه ته د بنجو د جامو په
سود

نه پوهينې او د وکاندان تاته شيان کولان دس کوي. نو هاته سړي په سړي سره په
 په سودا پسې وکړه سم. مير في هم دخپلي سادگي او بيعلي د سبب دا خبره وه
 او سړي وکړي. اوکي مير و سرتو واني چه خوانه بنج د بيکه نه دوکانداره غځوځيکه
 سودا کوي. نو د اوس ته واني خه کوي هر څوک خوږه وهو، لوي او سړي او ناسروا پيشني.
 او دغه سړي که هي د د اکثريت په بهانه او که د تعويذ په پيانه دکور و وني. اوسه
 ستکار هم وکړي. حاصل دادئ چه د اسلام دنړۍ او بنجوت ما بين يو مشترک دين د
 شريعت پاک نړۍ له خپل احکام او بنجوت له خپل احکام تاخلي دي. که نړۍ اوکي بنجوت
 احکامو دين مبارک او د شريعت پاک سر لغړونه وکړي نو په لويه و بڼه د قيامت به
 حساب ورسره و سي. بيا يې نو پاک خدای په خپل سحر سره و بڼي او يا به په دوزخه
 عذاب ورسره وکړي.

بشارت او نيری

د هر کناه کار که نړۍ اوکي بنجوت د هر کناه د توبي لويه دس وانه خلاصه ده تر مرک پي. ي.
 سوال! توبه تر کنندن تر وخته پي، ي قبليني نوچه سړي ناجوړه سي بيا به
 و خدای پاک ته په اخلاص توبه وکاري.
 جواب! تاته خه معلومه ده چه ستا مرک به په څنگه توکړي ايا د توبي وخت به پيدا کړي او که نه.
 بله جواب! ستا چرني و سر عقل پر خدای دئ او په هر شي پوهينې د شيطان و غندي
 د غاړې نه سې کيڼلای نو د کنندن په وخت کې چه ته دخپل جان په تکليف اخته ئې او
 عقل دی هم کار نه کوي څنگه به د شيطان تناؤ د غاړې وکاري. يعنی توبه به وکاري. بيت.
 توبه بکن امروز تو پر گزنگو فردا کنم
 غلغل! غرض د فقير صرف و خوند و اولونو ته نصيحت و و امید کوم چه دوی ناراض
 نه سي. او هر چه ما و يله د تجربې د لاسي نه د غيب گوئ او بهتان د لاسي او نه پر توبو
 بنجوت هم اعتراض نه لرم پاکي دینداري بڼي سته چه تر نړۍ في عقیده او دینداري
 بالاوی. او د اهر من مایقین دئ چه نهوین په نړۍ هم بیدینه کسان سته هاته معلومه ده
 چه د بعضو کور و بڼي موخو نه کوي سړي نيسي او نړۍ نه لمونځ کوي او نه سړي نيسي.
 او ډېر کنهونه دي چه په نړۍ ډیر دي او په بنجوت کې نادر دي. مثلاً غلا، چرس،
 هیر و ن، کیسه بری، بچه با نکی، لواطت، ناحقه قتل، ډاکو والی، رشوت اخستل،
 پوچ و یل، خپلي بڼي ناحقه وهل او پکول، شراب خوړی، قمار کول، سپي چنگول،

نرکی په روپوخت کول، او همدغسی کره کان، په بیج و شرا کی خیانت کول، د بلو
خوړل، نه کوته نه وړ کول، چه نه کول، دس واغ ویل په ډکپیا نه. په بیکا نه بنخو پسی کر
سود کول، پر مایې یا پر بله بنخه د نه نا تهمت ویل، د سینا تک، ساق حانچه و
دین او مذهب بنکځل، غیبت کول، مسلمان نه هیرول، او ناحقه تپې کول، په وړم
کی لس واره د مایې طلاق اچول، او پر هغه سربیره فی د خان مایه بلل او غو، د دې
جملې څخه که یو نه چه په خوند وکړلین پیداکین ی.

فأشده ابن و سلم و اوانا و هر سړی او بنجی ته معلوم دی. غښتلې هغه
دی چه امر د خدای او د رسول صلعم پر خای کړی. او د ناس واکا سر څخه پر هیز
و کړی او د شیطان څخه خپل دوستی او علاقه و شکوی. او د خدای پاک او رسول کریم
صلی الله علیه وسلم دوستی او محبت او اطاعت فرمان برداری غتاره کړی. او د دې
کار توفیق هم د خدای جل جلاله څخه وغواړی. **وَمَا عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ**

وَلَا بَأْسَ أَنْ تَخْرُجَ الْعَجُوزُ فِي الْفَجْرِ وَالْمُغْرِبِ وَالْعِشَاءِ
او پاک نسته یعنی مکروه نه دی داچه وتری تر رې بنجی د سحر او عا نیام او دماضق

عَنْدُ ابْنِ حَنِيفَةَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ
لماغته. په نزد د امام اعظمه او وای امام ابو یوسف او امام محمد چه

يَجُوزُ خُرُوجُ الْعَجُوزِ فِي سَائِرِ الصَّلَوَاتِ
روادی وکل د سپین سر و بنخو مسجد ته په ټولو لمونځو کی اولی چه سپین سرتا ته دچاشوق نسته. کوږ

مسئلې! فتویٰ نن وړم پر دې ده چه تر رې بنجی دی هم په یوه لماغته کی مسجد ته
نه وتری. کوکب دی. علت فی دادی چه فتی دیری سوې د نه نا وړ بل دی. پر بعضی
ځنکو خوانه او تر دې فرق نه لری. او سپین سړی هم په با وړ نه دی.

وَلَا يُصَلِّي الطَّاهِرُ خَلْفَ مَنْ يَمْسُلُ الْبُولَ
اولو غم دی نه کوی پاک سړی په هغه امام پسی چه هغه ته د بولود مسلسل تویید و مرض و
یعنی پوره لمونځ په او داسه نه سی کولای.

مسئله! همدغسی په انفلات الریم پسی - یعنی چه باد و نه چی جاسی وی - پاک سړی دی لموځ نه پسی کوی - او دغه سرنگه په صاعب پسی د جرح سائل یعنی چه تپ فی وپنی جاسی لری طاهر سړی دی لموځ نه پسی کوی -

وَلَا الظَّاهِرَةَ خَلْفَ الْمُسْتَحَاضَةِ وَلَا الْقَارِيَّ خَلْفَ الْأُمِّيِّ

اونه دی پاک بښی لموځ کوی په هغه بڼه پسی چه ویننی جاسی وی اونه دی قاری لموځ کوی په امی پسی

پلوه مسئله! چه مراد د قاری څخه اصطلاحی قاری نه دی چه قرآن شریف فی په تجوید سره نه ده وی - اونه د امی څخه مراد عری امی دی چه په اصطلاح ایمان و نه وائی - بلکه د قاری څخه هغه سړی مراد دی چه قرآن مبارک فی د وینه قدره زده وی چه لموځ په سړاوی او امی هغه دی چه د غونه قدر فی هم نه وی نه ده -

وَلَا الْمُكْتَسِبِيُّ خَلْفَ الْعُرْمَانِ

اونه دی هغه سړی لموځ کوی چه کالی فی اغوستی وی (یعنی د وینه قدر چه عورت فی په پتو وی) په داسی سړی پسی چه بن بند وی (یعنی عورت فی بنکا - زوی)

وَيَجُوزُ أَنْ يُؤَقَّ الْمُتِمِّمُ لِلْمُتَوَضِّعِينَ

اوس وادی چه امانت وکړی تیمم والا د اودس والا (ولی چه تیمم نه موږ په نزد طهارت کامله دی)

وَالْمَاسِحُ عَلَى الْخُفَيْنِ لِلْغَاسِلِينَ

اوس وادی چه امانت وکړی هغه سړی چه پر موږ وئی مسم کړی وی د پښو پر یو ټکو کسانو (د مسئله اتفاق ده)

وَيُصَلِّي الْقَائِمُ خَلْفَ الْقَاعِدِ

اولموځ دی کوی ولا سړی په ناست امام پسی -

یعنی چه په ولا سړی لموځ نه سی کولای د ناجوهری د سببه - ولی چه په حدیث شریف کی د بخاری او مسلم او مشکوٰۃ وغیره داسی راغلی دی چه رسول الله صلی الله علیه وسلم آخیری لموځ په ناستی کاوه او اصحاب کرام پسی ولا سړی و -

وَلَا يُصَلِّيَ الَّذِي يُرْكِعُ وَيَسْجُدُ خَلْفَ الْمُؤْمِي

او لمو غځ دی نه کوی هغه سړی چه رکوع او سجده کوی وروسته تر هغه سړی چه لمو غځ پرا اشاره کوی.

وَلَا يُصَلِّيَ الْمُفْتَرِضُ خَلْفَ السُّنْفِلِ

او لمو غځ دی نه کوی هغه سړی چه فرض لمو غځ کوی په نفل کونکی پسی (ولی چه بناء د قوی پر ضعیف نه ده سړوا

وَلَا مَنْ يُصَلِّيُ فَرْضًا خَلْفَ مَنْ يُصَلِّيُ فَرْضًا آخِرًا

او نه دی کوی لمو غځ هغه سړی چه یو فرض کوی اکه د ما یسین قضای مثلاً وروسته تر هغه چا چه بل فرض لمو غځ کوی
لکه د مانا یکه وختی لمو غځ مثلاً - ولی چه په اقتداء کی یو ولی د لما غځه شرط دی.

وَيُصَلِّيَ السُّنْفِلُ خَلْفَ الْمُفْتَرِضِ وَمَنْ اِقْتَدَى

او لمو غځ دی نه کوی نفل کونکی په فرضی لما غځه کی وکتی پسی - او که چا اقتداء وکړه په یو امام

بِإِمَامٍ ثُمَّ عَلِمَ أَنَّهُ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ أَعَادَ الصَّلَاةَ

پسی او بیا وروسته دی علم راغی چه دغه امام لمو غځ بی اود سه را کړی نو دی دی لمو غځ را وکړخوی -

یوه سخته! چه علم پر بی اود سیاد امام مخوپه اقرار د خپل امام وی - یعنی هغه
وړته ووازی چه نه بی اود سه وم چه لمو غځ می در کړی - او یا دوه کسه عادلان شاهدان
ووازی چه دغه امام موینه ولیدی چه اود س بی مات کړی او بیا پر لما غځه ودریدی -

مسئله! امام که په هیڅه مقتد یا نوبه لمو غځ په بی اود سیا وړ کړی - نو پر ده
واجبه ده چه هغه مقتد یا نه په خپله بی اود سیا خبر وی - تا چه دوی خپل لمو غځونه
را وکړخوی - په دې خبرتو کی دی ملا شرم نه کوی -

مسئله! که یو سړی د اسی خای لمونځ وړ کړی چه مقتد یا نه ده ته نه معلومید
اود دی بی اود سه وو نو دی خپل لمو غځ را وکړخوی -

فائدة! شافعیان په وینه اود س مات نه بولی نو که چیری ملا شافعی مذ
هو - نو د حنیفی سړی اقتداء په هغه پسی نه را کین ی - ولی چه دده پرت مثلاً وینی سی
اود س نه تار نه کوی - نو احتیاط خود ا دی چه پر دغسی سړی پسی تر هغو اقتداء ونه کړی

شود نه دامعلومه سی چه دغه بشافعی مذهب امام د حنیفیانو د مذهب مراعات
کوی. یعنی د ویشو شخص هم او دس تان که کوی.
مسئله: ایه داسی امام پیسی اقتدا ونه ده، و اچه د هغه عقائد ستا په مذهب کی
سبب د کمزرد ده وی نکه خواهره و غیره.

وَيَكْرَهُ الْمُصَلِّي أَنْ يَبْعَثَ بِثَوْبِهِ أَوْ بِجَسَدِهِ

او مکروهه دی لموغم کونکی لکه چه سات تیر وی یا په جامه یا په بدن خپل.

مثلاً پر بیر که لاس تیر وی یا په پن که کوفی وی. او کالی خنډی یا فی پوگ. ولی چه په
معین حدیث کی راغلی دی «إِنَّ اللَّهَ كَرِهَ لَكُمْ ثَلَاثًا تَالْعَبَثُ فِي الصَّلَاةِ وَالرَّفَثُ فِي
الصُّومِ وَالْفُحَاكُ فِي الْمَقَابِرِ» ترجمه په تحقیق خدای پاک مکروهه کړی دی و تاسی
نه درې شیان عبث په لمانځه کی. او بیباکی او ښکېل په سوږه کی او خنډل په ادیر وکی.

وَلَا يُقْبَلُ الْجَسَدُ إِلَّا أَنْ لَا يُمْكِنَهُ السُّجُودُ فَيُسَوِّمُهُ مَرَّةً وَاحِدَةً

او نه دی پری وی شکی مکروهه وخت کی قدر ست د سجده نه درلودی پر هغو
شکو باندي. نو بیا دې سوره برابری کړی نکن یو ورا بالاند.

وَلَا يَفْرُقُ أَصَابِعُهُ وَلَا يَشَبَّكُ وَلَا يَتَخَفَّرُ

او نه لمانځه کی دی په څو توکمان نه کوی او نه دی کوفی سره جاسه، باسی او نه دی لاس پر تنی نشی چه د شیطان

وَلَا يَسْتَدِلُّ ثَوْبَهُ

نفل دی. او نه به خوسه ندی کوی کالی خپل.

یعنی پټو پر ځان واچوی او د واره طرفه فی ایله وی پر اوښه کانه وی را کر خولی. یا
کوته فی اعنوستی وی او لاسونه فی تر لستو نه وی کښلی او د غم سر نکه چپنه او یا پوستین.

وَلَا يَكْفُهُ وَلَا يَعْقِصُ شَعْرَهُ

او نه دی پیچي جامه خپله او نه دی تری ویښتان د سر په توکر یا په تناو.

یعنی چه د خاوره و څخه فی ساقی. په نن زمانه کی دامکروهه دی چه سر په وخت

کی دماغه دمخه د خواو پستان ترخولی لاندی کوی - د عقص نخه علیه السلام نهی
کړی دی او په صحیح حدیث کی راغلی دی -

وَلَا يَلْتَفِتُ يَمِينًا وَشِمَالًا

او نه دی کوی په یو لمانځه کی راسته طرفه او چپه طرفه -

مسئله! په لمانځه کی کتل درې قسمه دی - یو په کججاو د سترگو په هغه کی کواهنه
لکن د خشوع نخه د لمانځه خلاف دی - او بل سر ګرځول دی هغه مکروه دی - او بل ګرځول
سر ګرځول دی په هغه لمونځ فاسدین دی - کذا فی العینی شرح البخاری -

وَلَا يَقْبَلُ كَأَقْعَاءِ الْكَلْبِ

او نه دی کبیبی په التیمات کی لکه د سپی ناسته -

د اقعاء الکلب تفسیر فقیه ابو جعفر طحاوی داسی کړی دی - چه کنایه پر ځمکه
کبیبین دی او نه تګلو نه جګ ودری او حان قی ټول کړی او لا سونه پر ځمکه کبیبین دی
دې فعل نخه په صحیح حدیث مبارک کی نهی راغلی دی - کوکب دری ض

وَلَا يَرُدُّ السَّلَامَ بِلِسَانِهِ وَلَا يَدِرُّهُ

او جواب د سلام دی نه وېر کوی په شریه (یعنی وعلیکم السلام) او نه په لاس (چه لاس وېر پوښه کړی)
ولی چه دخولې جواب خبری دی او په خبرو لمونځ فاسدین دی او په لاس مکروه دی -

وَلَا يَتَرَبَّعُ إِلَّا مِنْ عَذْرٍ وَلَا يَأْكُلُ وَلَا يَشْرَبُ

او چا نه نودی نه کبیبی مکروه عذره له سببه (ولی چه سنت طریقه یا تیږی) او خورک په نه
کوی اچېنک په نه کوی په لمانځه کی ږ

مسئله! کی خورک یا چېنک وکړی لمونځ فاسد سوې اتفاق ږ

په کومه چه لمونځ وخت د دیر عجز او نیاز دی او وخت درې عزت دعا جات دی
نو په لمانځه کی لمونځ والا باید داسی کار ونه کړی چه هغه د لمانځه سره منافی وی
چه یا لمونځ فاسد سی یا مکروه سی یا کمران کم ثوابی لږ سی -

بَابُ الْحَدِيثِ فِي الصَّلَاةِ

باب دی پر بیان کی دی اود سیا پہ لما غہ کی

فَإِنْ سَبَقَهُ الْحَدَّثُ انْصَرَفَ وَتَوَضَّأَ

کر پینہ سی و لمو غہ کو تکی تر بی اود سیا کہ فابیرہ وی لکیر نہ چہ فی و پی سی۔ یا سرعہ ددہ دعلہ تک یہ
نہ کی چہ فی باد و کوی دی خوی تینکوی خنی (یلہ سی) فوراً دی لمو غہ پینہ غہ خا پیر بی دی اود سی دنا نہ
مسئلہ! کہ دغہ سر پی پہ دی حالت کی یوہ سر کوع یا سجده خند و کوی لمو غہ فی فاسد دی

وَبَنَى عَلَى صَلَاتِهِ إِنْ لَمْ يَكُنْ إِمَامًا فَإِنْ كَانَ إِمَامًا

اوبنا دی پی پی عم لما غہ و کوی (یعنی لمو غہ دی دغہ خا یہ غہ و پی سی) کہ چیری لمو غہ کو تکی امام نہ و و او کہ

اسْتَخْلَفَ وَتَوَضَّأَ وَبَنَى عَلَى صَلَاتِهِ مَا لَمْ يَتَكَلَّمْ

امام و و لمو غہ کو تکی نو فوراً دی یو مقتدی پر خیل خا و دس وی اود سی دی اودس تا نہ
کری اوبنا دی پر غنی لما غہ و کوی۔ اود اهلته چہ خبری نہ وی کری۔

مسئلہ! کہ یوانی فی لمو غہ کا وہ او کہ امام و و پس لہ دی چہ بی اود سیا و پینہ
سوع نو کی خبری و کوی یا یوبل داسی کار فی و کوی چہ دلا غہ سر منافی تکہ خورک و غیر
نوغہ تیر لمو غہ فی باطل سولمو غہ دی دس و کوی۔

وَالْإِسْتِيفَانُ أَفْضَلُ وَإِنْ نَامَ فَاحْتَلَمَ

اومو غہ دس و اگر خول بندہ کار دی۔ کہ شوک بیدہ سی پہ لما غہ کی بریعی داسی خوب
چہ اودس نہ پہ ماتی پی۔ لکیر پہ سر کوع یا سجده یا ولاتہ کی (نوشیطان احتلام و پیر پی سی سو۔

أَوْ جُنَّ أَوْ غَمِيَ عَلَيْهِ أَوْ قَهَقَهُ اسْتَأْنَفَ الْوُضُوءَ وَالصَّلَاةَ

اویالیو شوب و پیر پی سی سو او یا پیر دہ بیہو بنی مرا غہ۔ اویا فی پہ نہ ویرہ و خندل۔ نوی
اودس دی تا نہ و کوی اومو غہ دی سر او کوی۔

وَأَنْ تَكَلِّمَ فِي صَلَوَتِهِ سَاهِيًا أَوْ عَارِدًا أَبْطَلَتْ صَلَوَتُهُ

اوک خبری وکری په لماغځه کې په سموه یا په قصد سره لموځې یا باطل سو. اوکه وېر پېښه

فَإِنْ سَبَقَهُ الْحَدَثُ بَعْدَ مَا قَعَدَ قَدْ رُتِّبَ تَوَضُّعُ وَسَلَّمَ

سوه د تېرې اود سپا پس له دې چې په اخیره ناسته کې په قدس د التحیات کښینستلی وو.

نودی اودس تازه کړې اوصاف سلام دی وکړخوی.

پوره سکه! چې دا سلام واجب دی نو ځکه اودس دی وېر ته تاخه کړې.

وَأَنْ تَعْمَلَ الْحَدَثَ فِي هَذِهِ الْحَالَةِ أَوْ تَكَلِّمَ

اوکې په قصد اودس مات کړې په دغې حالت کې (چې په قدس د التحیات کې ناسته کړې وه) اویانې خبرې

أَوْ عَمَلَ عَمَلًا يَنَافِي الصَّلَاةَ تَمَّتْ صَلَوَتُهُ

وکړې. اویانې یو بل داسې کار وکړې چې د لماغځه سره منافې وولکه خوږک وغیره. لموځې

پوره سوولی چې د افعالو څخه د لماغځه شې نه سوپا ته.

سوال! واجب سلام خوپا ته دی.

جواب! که اودس تازه کړې هم بناء د سلام نه سی کولای. ولې چې په مابین کې منافې پیدا سو.

وَأَنْ رَأَى الْمُتِمِّمَ الْمَاءَ فِي صَلَوَتِهِ وَقَدَرُ عَلَى

اوکه ولیدې یتیمم کوونکی اوبه په لماغځه کې اودې قادر و وپس استعمال د دې

اسْتَعْمَلَهُ بَطَلَتْ صَلَوَتُهُ فَإِنْ رَأَاهُ بَعْدَ مَا قَعَدَ قَدْ رُتِّبَ

اوبه. نو باطل سو لموځې د ده. پس کې ولیدې اوبه وېر وسته له هغه چې دې پر قدس

د التحیات کښینستلی وي.

پوره سکه! چې د اذهب د امام اعظم دې ولې چې امام صاحب خروچ په صنع د لموځې

کوونکی فرض بولي. هغه دې سړی نه ده کړې. اویا ران وتل د لماغځه څخه په صنع د مصلی فرض

نه بولي. نو د دغه سړي لموځې پوره سو. نو د اوبو لیدل فی خاتمه الصلوة سوه.

أَوْ كَانَ مَا سَحًا عَلَى الْخَفِيِّنَ فَإِنْ قَضَتْ مُدَّةً

او یا مسم کوونکی پښ موند و وو - نو تیره سوه مده دمستی (چې د سړې وړ مخې مسافرونه او یو

مَسُحِهِ أَوْ خَلَعَ خَفِيَّهُ بِعَمَلٍ قَلِيلٍ أَوْ كَانَ أَمِيًّا

شپاړه و نه مقيم لږ ده) او یا وختی موندی په لږ عمل سره - او یا امی وو نو ئی یو سورت

فَتَعَلَّمَ سُورَةً أَوْ عُرِيَانًا فَوَجَدَ ثَوْبًا أَوْ

نږده سو - یعنې وړه پیا د سو - او یا لږ وو نو ئی جامه پیدا کړه (یعنې یو چا جامه و نه کړه) او

أَوْ مُؤْمِيًّا فَقَدَرُ عَلَى الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

یا ئی په اشاره لمونځ کاوئ بیا قاده سړه رکوع او سجده باندی (مثلاً ملا ئی خوږ بدل بیا جوړه سوه)

أَوْ تَذَكَّرَ أَنْ عَلَيْهِ صَلَاةٌ قَبْلَ هَذِهِ

او یا ئی پیا د سوه داچه پښ ده قضای لمونځ پاته دی دغه تږدې لماغنه -

أَوْ أَحْدَثَ الْإِمَامُ الْقَارِئُ فَاسْتَخْلَفَ أَمِيًّا

او یا ئی او د سه سو امام چه قاری وو نو ئی خلیفه و د سړا وئ امی سړی -

أَوْ طَلَعَتِ الشَّمْسُ فِي صَلَاةِ الْفَجْرِ أَوْ دَخَلَ

او یا سړا وختی لمړ په لماغنه کی د سهار او یا د اخل سو وخت د مانږیگر

وَقْتُ الْعَصْرِ فِي صَلَاةِ الْجُمُعَةِ أَوْ كَانَ مَا سَحًا

د جمیعې په لماغنه کی - او یا مسم کوونکی وو پښ

عَلَى الْجَبْرِ فَسَقَطَتْ عَنْ بُرٍّ أَوْ كَانَ

سکند که نو هغه ولویده او هغه حای جوړه سو او یا و د لمونځ کونکی

صَاحِبِ عُدْرٍ فَانْقَطَعَ عُدْرُهُ كَالِاسْتِحَاضَةِ

نخاوند د عذر نو قطع سو عذر د ده - لکه مستحاضه سببه

وَمَنْ فِي مَعْنَاهَا بَطَلَتْ صَلَوَتُهُمْ عِنْدَ أَبِي حَنِفَةَ

اویا هغه څوک چې په معنا کی د دې وی - باطل سو لوبځ د دعوی ټولو په نزد امام اعظم

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَ مُحَمَّدٌ تَمَّتْ صَلَوَتُهُمْ

او وائی امام ابو یوسف او امام محمد چې پوره لمو غځونه د دعوی کسانو - په دعوی ټولو مسلولو کی

پوره سو! چې دغه ذکر سوی مسئلې مسائل اثنی عشریه بولی - یعنی دووو مسلولې چې د امام اعظم او د یاسر انو په کی اختلاف دی -

او مبحثی د ټولو د غو مسلولو پر دې خبره ده چې د امام اعظم په نزد و تل د لماخه څخه په فعل د لمو غځ کیدار فرض دی - نو دغه عوارض که څه هم پس له ناستی په قدر د التحیات پینې سو - نو چونکه خروج په صناعه پای ته دی - نو که دغه عوارض چې په مابین کی د لماخه پینې سی - او د لماخه په مابین کی په پینیدو د دعوی عوارضو خو لمو غځ باطلین ی نواوین هم باطل سو -

او یاسر ان وائی چې خروج په صناعه نه دی فرض نو لمو غځ کوونکی چې په قدر د التحیات کبیشتی لمو غځ کی پوره سو او د اعوارضو یا خارجه الصلوة یعنی د باندی نر لماخه پینې سو - او د باندی نر لماخه خو په دغو عوارضو د غځ لمو غځ نه باطلین ی - کزافی جمیع کتب الفقه -

مسائل شتی من المفصلات للصلوة له که لمو غځ کوونکی ځکی وی وکړی یا ئی او او ه وی و یله او یا ئی په لماخه کی و شرپل چه د شر را څخه ئی حروف پیدا سو او د ا ټوله د یاد د څخه د جنت یاد او سو ه لمو غځ نه قطع کوی ولی چه د اکار و نه یی دین بخند مصلی د لالت کوی او که د اکار و نه د بدن د در د څخه یاد یو غم د و جی څخه حنی صادر سو لمو غځ فی فاسد دی - له کی په لماخه کی غاسی تانه کړی بیله عذر ه او حروف حنی پیدا سو لمو غځ فی فاسد دی او که د عذر څخه وو نو هغه عفودی لکه نوبزی یا تیخ -

بَابُ قَضَاءِ الْقَوَائِدِ

باب دہی پہ بیان کی دفعہ اولہ و فوقی لمو غو

فَاتَتْ ۱۸ ! فقهاء، قولہ قضائی لمو غو نہ دفوائتو پہ نامہ را اوہی اوہ متروک
پہ نامہ دی نہ را اوہی اوہی کہ دہی چہ قضائی لمو غو لا نہ دہ۔ کہ پہ قصد قضائی کری
کہ پہ قصد حقی قضائی سی پہ دہی عبارت کی گمان پر مسلمان کول دی یعنی مسلمان
خو پہ قصد لمو غو نہ پرین دی۔ البتہ پہ غفلت یا پہ ہیرہ بہ حقی فوت سوئی کی رو متروکہ

وَمَنْ فَاتَتْ صَلَاةً قَضَاهَا إِذَا ذَكَرَهَا

او کہ دچا غہ فوت سو لمو غو قضائی را اوہی کوم وخت چہ ویر پیاد سی۔

لقولہ علیہ السلام "مَنْ نَامَ عَنْ صَلَاةٍ أَوْ نَسِيَهَا فَلْيَقْضُهَا إِذَا ذَكَرَهَا" ترجمہ
کہ شوک بیدہ سود لما غہ غہ او یائی ہیر سو بیادی قضائی را اوہی ہغہ وخت چہ
ویر پیاد سی دغہ لمو غو۔

وَقَدْ مَهَا عَلَى صَلَاةِ الْوَقْتِ إِلَّا أَنْ يَخَافَ فَوَاقِلَ صَلَاةٍ

اوہ غہ دی پہ کری قضائی لمو غو پر وختی لما غہ یا ندی مکرہ غہ وخت کہ بیریدئی پر وختی لما غہ
یعنی چہ وختی لمو غو بہ را غہ قضائی سی۔

الْوَقْتُ فَيَقْدَرُ صَلَاةُ الْوَقْتِ عَلَى الْفَائِتَةِ ثُمَّ يَقْضِيهَا

نویادی دغہ کری وختی لمو غو پر فوقی باندی ویر و ستہ دی قضائی را اوہی خوی۔

وَمَنْ فَاتَتْ صَلَاةً رَتَّبَهَا فِي الْقَضَاءِ كَمَا وَجِبَتْ فِي الْأَصْلِ

او کہ دچا غہ فوت سو کہ دیر لمو غو نہ ترتیب دی ویر کری پہ قضائی را اوہی لو کہ لک پہ اصل کی چہ وختی

یعنی دغہ لمو غو دی دغہ وکری پسی ویر و ستہ بیاتر پا پہ پوری۔ پہ حدیث
کی د بخاری اوہی وکتا بود حدیثوہر اعلی دی چہ د آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم

اودا مصابوٺ د خندق په مهمه مشهوره غزاکي خلور لموځونډ قضاء سوه. نوځله
السلام په ترتيب سره او کړخول او بياني داسي وويل: «صلوا کما رايتکم فی
اصلي» يعنی تاسي لموځ کوي چه څرنگه مونږه وليدم چه لموځئ وي وکړي. له
لموځونډ په ترتيب و. نو پد امر د عليه السلام ترتيب واجب سو.

إِلَّا أَنْ تَرِيدَ الْفَوَائِتُ عَلَى خُمُسٍ صَلَوَاتٍ

مگر هغه وخت ترتيب نه غواړي که نريات سوه قضاي لموځونډ پر پنځه لموځ

أَوْ نِسْأَوْ ضَاقَ الْوَقْتُ فَيُسْقُطُ التَّرْتِيبُ فِيهَا

باندي اوياني هير سوه او يا وخت تنگ وي يا نو ساقط دي ترتيب په مابين کي د قضاي لموځ
فائده! په مابين کي د وختي اود قضاي هم ترتيب ساقط دي.

مسئله! ترتيب چيري وارس ساقط سي بيا پد لن والي د لموځونډ پير ته نه را کړئ.
مسئله! که د سري څخه په جهالت او ناپوهي کي دکلو ياد مياشتو
لموځونه قضا سوي وه او اوس کي نوبه وکښل او هغه لموځونه را کړو
څرنگه نيت به کوي. چه هر لموځ ډير وارس و نه قضاء سوي وي نو نيت به
داسي کوي. نيت مي دئ د نروډه دا خلاصه لموځ کوم خلور سر کعته فرض
داول ما پښين چه نه ما په دمه کي دئ. او همدغسي اول مانډ يکړ او
سهار مثلاً څوچه دکال لموځونه پاي ته رسيدلي دغه دول نيت به کوي
په ټولو لموځونکي. ايوب دئ.

حکایت الحروف غفر له الرؤف محمد عبد الباري بخضر له الباري وای
چه ددي کتاب کتابت محکمی قاري فضل الحق حقاني کړي و او محکمی تر
تقصیم او نظر ثاني چاپ سولونډ که نرياقی نیم کړي تاي او غلطیاني پکښي
موجود وي. وروسته ماد مؤلف مولنا عبید الله ایوبی او قاري فضل الحق
په مشهوره ددي کتاب کتابت دوهم وارس وکړي او جناب مولوي عبید الله صاحب
د تقصیم او نظر ثاني سره نوري نوی مسئلې اکثر و بابو په پای کي درې کړي.
نو اوس که چيري نه ما څخه غلط سوي وي ستاسي څخه دخل په هيله يو. والسلام.

بَابُ الْأَوْقَاتِ الَّتِي تَكْرُرُ فِيهَا الصَّلَاةُ

باب دی پر بیان کی دہغو وختوچہ پر هغو کی مونہ مکر وادی

فائدہ! دا باب پر ہدایہ کی پر باب المواقیت کی راہ اوہ سوئی دی۔
سوال! دا باب عنوان مصنف کراہے کبھی بودا دوستی وائی، لا تجوز الصلوة
جواب! مصنف غالب تہ کتلی دی۔ ولی چہ مکر وادی دی تر
ناجائز و۔ او بل داچہ کراہت پر معنی لغوی عدم الجواز تہ ہر شامل
دی یعنی بدکار کولے۔

لَا تَجُوزُ الصَّلَاةُ عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَلَا عِنْدَ

میڈ لمو غ، روانہ دی پر وخت کی دہر اختل و دلمر اونہ پر وخت کی دہرید و

قِيَامِهَا فِي الظُّهْرِ وَلَا عِنْدَ غُرُوبِهَا الْأَعْمَرُ يَوْمَهُ

دلمر پر سر پر غمہ کی۔ اونہ پر وخت دلوید و دلمر کی مکر دغی و ہئی دمانہ دیکر لمو غ

پر حدیث کی دعتبہ بن عامر نے چہ صحیح کتابوں فی راہ ایت کری

دی داسی راہ علی دی، قَالَ ثَلَاثَةٌ أَوْقَاتٌ نَهَى نَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ تَصَلَّى وَأَنْ تَقْبِرَ فِيهَا مَوْتَانَا عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ

حَتَّى تَرْتَفِعَ وَعِنْدَ زَوَالِهَا حَتَّى تَزُولَ وَحِينَ تَخْتَفِ لِلْغُرُوبِ

حَتَّى تَغْرِبَ،

ترجمہ! دہر وخت دی چہ نہی کری یو موہن، رسول اللہ صلی اللہ علیہ

وسلم چہ موہن لمو غ پکبئی وکری و او یا موہن پر قبر کی ہر دوہری خیل یعنی

چہ دجنانہری لمو غ پکبئی کو و۔ ہنہ پر وخت دہر اختل و دلمر ترخوچہ

سنہ را پور تہ کبئی۔ اوپر وخت کی پر سر دہرید و دلمر ترخوچہ نہ والے

کوئی او ہنہ وخت چہ میلہ سی دلوید و ترخوچہ لوہی۔

وَلَا يُصَلِّي عَلَى الْجَنَازَةِ وَلَا يُسْجِدُ لِلتَّلَاوَةِ

اولو غه دی نه کوی پس جنازه او سجده تلاوت دی هم نه کوی. که غه آیتد سجده یی پر دغه وخت کی نه ووو

وَيَكْرَهُ أَنْ يَتَنَقَّلَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ حَتَّى تَطْلُعَ

او مکروه دی چه نقل و کوی پس دسحار د لما غه غه تره غه چه را خیزی لمر د دوی نیزی یادری نیزی تو

الشَّمْسُ وَبَعْدَ صَلَاةِ الْعَصْرِ حَتَّى تَغْرِبَ الشَّمْسُ

اوپس د ما نه دیکرد حاشرد یکرد د لما غه غه تره غه چه لمر لوین ی

وَلَا بَأْسَ بِأَنْ يُصَلِّيَ فِي هَذَيْنِ الْوَقَتَيْنِ الْفَوَائِتِ

ای پاک نه سته چه دی دوو وختو که اداء کوی قضا فی لمو غو نه

وَسَجْدَةِ التَّلَاوَةِ وَيُصَلِّي عَلَى الْجَنَازَةِ وَلَا يُصَلِّي رُكْعَتِي الطَّوَافِ

او یا سجده تلاوت اولو غه دی کوی پس جنازه او نه دی کذا ساری و که رکعت د طواف پر دغه مسئله انذری لمو غه دی هم پر دعود و وختو که نه کوی او د طواف واجب دی هم نه پکنبی کذا ساری

وَلَا يَتَنَقَّلُ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ بِأَكْثَرِ مِنْ رُكْعَتَيِ

او نقل دی نه کوی پس له سپید و چاود لو غه بالا تر و که رکعت د سحار یعنی سته

الْفَجْرِ وَلَا يَتَنَقَّلُ قَبْلَ الْمَغْرِبِ

او نقل دی نه کوی د غه د ما بینام تر لما نه حه

د مذ هب محدثان وائی لکه فقیه ابو جعفر الطحاوی په شرح معانی الآثار کی وائی چه دانقل د ما بینام تر لما غه د غه په ابتدا کی د اسلام په مدینه منوره کی کیدل او بیا آنحضرت صلعم منع حتی وکړه. فهو مشوخ.

بَابُ التَّوَاتُفِ

باب دی په بیان کی د نفلی لمونځو

پوه سله! چه د نفل معنی خرا ائد تر فرضو او واجبو نو سنت هم پکښی داخل دی. نو هر سنت نفل دی او هر نفل سنت نه دی. کوکب دی ۳۳

فاندره! په مصمم حدیث شریف کی راغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وائی «مَنْ كَاتَبَ (ای واخلې) عَلَى اثْنَيْ عَشَرَ رَكْعَةً فِي الْيَوْمِ وَاللَّيْلِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ ثَمَرَتَيْنِ قَبْلَ الْفَجْرِ وَارْبَعِ رَكَعَاتٍ قَبْلَ الظُّمْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرَبِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْعِشَاءِ»

ترجمه! که چا همیشه ثوب و کړی پر دوولس رکعات په وږ او شپه کی خدا ی پاک به جوړ کړی وهغه ته اطاق په جنت کې او هغه دادی اودوه رکعت د سهار تر لمانځه دغه او څلور رکعت د ما پښین تر لمانځه دغه او دوه رکعت وروسته تر دی لمانځه. او دوه رکعت تر ما بڼام وروسته او دوه رکعت تر ما خستن وروسته. همدغه حدیث دلیل دی د راتلونکي بیان د مصنف.

السُّنَّةُ فِي الصَّلَاةِ أَنْ يُصَلِّيَ رَكْعَتَيْنِ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ

سنت په لمانځه کی دادی چه کذاړی دی دوه رکعت د سپیدو تر راختو وروسته. شروع کی. په بیان د سنت وکړه. ولې چه سنت تر نفلو افضل دی.

وَأَرْبَعًا قَبْلَ الظُّهْرِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَهَا وَأَرْبَعًا

او څلور رکعت دی کذاړی د ما پښین تر لمانځه دغه. او دوه رکعت وروسته تر ما پښین. او څلور رکعت

قَبْلَ الْعَصْرِ وَإِنْ شَاءَ رَكْعَتَيْنِ وَرَكْعَتَيْنِ بَعْدَ الْمَغْرَبِ

د ما تر دیکر تر لمانځه دغه او کي خوبه سی دوه رکعت دی وکړی او دوه رکعت د ما بڼام تر لمانځه وروسته. پوه سله! چه دا څلور یا دوه رکعت د ما نه دیکر مستحب دی.

وَأَرْبَعًا قَبْلَ الْعِشَاءِ وَأَرْبَعًا بَعْدَهَا وَإِنْ

او خلوهر رکعت دی دماخستن تر لماخه دمخه وکری او خلوهر رکعت و سته تر لماخه د

شَاءَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ

ماخستن او کی خوبنه وی دو که رکعت دی وکری (د هخ خلوهر رکعت مستحب دی - داد وکرتیک سنت دی)

وَتَوَافِلُ النَّهَارِ إِنْ شَاءَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ

او نفل د وره کی خوبنه وی دو که رکعت دی وکری په یوه سلام سره

وَإِنْ شَاءَ أَرْبَعًا وَيَكْرَهُ الزِّيَادَةَ عَلَى ذَلِكَ

او کی خوبنه وی خلوهر رکعت دی وکری او مکر وکری زیادت پر خلوهر باندی

فَأَتَانَوَافِلُ اللَّيْلِ فَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ إِنْ صَلَّى ثَمَانِي

او هر چه نفل د شپه دی پس ویلی دی امام اعظم کی وکړه اته رکعت

رَكَعَاتٍ بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ جَازٍ وَيَكْرَهُ الزِّيَادَةَ عَلَى

په یوه سلام سره سوادی (یعنی بیله کړا هته) او مکر وکری بالا بود پر اته

ذَلِكَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ لَا يَزِيدُ عَلَى رَكْعَتَيْنِ

رکعت باندی - او ویلی دی امام ابو یوسف او امام محمد بالا بود دی نه کوی پر دوه

بِتَسْلِيمَةٍ وَاحِدَةٍ بِاللَّيْلِ

رکعت په یوه سلام سره د شپه (یعنی دوه رکعت افضل دی)

فتوی! په نزد امام اعظم خلوهر رکعت نفل دی په یوه سلام سره د شپه او د

ورس کی کوی - او په نزد د یارانو افضل خلوهر رکعت په یوه سلام سره د وره کی او د رکعت

په یوه سلام سره د شپه دی - کوکب ص ۳۳

وَالْقِرَاءَةُ فِي الْمَرَلِ بَعْضُ وَاجِبَةٍ فِي الرُّكْعَتَيْنِ الْأُولَيَيْنِ
 او قرائت ویل پہ فرض لموٹھوکی واجب دی پہ دو واولو رکعتو کے

یو کہ سہل! چہ مراد دلجب بخ فرض عملی دی۔ او داهم نہ موہن مذہب دی
 او امام شافعی قرائت پہ تولو رکعتو کے فرض بولی۔ او امام مالک فی پہ دس چ
 رکعت کی فرض بولی۔ او حسن بصری فی پہ یو کہ کی فرض بولی۔

وَهُوَ خَيْرٌ فِي الرُّكْعَتَيْنِ الْآخِرَتَيْنِ إِنْ شَاءَ قَرَأَ
 او دی اختیار لری پہ دو و اخیر و رکعتو کے خوشہ وی الحمد لله دی

الْفَاتِحَةَ وَإِنْ شَاءَ سَكَتَ وَإِنْ شَاءَ سَبَّحَ
 وائی او کہ فی خوشہ وی ساکت یعنی پتہ خولہ دی و دس پتی او کہ خوشہ وی
 سبحان الله دی و وائی۔ لیکن الحمد لله ویل بہت یاد دہ۔

وَالْقِرَاءَةُ وَاجِبَةٌ فِي جَمِيعِ رُكْعَاتِ النُّفْلِ وَجَمِيعِ رُكْعَاتِ الْوُتْرِ
 او قرائت واجب دی پہ تولو رکعتو کی نفلی لماغہ او پہ تولو رکعتو کی و ترو۔

وَمَنْ دَخَلَ فِي صَلَاةِ النُّفْلِ ثُمَّ أَفْسَدَهَا قَضَاهَا
 کہ شو کہ داخل سو یعنی شروع فی و کر پہ نفلی لماغہ کی او بیانی فاسد کر قضا دی فی سراو ری۔
 او امام شافعی وائی قضائی نستہ۔

مسئلہ! داحکم ملتہ دی چہ قصد داخل سی او کہ سہل او بیا قضا نستہ۔ کہہ
 یوسری چہ خلوس رکعات لموٹھ پوسر لا کر او سمو پتھم رکعت نہ و لاسری نو فی
 پیاد سی نو مہ فاسد کری قضائی نستہ۔ فتم۔
 مسئلہ! کہ چادخلوس رکعتو نیت و کر او و لا رکعت فی و کر فوراً پریں دولہ یتھ قضا پریں۔
 نستہ

فَإِنْ صَلَّى أَرْبَعَ رُكْعَاتٍ وَقَعَدَ فِي الْأُولَيَيْنِ
 کہ چادخلوس رکعت کولہ نو د مابین پہ نا نستہ کی کہنیشتی۔ (یعنی پہ دو واولو کی)

ثُمَّ أَفْسَدَ الْآخَرِ يَيْنِ قَضَى رَكْعَتَيْنِ

او فاسد فی کره آخر دو رکعت و دو رکعت و او هر یک. ولی چه اول دو رکعت و ما بین په ناسته پوره کړه سو

و يُصَلِّي النَّافِلَةَ قَاعِدًا مَعَ الْقُدْرَةِ عَلَى الْقِيَامِ

او که داری دی نفلی لموځ په ناستی سره د قدرته پر ولاهری باندی.

ولی چه دروازه د نفلو فراهه ده. لکن ثواب فی پرینمای دو لاسی د لما غه دی
او که په عذر و و ثواب فی پوره کړی.

وَأَنْ افْتَحَهَا قَائِمًا ثُمَّ قَعَدَ مِنْ غَيْرِ عَذْرٍ

او که شروع کړی نفلی لموځ په ولاهری بیا وروسته فی په ناسته پوره کړی بیله عذر ده

جَازِعِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَقَالَا لَا يَجُوزُ إِلَّا مِنْ عَذْرٍ

سر دای په نزد د امام اعظم او یاران وای نه دی سر وادغسی نفلی مکرر د عذر له سببه.

دلیل د امام اعظم دادی چه ولاهره په نفلو کی فرض نه ده. نو کول او نه کول
فی برابر دی ابتداء او انتهاء.

وَمَنْ كَانَ خَارِجَ الْمَضَرِّ يَتَنَفَّلُ عَلَى دَائِبَتِهِ

او که څوک تر سنا یعنی آبادی د باندی و و نفلی دی کوی پر بی ده هر بوده

إِلَى أَى جَهَةٍ تَوَجَّهَتْ دَائِبَتُهُ يَوْمَئِذٍ

چه وی. او هر طرفته چه د بوده غز و یا که غز پر قبله و یا که نه وی، اشاره د کوی په اشاره کولو.

مسئله! شیخ عبد الحق دهلوی په مدارج النبوة کی وای چه په وخت د غری
دی غز د بوده و قبله ته کړی. واللہ اعلم بالصواب!

د راویان وای چه متون د فقهی شریین او شری و جو هیڅ یوه دا قید چه شیخ عبد الحق راوی دی نه دی
راوی بلکه د ټولو عبارتو لکه د قدوسی مطلق دی لکه ستا و غم نه عبارت د قدوسی موجود دی

بَابُ سُجُودِ السَّهْوِ

باب دی پر بیان کی احکاموں د سجدہ سہوی

سُجُودُ السَّهْوِ وَاجِبٌ فِي الزِّيَادَةِ وَ النِّقْصَانِ بَعْدَ السَّلَامِ

سجدہ سہوہ لائزہ د کہ پر نہ یا تقویٰ او پہ نقصان کی پس ل سلامہ

یوہ سہوہ! چہ سجدہ سہوہ واجبہ دہ پر صحیح د مذہبہو۔ نکن دامام اعظم
پہ نزد مطلقاً پس لہ سلامہ تھے یعنی کہ زیادت سوئی وی او کہ نقصان وی۔ او دامام
شافعی پہ نزد مطلقاً تر سلام دہ دہ۔ او دامام مالک پہ نزد کہ نقصان تھے وہ
مغ قبل السلام دہ او کہ نہ یا تقویٰ تھے وہ ہغ بعد السلام دہ۔

فائدہ! اختلاف پہ اولویت کی دی یعنی چہ بنہ کومہ خواہ۔۔۔ و اخود واری
دی۔ یعنی قبل السلام و بعد السلام پہ اتفاق د مذہبہو۔ ولی چہ پہ دواہر و طرفو
کی معصیت حدیث موجود دی پہ شپن و کتابو حدیثو کی۔

مسئلہ مہمہ! پہ بعضی کتابو فقہی شریف کی وائی کہ سہوہ سوی سری
یوانی لموغم کاوہ نو تر سجدہ سہوی دہ دہ دی پرد و اسر و طرفو سلام و کرجوی۔
او کہ امام و نو پر یوہ طرف دی سلام و کرجوی۔ و لبناییدہ چہ ہغ مقتدیان
چہ اول د لما تھے حتی تین سوئی وی و لائزہ نہ سی و پایا نہ رکعتوہ۔ نکن پہ فتاویٰ
قاسمیہ کی پہ حوالہ د نور و فتاواؤ چہ منفرد دی ہم پر یوہ طرف سلام کرجوی
حتی وائی کہ پرد و اسرہ طرفہ سلام و کرجاوہ د لما تھے تھے خارہر سو۔ بیا
سجدہ سہوہ نہ سی کولائی۔ واللہ اعلم بالصواب۔

بِسُجْدٍ سَجَدَ تَيْنِ ثُمَّ يَتَشَهَّدُ وَيُسَلِّمُ

دو سجدی دی و کرجی او بیا دی التحیات و وائی او سلام دی و کرجوی۔

مسئلہ! شوک وائی چہ پہ دہ ناستہ کی فقط التحیات دی و وائی۔ نکن احتیاط
دادی چہ اللہم صلّ دی ہم و وائی۔ او پہ دوہمہ ناستہ کی دی التحیات۔ درود
او اللہم ربنا، تولہ وائی۔ کوکب دری ص ۴

وَيُلْزِمُهُ سُجُودَ السَّهْوِ إِذَا زَادَ فِي صَلَواتِهِ فَعَلًا

اولاں میں ہی سجدہ سہوہ چہ زیادت کری پہ لما غتہ کی یو کا س چہ دجنسہ غتہ د لما غتہ

مِنْ جَنْسِ الْيُسِّ مِنْهَا أَوْ تَرَكَ فَعَلًا مَسْنُونًا

خووی لکن پہ دے خای کی شوی (مثلاً لک پہ اولہ ناستہ کی دس و وائی یا نور) او یائی پینود سنت فعل

مسئلہ! پہ اولہ ناستہ کی کہ فی دوفی بالا بود و کری چہ "اللہم صلی علی محمد"

سجدہ سہوہ پر لازمہ دہ۔ یائی مثلاً دس ہی سجدہ و کری۔

فائدہ! سجدہ سہوہ اصلاً یا پہ پینود لو د واجب لاش میں ہی۔ او یا پہ خند ولو د فرضو۔ نو د زیادت پہ صورت کی حکماً تا خبر د سرکن لاش میں ہی۔ بند غویہ و کری۔ پوہ سہوہ چہ مراد د مصنف د سنت غتہ واجب دی لکن چونکہ اثبات فی یہ سنت نبوی سوی دی نوی سنت و بالہ۔ ہر ایہ مسئلہ

أَوْ تَرَكَ الْفَاتِحَةَ الْكِتَابِ أَوِ الْقُرْآنَ أَوِ الشَّهَادَةَ

او یائی ترک کبرہ الحمد للہ شریف اول چہ ہفتہ موہن پہ نزد واجبہ دہ) او یائی پینود دعا قوت

أَوْ تَكْبِيرَاتِ الْعِيدَيْنِ

او یائی پینودہ التحیات پہا خیرہ ناستہ کی) او یائی پینودل تکبیر و نہ د د و اختر و د لما غتہ۔ ولی چہ دا قولہ شیان واجب دی۔

أَوْ جَهَرَ الْإِمَامُ فِي مَا يَخَافُ

ای یائی پہ نہ و سرہ قرائت و وایہ امام پہ ہفتہ لما غتہ کی چہ د پتی خوئی لموغ و ی۔ لک د ماہنین او د مانر دیکر لو غ۔ ولی چہ مخافت پہ دغو لموغو کی، واجب دی۔

أَوْ خَافَتْ فِي مَا يَجْهَرُ

ای یا کرا، قرائت و وائی امام پہ دغو لموغو کی چہ جہر پکیبی کینی۔

لک سجاس۔ ماخستن۔ مانہ نام۔ ولی چہ پہ دغو لموغو کی پر امام جہر لازم دی۔

فائده! دامام د قید حُخه د اسی معلومیدی چه پر منفرد باندی سجده سهوه نسته په دواړه صورته کی - ضرایه ص ۴۱

مسئله! ابن جمر یا اخفاء سجده سهوه نه لانه موی - ولی چه ابن د قدس است
خجته خاسره ده - او مقتدا د کثیر په نزد دامام اعظم یو آیه دی - او په نزد د یار نوذری آیات دی -

وَسَهْوُ الْإِمَامِ يُوجِبُ عَلَى الْمُؤْتِمِ السَّجُودَ

او دامام سهوه واجبوی پر مقتدی باندی سجده - ولی چه دی تابع دامام دی -

فَإِنْ لَمْ يَسْجُدِ الْإِمَامُ لَمْ يَسْجُدِ الْمُؤْتِمُ

پس که سجده سهوه امام نه وکړه مقتدی هم یوازنی نه کوی (ولی دامام خجته مخالفت نودی سوا - جوهره)

فَإِنْ سَهِيَ الْمُؤْتِمُ لَمْ يَلْزَمْهُ الْإِمَامُ وَلَا الْمُؤْتِمُ السَّجُودَ

او که مقتدی سهوه سو نونه ده لانه هم پیر امام او نه پیر مقتدی سجده سهوه -
ولی که امام سجده وکړی اصل تبع سوا وکې مقتدی وکړی یوازنی نو مخالفت دامام لانه میری -

وَمَنْ سَهِيَ عَنِ التَّعْدَةِ الْأُولَى ثُمَّ تَذَكَّرَ وَهُوَ آتِي

او که سهوه سو یو لمو غ کونکې د اولی ناستی خجته او بیا ورسپا د سو - او دی و ناستی ته

حَالِ الْقُعُودِ أَقْرَبُ عَادَ فِجْلَسَ وَتَشَهُدَ

نزدی و و - نور او دی کړی و ناسته - پس کښینی دی او التحیات دی و والی -

یعنی پر ده سجده سهوه نسته - ضرایه ص ۴۱

وَأَنْ كَانَ إِلَى الْحَالِ الْقِيَامِ أَقْرَبُ لَمْ يُعَدَّ وَسْجُدَ لِلشَّهْوِ

او که چیری و حال ته د ولاهی نزدی و و نو نودی سوا کړی او سجده سهوه دی وکړی -

مسئله! که چیری په دغه صورته کی سوا وکړی دی یا ولاس سو و و بیانی پیا د سو یو
چا فتحه وکړه - که امام و و او ناستی ته سوا وکړی دی دیر کتا بونه د فقهی شریعی والی چه
لمو غ فاسد سو ولی چه فرض فی چه ولاسه ده د پاره واجب فی چه ناسته ده پرینوده - وبرا فتی -

وَأَنْ سَهَى عَنِ الْقُعْدَةِ الْآخِرَةِ فَقَامَ إِلَى

او که خشک سهره سود اخیری ناستی نغذ او و لاسر سو و پنجم رکعت ته

الْخَامِسَةِ رَجَعَ إِلَى الْقُعْدَةِ مَا لَمْ يُسْجِدْ

بیرته دی را او کرجی و ناستی ته تر هغو چه سجده فی د پنجم رکعت د پا سراه ندوی

لِلْخَامِسَةِ وَالْغَى الْخَامِسَةِ وَ سَجَدَ لِلْسَّهْوِ

کری - اولغوه دی کری پنجم رکعت او سجده سهوه دی و کری -

فائدة إذا مسئله خاص د پنجم رکعت په و لاسرید و پورس ندکه - بلکه کد سجا
په لماخه کی و د سیر رکعت ته و لاسر سو یا دها بنام په لماخه کی خلرم رکعت ته و لاسر سو -
مسند اغه فی حکم دی در اگر خید و او د پنجم رکعت د لغو کید دلیل دادی چه په دغه
سره د سیر لمو غه د بطلان نغذ خلاصین او سجده سهوه دی په دی سبب کوی چه
اخیره ناستی و ختم ول -

وَأَنْ قِيدَ الْخَامِسَةِ يُسْجَدُ بَطْلُ فَرْضِهِ وَتَحَوَّلَتْ صَلَاتُهُ نَفْلًا

او که بنی پنجم رکعت په سجده سره (یعنی د پنجم رکعت سجده فی و کړه) نوزی فی باطل سوا و کرجی لمو غه فی نفل -

مسئله - اچه درون تنزی پر حاکم کینین دی پنجم رکعت مقید سو -

وَكَانَ عَلَيْهِ أَنْ يُضَمَّ إِلَيْهَا رَكْعَةٌ سَادِسَةٌ

اولانم ده په ده باندی داچه شپینم رکعت و رجوت کری (ولی چه نفل تاک نسته)

وَأَنْ قَعْدَ فِي الرَّابِعَةِ قَدْ رَأَى الشَّهْدَ ثُمَّ قَامَ وَلَمْ

او که چیری کینینستی په خلرم رکعت کی پر قدس الدعیات او بیا و لاسر سو (یعنی پنجم رکعت ته)

يُسَلِّمُ يَرْجِعُ إِلَى الْقُعْدَةِ الْأُولَى عَادًا إِلَى الْقُعُودِ

او سلم فی و نه کرجی و (یعنی سهوا) په کمان د دی چه دا اوله ناسته ده راودی کرجی و ناسته نه -

مَا لَمْ يُسْجِدْ لِلْخَامِسَةِ وَيُسَلِّمْ وَيُسْجِدْ لِلْسَّهْوِ

ترهغوچه سجده ۵ ندي کړې د پاسره د پنځم رکعت - او سلام دی وکړخوې د ولى چه سلام مخخول په ولاړې مشر وع ندي او سجده سهوه دی وکړې -

وَأَنْ قَيَّدَ الْخَامِسَةَ بِسُجْدَةٍ ضَمَّ إِلَيْهَا رُكْعَةً أُخْرَى

او کي متيد کړې پنځم رکعت په سجده سره ندي وربوت کړې يو بل رکعت -

وَقَدْ كُنْتُ صَلَوَتُهُ وَالرُّكْعَتَانِ نَافِلَةً وَيُسْجِدُ لِلْسَّهْوِ

اولوغ دده تمام سو او دوه رکعت نفل سو او سجده دی وکړې د پاسره دسهوي -

فائدة ! ددې سجده وجه داده چه په فرض لماخه کي نقصان راغی ولى چه پر سنت طریقه خارج نه سو - او په نفلو کي هو نقصان راغی ولى چه پر وجه مسنون نه سو په کي داخل - هرايه ۱۴۲

مسئله ! دغه دوه رکعت د سنود ما پسین پر خای نه در - یې - ولى چه هغه سنت تحریمه قصدي غواړي مګل هرايه

مسئله ! که پنځم رکعت ترې سجده وکړه او بیای پر یسوده یعنې شپږم رکعت ۵ ندي کړې ورجزم او سلام ۵ وکړخوې ددې دوو رکعتو نفلو په سبب د شروع قضاء پرې نسته ولى چه دا شروع قصدي نه ده د ۱۴۲ هرايه

وَمَنْ شَكَّ فِي صَلَوَتِهِ فَلَمْ يَدْرِ أَثَلًا تَأْصَلَ أَمْ أُرْبَعًا

اوڅوک شک سو په لماخه کي پس ده ته نه معلومیده چه درې رکعتي وکړه او که خلوهر

وَكَانَ ذَلِكَ أَوَّلُ مَا عَرَضَ اسْتَأْنَفَ الصَّلَاةَ

اودا اول شک ووجه وده ته پېښ سو - دسهوي دی را وکړخوې لمونځ -

ولی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم په داغنی صورت کي داسی وائی فَلْيُسْتَقْبَلِ الصَّلَاةَ .

یوه سطحه | چه معنی دا اول شک دا نده چه دده په عمر کی دا اول شک وو
 او دا هم نه ده چه په دغه لماخه کی دا اول شک وو - بلکه معنی دا اول شک دا ده چه
 شک دده عادت نه وو - یعنی دین دین نه وو ورا پینښ سوئ -

وَإِنْ كَانَ الشَّكُّ يُغْرِضُ لَهُ كَثِيرًا ابْنِي عَلَى غَالِبٍ طَهَّ إِنَّ كَانَ لَهُ ظَرْفٌ

او که چیرې ده ته د شک دین پینښیدئ - نو بنا دې وکړې پس غالب گمان که چیرې ده
 د پاسه گمان وو ای معنی یو طرف ئې پر بل طرف غالبه وو

رسول الله صلى الله عليه وسلم به صحيح حديث كى وائى " مَنْ شَكَّ فِي صَلَواتِهِ
 فَلْيُتَحَرَّ الصَّوَابَ " ترجمه! که څوک شک سو په لماخه کی پس فکر دې ووهی په حق کی -

وَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ ظَرْفٌ ابْنِي عَلَى الْيَقِينِ

او که ده لره نه وو غالب گمان پر یوه خوا باندې پس بنا دې وکړې پس یقین باندې -

یعنی که په دوو او دسرو کی شک وو - دوه یقین دې دوو مخه دې شروع
 کړې - او که په دسرو او څلوېښتو کی شک وو دسره یقین دې - دسره مخه دې شروع
 کړې - ولې که عدد خو یقینی دې -

مسئله | چه ده بنا پر یقین وکړه چه هغه اقل عدد دئ نو پر هغه ځای دې کښیښی
 او التحيات دې و وائى چه توهم او خیال دا خیرې ناستی پرې کینی د پاسه دلالت
 چه اخیر ناسته پاته نه سی - کذا فى المدايه ص ١١١ و عليه الفتاوى - او سجده
 سهوه شته باندې -

مکاتب مولوی عبد الباری غفر له الباری

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِكاتبِهِ وَلِمَوْلَاهُ وَلِنَاشِرِهِ وَلَا بَأْسَ لَهُمْ وَلَا جَدَاهُمْ وَلَا وَقِبَاءَهُمْ
 وَلِجَمِيعِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ آمِينَ

بَابُ صَلَاةِ الْمَرِيضِ

قَاعِدَا

باب دی په بیان کی دا حقه منی د لما نغه د نا جوهری

إِذَا تَعَذَّرَ عَلَى الْمَرِيضِ الْقِيَامُ صَلَّى قَائِمًا يَرْكُوعًا وَيَسْجُدُ

که سخت وده پر نا جوهری پاندي ولاړه لمونځ دی کوي په ناسته او رکوع او سجده دی کوي.

مسئله! د ولاهری په سخت والی او تکلیف کی دین اختلاف دی. خصوصیم د اده چه وده تدریه ولاړه کی ضرر رسیدنی. مثلاً یائی سر پر لاس خځی او غوڅا سرین ی. او یا ټپي وی ټپ فی خرابیین ی. یائی د سر د تریا تین ی او یا نقره د دغه قسمه څخه. فائده! اعتبار د لمونځ گذاره غالب گمان لره دی.

مسئله! بعضی عوام د لبن نا جوهری څخه هم لمونځ په ناستی کوي. نو فرضی لمونځونه غوښه دی روا. نقل او یا سنت روا دی.

فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعِ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ أَوْ مِائِةَ

او کي طاقت نه درلودی د رکوع او سجده که څه هم د ولاهری قدرت لری، نو لمونځ دی په

وَجَعَلَ السُّجُودَ أَخْفَضَ مِنَ الرُّكُوعِ

اشاره کوي. او که خوی دی سجده لږ کمښته تر رکوع.

مسئله! د اشاری لمونځ به په ناستی وی په ولاهری اشاره نه ده روا. کوکب دری ص.

مسئله! که په سجده کی سر تر رکوع کمښته نه کړی لمونځ فی نده دی روا.

پوهه! چه د ناستی په لما نغه سره او د اشاری په لما نغه سره صحیح حدیث

معصوم په روایت د عمران بن حصین د چه نسائی روایت کړی دی راغلی دی.

وَلَا يَرْفَعُ إِلَى وَجْهِهِ شَيْءٌ يَسْجُدُ عَلَيْهِ

او نه دی پورته کوي وڅخه دده یو شی لکه بالینت وغیره. تاچه دی سجده پر فکر کی.

سول کریم صلی الله علیه و سلم فرمائی «إِنْ قَدَرْتَ أَنْ تَسْجُدَ عَلَى الْأَرْضِ
فَأَسْجُدْ وَإِلَّا فَأَوْحَى بِرَأْسِكَ» کوکب دری مشہد۔

یعنی کہ دی قدرت درلودی چه سجده وکړی پس بڅکه پس سجده وکړه او که
قدرت نه وو پس اشاره کوه په سره۔

وَأَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ الْقُعُودُ اسْتَلْقَى عَلَى قَمَاهُ

او که طاقت نه وود ناستی پر یونړی دی پر خټ باندي (یعنی ستی ستم)

وَجَعَلَ رُجُلَيْهِ إِلَى الْقِبْلَةِ وَأَوْحَى بِالرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ

او ودي کړخوی پښې خپلې طرفته د قبلي او اشاره د دی کوی په سر رکوع او سجده سره

وَأَنْ اضْطَجَعَ عَلَى جَنْبِهِ وَوَجَّهَهُ إِلَى الْقِبْلَةِ وَأَوْحَى

او که چیرې پر بغل پر یونړی او مخ و قبلي ته کړی او اشاره کوی نو دا هم

جَانًا وَإِنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ إِلَّا يُمَاءُ بِرَأْسِهِ أَخْرَ الصَّلَاةِ

سوادې او که قدرت پر اشاره نه درلودی په سر سره نو لمو غږ خنډیږي

وَلَا يُؤْمَرُ بِعَيْنِهِ وَلَا بِحَاجِبِيهِ وَلَا بِقَلْبِهِ

د ده څخه (تر وخته دمعت او اشاره دی نه کوی په سترگو او نه په وځو او نه په سر په۔

تلبیه! لمو غږ څو مهم شی دی چه تر دغې اندازې پورې فی اداء کول
لایزم دی۔ نو افسوس صد افسوس پر حال دهغو کسانو چه په صورت جوړه تیاروی
او لمو غږ نه کوی۔

نرموږ د کمران افغانستان خلک تر انقلاب ثور دغه (۱۳۵۷) (ق ص ۱) لمونځ

کذا سره وخته وخت چه بی دینه انقلاب راغی او خلقيان او پرچميان ښکاره

او د قدرت خاوندان سوه هغو خو هیڅ لمو غږ نه پېښ دی بلکه عموماً ځنی متکبر

بیا د انقلاب لږ کله بعض د افغانستان خلک امریکې ته او بعضی جرمني ته او بعضی

لندن ته او بعضی پرانښې ته مهاجر سوله د کفارو د ځلو مهاجر و هم (۱۳۵۷) (ق ۱۰۰)

لموځي نه پيښودل - بلکه بعضی کسان خوښي په لمانځه پيښند وهي . اوبل داچه مايني
خوښي اولوني في په آزاده توگه بې جفا په پر باڼا سروکي دکفار وکړي .
والقوله ! په قند هارکي يوحايي صاحب ديربڼه سړي و او اوس مې دئ خدای
دې وځيني - زامن في په کوټه کي دي او بعضي پ امریکا کي دي . دامريکا والو د
زامنو واده و وپه کوټه کي - نو دده دخول حکايت دئ چه دې واده والا ته يو
شناخته چه کراچي کي و ويل چه سراحه مستجده ولاړه سولمونه بکړه - ده و ويل
العباد بالله) چه هغه پخواني خرتوبي دي لاند ده پرې ايښي . دا يقينا کلمه دکفر
اوپه واده کي شپيته زره کلدا مسليا نو اولشو قيانوته وکړي وي - افسوس
پرهغو ناموس فرو شا نو چه و دغسې دين فرو شا نوته خپلي لوني وکړي په نکاح -
البته دروپو په خاطر وي وکړي .

فَإِنْ قَدَرَ عَلَى الْقِيَامِ وَلَمْ يَقْدِرْ عَلَى الرُّكُوعِ وَالسُّجُودِ
اوکه لموځ کونکي قادر و وپه ولاړه او قادر نه و وپه رکوع او سجده باندی

لَمْ يَلِزْهُمُ الْقِيَامُ وَجَازِلُهُ أَنْ يُصَلِّيَ قَاعِدًا يُؤْمِيْ اِيْمَاءُ
نوټه که لا زم پرده ولاړه او ولاړه لره چه لموځ وکړي په ناسته او اشاره دي په رکوع او سجده
بشهادت فائده !

ددې عبارت مخه دقدري داسي فهميني چه ولاړه لا زم نه ده بلکه
ولاړه - نو چه لموځ په ولاړه سراسر ولسو نو اشاره هم په ولاړه سراسر واده - نو هغه
چه مادغه وويل چه اشاره په ولاړه نشته هغه قول دکوکب دسري و .

فَإِنْ صَلَّى الصَّحِيحُ بَعْضُ صَلَوَاتِهِ قَائِمًا ثُمَّ حَدَثَ
اوکه سري جوړ و او بعض لموځ في په ولاړه وکړي وروسته وروسته پيښ سو .

بِهِ مَرَضٌ أَوْ مَرَضٌ قَاعِدًا يَرْكَعُ وَيُسْجِدُ أَوْ يُؤْمِيْ اِيْمَاءُ
مرض نې پوره دی کړي لموځ په ناستي او رکوع او سجده دي کوي - او يا دی اشاره کوي

إِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ أَوْ مُسْتَلْقِيًا إِنْ
 كُنِيَ قَدْرَتِ نَدْوَدِ كُوعِ اوسجدي او يادي ستوفی ستخ وکړی که فی قدرت

لَمْ يَسْتَطِعْ الْقُعُودَ وَمَنْ صَلَّى قَاعِدًا يَرْكَعُ وَيَسْجُدُ
 نَدْوَدِ ناستی - اوکه چالمو غا په ناستی کاوه د مرض له سببه اوس کوع و سجد

مَنْ ثَمَّةَ بَنَى عَلَى صَلَاتِهِ قَائِمًا
 فی کوله او بیا جوړ سو (یعنی قدرت فی پښ ولاړی پیدا کړی) بنا دی وکړی پښ هغه ملا غځه پوله

فَانْشُرْكَ | دامذکور په قدرتی کی مذهب د شیخینور دی چه دوی اقتدار
 د ولاړی سړی په ناست سړی پسې را و بولی و غا چه آحضرت صلی الله علیه و سلم
 ناست وو او صحابه یو په ولاړی لمو غا کاوه - بخاری - مسلم - مشکوۃ -
 نوچه اقتدار سواد ده نو بیا هم سواد ده - په دی کی امام محمد مخالف دی ولی
 چه اقتدار د قائم په قاعد پسې روانه بولی -

فَإِنْ صَلَّى بَعْضُ صَلَاتِهِ بِإِمَاءٍ شَرَّقَ رَعَى
 که یو چا وکړی بعضی لمو غا په اشاره سره او بیا قادی سو پر رکوع اوسجده

الرُّكُوعَ وَالسُّجُودَ اسْتَأْنَفَ الصَّلَاةَ
 باندی نولمو غا دی د سره را وکړی خوی

پوه سله اچ د مسئله زمونږ د ټولو امامانو په اتفاق ده ولی چه اقتدار که اوساچنې اشاره والا سره نه

وَمَنْ أَعْمَى عَلَيْهِ حَسَّ صَلَاتٍ فَاذْوَها قَضَاهَا
 اوکه پرچاپه یو پښی را غله پنځه ملا غځه یا که تر پنځه لمو غو د هغو قضا دی را وړی -

إِذَا صَمَّ وَإِنْ فَاتَهُ بِالْأَعْمَاءِ أَكْثَرُ مِنْ ذَلِكَ لَمْ يَقْضِ
 چه جوړه ی - اوکه دچا غځه قضا سید اشما په سبب بالا تر پنځه لمو غو قضا فی نسته -

بَابُ سُجُودِ التَّلَاوَةِ

باب دئی پہ بیان کی دستجیدی د تلاوت

یعنی ہفتہ سجدہ چہ یہ سبب تلاوت د بعضو آیتو د قی آن لائز میندی

فِي الْقُرْآنِ أَرْبَعَةُ عَشْرَ سُجْدَةٍ

پہ قرآن مبارک کی شعورلس حایہ دستجیدی دی۔

پوہ سٹھہ! چہ دامذہب د حنفیانو دئی - اوبعضی علماء فی پٹھلس بولی۔ او
اوبعضی علماء فی یوولس بولی چہ تفصیل فی پہ لویو کتا بو کی دفعہ دئی۔

سُجْدَةٌ فِي اخِرِ الْأَعْرَافِ وَفِي الرَّعْدِ وَفِي النَّحْلِ

یوہ سجدہ پہ آخر کی دسورہ اعراف دہ - اوپہ سورہ رعد کی - اوپہ سورہ نحل کی۔

وَفِي بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَمَرْيَمَ وَالْأُولَى فِي الْحَبِّ وَالْفُرْقَانِ

اوپہ سورہ بنی اسرائیل کی - اوپہ سورہ مریم کی - او اول پہ سورہ حج کی - اوپہ سورہ

وَالنَّمْلِ وَالْمُرْتَضَى وَفِي وَحَمِّ السَّجْدَةِ وَالنَّجْمِ

فرقان کی - اوپہ سورہ نمل کی - اوپہ الم مرتضیٰ کی - اوپہ سورہ نجم کی - اوپہ

وَالْإِنْشِقَاقِ وَالْعَلَقِ

سورہ حم سجدہ کی او سورہ نجم کی اوپہ سورہ الانشقاق کی اوپہ سورہ علق کی

پوہ سٹھہ! چہ دادہفتہ سورہ تو نوہان دی چہ پہ ہغوی نہ موہن پہ مذہب کی "سجدہ
ستہ - امام شافعی پہ سورہ حج کی دوہی سجدی وائی حکم مصنف وویل چہ اول سجدہ دسورہ حج

وَالسُّجُودِ وَاجِبٌ فِي هَذِهِ الْمَوَاضِعِ عَلَى الثَّلَاثِ

اوسجدہ واجبہ دہ پہ دغویو کی پر و یونکی باندی۔

وَالسَّامِعِ سَوَاءٌ قَصْدٌ سَمَاعِ الْقُرْآنِ أَوْ لَمْ يَقْصُدْ

اوپر اوریدونکی باندی خواہ قصد داویریدو دقرآن مبارک فی وکی یاقی قصد نہ وی
دیکھ! آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم فرمائی «السَّجْدَةُ عَلَى مَنْ سَمِعَهَا
عَلَى مَنْ تَلَاهَا» حدیث صحیحہ - کوکب دری ص ۳۲

فَإِذَا تَلَا الْإِمَامُ آيَةَ السَّجْدَةِ سَجَدَ هَا وَسَجَدَ الْمَأْمُومُ مَعَهُ

کہ آیت دسجدی امام وواہ نو امام بہ سجدہ کوی او مقتدی بہ ہم سجدہ کوی سرکہ دوی
مسئلہ! کہ امام پر خفیہ لماغہ کی آیت دسجدی وواہ او سجدہ فی کولہ پر مقتدی
تبعا سجدہ لانہ مدہ - کی خہ ہم آیت دسجدی خونہ دی اویریدی - رو - فتح -

فَإِنْ تَلَا الْمَأْمُومُ لَمْ يَلْزِمُ الْإِمَامَ وَلَا الْمَأْمُومُ

ا کہ مقتدی آیت دسجدی وایہ ذکر خہ مقتدی دقرائت خہ ممنوع دی نہ لانہ مبینی پر امام او پر مقتدی
پو کہ سجدہ! چہ دامذہب دشیخینو دی - او امام محمد وای چہ قول بہ سجدہ
کوی لکن و، وستہ قرلماغہ - ولی چہ سبب دسجدی پیدا سو - او امام اعظم او
امام ابو یوسف وای چہ مقتدی چونکہ دقرائت خہ ممنوع دی نو داسبب لکہ نہ سبب
فانکہ! نہ وہی دمذہب دسجدی سرہ امامان ائمہ ثلاثہ بولی - او امام ابو
یوسف او امام محمد دواہرہ یاہرہ ان بولی - او امام اعظم او امام ابو یوسف
دواہرہ شیخین بولی - یعنی سپین ہری - او امام اعظم او امام محمد دواہرہ
لرفین بولی یعنی یوسپین ہری او بلجوان -

وَأَنْ سَمِعُوا وَهُمْ فِي صَلَاةٍ آيَةَ سَجْدَةٍ مِنْ رَجُلٍ

اوکی وایہ یدی خلکو پر داسی حال چہ دوی پہ لماغہ کی وہ آیت دسجدی دداسی

لَيْسَ مَعَهُمْ فِي الصَّلَاةِ لَمْ يَسْجُدُوا هَا فِي الصَّلَاةِ

سری خہ چہ ہغہ نہ وو شامل ددوی سرہ پہ لماغہ کی - نو دوی دی سجدہ نہ کوی پہ لماغہ

وَسَجِدُ وَهَابَعْدَ الصَّلَاةِ فَإِنْ سَجَدُ وَهَابِ الصَّلَاةِ

اوسجده دی وکری دغه آیه لره وروسته تر لماغه اوکې سجده وکړه دې آیه لره په لماغه کی

لَمْ تَجْزِئَهُمْ وَلَمْ تُفْسِدْ صَلَوَتَهُمْ

هغه سجده کافی نه ده دوی لره اولوغ دوی هم نه فاسدین کی.

چونکه سبب د سجدې چاره یې بدل د آیه دی پیدا سوئ نوحه سجده پر لاس مه
سوخ او په لماغه کی په دې سبب نه ده سواچ دا سجده صلا تیه نه ده. یعنی آیه د سجدې
په لماغه کی نه دی ویل سوئ. اولوغ حکم نه فاسدین کی چا دا سجده د لماغه د جنس
نخه ده. اود اهر مذ هب د شیخینو دی. اوفتوی هم پر دغه مذ هب ده او امام مجتهد
وانی چه لموغه فی فاسد سو.

وَمِنْ تِلْكَ آيَةِ سَجْدَةِ خَارِجِ الصَّلَاةِ وَلَمْ

اوکه چا وایه آیه د سجدې د باندی تر لماغه اوسجده فی نه وکړه د هغه د پاره

يَسْجُدُ لَهَا حَتَّى دَخَلَ فِي صَلَاةٍ فَتِلَا هَاو

اوبیا پر لماغه ودریدی او هغه آیه د سجدې فی په لماغه کی بیا وایر اوسجده فی

سَجْدَ لَهُمَا اجْزِئَتْهُ السَّجْدَةُ عَنْ التِّلَاوَتَيْنِ

وکړه د دواړو تلاوتو د پاره کافی ده هغه یوه سجده د دواړو تلاوتو د پاره
پوه سوله اچه د حکم هلته دی چه مجلس فی نه وی بدل کړی. اوکه مجلس فی
بدل کړی بیا د دې سجدې خواهری.

وَأَنْ تِلَا هَابِ غَيْرِ الصَّلَاةِ فَسَجْدَ لَهَا شَم

اوکه چا وایه آیه د سجدې په غیر کی د لماغه اوسجده فی د هغه د پاره وکړه اوبیا داخل سو

دَخَلَ فِي الصَّلَاةِ فَتَلَا هَا ثَانِيًا سَجَدَ هَا ثَانِيًا
په مانځه کې او بيا يې هغه آيت د سجده ي ووايه نو دوهمه به کوي .

وَلَمْ تَجْزِئْهُ السُّجْدَةُ الْاُولَىٰ وَمَنْ كَرَّرَ تِلَاوَةً
او هغه اوله سجده کې کفايت نه کوي . او که چا مکرر کړي يو آيت د سجده ي پر يوځي

آيَةً سَجْدَةً وَاحِدَةً فِي مَجْلِسٍ وَاحِدٍ اجْزِئَتْهُ سَجْدَةٌ وَاحِدَةٌ
مجلس کې يعنې درې څلور، ولسره ي ووايه کافي ده هغه سړي لږ يوه سجده ده .

مسئله! که آيات د سجده ي دوه درې ي وويله پس هغو ي سجده ي غواړي
که څه هم مجلس يو وي .

مسئله! که يو آيت د سجده ي په دوه درې ځايه جلا کي ووايه بيا هم مکرر ي
سجده ي پر ي لاس مين ي .

وَمَنْ ارَادَ السُّجُودَ كَبَّرَ وَلَمْ يَرْفَعْ يَدَيْهِ وَسَجَدَ ثُمَّ
چه څوک اراده وکړي د سجده تلاوت الله اکبر ووايي اولاسونه دي پرته تر کړي او سجده وکړي

كَبَّرَ وَرَفَعَ رَأْسَهُ وَلَا تَشْهَدُ عَلَيْهِ وَلَا سَلَامٌ
او بيا چه سر پر او سرته کوي هم دي الله اکبر ووايي . او التحيات نسته پر ده او نه سلام کنجول نسته

مسئله! که چا آيت د سجده ي په يوه ځاي کې ووايه او بيا د هغه ځايه څخه
ولاس ي . او بيته هغه ځاي ته راغلې او بيا ي هغه آيت د سجده ي ووايه . نو دوي
سجده ي به کوي .

مسئله! که يو قاري آيت د سجده ي په يوه ځاي کې ووايه او سامع و او سر يدي
او سامع ځاي بدل کړي او قاري په هغه مجلس کې بيا هغه آيت د سجده ي ووايه . نو
پس سامع دوي سجده ي او پر قاري يوه سجده ده . هدايه ۱۲۴

مسئله! که قاري مجلس بدل کړي او سامع په هغه مجلس کې و وچه د هغه و و صحيفه
مذهب دادی چه پر سامع يوه سجده ده او پر قاري دوي دي . هدايه ۱۲۴

مسئلہ! دامکروہ دہ چہ یوسری پہ لماغہ کی یاخارہج تر لماغہ نور سورۃ
ووائی او آیتہ دسجدی پرین دی۔ ولے چہ یہ دی کار کے مشابہت دہغہ چا سرہ
سراخی چہ دسجدی غنہ انکار کوی۔ حقیقت انکار خو کفر دی نو مشابہت فی
مکروہ دی۔

مسئلہ! کہ شوک آیتہ دسجدی وائی او نور قرآن او سورۃ پرین دی نو دا
مکروہ نہ دی۔ ولے چہ سجدی تہ فی خان چمتو کری۔ لکن امام محمد
وائی چہ دہغہ ترایتہ دسجدی دی یو یادوہ آیاتہ ووائی چہ د آیتہ سجدی
تفصیل دچا خیال نہ سی۔

مسئلہ! پر خارہج کی د لماغہ کہ چا قرآن شریف وایہ او خلک موجو دوہ۔ آیتہ
دسجدی دی پت ووائی دپا سرہ دشفقت پر اورید ویکو۔ ہدایہ ص ۱۸۱

نبہات فائدہ!

پہ روح البیان کی د اسی سراغی دی کہ یو چاہے سخت کار او مشکل پسین سی چہ د
ہنہ کار کول ورتکران وی نو دقرآن شریف شورس آیاتہ دسجدی پر ترتیب
او ترہر آیتہ دسجدی د مخہ یو آیتہ بل دی ووائی او دہر آیات سرہ دے
سجدہ تلاوت کوی۔ چہ پائی تہ ورسیدی۔ نو دی لاسونہ پور تہ کری
پہ دیر عجز دی دہغہ مشکل کار حل خئی وغواہی د خدائی غنہ۔ خدائی
بی ورحل کری۔ من جربات الاولیاء۔

متفرق مسئلہ دسجدہ التلاوہ پہ بارہ کی علیہ سجدہ تلاوہ پہ اوقات مکروہ
کی نہ دہر واکر لوغہ مکروہ غنہ وخت سرادہ چہ آیتہ دسجدی ہم پہ دہغہ وحت
کی ووائی۔ قاضی خان علیہ دسجدہ تلاوہ دعدہ پہ قرآن مبارک کی اختلاف دی
نرموز مذہب دادی چہ آیاتونہ دسجدی (۱۴) دی پہ دہغہ ترتیب سرہ چہ قدوی
ذکر کرہ۔ او بعضی علماء وائی (۱۱) دی یعنی پہ مفصل سورہ توکی آیتہ دسجدی
ستہ ددی پہ نزد۔ او اہل مدینہ فی (۱۵) بولی۔ او امام شافعی پہ نزدہم (۱۴)
دی لکن پہ سورہ ص کی سجدہ نہ وائی او پہ سورہ بقرہ کی دوہی سجدی وائی۔ نرموز
دلیل دادی چہ پہ مصحف عثمانی کی (۱۴) سجدی نرموز مذہب پر لیکل سوکی۔ ہدایہ ص ۱۸۱

بَابُ صَلَوةِ الْمَسَافِرِ

باب دی په بیان کی د لماغځه د مسافر

السَّفَرُ الَّذِي يَتَغَيَّرُ بِهِ الْأَحْكَامُ

هغه سفر چې په هغه سره تغیر پیدا کوي حکمونږ - یعنې نیکو وشره خوږ ول چې وهره روا کيږي او خلوهر رکعت له یوځای دوه رکعت کيږي او دې ته سفر شرعي وايي

هُوَ أَنْ يَتَقَصَّدَ الْإِنْسَانُ مَوْضِعًا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْقَصْدِ

هغه سفر دادي چې قصد وکړي یو انسان د یوځای چې د سړي او د هغه ځای چې د ده وهر ته قصد وي

مَسِيرُهُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَصَاعِدًا بِسِرِّ الْإِبِلِ وَمَشْيُ الْأَقْدَامِ

لار د ننگ وي د درو وروځو یا بالا په ننگ داو بنانو او پیا د ده ننگ په هغه ننگ سره چې هیڅ نه وي

پوه سخته! چې قصدی ووايه ولي چې بيله قصد ده د سفر چې ټوله د نیا و غواړي مسافر شرعي نه دی - او نفسی قصد هم کافی نه دی بلکه عمل د سفر هم غواړي. نوکه قصد د سفر وکړي او شروع په سفر کی نه وکړي مسافر نه دی - کوکب دري ص ۳ -

مسئله! د سړي وهر ځای وویل - اشاره وې چې ته ده چې د شپو ننگ شرط نه دی - ولي چې شپه دپاره د استراحت ده - په هدایه کی د سړي وهر ځای د سړي شپې چې راغلی دی د هغه مطلب دادي چې سره د استراحتو -

مسئله! په سفر کی د وهر ځای تر مابینامه ننگ شرط نه دی - بلکه په وهر ځای کی وخت د لماغځه دا استراحت د وړ وې خوږ لوڅنی خارج دی -

حتی چې د فتاواو په کتابو کی وايي که څوک د اوله څخه د وهر ځای په ننگ شروع وکړي تر مابینامه پورې نو یوه منزله ته ورسېږي - نو هلته دا استراحت دپاره وایي او شپه نیو کړي او دوهم وهر ځای ورسیمه وهر ځای هم دغسې وکړي - هغه سړي شرعاً مسافر دی - کوکب دري ص ۳ -

فَإِنْ صَلَّى أَرْبَعًا وَقَدْ قَعَدَ فِي الثَّانِيَةِ مَقْدَارَ الشَّهَدِ
 نوکه مسافر خلوس رکعت و کر او په د و هم رکعت کی په قدره القیات کینیس تللی وو.

إِجْرَتْهُ الرُّكْعَتَانِ عَنْ فُرْضِهِ وَكَانَتْ الْأَحْزَانُ لَهُ نَافِلَةً
 نوکه کی سوه اول دوه رکعتی د فرضی لماخه مخه او د و اخیر رکعتی د نفل سوه.
 مسئله! داسری کناه کاس دی ولی چه د فرضو سلام فی و ختمه اوئی.

وَأِنْ لَمْ يَقْعُدْ فِي الثَّانِيَةِ مَقْدَارَ الشَّهَدِ بَطَلَتْ صَلَاتُهُ
 اوکه نه کینستی په د و هم رکعت کی په قدره القیات لمو غی باطل سو (ولی چه اخیر ناسته د فرضو پلا تر سوه)

وَمَنْ خَرَجَ مُسَافِرًا صَلَّى كُعُتَيْنِ إِذَا فَارَقَ يَبُوتَ الْمَطَرِ
 اوکه خوک و واقی ینت د سفر نولو غی دی دوه رکعت کوی هغه وخت چه تر کوی و بنا سیر سو
 اوکه د قری مخه مسافر سو بیا چه د قری تر کوی و تیر سی مسافر دی.

وَالْإِزَالُ عَلَى حَكْمِ السَّفَرِ حَتَّى يَنْوِيَ الْإِقَامَةَ فِي بَلَدَةٍ
 او همیشه دی پو حکم د سفر دی تر هغو چه نیت د اقامت او پایا تکید و کوی پریوه بنا سیر یا کوی کی پخلس

خَمْسَةَ عَشْرَ يَوْمًا فَصَاعِدًا فَيُلْزَمُهُ الْإِثْمَامُ
 و هجی یا بالاتر پخلس و هجی. نو پس له نیت پیر ده پوره کول د لماخه لایزم دی. د انزومون
 مذهب دی او د پخلس و هجی اقامت د عبد الله بن عباسی او عبد الله بن عمر مخه وایت دی.

مَسْئَلَةٌ! د عسکرو نیت تر اعتبار نسته بلکه د امیر و نیت تر اعتبار دی. د غنه
 س. نکه د نیت نیت د اقامت تر اعتبار نسته د میرا نیت فی معتبر دی. و هکذا مزد و اولاد.

فَإِنْ نَوِيَ الْإِقَامَةَ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ لَمْ يُتِمَّ
 یس کی نیت و کر دی د اوسید و کم پیر پخلس و هجی لو غی به پوره کوی (یعنی دی مسافر دی)

وَمَنْ دَخَلَ بَلَدًا وَلَمْ يَنْوِ أَنْ يُقِيمَ فِيهِ خَمْسَةَ عَشَرَ

او که شوک مسافریو بنام نه و، غلی او نیت فی نه و وچه نه به پخلس و سخی دلته اوسین م -

يَوْمًا وَإِنَّمَا يَقُولُ غَدًا الْخُرُجُ أَوْ بَعْدَ غَدٍ أَخْرَجُ

بلکه داسی فی ویل چه نه سب او نه د دې خایه غنه یا بل سب او نه م

حَتَّى بَقِيَ عَلَى ذَلِكَ سَنَيْنَ صَلَّيْ رَكْعَتَيْنِ

تر هغو چه باقی پاته و وېر غه قصد باندی کلونه نولموغ دی کوی دوه رکعت -

په هقی روایت کړی دی په صحیح سند سره چه عبدالله بن عمر په آذربایجان ک
شین میاشتی تیری کړی او لمو غ فی دوه رکعت کول - او انش هم په نیشاپور ک شین
میاشتی تیری او قص فی کاوه -

مسئله! هغه مو تر و نان چه یو بنام ته فی باس وېر وی - او د هغه خای په
باس پسې کړی چه نن ب باس پیداسی نو به حرد دې بنامه صبا به پیداسی په دغه
ک میاشتی پر تیری سوې لمو غ به سفر یا نه کوی یعنی دوه رکعت -

مسئله! هغه مو تر چلو تکی چه تر یوه بنامه که تر بل بنامه که بسان سر ویسان
چلوی هغه چه خپل بنام ته راغی مقیم دی - او چه د بنامه و وړی مسافر
دی لمو غ به پوره نه کوی -

وَإِذَا دَخَلَ الْعَسْكَرُ أَرْضَ الْحَرْبِ فَتَوَوُا لِإِقَامَةِ

او که داخل سوه عسکر د اسلام و عکلی ته د حرب (د کفار و وطن ته) او نیت د اقامت فی

خَمْسَةِ عَشَرَ يَوْمًا لَمْ يُتِمُّوا الصَّلَاةَ

پخلس و سخی و کړی وېر دوی وطن د کفار و نه وی فتحه کړی په مابین ک قرار و غلر ک (نولموغ دی نه پوره کړی)

در تعجب فتوی

چه ش وخت س و سانو پر افغانستان یرغل و کړی نو د افغانستان مسلمانان و هجرت ته مجبور
سوه عوام هم ملایان هم - شوک پاکستان ته مهاجر سوه او شوک ایران ته - او بعضی نور و ملکوت

اوڅوک په ځیموک اوڅوک په ښاروک اوڅوک په قریو او کلوک اوسیدل -
 چو نک د افغانستان علماء عموماً برجسته اومدرس علماء وک نهی په ښار او باندوکی
 د پاکستان د مساجد و د وځی ته ښی ښی ملا نیکانی پیدا سوې - نو بعضی پاکستانی
 ملا یا مفتوی صا د سره کړه چه په مهاجر ملا پسې د پاکستانی لمونځ نه دی صحیح ولای
 په ملائی کی لمونځ پوره کوی او د وځی مسافر دی او نیت د اقامت نه دی صحیح که څه هم په کلو
 کی د پاکستان وې - ولی چه کئی نن وطن آزادسی پاکستان په پیر و سره د وطنه څخه دوی و شری
 د دې ملا یا نو صاحبانو د جواب دې ! چه پاکستان خوالحمد لله داس اسلام دی
 په هیڅ توک مهاجر چه حیانت ونه کړي د وطنه نه شری - او پاکستان په څو ځله د سارا دیو د لاسی دا
 اعلان کړی دی چه افغانی مهاجرین په خپله مرضی افغانستان ته تلای سی جبر او سره سره
 که دغه ملا یان وانی چه مهاجرین په خپله دانیت لری چه نن به ځم صبا به ځم - نو جواب دا
 چه داسی ناپوه مهاجر به څوک وې چه دې به د اخیال کوی چه ساری غونډی لوی قدرت به
 په پخلس وری کی شکست خوری او افغانستان به په پخلس وری کی داس الامان جوړیږی
 بلکه دا صحیح د دجه ستاسی پر افغانستانی ملا یا نو د پاکستان ملا نیکانی یا مدرسې
 نه دی پیژنی و بله وجه نه کی پیدا کیږی - نور اترق خدای جل جلاله دی -

وَإِذَا دَخَلَ الْمُسَافِرُ فِي صَلَاةِ الْمَقِيمِ مَعَ بَقَاءِ الْوَقْتِ أَتَمَّ الصَّلَاةَ

او که چیری داخل سو مسافر په لماغته کی د مقیم یعنی اقتدار پسې وکړه او وقت باقی و ونولمځ دی پوره
 خواته اول د لماغته کی نیولی و یا اخرید لماغته - ولی چه دغه مسافر په سبب د اقتدار په مقیم
 پسې په ځان متابعت د امام لانیم وکړ چا وکړی په سبب د متابعت فرض د مسافر څلور رکعت
 کړی نکه په نیت د اقامت چه کړی -

وَأَنْ دَخَلَ مَعَهُ فِي قَائِمَةٍ لَمْ تَجْزِ صَلَاتُهُ خَلْفًا

او که د داخل سو مسافر سره د مقیم په قضا فی لماغته کی نوبه ده - و اقتدار یعنی لمونځ د مسافر وروسته
 ته مقیم - ولی چه د مسافر قضا فی لمونځ په متابعت د امام څلور رکعت نه کړی -

وَإِذَا صَلَّى الْمُسَافِرُ بِالْمُقِيمِينَ صَلَّى رَكْعَتَيْنِ

او که چیرې مسافر په مقیمینو سره امام مسافر و - مقتدیان مقیمین وکړه نو امام دی خپل

ثُمَّ سَلِّمُوا أَتَمَّ الْمُقِيمُونَ صَلَاتَهُمْ

دو بار کعبه لمو غ و کړې او سلام دی و کړ خوی او مقیم خلک دی خپل لمو غ پوره کړې د شاور رکعت دی و کړې

مسئله اوله ! مقیم خلک به په خپلو د ویر کعبو کی هیڅ قرأت نه ولای و چې دوی حکماً

خلف الامام دی - بلکه په قهر الحمد لله شریفی دی ساکت ودریږی او که تسبیح ولای هم واده

وَيَسْتَجِيبُ لَهُ اِنْ يَقُولُ لَهُمْ اِذَا سَلَّمَ اَتَمُّوْا صَلَاتَكُمْ فَاِنْ اَقَوْمْ سَفَرًا

او بڼه کار دی چه مسافر امام ولای مقتدیا نونه چه سلام فی و کړ خا و چه پوره کړې خپل لمو غ و چې موږ قوم مسافر

مسئله اوله ! داسی وینا دی هغه وخت کوی چه مسافر او مقیم خلک کړ پسی ولاړ وې

او که یوازنی مسافره - نو داسی دی ولای چه نه مسافر یی - په ابوداؤد او ترمذی کی

راغلی دی چه رسول الله صلی الله علیه وسلم چه مکې شریفه مسافر راغلی و او

مکې والاؤ فی لمو غ و کړې نو د اعشی بزغ فی و کړې پس له سلامه د دې بزغ فاکه

داده چه مقیم خلک پوره سی چه په پا ته و کعبو کی قرأت ونه ولای - او که مقتدیان

محصور کسان وکې نه په داده چه دغه تر لمانځه دی د بزغ و کړې

وَإِذَا دَخَلَ الْمُسَافِرُ فِي مَضْرَعَةٍ أَتَمَّ الصَّلَاةَ وَإِنْ أُمِنُوا لِقَامَتِ فِيهِ

او که چیرې داخل سو مسافر خپل بڼا یعنې وطن ته پوره به کوی لمو غ کی ختم نیت د اقامت د خپلو

وړخونه وکړې په دغ خپل وطن کی ولې چه خپل وطن د اقامت دپاره متعین دی نوبت د اقامت ته حاجت

وَمَنْ كَانَ لَهُ وَطَنٌ فَأَنْتَقِلْ عَنْهُ وَاسْتَوطِنْ غَيْرَهُ

او که چالک وویو وطن او د هغه وطن څخه بار سو او وطن فی و کړ خا و که بل ځای

ثُمَّ سَافِرٌ فَدَخَلَ وَطَنَهُ الْأَوَّلَ لَمْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ

او بیا مسافر سو او خپل وطن ته وراغلی لمو غ به پوره نه کوی

پوره سهها چه وطن درې قسه دی - وطن اصلی هغه وطن دی چه سړی کډه او

هائنه وغیره پکښی وې - نو د وطن نه باطلین مکر په مثل د هغه - یعنی چه کډه او کوچنیا ن

بل وطن ته بوزی - ناول وطن فی باطل سو - که دی یوازنی بیا ورسې مسافر دی -

اوښل وطن د اقامت دى. دا هغه وطن دى چه سرې د پخلسو وړ، خو د اقامت نيت پکښې
کړې وي. نو د وطن باطلين ي چه دخو وړ، خو د سفر په نيت خنې و وړي يا خپل وطن اصل
ته ولاړ سي يا بل ځای د اقامت نيت وکړي. اوښل وطن د سکني دى. دا هغه دى چه تر پخلسو
کم د اقامت نيت د اوسيدو پکښې وکړي. دا تر ټولو ضعيف وطن دى په هر شى باطلينزى.
مسئله! که د چاکړه او کوچنيان و ماينه په پاکستان کې واکمنان او باغ وختکې نه په
افغانستان کې و او دې به کاځي افغانستان ته تللى د باغ وختکې د کاس د پارکونو تر هغو
چه نيت د پخلسو وړ، خو په افغانستان کې ونه کړې م. افردى لمونځ په يوه نه کوي.
مسئله! که د چاد وې کړې وې يوه په پاکستان کې او يوه په هند هاس کې وکړه. هر ځای
چه ورسې بيله نيت مقيم دى.

وَإِذَا نَوَى الْمُسَافِرُ أَنْ يَقِيمَ مَكَّةَ وَمِنَى خُمُسًا

او که نيت وکړې مسافر حاجى چه پخلس وړ وي په په مکه شريفه کې او په منى کې

عَشْرَ يَوْمًا لَمْ يُتِمَّ الصَّلَاةَ

تير و م نو د حاجى به لمونځ پوره نه کوي. اوله دوه ځايه چه فاصله سره لږ نيت د اقامت دى هم
په مکه سله، چه حاجى چه مکې شريفې ته وړغلى او يوازي په مکه شريفه کې د پخلس
وړ وړ او سيد وخت نه و نو دى مسافر دى نيت د اقامت نه شته.

وَالْجَمْعُ بَيْنَ الصَّلَاَتَيْنِ لِلْمُسَافِرِ بِحُجْرٍ فَعَلًا وَلَا بِحُجْرٍ وَقْتُ

او د اهم نه موښه مذهب دى يعنى مسافره سوله ده جمع کول د دوو لمونځو په داسې
شان چه اوله لمونځ نکه د ماښين لمونځ و اخيره د وخت وخت وي او د وهر لمونځ نکه د
ماښه ديگر لمونځ په اوله کې د وخت وکړي. فائده دى دا ده چه د وهر وهر به د سفر نه وي
او دغسې ماښام او ماښتن هم. و دې ته جمع صومې واي.

نه موښه په مذهب کې جمع حقيقي يعنى جمع وقتى د وهر ځايه سوله ده. نکه په عرفات کې
ماښين او ماښه ديگر چه د ماښه ديگر لمونځ د ماښين په وخت کې کيږي. او په مزدلفه
کې چه د ماښام لمونځ د ماښتن په وخت کې اداء کيږي. يوه جمع تقديم بولي. چه

دما نرد بکرمو غم تر وخت د هغه سى - او هغه بله جمع تاخير بولى - او هرځای چه په
حدیثو کی جمع د رسول الله صلی الله علیه وسلم غم - وایت سوئ دى د هغه غم
جمع سوئ مړ دده - او په نورو مذ هبو کی جمع حقیقی په سبب د هر غم وړ و
ده - لکه سفر - یا ران - ناجوهری -

وَتَجُوزُ الصَّلَاةُ فِي سَفِينَةٍ فَأَعْدَ عَلَى كُلِّ حَالٍ عِنْدَ

اور وادی لمونځ په کبنتی کی په ناستی سره په هر حال کی په نزد د ابی حنیفه

إِلَى حَنِينَةٍ وَعِنْدَهُمَا لَا تَجُوزُ إِلَّا بِعُذْرٍ

او په نزد د یار لخوا نه دی راوایه ناستی مکرر د غم له سببه (یعنی کعذر نه دی په ولاړ کی به لمونځ کوی)

وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةٌ فِي السَّفَرِ قَضَاهَا فِي الْحَضَرِ كَعَتَيْنِ

او که د چاغ غم قضا سولم غم په سفر کی نو په کور کی دی دوه رکعت قضا راوهری -

وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَاةٌ فِي الْحَضَرِ قَضَاهَا فِي السَّفَرِ أَرْبَعًا

او که د چاغ غم قضا سولم غم په کور کی نو قضا دې راوهری په سفر کی څلور رکعت -

حاصل دا چه لمونځ پر سفر له قضا غم په سفر او اقامت نه بد لین ی -

وَالْمَطِيعُ وَالْعَاصِي فِي السَّفَرِ وَالرُّخْصَةُ سَوَاءٌ

او فرمان وړ و تنکی لکه چه تر چه سفر کوی او نافرمان لکه په غلا پسې چه غی - په سفر او رخصت کی سړه برابر ی

یعنی دواړو ته قصه د لما غم - و شکه خوږک راوادی - ولی چه په آیه مبارک کی د سړو تر
خوږلو په باب کی داسی راغلی دی - فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِنْ
أَيَّامٍ أُخَرَ ترجمه! که څوک - ستاسی غم مریض او یا پر سفر او راو شری ی وخوا
نو په هغه حساب دی په نوره و وړ څوک راو شری ونیسی -

په دې آیه مبارک کی د مطیع او عاصی فرق نه دی راغلی - او په حدیث شریف کی
داسی راغلی دی «صلوة المسافر رکعتان» په حدیث کی هم د مطیع او عاصی فرق نه دی
سوی - او امام شافعی وایي چه عاصی ته رخصت نشته -

بَابُ صَلَاةِ الْجُمُعَةِ

باب دئی پہ بیان کے جمعی د لما یخ

یوہ سکا ایچہ جمعی مونخ فرض حکم دی پہ آیت، حدیث او اجماع او منکر فی اتفاقا کافرو

لَا تَصُحُّ الْجُمُعَةُ إِلَّا فِي مَصْرِ جَامِعٍ أَوْ فِي مُصَلًى الْمَصْرِ

نہ صحیح کینی جمعی مونخ مگر پیجامع بنارس کی او یا پہ عید گاہ کی د بنارس۔

مسئلہ! عید گاہ خاصہ زندہ بلکہ پہ تولو اطراف کی د بنارس جمعی مونخ سواد دئی۔

مسئلہ! اطراف د بنارس خوک وائی ہنہ دی چہ یومیل د بنارس ہنہ لیری وی او خوک وائی چہ دو میلہ او خوک وائی چہ دوہ فرہنہ لیری وی۔ او خوک وائی چہ دمود اذان و، سینی۔ او خوک وائی ہنہ حائی ہم پہ طرف کی داخر دئی چہ سحار د کورہ سہری پیادہ سار وازی او جمعی مونخ پہ بنارس کی وکری د ما بنام د ہنہ کورہ ورسینی۔

مسئلہ! پہ یوہ بنارس کی خوخایہ جمعی مونخ پر مذہب د امام اعظم او امام محمد سواد دئی۔ وھو الصحیح وعلیہ الفتوی۔

فائدہ! دمصر پہ تعریف کے اختلاف دئی۔ خوک وائی ہنہ دئی چہ ہنہ لری امیں وقاضی وی اوچلول د احکام د شرعی شریفی اوحدود وکولائی سی۔

اود اہم مذہب د امام ابو یوسف دئی او مختار د کربخی ہم دئی۔ اود اہم ظاہر المذہب دئی۔ اود امام ابو یوسف ہنہ بلر وایت دی چہ مصر جامع ہنہ حائی دئی چہ د حائی مکلف خلک سہر اتول سی نوہ ہنہ حائی پہ لوی مسجد کی نہ خائینی۔ اود اہم مختار د امام بلخی دئی۔

درخیل خانہ حال

نہ عہد اللہ دولس کالہ پہ سختی کے مدرس و م چہ ہلتہ جمعی مونخ دقیم خنہ کیدی او سختی پر ظاہر مذہب مصر نہ و بلکہ پر دوہم وایت مصر و و۔ او بیار و ستہ تر سختی پہ خوشاب کی چہ ہلتہ ہم جامع مسجد و و جمعی مونخ پکینی کیدی او خوشاب ہم پی دوہم وایت مصر و و۔ نو حکم نہ ماشخصی

فتویٰ دادہ ہے۔ دغسی خایوک دجعی لمونخ - وادی او دیں و کتابو د فقیہی شریفی پہ دغساوایت فتویٰ ویکری دہ -

وَلَا تَجُوزُ فِي الْقُرَى وَلَا تَجُوزُ إِقَامَتُهَا إِلَّا

اونہ دی، وادی دجعی لمونخ پہ قریہ کی (دقری تعریف دمسرخ معلوم کری) نہ دی - وادی دجعی دلماخہ امامت مکن

لِسُلْطَانٍ أَوْ لِمَنْ أَمَرَهُ السُّلْطَانُ

بادشاہ تہ - یا وہی چاہے بادیشاہ کی امر کری (ولی چہ دی کی دفتی پہ مابین دختوہ سوانہ بندین کی

پوٹا سٹا - چہ شریونہ د فرض ولی دلماخہ دجعی دوولس دی -

(۱) حریتہ دی - پر مریٰ فرض نہ دی -

(۲) الذکوۃ دی - پر سبخہ باندی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۳) الاقامتہ دی - پر سافریا باندی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۴) المتعہ دی - پر مریض باندی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۵) سلامۃ الرجلین دی - پر کورہ باندی فرض نہ دی -

(۶) سلامۃ العینین دی - پر ساندہ باندی فرض نہ دی -

(۷) المص دی - پہ قریوں کے فرض نہ دی -

(۸) السلطان دی - بیلہ بادیشاہ یا دانائب دباد شادی لمونخ فرض نہ دی -

(۹) الجماعۃ دی - چہ جماعت نہ وی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۱۰) الخطبہ دہ - بیلہ خطبی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۱۱) الوقت دی - بیلہ ما پسین لہ وختہ دجعی لمونخ فرض نہ دی -

(۱۲) الاذن العام من الامام - چہ عامہ اجازتہ د باچا نہ وی دجعی لمونخ فرض نہ دی -

فائدہ ! دغہ مذکورہ شریونہ بعضی دصحت او دوجوب دولہ و دی - او بعضی یوانری

د فرضیت دی - فکر و کری - ددی شریوں بیان پہ قدوری کی سراسر وان دی -

وَمِنْ شُرَاطِهَا الْوَقْتُ فَتَحَمُّ فِي وَقْتِ الظُّهْرِ

او بعضی دشرائط لمونخہ دجعی دلماخہ وخت دی - نو دما پسین پہ وخت کی سواد دی

وَلَا تَقُمْ بَعْدَهُ وَمِنْ شَرِّهَا رِطْبُهَا الْخُطْبَةُ قَبْلَ الصَّلَاةِ

او نه دی سړی وروسته تر مابینین - او بعضی د شه طوخته د جمعی د لماغه خطبه ده دینه تر لماغه - او

يَخْطُبُ الْإِمَامُ خُطْبَتَيْنِ يَفْصِلُ بَيْنَهُمَا بِتَعْدَةٍ

خطبه به وای امام د لماغه دوې خطبې او جلا ولی به کړی په مابین کی د دعودو و خطبې په ناسته سره (هم په دې

وَيَخْطُبُ قَائِمًا عَلَى الطَّهَارَةِ

سره اجماع دامت - اعلی ده او خطبه به وای په ولا سړه په پاک بدن سره -

- وایت دی چه چاد ابن مسعود د شخه د خطبې د ولا سړی په با سړه کی پوښتنه وکړه هغه وویل

تاد آیت مبارک نه دی او سړیدلی و تتر کړک قائما یعنی تاپرین دی په ولا سړی په خطبه کی او دوی ولا سړی -

وَأَنْ اِقْتَصَرَ عَلَى ذِكْرِ اللَّهِ تَعَالَى جَازِعًا إِلَى حَنِيفَةٍ

او که چیرې بس والی وکړی خطیب په خطبه کی پر ذکر د خدای تعالی (مثلا وای سبحان الله

الحمد لله لا اله الا الله) سړ وای په ترڅ دا امام اعظم -

مسئله! دا هلته چه په نیت د خطبې وای وای نه په نیت د ذکر ولی چه خدای پاک

د جمعی د خطبې په با سړه کی فرمای "فَاسْعُوا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ" په دې آیت کی مطلق ذکر

- اعلی دی که اوښد وی که لنډ وی -

وَقَالَ لَا بُدَّ مِنْ ذِكْرِ طَوِيلٍ يُسَمَّى خُطْبَةً

او یاران وای چه په خطبه کی چا سړه نسته دا وین ده ذکر شخه چه خطبه مسمی کیږی -

کویا بنا، د مذهب دیار انو پر عرف ده په عرف کی فقط سبحان الله الحمد لله خطبه نه بولی -

فَإِنْ خُطِبَ قَاعِدًا أَوْ عَلَى غَيْرِ طَهَارَةٍ جَازٍ وَيَكْرَهُ

پس کی خطبه وویل په ناستی یاې او داسه واده لکن مکر واده -

سړ وای دی ده چه مقصود حاصل سو - او مکروه په دې ده چه د سنت نبوی

شخه فی خلاف وکړی -

وَمِنْ شَرَائِطِهَا الْجَمَاعَةُ وَأَقْلَهُهُمْ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

اور باد شرط تہ جمعہ دلمائے جماعت دی اوکمہ مرتبہ جماعت پہ نزد امام اعظم صاحب

ثَلَاثَةُ سَوَى الْإِمَامِ وَقَالَ اِثْنَانِ سَوَى الْإِمَامِ

دس ہر کہ دی ماسوی امام تہ۔ او یا مان و فی چہ دو کہ دی ماسوی امام تہ۔

وَيَجْزِيهِ الْإِمَامُ بِقِرَائَتِهِ فِي الرَّكْعَتَيْنِ وَلَيْسَ فِيهِمَا

اوجہ دی کوی امام پہ قرائت خیل پہ دو ہر رکعت کی۔ او نہ پہ ہر رکعت کی جمعہ

قِرَاءَةُ سُورَةٍ بِعَيْنِهَا وَلَا تَجِبُ الْجُمُعَةُ عَلَى مُسَافِرٍ

ویل دیوہ معینہ سورت۔ او نہ دی واجب جمعہ مونہ پر مسافر باندی

وَلَا امْرَأَةٍ وَلَا مَرِيضٍ وَلَا صَبِيٍّ وَلَا عَبْدٍ وَلَا أَعْمَى

اونہ پر بنہ اونہ پر ناجوہہ اونہ پر کوچی اونہ پر مرئی اونہ پر ہاندہ باندی۔

فَإِنْ حَضَرَ وَأَصَلَّوْا مَعَ النَّاسِ أَجَزَتْ لَهُمْ عَنْ قِرْضِ الْوَقْتِ

او کہ دوئی حاضر سوہ او جمعہ مونہ کی وکری سرہ دخلکوبس کی دی فرض الوقت تہ۔ یعنی د

وَيَحْتَوِرُ لِلْعَبْدِ وَالْمُسَافِرِ وَالْمَرِيضِ أَنْ يَوْمُوا فِي الْجُمُعَةِ

ماپنین دلمائے تہ۔ او ہر واکہ مرئی لہ او مسافر لہ او مریض لہ چہ امامت وکری جمعہ پہ لمانہ کی

ولہ چہ دوئی حاضر سوہ جمعہ مونہ پر دی فرض دی۔

وَمَنْ صَلَّى الظُّهْرَ فِي مَنْزِلِهِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ قَبْلَ صَلَاةِ الْإِمَامِ

او کہ چا وکری دماپنین مونہ پہ کوہ خیل کی د مختر لمانہ د امام

وَلَا خُذْ لَهُ كِرَاهًا ذَلِكَ وَجَازَتْ صَلَواتُهُ

او معذرتی نه درلودی. مکروه دی ده لره دا کار مکړلوغځی سر وادی.

فَإِنْ بَدَّاهُ أَنْ يَحْضُرَ الْجُمُعَةَ فَتَوَجَّهْ إِلَيْهَا وَالْإِمَامُ

اوکه پس له دی چه موغځی کوم وکړی فکر فی داسوچه دجعی لماغځه ته ولاړه سی. نو فی مخ

فِيهَا بَطَلَتْ صَلَوةُ الظُّهْرِ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ

وګرځاوی (سراوان سو) دجعی لماغځه ته په داسی حال کی چه امام دجعی په لماغځه کی وونود ماپښین

بِالسَّغِيِّ إِلَيْهَا

لموغځه باطل سو په نزد امام اعظم صرف په دې کار سر چه سراوان سو دجعی لماغځه ته.

یعنی که دی ورس ته تللی دجعی لموغځه تیر سو و. د ماپښین لموغځه به بیرته سرا وګرځوی.

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ لَا يَبْطُلُ حَتَّى يَدْخُلَ مَعَ الْإِمَامِ

امیران (ان) وای چه د ماپښین لموغځه نه باطلین کی ترڅوچه د امام سره داخلین کی په لماغځه کی

وَيَكْرَهُ أَنْ يُصَلِّيَ الْمَغْدُورُونَ الظُّهْرَ بِجَاعَةٍ يَوْمَ الْجُمُعَةِ

او مکروه دی داچه وګذاری معذرت به کسان د ماپښین لموغځه په جماعت سره دجعی

فِي الْمَضِرِّ وَكَذَلِكَ أَهْلُ السِّجْنِ وَمَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ

په مضر په ښار کی. او دغه را تګد مکروه دی اهل لړه د بندی ځای. او که چا پیدا کړی امام

يَوْمَ الْجُمُعَةِ صَلَّى مَعَهُ مَا أَدْرَكَ وَبَنَى عَلَيْهِ الْجُمُعَةَ

په ورځ دجعی (یعنی لماغځه ته ورسو) سیدی) داسی دی وکړی د امام سره هغه قدر چه ده

د امام سره پیدیا کړی. او دجعی د لماغځه بنا دی پر وکړی.

مثلاً که یو کت ځنی تیر سو و و دهغه را کت دی قضای اوهری.

وَأَنَّ أَدْرَكَ فِي الشَّهْدِ أَوْ سُجُودِ السَّهْوِ بَنَى عَلَيْهِ

او که در سیدئ و امام نه په حال کی د التیمات او یاد سجود سهوی نفی د جمع دی پر

الْجُمُعَةِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ

و کړي په نزد د امام اعظم او امام ابو یوسف رحمهما الله تعالى

وَقَالَ مُحَمَّدٌ إِنْ أَدْرَكَ مَعَهُ أَكْثَرُ الرُّكْعَةِ الثَّانِيَةِ

او ویلی دی امام محمد که دې سړی وینوی د امام سره اکثره حصه د دوهم رکعت بناء د

بَنَى عَلَيْهِ الْجُمُعَةَ وَإِنْ أَدْرَكَ مَعَهُ أَقَلُّهَا بَنَى عَلَيْهَا الظُّهْرَ

جمع دی پر وکړي او که کم حصه د دوهم رکعت و نیل بناء د پابین دې وکړي (یعنی خلو رکعت دې وکړي)

فانکه امراد د اکثره تخه د دوهم رکعت دادی چه یا د مخه تر رکوع وروسته سینی یا په رکوع کی - او اقلی دادی چه امام په سجده کی وی - فتوی مذهب د شیخینو معمول دی -

وَإِذَا خَرَجَ الْإِمَامُ يَوْمَ الْجُمُعَةِ تَرَكَ النَّاسَ الصَّلَاةَ وَالْكَلامَ

او چه کله راوړی امام د جهرې تخه په ورځ د جمعې پری دی، دی خلک لمونځ او خبری -

که د جهرې تخه په نیت د خطبې او یاد محراب تخه راوړی سوهم په نیت د خطبې نکه نه موږ په پښتو کی چه امام تر خطبې مخکی په محراب کی سنت کوی -

مسئله! مراد د صلوۃ تخه نفل دی او قضای لمونځ راوړی - کوب دري منځ

حَتَّى يَفْرُغَ مِنْ خُطْبَتِهِ وَقَالَ لَا بَأْسَ بِأَنْ يَتَكَلَّمَ

تر هغوچه د خطبې تخه فارغه کین ی - او یا ران وائی چه خبری پر وانه لری -

مَا لَمْ يُبَدَأْ بِالْخُطْبَةِ

تر هغوچه امام په خطبه شروع نه وی کړی - که څه هم د جهرې تخه راوتلی وی -

مسئله! د امام اعظم په نزد په دغه وخت کی قرأت او د سلام اچول یا سلام

بیا کمال هم مکس و ده دی - او ده غه س نکه مکرو ده دی اجابت د مؤذن - او ده غه س نکه مکرو ده دی سنت کول یا تحیه المسجد - او په نزد امام شافعی سنت قبلی یا تحیه المسجد یا سرد سلام س وادی مکس و ده دی - د عبد الله بن عمر رضی الله عنه وایت دی - چه یو سړی و بل ته و یو د خطبې په وخت کی چه کله قافله ونه ی - هغه بل سړی و نه ته و یل یرغ مه لره چې سده - خه وخت چه لمو غه خلاص سونو ابن عمر رضی الله عنه و هغه د و هم سړی ته و یل چه ستاد جمعی د لما غه ثواب نسته - او وې و یل چه لمو غه خلاص سو چه ستاملکری یعنی اول سړی خو حنری -
 قانکه ا خه وخت چه امام په مابین کی د د و خطبو کبینی د اوخت د اجابت دی هس سړی دی یوه مختصره دعا کوی -

وَإِذَا ذُنُ الْمُؤَذِّنُونَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ الْإِذَانُ الْأَوَّلُ تَرَكَ

او هغه وخت چه اذان وکړی مؤذن نو په ورته د جمعی اول اذان ا چه پر منبر یا په لارو سپیکر کوی

النَّاسَ الْبَيْعَ وَالشِّرَاءَ وَتَوَجَّهُوا إِلَى الْجُمُعَةِ

نو بیع دی دی خلک بیع و شرا او ارا هی دی سی د جمعی لما غه ته ل قوله فاسعوا لی ذکر الله و ذروا البیع مسئله! په دغه وخت کی هر کس چه د لما غه غه سړی مشغوله کوی حرام دی یعنی که خو ک نفی و غیر

فَإِذَا صَعَدَ الْإِمَامُ الْمُنْبَرُ جَلَسَ وَأَذَنَ الْمُؤَذِّنُ بَيْنَ

پس خه وخت چه وختی امام منبر ته کبینی به - او اذان دی وکړی مؤذن په نزد منبر

يَدَيِ الْمُنْبَرِ ثُمَّ يَخُطِبُ الْإِمَامُ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ خُطْبَتِهِ

د امام مخامخ ته - او بیا دی امام خطبه و وائی - هه وخت چه د خطبې خته امام

أَقَامُوا الصَّلَاةَ

فارغ سی نو دی او خلک د پر لما غه ودریږی

اللهم اغفر لکاتبه و لمؤلفه و لوالدیهما و لاساتذهما و لتلامذهما و لجميع المؤمنین -

بَابُ صَلَاةِ الْعِيدَيْنِ

باب دئی پ بیان ددواہر و اختر و دماغہ کی

مسئلہ ۱ ددواہر و اختر و ملوئے واجب دئی - و هو الاصح -

يُسْتَجَبُ يَوْمَ الْفِطْرِ أَنْ يَطْعَمَ الْإِنْسَانُ شَيْئًا قَبْلَ الْخُرُوجِ

مسئلہ ۲ دہ پہرے د کوچی اختر چہ خورہی بہ انسان یوشی د غہ تر و تلو
مسئلہ ۳! آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم بہ تاک دانی خرمای خورہی -

إِلَى الْمُصَلِّي وَيَغْتَسِلُ وَيَتَطَيَّبُ وَيَلْبَسُ أَحْسَنَ ثِيَابِهِ

وعید کاکاہ - او غسل بہ کوی او خوشبو بہ لکوی او غوندی بہ بنہ کلی خیل کہ نوی وی او کہ

وَيَخْرُجُ صَدَقَةَ الْفِطْرِ ثُمَّ يَتَوَجَّهُ إِلَى الْمُصَلِّي وَلَا

پریوی وی - او وی باسی سہ سایہ - بیا دی روان سی وعید کاکاہ - او نہ دی وائی

يُكَبِّرُ فِي طَرِيقِ الْمُصَلِّي عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَيَكْبُرُ عِنْدَهَا

تکبیر بہ لاس کی د عید کاکاہ او د اہم بہ نزد امام اعظم - او یاران وائی چہ اللہ اکبر دی پر لاری

وَلَا يَتَنَفَّلُ فِي الْمُصَلِّي قَبْلَ صَلَاةِ الْعِيدِ فَإِذَا احْلَبَتْ

وائی - او نفل دی نہ کوی بہ عید کاکاہ کی د غہ تر دماغہ د اختر - پس غہ وخت چہ ملوئے سواسو

الصَّلَاةُ بِأَرْتِفَاعِ الشَّمْسِ دَخَلَ وَقْتُهَا إِلَى الزَّوَالِ

پہرہ پورہ تہ کید و دلمر (دوی نیزی قدس) داخل سو وخت د اختر د دماغہ تر و والہ پورہ کی دلمر

مسئلہ ۴! نفل دی د غہ تر عید کاکاہ بہ کوی کی ہم نہ کوی - کوکب دری -

او سوسہ تر دماغہ د عید کاکاہ بہ عید کاکاہ کی مکروہ او بہ کوی کی پروانہ لری -

فَإِذَا زَالَتِ الشَّمْسُ خَرَجَ وَقْتُهَا

پس کله چه لمړنی وال وکړی نو خارج سو وخت داختر د لماغله

وَيُصَلِّي الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رَكَعَتَيْنِ

اولونځ دی وکړی امام په خلکو سره دوه رکعت په نیت د واجبو

مسئله! داختر په لماغله کی نه اذان سته او نه اقامت - په حدیث شریف کی هم دعسی راغلی دی - او پر دغه اتفاق دامت هم دی -

وَيُكَبِّرُ فِي الْأُولَى تَكْبِيرَةً الْإِحْرَامِ وَثَلَاثًا بَعْدَهَا

او تکبیر دی وواي په اول رکعت کی یو د تحريمي تکبیر لکه په نور (ولوغوځي) او درې تکبیرونه ورسره

مسئله! اول چه نیت کی وکړی اول تکبیر به وواي - او بیا به سبحانک اللهم تر پايه پورې وواي - او بیا به لاس تر غوږ وپورې یوسی او الله اکبر دی وواي - او بیا به لاسونه دخاند سره ايله ونیسی - او په قدس د درو تسبیحونه ساکت اوسی - او بیا به لاس تر غوږ یوسی بل الله اکبر به وواي - او دغه شان به لاس ايله ونیسی - پر دریم تکبیر دی لاس تر نامه لاندی ونیسی او الحمد لله شریفه دی شروع کړي -

پلوه مسئله! چه دا کیفیت منقول دی د عبد الله بن مسعود او د حذیفه نخه او د ابوبلی اشعری نخه او نور، و صحابه کرام و صحابو - او همدغه روایت معتبر دی په نزد احنافو - او نور کیفیات هم راغلی دی -

ثُمَّ يَقْرَأُ فَاتِحَةَ الْكِتَابِ وَسُورَةَ مَعَهَا

پس امام دی قرأت وکړی د الحمد لله شریفی او یوسورت سره د الحمد لله

مسئله! هر سوره چه وواي راوی - لکن مستحب دادی چه په اول رکعت کته دی سوره بک الاعلی، وواي او په دوهم رکعت کی دی سوره الفاشیه -

ثُمَّ يُكَبِّرُ تَكْبِيرَةً يُرَكِّعُ بِهَا

پس ددې دی امام الله اکبر وواي او د هغه الله اکبر سره دی رکوع وکړي -

فائدہ: باقی رکعت لکھ دینا، ولو غور رکعت داسی دی۔

ثُمَّ يَبْدُءُ فِي الرَّكْعَةِ الثَّانِيَةِ بِالْقِرَاءَةِ فَإِذَا فَرَغَ مِنْ

او پیادی شروع ددوهم کعت پرقولت سره وکړي (الحمد لله اویو سورت دی وائی) او بیلیچه امام فارغ سی

الْقِرَاءَةُ كَبْرُ ثَلَاثِ تَكْبِيرَاتٍ وَكَبْرُ تَكْبِيرَةٍ رَابِعَةٍ يَرْكَعُ بِهَا

دقرائت غمہ دسری اللہ اکبرہ دی وائی - او بیادی ختم تکبیر وائی او بی ہفتہ تکبیر دی - کج و کوی

مسئلہ ۱۰: یہ مابین کی تکبیر و داخلہ دی لاسونہ د خانہ سے ایلہ نیسی - اور دوم رکعت ددیم

تکبیر و رسته دی لاسونه دلخا نه سخی ایلده وینسی - اوچه کوج تهرخی نو دی پیرن نکلن و نیسی -

وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ فِي تَكْبِيرَاتٍ الْعِيدَيْنِ

اولا سونہ دی مرغوبہ و پورہی پورہہ کوی پہ تکبیر و کی ددواہ و اختر و۔

فائده! پورہ کول دلا سود
داختر و پہ تکبیر و کی پہ بخاری او مشکوٰۃ او نور و
کتابوں کی دھندیشور اغلی دی۔

ثُمَّ يَخْطُبُ بَعْدَ الصَّلَاةِ خُطْبَتَيْنِ

اوبيا دی امام پسى له لمانځه څخه دوی خطبې ووايي -

مسئلہ! داد و خطبہ! اختراع سنت دی۔ کوکب دری ص ۴

يُعَلِّمُ النَّاسَ فِيهِمَا صَدَقَةُ الْفِطْرِ وَأَحْكَامُهَا

وہودی بنی پیدہ دی خطبوں کی سراسیمہ اور احکام دس سائی و خلکوۃ ۔

یوہ سکا! چہ احکام پغہ دی۔ پر چا واجبہ دہ؟ پر ہغہ چا چہ حروی مسلمان وی

مالک دیونضاب وی دنضابو شخه دنه کوته۔ بالا به وی تر حاجت اصلی دده۔

فائدہ! بعضی امامان دھنکوپہ خیال داسی وراکوی۔ چہ سی سایہ یرفضی مسلمان

است که فقیر وی فقر کوئی حتی چه به تحریر به ثابت ده چه بعضی کسان را و نه مزدوری

کوی نہ سرائی لری نہ دکور، کافی سامان لری۔ بلکہ پوس و پھٹی وی لکن سرسایہ و ملا

صاحب تہ و رکوی۔ او ملا صاحب ترہغہ دیں موہوی۔ ملا صاحب فی ہم و اخلی۔ او ۱۲

مسئله! (۱) س سایه به دجا دخوا نغ و س کوی؟ دخیل لمان دخوا او دکوچنی
عیالود خوابی و س کوی - دمایخی او بالغو عیالو س سایه پیر س کی نه ده ولجیه -

(۲) وچاته دې و س کوی؟ وفتیر او مسکین ته دې و س کوی - بعضی امامان که ختم غیلان
وی که یو چاس سایه ویو بل بیچاره مسکین ته و س کوی مال صاحب ته بی و س نه کوی نو
علا صاحب سخته خوابدی کین ی - او وائی چرلن غوشت او تراغ نه ده د س کوم او س سارته و کوی
(۳) او کله ولجین ی؟ په س اختوس د سپید و دکوچنی اختد و س کی ولجین ی - کیر و س ی
کری ده میاشت د س و تری ش و نذکی و و او د اختد په شپه مې س س سایه بی نه ده ولجیه
او ک یو کوچنی د اختد په شپه پیدا سو س سایه بی پر پلاسر لاس مه ده -

(۴) او د س سائی مقدار خودی؟ نیمه کاسه د غنم او یا یوه کاسه د جوار و یا سربشو
یا حرام - یا قیمت د دغو شیانو - نیمه کاسه د وکینو ده -

(۵) او د کومو کومو شیانو نغ دې و س کوی؟ هغه غنم - او سربشی - حرام - وختکی - او د
نور و شیانو نغ نه ده س واکم پر قیمت د دغو شیانو و -

وَمَنْ فَاتَتْهُ صَلَوةُ الْعِيدِ مَعَ الْإِمَامِ لَمْ يَقْضِهَا

او که دچا نغ فوت سو د اختد ملوغ س د امام پر هغه قضا شسته (یعنی یو انری بی نه کوی)

فَإِنْ غَمَّ الْهَلَالُ عَنِ النَّاسِ وَشَهِدُوا عِنْدَ الْإِمَامِ بِرُؤْيَا

او که چیری و س که او پته سوه میاشت دخلکی نغ او بیا خلکو شا هدی اداع کوی په حضور د قاضی پر

الْهَلَالِ بَعْدَ الزَّوَالِ صَلَّى الْعِيدَ مِنَ الْغَدِ فَإِنْ

لید و س د میاشتی پوله نه و له (یعنی شاهد کی تر زوال و س و سته اداع کوی) نو د اختد ملوغ دی صبا و کوی او که

حَدَّثَ عَذْرٌ يُمْنَعُ النَّاسُ مِنَ الصَّلَاةِ فِي الْيَوْمِ الثَّانِي

عذر و س پینس سوچه منع کول کی خلک د لما نغ نغ په دوهمه و س رخ دم - نو نه دی کناغ

لَمْ يُصَلِّهَا بَعْدَ ذَلِكَ وَيَسْتَعِبُّ فِي يَوْمٍ الْأَصْحَى أَنْ يُغْتَسِلَ

د اختد ملوغ و س و سته نردغ (یعنی په دریمه و س رخ) او مستحب دی پر و س کی د لوی اختد چر غسل و کوی

وَيُطَيَّبُ وَيَلْبَسُ أَحْسَنَ ثِيَابِهِ وَيُؤَخِّرُ الْأَكْلَ حَتَّى

او خوشبوئی و کبری او بسی جامعی که بخون دی - او و در آن خند و می خند که تن در غنچه فاسر خد

يَفْرُغُ مِنَ الصَّلَاةِ ثُمَّ يَتَوَجَّهُ إِلَى الْمَضَلَّى وَهُوَ يَكْبُرُ

کین دی دماغه غنچه - و هر وسته دی سران سی د عید کاهه پی خفا - او داسه یک دی تکبیراتی

فِي الطَّرِيقِ جَمْعًا وَيُصَلِّي الْإِمَامُ بِالنَّاسِ يَوْمَ الْأَضْحَى

پی لاسی په تر ورسه - او لمو غه دی وکری امام په خلکو سره د لوی اختل د و

مَرَكْعَتَيْنِ كَصَلَاةِ الْفِطْرِ وَيَخْطُبُ بَعْدَهَا خُطْبَتَيْنِ

مرکعتی لکه د کوچنی اختر لمو غه - او خطبی دی مانی وروسته تر دماغه دوی - خطبی

يُعَلِّمُ النَّاسَ فِيهَا الْأَضْحِيَّةَ وَالْحُكَامَ هَا وَتَكْبِيرَاتِ الشَّرِيقِ

او وروسته دی خلکو ته په دې خطبوی اختری او حکومه د اختری او تکبیر و نه د تشریق

فَإِنْ حَدَثَ عَذْرٌ مَنَعَ النَّاسَ مِنَ الصَّلَاةِ يَوْمَ الْأَضْحَى

او کپین سوعذر سهر چه منع دی کړه خلک د دماغه خضه په ورسه د لوی اختل - نو و دی کذا

صَلَاةً هَا مِنْ الْعَدِّ وَبَعْدَ الْعَدِّ وَلَا يُصَلِّيَهَا بَعْدَ ذَلِكَ

لمو نه د اختل د صبا غنچه او پس لرو صبا یعنی دوهم او دریمه ورسه او نه دې کذا که لمو نه پس د

وَتَكْبِيرَاتِ الشَّرِيقِ أَوَّلُهُ عَقِيبُ صَلَاةِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمٍ

و رسه او تکبیر و نه د تشریق اولی شروع کین وروسته تر دماغه د سحر د ورسه د عرفات

عَرَفَةَ وَآخِرُهُ عَقِيبُ صَلَاةِ الْعَصْرِ مِنْ يَوْمِ النَّحْلِ

او آخری وروسته تر دماغه د ماشر د یکر دی د ورسه د غنچه د اختل

عَنْدُ ابْنِ حَنِيفَةَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَأَمَامُ مُحَمَّدٍ فِي تَكْبِيرِ وَنَهْ

دایه نزد امام اعظم - او ویلی دی امام ابو یوسف او امام محمد چه تکبیر و نه

صَلَاةُ الْعَصْرِ مِنْ آخِرِ أَيَّامِ التَّشْرِيقِ

دی وائی تر وروسته پوری دماز دیکر دماخه داخیری وری غه دور خود تشریق -

پوځ سله! چه عدد دموخو د تکبیر و په نزد امام اعظم اته لموخنه دی او په نزد

د یارانو، درویش لموخنه دی -

مسئله! پر مذهب د امام صاحب تکبیر و نه د تشریق پر کلی والا باندی نسته

او پر مسافرم نسته - او پر بنه هم نسته - او چه بی جماعه لموخنه وکړی پر هغه هم نسته - او په

نزد د یارانو تکبیر و نه د تشریق پر هر لموخنه گذاره واجب دی - یعنی که نړوی او بنه -

که مقیم وی او که مسافر - که بنا والا وی که صحر والا وی - که لموخنه بی جماعت وکړی که یوانی -

مسئله! در دعتار - فتح القدر - کوکب درسی او نور و دیر و شرحو اوقفا و او

پر مذهب د یارانو فتوی کړی ده او د فقیه هم دغه فتوی ده -

مسئله! که د امام تکبیر هیسی مقتدیان دی وائی چه د امام هم په یادسی -

مسئله! تکبیر و نه د تشریق دی ټوله په جهرسه وائی -

مسئله! تکبیر و نه تر فرضی لموخنو وروسته ویل کیږی ولس -

وَتَكْبِيرَاتُ التَّشْرِيقِ حَقِيبُ الصَّلَاةِ الْمُفْرُوضَةِ اللَّهُ أَكْبَرُ

او تکبیر و نه د تشریق وروسته تر فرضی لموخنو دادی چه مصنف ذکر کړی دی خدای لوی

اللَّهُ أَكْبَرُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ

خدای لوی دی - نسته لائق د عبادت بیله خدا یه - او خدای لوی دی - او خدای لوی

وَاللَّهُ أَحَدٌ

او خدای لره شاعده ډ

بَابُ كِبَالُوتِ الْكُوفِ

باب دی پر بیان کی دماغہ دتندری دلمر یاد سپو بنی۔

إِذَا انْكَسَفَتِ الشَّمْسُ صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ رُكْعَتَيْنِ
کلمہ تندری و نیویک موخ دی و کپی امام پر خنکو سر دوه سار کتہ

كَهَيْئَةِ النَّافِلَةِ فِي كُلِّ رُكْعَةٍ رُكُوعٌ وَاحِدٌ
پر دول دنگلو - او پر هر رکعت کی دی یو سار کوع کوعی -

پو سار! چہ دامذہب دحنفیانو دی او شوک پر یو رکعت دو ای او شوک دسری - کوعی وای

وَيَطُولُ الْقِرَاءَةُ فِيهِمَا وَيَخْفَى عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَقَالَ
بود سار دی وای قرائت پر دوسر رکعتی - او کراس دی وای قرائت پر نزد امام اعظم او ویلی دی

أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ يَجْهَرُ ثَمَّ يُدْعُو بَعْدَهَا حَتَّى تَخْلُعَ الشَّمْسُ
سار انو! چہ قرائت دی بجهر سر وای او بیادی دعا کوی پر اجتماع سر و سوت تر مانع تر شو چہ لمرو وینا کیر

مسئلہ! بعضی عوام وای چہ دلمر یاد سپو بنی۔ دتندری سبب دینکا نو کھون دی خود اغطہ مقلو

دو۔ پر حدیث شریف کی راغی دی چہ لمرو سپو بنی ایتان من آیات الله نہ تو پرین دی وای پر سبب دمرک دچا یاد
شر وند چالک داهل جاہلیت چہ عقیدہ و۔ بلکہ خدای پاک پر عالم علوی کی پر دی تغیر خیل قدس یو غنبنہ ظاہروی -

وَيُصَلِّي بِهِمُ الْإِمَامُ الَّذِي يُصَلِّي بِهِمُ الْجُمُعَةُ فَإِنْ لَمْ يَحْضُرْ إِلَّا مَا
اللوغ دکوف دی وای تہ فقہ امام و کوی چہ دوی تہ دجعو لوغ و کوی او کہ امام دجعی نہ و

صَلَّاهَا النَّاسُ فَرَادَى وَلَيْسَ فِي خُشُوفِ الْقَمَرِ جَمَاعَةٌ وَإِنَّمَا
حاضر هر سری دی نفل و کپی یوا نری - او نستہ پر نور والی کی د سپو بنی جماعت بلکہ هر سری دی

يُصَلِّي كُلُّ وَاحِدٍ بِنَفْسِهِ وَلَيْسَ فِي الْكُوفِ خُطْبَةٌ
وکان تہ جلا جلا موغ کوی - او نستہ یہ کوف کی دلمر خطبہ ویل -

بَابُ صَلَوةِ الْإِسْتِسْقَاءِ

باب دی په بیان کی د لماغځه د طلب د یاسرائل

قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ لَيْسَ فِي الْإِسْتِسْقَاءِ صَلَوةٌ مُسْتَوْنَةٌ بِالْجَمَاعَةِ

ویلی دی امام اعظم چه شته په استسقاء کی لمو غځ چه سنت فی جماعت وی

فَإِنْ صَلَّى النَّاسُ وَحْدًا نَّاجَازًا وَإِنَّمَا الْإِسْتِسْقَاءُ الدُّعَاءُ

نوکه هر سړی ځان ته لمو غځ وکړی نور وادی - او نه دی په نزد د امام اعظم استسقاء مکرر سرخو

وَالْإِسْتِغْفَارُ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ يُصَلِّي الْإِمَامُ رَكَعَتَيْنِ

او استغفار یعنی طلب د جغبنی دکناه دی - او وائی یاران چه امام دی دوه راکته لمو غځ وکړی

وَيَجْهَرُ فِيهَا بِالْقِرَاءَةِ ثَوْبِي خُطْبٍ وَيَسْتَقْبِلُ الْقِبْلَةَ بِالدُّعَاءِ

او په سر وادی کی قرآن ته په دواړو راکتو کی - او بیا دی خطبه وائی ریعنی خلکو ته دی نصیحت وکړی - چه دکناه غځ توبه وکړی - نو ب خدا ی یاران وکړی او هماغه کینی دی قبله ته په دعا سره -

وَيُقَلِّبُ الْإِمَامُ رِدَائَهُ وَلَا يُقَلِّبُ الْقَوْمَ أَنْ دِيَتَهُمْ

او وادی سړی امام چا د سر خپل او نه دی اړ وای مقتدیان خپل چا د سر ونه -

یوه سطل - چه اړ وای د چا د سر په لور د نیک پالی کینی - کوکب د سړی په صلاکتی وائی د قلب په بیان کی - که چیرې چا د سر چا - کیند و لورې دی کینته او کینته دی لورې کړی - او که کس دی و وراسته طرف دی وچپ او بر - وای وکی او چپ طرف دی وراسته او بېرته ورا وای - لکن د سر ویش وائی چه د حد یشوپه شرحوک چه د قلب معنی راغلی ده هغه د دغه کیفیت غځه خلاف ده -

وَلَا يَحْضُرُ أَهْلُ الذِّمَّةِ الْإِسْتِسْقَاءَ

او نه دی حاضر ینکی اهل ذمه د کفار و ما - تسقاء ته په

بَابُ قِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ

باب دئی په بیان کی د قیامی د مياشتی د سروشې یعنی تراویتم

پوه سله! چه د سروشې میاشت په دې سبب، رمضان بولی چه، مضی سوختل
ته وائی او دامیاشت د مسلمانانو کما هونه سوئی - کوب دری دتک

وَيَسْتَحِبُّ أَنْ يَجْتَمَعَ النَّاسُ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ بَعْدَ

او مستحب ده چه سر جمع دی سی خلک په میاشت کی د سروشې پس له ماخستن دلمانځه څخه

الْعِشَاءِ فَيُصَلِّيَ بِهِمْ إِمَامُهُمْ خَمْسَ تَرَوِيحَاتٍ

نوودی کذاری په دوی سره امام د دوی پنځه ترویه (ترویه خلوس، رکعت ته وائی)

فِي كُلِّ تَرَوِيحَةٍ تَسْلِيمَتَانِ

او په هره ترویه کی دوه سلامه دی -

مسئله! په یوه سلام خلوس، رکعت کول مکر وه دی - مولوی عبدالحی -

وَيَجْلِسُ بَيْنَ كُلِّ تَرَوِيحَتَيْنِ مَقْدَارَ تَرَوِيحَةٍ

او کبښی دی په مابین کی د هر دوو ترویه په اندازه دیوې ترویه -

پوه سله! چه په دغه مسئله هیتوک عمل نه کوی - نه دختم په تراویح کی او نه درالف
ترکیف، په تراویح کی - یعنی په مقدار دیوې ترویه نه کبښی - او دې جرم پر ملا یا نو دی

مسئله! دغه د مابین په ناسته کی که څوک تسبیح وائی او که د سرو وائی او که

نفل کوی اختیار لری - اما بعضی اما جان تسبیح په سر و وائی او مقتد یا نو غوږ

و سر ته نیولک وی - په دې عقیده چه سامع لکه تالی په ثواب کی سره برابر دی -

لکن دا خبره غلطه ده - د فقهی شریفی په کتابوک وائی چه سامع لکه تالی په ثواب

کے یوازی د قرآن مبارک خاصه ده - نو ښه دا ده چه ټوله خلک جلجلایوشی کول کول

وای - دایره او ملامتیا پر اما مانوده وکس -

ثُمَّ يُؤْتَرُ بِهِمْ وَلَا يُصَلِّي الْوُتْرُ بِجَمَاعَةٍ فِي غَيْرِ مَضَانٍ

او بیادی ملاوت وکړې په مقتد یا نوسره (یعنی وتر دی هم په جماعت وکړې) او نه
دی کوی وتر په جماعت سره بیله میاشتی درو شري -

مسئله! قدری تراویح مستحب وگنې او دایو ضعیف روایت دی
او مصحح روایت او مذهب دادی - چه مختار د لور و فقها و حنفیا نودی
چه تراویح سنت مؤکد دی - او دغه رنګه کول فی ونو قه په جماعت سره هم
سنت مؤکد دی - او دغه شل رکعت هم سنت مؤکد دی -

سوال! سنت مؤکد خو هغه دی چه رسول کریم صلی الله علیه وسلم
په هغه مواظبت کړې وی مع التارك اخیاناً - او سره د دې چه تراویح په
جماعت سره صف آغضت صلی الله علیه وسلم درې شپې کړې دی -
نکه په بخاری شریف - مسلم شریف - مشکوٰۃ شریف او نو رو د
حدیثو په کتابو که چه راغلی دی - نو خرنګه تراویح او جماعت فی
سنت مؤکد بلل کین ی!

جواب! مواظبت یو حقیقی او ظاهری دی - او بل حکمی مواظبت دی -
حقیقی خو بنکاره دی - او حکمی دادی چه آغضت صلی الله علیه وسلم
د عذر په سبب مواظبت ترک کړی وی - او د تراویح مواظبت پر یښودل
په سبب د عذر وو - وله چه په تلو وحدیثو مېا را کو که راغلی دی -
چه آغضت صلی الله علیه وسلم وای چه نه به یې یېم چه د المونج
یعنی تراویح به پر تاسی فرضی سی - نو په دې سبب نه همیشه توب نه
پر کوم - نو کویا رسول کریم صلی الله علیه وسلم حکماً مواظبت پر
کړی دی - کوکب دری ص ۴۴

او درشل رکعت والی دلیل دی دادی! چه په زمانه که د عمر
او عثمان و او علی و او وسته صحابه رضی الله تع عنهم هم دغه شل
رکعت تراویح کیدله - او داسنت په دې سبب بولو چه آغضت صلی
الله علیه وسلم فرمایلی دی "عَلَيْكُمْ بِسُنَّتِي وَسُنَّةِ الْخُلَفَاءِ"

اللہ شدیئے - ہدایہ - کوکب دری -

پوینتند! بعضی وخت یو خوکسہ مشورہ سر وکری چہ پ
یوہ کوہ کے تراویع پہ حافظ القرآن پسے کوئے - پدہ سبب چہ پ
مسجد کے دالفر ترکیفے تراویع کینی - او یا پ مسجد کے ختم القرآن
کینی کے لکن حافظ نے دیر خطا و نری او یا دتصحیح الحروف مراعات
نہ کوئے - او یا فاسق وی نو د د غوخنکو تراویع صحیح دی کہ خنک؟
جواب! ہو صحیح دی پ بحر رائق او نور و کتابوک چہ مکروہ
کند سوی دی نو دا پ ہفہ صورت کی دی چہ پ مسجد کی تراویع
بالکل پرینودل سی او تولہ خنک فی پ کوہ وکی کوئی - کما بیدل
علیہ عبارة الکتب المذکورہ -

مسئلہ! بعضی امامان پر اووہ ویشتم دس و شری میاشتی تراویع
پرین دی دا بالکل غلط کار دی - بلکہ دتولی میاشتی تراویع سنت دی -
مسئلہ! بنحولہ پ کوہ وکی بلیہ جماعتہ تراویع کول پ کار دی -
مسئلہ! بعضی امامان پ سر و شراہ کے خنک بنک بنج د - اووہ
التسبیح دپارہ پ جماعت سرہ دعوت کوئی - بلکہ پ لاوہ سپیکر کی
اعلان و تر کوئی - او صلوۃ التسبیح پ لاوہ سپیکر کی اداء کوئے - ناچی
بنجی پ کوہ وکی اقتداء پسے وکری - دا کار غلط او بے بنیادہ او د خلوص و
مذہب و غنہ خارج کار او بدعت دی -

مسئلہ! پ تراویح کی جماعت سنت دی دا خود متونو خبر دہ - لکن صاحب
ہدایہ وائی چہ جماعت پ تراویح کی سنت - کفائی دی - او د اہم مذہب د
اکثر و مشائخو دی حتی کہ یوہ محلہ والی پ اتفاق سرہ تراویع پ کوہ وکی
اداء کوئی پ مسجد کی ہیٹ خوک جماعتہ تولہ اہل محلہ گناہ کارہ دی او کہ
بعضی اہل محلہ والی پ مسجد کی جماعت تراویع کولی او نور و پ کوہ وکی
اداء کولی نو تولہ محلہ والی گناہ کار نہ دی البتہ ہفہ کسان چہ پ کوہ وکی
اداء کوئی د فضیلت د جماعت محروم دی - ہدایہ ص ۳۲ -

بَابُ صَلَاةِ الْخَوْفِ

باب دئی پر بیان کی دھغہ لمانخہ چہ پر شرط دبی دد بنمن کین ی

یوہ سٹھ! اچہ دہ صلوۃ الخوف پر حدیثو کے مختلف دہ ولونہ راغلی دی۔
اوسر دولتی راودی لکن مختارہ کیغیت فی دادی چہ قدوری والی۔

إِذَا اشْتَدَّ الْخَوْفُ جَعَلَ الْإِمَامُ النَّاسَ طَائِفَتَيْنِ

هغه وخت چہ سختہ سی بیہ دد بنمن مثلاً یادہ نذکانہ۔ نووی کرخی مشرولینکر خلک دوپہ دی۔
یوہ سٹھ! چہ شرط والی داشتاد محض اتفاق دی۔ حکم چہ نہ موہن پر نزجفس
نزدی والی دد بنمن د صلوۃ خوف د پاسرہ کافی دی۔

طَائِفَةٌ إِلَى وَجْهِ الْعُدُوِّ وَطَائِفَةٌ خَلْفَهُ فَيُصَلُّونَ

یوہ دلہ ومختہ دد بنمن او یوہ دلہ وخپلہ شاتہ۔ نو اداع دی کری

بِهَذِهِ الطَّائِفَةِ رُكْعَةً وَسُجْدَتَيْنِ

پہ دغہ دلہ سرہ یو رکعت او دی سجدہ ہے۔
یوہ سٹھ! چہ دا پہ هغه صورت کے دی چہ امام او قوم مسافر وی۔

فَإِذَا رَفَعَ رَأْسَهُ مِنَ السُّجْدَةِ الثَّانِيَةِ مَضَتْ هَذِهِ الطَّائِفَةُ

پس چہ سرہ اپورہ کری امام دد وهی سجدہی نخہ ولاہ دی سی دغہ دلہ چہ یو

إِلَى وَجْهِ الْعُدُوِّ وَجَاءَتْ تِلْكَ الطَّائِفَةُ

رکعت فی کری دی ومختہ دد بنمن اورا دی سی هغه بلہ دلہ چہ دد بنمن مختہ ولاہ و۔
یوہ سٹھ! چہ دی چونکہ پہ لمانخہ دی حکماً نو خبری یا خورک وغیرہ نہ نکوی۔

فَيُصَلُّ بِهِمُ الْإِمَامُ رُكْعَةً وَسُجْدَتَيْنِ وَتَشْهَدُ وَسَلِّمَ وَلَمْ يُسَلِّمُوا

نوادار دی کړې په دوی سره امام یو رکعت او دوې سجدي او امام دی التبیات ووايي او سلام دی وکړخوی ولی چه دامام لموځ خو پوره سو او خلک به سلام نکړخوی ولی چه دهغو یو رکعت پا ته دی -

وَذَهَبُوا إِلَى وَجْهِ الْعُدُوِّ وَجَاءَتْ الطَّائِفَةُ الْأُولَى

او ولاړي دی سی دغځلک وخته دد بنمن - او را دی سی اوله ډله -

فَيُصَلُّونَ وَحْدًا ثَانِيًا رُكْعَةً وَسُجْدَتَيْنِ بِغَيْرِ قِرَاءَةٍ

نودی ادا کړي دوی یو رکعت او دوې سجدي بیله قرا ته - ولی چه دوی حکما په امام پسې دی - لکه دا چه حکم د لاحق دی -

وَتَشْهَدُ وَأُسَلِّمُوا وَمَضُوا إِلَى وَجْهِ الْعُدُوِّ

او التبیات دی ووايي او سلام دی کړخوی - ولی چه ددوی لموځ هم پوره سو او ولاړي دی مخه

وَجَاءَتْ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى وَصَلُّوا رُكْعَةً وَسُجْدَتَيْنِ بِقِرَاءَةٍ

د بنمن او را دی سی هغه ډله او یو رکعت او دوې سجدي وکړي - لکن په قرا ته سره ولی چه دوی مسبوقین دی یعنی اول د لماڅه ځنی تیر سړی دی نو دامام څخه علاقه ددوی قطع ده -

وَتَشْهَدُ وَأُسَلِّمُوا

او التبیات دی ووايي او سلام دی وکړخوی -

په کله سله! چه دا بالا کیفیت ا بود او د ابن مسعود څخه روایت کړی دی - او امام اعظم د کیفیت څخه را کړی دی - ولی چه سند یی ډیر قوی دی او دغه روایت ته ابن عبد الرحیم ورکړې ده - او همدغه کیفیت امام ابن اخی او امام اشهب څخه را کړی دی - رد مختار -

فَإِنْ كَانَ الْإِمَامُ مُقِيمًا صَلَّيْهِ بِالطَّائِفَةِ الْأُولَى رُكْعَتَيْنِ وَبِالثَّانِيَةِ رُكْعَتَيْنِ

او که چیرې امام مقیم ووا دای کړي په اوله ډله سره دوه رکعت ساوې دوه سره هم دوه رکعت

بَابُ الْجَنَائِزِ

باب دی پر بیان کے جنازہ

پیرہ سٹھ! چہ جنانہ پر تو، دجیم نوم دمہ دی اوپر شیر دجیم نوم دھغ
چار پائی یاکتہ دی چہ مہی پر وہی۔ یاد ہغ تختی نوم دی چہ مہی تہ خسل پر وہی۔
فائدہ! چونکہ اکثرہ او غالبہ مہی شرمونہ پر حصو، کی دقر بیانا نو اوخلکو
مہی نوخلکہ قد وہی پر بیان کے ددغو مہی داسی وائی۔

إِذَا اخْتَضَرَ الرَّجُلُ وَجْهَهُ إِلَى الْقُبْلَةِ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْمَنِ

چہ حاضر کرہ سی سہی (یعنی مرکب فی حاضر سی۔ یا ملائکہ الموت وہ تہ حاضر سی)
نوخامخ دی کرہ سی یعنی خلک دی و قبلہ تہ مخامخ کرہی پر، استہ اسہ پر باندی۔

فائدہ! قید درجل اتفاق دی وہی چہ دینتی ہم دغہ حکم دی۔

مسئلہ! اپر اسہ پر ہی ایستل فی قیاس پر وضع دقہ کرہی دی لکن مختار او معتاد
اومفتی بہ دادہ چہ ستنی ستم دی پر ہی بادی۔ وہی چہ داسی پر ہی ایستلک روح دانساخیری۔ کوہی
پیرہ سٹھ! چہ غلبہ علامہ درکندن دادہ چہ پینہی سرہ ایلہ سی او پزہ فی
کبرہ سی او تیکو نہ فی توہ سی وغیرہ۔

وَلَقِّنَ الشَّهَادَتَيْنِ

او تلقین دی وہ تہ کوہی حاضرین وہی تہ دوہی کلمی دشہادت

صُورَةُ التَّلْقِينِ! حاضرین دی وائی، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ
أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ! پر داسی آواز، چہ دی فی اوہی۔ اوپر دی دی امر نہ وہ تہ
کوہی چہ کلمہ دشہادت وایہ۔ وہی چہ حال درکندن دین سخت دی نہ بایده
چہ دی منع و نہ کرہی۔ نعوذ باللہ من ذالک۔

اللهم اناسئلك حسن الخاتمة - ونعوذ بك من سوء الخاتمة - آمين۔

وَإِذَا مَاتَ شَدُّوا الْحَيَاءُ وَغَمَضُوا عَيْنِيهِ

اوچه مریسی نوحا ضرین دی و تری زنی دده په یوه تکره او سترگی دی وراپتی کری.
ددې سیردادی چه دمري خوله چه وانه وې او سترگی ترونی وی کتو بکوته بد معلومین.
مَسْئَلُهُ! هغه سړی چه ترنی ورتی داسی دی وای، بِسْمِ اللَّهِ وَعَلَىٰ مِلَّةِ رَسُولِ
اللَّهِ اللَّهُمَّ يَسِّرْ عَلَيْهِ أَمْرًا وَسَهِّلْ عَلَيْهِ مَا بَعْدَهُ وَاسْعِدْهُ بِإِقْلَاقِكَ وَاجْعَلْ
مَخْرَجَ إِلَيْهِ خَيْرًا مِّمَّا خَرَجَ عَنْهُ.
فانته! دعا لمرحوم و مری ته دغه فاند لری چه دعا وکړی.
مسئله! ادرکندن په وخت د سوره یسین شریف ویل په نروا هم مستحب کار دی.

فَإِذَا ارَادُوا غُسْلَهُ وَضَعُوهُ عَلَىٰ سَرِيرٍ

هر کله چه اراده وکړی دغسل مری. نو ایزدی دی مری پر یوه تخته باندی.
پو کا سله! چه او به به یی کښته تویلی ی.

وَجَعَلُوا عَلَىٰ عَوْرَتِهَا خِرْقَةً وَنَزَعُوا ثِيَابَهُ

او وادی چوپس عورت دده یوپاک تکره. او ختی و دی کا بزی توله کلی دده.
پو کا سله! مراد د عورت هغه عورت غلیظه دی و بس - کزانی الهادیه.

وَوَضُّوهُ وَلَا يُمْضِمُضٌ وَلَا يَسْتَنْشِقُ ثُمَّ يُفَيِّضُونَ

او اودس دی ورتانه کری مگر په خوله او پزه کی دی او به نه وراچوی. او بیا دی او به توی کری پر

الْمَاءِ عَلَيْهِ وَيُجَمِّرُوا سَرِيرَهُ وَتَرًا

مری باندی. او خوشبویه دی کری تخته دمري تاک (یعنی یو وایر یا درې وایره یا پنځه وایره)

کیفیت نه دادی چه هغه شی چه عود پکښی لکینی یو وایر یا درې وایره پر تخته
شاوخوا سر او کښی وی. که عود نه وو او د انورکا عادی خوشبویکا وی. نو یو وایر
یا درې وایره دی یو یو څا څکی پر تخته شاوخوا توی کری.

وَيُغْلَى الْمَاءُ بِالسِّدْرِ أَوْ بِالْحَرْضِ

او ددی ایشوی او په سدر، یعنی بلگونه د درختی سدر، چه هغی تر په پاکستان او هندوستان
سی بیروانی - اومیه وائی په باغراس وکی پر موهیم خرخیږی، او یا په برخه چه د مسکنت په دوران

فَإِنْ لَّمْ يَكُنْ فَالْمَاءُ الْقَرَارُ

سی په هغی خلکو کالی پر یوله چه میده لری دی، او که داد و نه وکه په خالص او بودی پر یولی.

پوه سدر! چه سدر او حرض د پارسه د نظافت او بڼی پاکي - استعمالینی.

تبیه! بعضی علمه اما نوبه د سدر معنی په کل سدر طالب ته کوله او دای
ورته وویل چه سدر د خوشبوی کل نوم دی.

تر دې عجبیه

یو امام د قرآن شریف ترجمه کوله د آیت «اغلی» و «طلح» مترجم ورته وویل «طلح» تاک

یعنی دانکور، درخته بولی او جاهل نه یو هیډه! چه طلح د کیلی درخته بولی.

د خندا خبره

یوه اهل علم و طالبانوته د «یمین غموص» ترجمه داسی وکړه چه یمین غموص هغه دی
چه سړی ته در دوسه سی او قسم واخلي - او دې جاهل نه یو هیډی چه و دې ته خو په عربی
«یمین فور» وائی - او یمین غموص هغه دی چه پر تیر سوی کاسر په در واغو په قصد قسم واخلي.

هدایت

په حدیث شریف کی سر اغلی دی، رَبِّ تَالِ الْقُرْآنِ وَالْقُرْآنُ يَلْعَنُهُ، یعنی دیر
تلاوت کوکو، د قرآن - قرآن مبارک لعنت پر وائی - په دغه حدیث کی دغسی خود س رایه
ترجمه کوئکی د قرآن مبارک هر داخل دی بلکه په طریق اولی - او په بل حدیث مبارک
کی سر اغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وائی «مَنْ كَذَبَ عَلَيَّ مُتَعِدًّا قَلْبِي بَوَّأُ
مَقْعَدَهُ مِنَ النَّارِ» ترجمه! که چا د سر واغ وویل پر ما باندی په قصد سیه نوجور دی کړی
خپل ځای په اور کی - لفظ د حدیث امر دی او په معنی دا خبره دی یعنی ځای ئی په
دو بهرځ کی جوړ کړی.

نو تاسی فکر وکړی چه پر علیه السلام د سر واغ وویل دای جزاء ده - نو هغه امام چه
پر خدای پاک باندی د سر واغ وائی یعنی چه ترجمه د قرآن مبارک غلطه کوی د هغه به

خه جزاء وی - نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الْجُنَّةِ وَالْكَذِبِ عَلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ -
 سبب د داسی غلطی ترجیحی او پر پاک خدائی او پر، سوله الله صلى الله عليه وسلم
 د د - واغور و یلوخه دی - هغه د ادی چه دغه جاهل امام یوه لویه ملائی یا امامت کیر
 صری وی - نو د پاسره داظهار ددی چه نه یو عالم مترجم یم او د هغو علماؤ س که چه
 یه صحیح توکه دقرآن مبارک ترجمه کوی او یا حدیث دس سوی براب یم - نو دی هم پردغو
 د - واغور پر خدائی او پر رسول صلعم دلاوره سی - مطلب داچه د پاسره د نیا پر خدائی او
 پر رسول صلعم دده دس واغ وائی - «الْعِيَاذُ بِاللَّهِ مِنْ جَمِيعِ الْمَالِ وَالْمَتَاعِ بِمِثْلِ هَذِهِ إِلَّا كَاذِبُ الْمُرْدَةِ»
 برادران گرامی! داخو خبرنی په توگه دجمل معترضه راغلې اوس اصلی مطلب ته غو -
 مسئله! اتاسی پوهینی چه غرض د استعمال دسدر یا د بر و حی غنه نظافت یا
 پاکي دمسلمان مری ورسره - نو چونکه په نظافت کی صابون تر هغو دوو بالا
 دی - نوکه هغه دوه نه وکله په نخی نه مانده کی خصوصاً په بنسار وکله نولن صابون دی
 په او بوک ویشوی -

مسئله! عادت داسی دی چه اوله وارس او د وهم وارس مری په ساده او بو
 منخی او په دریمه پلاکته سدس یا عرض استعمالوی - لکن مسئله داده چه دسروسه وارو
 کی دغه دوو استعمال کړی چه بڼه نظافت سراسی -

وَيُغْسِلُ رَأْسَهُ وَلِحْيَتَهُ بِالْخُطْمِ

او ورس پرې دی منخی س او بڼی د مری په خطمی چه د یو مشهور جمل نوم دی -
 فائده! ددی سه دامعلومینی چه مسلمان باید بزیره ولری -

ثُمَّ يَفْتِجِعُ عَلَى شِقِّهِ الْأَيْسَرِ فَيُغْسِلُ بِالمَاءِ وَالسَّدْرِ

او بیا دی پرې باسی مری پرچپه بغل باندی - او بیا دی مینخی مری په او بو او په سدس

حَتَّى يُرَى أَنَّ الْمَاءَ قَدْ وَصَلَ إِلَى مَا يَلِي التُّخْتِ مِنْهُ

تر هغو چه دامعلومه سی چه او بو ورس سیدی و هغه طرف ته د مری چه په تخته پورې دی -

ثُمَّ يُضَجُّ عَلَى شِقِّهِ الْاَيْمَنِ فَيُغْسَلُ بِالْمَاءِ وَالسَّدْرِ

او بيا دی پری ایستل سی مری پر، است بغل او پری دی منخل سی پر او بو او سد، سره تر هغو

حَتَّى يَرَى أَنَّ الْمَاءَ قَدْ وَصَلَ إِلَى مَا يَلِي الثَّغْتَ مِنْهُ

چه دامعلومین ی چه او به و، سیدی و هغه لوت ته دمري چه په تخته پورک دی.

ثُمَّ يَجْلِسُ، وَيُسْنِدُ إِلَى يَدِهِ وَيَقْسِمُ بَطْنَهُ مَسْحًا قِيَّتًا

او بيا دی کښی مری او تکیه دی کړی غاسل و خان ته اولاس دی تیر کړی پر لښ دمري په نړی

فَإِنْ خَرَجَ مِنْهُ شَيْءٌ غُسْلُهُ وَلَا يُعِيدُ غُسْلَهُ

سره. نو که را وړی د ښه غځ دمري یو شے (مرد اړی) هغه وی پری غځی او غځل ی نه را اکرځی

مسائل

نر به و نرته غسل و مړ کوی او بنځه به و ښځی ته. او د ښځی غسل و نر ته یا د نر غسل و ښځه ته نه دی روا. او که چیری مری نر او کوچنی و وچه اشتها نه و نر ته کیدل ښځی غسل و مړ کولای سی. و هکذا که مړه ښځه وه او دیره کوچنی و وچه اشتها نه و نر ته کیدل نر غسل و مړ کولای سی. او په ضرورت کی ماینه میره ته غسل و مړ کولای سی. او میره و مایه ی ته غسل نه سی و مړ کولای. او میره ته نر مسه کول هم ناسر وادی. او و نر ته کتل سر وادی په اصم و روایت کی. کوکب دری ص ۴۴

ثُمَّ يَنْشِفُهُ بِثَوْبٍ وَيَجْعَلُهُ فِي أَكْفَانِهِ

او بيا دې وچه کړی په یوه تکره سره (چه کفنونه نر لاند نه سی) او بيا دی و پچیل سی مری په کفنوک.

وَيَجْعَلُ الْحَنُوطَ عَلَى رَأْسِهِ وَلِحْيَتِهِ وَالْكَافُورَ عَلَى مَسَاجِدِهِ

او د دی کی حنوط سی (و دی مښی) حنوط (چه یوه مرکب خوشبونی ده) پر سر

(چه هم خوشبونی ده) د سجدي پر ځایو ورو مښی.

د سجدي ځایونه شدي. پزه. نر نکون نه او ورو غوی دی.

وَالسُّنَّةُ أَنْ يُكْفَنَ الرَّجُلُ فِي ثَلَاثَةِ أَثْوَابٍ إِنْ أَرَادَ

اوسنت طريقه دکن دادا که کفن و کول سی نرت به در و جاموگ چه انرا او قمیص

قَمِيصٌ وَلِفَافَةٌ فَإِنْ اقْتَصَرَ وَاعْتَصَرَ عَلَى ثَوْبَيْنِ جَانِبِ

اولفافه دی - او که چیری خنکوبس و لک و کری پر و و جامو هم را وادی -

دلیل ددی دادی ! چه به بخاری شریف او نور و کتاب بود حدیثی کی دالسی را علی

دی چه در سول الله صلی الله علیه وسلم کفن در پی سپینی جامی دینبه جوهر سوئی و و :

یوکه سله اچه دنیستی به وخت کی یوکه جامه هم پس ده - ولی چه دمصعب بن عمیر

کفن یوکه شری - چه هغه هم سی تی پیونه س سیدله - نو علیه السلام امر و کری چه سر پی ویر

پت کری او پر پیونی د آنخر و ابنه ویر و اچوی - کزانی البخاری - غیره -

وَإِذَا أَرَادُوا لَفَافَةً عَلَيْهِ ابْتَدَأُوا بِالْجَانِبِ

وخت وخت چه اراده و کری خنک د پیچلودلفافی پر مری نو شروع دی و کری به چه

الْأَيْسَرُ فَلَفُّهُ عَلَيْهِ ثُمَّ بِالْأَيْمَنِ

طرف و پیوی دی و اچوی او ویر وسته را استه طرف دی پی و اچوی چه را استه بالا سی -

طریقته دکن

اول دی پی یوحای لفافه و غور وی - او ویر وسته دی انرا پی و غور وی - بیاد

به مری قمیص و اغوندی او پی انرا دی کینین دی - او د انرا چه طرف اول را استه

طرف دی ویر وسته پر را واپ وی - اولفافه دی ویر وسته هم پی هغه کیفیت را واپ وی -

فَإِنْ خَافُوا أَنْ يَنْتَشِرَ الْكَفْنُ عَنْهُ حَقَدُوهُ بِخُرْقَةٍ

او که بیریدل خنک چه کفن به در مری خنک واپ ویر نو و دی تری به یوکه را بنکی - ۴ -

وَتَكْفِنُ الْمَرْأَةَ فِي خَمْسَةِ أَثْوَابٍ إِنْ أَرَادَتْ وَقَمِيصٌ

او کفن دی کری سی بنکی به پتو جاموگ - هغه دا - انرا - قمیص -

وَجَارًا وَخُرْقَةً تُرْبُ بِهَا شَدِيهَا وَلِفَافَةً فَإِنْ

اوپوہ فی - اوپوہ کچر چہ پہ مغہ فی قے ور وتریے - اوپلہ لفافہ دہ - اوکے فی چیریے

اَقْتَصِرُوا عَلَى ثَلَاثَةِ اَثْوَابٍ جَارٍ

بس والے وکری دینہی پہ کفن کی پس دس وجامو با ندی سوادئی -

فان شدہ - او دی تہ کفن کفایت وائی - او دادر پی جامی بہ انرا ز - لفافہ اوخاس وئی -

ترتیب دکنو دینہی دادئی - (۱) انرا ز (۲) خرقة (۳) قمیص (۴) خاس (۵) لفافہ - کک چہ وائی -

وَيَكُونُ الْخِمَارُ فَوْقَ الْقَمِيصِ وَتَحْتَ اللَّفَافَةِ وَ

اووی دی پوسہ فی پی قمیص لوہ او تر لفافہ لاندی - او وادی چوی

يَجْعَلُ شَعْرَهَا عَلَى صَدْرِهَا وَلَا يُسَرِّجُ شَعْرَ الْمَيِّتِ

وینستان دینہی پر حیکریا ندی - او نہ دی ہر موغوی وینستان دمری کہ نروی اوکے بنطہ

وَلَا لِحْيَتَهُ وَلَا يَقْصُ ظَفْرُهُ وَلَا شَعْرَهُ

او نہ دی ہر موغوی ہریرہ ددہ - او نہ دی ہر پی کوی نوکان دمری دکہ خہ ہم لوی وئی - او نہ دی

وینستان و ہر پی کوی - ولی چہ داجزہ داسان دی او داسان جزہ پس لمرکہ ہر پی کول

نار وادی - کک ناسنت کوچئی چہ سنت نہ وئی -

وَتَجْمَرُ الْأَكْفَانُ قَبْلَ أَنْ يُدْرَجَ فِيهَا وَتُرَا

او خوشبوئی دی کری کفتو نہ دغہ تر دی چہ پچیل کپیری مری پہ مغوی لکن تاک -

ولی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم دخیلی مری لوہ پہ کفتو کے داغسی امر وکریے -

فَإِذَا فَرَغُوا مِنْهُ صَلُّوا عَلَيْهِ

پس چہ فارغہ سی دغسل او د کفن تہ نو بیادی دجنانہ فی لمو غ وری کری -

مسائل

دجنا نري لمو غيٰ فرض كفايے دى . نكه تكفين - تجهيز چہ داتوله په اجماع دامت ثابت دى . او منكرى كافر دى - در مختار - او شرمونه ئے شپين دى !
 (۱) اسلام دمري دى . وكافرتہ دجنا نري لمو غيٰ نه دى سول -
 (۲) پا كوالك دمري دى - نوتر غسل دغه دجنا نه لمو غيٰ نه دى سول -
 (۳) حضور دمري دى - نوغائب نه دجنا نري لمو غيٰ نه دى سول -
 سوال ! آخضرت معلم و نجاشى نه غالباً نه لمو غيٰ وركړې . كفاي البخارى و مسلم وغيرهما جواب ! هغه د آخضرت معلم خاصه ده كفاي العيني و فيض الباري -
 (۴) پر هكڼه پيرون وى يا پيرونه كينته چارپاڼي . نوكه مري پر دابه و ويا په موټر كى و و - د جنا نري لمو غيٰ نه دى سول -

(۵) لوړ حصه دمري په دامام وخته وى . نوكه مري كړه قشاشى دجنا نري لمو غيٰ نه دى سول -
 (۶) د قلى و خواته وى او دجنا نري په لمانځه كى خلوېر تكبيره فرض دى او سر كن دى - او بل په ولسه كى بى اداء كوي . حتى چه بيله عدسره په ناستى نه دى سول -

اوسنت يي دادكړے !

تر اول تكبير وسته " سبحانك اللهم " تر دوهم تكبير وسته دسود پر عليه السلام يا ندی . تر دريم تكبير وسته دعا دمري " اللهم اغفر لي ما اذنبك " او كې دان و نه دده " اللهم ربنا انا الذی " دى وواځي - او تر خلرم تكبير وسته دى سلام وركړې - قنیه
 (۷) دده

وَأُولَى النَّاسِ بِالْإِمَامَةِ عَلَى الْمَيِّتِ السُّلْطَانُ إِنْ حَضَرَ فَإِنْ لَمْ يَحْضَرْ فَإِنَّهُ
 اوسنه دخلكو په امامت سره پر جنانزه يا ندی يا چا دى كه حاضر و وكه يا چا نه و و حاضر يا نائب دده
 سسلكه ! قاضى دحكى يا والى دوليت په حكم كى دسلطان دى -

فَإِنْ لَمْ يَحْضَرْ فَيُسْتَعْبَقُ تَقْدِيمُ إِمَامِ الْحَيِّ ثُمَّ الْوَلِيِّ

كه يا چا حاضر نه و و يو مستحب ده هم دكلى دمجد ملا دى دغه كړي او هغه نه و نو بيا دى قريپ و غ وركړي -

فَإِنْ صَلَّى عَلَيْهِ غَيْرُ الْوَلِيِّ وَالسُّلْطَانُ أَعَادَ الْوَلِيَّ

او كه لمو غيٰ وركړه غيرونه او يا چا لمو غيٰ دى بيرته سول وركړه وركړي . دى خوښه و ولائ نه نه ده چه حمله را كړي

وَأَنْ صَلَّى عَلَيْهِ الْوَلِيُّ لَمْ يَجُزْ أَنْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ أَحَدٌ بَعْدَهُ

اگرکے موغ و مکر کی دجنا نہ ہی قریب نونہ دی سواچہ موغ و مکر کی و مری تہ ہیٹوک پس لہ قریبہ

فَإِنْ دُفِنَ وَلَمْ يُصَلِّيَ عَلَيْهِ صَلَّى عَلَى قَبْرِهِ إِلَى ثَلَاثَةِ

اگرکے مری بنخ سو اوچا موغ و مکر کی - نو و قبر تہ ددہ دی موغ و مکر کی تہ دہ

أَيَّامٍ وَلَا يُصَلِّيَ بَعْدَ ذَلِكَ

وہا حق پوری - او پس لہ دہ و مکر کی دجنا نہ ہی موغ و مکر کی -

وَيَقُومُ الْمُصَلِّيُ بِحِذَاءِ صَدْرِ الْمَيِّتِ

اوردی دہرین موغ و مکر کی یعنی امام پر برابر دھیکر مری کہ دہرین نری اوکے بنخہ -

او امام شافعی وانی چہ د نہ دھیکر پر برابر او دہرین د فرج پر برابر دی دہرین ی -

موبن وایوچہ پہ دھیکر کے نہ کہ دی اوچہ نہ کہ کے نور دایمان دی او دجنا نہ ہی موغ دایمان
دشفاعت دپاسرہ دی -

وَالصَّلَاةُ عَلَى الْجَنَائِزِ أَنْ تَكْبِيرُ تَكْبِيرَةً يُحْمَدُ اللَّهُ عَقِبُهَا

کینیت دجنا نہ ہی دماغہ دادی چہ اللہ اکبر دی وانی یو وہ او حمد دجنا پاک دی وانی پس ہغہ (یعنی بجا اللہ)

مسئلہ! نہ موبن پہ مذہب کی دجنا نہ ہی پہ لماغہ کے قرائت دقرآن نسترہ - حتی

الحمد لله آہ دی ہم نہ وانی - مکر پہ نیت دحمد او تسبیح -

ثُمَّ يَكْبُرُ تَكْبِيرَةً ثَانِيَةً وَيُصَلِّيُ عَلَى النَّبِيِّ عَلَيْهِ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ

اوبیادی دوم تکبیر وانی - اودہ و دی وانی پر ہی علیہ الصلوۃ والسلام

ثُمَّ يَكْبُرُ تَكْبِيرَةً ثَالِثَةً يَدُ عُوَافِيهِ النَّفْسِ وَالْمَيِّتِ وَالْمُسْلِمِينَ

اوبیادی دہریم تکبیر وانی اود عادی وکر ہی پہ ہغہ کی وحن تہ او مری تہ او بولو مسلمانان تہ

ہغہ داسی! اللهم اغفر لنا ولجنتنا وميتتنا وشاهدنا وغائبنا وذكرنا وانشانا

وَصَغِيرًا وَكَبِيرًا - اللَّهُمَّ مَنْ أَحْيَيْتَهُ مِنْ آخِيَّتِهِ مَنْفًا حَيَّيْهِ عَلَى الْإِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ
مَنْفًا تَوَفَّهُ عَلَى الْإِيمَانِ

تَوَكْبَرُ تَكْبِيرَةً رَابِعَةً وَسَلِّمْ عَقِيْبَهَا وَلَا يَرْفَعُ

وہر دست دی تکبیر وادی ظلم تکبیر او سلام دی وکھوئی وروستہ تن تکبیر او نہ دی پورہ

يَدِيهِ إِلَّا فِي تَكْبِيرَةٍ الْأُولَى

کوی لاسونہ مکر پہ اولے تکبیر کے۔

وَلَا يُصَلِّي عَلَى الْمَيِّتِ فِي مَسْجِدِ جَمَاعَةٍ

اولیٰ نہ دی نہ کوی پر مری با ندی پہ مسجد جماعت کے (چہ پختہ وختہ لمونچ پکینی کینی)۔
مسئلہ! یہ مسجد کی دسویٰ لمونچ سروا نہ دی کہ مری او خٹک دواہ پہ مسجد کی
وی۔ او کہ مری پہ مسجد کی وی او خٹک دبا ندی وی۔ او کہ مری دبا ندی او خٹک پہ مسجد کی وی

فَإِذَا حَمَلُوهُ عَلَى سَرِيرِهِ أَخَذُوا بِقَوَائِمِهِ الْأَرْبَعِ

چہ خٹک واخلی مری پر چار پائی با ندی۔ نو دی نیسی خٹک خلوہ پینہی دچا سا پائی

وَيَمْشُونَ بِهِ مُسْرِعِينَ دُونَ الْحَبِيبِ

او عادی تگ دی کوی لکن بز چابک۔ تر خاستہ کم۔

پہ حدیث کی ساعلی دی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم وویل «عَجَلُوا مَوْتَكُمْ
فَإِنْ يَكُ خَيْرًا فَرِّمُوهُ إِلَيْهِ وَإِنْ يَكُ شَرًّا لَفِيْكُمْ»

مسئلہ! جنازہ پہ موقر کی وہل پہ نن نہ مانہ کی سواد دی۔ پہ سبب دغذر دلیری ولی دقیر۔
مسئلہ! داحافو پہ نزد خٹک بہ تر جنازہ وروستہ ہی او دا افضلہ طریقہ دکہ
خہ ہم وروستہ والے دجنازہ ہم سواد دی۔ کوکب دری دہ

مسئلہ! کہ جنازہ پر پینو سوانہ دہ دھنگو پہ موتہ انوکے سپر تیا متصل پہ
جنازہ پسے مکروہ دی نو سپا سہ خٹک دی یو خہ فاصلہ وروستہ پسے
سوانہ وی۔ عینی۔

فَإِذَا بَلَغُوا إِلَى قَبْرِهِ كَرِهَ لِلنَّاسِ أَنْ يَجْلِسُوا
 اوچە وە سەزى خەلک و قەبرتە دەمەى نەیدکا، دى خەلکولە چە کەنىتى

قَبْلَ أَنْ تَوْضَعَ عَنْ أَعْنَاقِ الرِّجَالِ
 دى تەردە چە جەننە کەنىتە کەنىتە دغاى و تەخە د خەلکە.

وێ چە ضرورت و خەلکوتە پیدانە سى پە اینود لۆک د جەننەى - د جەننەى د خەستلو
 مەرقە دادە چە اول دى دى پەنە د چار پائى پەرخەلە - راستە او پە کەنىن دى - او بیا دى
 د چار پائى وە و سە پەنە پە راستە او پە کەنىن دى - او بیا دى چار پائى دى پەنە پەرخەلە
 چە او پە کەنىن دى - او بیا دى وە و سە پەنە پەرخەلە چە او پە کەنىن دى - چە پە حدیث
 شریف کى - راغلى دى کە چا خەلکە وەرە دەمەى جەننە و خەستلە دەمەى حقى وە پەرخاى کەرى.

وَيُحْفَرُ الْقَبْرُ وَيُلْحَدُ وَيُنْخَلُّ الْمَيِّتُ مِمَّا يَلِي الْقَبْلَةَ
 او دى کەنل شى قەبر او لحد دى وە کەنل سى او دى خەل دى کەنل سى مەرى د مەرقە تەخە د قەلە.

مسئله! بێنە دادە چە قەبر دى دى تە لحد د سەرى پە قەبر د نەم قامت غەسەر کەرى -
 اوکە دى تە د غەسەر یات غەسەر کەرى د پە بێنە وى.

مسئله! الحدسنت دى آنحضرت صلى الله عليه وسلم وائى "الْأَلْحَد لَنَا وَالشَّقُّ لِبَعْضِنَا"
 یعنى لحدنە موبەز مسلمانان دى او شق د نەور و خەلکودى - لکن دا هەلتە چە هەتکە لحد مەنى
 یعنى د پە مەرى او بێنە نە وى چە دەستى و نەزیرین عە -

مسئله! شافعیان و غیرە مەرى پە تەختە این دى او دى قەبرى د پەنود خەلکە
 وە سەنوی - موبەز وایو چە داد مسلمانان هانت او سەپکا وى دى.

فَإِذَا وَضِعَ فِي لَحْدِهِ قَالَ الَّذِي يَضَعُهُ بِسْمِ اللَّهِ وَ
 اوچە این دى مەرى پە لحد کى وائى دى هەتە خۆک چە مەرى این دى دا کەلمە "بسم الله" یعنى ابتداء

عَلَى مِلَّةِ رَسُولِ اللَّهِ وَيُوجَّهُ إِلَى الْقَبْلَةِ
 پە نامە د خەلکە کوم او پە هەلتە دى هەلتە السلام تا این دەم پە قەبرى - اوچە دەمەى دى دى قەلە خواتە مەلکە دى

وَيُجْلُ الْعُقْدَةُ وَيُسَوَّى اللَّبَنُ عَلَيْهِ وَيَكْرَهُ الْجِرُّ وَالْخَشْبُ

او خلاصه دی کری هغه غوثی دکفن (ولی چه اوس ضرورت و نه نسته) اوسمی دی کری خبنتی ولحد ته او مکره دی پخی خبنتی اولرگی (ولی چه پخی خبنتی اوس مسحه کری دی اولرگی د عمارت د پارچه دی) مسئله! بعضی خایونه چه اوسمی خبنتی نه وی نکه په اکثر و بنا سر وک د پاکستان نو بیا دی تختی استعمال کری - خود ضرورت له کبله کراپت نه لری لان الفروته بیع المظور

وَلَا بَأْسَ بِالتَّصْبِ

اوپر واصله د نلانو په اچولوس یعنی پس خبنتو سر پیر -

په جامع صغیر کی راغلی دی چه علیه السلام په قبر کی یوه عین نلانو وچول سوه -

ثُمَّ يَهَالُ التُّرَابُ عَلَيْهِ وَيُسْنَمُ الْقَبْرُ وَلَا يُسْطَحُ

او بیا دی په ارام سره خاوره یی - وچوی قبر ته - او بوکله را دی کری قبر او د کاچه کوی دی فی نه -

ابراهیم غفری را وایت کوی چه ماته و ویل هغه چا چه ده قبر د بنی علیه السلام او د ابو بکر نه او عمر نه لیدل و و چه هغه درې سره مسنم وه -

مسئله! دیر جگول د قبر مکر وه دی - سنت طریقه دا ده چه لمن د قبر دی په اندازه دیوی لویشتی را ولی اوپر ما بین دی مسنم کری -

مسئله! په کجی یا په سمیتو جوهر وک د قبر اتفاقا مکر وه دی - البته متأخرینو په ختو جوهر وک د قبر اجازت کری ده -

مسئله! پر قبر دی خوند نه جوهر وی - ولی چه علیه السلام وائی لا تَجْصَصُوا الْقُبُورَ وَلَا تَبْنُوا عَلَيْهَا وَلَا تَقْعُدُوا عَلَيْهَا ترجمه! تاسی پر کجومه سموی قبر ونه او بنا مه کوی پر قبر و بنا ندی او مه کښیښی پر قبر و -

افسوس صد افسوس

چه په نئی زمانه کس د بنا سر تولا کچره اوسه اسی په ادیر کی اچول کینی او بیا چه هغه کچره حکومت لیری کری او قبر ونه اوسه خدا نا ترسه کسان پر هغه خای او به را ایلد کری چه قبر ونه ونیږی او بیا هغه ناسر و اسی د هغو قبرو پر ما بین کی کند کول اولی کوی - اوس پی پکښی جنگوی او ادیر په اوس وخت کی د چرسینا نواو هی وینا نواو ده وی -

هغه قبر و سرائی جو پر کری یا د وکانونه بلکه اکثر و هدیرونه نژدی کوسه و وام

او پائلوچان په اديره كې خپل من او بنځه سره معلوموي. دا ټوله كار - ونه داسلا^{ست} او انسانيت څخه خلاف دي. اسلامي حكومت ته لار نه ده چه ددې كار وچلو كېږي وکړي. او د مسلمانانو اديرې د ديوال په ذريعه محفوظه كړي. نكنه فيمات -
مسئله! د قبر وسيله لويه دېره يا د بري شنځته د پارسه د معلومولو
 د قبر و اقبالي ته د مړي سر واده. نكن د قرآن شريف سورة يا آيت پر ليكل په
 اجماع دامت مرجومه د علماؤ ناسواده.

وَمَنْ اسْتَهْلَ بَعْدَ الْوُلَادَةِ سُمِيَ وَغُسِلَ وَكُفِنَ وَصُلِّيَ عَلَيْهِ

او كه يو كوچني پس له زېږيدو او لار و كړي (يعني وې شړل) نوم دي پر كښيښودل سي
 او غسل دي وركړل سي او كفن دي وركړل سي. اولوغ د جنازې دي وركړل سي.

پوهه! چه شرط دانه دي چه شاري به بلكه دشر ويند هره علامه چه پر بڼكاره
 سي نكه لاس يا پښه ښورول يا بل د غسي كار كوله. وهغه ته غسل اولوغ يا بید
 وركړل سي. او نوم دي هم پر كښيښ دي.

وَأَنْ لَّمْ يُسْتَهْلْ أُدْرِجْ فِي خُرْقَةٍ وَدُفِنَ وَلَمْ يُصَلِّ عَلَيْهِ

او كه دې لار نه و نه كړي نو په ټكره كې دي وپيچي او بنځه دي كړي اولوغ دي نه وركوي.

مسئله! په غسل وركولو كې د داسي كوچني دوه سر وايته راغلي دي.
 معصم د اده چه غسل دي وركړل سي. نكن په هدايره كې واځي چه غسل
 دي وركړي. وهو المختار والله اعلم بالصواب.

مسئله! چونكه په نني زمانه كې د سلطان اعظم حضور و جنازه ته تقریباً د
 لېن تللي دي او نائب دهغه چه په اصطلاح والي ټولي يا گومهنز يو فاسق او فاجر
 مړي وي په اكثر و مالک اسلامي وكي. نو اوس قاضي دوليت يا د
 رسولي احق بالامامة دي. دسره ویش.

مسئله! ولي به هغه ولي د جنازې لموغه وركوي چه مړي ته په نسب نژدي
 دي نحو الاقرب فالاقرب او كه په درجه كې د قربت سره برابر وه نو هغه
 مشر دي د هغه سي. عيني.

بَابُ الشَّهِيدِ

باب دی پر بیان کی د احکام و د شهید

الشَّهِيدُ مَنْ قَتَلَهُ الْمُشْرِكُونَ

شہید مغلہ خوک دی چه مرئی کرئی مشرکان -

پوکه سہلہ! چه مراد د مشرک غلہ دلتہ مطلق کافر دی - کہ مشرک وی تکه هندو - یا
یہودی وی یا نصرانی وی - یا دہری وی تکه سوسان -

فائدہ! مغلہ خوک چه یاغیان یا د لاری غلہ مرکری مغلہ پر حکم کی دوشل سوی د کافر دی -

أَوْ وَجَدَ فِي الْمَعْرَكَةِ وَبِهِ أَثَرُ الْجَرَاخَةِ

او یا پیدا کرل سی پر میدان کی د جنگ مہ او پر دہ باندی تاثیر د تپ وی

أَوْ قَتَلَهُ الْمُسْلِمُونَ ظُلْمًا وَلَمْ يَجِبْ بِقَتْلِهِ الدِّيَّةُ

او یا یی مرکری مسلمانان ناحقہ او نہ وی واجب پر وشر لود دہ سر دیت بلکه قصاص واجب وی

حاصل د اچہ پر قصد فی الہ د قتل مرکری کہ چا سبکاس ویشاقی یا یی نینان ویشقی - یا پوہ سری
بل پر لغتہ و طمہ او مغلہ مریسو - پر دی قتل کی دیت سترہ قصاص نسترہ - نو مغلہ تہ شہید پر شرع
شریف کی نہ وائی -

فائدہ! ابن صبا پر دنیا کی مسلمانان یود بلہ سری وشر فی خصوصاً پر افغانستان کی - نو
کوم خوک شہید دی او مقتول ظلماً دی - نو و آوہ! چه پر تو لو کتا بوکی د تفسیر و او د حدیث
او د فقہ د خلوس و مذہبی وائی چه دہری و غیر فی پر حق دی او نور سری وشر فی تولی ناحقہ او ظلم دی -
(۱) چه یو مسلمان د اسلام غلہ و بل دین تہ وایہری (العیاذ باللہ) (۲) وشرل د مغلہ سری چہ
ناحقہ فی مسلمان یا اہل ذمہ وشرلی وی - چه دی تہ قصاص پر شرع کی وائی (۳) چه مایہ لری ای
شر نا وکری او شاہان خلوس نفرہ پر تیر سی - چه دی تہ رجم وائی -

سوال! پلاس چه نہ وئی پر قصد مرکری پلاس نہ پر قصاص صیغی نو د ان وئی فی شہید نہ دی؟

جواب! ابتداء پر دغہ قتل سری خو قصاص پر پلاس واجب دی - لکن وروستہ شرع شریف

قصاص حتی ساقط کړی په سبب د دې فت او د حق د پلار کلوۍ او دیت یې پر لاسم کړی.
نومړی یې شریک شهید دی. زانې د المومنان والهدایه و الکوکب.

فَيَكْفَنُ وَيُصَلِّي عَلَيْهِ وَلَا يُغْسَلُ وَإِذَا اسْتُشْهِدَ

نو کفن دی و کړی سی و دغه شهید ته و نه یې د جنازې دی و کړی سی و غسل دی و کړی (د امسله اتفاق)

الْجَنْبُ غُسْلَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَكَذَلِكَ الصَّبِيُّ

او کړ چیرې شهید کړی سو هغه شوک چه دغه جنب و غسل دی و کړی سی د جنابت ل سببه په
نزد د امام اعظم ابی حنیفه او همدغسې دی حکم د نا بالغه (یعنی غسل دی و کړی سی)

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَ مُحَمَّدٌ لَا يُغْسَلَانِ وَلَا يُغْسَلُ عَنِ الشَّهِيدِ

او یو یې دی امام ابو یوسف او امام محمد په غسل دی و کړی کړی شهید جنب او کوچنی شهید ته - او نه دی مینې

دَمُهُ وَلَا يَنْزَعُ عَنْهُ ثِيَابُهُ وَيَنْزَعُ عَنْهُ الْفُرُّو وَالْحُشْوُ

د شهید څخه وینې دده - او نه دی کپړی د شهید څخه جامې د بدن دده او کپړی به د شهید څخه پوستین دده

وَالْخُفَّ وَالسَّالِحَ وَمَنْ ارْتَثَ غُسْلُ وَالْإِثْيَاقُ أَنْ يَأْكُلَ

او چپنه او موږې او دغه و نکه بولونی چنبل یا مچني او کپړی به دده څخه د سرسته یعنی توره یا توپک کلا شتکوف
و غیره - کړ چاپس له تپي کید و څخه د رنگ او څنډ و کړی نو دی غسل و کړی سی - اولر تاش دا کی چه خوږک و کړی

أَوْ شَرِبَ أَوْ يَدِ أَوْ يَبْقَى حَيًّا حَتَّى يَمُتَ عَلَيْهِ وَقْتُ صَلَاةٍ

یا چپنک و کړی یا دوا و کړی یا باقی شروندې چپ پرده تیرسی وخت د لمانځه او دی په سډکی وی پوهیږی - او یا

أَوْ يُنْقَلُ مِنَ الْمَرْكَةِ حَيًّا وَمَنْ قُتِلَ فِي حَدٍّ أَوْ قِصَاصٍ غُسْلُ وَصَلُّ

و ایستل سی د چپک د میدان څخه شروندی - او شوک و وژل سو په حد (نکړیم) یا په قصاص کی غسل دی و کړی او ولو د جنازې دی

عَلَيْهِ وَمَنْ قُتِلَ مِنَ الْبُغَاةِ وَقُطَاعِ الطَّرِيقِ لَمْ يُصَلَّى عَلَيْهِ

و کړی او کړ شوک د باغیانو څخه و وژل سو او یاد لار و هو تڅو څخه نه لوی د دی نه و کړی و دده شهید

بَابُ الصَّلَاةِ فِي الْكِبَةِ

باب دئی پہ بیان کی دلمائے یہ خونہ کی د کعبی مکر می

الصَّلَاةُ فِي الْكِبَةِ جَائِزَةٌ فَرَضُهَا وَنَفْلُهَا

لمونہ پہ خونہ کی د کعبی شریفی سوادئی فرض فی او نفل فی۔

داہم زمونہ مذہب دئی۔ او امام شافعی و فی چہ ہیثمہ لمونہ پہ خونہ کی د کعبی شریفی
نہ دئی سوا۔ یہ صحیح حدیث کی چہ س ولایت فی امام بخاری او نور و کتابی کئی دئی۔ راغلی
دی چہ آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم پہ کال دفتی دمکی شریفی داخل سو مکہ معظمہ تہ
اودہ س کعبہ نفل فی یکبئی و کعبہ۔ نود اکہ ختم نفل و نکن فرض لمونہ پہ قیاس دئی

فَإِنْ صَلَّى الْإِمَامُ فِيهَا بِجَمَاعَةٍ فَجَعَلَ بَعْضُهُمْ

نوکہ امام لمونہ کاوہ پہ خونہ کی د کعبی شریفی پہ جماعت سرہ نو و کعبول بعضو مقتدیانو

ظَهْرُهُ إِلَى ظَهْرِ الْإِمَامِ جَازٍ

شاخبلہ و شاتہ د امام نور و دئی۔ (ولی چہ امام او غم مقتدیان تولہ غماخہ و یو دیوالہ د کعبی دی

وَمَنْ جَعَلَ وَجْهَهُ مِنْهُمْ إِلَى وَجْهِ الْإِمَامِ جَازٍ وَيَكْرَهُ

او غم قہ کافی دی) اوکہ چا و کعبولہ غم خیلہ مقتدیانو غم و مخ تہ د امام لمونہ فی سوادئی (ولی چہ د
مقتدی غم هم و یو دیوالہ تہ کعبی شریفی دئی) لکن مکروہ دئی۔

وَمَنْ جَعَلَ مِنْهُمْ ظَهْرَهُ إِلَى وَجْهِ الْإِمَامِ لَمْ يَجْزُ صَلَاتُهُ

اوکہ چا و کعبولہ د مقتدیانو غم شاخبلہ و مخ تہ د امام د غم مقتدیانو لمونہ نہ دی سوا (ولی چہ ترا امام عتقی د امام

وَإِذَا صَلَّى الْإِمَامُ فِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ تَحَلَّقَ النَّاسُ

پہ سہمت کی ولا سہدی) اوکہ امام لمونہ کاوہ پہ مسجد حرام کی یعنی پہ مسجد کی د کعبی شریفی نیشا و خواہی لروکن کئی

حَوْلُ الْكُعْبَةِ وَصَلُّوا بِصَلَاةِ الْإِمَامِ

خداک پر کعبہ شریفہ اولوغ دی کوی دغه خلق په لماغہ دامام سره (یعنی په جماعت سره)

فَمَنْ كَانَ مِنْهُمْ أَقْرَبُ إِلَى الْكُعْبَةِ مِنَ الْإِمَامِ

پس هغه سړی چه وی دمقتد یا نوغہ نزدیکی کعبې شریفې ته تر امام مولوغ دی سړی - که چیرې

جَانِبَتْ صَلَاتُهُ إِذَا لَمْ يَكُنْ فِي جَانِبِ الْإِمَامِ

په طرف کی دامام نه وو (ولی چه دامام په طرف کی چه وی خوتی دامام دغه سولوا سر وانه دی).

وَمَنْ صَلَّى عَلَى ظَهْرِ الْكُعْبَةِ جَازَتْ صَلَاتُهُ

او که چلموغ وکړی پر بام دکعبې شریفې نولوغ دی سړی -

پوهه سله! چه په دې مسئله کی امام شافعی مخالفت دی هغه وائی چه ددغه سړی مولوغ نه دی سړی - د دې اختلاف سبب دادی چه قبله دامام شافعی په مذهب کی فقط داخوځ بهار که ده - او سړی موږ په نزد قبله دغه میدان دی چه خونه پکښی ده تر آسمانه پورې نود دغه سړی مولوغ هم وکعبه ته دی - سړی موږ دمذهب دلیل دادی چه خونه دکعبې په زمانه د عبدالله بن الزبیر او په زمانه کی دهجای بن یوسف دما بین غځه و لاهره - او خدکې مولوغونه وهواته دکعبې کوله - او بل دا چه جبل ابی قیس چه کعبې شریفې ته نزدیکی غځی - او ترخونه دکعبې شریفې ډیر لور دی - پر دې غځه بالا مولوغ په اتفاق سړی - سره د دې چه خونه فی حقه نشته -

مسئله! د فقهی شریفی کتابونه وائی چه دامولوغ اگر چه سړی او خودی نکن مکروه دی - ولې چه په دې کی ترک د تعظیم د بیت الله شریفی دی او په صحیح حدیث کی هم منع حتی سړی اغلی ده - فائده! دنور و مسجد وحکم دکعبې نه دی - دهغو پر بامولوغ بی کرامت سړی دی -

اللهم اغفر لکاتبه و لمؤلفه و لوالدیهما و لاهلهما و لعیالهما و لاقربائهما
و لجميع المؤمنين و المؤمنات - آمین

کټه محمد عبدالباری عفرله الباری

کتاب الزکوة

د کتاب د نزکوۃ په بیان کی دی

قائل: زکوۃ فی پہ لما غلہ پوری جفت کری۔ ولې چه په قرآن مبارک کی دوا یتا حاییه
اَقِمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ راغلی دی۔ او په مشهور حدیث کی چه را وایت فی قوله کتابونه
د حدیثو کوی هم داسی راغلی دی وَاقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَاءُ الزَّكَاةِ
مسئله: زکوۃ په دوہ۔ کال د هجرت تر را وژې د هغه فرض سہی دی۔

الزَّكَاةُ وَاجِبَةٌ عَلَى الْحُرِّ الْمُسْلِمِ الْبَالِغِ الْعَاقِلِ

زکوۃ واجب دی پر هر انسان د سړی چه مسلمان وی بالغ وی کوچه وی ندوی عاقل وی لیونی ندوی۔

پوښتنه: چه واجب په اصلاح کی د فقهاؤ هغه عمل ته وایې چه کول فی سبب د ثواب
وی او نه کول فی سبب د دوزخ وی۔ او منکر فی کافر نه کین کی نکه اضحیه، سس سایه د وتر
لموغه وغیرها۔ او فرض هغه عمل دی چه منکر فی کافر بلل کین ی۔ نو بناء علی هذا چونکه
زکوۃ فرض عین دی او منکر فی کافر دی۔ نو مراد د مصنف د واجب هغه فرض دی چه دا اصطلاح
هم په فقه او اصولو کی سته۔ نو زکوۃ فرض دی په قرآن او حدیث او اجماع دامت او منکر فی کافر دی۔
پوښتنه: چه زکوۃ پر لغت کی نمائند وائی لکه په دې محاوره کی «رَأَى الزَّكَّاءَ» یعنی نما او
نمایا توپ وکړی کینت۔ نو زکوۃ شرعی ته په دې سبب زکوۃ وایې چرا د اکول فی سبب د نما یا توالی
د مال دی په عوض کی په دې دنیا او په ثواب کی د آخرت۔ قَالَ اللَّهُ تَعَالَى «وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ
يُخْلِفُهُ» یعنی هغه شی چه تاسی نفقه کړی یعنی وچاته وی وکړی د هغه خدا ی پاک عوض د کړی
او زکوۃ طهارت ته هم وایې لکه په دې آیت کی «خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ»
یعنی اخله د مالو خنجه د مسلمانانو زکوۃ او پاکوۃ دوی پر هغو سره۔ نو زکوۃ شرعی په دې زکوۃ بولی
په منکر د بخله او مال د خنث پاکوۃ۔ او بل زکوۃ ویرکت ته هم وایې زکوۃ شرعی سبب د ویرکت د
مال دی۔ او ثناته هم وایې د منکر هر سړی ثنا وائی او په شرع شریفه کی زکوۃ په ملک ویرکول دی
دیوې حصی د مال خپل چه خدا ی معینه کړی ده د پارسه خالص، ضا د خدا ی و مسلمان فقیر ته۔

مسئله ۱۰۰: که چاه مسکین ته دستوگونی سرای یا دوکان و سرکری او په کرایه کی نیت د زکوٰۃ و نه زکوٰۃ فی شخصین. ولی چه د زکوٰۃ د مال جزء نه دی. دس واکید و صورتی دادی چه په انداز د کرایه د سرای یا دوکان دی هغه مسکین ته زکوٰۃ و نه کرایه او بیته دی په کرایه کی حیثی واخلی. طحاوی. رد مختار.

مسئله ۱۰۱: که فی بزکری یا باغوان ته زکوٰۃ ددی د پارسه و نه کاوچه بزکری یا باغوانی نه، ا پری بند دی زکوٰۃ فی نه دی سالی ولی چه د خدای دس همد پارسه نه دی.

مسئله ۱۰۲: که فی د مسجد ملا یا مؤذن ته یا معلم ته په ترون یا بی ترونه زکوٰۃ و نه کرایه نو که دوی مسکینان و نه خپه اتفاق فی زکوٰۃ س وادی. او که غنیان و نه د معلم په زکوٰۃ کی اختلاف دی لکه چه و نه و نه سته به سالی او امام مسجد او مؤذن ته ناس وادی.

اِذَا مَلَكَ تَصَابًا كَامِلًا مُلْكَ تَامًا وَحَالَ عَلَيْهِ الْحَوْلُ
چه مالک وکی د تصاب کامل په پور مالک سر او تیر سی پرې کال پور (د تصابو بیان به په تفصیل دی).

وَلَيْسَ عَلَى صَبِيٍّ وَلَا مَجْنُونٍ وَلَا مُكْتَبٌ زَكَاةٌ
او نشته په کوچنی نابالغه او پرلوی او پر مکتب باندی زکوٰۃ

فائدة ۱: مکتب هغه صبی دی چه باد او سر ته وانی چه په خو کشته نه و نه و نه مثلاً که کړه نو ته آزاد دی. نو مکتب چه خدا نده او سر و نه که خه تصاب وی برابری کړې په هغه کی زکوٰۃ نشته.

مسئله ۱۰۳: پر لوی کوچنی زکوٰۃ نشته ولی چه دوی په عبادت مکلف نه دی. او تاوان د حقوق د بند کانو او صدقه فطر او عیش پر دوی باندی سته. رد مختار.

وَمَنْ كَانَ عَلَيْهِ دَيْنٌ مُحِيطٌ بِمَالِهِ فَلَا زَكَاةَ عَلَيْهِ

او که چیرې پر چا پور باندی وی داسی پور چه احاطه فی دده په مال کړې وی نو پر هغه سرې زکوٰۃ نشته پوره سخته؛ چه مراد هغه پور دی چه طلب فی بند کان کوی. کوکب دری مکه. نو پور د کفار اتو چه پر سرې باندی وی مانع د زکوٰۃ نه دی.

وَأَنْ كَانَ مَالُهُ أَكْثَرَ مِنَ الدِّينِ زَكَى الْفَاضِلُ إِذَا بَلَغَ نَصَابًا

او که چیرې مال تر پور ډیر و نه زکوٰۃ دی و نه کړې د هغه بالا بود مال که چیرې هغه بالا بود مال فی تصاب ته رسیدی.

وَلَيْسَ فِي دُورِ السَّكْنَى وَثِيَابِ الْبَدَنِ وَاثَاتٌ لِلزَّلِّ
 اوښته نه کړه په سرايوکي داوسيدو - او په کالوکي د بدن - او په اسبابو کي دکور او په

وَدَوَابِ الزُّكُوبِ وَجَيِّدِ الْخِدْمَةِ وَسَلَاحِ الْإِسْتِعْمَالِ زَكَاةً
 حيوانانو کي د سپر تيا او په من يا نوکي د خدمت او په سلاح کي د استعمال ديعني په ټولو کي نه کړه نشته ولي چه مال نامي نه دي

فاندر مال مطالب د بندگانو د خول د غوړيو و نه دي - قرض حسن - د مبيعې شمن - د بل مال
 د تلف کولو تاوان - د تپ تاوان - ولوس د بڼي - بدل د صلح د خون په قصد - او پوره عام دي که
 سر نه و او سپين نه وي - او که مکيل او موزون وي که غم جوان - و برجي وغيره او که کالي وي که فايده
 مسئله: د ولوس پوره که بڼه کوچنۍ وي او د واده نه وي يا ولوس لکن ميره وي د ولوس وکړلو
 اراده نه لري - هغه پوره مانع د نه کړه نه دي - ذکر الامام البنو دئ في جامعه

مسئله: پوره که و عده پر باندې و او وعده يې نه ورسيدلي - بعض علما وايي
 چه مانع د نه کړه دي او بعض وايي نه - طريقت الشهد -

قاعدۀ كليده: که چا عهده د کت يا باغي نه د حاصلاتو د سر لوده چه قيمت د سر قبي د هغو په
 نکور وې جوړې دي په هغو سرايوکي نه کړه نشته - البته په حاصلاتو کي عشر يا خراج سته -

جنبي: که چا د اوسيدو د پارۀ سرايوکي بڼه جوړۀ کړه چه قيمت يې په نکور وې و په
 قيمت کي يې نه کړه نشته - جنبي: که چا کتا بونه دير د سر لوده چه د نکور وې و خوا ده دي اهل
 وي او که نه - پي د تجار ت نيت نه وي په هغو سرايوکي نه کړه نشته -

سوال: په هدايه کي وايي: وَ عَلَى هَذَا كُتِبَ الْعِلْمُ لَاهِلِهَا نُوْهُدَاهِ اهل د کتا بوشرح کړي دي
 د نه کړه په نه واجب دي لوک - جواب: په فقه القدير او په عناية کي ميرزا وايي چه دا قيد اتفاق دي -
 فَأَهْلُهَا كَانَتْ لَيْسَ مِنْ أَهْلِهَا وَ هِيَ تَسَاوَى نَصَبًا لَا تَجِبُ فِيهَا الزَّكَاةُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ أَعْدَاُهَا لِلتَّجَارَةِ

الفرق بين اهل العلم وغيرهم

د غير اهل علم سر چه کتا بونه وي چه نصاب ته رسيدلي وهغه ته د بل چا د نه کړه اخستل ناسته
 دي - او که سرچ اهل علم و او په هغو کتا بوچه د ده سره دي يا په درس يا مطالعې پوهيدی نو
 هغه ته د بل چا نه کړه سوادئ که خهم د هغو کتا بو قيمت نصاب ته رسيدلي يا بالاوي -

ملا في حيله: يو ملا چه د کتري يا قدومي يا دشعې ملا وي هغه دا حاديشو د غوشر و جو
 ياد لويو لويو کتا بود تفاير و او ياد فقهي د لويو فتا و او چه په هغو کي نه پوهينې خريداري

کوی په دې نیت چه ماته د بل چا زکوٰۃ وړ اسی هغه ته زکوٰۃ اخستل ناسر وادی. ولې چه دې په اهل نه دی. ډیر ملایان امانان په دې حیلہ خانو نه فقیرانوی چه دخلکو خخ زکوٰۃ واغلی خو دا حیلہ په ښه نه ده او زکوٰۃ اخستل وړ نه حرام دی.

د کتابو په باره کی تحقیق

په فتح القدير ۱۲۳ کی داسی راغلی دی چه اصل علم یعنی مدرسه ملايان کچیري هتاج وه هغه کتابونه چی د دوی ته موجود وی احتیاج یاد درس د پاسره یاد مطالعې د پاسره یاد مشکلان توکلان کتابونه حل د پاسره یا وختکو ته د فتوی وړ کولو د پاسره یاد تبلیغ او نصیحت د پاسره هغه عالم فقیر دی که څه هم د هغو کتابو چه دده سره دی قیمت په تر نصاب بالاوی. ولې دا کتابونه په حاجت اصلی مشغول دی.

مسئله ۱۰۰: فتح القدير ۱۲۳ د عالم د پاسره د حاجت کتابونه د تفسیر القرآن، احادیث نبویه، فقه، عقائد، سیرة النبی کتابونه دی. او د آد بوکتا بوند، د طبوکتا بوند، د غوکتا بوند، د مرفوکتا بوند، د عروضوکتا بوند، د تاسریموکتا بوند د منطقوکتا بوند، د ریاضی کتابونه، حکمت کتابونه وغیرها که په چیري قیمت نصاب ته رسیدی هغه ملاغنی دی. د بل زکوٰۃ وړ نه حرام دی. اکو چه د دغو کتابو په قیمت کی زکوٰۃ نسته چه د تجارت د پاسره نه وی.

مسئله ۱۰۱: هغه کتابونه چه زکوٰۃ اخستل وړ سره سره داسی نکه چه ذکر سوله بعضی فقها وړانی چه د هر کتاب دوی نسخې پړوانه لری. لکن فتح القدير وړانی چه یوه یوه نسخه پړوانه لری که ډیرې نسخې د یوه کتاب ویکم په قیمت په نصاب ته رسیدی وهغه ملا نه زکوٰۃ حرام دی. فتح القدير ۱۲۳ جن بی ۱۰۲: که چا د سپی یا د پاسره موټی سا ټیکل یا موټر په ډیر وړ و پوچه تر نصاب تیر وی نکه په اوس زمانه چه یو موټر د سپی یا په لک و پو دی را نیولی و د قیمت په وړ و پو کی زکوٰۃ نسته مسئله ۱۰۳: که یو چا سر ویس، بس، لاسی وغیرها په ډیر وړ و پو را نیولی وه د کرایه د پای یعنی د مزد وړی د پاسره او د عیال د نفقې د پاسره د هغه د قیمت په وړ و پو کی زکوٰۃ نسته. البته که د مزد وړی سر و پی و نصاب ته ورسیدی او کال پر تیر سو په هغه کچه کی زکوٰۃ نسته.

جن بی ۱۰۴: که د چا په کوهر کی قیمتی غالی اوسری وې که څه هم پالتو اوسری وی د تجارت د پاسره نه وی د هغو په قیمت کی زکوٰۃ نسته که څه هم بضا بونه تر سینې. البته که د پالتو غالیو قیمت نصاب ته رسیدی وهغه مالک ته دی د بل زکوٰۃ حرام دی.

مسئله ۱۰۵: که یوه سړی کرم پو ستینان او کرم پیتوان چه قیمته په تر نصاب تیر وې

در لوده دهغنی په قیمت کی تر کوة نسته . البته تر یو کمری کپړی که پوستان وی او که بل شی وی
چه بالا وی او قیمت یی لصاب تر س سین ی وهغه تر کوة حرام دی .

مسئله : که د چاپه کور کی یز چال یا دکنډ لو مشین یا دخامک دوزی مشین یا د
کالو وی یخلو مشین وی او قیمتونه یی لصاب تر س سین ی پر هغه سړی د قیمت تر کات نسته . البته
که دغه شیان د ملا صاحب پر کور کی وی احتمال لری چه د وخت په تناسب دی د حاجت اصلی
نحو وی او مانع د تر کات اخستلو دی نه وی . دغه مانع د جیب یا لاس قیمتی ساعت ، *وَلَمْ أَكُ بِعَيْنِهِ*
سوال : پر س د مختار کی وائی چه طالب علم ته چه مدرس س هر پر دې کی داخل دی یعنی هغه
هم په طلب د علم کی دی که خه هم دیر غنی وی تر کوة ، وادی د اخیره صحیح او که نه ده حتی ایمان
وائی چه ملا صاحب که خه هم د س وړن و پر حین کی سپوړ وی هر تر کوة ورا تر س وادی .
جواب : اول دایو ضعیف س وایت دی مفتی بها نه دی . او که صحیح هر وی نفی په بعض نامر
طالب العلم او ملا صاحب نه دی مراد بلکه هغه طالب العلم یا مدرس ملا مراد دی چه ثوبه وخت
چه مز د ویر کاسه د ویر خپی مز د ویر کی تپس وی دغه طالب العلم یا ملا صاحب یی په هغه
مقدار د سبق په وینا یا مطالعه کی تپس وی وایس .

مسئله : که یو سړی خیاط وو یا نجار وو او بابل کسبکاس وو چه شاگردان یی دیر درلوده
چه هغوی یی د کالو مشینان یا د نجاری مکره اسباب س اینول وه دهغنی په قیمت کی تر کوة
نسته لکن د بل تر کوة اخستل ورا تر حرام دی .

مسئله : که یو چا یا لقی سړای د س لودی او هغه یی چا ته په کرایه و س کړی وی د هغه
سړای په قیمت کی تر کوة نسته لکن د بل چا تر کوة ورا تر حرام دی . ولی چه د سړای تر حاجت اصلی نه دی .
مسئله : ایه نفی نه مانع کوی توپنجه یا توکل یا کلاشکوف د حاجت اصلی خه کمنل کپړی او
د تر کوة مانع نه کی وی .

وَلَا يَجُوزُ آدَاءُ الزَّكَاةِ إِلَّا بِنِيَّةٍ مُّقَارِفَةٍ لِلْأَدَاءِ
اونه ده سړی و س کوی د تر کوة مکر په نیت چه جفت د ویر کړی سړی د ویر کولو په وخت کی نیت وکړی

أَوْ مُقَارِفَةٍ لِعَزْلِ مِقْدَارِ الْوَاجِبِ
او یا نیت جفت وی د هغه وخت سړی چه د تر کوة مال و س کوی

نیت ولی غواړی ؟ ولی تر کوة خو عبادت دی په عبادت کی نیچه شری دی که خه هم د مخه

در عبادت و بی آنکه در و شریعت دیشلمی خنجه - یعنی در زکوة مال جلا کری چه در نکات
دی نو بیا که تخت دو و کری کی نیت نه و پروا نه لری -

مسئله ۱: در زکوة چه و کری کی در زکوة دخول وینا نه غواهری بلکه در نه
نیت اعتبار لری - البته دخول وینا دا فائده کوی که هغه سری غنی و یا سید و ی نو به
و و ای چه پر ما زکوة نه کین ی یعنی نه فی اهل دا خستلو نه یم -

مسئله ۲: زکوة نه ، عشر و نه ، خراج و نه د اسلامی حکومت حق دی چه تول فی کری او
بیا حکومت و علما ، مدر سینو ، قاریانو ، مؤذنانو او طالبانو ته دهغه مال خنجه تغوا به قدر
د مایکنی و کری - او که چیر و اسلامی حکومت نه و یا ملا یانو و غیر هم ته فی تغوا نه و کری
نوپ دی صورت کی دی مالکان پخبله خیل زکوة و عشر و فقر او و مساکینو ته و کری -

وَمَنْ تَصَدَّقَ بِجَمِيعِ مَالِهِ وَلَمْ يَنْوَ الزَّكَاةَ سَقَطَ فَرَضُهَا عَنْهُ
که یو چا خیرات کری تول مال خیل او نیت فی در نکات نه و کری ساقط سود دهغه فرض در کا (او نکات پر نسته)

بَابُ زَكَاةِ الْإِبِلِ

باب دی پر بیان کی در زکوة د او بنانو

لَيْسَ فِي أَقَلِّ مِنْ خَمْسٍ ذُو دِينَ الْإِبِلِ صَدَقَةٌ فَإِذَا
نسته پر کم کی تر پنجه او بنه د او بنانو خنجه زکوة - پس چه و سیزی ۱ و بنان

بَلَغَتْ خَمْسًا سَائِمَةً وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ فَنِيهَا شَاةٌ
پنجه ته چه پخبله خوله فی شرکا و او تیر سو پر هغو او بنانو کال نو په هغو کی زکوة یو پسه کینی -

پوه سکه ، چه د او بنانو خپ پخبله په اکثر کی د کال معتبر دی - که یوه یا دو و میاشتی پر کور
وابنه و غواهری پر هغو کی زکوة سته - البته که توله کال یا اکثر کال پر کور ، نفقه غواهری پر هغو کی نسته -
مسئله ۱: ذکر یه کینی پر او بنانو کی نکات نسته -

مسئله ۲: که چیری یو چا او بنان د تجارت د پارا ساتلی و په هغو کی که خبر هم پخبله خوله

خر کوی نکات داو بنانو نسته - بنک نکات د نغد وهر و پو ستره - کوکب دري مشر

إِلَى تِسْعٍ فَإِذَا بَلَغَتْ عَشْرًا فِيهَا شَاتَانِ إِلَى أَرْبَعِ عَشْرَةٍ

بیا تر نو ای بنانو پورې (یعنی یو پسر دی) پس چه او بنان لس ته وهر سیده په هغوی دوه پسونه کیږي تر خور لس پورې . یعنی تر خور لس او بنانو پورې هغه دوه پسونه نکات دی .

فَإِذَا كَانَتْ حَمْسٌ عَشْرَةٌ فِيهَا ثَلَاثُ شِيَاهٍ إِلَى تِسْعِ عَشْرَةٍ

پس چه پوره سوه پنځلس او بنان نو په هغوی کی نکات دسره پسونه دی تر نولس پورې .

فَإِذَا كَانَتْ عِشْرِينَ فِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ إِلَى أَرْبَعِ وَعِشْرِينَ

پس چه سوله او بنان شل نو په هغوی نکات څلور پسونه دی بیا تر څلویشت پورې داخله پسونه دی .

فَإِذَا بَلَغَتْ خَمْسًا وَعِشْرِينَ فِيهَا بِنْتُ مُخَاضٍ إِلَى خَمْسٍ وَثَلَاثِينَ

پس چه وهر سینه کی او بنان پنځویشته ته نو په هغوی نکات یوه جو نگره ده چه یو کال او پوره سوه

وی او دهم کال ته داخله سوه وی . بیا تر پنځه دیرش پورې دغه یوه جو نگره ده .

مسئله ۱۱ داو بنانو په نکات کی څا هغه به بنجه وهر کوی چه نسل و کړی .

فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَثَلَاثِينَ فِيهَا بِنْتُ لَبُونٍ إِلَى خَمْسٍ

پس چه وهر سینه کی او بنان شپږ دیرش ته نو په هغوی یوه ددو کالو جو نگره ده (چه دسیم کال ته داخله سوه وی) بیا تر پنځه

وَأَرْبَعِينَ فَإِذَا بَلَغَتْ سِتًّا وَأَرْبَعِينَ فِيهَا حُقَّةٌ إِلَى سِتِّينَ

خلوینت پورې پس چه وهر سینه کی او بنان شپږ څلوینت ته نو په هغوی نکات یوه ددو کالو جو نگره ده

چه څلورم کال ته داخله سوه وی) بیا تر شپیتو پورې دغه یوه جو نگره نکات دی .

فَإِذَا بَلَغَتْ أَحَدَى وَسِتِّينَ فِيهَا جَذُ عَمٍّ إِلَى خَمْسٍ وَسَبْعِينَ

پس چه وهر سیده او بنان یو شپيته ته نو په هغوی نکات د څلورس کالو او بنه ده (چه په پنځم کال

ک داخله وی) بیا تر پنځه او یا پورې دغه یوه جذعه ده .

فَإِذَا بَلَغْتَ سِتًّا وَسَبْعِينَ فِيهَا بِنْتُ الْبُؤْسِ إِلَى تِسْعِينَ

پس چه پوره سی شپن او یا نو په هغوی شریکات دوی ددوی کالو جو نگی دی بیا تر نوی پوری

وَإِذَا كَانَتْ أَحَدَى وَتِسْعِينَ فِيهَا حَقَّانِ إِلَى مِائَةٍ وَعِشْرِينَ

که سوه او بنان یو نوی پس شریکات دوی ددوی کالو جو نگی دی بیا تر یو سل او شلو پوری

پوره سوه ۱۰۰ چه په بخاری شریف او تلو کتبوکی دا حدیش مبارکوی راغلی دی چه په دغونډ
سوی حساب رسول الله صلی الله علیه وسلم وخیلو عاملا نو تر مکتی بونه استولی دی. او بیا په
شمانه کی دخلغاړه راشدینو هر دغه حکم و و. ثُمَّ وَثَرُ إِلَى يَوْمِ مَآذٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

ثُمَّ تَسْتَأْنِفُ الْفَرِيضَةَ فَيَكُونُ فِي الْخُمْسِ شَاةٌ مَعَ الْحَقَّتَيْنِ

دروسته تر یو سل و شلو دی دسره او کڅووی فرض یعنی شریکات (یعنی تر یو سل او شلو چی
او بنان بالاسی یعنی یو سل او پنځه ویشتی سی) نو په هغوی شریکات دسره ددوی د حقو دی.

وَفِي الْعُشْرُ شَاتَانِ وَفِي خُمْسٍ عَشْرَةٌ ثَلَاثُ شِيَاهٍ وَفِي عِشْرِينَ

او په لسوکی دوه پسونده دی او په پنځه لسوکی دسره پسونده دی او په شلو کی شلو پسونده دی

پوره سوه ۱۰۰ چی پنځه بالاسی نو (۱۲۵) کڅی او چه لسی بالاسی نو (۱۳۰) کڅی او چه
پنځه لسی بالاسی نو (۱۳۵) کڅی او چه شل بالاسی نو (۱۴۰) کڅی.

أَرْبَعُ شِيَاهٍ وَفِي خُمْسٍ وَعِشْرِينَ بِنْتُ مُخَاضٍ

او په پنځویشتی کی دیوه کال جو نگی ده سوه ددوی د حقو. چه مجموع او بنان
(۱۴۵) سی نو دوی حق یوه بنت مخاض بی شریکات دوی.

إِلَى مِائَةٍ وَخَمْسِينَ فَيَكُونُ فِيهَا ثَلَاثُ حَقَّاقٍ ثُمَّ تَسْتَأْنِفُ

بیا تر سل و پنځوس پوری او په دهه کی دسره حق شریکات دوی. او بیا دی دسره او کڅووی

الْفَرِيضَةَ فَيَكُونُ فِي الْخُمْسِ شَاةٌ وَفِي الْعُشْرُ شَاتَانِ وَفِي

شریکات نو پنځه او بنان نوکی یو پسه دی سوه دهغه مخنی شریکات او په لسوکی دوه پسونده دی. او په

خَمْسَ عَشْرَ ثَلَاثَ شِيَاهٍ وَفِي الْعَشْرِ اَرْبَعَ شِيَاهٍ وَفِي

پنجاه سوگند دسیسه نه دی. او پر شلو او بیلانو کی خلوه، پسونه نه کوته کین ی او پر پنجاه

خَمْسَ وَعَشْرَ ثَلَاثَ شِيَاهٍ وَفِي سِتٍّ وَثَلَاثِينَ بِنْتُ لَبُونٍ

او بیلانو کی یوه دیوه کال جو نکه او پر شپن دیش او بیلانو کی یوه دو وکالو جو نکه نه کات کین ی.

فَاِذَا بَلَغَتْ مِائَةً وَسِتٍّ وَتَسْعِينَ فَيَقْبِهَا اَرْبَعَ حَقَاقٍ اِلَى مِائَتَيْنِ

پس چه و سینه او بیلانو یو سل و شپن نوی ته نو پر هغو خلوه حق دی بیا تر دوه سو په یو سیه

ثُمَّ تَسْتَأْنِفُ الْفَرِيفَةَ اَبَدًا كَمَا تَسْتَأْنِفُ فِي الْخُمْسَيْنِ

او بیا دی د سیه س او کړجوی نه کات همیشه نکه چه س او کړج او په په پنجاه سو کی نکه چه

الَّتِي بَعْدَ الْمِائَةِ وَالْخُمْسَيْنِ وَالْبُحْتُ وَالْعَرَبِيُّ سَوَاءٌ

و سیه سو تر یو سل و پنجاه سو کی س او کړج او په. بختی او عربی او بیلانو په نه کوته کی سیه برابر دی.

بَحْتٌ جَمْعٌ دَخْنٌ اَوْ هَفٌّ اَوْ بِنْدٌ دى چه عربی او عجمی او بیلانو سیه یو کال ی کړی یعنې تر یو عربی

او بختی یو عجمی وى او بالعکس چونکه دا کال اول بختی نضر کړی و نو بختی و د ده ته منسوب کړی

او عرب هغه او بى دى چه هو س او پلاس د واپه کی عربی وى.

بَابُ صَدَقَةِ الْبَقَرِ

باب دى په بیان د نه کات د غوړی او غوا و. د بقول لفظ اسم جنس دى ترانو بختی د و اسه و ته و یل کین ی.

لَيْسَ فِي اَقْلٍ مِنْ ثَلَاثِينَ مِنَ الْبَقَرِ سَائِمَةٌ صَدَقَةٌ فَاِذَا

نسته په کوم کی تر دیر شو غوړیو چه شرکو وینکی وى نه کات. پس چه سوه

كَانَتْ ثَلَاثِينَ سَائِمَةً وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ فَفِيهَا

غزایی دیوش چم پخپله خولوی خور کاوه او تیر سوپس هغو باندی کال نو په هغو غویوک یا ندر یا بخت د

تَبْلُغٌ أَوْ تَبِيعَةً وَفِي أَرْبَعِينَ مَسْنً أَوْ مَسْنَةً

یوه کال سلکی دی (چه کال یی پور وای او په دوهم کال کی داخل وای) او په شلو بستوک د دوی کالون یا بخت سلکی ده -

فَإِذَا زَادَتْ عَلَى الْأَرْبَعِينَ وَجَبَ فِي الزِّيَادَةِ

پس کړنات سوه غزایی تر شلو بست نو واجب دی تر کات په هغه تر اندکی په قدر

يَقْدَرُ ذَلِكَ إِلَى سِتِّينَ عِنْدَ بَعْضِ النَّاسِ فِي الْوَاحِدِ رُبْعُ عَشْرَ مَسْنَةٍ

د هغه تر اندک شپیتو پورې او دا په نزد د ابو حنیفه نو کړیو غویو تر نرات سې په هغه کات د لسمی حمصی خلوص حصه د مسنه

مثلاً قیمت د مسنه (۴۰) س وېره وی لسمه حصه (۴۱) س وېره کیږی او د (۴۲) خلوص حصه یوه س وېره

ده نو یوه کات دی - پس دغه قیاس کر قیمت بالا یا کمروی -

وَفِي الْإِثْنَيْنِ نِصْفُ عَشْرٍ مَسْنَةٍ

او کر دوه غزایی بالا وه نو په هغوک د لسمی حمصی د قیمت د مسنی نیمه حصه کیږی -

مثلاً په مذکور صورت کی د دوی و غویو تر کات د وېره س وېره دی - و علی هذا القیاس -

وَفِي الثَّلَاثَةِ ثَلَاثَةُ أَرْبَاعٍ عَشْرٍ مَسْنَةٍ

او په دروکی د س وېه شلرمی د قیمت د مسنی تر کات دی -

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ لَا شَيْءَ فِي الزِّيَادَةِ حَتَّى

او وای امام ابو یوسف او امام محمد چه په تر یا قی غویو کی هیچ تر کات نشته تر خو چه س وېره

تَبْلُغَ سِتِّينَ فَيَكُونُ فِيهَا تَبِيعَانِ أَوْ تَبِيعَتَانِ وَفِي

تر شپیتو پورې نو دوی تر کات په شپیتو کی دوه دیو یوه کال سلکیان یا سلکیان - او په

سَبْعِينَ مَسْنَةً وَتَبِيعُ وَفِي ثَمَانِينَ مَسْنَتَانِ وَفِي تِسْعِينَ

انباری که دو دو و کالوا بل دیو کال کلکیان نر یا بنحه نر کات دی - اوپه آتیا کی دو پی مسخی کی بی اوپه نوری کی

ثَلَاثَةَ اتْبَعَةٍ وَفِي مِائَةٍ تَبِيعَتَانِ وَفِي مِائَةٍ وَعَلَى

در پی تبیع نر کات دی اوپه سلوک دی پی تبیع او یوه مسنه کی بی اوپه دغه د ول تغیر کو پی فرض د نر کات

هَذَا يَتَغَيَّرُ الْفَرْضُ فِي كُلِّ عَشْرٍ مِنْ تَبِيعِ

چم بالا سی پر هر لس کی د تبیع خنځ و مسنه ته (یعنی بالا کین ی اولی یو بی دیوه کال د کلکی خنځ د دو و کالو

إِلَى مَسْنَةٍ وَالْجَوَامِيسُ وَالْبَقَرُ سَوَاءٌ

او کامین نر یا بنجی او غوایی سوه برابر دده

بَابُ صَدَقَةِ الْغَنَمِ

باب دی په بیان کی د نر کات د پسو یا بن و

فَالْمَكَّةُ: د غنم لفظ په نر یا بنحه او بنه نر یا بنحه ټولو والی او مناسمه وینکی ته والی او مغز بوته یی او ونه کفری ته والی -

لَيْسَ فِي أَقَلِّ مِنْ أَرْبَعِينَ شَاةً صَدَقَةٌ فَإِذَا كَانَتْ

نسته په کم کی تر ټولو یشتو پسو نر کات - پس چم ورا سیده پسونه

أَرْبَعِينَ شَاةً سَائِمَةً وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ فِيمَهَا شَاةٌ

مغلو یشت ته چم پخپله خول و خړکاو او پر دو کی کال تیر سو نو په هغو کی یو پسه نر کات دی

إِلَى مِائَةٍ وَعِشْرِينَ فَإِذَا ارْتَادَتْ وَاحِدَةً فِيمَهَا شَانَانِ

یا تر یو سل و شلو پو یی د غو پو یی دی بیا که پسه نر یا تر سونو په هغو کی دوه پسونه نر کات کین ی

إِلَى مِائَتَيْنِ فَإِذَا زَادَتْ وَاحِدَةً فَفِيهَا ثَلَاثُ شِيَاهٍ فَإِذَا
 یازده سوای (دو دوه پسونده شاکات دی) بیاچه شیاات سی تردوه سوای یوپسه نوپه هغوکا دسای پسونده شاکات دیکس

بَلَغَتْ أَرْبَعَ مِائَةٍ فَفِيهَا أَرْبَعُ شِيَاهٍ ثُمَّ فِي كُلِّ مِائَةٍ شَاةٌ
 چه دسای پسونده خلوسا سوای ته نوپه هغوکا خلوسا پسونده شاکات دی وروسته په هرسل کی یوپسه شاکات کینیی
 شاکا که پسونده پنځه سوای دانی وپنځه پسونده شاکات دی. او که اووه سوای وک په هغوکا اووه
 پسونده شاکات دی. همدا سترکه اته سوای بیا تر پاییه پورې

وَالضَّانُّ وَالْمَعْزُ سَوَاءٌ

او د پسه جنس او د بز و جنس سوا برل دی په شاکات کی
 یعنی دیوه نصاب په بل پوریا کیری. او که یوازی هر یو وی نصاب او شاکات فی هغه دی چه ذکر سو.

بَابُ زَكَاةِ الْخَيْلِ

باب دی په بیان کی د شاکات د آسانو

إِذَا كَانَتْ الْخَيْلُ ذُكُورًا وَإِنَّا تَأْوَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ
 که چیری وه آسان نه او بنجی کده او تیر سو پر هغو با ندی کال

فَصَاحِبُهَا بِالْخِيَارِ إِنْ شَاءَ أَعْطَى مِنْ كُلِّ فَرَسٍ دِينَارًا
 پس مالک د آسانو اختیار لری که فی خوبنه وی وهدی کړی دهر آس پر سر باندی یو دینار په کال کی

إِنْ شَاءَ قَوْمَهَا فَأَعْطَى مِنْ كُلِّ مِائَتِي دَرَاهِمٍ خُمُسَةً دَرَاهِمٍ
 او که فی خوبنه وی آسان دی قیمت کړی نو دی ویر کړی په هر و دوو سو وده هموکی پنځه دراهمه

وَلَيْسَ فِي ذِكْرِهَا مُنْفَرِدَةٌ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ زَكَاةٌ وَقَالَ

اونسته په شرو آسانوکی یوانی اچې بنجی نه وی ورسره په نزد د امام صاحب زکات او ان

ابْنُ يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ لَا زَكَاةَ فِي الْخَيْلِ وَلَا شَيْءٌ فِي الْبَغْلِ

امام ابن یوسف او امام محمد په هېڅ زکوة نسته په آسانو کی او هېڅ شئ نسته په غاږو

وَالْجَمْرِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ لِلتِّجَارَةِ وَلَيْسَ فِي الْفَصْلَانِ وَالْجَمَلِ وَالْجَمَلِ

او خړوکی مکر هغه وخت چه د تجارت د پانډوی اونهسته زکات په جوکیانو او په یانو او کله کیانوک

فَصْلَانِ جَمْعٌ دَفْصِيلٌ دَكُهُ جَوْنُكِي تَرَوَانِي چیر دوهم کال نه وی سیدلی - حَمَلَانِ جَمْعٌ د

حمل دکه هغه وری تر وای چه د پور کال نه وی - عَجَائِلِ جَمْعٌ دَجَلٍ دَكُهُ کَلْکِي تر وای چه کال نه وی

پور د سوي -

زَكَاةٌ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٍ إِلَّا أَنْ تَكُونَ مَعَ كَبَارٍ

یعنی نسته په دعوی شیانو کې په مذهب د امام صاحب او امام محمد زکات مکر هغه وخت کړو د دعوی سره لوړان دود

یعنی کد لوړان او کوچیان کد وده بیا ټوله حسابل کین ی او په ټولو کی زکات فرض دی -

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ تَجِبُ فِيهَا وَاحِدَةٌ مِنْهَا

او ویلی دی امام یوسف چه په دغو کوچنیانو کې هم زکوة سته یو دوی څخه یو ورسره (فتوې پر خوله د طرفینو ده کذا قوله)

وَمَنْ وَجِبَ عَلَيْهِمْ هَسَنٌ فَلَمْ يُوجَدْ أَخَذَ الْمَصَدَّقَ أَعْلَى مِنْهَا

که پر چا واجب وومن او هغه نه پیدا کیدئ (د مالک سره نه وی) زکوة اخستو بکې دی تر من لوړه حقی و اخلی

یعنی ځانها مالک نه دی مکلف چه حسن به پیدا کوی -

دَفْعُ الْقِيمِ فِي الزَّكَّاتِ وَلَيْسَ فِي الْعَوَامِلِ وَالْحَوَامِلِ وَالْعُلُوفَةِ زَكَاةٌ

او مراد و مرکب د قیمتو د غوجیو نا تو په زکوة کی - او نسته په هغه غویو کی چه یوې او غویل په کوی او په هغه او بنانو کی چه کس په کبی په کوی او په هغه حیوانانو کی چه پرکوی، وابنه وراچوی په خوله شته کوی زکوة نسته -

مسئله: په نزد امام اعظم صاحب په عشر کی په سسایه کی په نذر کی په کفاسا توک هم و مرکب د قیمت مراد - کوکب د سری مش - وهکذا فی الهدایه و مراد الحتاس و غیرهما عتذاب حنیفه -

وَلَيْسَ لِلْمُصَدِّقِ اخْذُ خِيَارِ الْمَالِ وَلَا رِشَاءُ التُّنَا وَ

او نسته یعنی نه دی مراد صدق نه اختل دین د غومالو په زکات کی او نه هم هغه بیکاسه د دغو مالی بلکرمیش

يَا اخْذُ الْوَسْطُ وَمَنْ كَانَ لَهُ نَصَابٌ فَاسْتَفَادَ فِي اِثْنَاءِ

دی خنی واخلی (یعنی چه یو تاوان ندهی) او که یو چا نصاب د سر لودی د هره مال چه وی پس وی کا فی په مابین کی د کال

الْحَوْلِ مِنْ جَنْسِهِ ضَمَّهُ إِلَى مَالِهِ وَزَكَاهُ بِهِ

د هغه جنسه شمه د نصاب نور مال نو هغه نور مال دی هم و شاره مال ته و سر جوت کوی او د قوله مال زکوة دی و مرکب یعنی پر نوی مال چه ده کتلی دی د کال تیریدل شرط نه دی -

مسئله: که سری او بنانی یا مین یی یا غوی دی د سر لودی او د هغه په شید و یا شلو میو یا کوچو فی ساری و کتلی هغه ساری جلا کال تیریدنه غوازی -

وَالسَّائِمَةُ هِيَ الَّتِي تَكْتَفِي بِالرَّعْيِ فِي أَكْثَرِ الْحَوْلِ فَإِنْ

اوسائمه هغه مال ته وائی چه گذاره کوی په اکثر کال کی په یو ولو او شتر س - که فی چیری

عَلِمَ هِيَ فِي نِصْفِ الْحَوْلِ أَوْ أَكْثَرِهِ فَلَا زَكَاةَ فِيهَا ثُمَّ

وابنه وراچول پر کور په نیم کال کی یا بالا تر نیم کال نو په هغه مال کی زکات نسته - پس

الزَّكَاةُ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَأَبْنِ يُونُسَ فِي النَّصَابِ

زکات په نزد امام اعظم او ابو یوسف په نصاب کی دی -

دُونِ الْعَفْوِ وَعِنْدَ مُحَمَّدٍ وَنُفَرٍ تَجِبُ فِيهِمَا

نیز به هغه مالک چه هغه عفو دی. او په نزد دامام محمد او نافر زکات په نصاب او عفو وایر وکی دی.

د دې اختلاف فائدو: کړیو سره او وې او بنان د مالوده پنځه فی نصاب او د وې او عفو دې او په دغه سره یو پسه زکات کیږي. بیا که د وې او بنان فی هره سو یا فی خرڅم کړه پس د کال تیرید و څه او د هغه د زکات ورسکولو نو په نزد دامام اعظم او ابو یوسف هغه یو پسه زکات به ورسکوي ولې چه زکات په نصاب کی دی او نه اب باقی دی. او په نزد دامام محمد او نافر یو پسه زکات کیږي بلکه یو پسه دی قیمت کړي او پس او وې دې تقسیم کړي پنځه برخې د قیمت دی زکات ورسکوي نور هر پر دغه قیاس کړه.

وَإِذَا هَلَكَ الْمَالُ بَعْدَ وَجُوبِ الزَّكَّاتِ سَقَطَتْ

او که هلاک سومال (هر مال چه وې) پس له واجبید و څه د زکات ساقط سو زکات.

یعنی زکات هم هلاک سو ولې چه واجب جزء مال دی جزء منیع دکل دی چه کل ولا جزء فی هم ولا سړی.

وَأَنْ قَدَّمَ الزَّكَاةَ عَلَى الْحَوْلِ وَهُوَ مَالُكَ النَّصَابِ جَازٍ

کړیو سره د هغه ورسکوي زکات تر کال تیرید و او دې مالک د نصاب و ورسوادی.

مسئله: چه څوک مالک د نصاب وې د هر مال څه چه وې او د هغه تر کال تیرید و دیو کال یاد و و کالو زکات ورسکوي غاري فی خلاصی دی. او بیا نوی زکات نسته.

مسئله: که چا نصاب د مالودې او وې فی و خلکو ته ورسکوي پر دې ښت که چیرې زکات مالک د نصاب سوم نو زکات به ورسکوي و هغه زکات نه دی بلکه خیرات دی که مالک د نصاب و و کال پر قیاس نوی زکات به ورسکوي.

بَابُ زَكَاةِ الْفِضَّةِ

باب دې په بیان کی د زکات د سپینو نرو

مسئله: په موجود وېو کی چه په تیر نر کی سواچ دی چه هغوه نو تیر وای چه د

سپینو، روپه مقابل ک هم جوړې سوی دی لکه په افغانستان، پاکستان، ایران، عربستان او
نور دغسی ملکوک. او د سرون روپه مقابل ک هم جوړې سوی دی لکه د اردامیکادینا
د کویت او عراق او نور، دغسی ملکونه. په دې نو توکی اختلاف دی. بعضی علماء وائی چه دانو
پرخای د سرون ویا سپینو نل و لاس دی. لکه چه پر تولو هم داغه نوشته دی او محکم هم
دغه مذهب دی. نو بیا دغه مذهب په نو توکی سودا سول دی. او په وینه کولوکی یعنی قیوم
لو تونه په بل قسم لو توبید لولوکی پور ناس وادی. بلکه لاس په لاس په وی. نو بیا د
تجاساتی معاملې دیرې مشکلی دی. ولی چه مثلاً یو سړی او یو کال داسی وړکړی او هغه بل طرف
یوه یادو میاشتی وروسته افغانه وړکړی. یا یو سړی کال داسی په پاکستان کی وړکړی او هغه بل
طرف افغانی په افغانستان کی وروسته وړکړی یا عکس د دې. او دغه لکه تجاسران په کال د
او دالروک د معاملې کوی دا قولی حرامی دی. ولی چه په حدیث شریف کی چه روایت فی تجاسری
او مسلم او نور کتابونه کوی آنحضرت صلی الله علیه وسلم داسی فرمائی «الْفَتْة بِالْفَتْة سِرْبِ
الْهَاءِ وَهَاءُ وَالذَّهَبُ بِالذَّهَبِ سِرْبِ الْهَاءِ وَهَاءُ» ترجمه سپین نرون په سپینو نرون
بدلول سود دی مکن هغه وخت چه طرفین وائی واخه واخه. یعنی لاس په لاس. او سړی نرون
په سرون و سود دی مکن وائی چه واخه واخه.

او دغه لکه کال داسی په دالرو بدلول که تفاضل د سول دی لکن لاس په لاس وائی شری دی.
او کال داسی او افغانه که خه هم داسی د سپینو نرون و په لکای کی دی تفاضل فی سول دی ولی چه
مقدار د کال داسی غنیمت دی لکن لاس په لاس وائی ضروری دی. د دغو مسئلو د پاره دحل
اود محنت لایسته. تجاسران دی ملا یا نونه سرجوع وکړی او هغه لاس دی نرو ده کړی.

نادره خبره

یو لوی سرمایه دار سړی چه د وټی کار و باس کوی. او نوم اختل فی په کار نندی. ویوچا ته
ویلی و چه پروما نرکات نسته ولی تر هاس وټی پروما نون شری د وټی نندی برابری. نو نوی سړی
نر ما حرامی دی او مرد (سړی) او په حرام ۲۰ مرد (مال کی نرکات نسته). (فسوکه) چه دغه سړی پر دغو
نرو پولی کوی وټان و عیال ته او بیا په هغو کالو لوټه کوی. او کاهی دی خیرات په نیت د ثواب هم کوی.
اود مسئله ده چه په حرام کی نیت د ثواب کول که کفر نه وی کنا و کیس خوده او دغه سړی ته خلک وائی
دیرینه سړی دی. او داجمله معتضنه و او ایس بیرته د نو نوی مسئلې ته کس کم.

او بعضی علماء وائی چه نو تونه حکم د عروضو لری. یعنی لکه کبلی توکران کاغذونه وغیر. که چیرې دا
خبره مصمم وی هغه مشکلات تولد پورته کیږی. لکن په هر صورت کی نرکات فی هغه دی چه سابه سی.

لَيْسَ فِيْهِ اَدْوَنُ مِائَتِيْ دَرْهِمٍ صَدَقَةٌ فَاِذَا كَانَتْ مِائَتِيْ

بیاضه دوه سوک دهرمه

نسته په کمر کی تر دوه سوک سړیو نکات

دَرْهِمٍ وَحَالَ عَلَیْهَا الْحَوْلُ فِیْهَا خُمُسَةٌ دَرْهِمٍ وَلَا

پوره کاسی او پیر دوی کال تیس سی - نو په هغوی پنځه دهرمه نکات دی - او هیڅ

شَيْءٌ فِي الزِّيَادَةِ حَتَّى تَبْلُغَ اَرْبَعِينَ دَرْهِمًا فَيَكُونُ فِيْهَا

شی نسته په زیاده حتی تر څو چه سیرزی و خلو یست دهرمه ته - نو په خلو یست کی یو

دَرْهِمٌ ثُمَّ فِي كُلِّ اَرْبَعِينَ دَرْهِمًا دَرْهِمٌ عِنْدَ ابْنِ حَنِفَةَ

دهرمه دی - او بیا په هر خلو یست کی یو دهرمه نکات دی - په نزد امام صاحب

وَقَالَ أَبُو يُوْسُفٍ وَ مُحَمَّدٌ مَا نَرَا دَعَى الْمِائَتَيْنِ

او ابی یوسف او محمد چه هغه چه تر دوه سوک زیات سړیو نکات کی په حساب ددوی

فَزَكَاتُهُمَا بِحَسَابِهِ وَاِذَا كَانَ الْغَالِبُ عَلَى الْوَرَقِ فَضَّةٌ

سودی (مثلا دوه سوک او شل سړیو نکات کی پنځه او نیمه سړیو دی) که چیرې واک دیر په سکه داسه وړیو کی سپین نه

فَهُوَ فِي حُكْمِ الْفِضَّةِ وَاِذَا كَانَ الْغَالِبُ عَلَيْهِ الْغَشَّ

نو هغه حکم د سپینو نه وړیو کی و نه نه کی اعتبار ده او که واک غالب په سړیو کی کوته پس هغه په حکم کی د

فَهُوَ فِي حُكْمِ الْعُرُوضِ وَيُعْتَبَرُ اَنْ تَبْلُغَ قِيَمَتُهَا اِنْصَابًا

عروض دی او اعتبار هغه وخت لری (یعنی نکات پر کیږی) چه قیمت کی انصاف ته سیرزی -

یعنی مقدس ته کی اعتبار نسته -

مسئله! ایه نن نه مانه کی چه نقدی سړیو سړیو کی دی نو د هغوی قیمت ته اعتبار نه و نه نه -

پوره سوک! چه دهرمه او دینار عددی شیان نه دی بلکه په شرع شیان کی دواړه و نه کی

یعنی دولت شیان دی پس فقیه لره د وای و ونه پشندل پکار دی. حاصل داچه داسی
نه ده چه دهن وکن مروج سکه دس هر دی یا دینار. مثلاً افغانستان افغانی، د پاکستان کالبا
د ایران ریال، د عربستان ریال. و هکذا. یا د امریکا دالار، د عراق دینار، د کویت دینار.
و هکذا نوری سکه د دینار مملکتی. نول وای چه په هدایه بیت کی داسی عبارت دی.
و المعبر فی الدار هم و من سبعة و هو ان تكون العشرة منها و من سبعة متاقل بذالك جری
التقدير فی دیوان عمر و استقر الامر علیه. تنجید! معتبر په دس هر دی تول د او و دی او هغه
داچه لس دس هر و ونه د او و مثقال و په دغه سره جاری سوې ده انداز په دقت کی د عمر
او قول و نوی امر د اسلام پر دغه تقدیر. او په کوکب دسری مک او په عینی شرح هدایه مک کی
وای چه دس هر هر لس قیل و ونه دی آه مثقال و هر چاته معلوم دی.

د خلاصه الحساب په مک له کی وای چه دینار (۶) دانق دی. او دانق (۶) حبه دی.
او حبه (۲) او سبشی دی. او او سبشی (۶) خردله ده. او خردل (۱۲) فلسه ده. او فلسه (۱۰) فیله
دی. او فیله (۶) نقره ده. او نقره (۶) قطعی دی. او قطعی (۱۲) ذری دی.

مسئله (۱) د نکات او دس هر په نصاب کی د دینار په نصاب کی هم دغه مقدار د دوا هم او د نایر و معتبر
بمسئله (۲) که یو ی بنجی دس و ونه و امیل یا کوته یا بنکری دس لوده یا ونه شیان
نوکه هغه شل مثقاله ته سیدل یا بالا و پر هغه بنجه کی هر کال شکره، سسایه او اختی سته
او د بل چا شکره و نه ناس و دی. او که تر شل مثقاله کم و که خه هم په قیمت کی دیری س و په یو ی
په اعتبار د صنعت دس و کن پر هغه نکات نسته سسایه و غیره. مطلب داچه صنعت ته اعتبار
نسته په سس و ونه و او سپینو تر و کی. بلکه اعتبار و ونه لره دی.

مسئله (۳) هر شمی چه بنجه کی د پلاس د کوره یوسی که د دی په ولوس اخسته سوکی
یا پلاس د خپله مال و کړی وی هغه شیان د بنجی ملک دی میره کار نه پوسی لری او نکات
و سسایه و غیره په بنجه پوسی ا ب ک لری. نوکه د دغی بنجی میبه مسکین و و د بل چا هغه
نکات و نه اخسته وادی.

مسئله (۴) که مایخی ته میره پس له و ده دس و ونه شیان و و کړه د دی د بناست د پاره
او و و هبه کی نه کړه د هغه شیانو نکات و غیره په میره پوسی ا ب ک لری. نه په مایندر پوسی
او بنجه په هغه سس کتیکار نه ده. داوی دس هر او دینار په باس تحقیق.

اللهم اغفر لکاتبه و لمؤلفه و لوالحیدیهما.

بَابُ زَكَاةِ الذَّهَبِ

باب دی پہ بیان کی دہ زکوٰۃ د سرو نرو

لَيْسَ فِيْهَا دُونَ عِشْرَيْنِ مِثْقَالًا مِّنَ الذَّهَبِ صَدَقَةٌ

نستہ پہ کم کی تر شل مٹقالہ د سرو نرو ن کات (اودا د سرو نرو نصاب دی)

فَإِذَا كَانَتْ عِشْرَيْنِ مِثْقَالًا وَحَالَ عَلَيْهَا الْحَوْلُ فَفِيْهِ

پس چہ سول سرو نرو شل مٹقالہ ای تیر سو پین هغو کال نو پہ هغو کی نیم مٹقالہ زکوٰۃ دی

يُضْفُ مِثْقَالٌ ثَمَرٌ فِي كُلِّ أَرْبَعَةٍ مِّثْقَالٍ قِيرَاطَانِ

پس پہ هن خلوه، مٹقالو کی دوہ قیل طہ ن کات دی۔

وَلَيْسَ فِيْهَا دُونَ أَرْبَعَةٍ مِّثْقَالٍ صَدَقَةٌ

اوستہ پہ کم کی تر خلوه، مٹقالو ن کات (یعنی چہ تر نصاب دوہ یا د سرو نرو مٹقالہ بالاسی پہ هغو بالابود کی ن کات)

وَقَالَ مَا زَادَ عَلَى الْعِشْرَيْنِ فَرَكَاتُهُ بِحِسَابِ

ای یا سارن وای چہ تر شل مٹقالہ بالاسی بہ حساب د شلو مٹقالو بہ ن کات و ہ کوی۔

وَفِي تَبْرِ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَحُلِيِّهِمَا وَالْأَنْثَرِ

ای پہ پی سکره سرو نرو ای سپینو سرو کی ای پہ نریو ہا تو کی د دی دوہ ای پہ لو ہو کات

مِنْهُمَا زَكَاةٌ

د دی دوہ ن زکوٰۃ ستہ

بَابُ نَزْكَوَةِ الْعُرُوضِ

باب دی په بیان کی د نر کوة د عروض یعنی ماسود سپینو نر و
او د سرو نر و دا ټول عروض بولي

الزَّكَاةُ وَاجِبَةٌ فِي عُرُوضِ التِّجَارَةِ كَانَتْ مَا كَانَتْ

نر کوة واجب دی یعنی فرض دی په عروض و نهوک د تجارت چه وی دا عروض هر شی چه وی .
یعنی که غالی وی که کم بلی که مو ته که چای که بور او نوره دغسی شیان حتی د کانونه د تجارت
سراپونه د تجارت او بښان د تجارت پسونه د تجارت غوازی د تجارت مشینان د تجارت .
مسئله: مصنف د تجارت قید حاکم وایه چه که چیری بعضی دغه شیان د خپل استعمال
دپاره وی په هغوی نر کات نسته که خه هم هر حق قیمت دیری وی یعنی تر نصاب بالا وی . حتی یو
موتور چه قیمت یی په لکوس وړی وی که د سپر تیا دپاره و نر کوة پکښی نسته . او یو موتور چه د
هغه قیمت کړ وی لکن نصاب ته سپینی خود سپر تیا دپاره نه وی نر کات باندی سته او پر دغه
قیاس کړه نور شیان نر غالی بنکله و غیره .

إِذَا بَلَغَتْ قِيمَتُهَا نَصَابًا مِنْ الْوَرِقِ أَوِ الذَّهَبِ يُقَوَّمُ بِهَا

که چیری ورسپینی قیمت دهغو نصاب ته د سرو یا سپینو نر و بیانونه کات پکښی سته . او قیمت دی

بِمَاهُؤُنَّ نَفْعٌ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسَاكِينِ مِنْهُمَا

کړی دغه عروض په هغه مال چه پکښی ډیره فائده وی د فقیرانو او د مسکینانو د غوسپینی یا سرو نر و

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ يَقْوَمُ بِهَا بِمَا اشْتَرَاهُ بِه

او امام ابو یوسف وای په هغه مال دی په کړی چه دغه سرو دغه عروض په هغه مال سراپینی وی
یعنی که یی په سرو نر و سراپینی وی په سرو نر و دی په قیمت کړی او که یی په سپینو نر و
سراپینی وی نو په سپینو نر و دی په قیمت کړی .

وَقَالَ يَضُمُّ الذَّهَبُ إِلَى الْقُضَّةِ بِأَلَا جُزَاءٍ

ای یاران! وانی چه معنی دی سه شری و سپین شری و ته پیر اجزاء سه.

حتی که یوه سه شری سل در همه در لوده او پنجه مثقال سه شری چه قیمت فی سل در
وونی پر نزد دامام اعظم زکوة دو و سو و سه همو کینی یاران! وانی چه زکوة باندا
نسته. ولی سپین شری که خه هم نیم نصاب دی خوسه شری نیم نصاب نه دی ولی چه در
شری نیم نصاب لس مثقاله دی. نواجزاء فی بل برنه دی. او یا داسی صومع و وچه یوه
سه شری لس دینا سه در لوده چه قیمت فی پنخوس در همه کیدی اول فی در همه در لوده نو
پر نزد دیا سانی زکات پر کینی. ولی چه اجزاء فی بل برنه دی. ولی چه دشلو مثقالو چه نصاب
در شری و دی. نیم فی چه لس مثقاله دی موجود دی. او دو و سو و سه همو چه نصاب
د سپین و دی. هم فی نیمی سته چه سل در همه دی. او دامام اعظم پر نزد زکات نسته
ولی چه مجموع سه و سپین شری نیم سل و فی کینی فی نصاب یعنی دوه سه در همه
نه سه یوه. و علی هذا فقس غیرهما من الصور المحتملة:

بَابُ زَكَاةِ النَّارُوعِ وَالنَّارِ

باب دی پر بیان کی در زکات د کینتوا و د میوو.

قائده! مل دد معنی د زکات غنه دلته عشی دی. او فرق پر مابین د زکات او عشی
دادی چه پر زکات کی نصاب شرط دی که تر نصاب کم روی زکات فی نسته. او پر عشی کی پر مذ
دامام اعظم نصاب شرط نه دی بلکه پر لینه صلا توکی او پر دیرو کی عشی لازم دی.

قَالَ أَبُو حَنِيفَةَ فِي قَلِيلٍ مَا أَخْرَجَتْهُ الْأَرْضُ وَكَثِيرُهُ الْعُشْرُ وَ

ولی دی دامام اعظم چه پر لینه د هغه چه عکس فی را و باسی او پر دیروک د هغه لسمه حصه زکوة واجب (فرض) د
بقوله علیه الصلوة و السلام. مَا أَخْرَجَتْهُ الْأَرْضُ مِنْ قِثْمِ الْعُشْرِ، او د قلیل او کثیر فرق فی نه دی کری.
مسئله: د قلیل اندازنه خوک وانی یوه کاسه ده او خوک وانی نیمه کاسه ده نو تر هغه پر
کوک همی شی نسته. کوکب دری مکه.

سَوَاءٌ سَقَى سَيِّحًا أَوْ سَقَتْهُ السَّمَاءُ إِلَّا الْحَبْ وَالْقَصْبُ وَالْحَسْبُ

خواه هغه کبنت په سیمه یعنی جاسری او ابو اویزی او یان او بوی آسمان چه په اصطلاحی دینم کبنت بول. مکر په لرگو او په نلافی او په وینوکی شکات نشته.

مسئله: دلرگو هغه لرگ مراد دی چه مقصود په کبنت کولو سره نه وی حتی که د حکم کی چناران یا نوره عامر کی لرگ شنه کړه او په هغوکی عشی سته. هدایه ^{۱۸۲} _{۱۳}
مسئله: د قصب هغه شکری مراد نه دی بلکه هغه نلان مراد دی چه طبعاً په بعضو حکموکی پیدا کیږی او مقصود بالذات نه وی که چیری د اسی نلان و چه مقصود و که لکه هغه نلان چه خلک فی برخونو اچوی په هغوکی عشی سته. هدایه ^{۱۸۲} _{۱۴}
 او که د اسی وابنه وی چه قصدائی حکم په مشغول کړی وی لکه شپیشتی یا شول و غیره په هغوکی شکات سته. هدایه ^{۱۸۲} _{۱۵}

مسئله: د تاک بیری په تا کانوکی شکات نشته. او دغه سانکه په پورساکی شکات نشته که هغه هم نن و نه دی قیمت لری. ولما چه مقصود په تا کانوکی میوه او په کبنت کی دانی دی. هدایه ^{۱۸۲} _{۱۶}
 البته که سری د نغد و سر و پو نصاب د سر لودی او تر شکات د نغد فی یر و هر خر شم کړی د اقیمت و هغه خاړه نصاب ته ضمیمی او د تولو هغه بر د نغد و شکات باسی.

وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَأَمَامُ مُحَمَّدٍ رَحِمَهُمَا اللَّهُ لَا يَجِبُ الْعَشْرُ

او ویلی دی امام ابو یوسف او امام محمد رحمهم الله د عشری پور دوی خدای پاک نه دی واجب عشی

إِلَّا فِيهِ لَثْمَةٌ بَاقِيَةٌ إِذَا بَلَغَتْ خُمُسَهُ أَوْ سَقَى

مکر په هغه شوک چه میوه د دوام او بقا لری چه سینی هغه حاصل د هغکی پنجه و سقه نه
مسئله: په غنایه ^{۱۸۲} _{۱۷} جلد اول هدایه. اندازة د بقا داد چه هغه حاصل بیله دین تکلیفیو کال پاته کینی لکه غنم او مایشی جواسری و سبجی. نو د یاسر انور. هذ هب کی په سینی ک په اناسو کی په کیلو کی په لند و انگور و کی په بانجنوک په سر و میا نوکی په بهی کانوکی په شفتالو مالینوک په ناسرنگ په الوجنا ساکی په الووکی په ختکوکی په هند وانوکی په امرتوکی په نوکی په سر د الووکی او نونه و دغه قسمه شیا نوکی عشی نشته.

وَالْوَسْقُ سِتُّونَ صَاعًا بِصَاعٍ النَّبِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

او یوسق شصت کاسی دی پر کاسه سره د نبی علیه الصلوٰة و السلام -
او د ا مذهب د امام شافعی م دی غرض دادی چیرا ان و حاصلاتو د حکم نفاذ ی بولی او هغه پنځه و سقه دی

وَلَيْسَ فِي الْخَضِرَاءِ وَاتٍ عِنْدَهُمَا عَشْرٌ

او نشته په شنیو شیانو کې پر نزد د یاسانو عش -

مسئله! خضروات هغه شیان بولی چه پر شینوالی خوړل کین ی کد کندنه، برف،
پنځه، شنه، مېاله، سوهی، بادرنک، چمبرخیال، شنه پیا، اولوس، د دغه قسمه شیان -
نو پر دې شیانو کې هم عش نشته پر نزد د یاسانو

فائدہ! په دغو اختلافی مسئلو کې قوی پر قول د امام اعظم د کذا فی رد المحتار و البائع -

وَمَا سَقَى بَغْرَبٍ أَوْ دَالِيَةٍ أَوْ سَائِيَةٍ فَيَبِيْهِ نَصْفُ الْعَشْرِ عَلَى الْقَوَيْنِ

او هغه کینت چه او بین ی پر غرب یعنی لویه سولاعه یا په دالیه یعنی هغه سولاعه چه پر غویو ی را کانی یا په ساینه دا
هغه اوینه بولی چه او پر را کانی ی. نو پر دغو حاصلاتو کې د عش نیم برخه د کینت شلمه حصه پر داس و قولی -

وَقَالَ أَبُو يُوسُفٍ فِيهَا لَا يُوسَقُ كَالزَّعْفَرَانِ وَالْقُطْنِ

او دان امام ابو یوسف چه هغه شیان چه پر یوسق ی خرید و فروخت نه کین ی لکه زعفران او پنبه
بلکده په منویاسی و یا په غوټو ټلان زعفران په سی وای منو معامله کین ی او پنبه پر غوټو وکا نو

يَجِبُ رِيَاءُ الْعَشْرِ إِذَا بَلَغَتْ قِيَمَتُهُ أَدْنَى مَا يَدْخُلُ

نوپه هغه عش واجب دی چه قیمت دهغه و، سیز ی و هغه کم شی ته چه دا خلیزی لاندی

تَحْتَ الْوَسْقِ وَقَالَ مُحَمَّدٌ يَجِبُ الْعَشْرُ إِذَا بَلَغَ الْخَارِجُ

تر وسق او امام محمد وای چه عش پر دغو شیانو کې هلته واجب دی چه و، سیز ی حامل
(لکه جوار یا ماش)

خُمُسُهُ أَمْثَالُ مَنْ أَعْلَى مَا يَتَقَدَّرُ بِهِ نَوْعُهُ

ن و پنځه مثله ته د هغه اعلی چه اندازه کین ی پر هغه سره نو عه د دغو شیانو

فَاعْتَبِرْ فِي الْقُطْنِ خَمْسَةَ أَحْمَالٍ وَفِي الزَّعْفَرَانِ

نو معتبر کری دی امام محمد پنه پنه کی پنخه اندی یعنی کات یاغی ته او په زعفران کی پنخه منه (یعنی هغه من

خَمْسَةَ أَمْثَالٍ وَفِي الْعَسَلِ الْعُشْرُ إِذَا أُخِذَ مِنْ

چه دوی سوه او شپته دس هره مقدار وی او په عسلو کی عشر دی چه دا عسل واخستل سی د عشری

أَرْضِ الْعُشْرِ قُلٌّ أَوْ كَثْرٌ وَقَالَ أَبُو يُوسُفٍ يَجِبُ

محکم خنډ نو دیر وی هغه عسل او که لږ وی (دا مذهب د امام صاحب دی) او ویلی دی امام ابو یوسف

فِيهِ الْعُشْرُ حِينَ يَبْلُغَ عَشْرَةَ أَنْزَاقٍ وَقَالَ مُحَمَّدٌ

چه نه کوته په عسلو کی هغه وخت واجب دی چه لس نه تر ورسین دی او امام محمد وای چه

خَمْسَةَ أَفْرَاقٍ وَالْفَرْقُ سِتَّةٌ وَثَلَاثُونَ رِطْلًا

پنخه فرق ته ورسین دی او یو فرق شپږ دیر ش رطل کین دی

بِالْعِرَاقِ وَلَيْسَ فِي الْخَارِجِ مِنْ أَرْضِ الْخَرَاجِ عُشْرًا

په عراق سوه او شپته په هغو عسلو کی چه پیدا سی په خارجه محکم کی عشری -

بَابُ مَنْ يَجُوزُ دَفْعُ الصَّدَقَةِ إِلَيْهِ وَمَنْ لَا يَجُوزُ

باب دوی په بیان کی دهغو کسانو چه دزکات وراکړی و نه رساده او دهغو کسانو چه نه کوته و نه رساده داسی دوی -

فَأَسَدُهُ! د دوی باب د مسالو نه ده کړی دیر مهمه ده - ولې چه دنیا دیر محبوبه ده - نو

دیر کسان چه اغنیا هم وی د بلزکات اخلی خصوصاً بعضی ملایان او سوه دوی چه دغه دزکات و نه

ته هرام شرعی دی - او مالک دزکات که په غنا، دهغه خبری دزکات غاړی کی نه خلا مین دی -

مسئله! که دیوه سړي پر بل سړي د مسکین ظن و ونوی و هغه ته نه کوته وراکړی

او هغه هم واخستې او پر حقيقت کې هغه سړی غنی وو د نekat وړکونکی غنايي
خلاصی سوي. او اخستونکی تر حرام قطع دی.

مسئله ۱۰۱ نekat پر نيت د نړۍ پورې اړه لري دخولي وينا نه غواړي چه دا شی
په نكوة کې داخله البته دخولي وينا دا فائده ده كه هغه سړی غنی وونوبه وواي
چه نه وي نه غواړم ولي چه نه غنی يم.

كېل ۱۰۲ واعظان په مساجد او محافلوك د نekat فضائل بيا نوي او د مانع
النكات غذايونه د آيات قرآنيه او احاديثو نبويې د لاسي په چوپړ شوق او جوش سره
بيا نوي او هيڅ وخت د مصاصفود نكات تفصيلي او هراس خيز بيان نه كوي. ولي چه دى
پيړيزى كه نه د مصاصفوف تفصيل وكړم نو نه د مصاصفوفه ونم بيا ماتخوك نكات نه راكوي
برين عقل ودانش بايد گريست. قال المحافظ الشيرازي ۱۰۳

واعظان كين جلوه در محراب ومنبر ميكنه چون بخلوت ميروند آن كار ديگر ميكنه
نودغه ضرورت لكيله به نه د دې باب بڼه تفصيل او تحقيق وكړم. تاچي نكات وړكونكي
هم سعي او كوښښ وكړي چه خپل نكوة پر مصرف براب كړي او نكوة اخستونكي هم صبر
وكړي چه دخلكو څخه حرام نكات وانهخلي. ولي خوږي به ي عيال او غاسري به دده په
بندوي. نوپوره سه چه د نكات د مصاصفوف بيان خداي پاك په دې آيت كې كړى دى.

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَ الْمَسَاكِينِ وَ الْعَامِلِينَ
ترجمه! نه دى نكاتونه مكره غوكسانول دى فقيرانول دى مسكينانول د اوچي راټولونكي د

عَلَيْهَا وَ الْمُؤَلَّفَةُ قُلُوبُهُمْ وَ فِي الرِّقَابِ وَ الْغَارِمِينَ
د نكاتو دى او هغه كسان چه د دوى د نكته الفت جلب كيداو پسخلا مريدوك د غاسري د مكاټو او وپور وپور

وَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ ابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةٌ مِّنَ اللَّهِ
او په لاسي د خداي او مسافرو
او دافرن د جانيته څخه د خداي پاك دى او خداي

وَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ حَكِيمٌ فَهَذِهِ ثَمَانِيَّةٌ أَصْنَافٍ
پاك غالب دى او صاحب د حكمت انشاء دى. نو د مصاصفاتو د قسمونه دى.

وَقَدْ سَقَطَ مِنْهَا الْمُؤَلَّفَةُ قُلُوبَهُمْ لِأَنَّ

په تخنيق سانده سوه دهغوئو د لوڅه مؤلفه القلوب

ولی چه

اللَّهُ تَعَالَى أَعَزُّ الْأَسْلَامِ وَأَغْنَى عَنْهُمْ

خدای پاک غالب کړی اسلام اوبی پر وائی وکړخا وئی لدوی څخه

مؤلفه القلوب هغه ضعیف الایمانه کسان وه چه دسویو ورسکولو په سبب په اسلام کې پاته وه او یا هغه کافران وه چه د پیسو په واسطه د دوی سره د اسلام تر راجلبیدو په قرآن شریف کې د دوی تر حصه ورسکړه سوې ده او د رسول کریم صلی الله علیه وسلم په زمانه کې همدوی برباره خپله تنخواه او حصه ورسره څه وخت چه آنحضرت صلعم وفات سو او ابو بکر خلیفه اسلام سو نو دغه کسان پر خپل وخت سر اغلل او ابو بکر ته یی وویل چه زه موږه مکتوب را بدل کړم یعنې ستا خلافت ته یی را نقل کړه ابو بکر و د دوی ته نوی مکتوب د تنخواه ورسکړی بیا دوی حضرت عمر ته ورغله چه په هغه هم امانه وکړی حضرت عمر په هغه مکتوب څیری کړی او د دوی ته یی وویل چه رسول الله صلعم چه تاسی ته تنخواه دسکوله د دې سببه چه ستاسی شایسته د اسلام سره الفت پیدا کړی او نن وراړ خدای پاک اسلام ته غلبه ورسکړه ستاسی و الفت او کومک ته ضرورت نسته نو زه موږه او ستاسی تر مابین نن وراړ یا اسلام دی یا تو به ده نو دوی بیرته ابو بکر ته ورغله او ورسره وکیل چه خلیفه د اسلام ته کی عمره ابو بکر ورسره وکیل چه دی دئی اِنْ شَاءَ اللهُ تَعَمْ کذا فی البناية فی الهذیه ^{۱۸۱} وعلی ذالک انعقد الإجماع آه پر دغه مسئله ټولو اصحابو کرامو اتفاق وکړ چه د مؤلفه القلوب حصه به نه وی

پوره صحه! چه حسن بصری او امام شری او امام احمد او امام شافعی وائی چه د مؤلفه القلوب حصه نه ده ساقطه اوس بی هوامام المسلمین ورسکړی

دوی وائی چه د دغو کسانو برخه په قرآن او حدیث سره ثابت ده نو په قول د عمنه منسوخه کیږی د دوی دلیل په جواب کې زه موږه حنیفیان څوک دا وائی چه د قرآن شریف دغه حصه په اتفاق او اجماع سره منسوخه سوه او دوی وائی چه نسخ د قرآن په اجماع سره واده ولی چه اجماع هم دلیل قطعی او یقینی دی او د اجواب عینی ضعیف کړی دی ولی چه

قلعت او قوت د قرآن مبارک تر قوه دا جماع دیر دی. بلکه محیم جواب چه توله
فتاویٰ یی پر متفق دی دادی. چه کاه یوحکم قرآنی په سبب دا انتهاء دهغه د سبب
هم و پای ته ورسین. یعنی سبب د تخلفه د مؤلفه القلوب ضعف دا سلام و وچه
اسلام قوی او مضبوط سولونهغه سبب د مابینه و لاسری. نو حکم قرآنی هم و پای ته
و رسیدی مثلاً جهاد د کفار و سر فرض وی. په دیرو آیتو د قرآن کریم او دهغه
سبب کمزردوی دی. او اعلاء د کلمه الله ده نورضنا که د نزهی توله کافران مسلمانان
سی جهاد اسلامی هم پای ته ورسین. و التفصیل فی مطولات کتب الفقه.

وَالْفَقِيرُ مَنْ لَهُ أَذْنُ شَيْءٍ وَالْمُسْكِينُ مَنْ لَا شَيْءَ لَهُ

او فقیر هغه څوک دی چه لږ شئ لری او مسکین هغه څوک دی چه هیڅ شئ نه لری
دلږ شئ اندانه بعض وائی دیوکه شبانه و نه خرڅه ده او بعض وائی دیوې میاشتی.
فاندره! هغه کسان چه وائی نه فقییم په تملوکی لس فقیران نه دی.

وَالْعَامِلُ يُعْطَى لَهُ الْإِمَامُ أَنْ عَمِلَ بِقَدْرِ عَمَلِهِ

او عامل یعنی نه کوته جمع کوونکی ته دی و سر کوی امام کوی کار کړی و و په اندازه
دده د عمل چه په رایه پو سری دا امام او په تبدل د زمانې پو سری اهره لری.

وَفِي الرِّقَابِ أَنْ يُعَانَ الْمُكَاتِبُونَ فِي فَكِّ

او و سر کړه په رقاب کی داده چه کومک وکړه سی دمکاتبون یان سر چه دوی د خپلو مالکانو

رِقَابِهِمْ وَالْغَارِمُ مَنْ لَزِمَهُ الدِّينُ

نخه خپل ځانونه خلاص کړی او غارم هغه سړی دی چه پر ده پور باندي وی که هم بعض محکمو او

وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ مُنْقَطِعُ الْغَزَاةِ وَابْنُ السَّبِيلِ

باغ لری او فی سبیل الله هغه سړی دی چه په غزا او جهادی بیغږه سی که هم په وطن کی مالدار وی او ابن سبیل

مَنْ كَانَ لَهُ مَالٌ فِي وَطَنِهِ وَهُوَ فِي مَكَانٍ

هغه څوک دی چه په خپل وطن کی مال لری لکن دی په داسی ځای کی وی چه هلته شئ

لَا شَيْءَ لَهُ فِيهَا فَهَذِهِ جِهَاتُ الزَّكَاةِ

نه لری. هم دغه دلی چه ذکر سوې جهات د شکات دی -
یعنی مصارف او خایونه د ویرکری د شکات دی یعنی وغیره د دفعو د لوثرکات ویرکول نه دی ورا

وَالْمَالُ أَنْ يُدْفَعَ إِلَى كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمْ وَلَهُ أَنْ يُقْتَصَرَ

او مالک ته د شکوته د ادا وړ د کچی و تولودغه دولت خپل شکوته ویرکری ایعنی هرکلی دلی ته شخړه ویرکری اوده

عَلَى صِنْفٍ وَاحِدٍ وَلَا يَجُوزُ لَهُ أَنْ يُدْفَعَ الزَّكَاةُ إِلَى ذِمِّيٍّ

هم سواده چه پریو د شکوته ختم کړي. اونه د سواده چه ویرکری شکات و اهل ذمه ته -
پوکه سواد! چه اهل ذمه هغه شوک دی چه په اسلامی مملکت کی په ذمه واری همیش

اوسینې په مذهب که هندوی کی یو دلی وی او که نصاری وی -

مسئله! اهل ذمه تر ما سواد شکات شخړه نولر خپل و خیرات و ادا کی. کوکب

وَلَا يَبْنِي بِهَا مَسْجِدًا وَلَا يَكْفَنُ بِهَا مَيِّتٌ

اونه دی جوهری د شکات په سوادو مسجد اول چه قبض شرط دی او کفن دی نه لاسی د شکات په پیسو مری
البته که قریبان د مری مسکینان و هغوی د شکات ویرکری او هغو کفن په ساینوی -

وَلَا يَشْتَرِي بِهَا رَقَبَةً يُعْتَقُ وَلَا تَدْفَعُ إِلَى غَنِيِّ

اونه به سراسی د شکوته په پیسو مری چه آنادنی کړي اونه دی ویرکول کیرنی شکات وغنی ته -

مسئله! غنی هغه سړی دی چه مالک دیو نصاب وی د هر مال شخړه چه وی او بنان
غوائ وی پسونه وی او که سره سر وی یا سپین سر وی -

مسئله! اهل علم د پاره یوه یوه شخړه دکتابو د تفاسیر و او احادیثو او د فقهی
او د هغه کتاب یوه شرح چه حل دکتاب په کیرنی د حاجت اصلی شخړه دی غنا په ثا بتیرنی
او ثا لک تر هغه یا کتابونه د غواو د صرفو یا د معانی یا د لغت یا د منطق یا د حکمت یا د
سراسی یا نور په قیمت سره حسابل کیرنی. که نصاب ته ویرسین هغه غنی دی شکات
نه دی ویرکول. البته د حدیثو د لغت لکه مجمع البحار. یا د اعراب القرآن دکتاب

لکه تفسیر اتقان اجازت است.

مسئله! بعض کسان داحیلہ کوی چہ سوچی او بصاب لری چہ کال نزدی سی
مغزوچی و ماینه ته و بخینی او دخی خان مسکین کوی د بل چا دزکوة اختللو دیا-
او پر ماینه خوئی هم دزکوة نه کین ی ول چہ کال ددی په لاس کی ندی پر تین سوک
نچه دزکات وخت تین سی بین ته فی ماینه هغه پیسی و عیب ته و بخینی او هس کال
دغه معامله جاسی وی. نو دایوه لفظی حیلہ ده. **وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ**.

فائدہ! مسائل دزکات اختللو دیرکوانی او پیچیدہ دی. باید سری په دې باب ک
مفصلو فتاوا و ته رجوع وکړی لکه عالمگیری. حدیث. بدائع صنایع. جواهر التوق
فتح القیصر. او نور د فقهی شریفی کتابونه.

وَلَا يَدْفَعُ الزَّكَاةَ إِلَىٰ آيِبِهِ وَجَدِّهِ وَإِنْ عَلَا

اونه دی وړ کوی زکوة مالک و خپل پلار او نیکه ته که څه هم لوی وی

وَلَا إِلَىٰ وَلَدِهِ وَوَلَدِهِ وَإِنْ سَفَلَ

اونه دی وړ کوی زکات و خپل عیال ته که نرویی او که پنځه په ویش جلا وی او که کم که څه
هم مسکین وی. اونه دی وړ کوی زکات و عیال ته که څه هم کینه وی.

وَلَا إِلَىٰ أُمِّهِ وَجَدَّتِهَا وَإِنْ عَلَتْ وَلَا إِلَىٰ امْرَأَتِهِ

اونه دی وړ کوی زکات سړی و خپلی مویته او انا ته که څه هم لوی وی اونه دی وړ کوی میرکمایښته

وَلَا تَدْفَعُ الْمَرْءَةُ إِلَىٰ نَرُوجَهَا عِنْدَ ابْنِ حَنِفَةَ

اونه دی ماینه زکوة وړ کوی خپل میړه ته.

وَقَالَ تَدْفَعُ إِلَيْهِ وَلَا يَدْفَعُ إِلَىٰ مَكَاتِبِهِ وَلَا إِلَىٰ

اولیا بیان وائی چہ ماینه دی خپل میړه ته زکوة وړ کوی یعنی سوادی. اونه دی وړ کوی زکات خپل مکاتب ته
مکاتب هغه مری دی چہ بادا سړته و لای ش سړی. مثلاً په دوه یادری کاله کی زکوة نوته آزادوی
زکات ولی نزدی و سړته سړا چہ دغه مکاتب تر هغو مری دی چہ یوه سړی پی ئی پد مانه باندي پاته وی.

مَمْلُوكٌ وَمَمْلُوكٌ غَنِيٌّ وَلَدِ غَنِيٍّ إِذَا كَانَ صَغِيرًا

اوندی ویرکوی نه کوة و خپل مری او دغنی مری ته اوندې ویرکوی و نه ویرکوی دغنی چه کوچنی وی .
یعنی بالغ نه وی . دغنی نه وی یا لور ته چه بالغ وی نه کات و وادی کرشمه د پلاس سره شونډ کوی .

وَلَا يَدْفَعُ الزَّكَاةَ إِلَى بَنِي هَاشِمٍ وَهُمْ أَلْ عَلَى وَالٍ

اوندی ویرکوی نه کوة اولاد ته د هاشم . او اولاد د هاشم اولاد د علی اولاد د عباس نه

عَبَّاسٌ وَالْجَعْفَرُ وَالْعَقِيلُ وَالْحَارِثُ وَمَوَالِيَهُمْ

اولاد د جعفر اولاد د عقیل اولاد د حارث چه هغه ویک د عبدالمطلب دی او د دوی مریانو ته دې نه ویرکوی

فَأُذِرْهُ بَنِي هَاشِمٍ تَسِيدَانِ عَامِ دِي نُوْسِيْدَانُوْتِهَمْ نَكَاتُهُ اخْتِلَافُ نَاسٍ وَادِي -
لِقَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا بَنِي هَاشِمٍ إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَ عَلَيْكُمْ غَسَاكَةَ أَمْوَالِ النَّاسِ وَأَوْسَاجِهِمْ
وَعَوَضَكُمْ مِنْهَا خُمْسُ الْخُمْسِ ترجمه ! ای بنی هاشم پر تحقیق سره خداي حرام کړی دی
پر ناسی هغه پریولی د مالو د خلکو یعنی نه کوة او خیری د دوی او عووض فی دس کړی و ناسی
پنجمه د پغنی د بیت المال یعنی د غنائمو د حصې څخه .

مَسْلُوكًا ! د بنی هاشم او سیدانو په نكات اختلوكی د فقهاؤ اختلاف دی .
بعضی فقهاء علت د حرمت لاشرافت د نسب د دوی بولی . نو هغه شرافت تر یوه
القیامته پورې باقی دی . نو نكات ویر ته حرام دی . او ظاهر د احادیثو هم پر دغه
د لالت کوی . او بعضی فقهاء وای چه سبب د حرمت فی خمس الخمس دی لکه په منکوک
حدیث کی چه راغله نو چونکه اسلامي ممالکو دغه خمس الخمس د دوی څخه بند
کړی دی اونه فی ویرکوی نو نكات اختل و دوی تر وادی . وَاللَّهُ أَعْلَمُ .

وَقَالَ أَبُو حَنِيفَةَ وَ مُحَمَّدٌ إِذَا دَفَعَ الزَّكَاةَ إِلَى رَجُلٍ

او ویلی دی امام اعظم او امام محمد کی ویرکوی نه کات و سرې ته چه دده غالب کمان دا

يُظَنُّهُ فَقِيرًا ثُمَّ بَانَ غَنِيٌّ أَوْ هَاشِمِيٌّ أَوْ كَافِرٌ

وو چه داسرې فقیر دی پس ظاهره سوه چه داسرې خو غنی وو . یا ویرکوی نه کات و هاشمی یا کافر

یعنی ده ته نه وکه معلومه چه داساشمی یا کافر دی او ویر وسته ویر معلومه سوچه هاشمی
یا کافر ووهغه سړی چه مانزکات ویرکړی.

أَوْدَفَعَ فِي ظُلْمَةٍ إِلَىٰ فَقِيرٍ ثُمَّ بَانَ ابْنُهُ أَبُوهُ أَوْ ابْنُهُ

او یا یې ویرکړی زکات په تاسو یکه کی و فقیر ته او بیا ویر ته معلق سوچه هغه پلار دده و یا یې ورو
فانکه دیر اید پلار او ورو کی تاسو یکه شل کړه ولې چه نه ویرم کی پلار ورو کی
پیش ندل کینی - او غنی یا هاشمی یا کافر خو په نه ویرم هر نه پیش ندل کینی -

فَلَا إِعَادَةَ عَلَيْهِ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَعَلَيْهِ الْإِعَادَةُ

نو په دې ټولو صور توکی راگزول دشرکوچه پرده نسته (یعنی دوهم ویر زکات پرده نه دی فرض غاری
پي خلاصی سوې) او وای امام ابو یوسف چه په مذکور که پر ټولو صور توکی پر مالک دشرکات راگزول
دشرکات سته (یعنی په هغه مخکینی شرکات فی غاسری نه خلاصینی)

مسئله! ملا صاحب که غنی وکی او مقتدیا نو ته د اوای چه نه مسکین یم او دمقتد یا نو
هر دغه کمان وکی چه ملا صاحب لکه چه وای مسکین دی نو شرکات تو نه ویرکړی ملا صاحب ترخو
هغه شرکات حرام دی او دمقتد یا نو غاسری خلاصی دی -

په نن ویرم کی د غنی واقعات دیو دی - ملا صاحب دخلکونز کاتونز اخلی او په بل وطن کی
مخکی یا باغونه یا سرایونه پر ایشی - یا یې بل نفرت په مضارب ویرکړی - او ملا صاحب اخصیه
هم په پته کوی - تاچه مقتدیان په خبر نه سی چه نه مویر ملا صاحب چه اخصیه کوی نو معلوم
داچه غنی دی او شرکات ویر ته ناس وادی - او بعضی ملایان په خپل وطن کی لوی جائیداد او
مخکی او باغونه لری - خو هغه فی د ورو نو یا د اکا دنرا منو پرده ویر ایشی وکی او کال په
کال خپله ها صلا تو برخه دونه خنی س او وری چه دشرکوچه غنه دی مستغنی کوی - لکن بیا هم
دی په بل کومینه وطن کی ملا فی کوی او شرکاتونز اخلی - بلکه تر مسکینانو ملایانو دی دشرکات
په اخستلو کی حریص وکی - وَقَدْ عَلِمَ ذَالِكَ بِالْجَوْدَةِ -

وَلَوْ دَفَعَ إِلَىٰ شَخْصٍ ثُمَّ عَلِمَ أَنَّهُ عَبْدٌ أَوْ

او کی ویرکړی شرکات و یوه سړی ته په نا پوهی کی او بیا ویر ته معلومه سوچه هغه خوستا مری یا

مُكَاتِبُهُ لَمْ يَجُزْ فِي قَوْلِهِمْ جَمِيعًا وَلَا يَجُوزُ

مکاتب و نزکات فی نزدیکی یا یعنی بیا به زکوة و ماکوبی به قول ددسا و سوسوامانی، او نه دی سوا و سکره

دَفْعُ الزَّكَاةِ إِلَى مَنْ يَمْلِكُ نِصَابًا مِنْ أَيْ مَالٍ كَانَ

دفع زکوة و هغه چاته چه مالک وی د نصاب د هر ه ماله خخه چه وی

وَيَجُوزُ دَفْعُهَا إِلَى مَنْ يَمْلِكُ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ

او سوا ده و ماکوبه د نزکات و هغه چاته چه مالک وی د دوفی مال چه هغه کم وی تر نصاب

وَأِنْ كَانَ مَصِيحًا مَكْتَسِبًا وَيَكْرَهُ نَقْلُ الزَّكَاةِ

که هغه هم به صورت جوسا وی او پکسب قادسا وی او مکره دی و سوا د زکوة د یوه

مِنْ بَلَدٍ إِلَى بَلَدٍ آخَرَ وَإِنَّمَا يُفَرَّقُ صَدَقَةٌ كُلِّ

بنا سوا هغه و بل بناسا ته بلکه تفریق او تقسیم دی کری امام زکوة د هر قوم

قَوْمٍ فِيهِمْ إِلَّا أَنْ يَحْتَاجَ الْإِنْسَانُ أَنْ يُنْقَلَهَا

به هغه قوم کی یعنی و فقیران ته دهغه قوم دی و مکره و هغه وخت که محتاجه سوسری یعنی نزکات

إِلَى قَرَابَتِهِ أَوْ إِلَى قَوْمٍ هُمْ أَحْوَجُ إِلَيْهِ مِنْ أَهْلِ بَلَدِهِ

و ماکوبی و دی ته چو یوسا نزکات و خپلو قریبا ته چه هغه به بل بناسا کی وی او یا یوسا نزکات و یو

داسی خلکو ته چه هغه دین محتاجه وی مال ته تر خلکو د بنا سوا دهغه یعنی هغه د بلخای مسکینان

یعنی بی چاراه و سوا دهغه قریبا سوا ده

بَابُ صَدَقَةِ الْفِطْرِ

باب دی په بیان کی د خیرات د سوا ته د مایندو یعنی کوچی اختر چه دی ته په اصطلاح سوسایه والی

پوه ستره! چه دس سایه سبب سی دی او ظلم فی شرط دی. کوکب دری مند

صَدَقَةُ الْفِطْرِ وَاجِبَةٌ عَلَى الْحَرِّ الْمُسْلِمِ إِذَا كَانَ

سی سایه و اجبه ده - پس آنرا د سې ی چه مسلمان وی. نو پر مړه کافر نه ده و

مَالِكًا مُقَدَّارِ نَصَابٍ فَاضِلًا عَنْ مَسْكِنِهِ وَثِيَابِهِ

چه مالک و می د نصاب ده هه ماله چه وی. چه بالا یی هغه نصاب تر سړی داو سید و او تر کالو ده

وَأَثَاتِهِ وَفَرَسِهِ وَسَلَاحِهِ وَعَبِيدِهِ لِلْخِدْمَةِ

او تر سامان دده. او تر یات و می تر یس د سپن یا دده او جنگی سلاح نکه تو تر توپک کلا فشکوف او تر می یا نو د خدمت

يُخْرِجُ ذَالِكَ عَنْ نَفْسِهِ وَعَنْ أَوْلَادِهِ الصَّغِيرِ

باسی به یعنی و سړی به دغه سی سایه د خپل خان د خوا. او د کوچنی عیال د خوا که نړی وی که بنځه

وَعَبِيدِهِ لِلْخِدْمَةِ وَلَا يُؤَدِّي عَنْ نَرَوْ جَتِهِ

او د می یا نو د خدمت. او نه دی اداء کوی سی سایه د مایې د خوا

مَسْئَلَةٌ! که مایه غنې و پیر دې خپله سی سایه و اجبه ده که فی خه هم میره مسکین وی.

وَلَا عَنْ أَوْلَادِهِ الْكِبَارِ وَإِنْ كَانُوا فِي عِيَالِهِ

او نه دی باسی سی سایه د لویانو یعنی بالغانو عیالو د خوا که نړی وی او که بنځی که خه هم دغه نرا من

اولو فی د سړی په عیال کی وی. یعنی په ویش و سړی کمر وی.

مَسْئَلَةٌ! که سړی به د پلاس و می او نرا من فی و سړی به چلو ی او کتی و سړی هغه نرا من

توله مسکینان او د پلاس من د ورا ن دی نه تر کات پر منته نه سی سایه.

مَسْئَلَةٌ! که پلاس شی نه د سړی او پې کسبه ناست و نرا منو ساقی او نرا منو پې

په خپل کسب او تجارت سړی په برا بری کړی و ی نو پلاس فی مسکین دی نه تر کوه پر سته

او نه سی سایه. تر کات او سی سایه فی پر نرا منو ده.

وَلَا يَخْرُجُ عَنْ مَكَاتِبِهِ وَلَا عَنْ مَالِيكُمْ لِلتَّجَارَةِ

اوس سایه دی نه ویرکوی دمکاتب مری - او نه دهغو من بالوچه د تجارت د پاسه وای -
یعنی سس سایه خوئی نسته مکتوبات فی سته په قیمت کی دهغو -

وَالْعَبْدُ بَيْنَ الشَّرِيكَيْنِ لَا فِطْرَةَ عَلَى وَاحِدٍ مِنْهُمَا

او هغه مری چه په مابین کی ددو شریکانو شریک وی سس سایه فی پیووه هم نسته

وَيُؤَدِّي الْمُسْلِمُ الْفِطْرَةَ عَنْ عَبْدِهِ الْكَافِرِ

او ویرکوی به مسلمان سس سایه - خپل مری چه هغه مری کافر وی -

وَالْفِطْرَةُ نِصْفُ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ

اوس سایه نیمه کاسه ده یعنی دوه کیلو دغنوخه او یا یوه کاسه دخرمایا و خشک
مسکه (اگر سخی او کولای و خشک او کشی و کله نو یوه کاسه به ویرکوی کڅهم په قیمت نیمه کاسه غنوبالای

زَبِيبٍ أَوْ شَعِيرٍ وَالصَّاعُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَمَحَمَّدٍ

او یا د او بر بشوخنه او کاسه په نزد دامام صاحب او امام محمد صاحب

ثَمَانِيَّةَ أَرْطَالٍ بِالْعِرَاقِ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ خَمْسَةَ

اتر سطله ده په عراقی سطل سره - او وای امام ابو یوسف چه کاسه پنځه سطله

أَرْطَالٍ وَثَلُثُ رَطْلٍ وَوَجُوبُ الْفِطْرَةِ يَتَعَلَّقُ

ای یوه دریمه در سطل ده - او واجب والی د سسای تعلق لری په

بَعْدَ الْفَجْرِ الثَّانِي مِنْ يَوْمِ الْفِطْرِ فَمَنْ مَاتَ قَبْلَ

د دوهمی سپید و یعنی فجر مادی دوسری د فطر (یعنی کوچنی اختر) کڅوک مړه د غنوخه

ذَلِكَ لَمْ يَجِبْ فِطْرَتُهُ وَمَنْ أَسْلَمَ أَوْ وَلَدَ

تر سپید و دوسری داخلتر دهغه سر سایه نه ده و اجبه او خوک مسلمان سو او یا ویرین یدی

بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ تَجِبُ فِطْرَتُهُ وَالْمُسْتَحَبُّ

پس له طلوع الفجر سر سایه پر و اجبه ده - او بڼه کاس د ادی چه وړدی کی

أَنْ يُخْرِجَ النَّاسُ الْفِطْرَةَ قَبْلَ الْخُرُوجِ إِلَى الْمَصَلِّ

او و دی باسی خلک سر سایه دهغه تر و تیر و عید کاله تر تا چه مسکینان په فارغه شرع عید کاله و کړی

فَإِنْ قَدْ مُوْهَاقَبْلَ يَوْمِ الْفِطْرِ جَانِ وَإِنْ آخِرُ وَهَآ

اوکه فی دهغه و سار کړی سر سایه داخلتر و ساری و اده - اوکه فی و خنډ و له خلکوس سایه

عَنْ يَوْمِ الْفِطْرِ لَمْ تَسْقُطْ وَكَانَ عَلَيْهِمْ اخْرَاجُهَا

داخلتر تر یو د دوی د می غږ نه ساق لینی - او پر دوی لایزم دی ایستل - یعنی و سار کول فی -

فَوَائِدُ شَتَّى

بعضی ملایان د سوشی په میاشت کی او خصوصاً اختر ته نزدی سر سایه په باره کی
کلک مواظ او بیانات کوی او احادیث شریف بیانوی - او وائی چه سوشی معلق دی تر هغو چه
سری سر سایه و سار کوی - دا خو بڼه کاس دی چه خلک په دین خبر سی - لکن دا بیان نه بیانوی
چه سر سایه پر چا و اجبه ده - بلکه د دوی د مطلق بیان غږ عوام دا فهموی چه سر سایه نکه
سوشه پر هر چا و اجبه ده - حتی چه بعضی خلک چه نه داستوگنی سرائی لری او د سوشه پانی په
مزد وری اخته وی هغه هم سر سایه پر جان و اجبه بولی - حتی بعضی کسان د سر سایی
د پاسه سوشی د یوه اوبله پور وی - دا د دوی سببه چه ملا صاحب فی سینه و خلاصی
چه سر سایه پر هغه چا و اجبه ده چه مالک د نصاب وی - تر مسکن ، تر پور او تر سامان
د کور بالا وی - نکه چه په اول کی باب تیس سوک - اوبل دا چه ملا صاحب د سسای مصارف
همه نه بیانوی - یعنی چه سر سایه به وچاته و سار کوی چه هغه فقراء او مساکین دی هر خوک
چه وی - بلکه د ملا صاحب دا اشارت غږ عوام دا فهموی چه سر سایه یوانری اویرا

د مسجد د ملاحق دئ کڅ هم غنی وی. نو داسی دی لیدل کینی چی یو غریب
سړی چه د اختر پر نړی کا لوهم قدس ت نزلری ملا صاحب ته ورسای و پایش
کړی ملا صاحب سره د علمه پر حال دده هغه سربایه وجیب ته واچوی. او دانه ورته
واي چه پر تا سربایه نکینی.

مسئله! که بنجی تر دسې جوته بالا د اغوستو کالی دس لوده او قیمت یی ونصاب ته سربایه
پر هغې بنجی سربایه واجبه ده. په دې نه مانه کی بنجی پشل دیو ش جوته قیمتی کالی
لری او سربایه نه ورسکوی. نو غاړی یی بندی دی.

مسئله! پر هر چا چه د شریعت د لاسی سربایه واجبه وی وهغه چا ته د بل نه کوه
اختل حرام دی. یا اختری پر واجب وی هغه ته هم نه کوه اختل حرام دی.

کِتَابُ الصَّوْمِ

کتاب دی په بیان کی د احکامو دس و شاپی

فائده! صدقه الفطر باید تر و شاپی وسته ذکر سوې وای. تاچه طبع او وضع سره
بل بسوی وای لکن مصنف دجهته دمناسبت د صدقه الفطر نه کات سره صدقه الفطر په نه کات
پوهی امتصل ذکر کړی وجه دمناسبت یی داده چه دوی د واره مالی دی.

الصَّوْمُ ضَرْبَانِ وَاجِبٌ وَنَفْلٌ فَالْوَاجِبُ ضَرْبَانِ مِنْهُمَا

سوی دوه قسمه ده واجب یعنی فرضی. او نفل. او واجب بیا پر دوه قسمه دی یو قسم یی

يَتَعَلَّقُ بِزَمَانٍ بَعِيْنٍ كَصَوْمِ رَمَضَانَ وَالتَّذْكَرُ الْمَعِيْنُ

هغه دی چه تعلق لری په نه مانه معینه پوهی لکه رماه د میاشتی دس و شاپی او تذکره معینه
مثلاً یو سړی و وای چه پر فاسبا رماه تذکره ده.

فَيَجُوزُ الصَّوْمُ بِنِيَّةٍ مِّنَ اللَّيْلِ فَإِنْ

نیت داده غصی سرت به داس و شریکه به نیت کولوسه د شپې نخه یعنی په شپه کی نیت وکړي چه سبا به نیت یانته داس

لَمْ يَنْوُحْ حَتَّى أَصْبَحَ اجْزَأَتْ مَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ

ده او که سرتی د شپې نیت در و شریکه نه وکړي تر شپه چه صبحا - بسویر او افری که دی ده له نیت در و شریکه په مابین کی

الزَّوَالِ وَالضَّرْبُ الثَّانِي مَا يَثْبُتُ فِي الذِّمَّةِ

سید و تر نوال پورې او د و هم قسم هغه دی چه ثابت وی د د د په ذمه کی

كَقَضَاءِ رَمَضَانَ وَالتَّذْكِيرُ الْمُطْلَقُ وَالْكَفَّارَاتُ

لکه قضای رماشه در و شریکه میاشتی یا نذر مطلق لکه چه وائی پر مایوه یا دوی سر و شریکه نذر دی یا ر و شریکه دکفایاتو لکه
ر و شریکه دکفایاتو دهم یا ر و شریکه قتل خطایا ر و شریکه دکفایاتو ظاهر - داس و شریکه معین وخت نه لری بلکه هر وخت کی د نیولو وخت دی

فَلَا يَجُوزُ صَوْمُهُ إِلَّا بِنِيَّةٍ مِّنَ اللَّيْلِ

نیت نه دی سوا دغه سر و شریکه مخی په نیت سره د شپې نخه

دلیل کی دادی چه سر و شریکه تعیین غوا سرتی یا د خدای پاک دخواتخه لکه در و شریکه میاشتی ر و شریکه
یا د بند د خوات لکه نذر معین او په دعومذ کوه سر و شریکه نه د خدای دخواتخه وخت معین
لری او نه د بند د خواتخه - نو حکه نیت د شپې غوا ب ی چه معین سرتی د بند د خواتخه

وَكَذَلِكَ صَوْمُ الظَّهَارِ وَالنَّفْلُ كُلُّهُ يَجُوزُ

او د غصی نیت د شپې غوا سرتی ر و شریکه د ظاهر - (د ظاهر بیان به د نکاح په حصه کی را سرتی) او نفلی سر و شریکه تولد سوا دی

بِنِيَّةٍ قَبْلَ الزَّوَالِ وَيَتَّبِعِي لِلنَّاسِ أَنْ يَلْتَمِسُوا الْهَلَالَ فِي

په نیت سره د هغه تر نوال - او بنا کی خنکول سره چه طلب د میاشتی در و شریکه دی کوی په نه ویشتمه و شریکه

الْيَوْمِ الثَّاسِعَ وَالْعِشْرِينَ مِنْ شَعْبَانَ فَإِنْ رَأَوْهُ صَامُوا

د بیلات یعنی چه شپه دین شمه را حنی نو کی میاشت و لیده سر و شریکه به نیسی

مسئله اول: که در مذهب میباشند شریکند بنیکارا سوره چه نول و خلکو یا اکثر خلکو ولیدل نوشاهد
اود قاضی حکم تر ضرورت نشسته او که یوشو کسان ولیدل بیا شا هدی اود قاضی حکم تر ضرورت نشسته

وَأَنْ غَمَّ عَلَيْهِمْ إَكْمَلُوا عِدَّةَ شُعْبَانِ ثَلَاثِينَ

او که پنه سوره میباشند ددوی غم یعنی چانه ولیدل نو سی پویا کری حساب ددولت دیما شریک

يَوْمًا تَمَّ صَامُوا وَمَنْ رَأَى هِلَالَ رَمْعَانَ وَحْدَهُ

وهرای او پیلادی سوره و نیسی یعنی که هم میباشند نو و پیتی او که چا ولیدل میباشند دس و هرای یو نری هغه

صَامَ وَإِنْ لَمْ يَقْبَلِ الْإِمَامُ شَهَادَتَهُ إِذَا كَانَ

سری به سوره و نیسی که هم با چانه کری قبوله شا هدی دده - او که چیری و و پیا سامان

فِي السَّمَاءِ عَلَتْ قَبْلَ الْإِمَامِ شَهَادَةُ الْوَاحِدِ الْعَدْلِ

کی علت سوره و نیسی قبوله دی کری امام یا قاضی شا هدی دیوه سری چه عادل و بیعی کلام

رَجُلًا كَانَ أَوْ امْرَأَةً حُرًّا كَانَ أَوْ عَبْدًا

کی که نه کوی اگر داشاهد نه دی او که بنجه - آنرا دوی او که مردی و بی

وَإِنْ لَمْ يَكُنْ بِالسَّمَاءِ عَلَتْ لَمْ يَقْبَلِ الشَّهَادَةَ

نونه قبلین ی شا هدی

او که چیری نه و پیا سامان کی علت

حَتَّى يَرَاهُ جَمْعٌ كَثِيرٌ يَقَعُ الْعِلْمُ بِخَبَرِهِمْ

تر هغه چه و پیتی فی میباشند لوی جماعت چه به خبر سوره ددوی علم او یقین پیدا سی

فَأَيُّكُمْ إِذْ لَوْ كُنَّا جَمَاعَتٌ بِإِنَّا نَأْكُلُ كَوْمَ عَدْنٍ دِيَارُ غُلَى بِه قاهره ولایت زه - او امام ابو یوسف

دی چه لوی جماعت پنخوس که دی - او بعض فقهاء وان چه اکثر اهل محله معتبر دی - کذا فی الهایه -

له و پیا چه به بنای شریف کی - اعلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم دیوه سری شا هدی منای ده ۱۲

او معین خبر داده چه دهغه لوی جماعت اندازنه و امام او یا قاضی تر سپارله کین یی. کافو بوجوه و والده الرحمن. -
 بنهاته فائده! هغه خایونه او و لئونه چه ددسریاب پر غاسره کی پورته وی. لکه
 سعودی بیرستان، کویت، بغداد، بعضی بنسارونه دایران او نوسر ددغه قسم نخه دهغو و لئو
 هوا او آسمان بیله و ریخی همیشه صاف او بی علت وی. او هغه بنسارونه او خایونه او و لئو
 چه ددسریاب نخه لیری واقع وی لکه بلوچستان، افغانستان، پشاور، و غیره. دهغو هوا
 او آسمان بیله و ریخی هم کینه آلود وی. و الله اعلم بالصواب.

وَقْتُ الصَّوْمِ مِنْ طُلُوعِ الْفَجْرِ الثَّانِي إِلَى غُرُوبِ الشَّمْسِ

او وقت دروژې نیولده راختو نخه ددوهو سپید یعنی صبح صادق بیا تر لوید و پورس دی لمر.

فائده! دسریابی په کتا بوگی وای چه توی درجې و فلک چه شبانه و نری دوسر کوی

(۳۲۰) دی او ساعتو نزد شبانه و نری (۲۴) دی نو (۳۲۰) چه پر (۲۴) تقسیم سی (۱۵).
 (۱۵) درجې ساینی یعنی حصه دیوه ساعت (۱۵) درجې دی دمعدل النهاری. او داهم
 دوی وای چه کینته وای دلمر تر محکم په اول کی دصبح کاذب (۱۸) درجې دی. پر دهغو (۱۸)
 کی (۱۵) یو ساعت کین یی. پاته سوې درجې درجې. بیا نو ساعت (۶) دقیق دی (۶) چه
 پر (۱۵) ویشی (۳ - ۳) ساینی. نو حصه دیوې درجې (۴) دقیق کین یی. نو هغه (۳)
 درجې پاته وې هغه (۱۲) دقیق کین یی. نو حاصل دا چه دصبح کاذب نخه تر لمرختو پورس
 یو ساعت (۱۲) دقیق دی. البته د هوا په صفای په شامی کی او د خیرن وای په دوې کی
 ساختل یعنی معلومیدل د سپید و فرق کوی.

وَالصَّوْمُ هُوَ الْأَمْسَاكُ عَنِ الْأَكْلِ وَالشَّرْبِ وَالْجَمَاعُ نَهَارًا مَعَ النَّيَّةِ

او، و شراخان ساتنه ده دخورک او چنبلو او دجامع خفه دوهی سره دینته. یعنی قصد دین ته.
 فائده! نیت ددې سببه غوازی چه عبادت او عادت سره جلا سی.

فَإِنْ أَكَلَ الصَّائِمُ أَوْ شَرِبَ أَوْ جَامَعَ نَاسِيًا لَمْ يَفْطُرْ

اگر خورک وکړی، شراق یا یی چنبک وکړی یا یی وکړی پر هیڅ چه شراق یی په یاد نه و شراق یی نه مایتری
 فائده! حضرت امام مالک وای چه شراق یی ماته ده بیایي قصاص او سړی. نه موینه دلیل
 دادی چه پر مشکوٰۃ شریف کی راغلی دی چه یو سړی چه شراق یی پر هیڅ خورک و

و آنحضرت صلی الله علیه وسلم تر اعلیٰ او دخیلی دغی سرواړې پوښتنه فی حنی وکړې
رسول الله صلعم داسی وېرته ویله «رَبِّ عَلَيَّ مُؤْمِكَ فَإِنَّمَا أَطَعَمَكَ اللَّهُ وَسَقَاكَ»
ترجمه: مقامه کړه خپله سرواړه اوتاته ډوډۍ دسکړې خدای پاک او په دسکړې خدای پاک.

فَإِنْ نَامَ فَاحْتَلَمَ أَوْ نَظَرَ إِلَىٰ أَمْرَةٍ فَاَنْزَلَ أَوْ إِدْهَنَ
او که سرواړې بیده سواو شیطان بانې وېرکړې او یانې وکتل وېنځته ته او انزال سواو یانې سې غوږه کړې یا ښکړې

أَوْ اخْتَجَمَ أَوْ اِكْتَحَلَ أَوْ قَبَّلَ لَمْ يُفْطِرْ
او یانې وینه وکښه او یانې سترگی توهری کړې او یانې چپه واخسته په دې ټولو صورته کی سرواړه نه ماتینې

فَإِنْ أَنْزَلَ بِقُبْلَةٍ أَوْ لَمْ يَسْ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَلَا كَفَّارَةٌ عَلَيْهِ
که انزال سوېچې په اخستو سره یا په مسه کولو سره نو پر ده قضا سته او کفاسه نشته پر ده -

دلیل دادی - قضا په دې سبب سته چې معنی دجماعوچې انزال دی پیدا سوې او کفاسه په دې
سبب نشته چې صورت دجماعونه دی پیدا سوې.

وَلَا بَأْسَ بِالْقُبْلَةِ إِذَا أَمِنَ نَفْسَهُ وَيَكْرَهُ
او پر ده ناسته په چپه اخستو کی په ځان باوري و چې جماع نه راڅخه کینې او انزال هم نه راڅخه کینې او مکروه

إِنْ لَمْ يَأْمِنْ وَإِنْ ذَرَعَ عَذْقًا لَمْ يُفْطِرْ
که چپه اخستل کی باوري نه وو - او که سرواړې مجبور کړې فی یعنی بل اختیار وېرغی سرواړه کی نه ماتینې -

بعضی اما مان دق والا څخه پوښتنه کوي چې په ډکه خوله و او که په تشه خوله؟ دا پوښتنه
غلط ده ولې ډکه خوله او تشه خوله په سرواړه کی فرق نه لري البته پر او داسه کی فرق لري.

وَإِنْ اسْتَقَاءَ عَامِدًا مِلًّا فِيهَا فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ
ان کی په قصد کی وواهد په ډکه خوله نو پر هغه سې قضا سته.

یعنی که په تشه خوله و نو قضا نشته - اما مان د مجبورۍ دق او د قصد دق فرق
نه کړی.

وَمَنْ ابْتَلَعَ الْحَصَاةَ أَوْ الْحَدِيدَ أَوْ النَّوَاةَ أَفْطَرَ وَقَضَى

او که چنانچه کرم شکر یا او سیسینه یا دخر مامند که سر و شره و یا ماته سوه قضا دی - او سر بی کفاسه باندی بسته
فاندره! لکه دغه درک ایشان چه ذکر سوه خاویج خاشه و غیره چه نه دوا و یا از غذا حکم و دغنی دی
مسکله! بعضی وخت سر و شره و مریض سی او را کتب و نه و یا بی چه سر و شره ماته کرمه او مریض
نه پوهی بی چه را کتب و محیم و یا یا نه او حاذق دی او که نه او ماته دسر و شره بی خورل سر وادی کند -
نزد غه تر دوا دی سر و شره پر دغو شیان لکه خاویج و غیره ماته کرمه او بی دوا و خور بی -

وَمَنْ جَامَعَ عَامِدًا فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ أَوْ أَكَلَ

او که چا جماعی و کرمی به قصد - به یوهی دد و لاس و بعضی دغه یا دشا دخوا او یا بی خورک و کرمی

أَوْ شَرِبَ مَا يَتَغَذَّى بِهِ أَوْ يَتَدَّ أَوْ يَبِ فَعَلَيْهِ

او یا بی چننگ و کرمی دغه شتی به غذا بدن و یا به هغه شتی دوا پر کرمی شتی پس هغه سر بی باندی

الْقَضَاءُ وَالْكَفَّارَةُ وَالْكَفَّارَةُ مِثْلُ كَفَّارَةِ الظَّهَارِ

قضا و کفاسه دوا بسته - او کفاسه دسر و شره بی به مثل د کفاسه د ظهار ده -

یعنی اول که مری و و هغه به آخر او که هغه نه و نو به دوی میاشتی پر لپ پی سر و شره باندی او که هغه
دوسه نه و یوه نو به شقیق مسکینا نو ته غرمه او ما بنام میا نه خورک و کرمی -

وَمَنْ جَامَعَ فِي مَادُونِ الْفَرْجِ فَأَنْزَلَ فَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ

او که چا جماعی و کرمی به ماسواکی دفرج (شای من) یعنی به و یا نه یا خبیته کی او انزال سون پر هغه قضا ده بی سر و شره بسته

وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ، وَلَيْسَ فِي إِفْسَادِ الصَّوْمِ فِي

او کفاسه بسته پر ده - او بسته به فاسد و لو کی یعنی خورل لو کی دسر و شره بی به غیر کی

غَيْرِ مَضَانَ كَفَّارَةٍ وَمَنْ احْتَقَنَ أَوْ اسْتَعَطَّ

د میاشتی دسر و شره کفاسه! که نفلی و یا که قضا و یا او که نذر و یا که سر و شره بی دسونه یعنی اماله و کرمی پا به یزه

أَوْ اقْطَرْ فِي أُذُنِهِ أَوْ دَاوِيَ جَائِفَةً أَوْ أَمَةً

کی دوا چری او یان دوا خاخنکی کره په غوښه کی یان دوا چول په تپ کی چه ونس ته سر کی ووی یان په تپ کی دوا وچول چه امرالدماغ یعنی دمغز و پر دې ته رسیدلی وو.

بَدَوَاءٍ رُطِبٍ فَوْصَلٍ إِلَى جَوْفِهِ أَوْ دِمَاعِهِ

په لنده دواسره نو ورسیدل هغه دوا ونس ته د دوا او یا دماغ ته د دوا

افْطَرُوا إِنْ اقْطَرُوا فِي أَحْلِيلِهِ لَمْ يُفْطَرُ عِنْدَ

سروشته ئی ماته سوه او کی وختول دوا په ذکر کی سوشته ئی نه ده ماته په من د

أَبِي حَنِيفَةَ وَمُحَمَّدٌ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ يَفْطَرُ

د امام اعظم او امام محمد او ویلی دی امام ابو یوسف سوشته ئی ماته ده

فَانْدَكَ إِذَا اخْتَلَفَ هَلْهُ دِيْ چه دوا و متانی یعنی سپوڅی ته ورسین ی. او که په ذکر کی

پات یی نه په اتفاق ئی سوشته نه ده ماته. او سبب اختلاف دادی چه امام اعظم او امام

محمد وائی چه د متانی وائی تر مابین سوشته او امام ابو یوسف وائی چه سته. کوکبری مشهور

مسئله! په دې نه مانه کی پیچکا س ی چه هم لنده دوا ده کی په سوشته کی و لکوی سوشته

په ماتیڼی او که نه؟ تفصیل دادی! چه دسری په نش کی دسروی یا په دماغ کی دسروی

او پیچکا س ی په لاس کی یا په وړاند کی وړ و لکوی هغه دسروی بڼه سی. او یان په سر کی

وړ و لکوی هغه دسروی بڼه سی. نو پوښتنه داده چه آیا شخصاً دغه لنده دوا هغه خای

ته رسین ی او که دلې پاتین ی تاثیر ئی و هغه دسرو مند خای ته رسین ی.

ما چه دوا کتر لنه معلومات کړی دی هغه وائی چه دوا هر دلته پاتین ی او تاثیر ئی

هله رسین ی. او ظاهر هم دغسی معلومین ی ولی چه دلاس او کتانی او دمعدې او دماغ تر مابین

دیر فواصل موجود دی نو دایو خاخنکی دوا به هله چیری وړ رسین ی. نو سوشته نه ماتیڼی.

البته سیرم چه دیر لنده دوا ده هغه معدې ته رسین ی نو سوشته په ماتیڼی او دساک ستن هم

چه لنه دوا غالب داده چه معدې او دماغ ته نه رسین ی. وَاللّٰهُ اعْلَمُ بِالْعُقَابِ.

پوه ستر! چه دستر کی، پزی او د حلق تر مابین سوشته نو حکم د پزی باد دستر کی په لنده دوا سوشته ماتیڼی

وَمَنْ ذَاقَ شَيْئًا بِفَمِّهِ لَمْ يُفْطَرْ وَيَكْرَهُ لَهُ ذَلِكَ وَيَكْرَهُ

او که چاشنی پر خوله او به شربه دیوشی خوند و شربه فی نه مایتنی کن مکدی ده لرع داکا س او مکروه

لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَمَضْغَ لَصِيبَهَا الطَّعَامَ إِذَا كَانَ لَهَا مِنْهُ بُدٌّ

دی بنی لرع چه شرو و کوچنی تر خیل دی دی و غیره که چیری و دی لرع چاره ددغه شرو و لوغخ

نکه چه دی و دی کلکه وی او کوچنی فی پخیل نه سی شرو ولای نیچا س نه سته س و ا د س -

او که چیری هغه طعام شرو ولوته حاجت نه دس لودئ نکه شوله پیری یی یا بل کوچنی موجود و و چه هغه و شرو ولای سولای یایوه بله حاضه بنطه په کورک و چه هغه و شرو ول نیچا س نه سته س و شاق دی نه و شرو

وَمَضْغُ الْعَلَكِ لَا يُفْطَرُ الصَّائِمُ وَيَكْرَهُ

او شرو ول د شرو لوس و شره نه مایتنی کن شرو ول فی هکس و د دی -

مسئله! د احکم دهغه شرو لودئ چه سپینی اوسر تینگی وی او اجزاء فی نه جلا کینی او که

تو شرو ول وی او دغه چانه و شرو ول په هغه س و شره مایتنی وی و چه هغه شرو ول په اول و ا س

شرو ولوسر جلا کینی او لیس ته سپینی - کذا فی الجوهره والعینه والهدایه -

مسئله! د احکم د پخوانی شرو لودئ - او د اوس شرو مایتنی په شرو ولوختا س و شره

مایتنی وی و چه د هغو اجزاء په اول و ا س حتمانی ته سپینی -

وَمَنْ كَانَ مَرِيضًا فِي رَمَضَانَ فَخَافَ أَنْ صَامَ

او که شوک مریض و و دس و شره په میا شت کی او پینیدی که نه س و شره و نیسم نومرض

إِنْ رُئِيَ أَنَّهُ مَرَضٌ أَفْطَرَ وَقَضَى وَإِنْ كَانَ مُسَافِرًا

ی شرو مایتنی - س و شره دی و خوسر او بیادی قضا سوسر او که چیری یو سهری مسافر و و

لَا يَسْتَفْزِرُ بِالصَّوْمِ فَصَوْمُهُ أَفْضَلُ وَإِنْ أَفْطَرَ

او شرو مریض نه و سوسر نور و شره نیول فی افضل دی او که سره دهغه دس و شره و خور

وَقَضَىٰ جَانَهُ وَإِنْ مَاتَ الْمَرِيضُ أَوِ الْمُسَافِرُ وَهُمَا

او بیای قضا را او به کس داد که او که چیز ک می سوم یعنی یا مسافر او در ک پی خیل حال و یعنی پدر من او

عَلَى حَالِهِمَا لَمْ يَلِزْهُمَا الْقَضَاءُ وَإِنْ صَحَّ الْمَرِيضُ أَوْ أَقَامَ

سفرک وہ پردی نہ لائے مینی قضا، یعنی فدیہ نشتہ باندی، اوکے چیں کا جو رسو مریض او یا مقیم

السَّافِرُ ثُمَّ مَا نَالَ زِمُّهُمَا الْقَضَاءُ بِقَدْرِ الصَّحَّةِ وَالْإِقَامَةِ

سوم سفر پس مبع سوه پردیغی لایزم ده قضا دس و شو پیه انداز ده دس سمود صحت او اقامت.

سوال: ادعا خومبه سوء نود قضا لانريد حه فاندده؟ جواب: فاندني داداچه ویت د فديني به کوی.

وَقِضَاءُ رَمَضَانَ إِنْ شَاءَ فَرَّقُوا إِنْ شَاءَ تَابِعْهُ

وہ تھاک دہشتا و دسری خوبہ دہ کی جلا جلا نیسی او کہ فی پرل پیسی نیسی۔

ولم یجاء آیة شریف مطلقاً علی دی همداء، فَعِدَّةٌ مِّنْ آیَامٍ أُخْرَىٰ، لکن تَبَایُعِیْ مُسْتَعْبِدَةٍ، کَوکَبِ رَیْطِ

وَأِنْ أَخَّرَهُ حَتَّى دَخَلَ رَمَضَانُ الْآخِرَ صَامَ

اوکم و خند و قضا، دستری ترخچم داخله سوه بیه در و شری میا شت نور و شری دی و پیتی

رَمَضَانَ الثَّانِي وَقَضَى الْأَوَّلَ بَعْدَهُ وَلَا فِدْيَةَ

د د و همی میاشتی او قضا دی دا و لی میاشتی و د و سته سا و هر ی او فدیو نسته پا ندی

عَلَيْهِمُ وَالْحَامِلُ وَالْمُرْضِعُ إِذَا خَافَتَا عَلَى وَلَدَيْهِمَا

او امید و آرزو بنماید و هر کوفتی بنماید که بی بدلی بر کوفتیا نهد و دنیا را یعنی که شوفا و نیسی حاصله درش

أَفْطَرْتَا وَقَضْتَا وَلَافِدِيَّةٌ عَلَيْهِمَا

پیر کو چنی او مریضہ دق پیر کو چنی پیر پیل، نو دو دق دی روتی و خور و اویا دی قضا و وک او فدیہ نستہ پیر دق

ولیچہ داخوہرک دسروترہی دعتہ : اکملہ دی۔

وَالشَّيْخُ الْفَائِي الَّذِي لَا يَقْدَرُ عَلَى الصِّيَامِ

او شیخ فانی که نمی‌تواند روزه بدارد (یعنی دجهت د عمر دنا یا توالی)

يُفْطِرُ وَيُطْعِمُ لِكُلِّ مَسْكِينٍ لِيَوْمٍ وَاحِدٍ كَمَا يُطْعِمُ فِي الْكُفَّارَاتِ

نو هغه دی روزه و خورې او فدیې د طعام دی و راکړې و هر مسکین ته دیوې و رځې د پانې دغه قدر لکه په نورو کفارو توکی چې ئې ورکوي. یعنی نیمه کاسه چې دوه کیلو غنم یا یوه کاسه اوبه بشی یا جوس یا خرما.

فائده! د شیخ فانی د پانې بعضی فقهاء (۵۰) کاله مقرر وی او بعضی (۷۰) کاله. لکن ظاهر

روایت دادی چې تعیین د کلو نسته ولی چې بد نون د خلکو مختلف دی. بعضی کسان پر (۲۰) کاله د

روزي نیولو طاقت نه لري او بعضی کسان د نسلو کالو وی لکن دین نکره او پر روزه پوره قادر وی

واقعه! زما په مقتدیانو کی یو حاجی صاحب و چې د یو نسل و شلو کلن و او زما من ئې سپین

بزیری و او او سر مایه داسره هم و نو دغه حاجی صاحب پر روزه نیول چې سحرا لمونځ ئې پر مسجد

کی ادا کړې نو په پورت و لکه به یو شبه تر مایینین پورې. مایینین پر طالبا نوسه او یان کړې.

لمونځ چې ئې وکړې بیا به تر مانه دیکس پورې پورت و. مطلب دا چې پر دغه و لده سره و شری

نیولې. نو مایه ورته و و پر چې صاحب و تا ته شرعاً د روزه و شری خورک رسا دی. حاجی به جواب لاکړې

چې نه څنګه روزه و خورم لمړخا ته او قبله سره پېژنم. مطلب دا چې هغه حاجی صاحب تر آخر

د عمر روزه نه و خورلې.

نو د شیخ فانی مسئله په پښتونکی یو منسوخ حکم کس خیدل دی. او عمومی خلک که څوک د

شیخ فانی توب له کبله روزه و خورې بد پېژنل وای. نه ما پخپله سن (۷۸) کاله دی او روزه نیولې

تکلیف لاکړې خو بیا هم د شیخ فانی په حکم عمل نه سم کولای. او دا ټوله د دې سبب چې په کتابو

کی د فقهی شریفی اکثر دغه لفظ راغلی دی «الَّذِي لَا يَقْدَرُ» نو هر سرې وای چې نه څه قدرت

لرم که څه تکلیف وی هم. او د تفاسیس و په کتابو کی داسی راغلی دی پر بیان کی د شیخ فانی

«هو الذي يجده الصوم» شیخ فانی هغه دی چې په سبب د دین محمد نجات و راکوي سواته

نیول. د التفسیر دین را بیا دی. وَاللَّهُ أَعْلَمُ.

وَمَنْ مَاتَ وَعَلَيْهِ رَمَضَانُ فَأَوْطَى بِهِ أَطْعَمَ عَنْهُ

او که څوک مړ سو او پر ده باندي رمضان و شری وې او ومیت ئې وکړې فدیې به و راکوي دهغه

وَلَيْسَ لِكُلِّ يَوْمٍ مُسْكِينًا نَصْفُ صَاعٍ مِنْ

قریب دده - دهری و سخی دپاره و مسکین نه نیمه کاسه غنم

بَرٍّ أَوْ صَاعًا مِنْ تَمْرٍ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ

پایوه کاسه خر ما او پایوه کاسه اوهر بشی -

مسئله! که مری وصیت نه و وکری او قریب فی پیر و شر و خیر و و - یا فی وصیت وکری
نکن مری هیچ مال نه درلودی - په دې دواړو صورتو کی قریب فی تبرعاً د مری د مال په اړل
صورت کی یاد خپله مال څخه په دوهم صورت کی فدی وکړه - امید سته چه خداى پاک
دهغه مری ذمه دهغو روښ و څخه خلاصه کړی - رد مختار وغیره -

وَمَنْ دَخَلَ فِي صَوْمِهِ التَّطَوُّعُ ثُمَّ أَفْسَدَهُ قَضَاءُ

او که څوک داخل سو په نفلی روښه کی ، یعنی درنگ فی وکړی پس له نیت او یو کړی پس تیر سو ،
بیا یی هغه روښه فاسده سوه ، یعنی ماته فی کړه ، قضای راوړه - ولې چه نفلی شروع سړه پر مری لاسه پری

مسئله! ما توله دروښه کی که دروښه اتی په صبح او فعل نه و نه لکه بڼه چه نفلی روښه فی نیو
وی او بیا حیض وهر سی قضا خو پی راوړی مکرر گناه نسته - او که ما توله دده په صبح او قصد و
لکه چه ناجوړه سی او یا بل غده وې لکه ضیافت یعنی میامستیا - په جوهر او ذخیره او عنایه کی
داسی راغلی دی چه میامستیا د هغه تر نوال غده دی او پس له نوال غده نه دی - نو د غده په صورت
کی قضا خو سته او گناه نسته - او کی بی غده ماته کړه هم قضا سته هم گناه لکن کفار نه نسته -

وَإِذَا بَلَغَ الصَّبِيُّ أَوْ أَسْلَمَ الْكَافِرُ فِي يَوْمٍ

او که چیری مړان ته ورسیدى کوچنی او یا مسلمان سو کاږ دروښه په وړه کی

رَمَضَانَ أَمْسَكَ بِقِيَّتِهِ يَوْمَهُمَا وَصَامَا بَعْدَهُ وَلَمْ

پوره دی کړی هغه پاته و نه په روښه ک سړه او وروسته وهر دی روښه و نیسی او د تیر و وروځ قضا سته

يُقْضِيَا مَا مَقْضَى وَمَنْ أَغْمَى عَلَيْهِ فِي رَمَضَانَ

اولی په مقهوره څوک دوی اهل تکلیف نه و او که په یو بنسټ راغله پس وروښه اتی دروښه په میاشت کی -

یعنی دوسرا چی ہے فی سوشل نیوی و

لَمْ يَقْضِ الْيَوْمَ الَّذِي حَدَّثَ فِيهِ الْأَعْمَاءُ وَقَضَى مَا بَعْدَهُ

نوقضادی نه اوسه دهغه وړه خي چه دکا ته د ايسه بڼي پيسنه سوې دکا او د وړه وسته وړه خوقضايه راوړي
ولې چه دا اوله وړه خي د نيت دکا کړي و او اوسماک في لهم کړي و و نه کړي چيري دا اغماء
شو وړه خو ته وړه سېده دهغه لور و وړه خوقضايه راوړي ولې چه په هغوو چوکا دي نيت در وړه نه کولای

وَإِذَا أَفَاقَ الْمُجْتَنُونَ فِي بَعْضِ رَمَضَانَ قَضَى مَا مَضَى وَصَامَ

انک چیری په سدی تمنا غی لیونی په بعضی وړجوکی درمضان د میاشتی نوډی به قضا راوړی دتیر و وړجو

مَا بَقِيَ وَإِذَا حَاضَتْ لِلرَّأَةِ أَوْ نَفَسَتْ أَفْطَرَتْ وَقَضَتْ إِذَا طَهَرَتْ

پا تہ و می پیر، و تہ نشینی۔ او کہ حائضہ سوے بنجہ یا لنگہ سوے (در و تہ پیر و سر) ہفتہ و تہ سوے ما تہ کری او یا دگفتا سوے او چہ پاکہ سی
ہستہ کہ نہی کہ حیض و رہی یا لنگہ سی و تہ کہ پیر خولہ وی کہ خہ ہم ما نہ دیکر و کس و تہ کہ ما تہ سوے۔

وَإِذَا قَدِمَ الْمُسَافِرُ أَوْ طَهَرَتِ الْحَائِضُ فِي بَعْضِ النَّهَارِ

اگر کوہ تارا و سیدئ مسافر و یا پاکہ سورہ حائضہ سنجہ یر بعض کی دہرئی

أَفْسَكَ عَنِ الطَّعَامِ وَالشَّرَابِ بَقِيَّةَ يَوْمِهِمَا وَمَنْ تَسَحَّرَ

نود وی دی امساک کو دی د خوسر که او او بو چنبلو خغه هغه پاته وهر د د وی. او چا یشلمی وکری

وَهُوَ يَنْظُرُ أَنَّ الْفَجْرَ لَمْ يَطْلُعْ أَوْ أَفْطَرَ وَهُوَ يَرَى

اوډو دکا گمان داو و چه تر اوسه سپیدی نږدی را چا وځی . یا بی سرونه ماته کړه او د د کا سایه دا وکه

أَنَّ الشَّمْسَ قَدْ غَرِبَتْ ثُمَّ تَبَيَّنَ أَنَّ الْفَجْرَ قَدْ كَانَ

چهارم لوی دی۔ او وروسته ورتہ معلوم سوچہ سپیدی راختلی وې (نرماد پیشانی په وخت کی)

طَلَعَ أَوْ أَنَّ الشَّمْسَ لَمْ تَغْرُبْ قَضَى ذَلِكَ

یاد اچھ لکھنؤ و لو پدی (نہ مادہ و شہ مات پر و گنت کی) قضا دی سہ اوہی دھنی و ہنئی دہنوی

الْيَوْمَ وَلَا كَفَّارَةَ عَلَيْهِ وَمَنْ رَأَى هَالَالَ الْفِطْرِ

او کفارہ نیست پرده اولی داس و شاره کی به قصد نداده خورلی بلکه خطا و قی او خطا عفو شده او که چا ولید میاشت

وَحَدَّةً لَمْ يُفْطِرْ وَإِذَا كَانَتْ بِالسَّمَاءِ عَلَتْ لَمْ يُقْبَلْ

داخلت یازمی دی به دالب و هر شاره و شاره نه خورجی او که چیری به اسنان کی علت و و (خورج یا ویریم) نوددی قبلوی

الْإِمَامُ فِي هَالَالَ الْفِطْرِ الْأَشْهَادَةُ رَجُلَيْنِ أَوْ رَجُلًا وَ

امام شاهدی به میاشت کی داخلت مکر شاهدی دد و و نانو او یا دیو یا ش او دو و بنحو

أَمْرًا تَيْنِ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ بِالسَّمَاءِ عَلَتْ لَمْ يُقْبَلْ الْأَشْهَادَةُ بَجَمَاعَةٍ

او که ندوی به اسنان کی علت نوددی قبلوی امام مکر شاهدی دیوی داسی دی چ لیقین پیدا سی به اخبار دهغو

مسئله: ایو اسلامی حکومت دخوا چه به هغه حکومت کی شری قاضیان موجود وی
تلیفون ساعی چه قاضی تر شاهان تیر سوچه موین داخلت میاشت ولید او قاضی هم
شاهدی قبوله کره. نو به دی صوحت کی اکثر چه تلیفون کو و تکی یوسری دی یا عادل یا
فاسق باید نفوک عمل نه به و کری. لکن چونکه دحکومت دخواست سخت بندین دی ددادی
لوی خبری د اشاعت به دس وانغو. نو به دی سبب دا تلیفون حکم د لوی جماعت لوی چه خبر
نی و کری به قضا د هغه بل ملک د قاضی نو عمل دی به و سی: وَاللَّهِ اعْلَمُ بِالصَّوْلِ وَإِلَيْهِ الْمَرْجِعُ وَالْمَلَأَ

بَابُ الْأَعْتِكَافِ

باب دئی به بیان کی دا اعتکاف

الْأَعْتِكَافُ مُسْتَحَبٌّ وَهُوَ اللَّبْثُ فِي الْمَسْجِدِ

اعتکاف کول بینه کار دئی او اعتکاف دس تک کول دی به مسجد کی (هغه مسجد چه پنجه وقت د جماعت لومړی پکې کی)

مسئلہ ۱ جامع مسجد شریف نہ دئی اوہ عید گاہ پر مسجد کی اعتکاف نہ دی سوائے
قواند مالکیان وائی چہ اعتکاف نفسی سوائے۔ اوپہ مبسوط کی وائی چہ قربت مقصودہ
 دئی یعنی دثواب کار دئی مقصود۔ او شیخہ قدوری مستحب و کفائی۔ اوپہ ہدایہ کی
 وائی چہ اعتکاف سنت مؤکدہ دئی۔ واختارہ فی المحيط والبالغ۔ والتحفۃ وهو الصحیحہ۔ او
 علامہ بدرالدین عینی رحمہ وائی چہ اعتکاف درسی قسمہ دئی۔ یوداچہ سرک دحق ورحمہ
 اعتکاف پر جان نہ دکر دئی اعتکاف واجب دئی۔ او بل اعتکاف دئی دلسواخیر وشیخ
 دروشری دمیا شتی اعتکاف سنت مؤکدہ دئی۔ او بل اعتکاف دئی چہ پہ نور ورحمہ
 کی لبزیا دیری ورحمہ ثوک اعتکاف وکری ہفہ مستحب دئی۔

مسئلہ ۲ اعتکاف سنت عینی دئی۔ یعنی ہر سرک تہ ہر کال دروشری پہ لس اخیر و
 شیخ کی سنت دئی چہ اعتکاف وکری۔ یا سنت مؤکدہ کفائی دئی۔ یعنی پراہل دہری محلی
 یا قریہ یا بنارس سنت دئی۔ نوکہ یوہ یاد و کسانو د محلی یا بنارس یا قریہ اعتکاف
 ادا کرئی دتولو غامری خلاصی سوئی۔ او کہ ہیث چہ اعتکاف ونہ کرئی دتولسو۔
 غامری بندی دی۔ اول مذہب دیر حرج دئی چہ تولہ مسلمانان تہ تاجرہ تہ دکاندارہ
 تہ مزدور کارہ وغیرہ بدروشری پہ اخرو شیخ کی پہ اعتکاف کی وی۔ نوکہ فتویٰ
 پہ دی دہ چہ اعتکاف سنت کفائی مؤکدہ دئی۔ پہ تولو اخرو شیخ کی
 دروشری دمیا شتی۔ اوہم پیر دی مذہب عمل جاری دئی پہ اسلامی شری کی
 لکن بیاہم اعتکاف دیر دثواب کار دئی۔ او د انحضرت صلی اللہ علیہ وسلم
 چہ مدینہ منورہ تہ تشریف راوی دی تہ وختہ دمہر کی اعتکاف نہ
 دئی پری ایٹی۔ نوہم سرک کہ عامی او کہ خاص کم از کم پہ چنل تولہ عمر کی
 کاسنت نبوی مہ بایہ پرخائی کری۔ او صورت داعتکاف دائی چہ سرک
 دشلم پہ وراخ دماندیکر تر لمر لوید و دمجہ دی پہ مسجد کی پہ نیت
 داعتکاف تہ اختر پوری کبیتی۔ او تعین دور خودی نہ کوی، ولی چہ اختر
 نہ دئی معلوم۔ او بیا دی تہ بنکارہ کید و پوری دمیا شتی د اختر پہ مسجد
 کی پاتہ وی۔

مَعَ الصَّوْمِ وَنِيَّةِ الْإِعْتِكَافِ وَيَحْرُمُ عَلَى الْمُعْتَكِفِ
سر را در و شریک او نیت دعا اعتکاف - او حرام دی پر معتکف باندی

الْوُطْئِ وَاللَّمْسِ وَالْقُبْلَةِ وَإِنْ أَنْزَلَ بِقُبْلَةٍ أَوْ لَمْ يَسِرْ
وطی کول او مسه کول او هیچ اختل یعنی به شوق سر او که انزال سوم معتکف به چه اختلوسه یا پسر

فَسَدَ إِعْتِكَافُهُ وَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَلَا يَخْرُجُ الْمُعْتَكِفُ
کولوسه نواعتکاف فی فاسد سو او پر ده فی قضا را و لازم دی - او نه به و نه می معتکف دم مسجد مخنه

مِنَ الْمَسْجِدِ إِلَّا لِحَاجَةِ الْإِنْسَانِ أَوْ لِلْمُعْمَةِ
مکر دپا سه حاجت انسان فی یعنی بولی غایله د او داسه و غسل دپا سه او یا د جمع د ملاخه دپا سه -

مَسْأَلَةٌ: الْمُعْتَكِفُ دَيَّ بِرَنَدِی جَامِعِ مَسْجِدِی لِمَوْغُ کَوِی لِرِی جَامِعِ مَسْجِدِی تَهْ بِرَنَدِی -
مَسْأَلَةٌ: الْمُعْتَكِفُ بِه د اسی وخت د خپله مسجد ه را و این ی چه پر جامع مسجد کی د و هر
سه رکعت تحية المسجد او خلوسه رکعت سنت او بیا د و ی خطبی و او را عا و جمع ی لمو غ و و کری - او شپین
سه رکعت و ه و سته سنت ادا کری - او که ترد ی دی و وخت فی جامع مسجد کی تیر کری اعتکاف خوی نه
فاسدین ی و لپا چه جامع مسجد ه و اعتکاف خای د ی - لکن بنه د ا ده چی دی و در نک دی
نه کوی - ه دایه جلد اول ملا -

وَالْأَكْلُ وَالشَّرْبُ وَالنُّوْمُ يَكُونُ فِي مُعْتَكِفِهِ

او خوړک او چیشنک او خوب بی دعا اعتکاف به خای یعنی مسجد کی وی

وَلَا بَأْسَ أَنْ يَبِيعَ أَوْ يَشْتَرِيَ فِي الْمَسْجِدِ مِنْ غَيْرِ

او پر وانه لری چه معتکف یوشی خر خوی یا بی را ایسی پر مسجد کی بیله دی چه هغه شی د خر خوی یا

أَنْ يَحْضَرَ السَّلَاحَ وَلَا يَتَكَلَّمُ إِلَّا بِخَيْرٍ وَيُكْرَهُ لَهُ الْقُمْتُ

را نیولی به مسجد ته را و ی نفس بیع او شراء ته ضرر و شایسته او خبری به نه کوی معتکف مکر به خیر سر او که ذکر

تبیح نصیحت دیوچا احوال پرسی اوپن سی دخی خبری، او مکر و دخی معتکف لری پته خوله کیله .
 چه دمیچا سر هیم نه وائی نه و هیچا نه جواب ویرا که ی . داسی اعتکاف په نور و امتون کی و و مکر
 نه مو په شریعت کی منسوخ دی . اوکه د غیبت بهتان مسخری هغه پته خوله وی هغه لوی
 عبادت دی . کوکب دری منا .

دراوسه نه مانی د طالبان اعتکاف ! پر معتکف د ویراخی یاد شیې نور اندیو
 را توله سی نوخنداوی او مسخری د دس و اعن قعی غیبتون سره کوی . ولی چه معتکف د یخ
 دی . دا توله ناسر واکاس و نه دی .

فَلَوْ جَافَعَ الْمُعْتَكِفُ لَيْلًا أَوْ نَهَارًا نَاسِيًا أَوْ عَامِدًا بَطَلَ اِغْتِكَافُهُ

اوکه جماعی وکړی معتکف د شپې یا د ورځې په هیر یا په قصد . اعتکاف فی باطل سو .
 یعنی هیر فی عذر نه ده لکه په سر و شاکه . ولی چه د اعتکاف حال په یاد وینکی دی .

وَلَوْ خَرَجَ مِنَ الْمَسْجِدِ سَاعَةً بِغَيْرِ عَذْرِ فَاسَدَ اِغْتِكَافُهُ

او که چیری معتکف ووق د مسجد هغه یو ساعت بیله عذر سو اعتکاف فی فاسد سو په نن د

عَنْدِ ابْنِ خَلْفَةَ وَقَالَ لَا يَفْسُدُ حَتَّى يَكُونَ أَكْثَرُ مِنْ نِصْفِ يَوْمٍ

دامام اعظم «ابن یان» وائی چه اعتکاف فی نه فاسدین ی چه تر نیمه ورځ بالا تر مسجد د باندی تیر نه کړی .
 یا سان وائی چه لږ و تل د مسجد عذر دی او ضرورت دی .

فَانْكَرْ ! اذْهَبْ اِيْهِ ^{ص ۱۱۳} هغه داسی معلومین ی چه ترجیح قوله ته د یا سان و ده .

وَمَنْ أَوْجَبَ عَلَى نَفْسِهِ اِغْتِكَافَ اَيَّامٍ

او که چا واجب کړی پر چل خان (د نذر پر طریق) اعتکاف دیوځو، خو (شپې فی نه کړی ذکر)

لَزِمَهُ اِغْتِكَافُهَا بِلَيَالِيهَا وَكَانَتْ

لایا مین ی پر هغه باندی اعتکاف دهغو، خو چه ده معلوم کړی دی سرکه د شپو دهغو و ځو . او

مُتَّابِعَةٌ وَاِنْ لَّمْ يَشْرُطْ التَّابِعُ

دا وراخی پر لړ پسې که هم د غسری متابیع نه وی شرط کړی .

مسئله! واجب اعتكاف (يعنى چه په مريجو الفاطمي پرخان نذر كړې وي) حكم دادى كه معتكف يو ساعت د مخه تن بندى وخت اعتكاف فاسد كړئ بيرته په دسره هغه اعتكاف راكړخوى. او د اعتكاف نفلى يا سنت هر څه وركم بلكه هر ساعت اعتكاف شرعى دى. نو كه هغه په ما بين كى فاسد كړئ اعتكاف ئى پائى ته ورسيدئ. د هيڅ شى قضاء نشته. ولې چه سغه د د مخه وركو اعتكاف پوره سوايې ورسو. سته وركو ئى شروع نه ده كړې.

سوال! دې معتكف خو د لسو وركو مثلاً نيت كړئ و او س ئى پخوا وركى اعتكاف وكړئ نو بايد د سره ئى راوگرځوى يا د پخوا وركو ئى اعتكاف وكړي؟

جواب! نقل په نفس نيت نه واجبى او نه نذر كينى نكه يوسي چه د خلو وركو نفلونيت وكړي او پرده وركعت سلام و كړخوى هيڅ شى نشته باندې.

سوال! يوه سړى د وركعتو نفلونيت وكړي او بيا ئى تر پوره كولو د هغه فاسد كړي. پدې هغه د وركعتو قضاء لازم ده بايد په اعتكاف كى هم دا غصبى واچي؟

جواب! تردې وركعت كم لمو غږ نه بل كينى شرعاً. او دې سړى د لماخه نيت نه پرده نوځكه به د وركعت پوره كړه كړه كړه قضا به راوړي او د اعتكاف هر ساعت اعتكاف دى شرعاً. كذا قال عارف بالله، مولانا فقير الله فى كتابه المعروف به.

مسئله! د معتكف دا خيال دى چه د باندې تر مسجد به نه وچا ته سلام اچوي او نه به چا د سلام جواب وركوي. خود اخیال غلط دى هم به سلام وچا ته واى او هم به د بل چا د سلام جواب وركوي.

مسئله! د معتكف د ايمان دى چه د باندې تر مسجد كى يوه خبره دچا سره وكړه يا د يوې خبرې جواب ئى چاته وركړي اعتكاف ئى فاسد سو. او د اهمو غلط گمان دى مثلاً معتكف بولونه. د مسجد څخه ولوى و او بيا نك كى يوه سړى پوښتنه ځنې وكړه جواب دى وركړي مگر ورسره د سړى دى نه: وَاللّٰهُ اَعْلَمُ بِالصَّوَابِ:

كه ئى نه ده كيد ه داد و ه بڼه دى په اعتكاف كى ډير واى ه
 اَللّٰهُمَّ عَبْدُكَ الْعَامِى اَتَاكَ مَقَرًّا بِالدُّرُوبِ وَقَدْ دَعَاكَ
 فَاِنْ تَرَجَمَ فَاِنَّ لَذاكَ اَهْلًا وَاِنْ تَطَرَّدَ فَمَنْ يُّحْمِسُوْاكَ

کتاب الحج

کتاب ثابت دی پر بیان د حج کی - یعنی د حج احکام او افعال وغیرہ

الْمُعَذَّرُ ! دس ویش محمد عبید اللہ الاوی القن، ہمارے السیما غلی الخفی
النقشبندی وائی چه حج چونکہ دلوپوایا لوٹخہ د دین د اسلام دی - او دیری مسالہ لری چه
قدوسی قدس مایکتی دھوٹخہ او سی دی - او حج پہ تولد عمر کی غالباً یواس و سہری تہمیس
کیری - او د حج احکام د مخہ ہم حاجی صاحب تہذیبی معلوم خصوصاً اغلب حاجیان چه عوام د
نولدی کبلہ باید د دی کتاب الحج دیر تفصیل کرے و کرم - لکن ما چه فکر و کرم چه د کتاب خو
حاجیان پہ غور تہ کی نہ سی و سہری و ہائی - او بل دا چه ملا یا نو صاحبانو پہ ہر شہری، اس د و
فارسی وغیرہ مناسک جو کرے او تصنیف کرے دی چه دھو مناسک و حمل و نقل ہم و حاجیان
تہ اسانہ وی - نو د دی دو سببوں بنا، مامور، د قدوسی پر ترجمہ باندی آلتفاء و کرے - او د
نوی و دیری مسالوٹخہ می صرف نظر و کرے - او پر مناسک و علماؤ می تکیہ و کرے -

الْحَجُّ وَاجِبٌ عَلَى الْأَحْرَارِ الْمُسْلِمِينَ الْبَالِغِينَ الْعُقُلَاءِ
حج واجب دی (واجب ٹخہ مراد دلہ فرض حکم دی - معنی اصطلاحی پر آزاد و کسان - پر موفی نہ دی فرض - چه مسلمان
وی - کافر! حج نہستہ - چه مرانی و ہلی و پر کیچنی نہ دی فرض چه د عقل چہشتان - نو پر لیون حج نہ دی فرض - چه

الْأَصْحَاءُ إِذَا قَدَرُوا عَلَى الزَّادِ وَالرَّاحِلَةِ

بدن جو وی پر کمر د شہر اندہ باندی حج نہستہ - چه قادر و پر تہذیب او خوش دلاری او د سپر تیا پر شہری -
مسئلہ! دھری نہ مانی د سپر تیا شہری جلا دی - مثلاً د آنحضرت صلی اللہ علیہ وسلم او د
اصحابو کرامو پر یککھو نہ مانی و ہر و ستہ ہور، احلہ او پش اس غائزہ وغیرہ دی - پر او سنی نہ مانہ
کی د سپر تیا شیان مو تی آب گیت او لباسہ دی - نو پہ شہری نہ مانہ کی قدس د دیوہ د دغو
شیان و خواہی - ول چه سفر نہ د او بنیان د آسانو وغیرہ نہ مانہ قطع سوہ -

فَاَضْلًا مِّنَ الْمُسْكِنِ وَمَا لَا بُدَّ مِنْهُ وَعَنْ نَّفْقَةٍ

چه بالا به وی هغه مصارف دچ تر مسکن (سرایه) داستو کښی، او تر هغه شیانو چه د سرچا په
خځی نه وی، لکه دکور، کالی، سلاح، پوس و نه، آس د سپړتیا، موټر وغیره، او بالا به وی تر نفقې

حَيَالِهِ إِلَى حَيْنِ عَوْدِهِ وَكَانَ الطَّرِيقُ أَمْنًا

د خیال دوه تر وخت د سر اتلوه ده د سفر څخه دچ او و به لاس په امن (یعنی په لاسی به چکونه غوره قطع طریق نه دی)

مسئله! که یوه سړی چه دیس ناجوړی و وچ تر دی مز دور، واستا و ټوکه دهغی ناجوړی غځ
پسې مړی سو د فریبی چه غاړی فی خلاصی سوې او که جوړ سو هغه چه فی نفلی سوبل چه به کوی.
ټوکه سوله! اچو معتبر په شهاد او، اخله کی میا نه دی.

سوال! اوس سفر یوه دچ په موټرو کی په آب کوټ کی په طیاره کی کیږی او کله موټر چه یا ټکر
سی او آب کوټ غرق او طیاره سقوط وکړی. ایا د اکا سر و نه د امن سره منافی دی او که نه؟

جواب! اعتبار په امن کی غالب الحال لره دی او په تجربه دا ثابت ده چه دغه سوله ی په اغلب
الاحوال کی د خطر له محفوظ دی. نادستره اعتبار نه شته. نو د دغه سوله یو دا آفت دامن
سره منافی نه دی. **لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ بِالْمَوَاطِنِ**

وَيُعْتَبَرُ فِي حَقِّ الْمَرْعَةِ أَنْ يَكُونَ لَهَا مُحَرَّمٌ يَحُجُّ بِهَا أَوْ نَرُوجُ

او معتبر دی په حق کی د بڼی چه دی له یوه محرم چه د حج سفر وکړی په دی سره. او یا یی میره و نه وی
او کی دا دواړه نه وی ده بی بڼی څخه فرض د حج ساقط دی.

مسئله! که مېنځی دکور او تر وکی شیعې پوسری تر د سرو و سر خو سفر کمره لاره وه. دهغی بڼی
د پاره محرم او میره شرط نه دی.

مسئله! که یوې بڼی چه حج پر فرض و بیله محرمه او بیله میره چه ته ولاسه او حج فی
و کړی د فرض غاړی فی خلاصی سوې لکن د اسی کول مکروه دی. رد مختار.

وَلَا يَجُوزُ لَهَا أَنْ يَحُجَّ بِغَيْرِهَا إِذَا كَانَ

اونه دی سړی بڼی له چه حج ته دی بیله، محرمه او یا میره (لکه دا کافر وکی د ماما نه وی) و غیره که چیرې

بَيْنَهُمَا بَيْنَ مَكَّةَ مَسِيرَةَ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فَصَاعِدًا
و قیامین ددی اود مکی شریفی ددوی و هر خود سفر لایا بالا آمدن و هر خود

وَالْمَوَاقِيتُ الَّتِي لَا يَجُوزُ أَنْ يَتَجَاوَزَهَا الْإِنْسَانُ إِلَّا مَحْرَمًا
او هغه خایونه چه نه ده سوا هیتر انسان ترجی تر مغو خایو تیرین سی مکتوب د اسی حال کی چه محرم وی
یعنی یایه هر یا پر عمره - که شد هم د تجارت د پاسه د مکی شریفی بنا تخی - هغه خایونه دادی -

لَا هُلَّ الْمَدِينَةِ ذُو الْحُلَيْفَةِ

د مدینې منورې د خلکو د پاره ذوالحلیفه ده چه د مدینې منورې نخدش هغه خایه شپږ یا اووه میل مسافت دی

وَلَا هُلَّ الْعِرَاقِ ذَاتُ عِرْقٍ

او د عراق د خلکو د پاره ذات عرق دی چه هغه دیوکو چی غره نوم دی. او هم پر دغه خای نخد او تها م سوره جلا کینی

وَلَا هُلَّ الشَّامِ الْجُحْفَةُ وَلَا هُلَّ النَّجْدِ قَرْنٌ

او د شام د خلکو د پاره جحفه ده - او د اهل نجد د پاسه قرن دی چه د یوه غره نوم دی -

وَلَا هُلَّ الْيَمَنِ يَلْمَلَمُ فَإِنَّ قَدَّمَ الْأَحْرَامِ عَلَى هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ جَانٌ

او د اهل یمن د پاسه یلملم دی - او کی دغه کړی احرام پر دغو خایو باندی راوادی -

په اوس نه مانه کی چه سفر و نه د حج په طیارو کی دی ټوله احرامونه تر میقاتو د غنہ دی
ولی چه په طیاره کی د میقات د سرک نه معلومینی

وَمَنْ كَانَ مَنَزَلُهُ بَعْدَ هَذِهِ الْمَوَاقِيتِ فَمِيقَاتُهُ

او که د چا کور د مکی نخدو ماخول ته وروسته وو نو د هغه د پاسه میقات د حج او د عمرې محکمه د

الْحِلُّ وَمَنْ كَانَ بِمَكَّةَ فَمِيقَاتُهُ فِي الْحَجِّ الْحَرَمُ

حل ده یعنی مابین د میقات تحریم شریفیور، محکمه ده او هغه شوک چه کورنی په مکه کی د هغه د احرام تر خای
حرم شریفی دی د حج د پاسه

وَفِي الْعُمْرَةِ الْحُلُّ وَإِذَا أَرَادَ الْأَحْرَامَ اغْتَسَلَ أَوْ

او د عمرې د پارسه حل دی - او چا اراده وکړي سړی دا حرام غسل دی وکړي او یا دی او دس

تَوَضَّأَ الْغُسْلُ أَفْضَلُ وَلَيْسَ تَوْبَتَيْنِ جَدِيدَيْنِ أَوْ

تا نه کړي مگر غسل افضل دی تر او دس - او وادی غونډی دوې جامې یا نوي او یا

غَسِيلَيْنِ إِذَا رُؤِيَ رِذَاءُ وَمَسَّ طَيْبًا إِنْ كَانَ لَهُ

پریولی - هغه دوې یولنگ اوبل پتو دی - او په شان پوری دی مونږ یا خوشبوئی کړی دس لوده

وَصَلَّى مَرَكَّتَيْنِ وَقَالَ اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ

او دوه مرکعتونو دی اداء کړي - او ودي وای ای خدایه په تحقیق زما اراده ده د حج

فَيَسِّرْهُ لِي وَتَقَبَّلْهُ مِنِّي ثُمَّ يُلَبِّي عَقِيبَ صَلَوتِهِ

نویسه ته آسانه کړي او واخله قبولی کړي - او بیا دی تلبيه وای وروسته تر لما عته -

فَإِنْ كَانَ مُفْرِدًا أَوْ بِالْحَجِّ نَوَى بِتَلْبِيَّتِهِ الْحَجَّ

پس که چیرې ووسړی د یوازې چې په قصدک نوبت دی وکړي په تلبيه ویلوی د حج فقط

وَالْتَلْبِيَّةُ أَنْ يَقُولَ لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْكَ لَبَّيْكَ لَا شَرِيكَ لَكَ

او تلبيه دا ده چې ودي وای - په باس باس په خدمت کی حاضریم یا الله په باس باس په خدمت کی حاضریم نسته

لَبَّيْكَ إِنَّ الْحَمْدَ وَالنِّعْمَةَ لَكَ وَالْمُلْكُ لَا شَرِيكَ لَكَ

شریک تالو په خدمت کی حاضریم په تحقیق حمد و ثنا تالو دی او نعمت هم تالو دی - او بادشاهی هم - نسته شریک تالو

وَلَا يَنْبَغِي أَنْ يَخْلُ بِشَيْءٍ مِنْ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ

او نه بڼای چې کمی دی کړي یو شی د دغو کلماتو څخه -

فَإِنْ نُرَاذَ فِيهَا جَاَزَ فَإِذَا الْبَیُّ فَقَدْ أَحْرَمَ

اوکی نه یا یاقوب وکری ترد غو کلموسه وادی پلپس چه کله فی تلبیه فی ویل محرم سو -

مسئله! سری یوانری په تلبیه وینوسره چه نیت فی نه وکی په احرام کی نه داخلین کی او په یوانری نیت سره چه تلبیه نه وای محرم نه کړی -

مسئله! او په ستر تلبیه دی دسود وای او بیا دی بند جامع دعا وکړی چه نه وای غولای

مسئله! په مناسکوی عرف دعا کا فی لیکل سوی دی اول خونه موخه عوام هغه دعا کا فی

نه ده کولای نه سی - او کچه نه ده کړی بیا فی په معنی نه پوهیږی - نو ماسوی د تلبیه نه د نور په

تولو دعا کا نو په مور نه شا به اجانه سه سه -

فَلْيُتَّقِ اللَّهَ فِي مَا نَهَىٰ اللَّهُ عَنْهُ مِنَ الرِّفْتِ

نو پښیږی په محرم د خدای نه په هغه کار وکی چه خدای نهیږی کړی دی د هغه نه - لکه رفته -

رفته جامع نه هم وای او غش او بیکاره خبرو ته وای - او د بنجی په معنی د جامع خنډیږی -

وَالْفُسُوقِ وَالْجِدَالِ

او لکه فسوق کول - افسوق تولو کما هوته وای - کنا ده کول که خه هم بیله هج هم ناسر واده لکن په هه کی

حرمت دیږی او جک په دی نه کوی دانډ یوالا نو سیه یاد بل چا سه -

وَلَا يَقْتُلُ صَيْدًا وَلَا يَشِيرُ إِلَيْهِ وَلَا يَدُلُّ عَلَيْهِ وَلَا

اونه دی وشر فی ښکار هر حیوان چه وچ اونه دی اشاره کوی و ښکار ته چه هغه ده هوسی مثل اونه دی

يَلْبَسُ قَيْصًا وَلَا سَرَاوِيلَ وَلَا عِمَامَةً وَلَا قَلَنْسُوَةً

ښودنه کوی د ښکاره خای وچاته اونه به اغونډی قمیص اونه پښتوکه - اونه دی ترې لکوت ته اونه دی پښتو کوی

وَلَا قُبَاءً وَلَا خَفِيفَيْنِ

خوله - اونه دی اغونډی چه نه - بالا پوښ - کوټ - کړی - جلیکه - اونه دی په پښتو کوی مونږی یا غټ بوټی

الْآنَ لَا يَجِدُ نَخْلَيْنِ فَيَقْطَعُهُمَا مِنْ أَسْفَلِ الْكُعْبَيْنِ

مکد هغه وخت کې نه درلودې چوټۍ - چمپل - نوډی پرې کړې مونږی لاندې تر بچلکو

وَلَا يَغْضِي رَأْسَهُ وَلَا وَجْهَهُ وَلَا يَمَسُّ حَبِائِلًا

او نه دی پټوی سر او مخ - او نه دی مسه کوی خوشبوئ او نه به خړ ږي

يَخْلُقُ رَأْسَهُ وَلَا شَعْرُ بَدَنِهِ

سر او نه بدن نور وپيستان - (يعنی کهڅه هم د بغل او د سر یر تاف وپيستان وی)

وَلَا يَقْصُرُ مِنْ لِحْيَتِهِ وَلَا مِنْ ظَفَرِهِ

او نه دی پرې کوی د بڼی وپيستان (کهڅه هم تر قیضه ډیره اوښده وی) او نه دی نوکان پرې کوی (يعنی کهڅه هم هرڅومره اوښده سوی وی)

وَلَا يَلْبَسُ ثَوْبًا مَصْبُوعًا يَوْرُسِي

او نه دی اغوندي جامه چه رنگ سوې وی په ورس - (د یوه خوشبویه وابنه نوم د چه په عین کی سته) قانوبه والا واږي رنگ فی سوره ی - او معاح والا واږي چه رنگ فی شر رږي -

وَلَا يَزْعُفَرَانٍ وَلَا بَعْصَفٍ إِلَّا أَنْ يَكُونَ غَسِيلًا لَا يَنْفُسُ

او نه هغه جامه چه په زر عفزان یا عصفر رنگ سوې وی (عصفر وابنه دی چه کالی په رنگوی) مکر هغه وخت چه پر یوله سوې وی - د اسی چه رنگ نه اچوی پر بدن باندی -

وَلَا بَأْسَ بِأَنْ يُغْتَسَلَ وَيَدْخُلَ الْحَمَامَ

او پر وسته چه غسل کوی محرم (يعنی که دمعدوم وی) مخه وی او که د کرمی د کبله وی) او حمام ته هم داخلیدای سی -

لکن د بدن خیري د ماصبون په استعمال یاد نوکانوبه د نریعه یا په کیسه وهلو سره نه لیری کوی صرف نوډی او په دی استعمال کړی -

وَيَسْتَنْظِلُ بِالْبَيْتِ وَالْحُمْلِ

او طلب د ساق دى په خونه يا په كجاوه كى كوي -

يعنى په سايه كى دخونى ياد كجاوې وهكذا ترسا يون لاندې كښينستاي سى -

وَيَشْدُقُ فِي وَسْطِهِ الْهَمِيَانُ وَلَا يَغْسِلُ رَأْسَهُ وَلِحْيَتَهُ

او تري دى پر ملاهيان يا كمر بند دس وپور حفاظت دپاره - او نه دى ميخى سر او نه يركه په كحل

بِالْخَطْمِ وَيَكْتُرُ مِنَ التَّلْبِيَةِ عَقِيبَ الصَّلَاةِ وَكُلَّمَا عَلَا

خطمى سره (ولې چه هغه خوشبويه ده) او د يركه دى ولې تلبيه ورسره تر لومړي خوا وهغه وخت چه پور تير كيږي

شَرًّا أَوْ هَبْطًا أَوْ لَقَى رُكْبَانًا وَبِالْأَسْحَارِ

لور ځاى ته او يا كښته كينى و شيلې ته او يا په غنوه سى سپاره او د سپيد په شاوخوا كى - داخود لاهى احوال

فَإِذَا دَخَلَ مَكَّةَ ابْتَدَأَ بِالسَّجْدِ الْحَرَامِ فَإِذَا عَايَنَ الْبَيْتَ كَبَّرَ وَهَلَّلَ

پس چه داخل سى ومبارك بناړه مكې ته اول به ورسې مسجد حركه ته - پس چه وى ليدل مباركه خونه دكعبې نو الله

اكبر اول الله الا الله دى ولې - دپاره د تعظيم دكعبې مباركه -

مَسْتَلِمْهُ إِذَا امَامٌ مُحَمَّدٌ خُفَّ رَأْسُهُ دَى چَهِ دَمَشَاهِدُ وَدَجْرُ پَه لِيدُ و كى - منقول د عاوى

ضروسه نه دى ولې هغه د سر په رقت بياى - بلكه هر كه دعا چه كوي په خپله موږه دى تر به دې كوي

چه د سر په حضور ورسره وى - البته منقول د عاوى د تبرك دپاره د پورې په سر په پورې دى - كوكب ملا

ثُمَّ ابْتَدَأَ بِالْحَجْرِ الْأَسْوَدِ فَاسْتَقْبَلَهُ وَكَبَّرَ وَهَلَّلَ

بيادى شروع وكړى د حجر اسود څخه او مخامخ دى سى وجر اسوده او تكبير اول الله الا الله دى

وَرَفَعَ يَدَيْهِ مَعَ التَّكْبِيرِ

وولې اولاسونه دى پورته كړى د تكبير سره -

مَسْتَلِمْهُ ! مخامخ دى كړى ورسره وجر اسوده اولاسونه دى تر اوښ وپورې پورته كړى -

وَأَسْتَلِمَهُ وَقَبْلَهُ إِنْ اسْتَطَاعَ مِنْ غَيْرِهِ أَنْ يُؤْذِيَ مُسْلِمًا

اومسه دی کړې، حجر اسود او چم دې کړې چه طاقت نلری. بیله دې چه آزار ورسو کوی مسلمان ته ولې چه مسه کول او پخول د حجر اسود شریف سنت دی او آزار وکول د مسلمان حرام دی.

مسلمانان! نن ورځ د حجر په موهلم کې مسه کول او پخول د حجر اسود شریف بیله آزار وکول مسلمانانو هیڅ امکان نه لری نه د شپې او نه د ورځې نوځکه حاجیان د دوی مسه کولو څخه صرف نظر وکړی. و هدا معلوم بالتجربة.

مسلمانان! په صورت کې د نه طاقت به حاجی صرف مخامخ و حجر اسود ته درېږی. او تکیه افکند شریفه دی و وائی. او کي دعا کوله دعا دی هم وکړی.

ثُمَّ أَخَذَ عَنْ يَمِينِهِ مَمْلُوكِي الْبَابِ وَقَدْ اضْطَبَّحَ رِءَاءَهُ قَبْلَ ذَلِكَ

او بیا دی شروع وکړی د لمړیو د راسته اړخه څخه د حجر اسود چه دس واخلې ته د مکې شریفې شرمه ده. او اضطباع دې کړې وی دغه تر طواف.

کیفیت یې دادی چه پورې یې چپه اوښته و اچوړی، او تر راسته بغل دې لاندی کړې بیره یې سر پر چپه اوښته و اچوی.

فَيُطَوِّفُ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ وَيَجْعَلُ طَوَافَهُ وَمَرَاءَ الْحُطِيمِ

نودی سړ او کړی پر کعبه شریفه اووه و اړه. او کړی دی طواف تر حطیمه د باندی.

وَيَرْمُلُ فِي الْأَشْوَاطِ الثَّلَاثِ الْأُولِ

او اوښی دی بنور وی په اولو دسړیو طوافو کې.

رمل دادی چه چابک چابک به یې سمونډ به نش دې نش دې این دی. او اوښی دی بنور وی. لکه دسړی په خیال چه تگ کوی.

وَيَمْشِي فِيهَا بَقِيَّ عَلَى هَيْئَتِهِ وَيُسَلِّمُ الْحَجْرَ كُلَّمَا مَرَّ بِهِ إِنْ اسْتَطَاعَ

او په نوره وځلور و لار وکړی دې پر خپل عادت تگ کوی. اومسه کوی دی حجر اسود هر واره چه تیر یې پر حجر اسود کې چپي، دوسه پوره وکړی.

وَيُخْتَمُ الطَّوْفُ بِالْإِسْتِلامِ ثُمَّ يَأْتِي الْمَقَامَ

او طواف دی ختم کوی پہ مسہ کولوسہ دجی اسود۔ او بیادی وریسی مقام ابراہیم

فِيصَلِّيْ عِنْدَهُ رَكَعَتَيْنِ اَوْ حَيْثُ مَا تيسَّرُ مِنَ الْمَسْجِدِ

او هلته دی ادا کری دوه رکعت یا پہ هر جائی کی چه آسان وی لموغم کول پکینی دمسجد

مسئلہ! دادوه رکعت دطواف واجب دی پہ نزد داحناف۔

فائدہ! مقام ابراہیم هغه جبرکہ چه په هغه کی اشد دو وپنوده دہ مبارک

موجود دی۔ اودا جبرکہ د هغه وخته شخه چه ابراہیم علیہ السلام اود دہ نروکی اسمعیل علیہ السلام دکعبی شریفی خونہ جوهر ولہ نوا ابراہیم علیہ السلام پر دغه جبرکہ دسیدی اود کعبی شریفی دیوال فی واهت اودا جبرکہ په قدسات دقادس متعال پورته به تله اوکبنته به ساتله هغه وخت چه دیوال لورسو۔ مطلب داچه دغه جبرکہ د ابراہیم علیہ السلام د پاسه قدرتی کوانزه وکده د بنایانو۔

فائدہ! دا جبرکہ په اول الامر کی دکعبی شریفی په دیوال پوری وه۔ دسروانرې واوره ته۔ لکن شه وخت چه اندحام دیوسوا وطواف کونکی اولونگر کونکی نہ سوه خلایده نو فی مقام ابراہیم نقل کریک و هغه جائی تر چه اوس دی اود هینداری په غره کی فی کینیسودی۔

فائدہ! په بیان فوقی سرکه دفع سوه سوال چه پاک خدای وائی، وَاتَّخِذُوا مِنْ مَّقَامِ اِبْرَاهِيمَ مُصَلًّی، یعنی امام دی دمقام ابراہیم سره دسیری۔ کما فی البیضاوی وغیرہ۔ اوس ددی چه اوس خواص دکعبی شریفی ددیواله سره نزدی دسروانرې واوره ته ددیو دسیری او مقام ابراہیم تر شا پاتیزی۔ فافهم۔

اوبعضی مفسرین وائی چه په آیت شریف کی مراد دوه رکعت واجب دطواف دی نو پردی تقدیر سوال نہ دی وارسد۔ کمالا یحقی۔

وَهَذَا الطَّوْفُ طَوْفُ الْقُدُومِ وَهُوَ سَنَةٌ لَيْسَ بِوَاجِبٍ وَلَيْسَ

اودا طواف طواف قدوم دی۔ (یعنی دافاقی راگت و مکی مکرچی ته دانی شکریه ده) اودا طواف سنت دی واجب نہ دی۔ اوسنه د مکی شریفی پر خلکو باندی

عَلَى أَهْلِ الْمَكَّةَ طَوَافُ الْقُدُومِ ثُمَّ يُجْرُ إِلَى الصَّفَا فَيُصْعِدُ عَلَيْهِ

دا طواف قدوم - او بیادی وتری مسجد خجّه د صفا و غزوة یوخه انداز کدی لو، وتری چی بیت الله شریفه وتری مسکنه! افضله دا ده چه پر باب الصفا دی و وتری چه هغه معلومه دس و لیکه ده - کخه هم پر نوس و دس و لیک و قتل هم س وادی -

وَيَسْتَقْبِلُ الْبَيْتَ وَيُكَبِّرُ وَيُهَلِّلُ وَيُصَلِّي عَلَى النَّبِيِّ

او مخامخ دی و دیری و کجی شریفی ته او الله اکبر او کلمه شریفه دی و وائی او دس و دی و وائی پر بنی علیه

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَيَرْفَعُ يَدَيْهِ وَيَدْعُو اللَّهَ تَعَالَى لِحَاجَتِهِ

الصلاة والسلام - او پورته دی کړی لاسونه او و دی غواړی د پاک خدای خجّه هر حاجت چه وی - یعنی دا خای د دعاء د قبلید و دی نو په دعا و کی دی دیر کوشش کوی -

ثُمَّ يَنْحَرُ نَحْوَ الْمَرْوَةِ وَيَمْشِي عَلَى هَيْئَتِهِ فَإِذَا

بیادی د صفا خجّه کښته سی و طرفته د مروا چه یوخ دی - او تک دی کوی په سکینه او آرام سره

بَلَغَ بَطْنَ الْوَادِي سَعْيَ بَيْنَ الْمِيلَيْنِ الْأَخْضَرَيْنِ سَعْيًا

پس چه ورسین دی ولس ته د شیلې نو په خواسته به تک کوی په مابین کی دهغه دوو خلو چه تر غونډی ویا چه سول الله صلی الله علیه وسلم دلته سعی کړې ده - بخاری -

فَانْدَكَ! په اوس وخت کی شیله نسته - ویا چه هغه شیله حکومت ډکه کړې ده صرف دوه میلان پر یوه خوا بله خواسته چه خنک وپوهین کی چه دلته شیله وه - جوړه -

حَتَّى يَأْتِيَ مَرْوَةَ فَيَصْعَدُ عَلَيْهَا وَيَفْعَلُ كَمَا فَعَلَ عَلَى الصَّفَا

تر هغه چه مرو ته راځی او بیادی پورته سی پر مروکه او و دی کړی هغه کار و نه چه پر صفا کړی

وَهَذَا شَوَاطُ وَاحِدٌ فَيَطُوفُ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ يَبْدُءُ بِالصَّفَا

وه! یعنی تکبیر - تهلیل - دس و د دعا او د ای شو ط بولی - پس طواف دی و کړی او وه شو طه شروع د صفا خجّه

وَيَخْتَمُ بِالْمُرُوءَةِ تَرْقِيْمُ بِمَكَّةَ مُخْرَمًا فَيُطَوُّ

او ختم دی پر هروی کوی وروسته دی اوسین پی مکة شریفه کی حرم - اولطواف دی کوی پر

بِالْبَيْتِ كُلِّمَا بَدَّالَهُ وَيُصَلِّي لِكُلِّ سَبْعِ رَكَعَتَيْنِ

بیت الله شریفه هر وخت چه ده تہ بنکارسی (هر وخت چه دده تر رک و غلای) او ورا کعتہ لموئخ دی

وَإِذَا كَانَ قَبْلَ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ يَوْمٌ مَخْطَبُ الْإِمَامِ خُطْبَةٌ

کوی پر لمر او و شلو - هغه وخت چه سی دترویه تر وری دغیری وهر نوا مام دی خطبه و وای

پول سکه! ترویه دانق وهر بول نو دغه ورج فی داووم ورج کینی - نو داووم

په وهر دماپنین تر لماغنه وروسته دی امام خطبه و وای -

يَعْلَمُ النَّاسُ فِيهَا الْخُرُوجَ إِلَى مَنَى وَالصَّلَاةَ بِعَرَفَاتٍ وَالْوُقُوفَ

وهر و دی بنی و خلکو ته په دی خطبه کی وتل و معنی ته (یعنی چه کله او شکرکه به منی ته خوړه)

منی یو طای دئی دمکې شریفی غنه دسای میله فاصله لری - او داهم پخوای اندانه ده - فن وهر

فی آبادی سره نزدی سوې ده (او وهر و دی بنی لموئخ په عرفات کی) (یعنی چه په عرفات کی

دماپنین او دمانر دیکر لموئخ دماپنین په وخت کی دواکه یو طای اداء کینی - عرفات

دیوه پراخ میدان نوم دی چه دمکې شریفی غنه تر هغه طایه پوری نه میله مسافه ده) او

وهر و دی بنی امام دسایدل پر عرفات (پس له لموئخو دماپنین او دمانر دیکر - ددعاؤ

د پاسه به شکرکه دسین و اوچیری به دسین و) -

وَالْإِفَاضَةَ وَالْوُقُوفَ بِالْمَزْدَلِفَةِ

او وهر بنی به وخت او کیفیت دراکشتکید و عرفات غنه او وهر بنی به دسایدل پر مزدلفه باندی -

مزدلفه دمکې شریفی غنه شپن میله مسافه لری -

فَإِذَا صَلَّى الْفَجْرَ يَوْمَ التَّرْوِيَةِ بِمَكَّةَ خَرَجَ إِلَى مَنَى

چه اداء کړی امام دسهار لموئخ دویروی دترویه په مکة شریفه کی نو و دی وهری و معنی ته

وَأَقَامَ بِهَا حَتَّى يُصَلِّيَ الْفَجْرَ يَوْمَ عَرَفَةَ شَمًّا

(یعنی دتولو حالیا نوسره) او او سبزی دی په منی کی ترهغو پورې چه ادا کوی د سحار لمونځ د عرفات د

يَتَوَجَّهَ إِلَى عَرَفَاتٍ فَيُقِيمُ بِهَا فَإِذَا رَأَى الشَّمْسَ

ورسځ په منی کی او پس تر لمانځه دی سارهی سی و عرفات ته نواو سبزی دی په عرفات کی پس چه نروال

الشَّمْسُ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ

وکړی لمړ ورسځ د عرفات ادا دی کړی امام په خټکوسره د ما پښین او مانډیکر لمونځ (په یوه وخت کی)

فَيَبْدَأُ بِالْخُطْبَةِ وَيَخُطُبُ خُطْبَتَيْنِ قَبْلَ الصَّلَاةِ يُعَلِّمُ

نواول دی شروع وکړی امام په خطبه سره او د خطبې دی وواپی تر لمانځه دمخه وپښی

لنَّاسٍ فِيهِمَا الصَّلَاةُ وَالْوُقُوفُ بِعَرَفَةَ وَالْمَزْدَلِفَةِ

خلکو ته په دغود و خطبویک لمونځ (یعنی کیفیت د لمونځو د جمع کیدو) او د سیدل پر عرفات (یعنی د لمانځه پس د علایق) او د سیدل پر مزدلفه (یعنی د لمانځه د سحار تر لمانځه وروسته)

وَرَمَى الْجِبَارَ وَالنَّحْرَ وَالْحُلُقَ وَطَوَّافَ الزِّيَّارَةِ

او ویشتل د غلو (د سړی ورسځ) او ذبح د اضحیه یاد شکر په حیوان - او سرخیل - او طواف زیارت په حج

وَيُصَلِّيُ بِهِمُ الظُّهْرَ وَالْعَصْرَ فِي وَقْتِ الظُّهْرِ بِأَذَانٍ وَأَقَامَتَيْنِ

فرض لمونځ دی) او ادا دی کړی امام په خټکوسره د ما پښین او مانډیکر لمونځ په وخت کی د ما پښین په یوه اذان او دوه اقامت

مستلله! امام د عرفات هم هغه دمکې شریفی امام دی - او د دوی په مذهب کی پر عرفات

دمکې شریفی سړی مسافر دی نو ځکه امام د غود واکر لمونځونه دوه دوه سارکت سفر یا نه کوی

نوموږ به څه کوو! لهذا حنفیان ټوله دغه دوه لمونځونه د امام سر په جماعت نه کوی

نو د دغه مشکل دخل د پاپ نه فقیر امام ته دمکې شریفی و غلم او مانډیکر وویل چه تاسی

باید د تولو مذهب غایت وکړی موږ حنفیان د دغود و لمونځو د جماعت څخه غور و میو

او د سبزی د امانډیکر لمونځ په وخت کی د امام مطلق دی او د سبزی د امانډیکر لمونځ په وخت کی د امام مطلق دی

ولا چه نه موثر په مذهب کې ته مسافرنه چې اولمو غږ د واکه ساکته کوي -
 ده سراته وایل لکمر موثر ستاسې د مذهب مراسقات کوي - او هغه داسې چې به
 تر عرفات د غږ په شخصي موثر کې ځم طائف شریف ته چې هغه مسافت د قصر د
 لمانځه ده په ټولومذ هېو کې او د طائف غږ نه عرفات ته سارخم - نو تره په عرفات کې
 مسافريم - نو موثر حنفیان د ښه کمان له کبله باید دغه دوه لمو غږونه په جماعت وکړي -
 او که چاته په سر کې اشتباه وي هغه دی د اپو بنینه تعقیب کړي - و الله اعلم بالصواب -

وَمَنْ صَلَّى الظُّلَّ فِي رَحْلِهِ صَلَّى كَلَّوْاحِدَةً مِنْهُ فِي وَقْتِهِمَا عِنْدَ

او که چا وکنداسې د ما پسین لمو غږ په اطاق کې (یعنی په خپله خیمه کې) هغه سرې به ادا کوي
 هر لمو غږ په خپل وخت کې په نزد د امام اعظم (یعنی جمع د لمو غږ به نه کوي)

أَبِي حَنِيفَةَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمَنْ كَلَّ يَجْمَعُ بَيْنَهُمَا الْمُنْفَرِدُ

اولی امام ابو یوسف او امام متحد چې جمع کول د دې دوو لمو غږو دی منفرد هم کوي -
 مسکنه! د امام ابو یوسف او امام محمد د قول غږ صراحت معلومین ی چې بل جماعت څوک نه سی کولای

ثُمَّ يَتَوَجَّه إِلَى الْمَوْقِفِ فَيَقِفُ بِقُرْبِ الْجَبَلِ

وروسته دی متوجه سي وځای ته د دریدونو دی درین ی نزدې وغږه ته -
 یعنی هغه غږ په عرفات په مابین کې واقع دی - او دې غږ ته جبل الرحمة واي او جبل الدعاء ی هم بولي -

وَعَرَفَاتٌ كُلُّهَا مَوْقِفُ الْأَبْطَنِ عُرْنَةٍ وَيَنْبَغِي لِلْإِمَامِ أَنْ يَقِفَ

او عرفات ټوله ځای د دریدونو مکونه نش د شپاي د عرنه - او ښای امام لره چې درین ی دی

بِعَرَفَةِ عَلَى رَأْسِ حِلَّتِهِ وَيَدْعُو وَيُعَلِّمُ النَّاسَ الْمُنَاسِكَ

په عرفات پرا وېش خپل باندي - او دعا دی کوي او سر بشپي دی وځنکوته دېر مناسک او افعال -

فَوَاسِدًا! په اوسنۍ زمانه کې په سبب د ویرانه دحام د امام هیڅ درک نه معلومین

چې چپین ولاړه دی - او نه فی د دعا درک معلومین ی - او نه فی درک د تعلیم د مناسکو -

لهذا نن ورځ په عرفات کې هر سرې امین نفسه دی - خپلی دعا کافي دي کوي - البته که

يوښو کسه د يوشه عالم متقی سره ملگری سی او دهغه و تعلیم ته غوښ و نیسی. او دهغه په دعادی دعا وکړی دی به ښه وی.

تنبیه! بعضی قصې کونکي ملایان پیر عرفات چه خلک فی د قصود پاره جمع کړی وی. او د سراغ وړ شتیا وړ ته وای خلک وړ ته شاری. په احکامو د حج خود کړی پخپله نه وی خپل چه خلکو قی بیان کړی. او خلک د دعا و نخه هم ویاسی. ولی چه د دوه دورو قصو ته فی غوښ نیولی وی. نه حاجیا نونه وصیت کوم چه د دعوی بی خایه د سراغ او شتیا قصود او رید و نخه دی پښ وکړی. او دهغه عالم و نصیحت ته دی غوښ و نیسی چه وړی ته احکام د حج وړ ښی. او یا په عجز او یناخر دعاوی کوی پښ هغه دعاوی آمین وای. لکن عوا کالانعام د قرآن مبارک و صحیح ترجمې یاد بخاری شریف و غیره و ترجمی د و نه غوښ نه نیسی او نه شرا وړی. لکه جعلی او د سراغ و غوښ قصو ته چه غوښ نیسی.

د عوامو عقیده

د عوامو په عقیده کي عالم دهغه دی چه لوی لوی ناری و هی او د سراغ و غوښ خراشه قصې کوی. او که خه هم د قرآن ترجمه غلطه کوی. او حدیثو معنی چیری. الفاظ و لاهم غلط وای. نوالهذر الحذر من هولاء. حافظ ه

واعظان که این جلوه در عراب و مبر میکنند چون بخلوت یروند آن کار دیگر میکنند

وَيَسْتَحِبُّ أَنْ يَغْتَسِلَ قَبْلَ الْوُفُوفِ بِعَرَفَةَ وَيَجْتَهِدُ فِي الدُّعَاءِ

او مستحب او ښه کار دی چه غسل وکړی حاجی دغه تر درید و پیر عرفات (په هدایه کي وای چه دا غسل سنت دی) او کوښښ دی کوی حاجی په دعا کي.

پوهه! چه و اهل عرفات ته خدای پاک په بیخي لوی رحمت متوجه وی. لکه چه دا صحیح احادیثو ک ثابت ده. نو ښه کار هم باید په طلب کي دهغه رحمت عمومی تقصیر و نه کړی. او د ینا و آخرت نعمتونه د خدای جل جلاله نخه و غواړی. او و خدای پاک ته دی توبه و کابزی. او د صفات او کبار که څو بخښه دی دا رحم الراحمین نخه و غواړی. او ټوله امت د آنحضرت صلی الله علیه وسلم بالخصوص و خپلو قریبا نو شناخته کانونه دی دعاد مغفرت وکړی. په صحیح حدیث کي سراغی دی چه ابلیس په هیڅ وخت کي د و نه ذلیل او خوار نه دی لیدل سوئی لکه د عرفات په وراخ حتی چه پښ خاړی باد وی دا په دې سبب چه عمومی بخښنه د خدای عز و جل و ښی. او حاجی صاحب دی کي ښښ کوی

چه شری و بهی - بدینته ه

تانه گریز ابر کی خند و چمن
هر کجا آب روان سبزه شود

تا نگریه طفل کی جوشد لبش
هر کجا اشک روان رحمت شود

مناجات

اللّٰه ی اللّٰه ی اللّٰه ی اللّٰه
ندارم طاعت مقبول درگاه
ندارم توشه راه قیامت
بحق حرمت فسر قان اعظم
شفیع آورده ام روی محمد
کرم کن بر من گم کرده را

و در دفی الحدیث الصحیح "الدعاء مخ العبادۃ" یعنی دعا، مغن عبادت دئی
قال الله تعالی "ادْعُونی اَسْتَجِبْ لکم" تاسی دعا کوئی نه به ستاسی دعا قبلونه کوئی

فَاِذَا غَرَبَتِ الشَّمْسُ اَفَاضُ الْاِمَامُ وَالنَّاسُ مَعَهُ
پس چه لمن غروب و کبری امام دئی در غرات خدش، تاسی او خلک دئی و هر سره وی پر

عَلٰی هٰیئَتِهِمْ حَتّٰی یَاْتُوْا الْمُرْدَ لِفَتَةٍ یَنْزِلُوْنَ بِهَا
خپل سکون او آرام سره - خور، ا دئی سی مزدلفی ته او هلته دئی و امر وی -

وَالسُّتَعْبُ اَنْ یَنْزِلُوْا بِقُرْبِ الْجَبَلِ الَّذِیْ عَلَیْهِ الْیُتَدَةُ یُقَالُ لَهُ قُرْحُ
او مستعب داد که چه وادی سی وی نزدی و هغه غره ته چه پر هغه غره میقتد که ده (یعنی دوا)
بلید و حائی چه په جا هلیت پر دئی غره او، بلیدی - بنایر) او هغه غره ته قزم وائی (په دغه
نامه فی پر دئی سبب بولی چه دا غره په دغه حائی کی لور، غره دئی)

مَسْتَنَادُهُ! کد و غره ته نزدی حائی نه و نو د لاسی او د خرک پر یوه غاسره او بله
غاسره دئی و لاسی او پر خرک باندی اسهول مکروه دئی -

فَاَسَدُهُ! دئی غره ته مشعر حرام هم وائی او امام هم پر دغه غره درین ی -
قاله الزمخشری - او بعضی فقهاء وائی چه مشعر حرام د مزدلفی نوم دئی - او من دلفه
په دئی مزدلفه بولی چه ان دلاف نزدی کید و تروائی په دغه حائی کی آدم علیه السلام

او حواء سره شری دی سوله - جو سره -

لکه عرفات چہ دغ نوم ویر ته وضع سو - له دی کبله چہ د آدم او حواء رض هم هلته
معرفت سره حاصل سو یعنی سره پیدای کړه - ولې چہ دوی د دجنت څخه پر جلا
جلا حصه د ځنګی سر اګسته کړه سو و - حتی چہ په تاسیخ کی ولې چہ آدم علیه السلام
په سر بند بې کی چہ د هند یوه حصه ده سر اګسته کړل سو او حواء رض په حیدر کی - او
الیس په لښان کی - چہ د افغانستان دیوې برخې نوم دی -

وَيُصَلِّيُ الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الْمَغْرِبَ وَالْعِشَاءَ فِي وَقْتِ الْعِشَاءِ بِإِذْنٍ وَقَامَةً

اولاد دی کړی امام په ځنګو سره د ما بنام او د ماحستن لموځ په وخت کی د ماحستن په یوه اذان او یوه اقامت

فانته ! تن و سره د امام ولما څخه ته عموماً حجاج نه سر سیر ی - ښکته اکثر حاجیانو ته
د امام د لما څخه ځایان وخت هم نه وی معلوم لږدا د دی دوو لموځو د جمع د پار په نزد
د امام صاحب جماعت شرط نه دی ښکته منفردی هم جمع کولای سی او د عرفات د لموځو
جمع منفرد د سی کولای - کوب دری -

نوم منفردی جمع کولای سی که چیر ی یو څو نفره یو ملا پیداکړی او د هغه سره
په جماعت لموځ وکړه هغه په طریق اولی جمع کولای سی -

وَمَنْ صَلَّى الْمَغْرِبَ فِي الطَّرِيقِ لَمْ يَجْزِ عِنْدَ ابْنِ حَنِفَةَ وَمُحَمَّدٍ

او که چا د ادا کړی د ما بنام لموځ په لاس کی (خو اوله د ماحستن وخت داخل شوی وی او که
یعنی من د لوی ته چہ نه و سر سیدلی نه دی سر ولموځ په نزد د امام اعظم او محمد -

فَإِذَا طَلَعَ الْفَجْرُ صَلَّى الْإِمَامُ بِالنَّاسِ الْفَجْرَ بَغْلَسَ

یس چہ د سهار سپیدی سر او چا وې ادا دی کړی امام په ځنګو سره د سهار په تاریکه کی

ثُمَّ وَقَفَ الْإِمَامُ وَالنَّاسُ مَعَهُ فَدَعَا

(تر عادت وخت د څخه وروسته تر لما څخه دی ودرین ی امام او ځنګ به و سره وی او دعا کی کړی)

هغه څخه مه هیڅ چہ د امام درک و عموماً ځنګو ته نه معلوم یږی - نو هر حاجی که جماعت
وړ پیداسو او که نه سو وړ پیدای دی تنها د سهار لموځ په تاریکه کی وکړی او بیادی په

په دعاؤکی دین دیر کو بنین وکړي چه خای دقلیدو د دعاؤ دی -
 فاسد ده! د دې مسئلې څخه چه په حدیث شریف کی همدغسې راغلی دی یعنی په دعا
 لموځه دی په غلښ کی کوی معلوم سوه چه اصلی وخت دبحار دجماعت اسفا دی -
 یعنی په رنای کی لموځه کول - لکه چه مذهب دامام اعظم دی -

وَالْمُزْدَلِفَةُ كُلُّهَا مَوْقِفٌ الْأَبْطَنُ مُحْسَرٌ

او موزدلفه ټوله خای د دین دی مکر نه محسر د شیلی نی -

په صحیح حدیث کی راغلی دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم ابلیس په دغه
 وخت کی په دغه شیله کی ولیدئ - او خاوری پر سر با وکړې - نو ځکه رسول الله صلی
 الله علیه وسلم په عین دغه موقع کی وځنډل - او سبب دځنډانی همدغه ابلیس
 پر سر خاوری با وول بیان کړئ -

ثُمَّ أَفَاضَ الْإِمَامُ وَالنَّاسُ مَعَهُ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ حَتَّى

او بیا دی را کښته سې امام خنک و، سره دغه تر لمر ختو تر شومئ ته ځان و، سوي

يَا تُؤَامِنِي فَيَبْدَأُ بِجُمْرَةِ الْعُقْبَةِ فَيُرْمِيهَا مِنْ

نو شروع دی وکړي په جمره عقبه سره (یعنی هغه څلی چه مکې شریفین وخوا ته خرم ده)

بَطْنِ الْوَادِي بِسَبْعِ حَصَاةٍ مِثْلُ حَصَاةِ الْخَذْفِ

پس دی ولی هغه څلی په اوږدې - د شیلی دنس څخه پر مثل د وېر و دځنډ -

مسئله! مستحب داده چه دغه وېر دی پرې میځي - مستحبی -

مسئله! ښه داده چه دغه وېر دی په مزدلفه کی یا په لمر کی ټوی کړی - جوهره -

مسئله! په مغو وېر چه یو وار شیطان په ویشتل سوئ وی دوهم وار په هغه سره

ویشتل مکروه دی کی داسی وکړه سولی دی مکرکنا کاس دی - کوکب دری -

مسئله! وخت د ویشتلو دغه څلی د لمر خا ته څخه د دغه وچې شروع کین ی

بیا تر ماښامه پورې په نزد دامام اعظم او په نزد دامام ابویوسف تر نواله
 پورې وخت دی ولس -

مسئله! که چیری حاجی داویشتل ترشی پوری و جندول بیاف دشی دی ولی نو
کنا هکله دی لکن دم بسته باندی. اوکی ترصیا پوری و جندوی قضا دی س اوهری. مکر
پسه پر لایم دی. و کذا فی الجوهره. والنکوب الدری. ص ۴۰.

وَيَكْبَرُ مَعَ كُلِّ حَصَاةٍ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا لِقِطْعِ التُّلْبِيَةِ مَعَ أَوَّلِ حَصَاةٍ

او الله! کبر دی وانی سرکه دهری دیری او نه دی دسین دی دجمره عقبه تر ویشتلو
و. بسته او پری دی بزدی تلبیه داوول دیری د ویشتلوسره (یعنی نوردی نو تلبیه نه وانی)
پوهه سله! چه اصلی کیفیت دسری دخلو اداچی کنبین دی دیرکه دسراسته لاس
دبته کو قی پر نوک باندی اود دوهی کو قی په کومک دی و. وغیره خوی. اما په اوسیه
زمانه کی پردی کیفیت ویشتل دیر مشکل دی. نو نن ویر هر دیرول چه ممکنه وی هغی دی ولی.
مسئله! که دیره پر خلی نه ویشتل بدکه لاندی غو حاسره سی بیا هم کافی ده. ولی
چه عذر دا دحام دیردی.

مسئله! که خوک مرین یا دیر سپین بیری یا ضعیف وی چه بیرین ی چه
دخنگو تر ببولاندی به هرسم هغه ته د وکیل ببول س وادی.

مسئله! دیرکه دخلی غنچه دیر لیری و منته چه نژدی همد نه و. نوکه دوشتر
تر خای و خلی نژدی و پر واند لری اوکه دسره او خواته نژدی و هغه دیرک نا حساب ده.

ثَوِيْدُ بَحْرٍ اِنْ اُحِبَّ ثُمَّ يَحْلِقُ اَوْ يَقَصِّرُ وَ الْحُلُقُ اَفْضَلُ

اوبیا دی ذم مکر کی خوبنه وه. (یعنی که د شکر په دم پر کیدی) اوبیا دی سی و خرفی یار
د سر و بیتان لنه کړی او خریل د سر افضل کار دی.

مسئله! د کو قی دیوکه بند په اندانه به د سر و بیتان لنه وی. او بنجولره فقط قصر دی.

وَقَدْ دَخَلَ لَهُ كُلُّ شَيْءٍ اِلَّا النِّسَاءَ

او پس له مذکور که کار و غنچه و ده ته حلال سوهرشی. (یعنی خپل) ای (غو ستل غو شول)
نکول. په صابون خان پاکول. زیر ناف خریل) مکر نه بنجی (یعنی د مایه
سره و طی کول یا چه اخستل وغیره).

ثُمَّ يَأْتِي مَكَّةَ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ أَوْ مِنَ الْغَدِ أَوْ مِنْ بَعْدِ الْغَدِ

او بیا دی و لاسی مکی تریه دغه و سیم (یعنی دافضلہ دے) او یا دی صبا و لاسی (دیو و لاسی) و سیم
یا دی بل صبا و لاسی (دو و لاسی) و سیم۔ نو ما تاخیر نہ دی سوا کہ فی و کیری دم پر لاسی مین کی

فَيَطُوفُ بِالْبَيْتِ طَوَافَ الزِّيَارَةِ

نو طواف دی و کیری پر کعبہ شریف طواف زیارت اچہ دا طواف پی جھکی فرجی طواف دیکھ
فائدہ: او دی طواف تہ طواف۔ کن ہم و فی یعنی جن۔ دھ۔ او طواف فی طواف و فی
یعنی پیلہ لنگہ دے عرفات او طواف یوم التوحید و فی اچہ اصل و سیم فی دذبح و فیہ دے۔

سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ فَإِنْ كَانَ سَعْيُ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ عَقِيبَ

او ذک شوط۔ نو کی سعی کیری و کہ پیہ ما بین کی دصفا و مروہ و۔ و سستہ ش

طَوَافِ الْقُدُومِ لَمْ يَرْكَبْ فِي هَذَا الطَّوَافِ وَلَا سَعَى عَلَيْهِ

طواف قدوم نو پیہ دی طواف زیارت کی دی او پی نہ پیہر و سیم و سعی نہ سستہ یا ندی۔

وَأَنْ لَمْ يَكُنْ قَدِمَ السَّعْيُ رَمَلَ فِي هَذَا الطَّوَافِ وَيَسْعَى

او کی دغه سعی دصفا و مروہ نہ و کہ کیری نو پیہ دی طواف کی بہ او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔ او پی نہ

بَعْدَهُ عَلَى مَا قَدَّمْنَا هُوَ قَدْ حَلَّ لَهُ النَّسَاءُ

بہ سعی ہم کوی پیہ دھہ دولچہ دغه ذکر سولہ۔ او او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔ او پی نہ
یعنی د ما پی نہ پیہر و سیم و سعی۔ او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔

وَهَذَا الطَّوَافُ هُوَ الْمَرْفُوضُ فِي الْحَجِّ وَيَكْرَهُ تَأْخِيرُهُ عَنْ هَذِهِ

او ہمدغه طواف فرض دی پیہر کی۔ او مکر و کہ دی حنہ و لہ فی تر دغو و سیم و سعی۔

الْأَيَّامِ فَإِنْ أَخَّرَهُ عَنْهَا لَزِمَهُ الدَّرَجَةُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

یو و لاسی۔ دو و لاسی۔ نو کی و حنہ و لہ طواف تر دغو و سیم و سعی۔ او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔

و سیم و سعی۔ او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔ او پی نہ پیہر و سیم و سعی۔

وَقَالَ إِنِّي عَلِيهِ لَئِمَّةٌ لِّمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

[illegible][illegible]

فَوَازَتْ الشَّمْسُ مِنَ الْيَوْمِ الثَّانِي مِنْ أَيَّامِ النَّحْرِ

رَمَى الْجَمَارَ الثَّلَاثَ يَبْتَدِئُ بِالَّتِي تَلَى الْمَسْجِدَ
 د. ی خلی شروع دی کوی پہ ہذا شلی چہ ومسجد خیف تہ نش دے دی۔
 مسئلہ! دا ویشتل دی دماپنین تر لماغہ ویر وستہ کوی۔

فَيَرْفَعُهَا لِسَبْعِ حَصِيَّاتٍ يَكْبُرُ مَعَ كُلِّ حَصَا تَرْفِيفٌ عَنْهَا فَيَنْدُ

ثُمَّ يَرْجِعُ إِلَى الَّذِي تَكْلِيهَا مِثْلُ ذَلِكَ وَيَقِفُ عِنْدَ هَا
وَيَا دِي وَوَلِي مَهْد خَلِي چه و. وسته دی. نکه مهغه دهغه خلی چه ویشتهلی وو.
یعنی په او و دې و او او دې دې و او دې دې و (نکه دهغه خلی ته چه دریدې دیا په دودعا)

تَقْرِئُ رَحَى الْجُمُرَةِ الْعُقْبَةَ كَذَلِكَ وَلَا يَقِفُ عِنْدَهَا
 اے بیادے و ولی جموع عقبہ پر غصہ نہ کر اور نہ دسی دسینے کی ملے ۔

فانت ! هغه ویشتل چه و، وسته بل خلی ویشتل لری هغه ته دی
دریزی اوچ و، وسته بل خلی نه وی هغه ته دی نه دهرزی.

آهی یا آهی نه نام جز صید نیکیه گامی نه درویش باغاه مهر عبد الوہاب

وَإِذَا كَانَ مِنَ الْغَدِ رَمَى الْجِمَارَ الثَّلَاثَ كَذَلِكَ يُعَذِّزُ وَالِ الشَّمْسِ

په پاتې سې صبح ورځ ودي ولي درې سره ځلي پر هغه دغه ډول پس تر واله څخه د لمر -
مستقیم پر ویشل د څو مساوي ډولې ورسې څخه پس له واله د لمر اداء کيږي -
د د مېشتې نوعه کړې وي او که نه - لکن اولاد دې د مېشتې تر لاندې ورسې -
دي وولي - که دغه چه تيره سوه -

وَإِذَا أَرَادَ أَنْ يَتَعَجَّلَ النَّفَرُ نَفَرًا إِلَى مَكَّةَ

او که د حاجي امداد وکړه د تلوا سره و تلو که د مني څخه نو ولاړ دي سي ومکه ته -
يعني کي تلوا سر و د تلو چه د يار لمسي ورسې ته په پاتې کيدې ولاړ دي سي - کي ځان
نه دي - خداي پاک وايي «فَعَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا أَشْرَ عَلَيْهِمْ» که دجا تلوا وي
په دوو ورځو ويشتوکي (پس له اختصار ورسې) نو گناه نشته پس ده -

وَأَنْ أَرَادَ أَنْ يُقِيمَ رَمَى الْجِمَارِ الثَّلَاثَ فِي الْيَوْمِ الرَّابِعِ

او کي امداد وکړه چه پاتې سې په مني کي بله ورځ هم نودي ولي درې سره ځلي پر څلره ورځ

بَعْدَ زَوَالِ الشَّمْسِ كَذَلِكَ فَإِنْ قَدَّمَ الرَّمْيَ فِي هَذَا الْيَوْمِ

د اختصار پس له تر واله د لمر پر هغه سابق ډول - او کي دغه کړه ويشتل د ځلي په دغه څلره ورځ

قَبْلَ الزَّوَالِ بَعْدَ طُلُوعِ الْفَجْرِ جَازِعًا عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَقَالَ لَا يَجُوزُ

دغه تر نه وال لکن پس له سپيد وڅخه وادي په نزد د امام اعظم او ياران وايي روانه دي -
مسئله - که پر حاجي باندې که د درې ورسې لمړ په مني کي غروب وکړي بيا به
ځان څلري ورسې ته پاتېږي -

وَيُكْرَهُ أَنْ يُقَدَّمَ الْإِنْسَانُ ثَقَلَهُ إِلَى مَكَّةَ وَيُقِيمُ بِهَا

او مکروه دي سري لره چه خپل بستر وغیر نقل کړي دغه ومکي ته او دي په مني
کي داغسي او سپړي - خود د ځلو ويشتل پوره کړي -

حَتَّى يَرْمِيَ فَإِذَا انْفَرَّ إِلَى مَكَّةَ نَزَلَ بِالْحُصْبِ

خارجی دنگو ویشتل پورہ کری۔ اوہنہ وخت چہ حاجی کوچ کوی مکی تہ نودی لاری پورہ محصب کی
 پورہ سترہ اچہ محصب دیو حائی نوم دی پورہ مابین دد و وغرو چہ ہنہ تہ ایلم ہم
 وائی اوخیت فی ہم بولی او بطحاء فی ہم بولی۔ دمکی شریفی دینار دبانندی چہ ہلہ
 اوس یو بانرا رجوم دی چہ پورہ بانرا کی یوبنہ شریا مسجد ستہ ددغہ مسجد پورہ خوا
 کی حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم اسی ولہ وک۔ پورہ دی کی شک نسبتہ چہ
 آنحضرت صلعم پورہ محصب کی اسی ولہ وک۔ کما فی البخاری وغیرہ۔ لیکن اختلاف پورہ دی
 کی دی چہ ددی حائی اسی ولہ سنت دی اؤ کہ نہ؟ دہلی پورہ اول جلد کی وائی چہ نزول
 پورہ محصب کی سنت دی نہ موہن پورہ مذہب کی۔ اوہم دغی کوکب دسری پورہ صلا کی وائی
 اوامام بخاری دابن عباس غفرلہ روایت کری دی چہ پورہ محصب کی اسی ولہ سنت نہ دی۔
 بلکہ دا حائی دم دینہ منورہ پورہ لاری بر و و نو حکم آنحضرت صلعم دلہ واس ولہ۔
 پورہ صورت نہ ویرہ بقولہ حاجیان دمکی غنہ برابر دمکی شریفی بنار تہ داخلین
 کہ پورہ موتر کی وی کہ پیادہ وی۔ دمحصب نوم وینان دخنکو غنہ ویک دی۔ البتہ فقیہ
 پورہ موقع کی دجہ پورہ بننتہ پورہ بننتہ ہنہ حائی پیدا کری چہ پخوا محصب و او اوس
 بانرا دی نوبہ ہنہ کی کوہ نہ کعتہ تحیمہ المسجد اداع کری او یو کری می دعا وکریہ بیان
 مکی شریفی تہ سارہی سوم۔ «فَمَا لَا يُدْرِكُ كَلَهُ لَا يَتْرَكَ كَلَهُ» یوہ مادہ مقولہ دہ۔

ثُمَّ طَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ لَا يَرْمُلُ فِيهَا وَهَذَا

اوبیادی طواف وکری پورہ بیت اللہ شریفہ اوہ شوط اوہی دی نہ بنور وچ پورہ دغہ طواف کی

طَوَافُ الصَّدْرِ وَهُوَ وَاجِبٌ إِلَّا عَلَى أَهْلِ مَكَّةَ

اودا طواف دطواف صدر دی اصدہ معنی رجوع دہ حاجی صاحب ہم پس لہ دغہ طواف
 غنہ وین تہ رجوع قصد وی۔ او طواف وداع فی ہم بولی۔ وداع سرخصت کید و تہ
 وائی حاجی ہم دمکی شریفی غنہ سرخصتین ی۔ اوہم طواف اخیر فی ہم بولی۔ اودا
 طواف واجب دی پورہ تو لو حنکو مگر پراہل مکہ والا ستہ (ولی ہنہ مکی والاخو وین
 تہ رجوع نہ کوی۔

غلطیانی

بعضی عوام د بعضی کمر علمہ ملایانو تہذیبی اور یدلی وی چہ دصدہ معنی
خیر دئی یعنی دمکې شریفی تہذیبی چہ ویرہ وسته تر دغه طواف ویری پر شاہی
او خیر بہ د کعبی شریفی و خواتہ کوی شو چہ تر لویہ در و انراہ ویری - فقیر وانی
چہ نہ پہ حدیث کی او نہ پہ فقہ کی او نہ پہ لغت کی پہ دامعنی ساجنی - بلکہ دایوادب
غیر سخی دئی - د کعبی سر - در ویشے -

ناینکار میکنہ نہ انکار میکنہ واللہ اعلم بنیات عبادہ

شَرِّعُودُ إِلَى أَهْلِهِ

پس نہ دغه طواف دی حاجی و لاہری دخیل کور و خواتہ چہ پورہ سو خدا ی دی قبول کری

فَإِنْ لَمْ يَدْخُلِ الْحَرَمَ مَكَّةَ وَتَوَجَّهَ إِلَى عَرَفَاتٍ وَوَقَفَ بِهَا
او کہ چیری محرم دچہ داخل نہ سومکې شریفی تہ او متوجہ سو عرفات تہ او ودر یدی

عَلَى مَا قَدَرْنَا هَ سَقَطَ عَنْهُ طَوَافُ الْقُدُومِ وَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ لِتَرْكِهِ
پس عرفات پر ہفت طریقہ ودر یدی چہ موثر دغه بیان کرہ نو ساقط سود ہفتہ سری تہ طواف
قدوم (یعنی ویرہ وسته کول نہ غواہری - ولی چہ طواف خود دخول دمکې دپارہ نہ تہیہ داسی
دئی او دئی خود داخل نہ سو) ای ہیچ شئی نہستہ پردہ بانڈی دجہتہ د ترک دطواف قدوم -
فائدہ! غالباً داسی کار د کعبی تہذیبی دوخت کینہی - البتہ کہ وخت دیرو
او حاجی دغسی وکری فَقَدْ أَسَاءَ - کناہکار دی -

وَمَنْ أَدْرَكَ الْوُقُوفَ بِعَرَفَةَ مَا بَيْنَ زَوَالِ الشَّمْسِ مِنْ يَوْمِ عَرَفَةَ
کہ شوک ورسیدئی ودر یدی دتہ عرفات پہ ما بین کی دن و زوال دوی د عرفات بیا تر

إِلَى طُلُوعِ الْفَجْرِ مِنْ يَوْمِ النَّحْرِ فَقَدْ أَدْرَكَ الْحَجَّ
ساحتو پوری د سپیدک دوی داحتہ (یعنی چہ سپیدھی لانہ وی چا و دلے)
نوهفہ سری وانیوئی چہ (یعنی چہ فی صحیح سو - شئی نہستہ پردہ)

وَمَنْ اجْتَانِرَ بِعَرَفَةٍ وَهُوَ نَائِمٌ أَوْ مُغْمًى عَلَيْهِ أَوْ لَمْ يَعْلَمْ
او که شوک محرم تیر سوپر عرفات اودی بیده و او یا به هو بنی را اغلی و پیرده او یا به

انْهَارَ فَاَتَتْ اجْزَاءَهُ ذَالِكِ عَنِ الْوُقُوفِ

پیشندی چه داعرفات دی کافی دغ تیریدل دو قوف هغه (کویاده وقوف د عرفات و کرمی به و صمیمی)

وَالْمُرَاةُ فِي جَمِيعِ ذَالِكِ كَالرَّجُلِ غَيْرِ انْهَارَ تَكْشِفُ رَأْسَهَا وَتَكْشِفُ
او بنه به بولوا حکامو کی دجه که نزد اسی ده. غیر ددی هغه چه بنه به نه لثوی سرچل او

وَجْهَهَا وَلَا تَرْفَعُ صَوْتَهَا بِالتَّلْيِيَةِ وَلَا تَرْمَلُ فِي الطَّوَانِ
لثوی به سرچل او نه به پورته کوی آواز خیل به تلپیه ویلوس او او بنی دی نه بنور وی پر طواف کی

وَلَا تَسْعَى بَيْنَ الْمِيلَيْنِ الْأَخْضَرَيْنِ وَلَا تَخْلُقُ وَلَكِنْ تَقْصُرُ
او چا که تک به نه کوی به مابین کی ددو میلا نوچه نه غونه دی او به نه خریفه د احرام خلاصولو
به وخت کی بلکه ویستتان دی دس هغه غوڅ کپی.

د دی حای اوله فائده

خدای پاک په مقدسوخایو کی په مقدسه تلپیه سره بنه ده د آواز پورته
کید و هغه منع کړه. نو د خلکو هغه خیال دی چه په و د او نور و حایو
کی به د بنه د آواز پورته کول راوی هر کس نه اوداد بنه د خپله
دمه د اسی ده چه په غزلوسه به آواز نه پورته کوی.

د و همه فائده

خدای پاک بنه ده د سر لثو لو هغه اود او بنی و بنور و لو هغه اود چا که
تکه هغه به مابین کی د صفا او هر و ه منع کړه. با وجود چه دا د حج
و لپی وی. له دی سببه چه د بنه کشف د بدن را نه سی چه عورت دی
نورنگه به راوی خبری کول غزل ویل د بنه پورته را دیو کا نو کت.
او شرنکه به راوی سبکا را کول د بنه پورته لثو سو بلکه په لثو بدنف

په ویسیاس او تلویزوني - اوڅرنگه به سراوای د بالغو ښځو بلک د
مراقبو ښځو تنگ و مکتبو ته بید حجاب شرعی -
اوڅرنگه به سراوای د ښځو پر حکومتو کښیستل بی حجاب به چه نرهم
ودوئ ته په انفرادی توگه او په اجتماعی توگه وړځی - سراوایان وائی په
اسلامی حکومتوگه د ښځو حقوق پایماله کښی - او بعضی خلک جاهلان
که د ښځو هغه حقوق شرعیه پایماله کوی هغه غلط کار او گناه نه ده -
او که سراوای حقوق او امریکای حقوق او انگریزی حقوق پایماله
کوی هغه غلط کار بولے -

بلکه د اسلامی نړۍ د حکومتو فریضه ده چه د ښځو هغه حقوق
چه د شریعت هغه مخالف وی که څه هم داسراوایا نو دسراوای او فکر سره
برای وی پایماله او تر پینولا ندی کړی -
نو ښځی به د گناه څخه خلاصی سی او حکومت ته به خدای پاک جل جلاله
ثواب وړ کړی -

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ
وَاللَّهُ الْمَوْفِقُ وَالْمُعِينُ

تبصره! دنړۍ بوله غیر اسلامی حکومتونه د طالبانو پر حکومت فشار
سراوای او وائی چه د طالبانو په حکومت کی بشر دوستی نسته - ولی پریس
دسره یا معادل دهغه د غلغلې پری کوی - دوئی وائی چه لاس د بشر حق
دیر قیمتی شی نوڅرنگه فی طالبان پریس دسره چه یو کم مبلغ دی وپریږي
کوی - عاصی وائی «أَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمَّ اللَّهُ - ایا تاسی خبر یاست یعنی په اصلاح
د نظام د بشر او که خدای» قال الله نعم «السارق والسارقة فاقطعوا أيديهما»
خدای وائی چه د غلغلې او د علی بن عمر لا سونه وپری کړی - دوئی وائی چه یو پری
چه په قصد بل سړی مړ کړی تاسی طالبان هغه قاتل پر قصاصوی - نو دوئی وائی چه قاتل
ته دی او بیه د قید کښی دی - یوڅومر سود د غلغلې په وړلو کی څه فائده ده؟
عاصی وائی «أَنْتُمْ أَعْلَمُ أَمَّ اللَّهُ خدای خو وائی» وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَوةٌ
یا اُولِی الْأَلْبَابِ

م د سر ویش وائی د ښځو حقوق په اسلامی شریعت کی اول یا لاند دی

بَابُ الْقُرْآنِ

بَاب دئی یہ بیان کے دقرآن

الْقُرْآنُ أَفْضَلُ عِنْدَنَا مِنَ التَّمَتُّعِ وَالْأَفْرَادِ

قرآن افضل دئی نہ موہنہ دحتمیا نوزہ پہ نزد تہ تمتع او افراد حجہ -

یوہ سہلہ ۱۔ چہ اقسام دہجہ دہری دی - (۱) افراد - ہغہ دادی چہ دمیتات
 تہ یوانی دہجہ احرام وتہی - (۲) قرآن - ہغہ دادی چہ دمیتات تہجہ دہجہ دہجہ او
 ہجہ دہجہ احرام پہ یوہ خای وتہی او چہ مکہ شریفی تہ وہ سیدی افعال دہجہ
 وکری او وہ واکہ طواف او او وہ واکہ سعی او بیانا احرام بندہ او سیری - خود
 افعال تہجہ دہجہ وہ وستہ دہجہ واکہ یوہ خای حان حلال کری - (۳) تمتع -
 ہغہ دادہ چہ دمیتات تہجہ یوانی دہجہ احرام وتہی او بیانا چہ مکہ شریفی تہ وہی
 افعال دہجہ وکری او بیانا حان حلال کری وہ وستہ بیاد او وہ پہ وہجہ دہجہ احرام
 وتہی او چہ وکری - نوزہ موہنہ پہ مذهب کی خو قرآن افضل دئی - او امام شافعی
 وائی چہ افراد افضل دئی - وہ وستہ تمتع افضل دئی - وہ وستہ قرآن - او امام
 دامالک ہم دئی - او امام احمد تہجہ ولایت دئی چہ اول تمتع دئی بیانا افراد او بیانا
 نوزہ دلیل ہغہ حدیث دہجہ ہری او مسلم دئی چہ اشق وائی ما و اوہ یدہ دہجہ
 اللہ صلی اللہ علیہ وسلم تہجہ چہ ویلے ، لبتیک عمرہ و حجة - لبتیک عمرہ و حجة

وَصِفَةُ الْقُرْآنِ أَنْ يَهْلَ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ مَعَامِنَ

او بیان او ماہیت دقرآن دادی چہ احرام وتہی پہ عمرہ او حجہ سرہ یو خای د

الْمِيقَاتِ وَيَقُولُ عَقِيبَ الصَّلَاةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أُرِيدُ الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ
 مِيقَاتِ تہجہ او وائی دی پس لما تہجہ تہجہ یعنی دہجہ رکعتہ داخل م یا اللہ نہ ما ارادہ
 دہجہ او دہجہ - تہجہ سراتہ اسانہ کری دہجہ

فَيَسِّرُ هُمَالِي وَتَقْبَلُهُمَا مِنِّي فَإِذَا ادْخَلَ مَكَّةَ ابْتَدَأَ

اورا اٹھنے قبول فی کریں دوا سرہ دما نغہ - پس چہ داخل سی مکی شریفی تہ شروع دی

بِالتَّوَاتُفِ فَطَافَ بِالْبَيْتِ سَبْعَةَ أَشْوَاطٍ يَرْمِلُ فِي الثَّلَاثَةِ

و کریں پہ طواف سرہ - نو طواف دی و کریں پر بیت اللہ شریفہ اووہ شوطہ اوہی دی بنوہ وی

الْأُولَى مِنْهَا وَيَمْشِي فِي مَا بَقِيَ عَلَى هَيْئَتِهِ وَسَلَى

پہ اول و سرہ و سرہ و دہی شوط و تک دی کوی پہ پا تہ و سرہ و کہ پہ اطمینان سرہ اوسعی دی کوی لیس

بَعْدَهَا بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ وَهَذِهِ أَعْمَالُ الْحُمْرَةِ

لہ طواف پہ ما بین کی دصفا و مروہ - او داسوہ افعال د عمرہ -

ثُمَّ يُطَوِّفُ بَعْدَ السَّعْيِ طَوَافَ الْقُدُومِ وَيَسْعَى

اور و سرہ دی طواف و کریں پس لہ سعی طواف قدوم - اوسعی دی و کریں

بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِلْحَجِّ كَمَا بَيَّنَّا فِي حَقِّ الْمَفْرُودِ

پہ ما بین دصفا و مروہ د ادحج د پاسہ - تکہ چہ موہی فی بیان و کریں پہ حق کی د مفرد

فَإِذَا رَمَى الْجُمُرَةَ الْعُقْبَةَ يَوْمَ النَّحْرِ ذَبَحَ شَاةً أَوْ

پس چہ رمی جمرہ عقبہ پہ و سرہ د اختر کی ذبح دی کریں پوسہ او غوی

بَقْرَةً أَوْ بُدْنَةً أَوْ سَبْعَ بَقَرَةٍ أَوْ سَبْعَ بُدْنَةٍ فَهَذَا دُمُ الْقِرَانِ

ایا اوہنہ (پریوہ سر) ایا اووہ حصہ د غوی یا داوش - ہر غہ دم د شکرین د قران دی -

فَإِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ مَا يَذْبَحُ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ

او کہ چیری نہ ہو حاجی لہ ہر غہ شی چہ ذبح فی (یعنی مسکین و) نور و شہی دی و نیسی دی و غم

اٰخِرُهَا يَوْمَ عَرَفَةَ فَاِنْ فَاتَهُ الصَّوْمُ حَتَّى دَخَلَ يَوْمُ

په اخيري د عرفات ورځ وي. او که حتی فوت سوې دغه دسې را وشي (في وينولې) ترڅو په

التَّحْرِمْ عِزَّةَ الْاَلَةِ ثُمَّ يَصُومُ سَبْعَةَ

د اختر ورځ را غله. نو بيا کفایت نه کوي مکرر دم (د هري خولچه د پيدا کوي) او بيا دسې را وشي

اَيَّامٍ اِذَا رَجَعَ اِلَى اَهْلِهِ فَاِنْ صَامَهَا بِمَكَّةَ بَعْدَ

ونيسي او وخته ورځي چه کور ته ورسيدنې او کې وينولې دغه او وکړه وشي په مکه شريفه کې پرله

فَرَاعِهِ مِنَ الْحَجِّ جَائِزٌ فَاِنْ لَمْ يَدْخُلِ الْقَارِنُ مَكَّةَ وَلَوْ

فارغيد وداغلاوڅه د حج را وادي. او که چيري نه سوداغل قارن مکې شريفې ته اوغږي وکړي

اِلَى عَرَفَاتٍ فَقَدْ صَامَ رَافِضًا لِعُمُرَتِهِ بِالْوُقُوفِ وَسَقَطَ

وعرفات ته په تحقيق وگرځيدی قارن پرېښوونکی دخپلي عمرې په دريدو د عرفات اوسا قلسو

عَنْهُ دَمُ الْقِرَانِ د لاس دى اوس قارن نه دى چې

د ده څخه هغه دم چه د قران د کبله پرده کيدى (ولى چه اوس دى قارن نه دى)

وَعَلَيْهِ دَمُ رَفِضِ الْعُمْرَةِ وَعَلَيْهِ قَضَائُهَا

او پرده واجب دى دم په سبب د پريښوولو د عمرې او پرده لازمه ده قضا دهغې عمرې.

مسئله! د دې پسه دغوښوڅه خوهرک وده ته حرام دى. کوکب درى منځ

د دليل دى دادى چه عمره د قارن خونفل ده. قانون شرعي دادى چه هر نفلي عبادت

چه نيت دى څوک وکړي او بيا يې پرېښي قضا را وړل پر هغه لازم ده. نو قارن که څه

هم د عمرې نيت يوانزى نه دى کړي لکن د حج د نيت سره دى د عمرې نيت هم يوځاى

کړى دى او داسې دى ويلي دى، اللهم انى اسر يد العمره والحج، نو ځکه دى قضا لازم ده

بَابُ التَّمَتُّعِ

باب دی پر بیان د تمتع کے

الْتَّمَتُّعُ أَفْضَلُ مِنَ الْإِفْرَادِ عِنْدَنَا وَ الْمُتَمَتُّعُ عَلَى وَجْهَيْنِ
تمتع افضلہ تر یونہی ہے نہ ہونہ پر نزد - او متمتع حاجی دوہ قسمہ دی -

مُتَمَتِّعٌ يُسَوِّقُ الْهَدْيَ وَمُتَمَتِّعٌ لَا يُسَوِّقُ الْهَدْيَ

یو ہفہ متمتع دی چہ ہدی و ہسرا ہونہی یعنی یا پسہ یا اوہنی) اوہل ہفہ متمتع دی چہ ہدی نہ ہونہ
سرا ہونہی - ہدی ہفہ پسہ یا غوفی یا اوہنی دی چہ دمکی شریفی د پاسرا و ہسرا وکی -

وَصِفَةُ التَّمَتُّعِ أَنْ يَبْتَدِءَ مِنَ الْيُمُومَاتِ فَيَحْرُمُ بِالْعُمْرَةِ
او بیان د مامیت د تمتع دا دی چہ شروع وکری حاجی دمیتات لحایہ ٹخنہ او احرام وتری پر عمرہ سرا

وَيَدْخُلُ مَكَّةَ فَيَطُوفُ لَهَا وَيَسْعَى وَيَحْلُقُ أَوْ يَقْصُرُ

او داخل سی و مکی شریفہ نوطواف وکری د پاسرا د عمری او سعی وکری او سر دی و خرقی یا دی د

وَقَدْ حَلَّ مِنْ عُمْرَتِهِ وَيَقْطَعُ التَّلْبِيَةَ إِذَا ابْتَدَأَ

سروہستان لندہ کری نوہ تحقیق سرا خلاص سود عمری ٹخنہ او پری دی ہا دی تبلیہ چہ شروع

بِالطَّوْفِ ثُمَّ يَقِيمُ بِمَكَّةَ حَلَالًا فَإِذَا كَانَ يَوْمُ التَّرْوِيَةِ

فی ہہ طواف وکری - او بیادی او سہی ہی پر مکہ کی حلال پس چہ و سراج دا تفر را غلہ نو دی احرام

أَحْرَمَ بِالْحَجِّ مِنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَلِي بَقِيَ دَرِيًّا أَفْضَلُ مَحَايِ

د حج وتری د مسجد حرام شریف ٹخنہ -

مَسْأَلَةٌ! أَفْضَلُ دَاوِدَ چہ تن اتد مخ دی احرام وتری -

وَيَفْعَلْ مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ الْمُفْرَدُ وَعَلَيْهِ دَمُ التَّمَتُّعِ

اوودی کرمی هغه کارونه لکه مندرجه والاچرې کوي (يعني طواف اوسعي) او پرده لازم دی دم و تمتم

فَإِنْ لَمْ يَجِدْ مَا يَذْبُحْ حَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةَ

شکري اوکې نه درلودی هغشی چه ذبحی کوي نو درې سوه شپې دی دچې په وېځوکی وینسی او او وېځوکی

إِذَا رَجَعَ إِلَى أَهْلِهِ وَإِنْ أَرَادَ التَّمَتُّعُ أَنْ يُسَوِّقَ الْهَدْيَ أَحْرَمًا وَسَأَلَ الْهَدْيَ

چه کور ته ولاړه سی. او که اراده وکړه دمتم چه هدیې د مکې د خان سره یوځي نو احرام دی و تری او، وانه دی کړی هدیې

مسئله! دا هغه دوهم قسم د تمتم دی او دا قسم تراول افضل دی. رد مختار.

فَإِنْ كَانَتْ بَدَنَةً فَلَهَا بِمُزَادَةٍ أَوْ نَحْلٍ

که دا هغه هدیې اوښ یا اوښه نو په غاړه دی ورو و خړوی هغه بڼه و غیره چه توبنه پکښی وی او یا چوڅي دایو علامه ده

ددې تقلید فائده داده چه دا اوښه بیا څوک داوبو او د وښ څخه نه منع کوي.

مسئله! اوښ چو نکه د سړي څخه غاښین ی نو ځکه دا علامه دی په و خړوی چه بیا بل څوک

کار نه پر لري. اوښ د وښو اوښ داوبو څخه منع کوي. او د غواي هدیې هم تقلید غوا سړی یکن

پسه چو نکه د سړي سره ورسه وی نو ځکه تقلید نه غواي ی. کویکې دري.

وَأَشْعَرُ الْبَدَنَةِ عِنْدَ أَبِي يُوسُفَ وَمُحَمَّدٍ رَجَمَهُمَا اللَّهُ

او اشعار دی وکړي دا وښ په نزد د ابو یوسف او محمد سره حمة دی وکړي خداي پر دواړو

وَهُوَ أَنْ يُشَقَّ سَائِمُهَا مِنَ الْجَانِبِ الْأَيْمَنِ وَلَا يُشْعَرُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

او اشعار داسی دی چه وېځیری دی کړی بوک د راسته طرف څخه او اشعار دی نه کوي په نزد د امام اعظم

فائده! په څه وینو دی ورس نکه کړی بوک دا وښ او د اهم صرف د خبر تیا د پارا تاکید!

پوه سله! چه مصنف قول د یارانو د هغه کړی پر قول د امام اعظم له دې سببه چه فتوی پر قول د یارانو

فائده! په هدیې کی وای چه اشعار مکر و دی په نزد د امام اعظم اوښه کار دی په نزد د یارانو

پوه سله! چه په مسئله کی دا اشعار مخالفینو لکه ابن القیم الاندلسی. ابن تیمیه الحنبلی

او ابتاع د محمد بن عبد الوهاب النجدي پرامام اعظم باندی خوږې د مخالفت او اعتراض
 او طعن و عیب خلاصی کړې دی. او دوی وايي چه ابو حنیفه شرک منک کوي یا مکروه
 بولي هغه کار چه اشعار دي. اوسره د دې چه بنی علیه الصلوة والسلام داکر کړې دی
 او اصحابو کرامو همدولو کړې دي. چه د دې د پاسره پر جنازه شریفې کی مکروه او دیر
 حدیثونه سته. او په صحیح مسلم بلکه په معاصر ستنه کی د اشعار حدیثونه خلندکه معلومین
 و مخالفینو ته جواب دادی! چه فقیه ابو جعفر الطحطاوی چه اعلم الناس په
 مذهب دامام اعظم کینل کیني. او امام ابو منصور الماتریدی وايي چه ابو حنیفه اصل اشعار
 مکروه نه بولي او شرک په مکروه وکني. اوسره د دې چه احادیث فی وحدته دشهرت
 رسیدلی دی. او بوله حدیثونه په اشعار کی صحیح هم دی. بلکه دامام اعظم په وخت
 کی خلکو اشعار داسی کاوه چه چاره یې د اوښ به بوک کی وېر بنه کړه او بیایې کش کړه
 دیرځای یې ورځیرې کړې هغه تپ به چنچیان وکړه او وروست به سوېر سبب د کړم
 د جانر د ځکی او حیوان غریب به دخورک څخه ولویدی او هلاک ته یې ننډې سو. نو
 امام اعظم دغنی اشعار مکروه بولي. او منع د اشعار فی له دې سببه وکړه چه پر عوامو
 باندی د هغه اشعار معتاد وروانزه بنده سی. او که څوک طریقه شریعی د اشعار پیژني
 او نه ده فی وی. او هغه داسی چه په چاره دی صرف پوست د بوک پرې کړی او چاره به
 غوښته نه رسوی. دامام صاحب په نزد د دغنی اشعار اجازت ستنه او ښه کار یې
 هم بولي. امام کرمانی وايي چه همدغنی بیان د مذهب دامام اعظم صحیح دی.
 او امام قوام الدین هم په دې سره تصریح کړې ده. او امام کمال الدین ابن الهمام چه مضاف
 د فقه القدیسی دی همدغنی وايي. او بدر الدین العینی په شرح کی د جنازه شریفې هم په
 دغه بیان تصریح کړې ده. او په رد مختار کی هم وېره بیان سته.

فَاَدْخَلَ مَكَّةَ طَافَ وَسَعَى وَلَمْ يَحُلْ حَتَّى يَحْرُمَ بِالْحَجِّ يَوْمَ التَّوْبَةِ
 پس چه داخل سی مدینه والامتتم مکې شریفې اړ وکېت طواف دوه وکړې او سعی دی د صفا او
 مروه وکړې او ځان دی نه حلالوی بیا تر هغو پورې چه احرام د حج ترې په ورځ دانتم.

فَإِنْ قَدَّمَ الْأَحْرَامَ قَبْلَهُ جَانَرُوا عَلَيْهِ دَمُ التَّمَتُّعِ
 او کی احرام مقدم کړی د انترت وېر سی واده بلکه دغه احرام افضل دی. کوکب (۱) پر ده دتمت دم هم سته.

فَإِذَا حَلَقَ يَوْمَ الْخُرْفَةِ قَدْ حَلَّ مِنَ الْأَحْرَامِينَ
پس چه سرفی و خرابیه پر و سرخ داختر که پر تحقیق خلاص سود دوا و اهرام و غنّه (احرام دهم او د عمری)

وَلَيْسَ لِأَهْلِ مَكَّةَ تَمَتُّعٌ وَلَا قِرَانٌ وَإِنَّ أَهْلَهُمُ الْإِفْرَادُ خَاصَّةٌ
اونست (نه دئی سرفی) اهل مکّه لره تمتّع اونه قران - بلکه ددوئی د پارسه خاص هم افراد دئی -

مَسْأَلَةٌ: أَهْلَهُ كَسَانٌ فِي بَعْضِ مِيقَاتٍ فِي كَوْنِهِ أَوْ بِلَا مِيقَاتٍ غَنَّهُ دَمَكِي شَرِيفِي
خوابی کور - وی غنّه اوره هم تمتّع او قران نه دی سوا -
مَسْأَلَةٌ: إِنْ كَانَ مَكِيٌّ وَالْقِرَانُ يَأْتِيهِ تَمَتُّعٌ وَكَرِهَ كُنْهُ هَكَذَا دِي اَوْدَمَ هَمَّ بِالنَّهْمِ دِي -

وَإِذَا عَادَ الْمُتَمَتِّعُ إِلَى بَلَدِهِ بَعْدَ فِرَاقِهِ مِنَ الْعُمْرَةِ وَلَمْ يَكُنْ
اوکه چیری سوا و کوی دئی تمتّع و خیل بنا سوا یعنی کور ته پسر له فراقه د عمری غنّه او مدینه فی

سَاقِ الْهَدْيِ بَطُلَ تَمَتُّعُهُ وَمَنْ أَحْرَمَ بِالْعُمْرَةِ قَبْلَ أَشْهُرِ
نه و یولج نو تمتّع فی باطله سوا - اوکه چا احرام و تاسره په عمره سرفی د غنّه تر میا شتو دهم

الْحَجِّ فَطَافَ لَهَا أَقْلٌ مِنْ أَرْبَعَةِ أَشْوَاطٍ ثُمَّ دَخَلَتْ أَشْهُرَ
او بیانی طواف و کوی د عمری د پارسه که تر خلو س شوطه و وسته داخل سوی میا شتو

الْحَجِّ فَتَمَّهَا وَأَحْرَمَ بِالْحَجِّ كَانَ مُتَمَتِّعًا

دهم نو ده د عمری پاته برخه پورته کړه او احرام دهم فی و تاسره نو دئی تمتّع سو -
دلیل: ادا شری خبر ده که چه اکثر ته دشی حکم دکل دئی نو دې سرفی چه اکثر شوطونه دهم
دهم په میا شتو و کړه کویا ټوله عمره فی دهم په میا شتو و کړه او داسی چا ته تمتّع وای -

وَأَنْ طَافَ لِعُمْرَتِهِ قَبْلَ أَشْهُرِ الْحَجِّ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ فَصَاعِدًا
اوکه چیری دغه سرفی طواف و کوی د عمری د پارسه که خلو س شوطه یا بالا تر خلو س دهم تر میا شتو

ثُمَّ حَجَّ مِنْ عَامِهِ ذَلِكَ لَمْ يَكُنْ مُتَمَتِّعًا

اوپای حج وکری په دغه کال عمری کی نه دی متمتع (ولایچ اکثر له حکم د کړی گوید) ټوله عمره تر میا شتو د حج دغه وکړی

وَأَشْهُرُ الْحَجِّ شَوَّالٌ وَذُو الْقَعْدَةِ وَعَشْرٌ مِنْ ذِي الْحِجَّةِ

او میاشتی د حج د کوچنی اختر میاشت - د میانی میاشت اولس و سیمې د لوی اختر د میاشتی دی -
فانکه دا چو نکه اکثر د و میا شتو دی نو حاکم کی ا شمس په صیغه د جمعې بولی - فافهم -

فَإِنْ قَدَّمَ الْإِحْرَامَ بِالْحَجِّ عَلَيْهَا جَانِبَ إِحْرَامِهِ وَإِنْ قَدَّمَ حَجَّهُ

او کی چیری دغه کړی احرام په حج سره تر عمری کولو وادی احرام د حج کی او غوڅه سوچه (افعال د حج دی وکړی)

وَإِذَا حَاضَتِ الْمَرْأَةُ عِنْدَ الْأَحْرَامِ اغْتَسَلَتْ وَأَحْرَمَتْ وَ

او کی چیری حیض و سیمې نیښی ته په وخت کی د احرام نو غسل دی وکړی او احرام دی وتری او و دی کړی

صَنَعَتْ كَمَا يَصْنَعُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنَّهُ لَا تَطُوفُ بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرَ

هغه افعال چه هغه افعال ماچی کوی مکر طواف پر کعبه دی نه کوی تر هغوچه د حیض څخه پاکینی -

حاصل دادی! چه احرام تر ل اولسبیه ویل د جنابت سره منافی نه دی او غسل چه کوی داد احرام د پاره دی د پاکه د پاره نه دی - او منی ته دی ولاسه سی بیادی عرفات ته ولاسه که سی او خلی دی ووی مکر طواف چو نکه په مسجد کی دی او د خول د مسجد و حاضی ته منع دی نو طواف دی نه کوی تر هغوچه پاکینی اوسعی د صفا وعر وادی هم نه کوی - ولی چه سعی دغه طواف غواهری

وَإِذَا حَاضَتْ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ وَبَعْدَ طَوَافِ الزِّيَّارَةِ انْصَرَفَتْ

او کی بنځه حاضه سوه پس له وریدو څخه د عرفات اولس له طواف زیارت څخه نو ولاسه که دی سی

مِنْ مَكَّةَ وَلَا شَيْءَ عَلَيْهَا لِتَرْكِ طَوَافِ الصَّدْرِ

د مکې شریف څخه او هیڅ شی نشته پر دی باندی په سبب د نه کولو د طواف صدر - یعنی دم نشته - ولی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم اجازت کړی ده نفاسی او حاضی نیځی ته په پیښود لو د طواف صدر - باری - سلم - تر غزی زنی

بَابُ الْجَنَائِزَاتِ

باب دئی په بیاتو کې د جنازاتو

إِذَا تَطَيَّبَ الْمُحْرَمُ فَعَلَيْهِ الْكَفَّارَةُ إِنْ تَطَيَّبَ عَضْوًا كَامِلًا
که خوشبوی وکړه محرم نو پرده باندې کفاره سته. که خوشبوی ونکول پر کمال اندام

فَمَا زَادَ فَعَلَيْهِ دَمٌ

یا پر بالا تر هغه نو پرده باندې دم لاندې دئی (پوره اندام نکه سړی، وېرې، پندۍ، ذکری، لاس وغیره)

وَأَنْ تَطَيَّبَ أَقْلَ مَنْ عَضُوفَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ وَأَنْ لَبَسَ ثَوْبًا

او که خوشبوی کړې کم تر اندام نو پرده صدقه سته او که وغوښته جامه کښلې (که قیص پر توبه)

مُخِيطًا أَوْ غَطَّى رَأْسَهُ يَوْمًا كَامِلًا فَعَلَيْهِ دَمٌ وَإِنْ كَانَ

کوت (غیر) او یا یی سر پټ کړې پوره ورځ نو پر هغه سړی دم لاندې دئی او که پیرې وواغوستل

أَقْلَ مِنْ ذَلِكَ فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ وَإِنْ حَلَقَ رُبْعَ رَأْسِهِ

د کټولې جامې یا پټول د سر کم تر یوې وېرې نو پر هغه سړی صدقه سته. او که وخوایه د سر غلټی

فَصَاعِدًا فَعَلَيْهِ دَمٌ وَإِنْ حَلَقَ أَقْلَ مِنَ الرَّبْعِ

برخه یا بالا تر هغه نو پر هغه سړی دم سته (که خړیاد سړی یا عذره وی او که په عذره او که وخوایه کم

فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ وَإِنْ حَلَقَ مَوْضِعَ الْحَاجِمِ بْنِ الرَّقْبَةِ

تر ربع د سر نو پر هغه سړی صدقه ده. او که وخوایه هغه ځای د چیشې ایښوولو دغاړې.

یعنی د وینو کښلوو پاره یی دغه ځای وخوایه.

فَعَلَيْهِ دَمٌ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَقَالَ أَبُو يُوسُفَ وَمُحَمَّدٌ عَلَيْهِ صَدَقَةٌ

نو پر دغه سړي دم دی په نزد دامام اعظم او ابی یوسف او امام ابو یوسف او محمد پر هغه باندې صدقه ده

وَأَنْ قَصَّ الْأَخَا فَيُرْمِيهِ وَرَجُلَيْهِ فَعَلَيْهِ دَمٌ وَأَنْ قَصَّ

اوکی پرې کړه نو کان د دواړو لاسو او د دواړو پښو نو پر هغه سړي دم لازمه دی او کی دیوه لاس

يَدٌ أَوْ رَجُلًا فَعَلَيْهِ دَمٌ

یا دیوې پښې نو کان پرې کړه نو پر هغه دم سته (ولی چه غلرمحمد دشی دکې پر خانی دین ی تک په مسجد)

وَأَنْ قَصَّ أَقْلَ مَنْ خُمُسَةَ أَخَا فَيُرْمِيهِ فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ

اوکی پرې کړه کم تر پنځو نوکانو نو پر هغه صدقه سته (یعنی دهر نوک په مقابل کې نیمه کاسه غنم سته) او کی

وَأَنْ قَصَّ أَقْلَ مَنْ خُمُسَةَ أَخَا فَيُرْمِيهِ مُتَفَرِّقَةً مِنْ يَدَيْهِ وَرَجُلَيْهِ فَعَلَيْهِ

پرې کړه کم تر پنځو نوکانو جلا جلا د لاسو او پښو څخه نو پر هغه سړي باندې صدقه سته

صَدَقَةٌ عِنْدَ ابْنِ حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ وَقَالَ مُحَمَّدٌ عَلَيْهِ دَمٌ وَ

په نزد دامام اعظم او امام ابو یوسف او امام محمد وانی چه پر هغه دم لازمه دی او کی

إِنْ تَطَيَّبَ أَوْ حَلَقَ أَوْ لَبَسَ مُخِيطًا مِنْ عَذْرِ فَهُوَ مُخِيرٌ

حاجی خوشبوئی و نکول او یا یې سر مخلیه او یا یې کنړ ی جامه واغوستل د توله دیو عذر د سببه وه (نکړ پر سر چر دی در دوی یا یې یخه تبه وی) پس هغه سړی اختیار لری

إِنْ شَاءَ ذَبَحَ شَاةً وَإِنْ شَاءَ تَصَدَّقَ عَلَى سِتَّةٍ مَسَاكِينٍ

کې خوښه وی حلال دی کړی پسه او کی خوښه وی خیرات دی وکړی پر شپږو مسکینانو

بِثَلَاثَةِ أَصْوَعٍ مِنَ الطَّعَامِ وَإِنْ شَاءَ صَامَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ

درې کاسې غنم - او کی اسرا ده سی نو درې روزه دي و نیسی

وَأَنْ قَبْلَ أَوْ لَمْ يَشْهَوْهُ فَعَلَيْهِ دَمًا نَزَلَ أَوْ لَمْ يَنْزُلْ

او که حدی می چید و یا نه یا بنحیه مسه کمره به شهوت سره نو پر هغدای انزال سی او که نه سی -
مسئله اول! شهوت اندازنده داده چه آله فی مری و بیرونه سی او یا پورته وی مکرر دیر کلک و درین صحنه نند و

وَمَنْ جَامِعٌ فِي أَحَدِ السَّبِيلَيْنِ قَبْلَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ فَسَدَ

او که حاجی طی و کبری پر یو که دی ددی و لاسرود دغه نر دس یدو پر عرفات بانندی فاسد سو

حَجَّهِ وَعَلَيْهِ شَاةٌ وَيَمْضِي فِي الْحَجِّ كَمَا يَمْضِي مِنْ

حج دده او پر ده دم دجنایت سته - او تک دی و کبری پر حج کی (یعنی افعال دج دی پوره کبری) نکه چه تنگ کوی هغه

لَمْ يُفْسِدْ حَجَّهُ وَعَلَيْهِ الْقَضَاءُ وَلَيْسَ عَلَيْهِ أَنْ

سری چه حج فی نه وی فاسد کبری او پر ده بانندی قضا دج سته (بلکالیه قضا سرا ویری) او نه ده لازم پر ده چه جلا

يُنْفَارِقُ امْرَأَتَهُ إِذَا حَجَّ بِهَا فِي الْقَضَاءِ عِنْدَنَا

کینی به دماینی هغه که فی حج کا و به دی س قضا فی حج نه و بی به مذهب کی (و لیک هغه بیاد و که بیاد سی نکوی)

وَمَنْ جَامِعٌ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ لَمْ يُفْسِدْ حَجَّهُ وَعَلَيْهِ بَدَنَةٌ

او که حاجی جامع و کبری پر ده یدو پر عرفات نو حج فی نه دی فاسد او پر ده بانندی لازم دی دا و بی حلالیدل

وَمَنْ جَامِعٌ بَعْدَ الْحُلُقِ قَبْلَ الطَّوْفِ فَعَلَيْهِ شَاةٌ

او که حاجی جامع و کبری پس لخر یلود سرا و دغه تر طواف سرا یرت نو پر هغه پس لازم دی -

وَمَنْ جَامِعٌ فِي الْعُمْرَةِ قَبْلَ أَنْ يَطُوفَ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ

او که چا جامع و کبری پر عمره کی دغه نر دی چه خلور شوط طواف و کبری - نو عمره فی

أَفْسَدَهَا وَمَضَى فِيهَا وَقَضَاهَا وَعَلَيْهِ شَاةٌ

فاسد ده او هغه عمره دی پس یو کبری او قضا دی سرا ویری او پر ده بانندی پس دی دج جنایت -

وَأَنْ وَلِحَىٰ بَعْدَ مَا خَافَ أَرْبَعَةَ أَشْوَاطٍ فَعَلِيَّهِ شَاةٌ وَلَا تُقْسِدُ

او که چاره‌ای و کبری پس له دی چه خلوسه شوطه فی یونیه کبره نفیر ده پسه لانهم دی او و عمره فی

عُمُرَتُهُ وَلَا يَلْزِمُهُ قَضَائُهَا وَمِنْ جَامِعٍ نَاسِيًا كَانَ كَمَنْ جَامِعٌ

نه در ناسده او قضا، نسته باندی - او که چا جماع و کبری په هیره (جی فی هیرو) هغه داسی دی لکه

عَامِدًا فِي الْحَكْمِ وَمَنْ طَافَ طَوَافَ الْقُدُومِ مُخَدِّثًا فَعَلِيَّهِ صَدَقَةٌ

هغه سړی چه په قصد جماع و کبری په احکاموکی او که حاجی طواف قدوم و کبری په بی او دسیا نو پرده صدقه -

مسئله! هر حاجی چه په بحث کی دجم صدقه مطلقه راسی مراد دهغه ختمه کاسه غنم یا یوه کاسه اوبه پشی دی.

مسئله! په وشر لوکی دملخ یا کیکی یا شپینی یا یولین اندازره وینستنا نو پری کولوکی دیو شی خیرات کول سته - هرغه چروی لین یا دیر -

وَأِنْ كَانَ جُنُبًا فَعَلِيَّهِ شَاةٌ وَإِنْ طَافَ طَوَافَ الزِّيَامَةِ

او که طواف قدوم والا جنب و ونو پرده پسه لانهم دی او که حاجی طواف زیارت و کبری په بی او دسیا

مُخَدِّثًا فَعَلِيَّهِ شَاةٌ وَإِنْ كَانَ جُنُبًا فَعَلِيَّهِ بُذْنَةٌ وَالْأَفْضَلُ

نو پرده پسه لانهم دی او که په جنابت و کبری نو پر هغه یا ندی او بش دی - او بینه کار دا دی چه

أَنْ يُعِيدَ الطَّوْفَ مَا دَامَ بِمَكَّةَ وَلَا ذَبْحَ عَلَيْهِ

طواف دی بیرته را وگرځوی تر هغو چه په مکه شریعه کی وی او بیا نو ذبح نسته پرده باندی -

وَمَنْ طَافَ طَوَافَ الصَّدْرِ مُخَدِّثًا فَعَلِيَّهِ صَدَقَةٌ وَإِنْ كَانَ

او که چا طواف صدر و کبری په بی او دسیا نو پر هغه سړی صدقه سته - او که په جنابت و کبری

جُنُبًا فَعَلِيَّهِ شَاةٌ

نو پر هغه پسه حلالول لانهم دی (تا چه د حد ثا صغر او کبر فرق راسی)

وَأَنْ تَرَكَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ ثَلَاثَةَ أَشْوَاجٍ فَأَدْوَنَهَا فَعَلَيْهِ شَاةٌ

او که حاجی پسینودی طواف زیارت دهری شو طه یا کمر تردهری نوپرده پسه لائزم دئی
مسئله ای که چیری حاجی بیرته توله طواف زیارت سراوگرخوی په وراخوی داختر نوپرده
حیثی شئی نسته اوک وروسته تر وروخو داختر اوگرخوی نوپرده باندی صدقه سته -

وَأَنْ تَرَكَ أَرْبَعَةَ أَشْوَاجٍ بَقِيَ مُحَرَّمٌ مَا أَبَدًا حَتَّى يُطُوفَهَا

او که حاجی پسینودل خلوس شوطه نویدی باقی دئی محرم ترهغو چه طواف زیارت پوراکه کوی دهره

وَمَنْ تَرَكَ ثَلَاثَةَ أَشْوَاجٍ مِنْ طَوَافِ الصَّدْرِ فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ

او که حاجی پسینودل دهری شوطه دطواف صدر نوپرده صدقه سته (یعنی دهر شوطه زیارت جلا جلا صدق)

وَأَنْ تَرَكَ طَوَافَ الصَّدْرِ أَوْ أَرْبَعَةَ أَشْوَاجٍ مِنْهَا فَعَلَيْهِ شَاةٌ

او که حاجی پسینودی پوره طواف صدر یا خلوس شوطه دهغه نوپرده هغه باندی پسه لائزم دئی -

پوره مسئله ای چه دغه حاجی کردغه طواف صدر وراوگرخوی خوچه په مکه شریفه کی وی نوپرده
شئی نسته اولائمه ده که سراویدی کورخوی چه دطواف واجب دئی او وخت فی باقی دئی -

وَمَنْ تَرَكَ السَّعْيَ بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ فَعَلَيْهِ شَاةٌ وَجِجَةٌ تَامَةٌ

او که حاجی پسینودی سعی دصفا و مرکه په مابین کی نوپرده پسه لائزم دئی او جی بیو دئی (ولا چه سعی نه موبزه نزد)

وَمَنْ أَفَاضَ مِنْ عَرَفَاتٍ قَبْلَ الْإِمَامِ فَعَلَيْهِ دَمٌ

واجبه ده اولامام شافعی فی فیه بولی او که شوک ساکبسته سی دعرفات غره تر امام دهغه نوپرده پسه لائزم دئی -

وَمَنْ تَرَكَ الْوُقُوفَ بِمَزْدَلِفَةَ فَعَلَيْهِ دَمٌ وَمَنْ

او که حاجی پسینودی دسیدل پر مزدلفه باندی نوپرده هغه پسه لائزم دئی - او که چا

تَرَكَ رُمَى الْحِمَارِ فِي الْأَيَّامِ كُلِّهَا فَعَلَيْهِ دَمٌ

پسینودل ویشکل دخلو په تله وراخوی نوپرده هغه باندی دم لائزم دئی -

ولی که ختم جنایات دیردی خوبیا هم تداخل کوی کند په کفار کی دوی و قسوه چه حالت سوی وی.

وَأَنْ تَرَكْ رَمَى أَحَدَى الْجَاهِ الثَّلَاثَ فَعَلَيْهِ صَدَقَةٌ

اوکی پرینودل ویشتل دیوکه خلی ددس و خلوچه نو هغه سری بانندی صدقه ده.

د ایه دی سبب پر ویشتل ددس و سری و خلوچه یوکه ویرای کی یو عبادت دی

وَأَنْ تَرَكْ رَمَى جُمُرَةِ الْعُقْبَةِ فِي يَوْمِ النُّحْرِ فَعَلَيْهِ دَمٌ

اوکی پرینودل ویشتل جمره عقبه پر ویرای د اختر کی نو پر هغه سری پسه لایزم دی. وولی ددی

ویرای و طیفه دایو خلی ویشتل دی.

وَمَنْ أَخْرَجَ الْخُلُقَ حَتَّى مَضَتْ أَيَّامُ النُّحْرِ فَعَلَيْهِ دَمٌ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

اوکی چا وخنو ول خلیل دس تر هغه چه یرای سوی ویرای د اختر نو پر هغه سری پسه لایزم دی پر نزد د امام صا.

وَكَذَلِكَ إِنْ أَخْرَجَ الْخُلُقَ الزَّيَّاسَةَ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

او دغه سبب پسه لایزم دی کی وخنو اوکه طواف تن ویرای خود اختی او داهم پر نزد د امام صا.

او یا سان وانی چه پر دواس وکی هیچ شی نسته.

وَإِذَا قُتِلَ الْمُحْرِمُ صَيْدًا أَوْ ذَلَّ عَلَيْهِ مِنْ قِتْلِهِ فَعَلَيْهِ

اوکی ویشته هره سری دینکار حیوان او یا بی بنودن وکند دینکار پر حیوان هغه چا ته هغه مری کوی نو پر هغه

الْجَزَاءُ سَوَاءٌ فِي ذَلِكَ الْعَامِدُ وَالنَّاسِي وَالْمُبْتَدِئُ

بنو تنکی یا قاتل بانندی جزا و لایزم ده او برابر دی پر دی چا وکی قصد والا او میری والا او دغه سبب خطا والا

وَالْعَامِدُ وَالْجَزَاءُ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ وَأَبِي يُوسُفَ

او اول دینکار کونکی یا ویرای سته دینکار کونکی. او جزا د دینکار پر نزد شیخینو.

أَنْ يَقُومَ الصَّيْدُ فِي الْمَكَانِ الَّذِي قُتِلَ أَوْ فِي

دادا هر قیمت دی کری سی بنکاسا به هغه لحای کی چه سری و شلای دی (یعنی دشر وندی قیمت دذوین دعوت)

أَقْرَبِ الْمَوَاضِعِ مِنْهُ إِنْ كَانَ قُتِلَ فِي بَرِيَّةٍ

اویا دی قیمت کری به هغه نندی لحای کی و لحای ته دقل کی چیری و شلای و و بنکاسا به صحای کی (چه هله غلک)

يُقَوْمُهُ ذُوَا عَدْلٍ ثُمَّ مَخِيرٌ فِي الْقِيَمَةِ إِنْ شَاءَ

دو که چه قیمت ن کری قیمت دی کری هغه بنکاسا دو که کسه چه عدل کسان وی بیا نو حاجی اختیار لری به قیمت کی

إِبْتَاعِ بِهَا هَدِيًّا فَذَبْحَهُ إِنْ بَلَغَتْ قِيَمَتُهُ هَدِيًّا

کری خوبنه و سادی نیسی به هغه و پوهدی (یعنی پیسه یا یونه و غیره) او هدی به دی حلال کری دا هله که چیری سیدی قیمت د هغه بنکاسا و هدی به ته -

مَسْئَلَةٌ: هَذِهِ هِيَ حَيَوَانُ بُولِيٍّ فِي أَصْحَابِهِ كَالسَّيْلِ أَوْ فِي تَشْيِينِ وَ

میاشتی تیر پیسه -

مَسْئَلَةٌ: إِنْ دَخَلَ حَيَوَانٌ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ

الطَّعَامِ فِي غَيْرِ ذَلِكَ دَخَلَ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ أَوْ فِي حِلِّ الْبَيْتِ

وَ إِنْ شَاءَ اشْتَرَى بِهَا طَعَامًا فَتَصَدَّقَ بِهِ عَلَى كُلِّ مُسْكِينٍ

او کی خوبنه وی سادی نیسی به هغه و پوهطعام یعنی غنم یا او و بشی بیا دی خیرات کری

نِصْفُ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ أَوْ صَاعًا مِنْ شَعِيرٍ وَإِنْ شَاءَ صَامَ عَنْ كُلِّ

و هر مسکین ته نیمه کاسه دغغو یا یوه کاسه د او و بشو - او کی خوبنه وی و شلای دی و نیسی

نِصْفِ صَاعٍ مِنْ بُرٍّ يَوْمًا وَعَنْ كُلِّ صَاعٍ مِنْ شَعِيرٍ يَوْمًا

به مقابل کی دهری نیمه کاسی دغغو یوه و هر اود هر کی کاسی د او و بشو نیمه یوه و هر

فَإِنْ فَضَلَ مِنَ الطَّعَامِ أَقْلٌ مِّنْ نِّصْفِ صَاعٍ فَهُوَ خَيْرٌ إِنْ

اوکے بالا سوکے دغمو شخہ کمر تر نیم کاسہ نو د حاجی اختیار دے کی کہ فی خوابہ وی

شَاءَ تَصَدَّقَ بِهِ وَإِنْ شَاءَ صَامَ عَنْهُ يَوْمًا كَامِلًا

ہفتہ لب غنم دی خیرات کری اوکی خوبنہ وی دھغہ پہ حائی کی بہ پور کا ویرہ سروشرہ وینسی
دلیل دی دادی چہ تریوی ورحی کمرہ سروشرہ پہ شرع کی نشتہ ۔

وَقَالَ مُحَمَّدٌ يُجِبُ فِي الصَّيْدِ النَّظِيرُ فِيمَا لَهُ نَظِيرٌ

اویلی دی امام محمد چہ واجب دی بہ بنگار کہ مثل دغہ کی چیری مثل دس لودئی ۔ چہ تفصیل دی دادی

فَفِي الطَّيْرِ شَاةٌ وَفِي الضَّبْعِ شَاةٌ وَفِي الْأَنْهَبِ عِنَاقٌ

نو بہ موسی کی پسہ لازم دی (یعنی دھوسی مثل صویا پسہ دی) اود کا جہا پہ بنگار کی پسہ دی اود سوی پر بنگار

وَفِي النَّعَامَةِ بُدْنَةٌ وَفِي الْيَرْبُوعِ جَفْرَةٌ

کی سیر کی دی ۔ اود شتر مرغ پہ بنگار کی اوبن لازم دی او بہ دبئی موبہرگ (حانی یا مہرہ) کی کوچنی سیر کی
پوہ سکا! چہ عناق د شیر و میاشتو دبئی سیر کی تہ وائی اوجفرہ دخلو، و میاشتو سیر کی تہ وائی ۔

وَمَنْ جَرَحَ صَيْدًا أَوْ لَتَفَ شَعْرَةً أَوْ قَطَعَ عَضْوًا

اوکے چا تپی کری بنگار او یا فی وینستان یا بنی حنی و بنی، او یا فی یواندام حنی پری کری

مِنْهُ ضَمَنَ مَا نَقَصَ مِنْ قِيَمَتِهِ

د دغہ غنہ ضامن دی ہفتہ سیری دھغہ قدر چہ نقصان رسیدی وی دھغہ صید و قیمت تہ ۔

یعنی یو وارس دی سروغ اوجوہ قیمت کری او بیا دی تپی یا وینستان کینلی یا اندام قطعہ
سوی قیمت کری ہر خہ چہ فرق وی نو ہفتہ قدر لازم دی ۔

مسئلہ! د احکم ہلتہ دی چہ ہفتہ بنگار دھغہ تپہ شخہ مہرہ سی اوکے مہرہ سو بیا پورہ قیمت لازم دی

مسئلہ! د اتوان ہلتہ لازم دی چہ د تپ تا ثیر یا تہ وی اوکے ہفتہ تپ جوہ سو او تپ

تا تیرنی نه سو پاته بیا هیچ شی نه لایزمی -

مسئله! اگه بنگار د بنویه شکلو سره یا د اندام په پری کولو سره خان د چا
خه نه سواى ساتلاى بیا د پورس بنگار قیمت لایزم دی -
مسئله! ویتان که بیرته شنه سوک پر خپل حال ودریده بیا هیچ شی لایزم نسته -

وَأَنْ تَنْتَفِرَ لِرَيْثٍ لِّأَرْأَوْ قَطَعَ قَوَائِمُ صَيْدٍ فَخَرَجَ بِهِ
اوکې وکښې بڼې د مرغۍ او یا یې پری کړې پښې د بنگار نومونه مرغۍ یا بنگار وواقی په دغه

مِنْ حَيْزِ الْأَمْتِنَاعِ فَعَلِيهِ قِيَمَتُهُ كَامِلَةٌ

کار سره د خای د امتناع (یعنی په داسې حال کې سوچه د چاڅه پخای نه سواى منځ کولای
یا په الوقت یا په خفاسته) نو پر هغه سړی لایزم دی پوره قیمت دهغه بنگار (ولی په دغه
فعل په ده وکړی د بنگار هلاک دی حکماً)

وَمَنْ كَسَرَ بَيْضَ صَيْدٍ فَعَلِيهِ قِيَمَتُهُ

اوکې چا ماته کړه هکې د مرغۍ نو پر هغه قیمت دهکې لایزم دی -

مسئله! اگه چا د مرغۍ هکې پنځه کړه هم قیمت دهکې لایزم دی ولی د پځې هکې څه چیمې پیدا کړې -

فَإِنْ خَرَجَ مِنَ الْبَيْضَةِ فُرْخٌ مَيِّتٌ فَعَلِيهِ قِيَمَتُهُ حَيًّا

که چیرې دهکې د ماتولو سره مرچیمې پیدا سو نو پر هغه باندې قیمت دهغه ژوندی دی -
ولی په احتمال سته په هغه چیمې دی ژوندی وی او د ده په ماتولو به مرسوئ وی - کوکې ۱۵

وَلَيْسَ فِي قَتْلِ الْغُرَابِ وَالْجَدَامَةِ وَالذِّئْبِ وَالْحَيَّةِ

اونسته په وژلو کې د کار که - د ټپوس - د لیوه - د مار او د لږم -

وَالْعُقْرَبِ وَالْفَأْرَةِ وَالْكَلْبِ الْعَقُورِ جَزَاءٌ

او د اغه - نکه په وژلو کې د موبزک او لیوې سپی یا د څنکو د اړونکې سپی هیڅ جزاء -
پوه سله! چه مراد د غراب څخه هغه کار که دی چه مردارې خوړی او په قتل

سی د کاسرکه د کینت جزاء لایزمه ده - کوکبه، درسی ده
مسئله! په حکم کې د تپوس ده یا بڼه - او په حکم کې د ماس ده لنډی - او په
حکم کې د لیم دی غنوک او په حکم د موښک دی مڼه -

وَلَيْسَ فِي قَتْلِ الْبُعُوضِ وَالْبُرَاعِثِ وَالْقُرَادِ وَالنَّمْلِ شَيْءٌ
اوښته په وژلو کې د غوما شې او کیکی او منگوس او مینې هیڅ شې -

ولی چه د اشیان بکاسنه بلل کینې او نه د انسان د بدن نه پیدا کینې - او بل
داچه دغه شیان طبعاً مؤذیان دی نو حکه په قتل کې شې نسته
پوځ مسئله! چه مراد د مینې څخه تور، ان او تر مین یان دی چه مؤذیان وی -
او که مینې مؤذی نه وی نو قتل فی نه دی بڼه اکر که جزاء په قتل کې نسته -
مسئله! حبشیان مین یان که د چا په کور کې بڼا و او د کور اشانان ځنی
په عذاب وه د هغو قتل په پوځ و غیره وادی - او که سړی ځنی پیدې لکه
بعضی عوام نودا آیه دی نوشته کړې په او بودې پېغنی د سړي وړ ځی دی هغه او په
په غاس کې و، توی کړې - آیه دادی «يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطَبْتُمْ سُلَيْمَانَ وَجُنُودَهُ»

وَمَنْ قَتَلَ قَمْلَةً تَصَدَّقَ بِمَا شَاءَ

او که چا مپه کړه شپږه خیرات دی کړې هغه شې چه خوښه فی سی -

یعنی یوه لپه غنم یا اوریشی وغیره یا یو کوله دوو دی - لکن د اجزاء هله ده
چه هغه شپږه د کالو یا بدن څخه واخلې او مپه فی کړې او که پر حکه پر تره و مپه فی کړه
بیا هیڅ جزاء نه لري - كذائف الجوهره و الكوكب الدرسي -

سواله! دیکې او د شپږې څه فرق دی چه په شپږه کې جزا نسته او په کیکه کې نسته -
جواب! اول خود کیکې انرا او ضرر ډیر دی تر شپږې لکه تجربه چه په دی سره شاهدی
اداعه کوی - دوه شپږه د بدن د انسان څخه پیدا کینې لکه د لېو په کتابو کې وائی چه
یو سړی چه د بدن او کالو صفائی نه کوی نو خپله په کوچنی سړیو کې ډیره نه مانه بنده
پاته سی - او د هغه غیرې څخه خداي پاک شپږه پیدا کوی او دا وجه ده چه مترفه او
صفائی والا نه او بڼه شپږه نه کوی - او کیکه د حشراتو څخه ده چه د خاورو څخه
پیدا کینې عموماً -

وَمَنْ قَتَلَ جُرَادَةً تُصَدَّقُ بِمَا شَاءَ وَتَمْرَةً خَيْرٌ مِنْ جُرَادَةٍ

اوکه محرم مریکری ملخ خیرات دی وکری یوغه شی او یوه دانه جزا تر ملخ بڼه ده داد حدیث شریف لفظ دی

سواله! دامام ابوحنیفه څخه روایت دی چه ملخ د صید البحر د قسمه دی نو باید جزاء ونه لری که صید البحر ماهی و غیره چه جزاء نه لری .

جوابه! مشاهده شاهده ددی ده چه ملخ د صید البحر د قسمه څخه دی او مراد پسر وایت کی دامام اعظم دادی چه د ملخ حکم د صید البحر دی چه خورک فی بيله ذبحه روا دی . کذا فی الکوکب الدہبی و المجوهرة و الکفاية .

وَمَنْ قَتَلَ مَا لَا يُؤْكَلُ لِحْمٍ مِنَ السَّبَاعِ وَغَوَّاهَا فَعَلَيْهِ

اوکه محرم قتل کری هغه شی چه نه خورل کیږی غویبی دهغه ددر ندکان نو پوره لاری

الْجَزَاءُ وَلَا يَتَجَاوَرُ بِقِيَمَتِهَا شَاةٌ

ده جزاء (قیمت دهغه ددر ندکه) او ندی بالا کوی قیمت دهغه تر یوه پیسه .

فانده! مراد د قدوری ددر ندکانو څخه د مخکی ددر ندکان دی که محرمی . پراک - این - و غیره - او مراد د غوها څخه دهوادر ندکان دی که باغ څخه و غیره .

وَلَوْ صَالَ السَّبْعُ عَلَى الْمُحْرَمِ فَقَتْلُهُ فَلَا شَيْءَ عَلَيْهِ

اوکه حمله وکړه یوه ددر ندکه پر محرم باندی نو ده مریکری هغه ددر ندکه هیڅ جزاء نسته پر محرم باندی دلیل فی دادی چه محرم د تعرض څخه ممنوع او دفع فی داسان روا ده .

وَأَنْ اضْطُرَّ الْمُحْرَمُ إِلَى أَكْلِ لَحْمِ الصَّيْدِ فَقَتْلُهُ فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ وَلَا بَأْسَ

اوکه مجبوره سو محرم و خوله لوت د غویبند بڼه نو فی بیکاس مریکری نو پرده فی جزاء نسته .

بَأَنْ يَذْبَحَ الْمُحْرَمُ الشَّاةَ وَالْبَقَرَةَ وَالْبَعِيرَ وَالذُّجَاجَ وَالْبِطَّ الْكُسْرَى

او پر و انسته چه ذبح کری محرم پیسه یا غوی یا اوبن یا چرکه یا کسکری ایلی .

یوه سعه! چه کسکری هغه غنہ ایلی ده چه الوتای ندسی . که کوی ایلی .

منسوب دی و کسکه به چه یوه ناجیه د بغداد ده - یوه هغه ایله ده چه لوی کی چه اول
و نه وای هغه ینکار دی په ویش لوی جزاء لاس مه ده

وَأَنْ قَتَلَ حَامًا مَسْرُورًا أَوْ ظِيًّا مُسْتَأْنَسًا فَعَلَيْهِ الْجَزَاءُ

او که قتل کړه محرم کوتره چه پر پښو بنکی وی (یعنی خانگی کوتره) یا امره کړه همدی چه دکو په سر کی الفت و و نو پر د قتل
دلیل د دی چه دایه اصلی خلقت کی وحشی دی نو ینکار دی که خدمت اوس په کور کی گذاره کوی -

وَأَنْ ذَبَحَ الْحَرَمُ صَيْدًا فَذَبْحَتُهُ مَيْتَةٌ لَا يَحِلُّ أَكْلُهَا

او که حلال کړی محرم ینکار نو دغه - یخه مرداره ده هغه چا تر یی خونک نه دی و

وَلَا بَأْسَ بَأَنْ يُأْكَلَ الْحَرَمُ لَحْمَ صَيْدٍ اصْطَادَهُ حَلَالٌ وَذَبْحَهُ

اوپر و انسته چه و خورای محرم غویبی د ینکار چه ینکار کړی وی حلال سړی او هغه حلال

إِذَا الْمُرِيدُ لَهُ الْحَرَمُ عَلَيْهِ وَلَا يَأْمُرُهُ بِصَيْدِهِ

سړی ذبح کړی وی چه بنود نه وی کړی محرم پر هغه ینکار او نه یی امر کړی هغه حلال سړی ته په ینکار و لو د هغه

وَأَنْ قَطَعَ حَشِيشٍ الْحَرَمِ أَوْ شَجَرَةً الَّتِي لَيْسَ بِمَمْلُوكٍ

او که چا پرې کړه وابنه د حرم و یا یی وریبل درخته د حرم د خلکی هغه درخته چه د چا په ملک کی نه و

وَلَا هُوَ مِمَّا يَنْبَغِي النَّاسُ فَعَلَيْهِ قِيَمَتُهُ

او نه داسی درخته و که چه خلک یی نشه کوی نو پر هغه سړی لایزم دی قیمت د هغه وابنه

یا د درختی - العطف بکلمته او یفرد فیاه الضمیر -

مسئله! که وابنه یا د درخته وچ سوله بیا په قطع کی ضمان نسته -

په که مسئله! چه د وښوخته هغه وابنه مراد دی چه خدا یی راشنه کړی نو که چا

نیشیتی یا شو تل و غیره کړل و ده هغه قطع پر وانه لری - مصنف و ویل - لیس بمملوک

د دی دپاره که درخته د چا په ملک کی خلک کی نشه سوا هغه درخته د هغه سړی ملک ده -

قطع یی پر وانه لری - او دغه سکه مصنف و ویل - و لا هو آء د دی دپاره که هغه درخته خلکو

شنه کول په سابلو یا په کینلو کې ضمان نسته - لکه د انکور و تاک یا د اناس او سر د الو
در حته و غیره دهغی په قطع کې ضمان نسته -

وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُهُ الْقَارِنُ مِمَّا ذَكَرْنَا أَنْ فِيهِ عَلَى الْفَرْدِ مَا فَعَلَهُ

او هر هغه جنایت چه فعل فی و کړی قارن (یعنی چه دیم او د عمرې د د ولس و احرام فی د میقاته غځ
ترلی وکړ) هغه جنایت چه موږ و ویل چه په هغه کې یې مفرد هم والا یو دم دی نو په هغه جنایت

دَمَانٌ دَمٌ لِحُجَّتِهِ وَدَمٌ لِعُمْرَتِهِ إِلَّا أَنْ يَتَجَاوَزَ الْمَيْقَاتَ مِنْ غَيْرِ

کې پر قارن د دمه کینې یو دم دیم د پارسه او بل د عمرې د پارسه مگر که سړی تیر سی
تر میقات حای (یعنی د حرام ترلو تر حای) بیله احرامه - بیا احرام و تړی

أَحْرَامٌ ثُمَّ يُحْرَمُ بِالْعُمْرَةِ وَالْحَجِّ فَيَلْزِمُهُ دَمٌ وَاحِدٌ

په عمره او حج سره یې هغه سړی لاسم دی یو دم -

دلیل فی دادی چه تر میقات تیریدل بی احرامه خو جنایت دی مگر په هغه وخت کې
خو دی قارن نه و و بلکه دی ورسه وسته قارن سولو جنایت یو دی -

وَإِذَا اشْتَرَكَ مَرْفُانٌ فِي قَتْلِ صَيْدٍ الْحَرَمِ فَعَلَهُ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْهُ الْجَزَاءُ كَامِلًا

او که سړی شریکان سوچه دوه هممان په وژلو کې د ښکار د حرم نو پهر یوه یوه ضمان دی کامل د یوې

وَإِذَا اشْتَرَكَ حَلَالٌ الْآنَ فِي قَتْلِ صَيْدٍ الْحَرَمِ فَعَلِيهِمَا جَزَاءٌ وَاحِدٌ

او که سړی شریکان سوچه دوه حلال کسان په قتل کې د ښکار د حرم نو پهر دواړو یوه جزاء ده -

فرق فی دادی چه هممان د فعله د ښکار منع دی او دوی خو دوه فعله وکړه نو دوی جزای
پر کینې او پر حلال سړی جزاء د فعل نسته - جزاء د عمل پرسته چه ښکار دی او هغه یو دی -

وَإِذَا بَاعَ الْمُحْرِمُ صَيْدًا أَوْ ابْتَاعَهُ فَالْبَيْعُ بَاطِلٌ

او که چیرې خرڅ کړې محرم ښکاره او یا ترانې نو بیه باطله ده او پر باطل او مشتری کامل جزا نسته که هر دواړو
مسئله! که ښکار وکړې د محرم و او خرڅ کړې او دی حلال و نو بیع سواده - که دواړو محرمه

بَابُ الْأَحْصَارِ

باب دئی په بیان کی د احکامو د احصاء

په لکه سله! چه احصاء په لغت کی منع ته وائی او په فقه شریفه کی احصاء منع کول د محرم دی یا په چه او یا په عمره لکن په چه کی دو قوف د عرفات او د طواف زیارت خغه په شرعی عذر لکه د بنمن یا مرض او که پر یوه دو قوف یا طواف قاصر و او پیل باندی نه و و قاصر هغه حاجی محصنه دی - کذا فی العینی شرح الکنز -

إِذَا أَحْصَرَ الْحُرْمُ بَعْدَ وَأَوْ أَصَابَهُ فَرَضٌ يُمْنَعُهُ مِنْ

او که منع کړه سو محرم په سبب د بنمن او یا ورسیده که نا جوهری چه منع کی کړی داداع کولو خغه

الْمُضَى جَانِلُهُ التَّحَلُّلُ وَقِيلَ لَهُ ابْعَثْ شَاةً تَذْبِجُ

د افعالو د چه را و دی ده ته خان حلال لول - او و دی ویل سی ده ته چه واستوا پسه چه ذبح کړی

فِي الْحَرَمِ وَوَاعِدَ مَنْ يَحْمِلُ يَوْمًا بَعِيْنَهُ يَذْبَحُ بِقَبْلِهِ ثُمَّ يَتَحَلَّلُ

په حرم کی او و عده دی و کړی د هغه چا سره چه پسه بیانی و راخر معینه چه په هغه و راخر په هغه

سری داپسه حلالوی - بیا دی وراسته دی خان حلال کړی -

مَسْئَلَةٌ رَأَى دَهْ قَبْلَهُ قِيَمَتِ دِپْسَر دِیو چا په لاس ورا کړی چه هغه هوهری پسه

په را انیسې او په حرم کی د حلال کړی - لکن د مخه تر ذبحی د پسه محرم ته حلال لول

د خان سر وانه دی -

مَسْئَلَةٌ إِمْتَبَرِ پاه دې باب کی غالب کمان د محصنه دی یعنی چه اوس به

نو هغه سری پسه ذبحه کړی وی -

مَسْئَلَةٌ مَعِينُک د ورعی پر مذهب د امام اعظم دی ولی چه امام اعظم

د دم الاحصاء د پاسره د اختر و راخر لاس مه نه بولی او یا ران وائی چه ضروری به فی په

و راخر د لوی اختر حلالوی نو معینو لوه ضروری نه شسته -

فَإِنْ كَانَ قَارِئًا بَعَثَ دَمِيْنًا

که هغه سړی د ډیم او عمرې د واک و احرام تر لاسه و و نو د واک پسوننه به استوی - تاجی د
د واک و احرام موخه خلاص سی -

مسئله! معینه کولو ته ضرورت نسته چه داپسه د ډیم دی او د عمرې دی -
مسئله! که قار ن یوه دانر پسه واستاوه د ډیم د احرام دخلاصید و د پارک
او د وکیل چه د عمرې احرام دی پاته وکی په دغه پسه د یوه احرام څخه نه سی
خلاصیدائی - ول چه د قار ن خلاصیدل د واک و احرام موخه شرعاً په یوه ځای
دی نو د ی تغییر و حکم ته د شرعی نه سی و سا کولای - که افی الکوکب الدرر والجوهرة -

وَلَا يَجُوزُ ذَبُّهُ دَمُ الْأَحْصَارِ إِلَّا فِي الْحَرَمِ وَيَجُوزُ
اوپه دئی سا و احلال لکه د پسه د احصاس مکس پر حرم کی - او سا وادی ذب کول

ذَبْحُهُ قَبْلَ يَوْمِ النَّحْرِ عِنْدَ أَبِي حَنِيفَةَ

د دم د احصاس دغه تر وړی داخت پر نزد د امام اعظم -
مسئله! او ورسته تر وړی داخت هم سا وادی په نزد د امام اعظم رحمة الله علیه

وَقَالَ لَا يَجُوزُ الْمُحْصِرُ بِالْحَجِّ الذَّبُّ إِلَّا فِي يَوْمِ
اویا سا وانی چه نه ده سا و محصر لکه د ډیم ذب د پسه مکس و سا و دلوی

النَّحْرِ وَيَجُوزُ لِلْمُحْصِرِ بِالْعُمْرَةِ أَنْ يُذَبَّ بِهَا مَتَى شَاءَ
اختر که - او سا واده و محصر ته د عمرې چه ذب کړی پسه هر وخت چه فی خوبه سی (دا

وَالْمُحْصِرُ بِالْحَجِّ إِذَا تَحَلَّلَ فَعَلَيْهِ حَجَّةٌ وَعُمْرَةٌ
په اتفاق ده) او محصر د ډیم (یعنی یوانری ډیم) چه ځان فی حلال کړی وی نو پسه ده لاس
دئی یو ډیم او یوه عمره -

د عسی سا وایت دئی د عبد الله بن عباس ر او عبد الله بن عمر ر څخه -

چہ پہ دیکھ سبب چہ پہ ہم خوف شروع و کفر پہ احرام ترلو سر نوحہ فی قضاء فی
دئی او عمرہ پہ دیکھ سبب لائے نہ دہ چہ دئی پہ معنی کی د فائت الحج دئی او
فائت الحج خو پہ افعالو د عمرہ خضہ خان خلا صوی۔ لکھ پر دئی و سہ سہ
باب کی پہ سہ اسی۔

وَعَلَى الْمُحْصِرِ بِالْعُمَرَةِ الْقَضَاءُ وَعَلَى الْقَارِنِ حِجَّةٌ وَعُمْرَتَانِ
اوپر محصر د عمرہ نخہ یوانی قضا د عمرہ سہ او پر قارن چہ محصر سی یوم او دوی عمرہ کی کی
یوحج او یو کہ عمرہ خود احرام د د و اسہ و ترلیے دئی۔ او بلہ عمرہ چہ پہ
و سہ سہ باب کی پہ سہ اسی۔

وَإِذَا بَعَثَ الْمُحْصِرُ هَذِيأَوْ وَأَعَدَّهُمْ أَنْ يَذْبَحُوا
اؤکہ و استول محصر ہدیہ او وعدہ کی و کفر د ہغو سہ چہ تاسی پہ د امدیہ

فِي يَوْمٍ يَعْينُهُ ثُمَّ نَالَ الْأَحْصَارُ فَإِنْ قَدَّرَ عَلَى
ذبح کری پہ فلا فی معینہ و ہج کی او و سہ سہ نائل سو احصار نو کہ قادر و و پ

إِذَا رَأَى الْهَدْيَ وَالْحِجَّ لَمْ يَجْزِلْهُ التَّحْلُلُ وَلَزِمَهُ الْمَضْيُ
نیلو د ہدی (یعنی د ہجہ تر ذبح) او پر ہم قادر و و نو نہ دئی سہ وادہ نہ خان حلالول
بلکہ لائے نہ دہ چہ دہم پہ افعالو کی دئی تک و کفری (یعنی ہم دی پورہ کری)

وَإِنْ قَدَّرَ عَلَى إِذَا رَأَى الْهَدْيَ دُونَ الْحِجَّ تَحْلُلُ
اؤکہ قادر و و پ ادساک د ہدی نہ دہم نو خان دی حلال کری۔
یعنی پہ ذبح کولو د ہدی۔ و لی چہ د اصل نخہ عاجز دئی۔ چہ ہجہ دئی۔

وَإِنْ قَدَّرَ عَلَى إِذَا رَأَى الْحِجَّ دُونَ الْهَدْيِ جَازِلُهُ التَّحْلُلُ اسْتِحْسَانًا
اؤکہ قادر و و پ ادساک دہم (یعنی پر کولو دہم) نہ پر ہدیہ سہ واد دئی دہ تہ
خان حلالول د استحسان دلا سہ۔

ولی چه هدیه ذبح کیدل خلاصونکی داحرام دی - اوقیاس وائی ده ته احرام خلاصون
نزدی سروا - ولی چه پیر اصل چه پیر دی قادری سونوچ دی پوره کری -

وَمَنْ أَحْصَرَ بِمَكَّةَ وَهُوَ مَمْنُوعٌ عَنِ الْوُقُوفِ

اوکه خشک حاجی بند کړه سود مکې په بڼا راکې او دې منع کړه سود و قوف خڅنه د

وَالطَّوْفِ الزَّيَّارَتِ كَانَ مُحْصِرًا وَإِنْ قَدَرِ

عرفات او د طواف زیارت غځه نودې محصر دی (نود محصر احکام دی پر جائی کړې او که قادری

عَلَى إِدْرَاكِ أَحَدٍ هِمَا فُلَيْسَ بِمُحْصِرٍ

پیر ادراک یعنی پیر کولود یوه ددغود و وچه و قوف او طواف دی نو محصر نه دی -

دلیل - که پر وقوف د عرفات قادری وی پر طواف زیارت نه وی قادری نو خن

پیر پوره سو - لقوله عليه الصلاة والسلام ، الْحَجُّ عَرَفَاتُ طَوافُ زِيَارَتِ أَكْرَمُ
راکن د حج دی لکن هر وخت چه اداء کړل سی صحیح دی یعنی معین وخت نه لری -

او که پر طواف قادری وی او پر عرفات نه وی قادری - نود ده خڅنه پیر فوت

سود فائت الحج حکم د ادی چه پر طواف سره د احرام خڅنه خلاصین دی - او هغه
بدل د طواف ده نو هدی تر ضرورت نسته - هراړه - کوکب دری -

مسئله! محصر د هغه سړی سره چه دم الاحصاس فی وهغه ته وړ کړی و و او

و سرخی و نه معین کړی وی - د محصر داخل و و چه هغه به نو او پس نه ما

دم ذبح کړی وی نو محصر د محظوم اتو خڅنه د احرام یو کار و کړی مثلاً

سړی و خرا په یائی جامې و اغوستی او بیا و نه بنکاره سو دهغه نه ما

پس په مقتر وخت کی هغه نه و و حلال کړی نو پیر دی محصر لا نه مه ده چه

واجب د جنایت به اداء کوی - فتح القدیر -

مسئله! اگر چه په قد و هری کی لفظ د شاة راغلی دی لکن د تحلیل د پار

بقرة اوب نه هم کافی ده - د شاة ذکر د دې د پار ه دی چه شاة ادنی او

کم هغه حیوان دی چه تحلیل په کیزی - هراړه ص ۲۶۳

بَابُ الْفَوَاتِ

باب دئی پر بیان کی دفوت والی دحج

سوال: اذ لما نَحْنُ بِه بَحْثُ بَابِ الْفَوَاتِ بِه صِيغَةُ دَجْمِ دِي اَوْدَلْتَه بِه
چہ کی فوات مفرد لفظ براوی ہوئی۔

جواب: المَوْخُوْنَه خود پر دئی او حج پر کردہ عمر کی یوولہ، واجب دئی۔

وَمَنْ أَحْرَفَ بِالْحَجِّ فَمَاتَهُ الْوُقُوفُ بِالْعَرَفَةِ
کہ چا احرام و تاسرہ کہ پہ حج سرہ او ددہ حُخْہ پاتہ سو دس یدل پر عرفات

حَتَّى طَلَعَ الْفَجْرُ مِنْ يَوْمِ الذَّحْرِ فَقَدْ فَاتَهُ الْحَجُّ
ترخو چہ را وختی سپیدی دوی دئی داختر نو ددہ حُخْہ فوت سو حج۔

پو کہ سحی، اچہ د عرفات نہ دس یدل پر سبب د عذر شرعی لکہ
مرض۔ بندی کیدل د دینمن نہ ووی بلکہ یا بیدار ووی یا د عرفات نہ لا۔
حُنی ویر کہ سو۔ یا نہ را ویر سپیدی۔ پر دئی سرہ د احصار او فوات فرق
و سو۔ کمالا یخفی علی المتأمل فافهم۔

وَعَلَيْهِ أَنْ يُطَوَّفَ وَيُسْعَى

نو پر دغہ سری لائے نہ دہا چہ طواف دئی پس کعبہ شریفہ وکری او سعی دئی

وَتَحَلَّلُ وَيَقْضَى الْحَجُّ مِنْ قَابِلٍ وَلَا دَمَ عَلَيْهِ

پہ ما بین کی دصفا او مروہ وکری او خان دئی د احرام نَحْہ خلاص کری (چہ دانو
عمرہ سوہ او پر عمرہ دج د احرام نَحْہ خلاص سو) او قضا دج دئی براوی
پہ را تلونکی کال کی۔ اودم شستہ پر دہ۔ (ولی چہ جنایت فی نہ دئی کری)۔

یوکه سځه! چه افعال د عمرې په حق کې د فائت الحج نکه دم په حق کې
د محصر کما مر - نو د و اسره نه سره جمع کینکې -

وَالْعُمْرَةُ لَا تَقُوتُ وَهِيَ جَائِزَةٌ فِي جَمِيعِ السَّنَةِ

او عمره نه فو تینکې - او عمره - واده په توله کال کې (او د اهم په اجماع د

الْأَخْمَسَةِ أَيَّامٍ يَكْرَهُ فَعْلُهَا فِيهَا يَوْمٌ

امت مرجومه) مکر پخه ورسې چه مکروه دی فعل د عمرې په هغوی

عَرَفَةَ وَيَوْمَ النَّحْرِ وَأَيَّامَ الشَّرِيقِ

د عرفات ورسې د لوی اختر ورسې او د رسې ورسې د ایام شریق د لوی اختر

وَالْعُمْرَةُ سُنَّةٌ وَهِيَ الْإِحْرَامُ وَالطَّوْفُ وَالسَّحْيُ

او عمره کول سنت دی او عمره عبارت دی د احرام تې لو او طواف
په کعبه شریفه او سعی په مابین کې د صفا او مروه -

فأما هذه إعمرة من موبن په مذهب کې سنت مؤکده او خوک
وای چه واجبه ده او خوک وای چه فرض کفای ده - او امام حضرت شافعی
په فرض عین بولی نکه حج - دلائل په لویو کتابو کې راغلی دی -

مسئله إعمرة اگرچه په توله کال کې را واده نکه افضل د اوقاتو
د ورسې میاشت ده - فتح القدیر -

مسئله په مذکوره پخو ورسوکی ولی عمره روا نه ده - ولی چه ابن
عباس رض خضه وایت دی چه آنحضرت صلی الله علیه وسلم وویل
چه عمره مکروه ده په دعوی پخو ورسوکی - او هدایه والا د احديث
وعائفة نه منسوب کړی دی -

اللهم اغفر لکاتبه ولوالديه ولجميع المؤمنين آمین

بَابُ الْهَدْيِ

دَا بَاب دئی په بیان کی دا حکمو د هدی

پوکا سکه! چه هدیه نوم دهغه حیوان دئی چه مکې شریعت ته واستول سی دیا؟
د تقرب - یعنی ثواب -

وَالْهَدْيُ أَذْنَاهُ شَاةٌ وَهِيَ مِنْ ثَلَاثَةِ أَنْوَاعٍ مِنْ

اوهديده چه ده کمر د سر چه نی پسه یا اوښ کړی دئی او هدیه د د سر و قسمو حیوانانو څخه

الْإِبِلِ وَالْبَقَرِ وَالْغَنَمِ وَيَجْزِي فِي ذَلِكَ كُلِّهِ الشَّيْءُ فَصَاعِدٌ

س واده - اوښ نر یا ښځه یو نر یا ښځه پسه یا اوښ کړی نر یا ښځه - او کافی دئی په دې ټولو
انواعو کی شئ یا بالا تر شئ -

پوکا سکه! چه شئ دا وینا نو هغه دئی چه پنځه کاله فی پوره سوی وی او په
شپږم کی داخل وی - او د غویو شئ هغه دئی چه دوه کاله فی پوره سوی وی او
په دریم کی داخل وی - او شئ د غنم هغه دئی چه یو کال فی پوره سوی وی او په
دوهم کی داخل وی - که زانی الکشف - وکوکب درسی ص ۵۰

إِلَّا مِنَ الضَّأْنِ فَإِنَّ الْجَزْعَ مِنْهُ يُجْزَعُ فِيهِ

مکسر د مین ی په ذات کی - ولې چه د شپږ و میاشتو وړی هم کافی اوږد دی په هدیه کی -

وَلَا يَجُوزُ فِي الْهَدْيِ مَقْطُوعُ الْأُذُنِ وَلَا أَكْثَرُهَا

اوږدانه دئی په هدیه کی هغه حیوان چه غوښ فی پوره پری وی او یا فی د غوښ اکثره

وَلَا مَقْطُوعُ الذَّنْبِ وَلَا مَقْطُوعُ الْيَدِ

حصه پری وی او نه هغه حیوان چه لکې فی پری وی او نه هغه حیوان چه لاس

وَلَا الرَّجُلُ وَلَا ذَاهِبَةُ الْعَيْنِ وَلَا الْعُجْفَاءُ وَلَا

یا پینه فی پری وی او نه هغه حیوان چه ستر که فی سر نه ده وی (یعنی که ختم یوه ستر نه فی بند وی) او نه ده که سر و

الْعَرْجَاءُ الَّتِي لَا تَمْشِي إِلَى الْمُنْسَاكِ. وَالشَّاةُ

دنگره (یعنی چه بیخو دنگرو وی) او نه که وده سر واده هغه که وده چه دحلایید و ترطایید په خپله نه سی تلای. او پسه

جَائِزَةٌ إِلَّا فِي مَوْضِعَيْنِ مَنْ طَافَ طَوَافَ الزِّيَارَةِ جَنِبًا

سراودی مکتوب دوه خایه کی یو و هغه چا ته چه طواف تر یا سرت وکړی په جنابت سره

وَمَنْ جَامَعَ بَعْدَ الْوُقُوفِ بِعَرَفَةَ فَإِنَّهُ لَا يَحْجُورُ فِيهِمَا إِلَّا بِدَنَةٍ

او بل و هغه چا ته چه و لوی وکړی پس له وقوف پر عرفات باندی. ولی چه نه دی سر واپه دغه دوه خایه کی مکتوبی.

یوه ستره اچه د وسته قید فی وایه ولی کی دغه تر وقوف و لوی وکړی چه فی فاسد سی

وَالْبِدَنَةُ وَالْبُقَرَةُ تَجْزِي كُلَّ وَاحِدَةٍ مِنْهُمَا عَنْ سَبْعَةِ

او اوین او لغوی کفایت کوی داو وکسانو غځه که نرو وی او که ستره

النَّفْسِ إِذَا كَانَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنَ الشَّرَكَاءِ يُرِيدُ الْقُرْبَةَ

که چیری و و هریو د شریکانو غځه چه اساده فی وک د ثواب

فَإِذَا أَرَادَ أَحَدُهُمْ بِنَصِيْبِهِ اللَّحْمَ لَمْ يَجْزُ لِلْبَاقِيَيْنِ عَنْ

او که اراده و د یوه د شریکانو په خپله برخه سره غوښی نه ثواب نو نه واکیر ی د اهدیه مشترکه د باقی شریکانو د

الْقُرْبَةِ وَيَجُوزُ الْكُلُّ مِنْ هَذِي التَّطَوُّعِ وَ

ثواب دلای. او هر وادی مالک ته خوهرک د هدی نفلی. او د هدی د تمتع

الْمُتَعَةِ وَالْقَرَانُ لَا يَحْجُورُ مِنْ بَقِيَّةِ الْهَدَايَا

او نه قران. او نه دی سر او خبره ک و مالک د نوسر و هدیو

تک دجنایت هدیہ - د احصاء هدیہ - مندوس کہ هدیہ - کوکب وری مش

وَلَا يَجُوزُ ذَبْحُ هَدْيِ التَّطَوُّعِ وَالْمُتَعَةِ وَالْقِرَانِ
اونه دک - واذبح کول دتقلی هدی او دتمتع او دقران د هدی

الْأَفِي يَوْمِ النَّحْرِ وَيَجُوزُ ذَبْحُ بَقِيَّةِ الْهَدَايَا فِي
مکریه و سحر دلوی اختر او سواد ی ذبح کول د نوس و هدیوپه هر وخت

أَيِّ وَقْتٍ شَاءَ وَلَا يَجُوزُ ذَبْحُ دَمِ الْهَدْيِ إِلَّا
کی چه س ر که فی غواهی - اونه دی - و احلال لول دپسه د هدی مگریه حرم

فِي الْحَرَمِ وَيَجُوزُ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِهَا عَلَى مَسَاكِينِ
کی او سواد ی چه خیرات و کری په هدیہ سرکه پر مسکینانو باندی

الْحَرَمِ وَغَيْرِهِمْ وَلَا يَجِبُ التَّعْرِيفُ بِالْهَدَايَا
دحرم او پر ماسوله دوی غنه او واجب ندی عرفات ته بیول په هدیو سرکه -

وَالْأَفْضَلُ فِي الْإِبِلِ النَّحْرُ

او افضل په او بنانو کی نحر دی (نحر په کروی کی حلالیدو ته وائی - مستحب
کیفیت فی داد ی چه د او بنی پیچیه لاس دی و وتری نوبه و لاسی دی کینسته تر
حلق چه لبه و و تروائی حلال کری) -

وَفِي الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ الذَّبْحُ

او په غواهی او پسه کی ذبح افضل ده - ذبح دحلق و حلالیدو ته وائی -
مسئله! پسه او غواهی دی پری باسی - بعضی خلک او بنی دوه خایه حلالوی یعنی
په کروی او په حلق کی داد سنت غنه خلاف دی -

وَالْأُولَى أَنْ يَتَوَلَّى الْإِنْسَانُ ذُبْحَهَا بِنَفْسِهَا إِذَا كَانَ يُحْسِنُ ذَلِكَ

اوبنه دادنه چهره تصرف دی کوی هر انسان دذبح دهدی پخپله که چیری فی ذبحه نزدک و...

وَلَوْ جَعَلَ دَابَّهَ عِبَادَتِ دَى اَوْ عِبَادَتِ پَخِيلَه کول بښه دى ترو کيل دس ولو...

مسلک که هدی ولادیم نه سواى کولای نو دی بل سړى وکیل کړى اودى دى هم دالت وښه ودریږی

وَيَتَصَدَّقُ بِحِلَالِهَا وَخَطَايَاهَا وَلَا يُعْطَى أَجْرَةُ الْجَزَائِرِ مِنْهَا

او خیرات دی کړی حلال دا وبنواوهمهاس وښه دا وبنواوښه دی نو کوی مزد وکړی دقتا د هدیو دغوش وښه و...

تنبیه! اکثر احکام د هدی په ذکر سوه دا صحیح هم دغه احکام دی نو فکر پکښی وکړی

وَمَنْ سَاقَ الْهَدْيَ فَاضْطَرَّ إِلَى رُكُوبِهَا زَكَبَهَا وَإِنْ

او که چا شپله هدی د مکې شریفی (یعنی اوبښ یا اوبښه) نو دی مجبور سو سپرید وښه دهغی سپر...

اسْتَخْنَى عَنْ ذَلِكَ لَمْ يَرْكَبْهَا وَإِنْ كَانَ لَهَا الْبَيْتُ لَمْ

دی سی پر باند خه او که فی حاجت نه وو سپرید وښه نو دی پر سپرین ی - او که اوبښه یا غولنکه او ښه...

يُحْلِبُهَا وَلَكِنْ يَتَخَفُ فَرْعُهَا بِالْمَاءِ الْبَارِدِ حَتَّى يَنْقُطَ اللَّبَنُ

فی دس لودی نه دی لوشی - لکن و دی یا شى پر غولاغی دهغی غی اوبه تر هغوچه شیدک فی وچى سی

وَمَنْ سَاقَ هَدْيًا فَعَطِبَ فَإِنْ كَانَ تَطَوُّعًا فَلَيْسَ عَلَيْهِ غَيْرُهُ

او که چا - وانه کړی و هدی د مکې شریفی دپاره او هغه پر لاسی هلاک سوک - نو که نفلی و نه نو پرده

وَإِنْ كَانَ وَاجِبًا فَلَيْسَ أَنْ يُقِيمَ غَيْرُهُ مَقَامَهُ وَإِنْ

نشته بله هدی (یعنی عوض دهغه هلاکى سوي هدی) او که چیری واجب و نه نو پرده لاسمه ده که بله هدی دی

أَصَابَهُ عَيْبٌ كَثِيرٌ أَقَامَ غَيْرُهُ مَقَامَهُ وَصَنَعَ بِالْمُعِيبِ مَا شَاءَ

په خای کی ودری - او که ورسیدی و هدی واجب نه دی عیب بله هدی ودری په خای کی دهغی اور دی

کړی په عیب چنه سره هغه کار چه دده خوښ وی - یعنی په خرڅوی او کی خیرا تو ی -

وَإِذَا عَطِيتَ الْبَدَنَةَ فِي الطَّرِيقِ فَإِنْ كَانَ تَطَوُّعًا نَحَرَهَا وَصَبَّغَ

اوکد ملاک سوہ اوښه (دهدیی) په لاس کې نیکه نفلې وکړه دې کړې او برکد دی کړې صغ

نَعْلَهَا بِدَمِهَا وَضَرْبَ بِهَا صَفْحَتَهَا وَلَمْ يَأْكُلْ مِنْهَا وَلَا

چوټي چه د دې په غاړه دې په وینو دې او دې وې په صغو چو ټو د دې بغل او خورک دې

غَيْرُهُ مِنَ الْأَغْنِيَاءِ وَإِنْ كَانَتْ وَاجِبَةً أَقَامَ غَيْرُهَا مَقَامَهَا

کوی د هغې د غوښتو څخه نه دی او نه نور اغنیا. اوکد داملاک هدیې واجب وکړ بله هدیې دې په

وَصَنَعَ بِهَا مَا شَاءَ

لغای کې ودر وې. او و دې کړې په ملاک کې سړې هدیې صغ کار چه د دکه خوښ وې کې خوږې کې خړوې

وَيُقِلُّهُ هَدْيُ التَّطَوُّعِ وَالْمُتَعَةِ وَالْقُرْآنِ وَلَا يُقِلُّهُ

او غاړه کې یا چوټي دې په غاړه وړ و خړوې د نفلې هدیې او د تمتع او د قرآن د هدیې او نه دې

دَمُ الْأَحْصَارِ وَلَا دَمُ الْجَنَائِمَاتِ

وړ په غاړه کوی شی د هدیې د احصا یا د هدیې د جنایاتو

پور د سو! یعنې د کتاب الصلوة په نامه پښتو شرح د قد وړې تمام نه

وړ سید د- دیکشنې په وړځ سمحار د وړځې د مبارکې میاشتی په اوله وړځ

شکله هرق په پښتون آباد کوټه کې د پاکستان په اسلامي مملکت کې هغه وخت

چه نره د قندهار افغانستان څخه مهاجر وم - او اواره لرم ان شاء الله نعم

چه د وې حصه د دې شرحی د کتاب النکاح څخه شروع کړم خدای پاک دې

توفیق را کړي - او د خپلو وړو ښو او ښوونکو د خدمت چه ما عاصی و کړې

خدای پاک دې فی د دوی په نفع تمام کړي او ماته دې خدای ثوابونه را کړي - او

کاتب او ناشر دې هم خدای ثوابونه په نصیب کړي -

د علامه عصر شیخ التفسیر والحديث جامع المنقول و
المعقول محسود الاقران فخر افغان حضرت مولانا
محمد عُبَیدُ اللہ الایوبی القندھاری النقشبندی
السلیما نخیلی مد فیوضہ العالیہ ترجمہ اولندہ تاسریخچہ او
سوانح عمری او د مخلصانود پارسہ پیشند کلوی

۵

دد نوم محمد عبید اللہ دئی - او ابو الفضل فی کثیت دی او ایوبی فی تخلفه
په عقائد وکی سنی ماتریدی دئی او په فروع وکی حنیفی مذهبیه دی او په طریقه
کی نقشبندی مجاز دئی او په قوم سلیم نخیل دی او وطن فی قندھار دی
او دی د عالم تقی الحاج محمد ایوب نروئی دئی او دد د پنجشنبی په ورځ
د ما پښین تر لماغته ورسوسته پر (۱۵) د دئی القعدة الحرام سنه ۱۳۳۷ هجری قمری
د فاشمول په فتریه کی پر نابود د دنیا سترگی وروڼی کړی دی او پلار یی یو
تقوی داره عالم و او په طریقه نقشبندیه کی مجاز و و -
او د شارس د خولې چه نه ما پلار نه ما پلار تعلیم نه ده کړی ډیر حریص و
حتی سره ډیر صغر سنه فی نه پر سبق مجبور کړی و م - شارس وائی چه
بعضی کتابونه د فقی شریفی او بعضی کتابونه د علم صرف او نحو ما پر مرحوم
پلار و و یله او بیا نه ما په نه به کی په برکت دد عا د والد مرحوم داسراستوسو
چه نه د وطنه او کومه ولا یاسمو او پېرې غمه نه به خپل تعلم او نه ده کړی
نه د و م و سر کرم الی ما شاء الله تع -

هغه و و چه نه د قندھار وطن مالوف او د کوره هغه د بلوچستان علا فی
نه راغلم چه هغه نه مین په هغه وخت کی د انگریزانو تر تسلط او حکومت لاند
و نه نو په بلوچستان پښین کی می پر جید متقی عالم مولوی تیمور شاه مرحوم باند
بعضی کتابونه د حکمت او عقائد و و یله - الغرض د و کاله می د الله تیر کړه -

د شارسح د بیان سره سم - بیا زه باعث کړم صدق همت پر دې
باندې چې ولاړ سم هندنه او په هند کې اجمیر ته چې هلته علامه الزمان
الاستاذ الکلیه علماء الهند و الافغان المولوی عید الله القند هارې المرحوم
دمدرسه حنیفیه صوفیه بانی اوس پرست اومدرس اعلی و و اودی
مرحوم په دغه وخت کې معمر او کلان سال عالم و او دده نه د اطرافو څخه
لکه افغانستان - بلوچستان - پشاور - آنداد قبائل او د هند د ډیر ولیری
سیمو څخه جید جید طالبان را تلل او د درسیاب څخه د علم دده مبارک داستند
سره برابری استفاده کول - او دده مبارک د طالبانو سره عمومًا او د پښتنو
طالبانو سره خصوصًا ډیر شفقت کاوه -

د شارسح د خولې چې زه اجمیر شریف ته ورسولم او د جناب مذکور
په مدرسه کې داخل سویم پس له خوښه ما ښی تعلیم څخه دده په جناب کې ماته یوه
لویه منزله حاصله سوه «وَدَّ إِلَکَ فَضْلُ اللَّهِ یُؤْتِیْهِ مَن یَّشَاءُ»

او شارسح وایی چې ما په خدمت کې د حضرت المرحوم درې کاله تیر کړې او
ښه سلیمه اوس دوش به می هم زده کړې - او هلته ما کتب د تفاسیر و او ریاضی
او علم ادب او د مبتدئ میتو د منطق بعضی کتابونه لکه شرح المطالع او د حکماؤ
مبتدئ میتو بعضی کتابونه لکه شرح الاشارة وغیره و و یله -

پس له درې کالو انګلیسانو پر اعظم د هند پر دوو حصو تقسیم کړې
یعنی پاکستان او هندوستان چې په دې سبب په ما بین کې د مسلمانانو او
هندوانو لویه فتنه او قتل و قتال ما بین ته راغلی او اجمیر شریف په
حصه کې د هند وانوسو - نو هندوانو پر اقلیت د مسلمانانو د اجمیر شریف
تور د ظلم د ټپکي وکښه او په نارو مسلمانان کې په شهادت ورسول -
آخر حضرت الاستاذ المرحوم سره د خوپا ته پښتنو طالبانو د پاکستان
و هجرت ته مجبور سو - هغه و و چې استاد محترم بلوچستان د کوټې ښار
ته راغلی چې هلته دده مرحوم دیوه شاګرد حضرت المولوی عبدالغفور
صاحب مدرسه په نامه د مظہر العنوم په شالدره کې وه چې تر اوسه هم
سته او په هغه مدرسه کې ئې و خپل درس ته ادا موه کړې -

شارسح وایی چې ما ښه زده کړې په دغه مدرسه کې تیرې کړې او بیامی د

حضرت الاستاذ مخدّمه اجازتہ و اختل اولاً هوسر ته ولا هم چه پیر لاهور کی
یوم معصیہ المشریق الحدیث و القرآن و سایر العلوم النقلیة و العقلیة مولانا
میرزا آقا علی محمد مرحوم پیر یوہ مدرسہ کی چه پیر اچھرہ کی چه دلا هوسر بنا سرت
نژدی خائی دی واقع وہ شیعہ الحدیث و اوئمہ هم پیر هغه مدرسہ کی
داخل سوم او دالمرحوم د فیضه مستفیض سوم - او د احادیثو کتابونہ او
بعضی د فقهی شریف کتابونہ او نور باقی ماندہ کتابونہ می پیر دغه لوی
استاذ المرحوم باندی و ویلہ او د دو و کل و ورسو ستہ د یقولو درسی
کتابو مخدّمه فارغه سوم او د تحصیل شہادت نامہ د استاد المرحوم دخوا
را کرہ سود اوئمہ ماعمر پیر دغه وخت کی تخمیناً (۲۵) کالہ و و - او بیا
حضرت الاستاذ المرحوم مائتہ و خیفہ د مدرسہ میں ثانی پیر خیلہ مدرسہ
کی و سپارلہ - یوکال چه می درس و کرئی حُب الوطن و الاقرباء
دامن گیر سو او پیر اجازتہ د استاد محترم دلا هوسر مخدّمه قندھار ته را غلم
اول درس می یوکال د مولائی خان پیر جامع مسجد کی چه پیر هرات د مولائی
کی دہ و کرئی او بیا ننگی آباد ته ولا هم یوکال می هلته درس و کرئی او
او بیا سنخری ته را غلم چه دیو پیر جامع قریہ یوم دی بنا سرتہ نژدی
(۱۲۰) کالہ می دلته درس ته ادامه و کرہ او د سنخری د استوگنی پیر وخت
کی نہہ د شیعہ کامل مکمل جامع الکمالات السید المجید الجواد مولائی
عبد الغنی المرحوم المشہور پیر بابک صاحب کد فی مرید سوم او پس لریہ
کالہ جد و جہد مائتہ دخلا فت د طریقہ نفثیند یہ خرقہ ددہ بابک المرحوم
دخوہا، اکیرہ سوہ - او ماد سنخری مخدّمه پیر سبب د بعضی اقتصادی مشکلا تو
خوش آب ته هجرت و کرئی چه هغه هم د قندھار بنا سرتہ نژدی یو جامع
قریہ دہ - او هلته می پنخہ کالہ درس و کرئی او بیا د خوشاب مخدّمه قندھار ته
ولا هم - او د ملا علم اخند پیر کلی کی می پیر یوہ جامع مسجد کی درس شرع
او (۱۳۱) کالہ می هوسر پیر درس و کرئی - پس له هغه انقلاب د حزب المخلق پیر
کومک درس و س پس پیر پاک خاومہ د افغانستان مسلطہ سو او د مسلما نو بندی
کول او و شل فی شرع کرہ - او عمومی مسلما نانو و نژدی اسلامی مملکت پاکستان
او ایران ته هجرت و کرئی او بعضی مسلما نان نور و مملکتونہ ولا ہل خصوصاً هغه وخت

چه را و سان مستقیماً به لویه پیما نه داخل سوه او دمسلمانانو دخوا دجنب الخلق
او معاوانان دهغو یعنی سرو سابق سره جه ادا اعلان سو یو په هدغه وخت
چی نه دخیله عیاله سره نژدې اسلامي ملک پاکستان ته راغلم او په کونړه کی
وی اقامت مختاره کړې نه امنومی هنر دوسری کولې او ماخیل درس ته په وکړ
پیما نه جریان ورا کړې حتی چه په سوو طالبان به دوسری سبقا نوته را تلله او په
یوه کتاب به پخوس بشپسته تر سلو پوړی شریکان وه.

او شارح وائی چه مابه په فارغ وخت کی پر بعضی درسی کتابو جاشی هم
کولې چه هغه کتابونه او سالی تر څلو پښتو او س نریاتی دی او اکثریه پر منظر
عام موجود او مقبول دی «الاعند الحاسدين الذين هم عن الحق ناكبون»
ناشر الکتاب وائی چه شارح محترم همیشه د سیاسی د لو څخه برکناره وو
اودئ - او بعضی حاسدان او جاهلان د تعصب قومی د لاری یاد تعصب علمی
د لاری پر شارح محترم قسماً قسم بهتانونه ویله او وائی - لکن بیا هم شارح
محترم په هڅو کی فکر نه واهه او دا آیه شریفه فی مد نظر وو «وَتَعْلَمَنَّ
شَاءُ مَنْ تَشَاءُ بِبِدَايَةِ الْخَيْرِ» د شارح محترم دهجرت څخه اوس (۱۹)
کاله کیږی - د حاسدانو حسد پرده هیڅ تاثیر نه دی کړې او نه فی عزت ورا کم
کړې دئ او نه فی سرتی ورا کم کړې دی حتی د کونړ په ښار سنی علاوه داستو
تر سرائی خپل جامع مسجد فی هم جوړ کړې دئ - داوه د حضرت شارح
محترم مختصر حالات - والسلام - محمد فضل الحق حقانی تلمیذه -

د علامه نرمان محسود الاقران شیخ التفسیر و الحامیث
جامع المنقول والمعقول مولانا محمد عبید الله الایوبی القندهاری
اسلیما بخیلی النقشبندی د مصنفاتو او حواشیو تعداد تر موجوده وخت
پوری یعنی ۱۴۱۱ ق

(۱) د قدوسی موجوده شرحه او ترجمه (۲) د نور ظلم پښتو ترجمه (۳) د تفسیر

بیضاوی تر مقام در سه مکمله حاشیه (۳) پر شرح عقائد باندی حاشیه (۵) رساله پر سادگی دو هابیانو یعنی البیانات الصادقة (۶) رساله پیر اثبات کی د عصمت د انبیاء ۲۲ یعنی کشف الغطاء (۷) پر نحو و سقود هدایه صلوة حاشیه (۸) پر هدایه النافح حاشیه (۹) د بیان د شهادت حسین و تاسیخ (۱۰) پر اصول الشاشی باندی حاشیه (۱۱) پر مسلم الثبوت حاشیه (۱۲) پر شمه حاشیه (۱۳) پر هدایه الصوب باندی حاشیه (۱۴) پر کافیه باندی حاشیه (۱۵) پر عبدالغفور حاشیه (۱۶) پر مطول حاشیه (۱۷) پر کافیه باندی مکمله شرح د شیم د مثال بواو دهغه د عصباتو پر سادگی (۱۸) پر منج باندی حاشیه (۱۹) پر شافیه باندی حاشیه (۲۰) پر سراجی باندی حاشیه (۲۱) پر خلاصة الحساب باندی حاشیه (۲۲) پر تصریح باندی حاشیه (۲۳) پر قوشجیه باندی حاشیه (۲۴) پر بست باب باندی حاشیه (۲۵) پر تحریر اقلدس باندی حاشیه (۲۶) پر تلخیص المفتح باندی حاشیه (۲۷) پر مختصر الشافی باندی حاشیه (۲۸) پر هدایه الحکمة باندی حاشیه (۲۹) پر صدر ا باندی حاشیه (۳۰) پر مرزا اهدامور عامه باندی حاشیه (۳۱) پر قاضی سلم باندی حاشیه (۳۲) پر حمد الله باندی حاشیه (۳۳) پر جلال باندی حاشیه (۳۴) پر کنديا باندی حاشیه (۳۵) پر قطبی باندی حاشیه (۳۶) پر بدیع المیزان باندی حاشیه (۳۷) پر میر ایسا غوجی باندی حاشیه (۳۸) پر ایسا غوجی باندی حاشیه (۳۹) پر نصیریم مستقلة شرح (۴۰) جامع البرکات پر طریقه د دلایل الخیرات (۴۱) ابو المنتهی (۴۲) شرح جامع (۴۳) مرزا اهد قطبیه (۴۴) حاشیه علی المیبدی (۴۵) موا عظ ایوبی جلد اول و جلد ثانی -

مناجات

الهی یا الہی یا الہی نذر م جز امیرت تکیه گاهی

ز کن موجود کردی جسد عالم مرا از ذنب خود کن عذر خواہی

اللهم اغفر لمولفہ و لکاتبہ و لناشرہ و لوالدہم و لجميع المؤمنین آمین -

خبرتیا

تولود ڪتابو تاجرانو اوڪتابن و شانوتہ

خير و سرڪوم! ڇهه دفعه وري د شري پر نوشتہ ڪولو کي جناب حق شنويس
بيمثال عالم باعمل و ڪمال المولوي فضل الحق، ڏيڍ مجده اوڊده مخلص ملڪري
مولوي عبدالباري غفرله الباري چوئنگه ڏيڍه عقي، ڏيڍي ڪري ڊهه اوڊيڻي
شيئي او وري د خپل عمر عزين تي پڪيني صرف ڪري دي او مال مصارف تي
هم پڪيني ڪري دي حتي نڪه تاسي ڇهه ويئي د اشرح او ترجمه تي پر مثالي د
”عروسڪو نوبهار“ و خپلو پښتو وري و نيو او خوندي و ته بنڪاره ڪريه.

نولهن اڌهر تاجرانو ڪتاب فروش اخلاقي او وجداني او قانوني
وظيفه داد ڇهه داغه شرحه دي د خپلي گيتي ڊپاره و چاپ ته نه سپاري
خلگ وائي بندر اسه د خدائي خپل سه نڪه پڻ خان داسي پر بل سه
او ڇوڪر ڇهه دي خبرتيا عمل و نه ڪري او د اشرح ڇهه موجوده نوشتہ
و چاپ ته و سپاري او چاپ تي ڪري نود هغه سه علا و د پڻ قانوني
چار چلند پښتني ڪار ڪناري به هم وري سه و ڪري سهي. او پخيله ما
محمد عبید اللہ ڇهه مصنف د دي شري ڀيم تولد حقوق د طبع ڪولو
او چاپولو و مولوي فضل الحق او مولوي عبدالباري ته اهداء ڪري
دي او بايد تاجران د دي ڪتاب قياس پڻ نوسر و چاپي ڪتابو و نه ڪري
ڇهه هغه خونا جران طبع ڪوي. و لي ڇهه هغو کي ڪه ڇهه هم مصارف د بعضي
مطابعله خوا سوي دي لکن هغه ڪسان اوس دلته ڇهه پاڪستان کي نسته
اوڊ دي شري مصنف او ڪاتب او ناشر اوس هم ڇهه پاڪستان کي موجود
دي اوڊ خپل حق غوښتون ڪي دي.

وَمَا عَلَيْنَا إِلَّا الْبَلَاغُ -

در پست و قتل و ری دمضمون و فهرست

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
۱۲	الحمد لله دسورت نومان	۱	دناشر لیکنہ
۱۳	پہ الحمد لله سر دم کول او اجرت اخستل	۲	خطبہ
	روادی -	۲	دطالبانو غورینتنہ
۱۵	فانده د اجرت اخستو پر تعویذ و	۴	دمصنف جواب
	غیب گوئی پتی معلومول نلروادی	۵	د کتاب شروع
۱۶	د بنحو او جادو ترانو حالات -	۵	د بسم الله معلومات
۱۷	د غدارانو ملا یا تو عجبہ نقشہ	۶	د سجن ویل وغیرتہ د خدائی
۱۸	الحمد لله خواص او فائدی -	۶	د کبیرہ گناہو بخشنہ پہ توبہ
۱۸	الحمد لله دوسر دشر طونہ -	۷	د بسم الله جزع دسورت دہ کونہ؟
۱۹	اجازہ غوبستل	۷	جنب او حائضتہ د اذکار ویل روادی
۲۰	د تقوی بیان	۷	ظالم حاکومتہ دوسر لگ پہ وخت
۲۳	د دسرو دپہ بارہ کی معلومات	۸	کی د بسم الله خاصیت
۲۳	دانبیاء علیہم السلام شیر خودی		داوداسہ پہ شروع کی د بسم الله ویل
۲۴	د دسرو دپہ بارہ کی سپیخی معلومات	۹	د قدوری شروع
۲۵	فقہی معلومات د دسرو دپہ باب کی	۹	د عالم پہ بارہ کی تحقیق
۲۷	دمصنف نوم اولنہ معلومات	۹	- و ایل او جواب
۲۸	کتاب الطهارات	۱۰	مسئلہ
۲۹	د فرض او واجب فرق	۱۰	فائدہ
۳۰	د پسنو پر یولہ فرض - شیعہ کا بعد نف دی	۱۱	د بسم الله ویل پہ ابتدا دہر بنہ کاری
۳۱	داوداسہ فرضی	۱۱	پہ بخاری شریف کی حدیثتہ او نورم جواب
۳۲	داوداسہ سنت	۱۱	د بسم الله دوجوب حایونہ
۳۲	بسم الله ویل داوداسہ پہ شروع کی سنت یا مستحب	۱۱	د بسم الله د حرام والی حایونہ

صفحہ	مضمون	صفحہ	مضمون
	باب التیمم	۳۵	دسواک بیان
۶۸	مریض تہ تیمم واولیٰ	۳۶	دغوبہ وپہ مسح کی تحقیق
۶۹	دجنابت اوکوچنی بی اودس تیمم پوشی کی	۳۷	داود اسہ مستحبات
۷۰	پہ کوموشیا نو تیمم وادی -	۳۸	دبنحو غلطیانی پہ مسح کی
۷۱	نیت تیمم کی فرض اوپہ لودس کی مستحب	۳۹	پانہ سنت او مستحب
۷۲	دبعضی علماؤ نخہ شکایت	۴۰	دکویتھی پہ بارہ کی غفلت
۷۳	دجناسری دلامخہ دیارہ تیمم وادی	۴۱	دبنحو غوبہ والی -
۷۴	داحتر دلامخہ دیارہ تیمم	۴۲	فضل فی نواقض الوضوء
۷۵	باب المسح علی الخفین	۴۳	دقی پہ باب تفصیل
۷۶	مدہ مسح دمونا اوکیفت دھغہ	۴۴	فضل فی الغسل
۷۷	جنب تہ مسح دمونا وندہ سراوا	۴۵	دبنحو دسر پریولہ پہ غسل کی
۷۸	مسح پریلکوتہ یاخولہ ندہ سراوا	۴۶	دبنحو پہ خوب کی شیطان خطا باسی کہ نہ
۷۹	باب الحيض	۴۷	دبنحو سنتی
۸۰	کہہ مدہ دحیض اوہی پانہ مدہ	۴۸	مریم ویل دیستوالفاظو
۸۱	او اختلاف پہ بلوغ کی دبنحو	۴۹	سنت دغسل کوم دی
۸۲	دبنحو کہ روا شدہ وی کہ حیض وعلی	۵۰	فضل و الطہارت
۸۳	سراو شدہ بی مانتہ دہ	۵۱	حوض کوم دی
۸۴	وجنب تہ قرأت دقرآن ناسر وادی ندہ سراوا	۵۲	مستعملی اوپہ کوم دی
۸۵	بی اودسہ انسان تہ دقرآن شریف	۵۳	دمرداسر پوست دپاکی وسائل
۸۶	پہ قمیصہ نیول مکروہ دی -	۵۴	دویخی انتقال و مریض تہ دجراحی پہ
۸۷	دشرعی کتابوسہ کول پہ بی اودسہ مکروہ دی	۵۵	وخت کی وادی -
۸۸	دحائضی سرہ ولہی کول گناہ کییرہ دہ	۵۶	فضل فی البیہ
۸۹	دحیض او استحاض مسائل	۵۷	دمرداسر خاہ پاکوالی عقلی ندہ دی
۹۰	معدوسر دی دلامخہ پہ وخت کی اودس کوی	۵۸	دخاہ نخہ دتولی اوپہ کینلو طریقتہ
۹۱	عجیبہ مسئلہ	۵۹	دعوامو غلطیایہ مردار اوپہ غوبہ

صفحه	مضمون	صفحه	مضمون
۱۳۱	په اخير ناسته كې كوي دعا كې وادي	۹۲	باب الاغتاس
۱۳۲	باب الجماعة	۹۳	پوه سه
۱۳۳	امام په څوك وي	۹۴	واوړه
۱۳۴	د بنحو جماعت	۹۵	اشاله د نجاست په هر مانع شي كيږي
۱۳۵	د بنحو يك مسجد تر دماغه د پاره مكروه وي	۹۶	شروع د كتبه
۱۳۶	شيري - عنبر	۹۷	د نجاست سر د لوغ كيږي
۱۳۷	په معذور پسي اقتداء ناره واده	۹۸	پوه سه
۱۳۸	باب قضاء الفوائت	۹۹	فائده
۱۳۹	باب الاوقات المكروهه	۱۰۰	د استجاء مسئلي
۱۴۰	باب النوافل	۱۰۱	كتاب الصلوة
۱۴۱	باب سجود السهو	۱۰۲	فوائد
۱۴۲	مهمه مسئله	۱۰۳	سوال و جواب
۱۴۳	باب صلوة المريض	۱۰۴	د لمو نحو و ختونه
۱۴۴	تنبیه	۱۰۵	باب الاذان
۱۴۵	باب سجود التلاوة	۱۰۶	د اذان شروع
۱۴۶	د سجده تلاوت كيفيت	۱۰۷	باب شروط الصلوة التي تقدمها
۱۴۷	باب صلوة المسافر	۱۰۸	عورة دن او د بنحي
۱۴۸	د تعجب و تفوت	۱۰۹	د قبلې اشتباه
۱۴۹	باب صلوة الجمعة	۱۱۰	باب صفة الصلوة
۱۵۰	باب صلوة العيدين	۱۱۱	فائده
۱۵۱	د بعضي امامانو غلطيا	۱۱۲	كيفيت
۱۵۲	باب صلوة الكسوف	۱۱۳	مسخره
۱۵۳	باب صلوة الاستسقاء	۱۱۴	د لماخه د شروع مسئلي
۱۵۴	باب قيام شهر رمضان	۱۱۵	غلطي په سجده كي
۱۵۵	د تراو مخو مسائل	۱۱۶	په اول ناسته كي د فرض او نفلو فرق

مضمون	نمبر	مضمون	نمبر
باب من يجوز الصدقة اليه	۱۹۳	باب صلوة الخوف	
دواعظا نوحه كيد	۱۹۶	باب الجنائز	
فقير او مسكين خوک دی	۱۹۸	پوه سه - ترچه عجب د خدا و	
دغني په باب کی تحقیق	۲۰۳	د جنازي مسائل	
باب صدقة الفطر	۲۰۷	افسوس صد افسوس	
فوائد شتی	۲۰۹	باب الشهيد	
كتاب الصوم	۲۱۱	باب الصلوة فی الکعبة	
بنيانه فائد	۲۱۳	كتاب الزکوة	
د سرو شي وخت		د زکوة په باره کی خومهي مسئلي	
د شيخ فاني تحقيق		پر پوره وپي زکوة نسته	
باب الاعتکاف		یو خومهي مسئلي	
كتاب الحج		ملا فی حيله	
المعدنات	۲۱۶	د کتابو درلودلو په باب تحقیق	
فوائد		د سپین تاد مو تر حال -	
تنبيه قصه خوانان پوهامات		د کرمو پوستینا تر حال -	
باب القرآن	۲۱۷	طالب العلم ته زکوة ترخو پوره	
باب التمتع	۲۱۸	باب زکوة بل	
د اشعار تحقيق	۲۲۳	باب صدقة العنم	
باب الجنایات	۲۲۴	باب زکوة الخیل	
باب الاحصاء	۲۲۷	باب زکوة القضة	
باب الفوات	۲۲۸	دیری مسئلي د زکوة د سپینو نه و	
باب الهدای	۲۳۱	باب زکوة الذهب	
د شارح سوانح عمری	۱۳۲	باب زکوة العروص	
د شاعر تصنیفات	۲۳۲	باب زکوة الثمار	
خبر تیا		د حاصلاتو فرق	

خه د قدوری په اړه

محترم ټولوستونکو! د اېنکلی قدوری چې ستاسو په لاس کې ده زموږ
اداره «مکتبۃ القراءت والتجوید» یې په نوی کتابت سره نشر ته سپارې.
ددې کتاب نوی کتابت د غلطیاوو خخه محفوظه دی.

او هر باب یې د عوامو او خواصو د پکاره د صفحې په اول «شروع» کې راوړ
سوی دی.

اود پخوانی، اولنی باب، «خخه چې کوم خاې ځای پاته سوی وی په
هغه کې ورسره زائدې مسئلې دهغه باب سره متعلق لیکل سوی دي.

په پخوانیو نسخو کې چې کومې غلطیاوې موجودې وی د نظر ثاني له
کبله د هغو ټولو رفعه سوی ده.

هیله ده چې «داد» یکتا، به د ټولو مسلمانانو د پاره سبب د نفع
اخستلو، اوزمونږ د پکاره سبب د آخرت وگرځې، «الله العالمین»
دی زموږ د اکوښشونه د دنیوی او اخروی کامیالې ذریعه وگرځي
امین.

ان شاء الله زموږ اداره د دیني خدماتو جذب به لری خاص بیا د قرآن مجید
د تجوید ونو په اړه زموږ نشریات ځانگړې دي: والسلام

مکتبۃ القراءت والتجوید

کافسی روډ، کوټه، بلوچستان